

2785

item.
guntun.
subscript. Part.
T 1 m 9.

BEROSI

CHALDAEI SACER-

DOTIS

Reliquorumque consimilis argu-
menti autorum,

De antiquitate Italiae, ac totius orbis,
Cum F. Ioan. Annij Viterbensis Theologi
commentatione, & auxesi, ac verborum
rerumque memorabilium indice plenissimo.

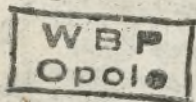

LVGDVNI,
Apud Ioannem Temporalem.

IN BEROSVM, ET
ceteros eiusdem Chronicæ
Historiæ autores.

*

*Aurea cui doctis data lingua Berosus Athenis
Antiquæ vindex maximus historiæ.
Tempore paulatim suntur edaci
Intenebras tanquam m. tuus inciderat.
Dūque viros sequitur priscos in naue Charōtis
Iam prope Lethæo flumine mersus erat:
Auxilium nisi forte manus ars illa tulisset,
Aeternis seruat quæ monumenta typis.
En rediuiuus adest è manibus ergo profundis
Et secum ὀρνίθων agmina multa trahit.*

2705

P R A E F A T I O

A E T I O L O G I C A .

ETVS est canon, A maiori fieri totius denominationē, quem sanè secuti quicunque hæc antiquitatum monumēta concinnarunt: Vniuersum hoc præscæ historiæ, & Chronologiæ uolumen ex multorum ueterum scriptis compositū BEROSI nomine non temerè inscripserunt. Nimirum quia Berosus ille ab Atheniensibus χρυσόγλωττος factus, cæteris omnibus (Mosen excipio) ut ætate superior, autoritate maior, & historia amplior, sic ueritate probatus magis, & fide certior, dignus est uisus, abs quo tota hæc ueteris historiæ series denominationem acciperet. Quæ factam est igitur (obiiciet quispiam) ut in ea authorum serie Archilochus primū lo-

cum teneat, Xenophon secundum, post
eos uerò tandem Berosus sequatur ter-
tius, quem primum pro dignitate, uetu-
state, & titulo positum esse oportuit?
Equidem quo consilio Annius Viter-
bensis horum commētator scriptorum,
atque (ut uidetur) dispositor huiusmodi
τὸ ὕστερον πρῶτον fecerit, certum non
habeo. Coniicere tamen licet eum pru-
denter perspexisse Assyriam Berosi hi-
storiā uix ut testatam accipi, aut ut cer-
tam percipi à quoquam posse: citra ex-
actam collationem temporum (de quibus
Archilochus) & accuratam distinctio-
nem æquiuocorum nominum, de quibus
Xenophon scripsit. Quapropter huius
quidem ἱστορίας, illius uerò χρονολο-
γίας, quasi quandam ad Berosi anti-
quitates sine offensa, & confusione le-
gendas parasceuen, commodè (opinor)
censuit Annius præponendam. Cæteri
deinde tēporis quo uixerūt, & rerū de
quibus scripserūt ordine cōsequuntur.

QVAE IN HOC
TOMO, IOAN. ANNI

COMMENTARIIS

*illustrata, conti-
nentur.*

Rchilochi de temporibus Epi-
tome Lib.I. Fol. I

Xenophontis de Aequiuocis.
Lib.I. 10

Berosi Babylonici de Antiquitatibus Ita-
liæ ac totius orbis Lib.v. 53

Manethonis Aegyptij supplementa ad Be-
rosum Lib.I. 317

Metasthenis Persæ, de iudicio temporum,
& Annalibus Persarum Lib.I. 359

Philonis Hebræi de tēporibus Lib.II. 372

Ioannis Anni De primis temporibus, &
quatuor ac viginti regibus Hispaniæ, &
eius antiquitate Lib.I. 437

Eiusdem de Antiquitate & rebus Etruriæ
Lib.I. 466

AD FERDINAN
DVM EIVSQUE CONSOR-

TEM ELISABETHAM CHRI-

stianissimos Hispaniae Reges, F. Io-

annis Annij Viterbensis, in

Commentaria Anti-

quitatum Ita-

liae ac to-

tius or-

bis,

P R A E F A T I O.

Vibus efferendi sunt laudibus reges ac principes, quibus mundus iuste disponitur, gloriosissimi simul & Christianissimi, atq; Hispaniarum catholici principes Ferdinande & Elisabeth, hinc vel maxime patet, quod cum diuina historia damnet eos, qui incommunicabile nomen tribuerunt lignis & lapidibus, vocantes eos deos, tamen solis principibus id communicari non modo passa est, sed etiam ipsa cum hominibus & gentibus appellatione sua confirmavit, sapissime

piſſimè deos, duces & iudices vocans. Nam Exodi v i i. Moysen, Deum nominauit, dicens: Ego te dedi Deū Pharaoni. Et Exodi item x x i i. Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. Et item alibi Diis non detrahes, & principem populi tui, ne maledicas. Et item in psalmo: Principes populorum cōgregati sunt cum deo Abraham: quoniam dii fortes terræ vehementer eleuati sunt. Et in alio psalmo ad principes prauos: Deus, inquit, stetit in consilio deorum: in medio autem deos ita diiudicat. Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorū sumitis? Et paulò post: Ego dixi Dij estis: & filij excelsi omnes. Qua certè appellatione dignati fuerunt, quòd solis ipsis (quod ad deū spectat) ius regendi atq; iudicandi loca, prouincias, & regna, & imperia tributū est. Vnde & aurea ætate quæ (teste Ouidio) cœpit principio generis humani, cum nulla eſſet idololatria, principes iustos appellabant deos & numina. Quod testatur Ianus apud Ouidiū in primo de Fastis, dicens:

*Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum
Eſſet, & humanis numina mixta locis.*

Eoſdem vocat iustos dicens infra:

*Proq; metu populum, sine vi pudor ipſe regebat.
Nullus erat iuſtis, reddere iura labor.*

Quod si ita est, quia ita est, quod iustos principes Deus vult deos dici per communionē nominis, non per essentiam, consequēs necessariō est, vt in communione nominis, cōmunes simul perfectiones, & quæ omnes in nomine deitatis laudes perfectionum & qualitatū continentur, homini iusto tribuantur. Tot igitur virtutum laudibus iustus princeps, procul mendacio atq; adulatione potest efferri, quot cum dei nomine iusto cōgruere possunt: vt eum deum, iustū, prudentem, fortem, inuictū, temperatum, castū, humilem, pudicum, veracem, mitem, pium in Deum, in homines subditos, sollicitum, legislatorē, perturbatorem sceleratorum: amatorem, & prēmiatorē bonorū. Quod si quibus ætate nostra ex principibus meritō à Deo nomen illud cōmunicatum est, quibus vtique iustius tributū est, vt sint dij & numina in terra degentes, quàm christianissimis simul & gloriosissimis Hispaniarū principibus Ferdinando & Elisabeth, qui animo diuino atque inuicto formati, breui tempore effecerūt, quod octingentis fermè annis maiores eorū attētantes frustra enisī fuerunt? Hi enim soli tenebras à luce diuiserunt, tyrannos Hispaniarum & Geryones, tanquā semen Herculeū magna vi atq; fortitudine sustulerunt, latrocin

trocinantes deleuerunt, impios hæreticos tota Hispania pepulerunt, Mauros crucis inimicos illo potentissimo regno Bætico spoliauerunt, ad temperantiam ac religionem & castimoniam quoque omnes iam lapsas relligiones reduxerunt: etiam (vt vnico verbo omnes laudes eorū colligam) quicquid fortitudinis, victoriæ, castitatis, comitatis, prudentiæ, pudicitæ, pietatis, sollicitudinis prædicatur in Moyse duce legislatore, & David, atque sanctis priscis ducibus, hoc totum nostra ætate principes Christianissimi Hispaniarum, à Deo fuerunt iure affecuti. Nece sunt in abscondito, quæ iam totus vna voce personat orbis, quod Hispania ferox, pridem impiis & barbaris mixta, ad humanitatem & mores mutata est. Boni afficiuntur præmio, impiis supplicium est in promptu. Docent hæc qui Romæ degunt, percharissimi familiares ipsis regibus Reuerendiss. D. Bernard. Caruaial, Cardinalis sanctæ Crucis: & eorū Orator illustris D. Gaspar Lassus. Nam alter inter Cardinales, vt inter stellas luna minores, fulget doctrina, vita, literis, moribus, pietate. Alter verò etiam literatis semper immixtus, & iustis atque religiosis, tam moratus est, vt eum veluti alterum Catonem venerentur: tam iustus &

plenus castimoniam atque religionis, ut vndique in se omnium animos simul & oculos conuertat. Non igitur mirum si tales seruitores, atque enutriti regia domo tales principes habent, qui vniuersum orbem illuminant, & veluti dii, ac vera numina, sint & dicantur. Quales domini (inquit Chrysostomus) tales & serui. Quam ob rem ipse incognitis facie principibus Christianissimis, virtute verò toti orbi notissimis, dicaui opera mea antiquitatum: non quòd iam senex Theologiam professus his studeam, sed quòd è sepulchris & infernis fuscinis absconsa, & primum è latebris educta, & in lucem prodita, eo tempore quo Baticæ regno potiti estis, iure Baticis victoribus regibus primum dicata sunt. Donum quidem minimum ex parte mei offerentis, sed maximum ex parte authorum, & eos suscipientium principum, quos Christianissimos Deus sublimis & altissimus indies feliciores, & altiores efficiat: ad foelicem statum Christianorum & ecclesiæ sanctæ Dei. Amen.

F. IOANNIS AN-
NII VITERBENSIS

ORDINIS PRÆDI-

*catorum, Theologiæ professoris,
antiquitatum Italiae ac
totius orbis*

LIBER PRIMVS.

PRÆFATIO.

THEOLOGI officium est, re-
rum veritatem, præcipuè quæ
ad res diuinas spectat, & ad eas
perducit, perquirere, inuenire,
firmare, aperire, atq; pro viribus elucidare,
docere, ac tradere. Nec deesse illū decet vir
tuti diuinæ, pietati, quæ non modo in Deū,
verū etiam in patrem ac patriam diffun-
ditur, inter quæ amor, & æternitas rerum
gestarum, & antiquitas, ac splendor eius, &
defensio, tum armis, tum scriptis enumerā-
tur. Hæc ego in his meis scriptis: pro patria
& Italia, imo & Europa tota profiteor. Or-
natum verò & elegantiam non profiteor, sed
solam & nudā veritatē. Quare cuilibet ce-
do, in copia & ornatu dicendi. At in inuēta
veritate, illis solis palmā cōcedo, & eos cen-
sores sequar, qui cōtra me produxerint nō
tantum

tantum vt blaterones & verbosi verba, sed
 potiores authores, & certiora argumenta.
 Qui verò infimiora his argumenta, aut iu-
 niores authores obiecerint, vtique eadem
 facilitate contemnentur, qua proferent.
 Hæc enim mea opera iudices æquos & eru-
 ditos censores, non verbosos desiderant. Si
 quis verò in his legerit quæ illum offen-
 dant, ante bene examinet quàm iudicet.
 At si quis obiicere cupit, non expectet id
 agere cum mortuus fuero, quia tunc cum
 laruis & umbris pugnabit, quod est timidi
 simul & ignorantis atque inuidi officium.
 Me viuentem obiiciat, & ilico responsiones
 referet. Ordo autem librorum erit Pli-
 niano more, vt in hoc primo li-
 bro, omnium librorum se-
 quentium titulos, &
 capitula, & au-
 thores præ-
 notem,
 & inde sin-
 gulos libros sin-
 gulariter digeram.

S V M M A T I M H A E C

I N S V N T L I B R I S

singulis.

Primo, præfatio operis ad Christianissimos Hispaniarum reges Ferdinandum & Elisabetham. Item authorum nomina, ex quibus desumpsit ea quæ persequitur libris septedecim.

Secundo, commentaria in epitomen Archilochi de temporibus.

Tertio, commentaria in æquiuoca Xenophontis.

Quarto, commentaria in quinque libros Berossi Chaldaici de antiquitatibus Italiae, ac totius orbis.

Quinto, commentaria in Manethonis Aegyptij supplementa ad Berosum.

Sexto, commentaria super Metasthenem Persam, de iudicio temporum, & annalibus Persarum.

Septimo, commentaria super Philonem Hebraeum de temporibus.

Octauo, de primis temporibus, & quatuor ac viginti regibus Hispaniae, & eius antiquitate.

Nono, de antiquitate & rebus Ethruæ.

Decimo, commentaria super Q. Fabium Pictorem, de aureo seculo, & origine urbis Romæ.

Vndec

Vndecimo, commentaria in Myrsilum
Lesbium de origine Italiae, ac Turrheniae.

Duodecimo, commentaria super duode-
viginti fragmenta M. Caronis de Origini-
bus.

Decimotertio, commentaria super Iti-
nerarium Antonini Pij Cæs. Augusti.

Decimoquarto, commentaria super C.
Sempronium, de Chronographia siue descri-
ptione Italiae, & eius origine.

Decimoquinto, commentaria in Ver-
rumnianam Propertij.

Decimosexto, de Etrusca simul & Itali-
ca Chronographia.

Decimoseptimo, quaestiones quadragin-
ta de Thuscia.

SECUNDI LIBRI COM- MENTARIA SUPER AR- chilochi Epitomen de tem- poribus.

Quod de temporibus Homeri poetæ
notatis ab Eusebio, solus Archi-
lochus præualet.

Quod ducentis quinquaginta ferme an-
nis ante Ninum fuit prisca inundatio, post
quam homines viuebant auream vitam.

Quod

Quòd auus Nini Saturnus cœpit regna
re anno primo & trigesimo supra centum
post primũ diluuiũ:& regnauit annis LVI.

Quòd Belus Iuppiter regnanit annis
LXI I.

Quòd Ninus regnauit annis LII. Se-
miramis XLII.

Quòd à primo anno Nini ad ortũ Deu-
calionis supputantur anni ccccli. à prisca
verò inundatione septingēti. Ab huius Deu-
calionis ortu ad conditã Troiam colligun-
tur anni cxxviii. sed à prisca inundatione
octo & viginti supra octingentos.

Quòd Troia stetit paulominus trecētis
annis sub regibus sex. Dardano, Erichtho-
nio. Troiē, Ilo, Laomedonte, Priamo.

Quòd per quingentos annos post capti-
uitatem Troiē floruerunt octo Homeri. Et
de singulorum patria, arte atque tempore:
Et quòd Græci eisdem literis vsi sunt qui-
bus & antiquiores se Celtæ siue Galli.

Ex authoribus.

Diodoro, Iosepho, Solino, Masea Phœ-
nice, Pindaro, Antimacho, Nicandro, Ari-
starcho, Dionysio Thracio, Aristotele, Si-
monide, Socrate, Eratosthene, Philochoro,
Apollodoro, Xenophonte, Iulio Cæsare.

T E R

F. IOANNIS ANNI
TERTII LIBRI COM-
MENTARIA SVPER

*Aequiuoca Xeno-
phontis.*

Quòd Saturnus, Ioues, Hercules, Cæli, Vestæ, Rheæ, Iunones, nomina sunt dignitatum ad se inuicem relata, simus & ad vnum primum analogū, quia plures sic dicti fuerunt & Cæsares.

Quòd qui fuit vni genti Saturnus, alteri fuit Iuppiter, vt Belus Priscus. Et qui vni fuit Hercules, alteri Iuppiter fuit, vt Assyrius filius Beli.

Quòd Assyrius fuit proprium nomen, & Ninus cognomen.

Quòd Assyrius fuit Babylonis Hercules, & Assyrii Ninus, id est, Iuppiter.

Quòd Phoronei fuerūt duo. Antiquissimus rex Græciæ tempore Nini, & iunior filius Inachi rex Argiuorum.

Quòd apud diuersos diuersimode accipitur ætas, & annus.

Cur Græci nihil compertū habent ante Ninum, sed à Nino incipiunt.

Cur Xenophō dicit literas Græcis fuisse ab Aegyptiis, cum à Cadmo illatas Græciæ alij tradant.

Cur Græca historia de temporibus ante primam.

primam Olympiadem est incerta & inconstans.

Quomodo intelligatur sex milia annorum Ibericæ literaturæ ante Strabonem.

Quòd ab Ogyge prisco ad Ninum fuerunt anni nouem & quadraginta supra ducentos.

Quòd Olympus est nomen equiuocum.

Quòd Homeri fuere plures.

Quòd Nini fuere plures.

Quòd Ogyges fuere plures.

Quo pacto Etrusci sacrabant Olympiũ, quẽ Romani fossam & pomceriũ vocabant.

Quòd Galli galera & galea ab inundatione nominis originem habent.

Quòd inundationes fuerunt quinque, quarum prima præcessit Ninum sub Ogyge Prisco annis c c x l i x. Vltima fuit sub Aegypto Proteo.

Quòd Protei, id est, Vertumni fuerunt plures.

Quòd vt Iano principia rerum, ita & Vertumno media & fines erant dicati, vt ea bene verteret.

Quòd primo Vertumno Iano consensu totius orbis, statua, aræ, ac templa dicata fuerunt.

Quòd Cadmi fuere sex, & penultimus dicitur è Phœnicia literas attulisse non

Phœnicas, sed Galatis & Mœonibus persimiles, quas vltimus Homerus emendauit.

Quòd Ioppe fuit conditum ante diluuium, & cur Semiramis & Babylonij dicti sunt columba.

Quòd Titanes Aegypti & Phœnices paulò pòst primum diluuium Titanas vrbes Tetrapoles in Aegypto & Phœnicia Palestina condiderunt.

Assyriorum & Phœnicum Tetrapolis prima & Academia vbi fuerit, & quàm turpiter Hebræi & frater de Lira aberrant in nomine Arbano Tetrapoli.

Quòd omnis vrbs regia antiquitus cõdebatur arbana, id est, quadrata, siue tetrapolis, vt Babylonia, Niniue, Arbea, Hierosolyma, Samothracia, Syracusæ, Roma, Etruria.

Ex authoribus.

Seruiò, Lactantio, Eusebio, Diodoro, Aristotele physico, Aristotele historico, Moyse, Plinio, Antiocho Syracusano, Dionysio Halicarnasseo, Archilocho, Iosepho, Beroso, Strabone, Metasthene, Pomponio Mela, Plutarcho, Ouidio, Varrone, Tibullo, Catone, Solino, Masea, Manethone, Iuuenale, Herodoto, Lucano, Macrobio, Horatio, Trogo, & Iustino.

QVARTI

ANTIQUITATVM LIB. I.
QVARTI LIBRI COM-
MENTARIA SVPER QVIN-
que libros antiquitatum
Berosi.
IN PROOEMIO.

QUOD Berosus floruit circa tempora
Alexandri Magni, qui patria Baby-
lonicus, dignitate Chaldaeus, scripsit hunc
librum Atheniensibus, ad emendandos an-
tiquitatum complurimos errores.

In primo libro.

Quod inter quinque diluuiâ primum
ante Ninum dicitur Antonomastice inun-
datio terrarum, ante quod Chaldaei tra-
dunt præcessisse literas, artes, & homines,
annis mille sexcentis quinquaginta & am-
plius.

Quod disciplina Græca comparatione
Chaldaicæ, tota est fabulositas, & per to-
tam vitam errare compellit, Et vaticinium
Catonis.

Quod diluuium primum, scelera ho-
minum simul & astrorum cursus prouoca-
uerunt.

Quæ fuit prima vrbs in orbe ante pri-
mum diluuium.

Vbi sit vrbs à Moyse dicta Edem, à Græ-
cis paradysus.

Quid Phœnices & Aegyptij, & Chaldæi tradant de Prisco diluuiò. Et quòd cum Moyse concordant nominando Noam, & filios eius & Arcam, & locum & tempus. Et quòd Noam vocauerunt Ogygem, à loco Phœniciaë Palestinæ, vbi est prima Phœnicum metropolis Arbea, quæ & Hebron.

In secundo libro.

Quòd genus humanũ saluatũ fuit & reparatũ in Prisca Scythia Saga, circa Araxẽ fluuium, in Armenia maiore. Et vnde ibi vrbs prima dicitur Saga Albina.

Quòd Noam dixerũt fatorem deorũ & hominũ, chaos & semen mundi. Et vxorem eius Tyteam cognominauerunt terram.

Genealogia & theogonia omniũ principũ, & regum antiquorũ in tabulas redacta.

Quòd quidã delirant in exponendo numerum ducum coloniarũ positum à Moyse Genesis decimo capitulo.

De Tuyfcone Germanorum fundatore.

De Araxa Prisca.

De xvii. Titanibus Aegyptiis, filiis Iani siue Noæ ac Terræ vxoris. Et mendaciis Græcorum. Et qui fuerunt primi quatuor dij maiores.

De Osiri.

De Brygo, Mesa, & Thyno.

De Phaëtonte, Cydno, Lygure, Eridano.
De Sabace.

De Syo & filia eius Tyle cognomine
Cybele.

De Hercule Aegyptio, & quinquaginta
Tospiadibus, & mendaciis Græcorum. Et
similiter de Geryonibus.

In tertio libro.

Quòd natura & deus affuit in celeri mul-
tiplicatione generis humani post diluuiũ.

Quòd antequam colonias per orbẽ mit-
teret Noa, docuit duces coloniarũ theolo-
giam, ritus sacros, à quibus Saga dictus.
Docuit physicam & modos viuendi.

Quòd sacerdotes instituit notarios & di-
sciplinarum doctores.

Quòd docuit Astronomiam, ob quam
illi dicauerunt vrbes, & cognominauerunt
Cælum & Solem: vnde Saturnus Aegy-
ptius Camefes dictus est filius Cæli & Solis.
Ob eandem causam existimauerunt Noam
mortuum, conuersum in animam motri-
cem cœli, & ius vertendi cardines omne
penes eum esse. Et vt gentes insculpunt
Ianum cum curru solis, sceptro, & clau-
bus.

Quòd Titheam vxorem Noæ vocaue-
runt Vestam & Terram, & Cur.

Quod docuit agriculturam & vinũ con-

ficere, à quo illum Ianum, id est, viniferum cognominauerunt.

Quòd filius eius Cam studebat impietati & impuditiæ, & patrem magicè castrauit, & ob id dictus fuit Camefes, id est Cam infamis.

In quarto libro.

Quòd Ianus multiplicato genere humano diuisit orbem in Asiam, Aphricam, Europam, constituens singulis partibus singulos monarchas tres priores filios suos.

Quòd anno cxxx i. à prisco diluuiò condita est Babylonia.

De coloniis missis in Aegyptum, Libyam, Cyrenem. Numidiam & Aphricam, principe Camefe Saturno Aegyptiorum.

De coloniis missis in Asiam orientalem Indiam, & Arabiam fœlicem, desertam, & Petreiam, & Phœniciam, & ducibus eorum.

De coloniis missis in Europam, in Germaniam quidem & Sarmatiam principe Tuyscone. Et aliis, in alia loca.

Quòd Ianus docuit eos metropolim solam Tursitam fundare, & habitare in cryptis tuguriis & antris.

In quinto Libro.

Quòd anno cxxxī. à diluuiò, Nimbrosus Saturnus Chaldaeorum condidit Babyloniam.

Quòd sub eo Comerus coluit Thusciam, Tubal Hispaniam, Hic Taracon fuit cognomine. Galliam fundauit Samotheus cognomine Dis, & Tuyscon fundauit Germanos. Gog Arabiam fœlicem, Mesa autem Vallachiam, Illyrim, & Dalmatiam. Ianus condidit Hircanos, & de eius profectiõne.

De conditione Massagetarum, Medorum, Persarum, Assyriorum, Magogorũ, & Anameonum siue Mœronum.

De secundo rege Babylonie Ioue Belo.

Sub eo Comerus in Thuscia tuguria in Veias conuertit, & Clusium posuit. Tyras fundato Tyro etiã Thraces fundauit. Ianus ponit Colonias in Arabia fœlice. Cameses in Italiam venit. Ianus ab Arabia in Numidiam concessit ad Tritonem. Araxa omnem Scythiã coloniis replet. Belus circa obitum excogitauit frangere aureũ seculũ, & contra Sabatiũ Caspium, id est, Saturnũ Sagam parauit arma, sed ante obiit, quã moueret. Succedit Tritoni in Libya Hammon filius, cui Cameses locauit coniugem Rheã sibi sororem. Hammon clam

Rhea ex Almanthea nympha genuit Dionysium Libycum.

De tertio rege Assyriorum Nino.

Quòd hic primus militiam instituit, & decem ferme annis nouissimis aureū seculum in argenteū cœpit conuertere, sub quo à Caspiis in pōtum fugit Saturnus. Sub eo Tuyscon Germanos. Samothēs verò Gallos, & Tubal Hispanos, formāt literis, carminibus & legibus, & Camefes corrumpere nititur Tuscos.

Quòd ob stuprum Amalthæ lis primū orta inter Hammonem & Rheā. Rhea ad Camesem venit & vtriq; cōtra Hammonē mouentes, Libya potiti sunt, pulso Hāmone, Ianus ab Aphrica in Hispaniā colonias transportauit, vbi duabus vrbibus fundatis in Thusciāq; veniens, tertio anno Camesem ab Italia discedere iussit. Et filiam suā Cranam fascibus insignitā Aboriginibus creauit Helernā, ipse Vetuloniæ docebat, atq; iura dicebat & reddebat. Vbi Camefes ab Italia in Siciliam discessit, & Hammonem in Libya superauit, Osiridem ex forore Rhea genuit. Dionysius cum sibi in filium adoptauit cum Minerua apud Tritonidem, deuictis Saturno & Rhea, & Osiridem Aegypto prafecit.

Quæ fuerint quæ Ianus Tuscos edocuit.

Quòd

Quòd vltimis annis Nini secundi reges fuerunt, Iberus quidem apud Hispanos, & Magus apud Gallos.

De Semiramide quarta regina Assyriorum.

Quòd sub ea nata est ex Cameſe ac Rheia Iſis ſoror & cõiunx Oſiridis, & Saturnus ad Ianum veniens Latio præpoſitus fuit. Apud Germanos regnat ſecundus rex Mannus.

Quòd Veſta Thuſcis virginibus ſacrum ignem credidit.

Quòd Saturnus Sabatius cum Iano regnat, & Sabum filium Sabinis præficiens in Thuſcia moritur, vbi ab eo Sabbatia dicitur.

Quòd tertius rex Hiſpaniæ Iubalda fuit.

De quinto rege Assyriorum Niniade.

Sub eo Ianus in Thuſcia obiens, Larthẽ reliquit filiũ Razenũ à quo Thuſci Razeni. Oſiris cũ ſorore Iſide fruges & aratrum inueniunt. Iano templum, & cognomen diuinum Dei Vertumni ſtatuunt.

Quòd apud Gallos regnat Sarron.

De ſexto Assyriorum rege Ario.

Quòd paulò ante Cameſem in Baſtriis obtruncatũ, in Italia Razenus ſorori Cranę lucum & parentalia ſacrat iuxta Tyberim Ianiculum.

Quòd apud Libyam regnat Hiarbas, à quo Hiarbæ, apud Hispanos Brygus, vnde

Phrigij. Apud Italos Aruns filius Razeni.

De VII. Affyriorum rege Aralio.

Quòd sub hoc rege Amazones in Libya vicerunt Hiarbā. Apud Germanos regnavit Herminon, Apud Celtas Bardus.

Quòd ex Armenia Perusinae & Ausones coloniae venerunt ad Aruntem Larthem, hisq; loca assignata, & similiter Phaëtonti Libyco & Lyguribus. In Italia regnat Targes Larthes aruspex, & in tribus locis arsit Italia, in Histria, Cymea, & Vesuvia quae loca Aramei Palensianas, & Graeci Phlegraeas dixerunt.

De VIII. rege Affyriorum Baelo Xerxe.

Quòd sub hoc apud Hispanos regnat Targus, apud Germanos Marsus, apud Lygures Lygure filio dimisso Phaëton in Aethiopiam regreditur.

De IX. Affyriorum rege Armatrite.

Quòd sub eo apud Hispanos regnavit Betus, apud Ianigenas Larthes Sicanus, qui templo Terrae, id est, Vestae dicato eam cognominavit Horchiam, & de Colonis accolis Padi.

Quòd Geryo assumpsit in Hispania tyrannidem primus, & Bardus iunior regnat apud Gallos.

De

Dex. Assyriorum rege Bel Ocho.

Quòd sub eo apud Germanos regnat Gambriuius, apud Emathios Macedo filius Osiris: apud Hispanos trigemini Geryones.

Quòd Itali oppressi à gygantibus euocauerūt Osiridem tunc agentem in vicinis Italiae fontibus Istri: qui positus Italia illā x. annis cōposuit, & à suo cognomento Api Apeninam, id est, Taurinam cognominauit & discessit relictis nepotibus suis Lestrygone Larthe Italiae, & Phorco rege maritimo. Apud Gallos regnauit Lucus, & Attica ingens inundatio obtigit sub Ogyge iuniore Attico.

De xi. Assyriorum rege Balco iuniore.

Quòd sub hoc Phorcus Veios Etruscos primos colonos in Sardiniam transportauit, à quibus Veij Sardiniani natione Thusci.

Quòd Osiris de toto orbe bene meritus à fratre perimitur in Aegypto, consciis gigantibus in toto orbe, etiam ipso Lestrygone. Quos omnes filius Osiridis Hercules Aegyptius bello inducto sustulit, & in Italia deletis Lestrygonibus xxx. annis regnauit, multisque beneficiis Italiae impensis rediit in Hispanias, quas ante à Geryonibus liberauerat, & Hispalum illis regem praefecerat.

De

De XII. Assyriorum rege Altada.

Quòd sub eo Hercules reliquit Vetulonia regem filium suū Tussum, à quo portio Paratussa, id est, coronata Tusca. Apud Gallos regnat filius eiusdem Herculis Galatheus: à quo Galli, Galathæ. Apud Germanos Vandalus: à quo Vandali. Hercule in Hispania mortuo, Hispani templū & vrbes dicant, & Thuscus filius eius in Etruria primus militiam incantare more paterno docet.

De XIII. Assyriorum rege Mamito.

Quòd sub hoc regnavit Larthes Etruriæ Alteus Thusci filius in Italia: & Hesperus in Hispania, & Narbon in Italia, & Teutanes in Germania.

De XIII. Assyriorum rege Macaleo.

Quòd Italus Arlas pulso fratre Hespero in Italiam, regnavit in Hispania. Inde ab Hispaniis in Siciliam, & ab ea in Tyberim veniens, relicto in Hispania rege Sicro, tandem coniugio electæ factus gener Coriti, regnavit Larthes Italiæ in Vetulonia. Apud Gallos regnat Lugdus. Apud Germanos Alemannus Hercules.

Quòd Italus regnans in Vetulonia, filiam suam Romam primam subregulam in Latio condidit, à qua Latini reguli cœperunt.

De

De xv. Assyriorum rege Sphero.

Quòd sub hoc ortus est Deucaliō. Apud Italos Larthes Etruriæ fuit Morges filius Itali, & cognatus Coriti, & post eum Coritus fit Larthes. Apud Hispanos regnat Sicanus paulò post obitum Spheri.

De xvi. rege Assyriorum Mamelō.

Quòd sub hoc fuit apud Latinos Romaneſſus filius Romæ secundus subregulus & primus Saturnus indigena Latij, & Sicanus regnat apud Hispanos: apud Gallos Beligius.

Quòd eodem anno cœperunt regnare & totidem annis, Cecrops primus apud Athenas, & Iasius in Etrusca Turrena sede patris Coriti, & quòd in eius nuptiis affuit Isis quæ vixit annis sexcentis vnica inter fœminas.

De xvii. Assyriorum rege Spareto.

Sub huius anno quarto propriè cœperūt Cecrops & Iasius, & aliquanto post apud Hispanos Siceleus.

Quòd magi cum Hebræis de magica contemnentes submersi sunt mari rubro subsequente rege.

Quòd diluuium Theſſalicum sub Deucalione, & incendium sub Phaëtonte iunior accidit.

Quòd

Quòd lis prima intestina in Etruria orta est, inter Iasium & dardanum.

De xviii. Assyriorum rege Ascatide.

Sub hoc regnavit apud Hispanos Lus, apud Gallos Allobrox.

Quòd Romanellus primus Latinorum Saturnus sacratur, & successit illi filius eius Picus Priscus. Dardanus dolo peremit Iasium & fugit in Samothraciam, & successit Larthes Etruriæ Ban.

Quòd post in Phrygiam & Mœoniã veniens Dardanus ad patrem Turrheni Atũ, donatus est agro Phrygię vbi cõdedit Dardaniam. Turrhenus econtrà in Etruriam adnavigans, à Bante & Cybele arque Etruscis comi hospitio susceptus, & ciuilitate Turrenæ donatus fuit.

Ex authoribus cunctis ut in præcedentibus libris.

QVINTI LIBRI COMMENTARIA SVPER

*Manethonis supplementum
pro Beroso.*

Quòd sicut Berosus per Assyriorum reges enarravit aliorũ antiquitates, ita eadẽ prosequitur Manethõ Aegyptius per reges & Dynastias suorũ Aegyptiorũ.

Quòd

Quòd Manethon vitio scriptorū inuenitur in aliquot annis mendosus.

De Aegypto fratre Danai à quo Aegyptus vrbs Titanū & puincia nomē accepit.

Quòd sub eo Dardanus Dardaniā cōdidit, & quod de temporibus regū Troianorū veracius scripsit Archilochus quàm Manethon, Et Eusebius eum secutus. Sub eodē Aegypto Thurrenus fuit Larthes Etruriæ, & Romus rex Galliæ, in Latio Faunus Priscus. Et anno LXXII. eiusdem Aegypti item in Latio Annus Faunigena.

De Menophi Successore Aegypti.

Quòd sub hoc apud Gallos regnavit Paris: & in Etruria Tarchon primus. Et apud Hispanos Testa, & nouissimis annis Menophis, in Etruria Abas, & eiusdem nominis Abas apud Argos.

De Dynastia post Menophim quæ durauit annis CXCIII.

Quòd sub hac Dynastia regnauerunt in Etruria Vei bonus Veruloniēsis. Itē Oscanus, Tarchon secundus, Tyberinus, Mezentius, & Tarchon tertius. Apud Gallos sub eadem Dynastia regnauerūt, Lemannus, Olbius, Galatheus iunior, Nannes, Remus. Apud verò Hispanos sub eadem Dynastia regnauerunt Romus, Palatuus. In Latio reguli fuerunt Mars cognomine Ianus

nus iunior, Cæculus cognomine Satur-
nus iunior, Picus iunior, Faunus iunior,
Latinus, Aeneas.

*De Dynastia Diapolitanorum, quæ du-
rauit annis CLXXVII.*

Quòd in hac Dynastia Larthes Etruriæ
ac reguli Latij floruerunt. In Etruria quidẽ
Ocnus, Pipinus, Nicius, Pifeus, Tuscus iu-
nior, Annus Felsinus. In Latio verò Asca-
nius, Posthumus, Aeneas Syluius, Latinus
iunior, Alba. In Gallia verò Francus.

*Tam Manethonis quàm Berosi
commentaria pendent
ex authoribus*

Diodoro, Aristotele, Xenophonte, Ovi-
dio, Archilocho, Solino, Lucano, Strabone,
Fabio Pictore, Ptolemæo, Plinio, Hierony-
mo, Sillio, Moyse, Festo, Iosepho, Masea
Phœnice, Vergilio, Seruio, Hieronymo
Aegyptio, Horatio, Propertio, Cornelio
Tacito, Trogo, Iustino.

SEXTI LIBRI COMMEN-

TARIA SVPER META-

*sthenem Persam de iudicijs
temporum.*

QUòd sola vnica, & publica, atq; cer-
tissima tempora habentur ex Mo-
nar

narchiis, quia publica fide sacerdotū tunc notariorum digesta sunt per singulos Monarchiarum reges & annos.

Quòd ante Persarum & Medorum Monarchiam præcessit Assyria, cuius tempora annos & reges, veracissimi Chaldaei seruarunt, & Berosus publica fide transsumpsit, & idcirco eum solum sequuntur Persæ.

Quòd ante Ninum c c x l i x. annis regnauerunt tres reges, Ogyges, Saturnus Babylonicus, Belus Iuppiter. Inde à Nino ad Sardanapalum trigésimum sextum regem Assyriorum, regnatum est annis mille ducentis triginta quatuor.

Quòd quisque plures aut pauciores annos in Monarchia Assyriorum asserit, funditus negatur & reiicitur, ut qui publicæ fidei contradicens fabuletur & somniet.

Quamobrem ex Græcis reiiciuntur Herodotus, & Ctesias Gnidius, & quisquis eos sequitur. Et Eusebius in sex ultimis annis Sardanapali.

Quòd publica fide Persarum regnatū est ab Arbace primo vsque ad Alexandri Monarchiam annis c c c c x c v.

Quòd Eusebius de temporibus funditus redarguitur Herodotum fabulatorem secutus tam in regibus quàm eorum annis, huius Monarchiæ Persarum, quia pu-

blicæ illius fidei contradicit: quam quia Ctesias Gnidius sequitur, idcirco solus ex Græcis cum Metasthene chronographo Persa recipitur. Ob id similiter exploduntur Iosephus, Aphricanus, Clemens, Tatianus, & alij cōtradicientes publicæ fidei Persicæ. Idem respuuntur in temporibus Monarchiæ Græcorum & Latinorum, quia publicæ fidei Monarchiarum Græcæ atque Romanæ aduersantur. Quas quia Eusebius sequitur, idcirco in vtraq; recipitur.

Ex authoribus.

Masea, Iosepho, Ouidio, Xenophonte, Solino, Beroso, Fabio Pictore, Diodoro, Philone, Hebræo, diuinis literis, Petro comestore.

SEPTIMI LIBRI COMMENTARIA SUPER

Philonem de temporibus.

In præmio questionali.

QUOD quatuor obiectiones cōtra certitudinem Genealogiæ Saluatoris proponunt cum Iuliano apostata hæretici.

Quod differt si scribas Helyh vel Eli.

Quod eadem sunt Helyh, Helyachim, & Ioachim.

Quod

Quòd quidam magis delirant in sacris literis, quàm exponant.

In præfatione.

Quòd Chaldæorum traditio sola peruenit ad Adam, per tempora ante Ninum & diluuium priscum.

Quòd Ouidius secutus est Chaldæos de formatione hominis & mundi.

Quòd excepta chaos ipsius æternitate, Moyſes consentit.

Quòd fermè tot annos enumerat Moyſes à primo diluuiò ad Adam, quot teste Diodoro ponunt Chaldæi de antiquitate disciplinarum suarum.

In prima parte Breuiarij.

Quòd ab Adam vsque ad diluuium fuerunt anni mille sexcenti quinquagintaſex: A diluuiò autem ad Abraham c c x c i i. Et ab Abraham ad inchoatum tabernaculum legemq; datam, fuerunt anni quinque & quingenti. Ab hoc verò templo ligneo ad inchoatũ sub Salomone, colliguntur anni cccc lxxx.

In ſecunda parte Philonis.

Quòd Dauid decreto ſtatuit, vt nati ex ſe atque Berſabea ſuccederent alter alteri.

Quòd poſteros Salomonice ſucceſſionis ad vnum interemit Athalia, ſucceſſores

verò ex Nathan fratre Salomonis percussus, excepto vno infante Ioas. Et disputatio contra delirantes.

De tribus officiis soli primogenito propriis, & de zanedrin, id est, senatu & dictatura Hebraica.

Quare Ioram occidit fratres.

Quòd à templo Salomonis inchoato, vsque ad crematum, supputantur anni
C C C C L X.

*In tertia parte, quæ est secundus
libellus.*

Quod propter carceres Ioachim editi sunt Psalmi duo, octogesima septimus, & octogesima octauus.

Quòd à desolatione templi ad deliberationem fluxerunt anni L X X.

Quod à soluta captiuitate ad Alexandrum Magnum, colliguntur anni C X C I.

Qui fuerunt duces ex domo Dauid à soluta captiuitate, vsque ad Iudam Machabæum, & qui summi pontifices.

Quando & sub quibus gesta sunt, quæ sunt scripta in Iudith & Hester.

Quod ab Alexandro ad Iudam Machabæum, fluxerunt anni C L I I I I.

Quòd à Iuda Machabæo ad Herodem colliguntur anni C X X I X.

Quòd

Quòd Herodes primus alienigenarum tyrannidem assumpsit, cuius successio durauit à principio regni sui vsque ad Agrippinum & decrepitam ætatem Philonis, annis CXXXIII.

Quòd falsi fratres nitebantur corrumpere Euangelia, & de genealogia vera Saluatoris.

In vltima parte.

Quòd quæ sequuntur in Philone alius apposuit, de authoribus sequendis vel reiiciendis.

Responsiones claræ ad supradictas quatuor obiectiones hæreticorum & Iuhani apostatæ.

Quòd sicut angelus Sathanæ se transfiguratur in angelum lucis, ita falsi apostoli transformabant se in Apostolos Christi.

Qui erant qui resistebant Apostolo, & quos excommunicauit Apostolus nominatim, & quæ dicantur genealogiæ fabulosæ & quæstiones legis interminatæ.

Ex authoribus.

Iosepho, Hieronymo, Thoma, Moyse, Septuaginta interpretibus, Diuinis libris, & gentilibus, Diodoro, Xenophonte, Plinio, Antichyde, Epigene, Beroso, Critodemmo, Macrobio.

F. IOANNIS ANNI
OCTAVVS LIBER DE
PRIMIS TEMPORIBVS
& quatuor ac viginti regibus
primis Hispaniæ, & eius
antiquitate.

- Cap. I. de priscis temporibus.
Cap. II. de antiquitate Hispaniæ.
Cap. III. de origine Hispanicæ gentis.
Cap. II II. de primo Hispaniæ rege Tu-
bale.
Cap. V. de II. rege Hispaniæ Ibero.
Cap. VI. de III. rege Hispaniarum Iu-
balda.
Cap. VII. de IIII. rege Hispaniæ Brygo.
Cap. VIII. de V. rege Hispaniæ Tago.
Cap. IX. de VI. rege Hispaniæ Beto.
Cap. X. de VII. rege Hispaniæ Geryone
Cap. XI. de VIII. rege Hispaniæ Tri-
gemino Geryone.
Cap. XII. de IX. rege Hispaniæ Hispalo.
Cap. XIII. de X. rege Hispaniæ Hispano.
Cap. XIIII. de XI. rege Hispaniæ Libyo
Hercule.
Cap. XV. de XII. rege Hispa. Hespero.
Cap. XVI. de XIII. rege Hispaniæ Atlan-
te Italo.
Cap. XVII. de XIIII. rege Hispaniæ Sicoro.
Cap. XVIII. de XV. rege Hispaniæ Sicano.
Cap.

- Cap. xix. de xvi. rege Hispaniæ Siceleo.
 Cap. xx. de xvii. rege Hispaniæ Luso.
 Cap. xxi. de xviii. rege Hispaniæ Siculo.
 Cap. xxii. de xix. rege Hispaniæ Testa.
 Cap. xxiii. de xx. rege Hispaniæ Romo.
 Cap. xxiiii. de xxi. rege Hispaniæ Palatuo.
 Cap. xxv. de xxii. rege Hispaniæ Cacco.
 Cap. xxvi. de xxiii. rege Hisp. Erythro.
 Cap. xxvii. de xxiiii. rege Hispaniæ Mellicola.

NONVS LIBER EST

DE ANTIQVITATE

*et rebus Etruriæ, selectus in
 institutiones
 nouem.*

DE nominibus æquiuocis, Diua, Volturna, Voltumnus, Palatua, Flora, Furina, Falucer, Luceres, Pomona, Pomonusq; pater, Etruria, Turrena, Volturrena, Tusca, Thufcia.

Ex authoribus.

Aristotele. M. Varrone. T. Liuius. Fabio Pictore, Ouidio, Vergilio, Hieronymo, Ptolemæo, Plinio, Ennio, Iunio, Tolumnio Tusco, Gorifredo Viterbensi, Sempronio, Seruio, Dionysio Halicarnasæo,

Propertio, Catone, Suetonio, Antonino, Plutarcho, Myrsilo, Valerio Maximo, Helio Spartiano.

Secunda institutio.

Quòd Turrhena, Volturrena, Etruria, Volturna significant eādem urbem turritis ædibus extructam, & quòd omnis Etruria & Voltursena est Tursena, sed non conuertitur. Et quòd vrbs Etruria fuit Tetrapolis regia, & eius portionibus regia munera tributa. Et quòd hæc tria nomina Etruria, Turrhena & Volturna sunt synonyma, sicut Marcus Tullius Cicero.

Ex authoribus.

Dionysio Halicarnasseo, Myrsilo, Xenophonte, Sillio Italico, Beroso, Manethone, Propertio, Vergilio, Plinio.

Tertia institutio.

Quòd portiones vrbs Hetruriæ sunt Arbanum, Tusca, Volturna & Vetulonia. Et quòd ea est iuxta lacum Vadimonium habens à tergo iuga cyminia, à fronte Volfinienses, à sinistris amnem Bleranum & Tarquinienses, & à dextris Tyberim, ubi finitima Umbriæ. Et quòd ea vrbs est, ubi tractus Umbriæ, Sale Umbrone, & nunc Viterbum Lucumonium. Et cur Vetulonia cum sit mediterranea inter Volfinas & Lacum

cum Cyminium, tamen, haud procul mari esse dicitur.

Ex authoribus.

T. Liuius, Plinius, Propertius, Catone, Vergilio, Myrsilo, Dionysio, Herodoto, M. Antonio, Solino, Sempronio, Itinerario Antonini, Beroso, Sillio, Vergilio.

Quarta institutio.

De excisa memoria Lybiscilla.

Quod Viturgia vel mendoso loco impressa est, vel est duplex.

Ex authoribus.

Ptolomæo.

Quinta institutio.

De secunda excisa Lybiscilla tabula quæ incipit Faul faluceres, quod ea excisa fuit circa ætatē Mœcneatis filij Menodori. Et quod Faul sunt quatuor sacrae literæ ingētis luci Lucumonum. Et quod hic lucus est in itinere Cassiano vel Cyminio, non procul Egelido amne inclyto lustratione Aeneæ. Et quod eum prius Ianus, inde veteres Pelasgi, sacrauerunt, Vertumno, Pomono, Syluano. Et quod hic lucus erat Lucumonibus curia templum.

Ex authoribus.

Catone, Vergilio, Seruio, Varrone, Plutarcho, Plinio. Ibidem quod Longhola est

duplex, altera in Latio secus mare Volscū,
& à lōgitudine sine aspiratione dicitur Lon-
gula. Altera verò cū aspiratione Longhola
est pars vrbis Etruriæ. Et ibi pulchra dispu-
tatio super nono Liuij ab vrb. cond. ad quā
istarū profectus est Papyrius dictator.

Sexta institutio.

De prima tabula Cybelaria, Græcis li-
teris & lingua scripta.

Quòd Etrusci aspiciebant literas Græ-
cas, non perdiscebant. Et quòd hæc tabula
excisa est ante Homerum, rudi existente
Græcia, circa urbem Romanam cōditam,
scilicet post Marfiam Etruriæ Larthem, &
ante Numam Romanorū regem. Et quòd
hic Atlas Kityn, fuit Italus, à quo Italia, so-
cer penultimi Coriti, cognomine Iani iu-
nioris. Et pater Electræ, ac Pleiadum Itali-
carū. Et quòd hic regnavit principio, in Ca-
pena iuxta Tyberim Aventinum, inde in
Etruria regia Tetrapoli, vbi nomina, & co-
gnomina, tituli, & monumenta adhuc per-
manent. Et quòd diuinæ literæ hoc testan-
tur præter alios authores. Et quòd Coritus
& Iasius regnauerunt in eadem sede regia
Tetrapoli Turrena, vbi adhuc extant ex-
tremae vrbes Coriti, & Pleiadū. Quod Isis
soror Osiridis venit rate, à Lybia Aegypti
in Tyberim, inde ad nuptias Iasij & Cybe-
les

les in Veiuзам urbem, & Cybeles praedia, vbi primum docuit in Italia molere, & panes conficere, paulò ante Dardaniam conditam. Et quod de nuptiis Iasij & conditione Dardaniae, Græcia mendax nimis audet in historia. Et de errore Blondi. Et quod Veiuзи dicti sunt. Etrusci Vei Sardiniani, à quibus Veientes geniti. Et de loco, & causa mortis Iasij, atque tempore. Et de solutione contradictionis inter auctores & tabulam, quis primus condiderit Vetuloniam. Et de cognominibus Herculis Aegyptij, atque ritu incantandi militiam. Et quod ager Etruscus diuiditur in superiorem partem Trometinam & Troffulam, & in inferiorem Tuscaniensem & Veiam. Et quod in Trometina est regio Sanginaia, sicut in Sabatia, & in Troffula est Sangnina, & quis fuit iste Sabatius Sangni.

Ex authoribus.

Catone, Beroso, Archiloco, Vergilio, Seruio, Dionysio, Iginio, Fabio pictore, Tortellio, Aretino, Sillio, Inscriptione, Plinio, Itinerario Antonini, Manethone, Palæfato Spinga, Eusebio, Aruntinis Camillariis, Plutarcho, Strabone, Macrobio Hieronymo, Ptolemaeo, & T. Liuiio. Ibidem tabula Ararathea.

Septima institutio.

De decreto Desiderij, quod Longbardi sunt Germani, qui cum Sidonijs Sarmatiæ proximis, nunc Polonis, occupauerunt Italiam. Et de triplici eorum ducatu circa Tyberim.

Quod Desiderius rex, septem beneficia contulit Etruriæ, nunc Viterbo.

Quod à qualitatibus propriis & cõmunibus Viterbũ significat Veiterbum, Vita Heroum, Vitrium vrbium, Vita Vrbium, Viturrium, Vi Thebum, Vita Herbũ, Vita inermium, Vi Thermum. At per substantiã Viterbũ significat idem quod Etruscæ Lucumonium, Græcè palæologum, & Latine veterum dictatura. Et quod Horchia erat princeps dea Viterbi, olim Etruriæ. Et de mendosa traditione Festi, vnde Lucumonij Lucenses dicti. Et vnde nunc patrimonium dictum, quod antea à principe vrbe Turrena & Etruria dicebatur.

*Ex authoribus tam ueteribus
quàm modernis.*

Ptolemæo, Paulo historico Longobardo, Sillio, Thoma Aquinate, Donato, Liuiio, Valerio maximo, Facio Florentino, Lelio Vetulonienſi, Thoma Veltrino, itē Vetulonienſi, Archangelo Michaële caprino

prino para Tuffo siue Tuscantiensi, Blondo foro liuienti, Raymundo Gallo, Hermolao Veneto, Archade nostro, & interpretatione inuictissima nominum.

Institutio octaua & nona.

Octaua institutio est de tabula Arara-thea, quam sextæ inseruimus. Vltima verò est columna Osiriana.

Quòd sacræ literæ ægyptiæ sunt quædam effigies, quæ ad secretum aliquod magis quàm ornatum aspiciendi apparerent institutæ.

De progenie Osiridis & ortu.

Quòd illius cognomina fuerunt Iuppiter, Dionysius, Olympicus, Iustus, Saluator, qui vniuerso imperauit orbi. Et quid docuit.

Quòd non fuit in orbe locus, & prouincia nobilis, quam non adiuerit, & vocatus ab Italis, tunc à fontibus Istri qui & Danubius venit in Italiam cum Hercule ac diis ægyptiis.

Quòd Osiris ab Alpibus fudit tyrannos Italiae in prima phlegrea Histria: Hercules in tertia phlegrea vesuuia, & mox simul iuncti, in media phlegrea Cyminia in subside campo Cymeo. Et quòd triumphauit cum diis & Musis Aegyptiis in Verulonia, in qua est columna monumentum huius expeditionis, Et in triumphum à suo

cogno

cognomine Api, Italiam dixit Apeninam, id est, Taurinam. Quod sine fallo hæc est Osiriana memoria, quia in eo sunt tres effigies soli Osiri tributa, semifacies crinita, Calathi, & sceptrum in trunco cum effigie instar oculi in summo, itemque serpens in imo sceptri qui occupat imperium. Et quid omnes effigies significant. Et quo pacto Latine legantur.

Authores.

Plinius, Macrobius, Xenophon, Diodorus, Hesiodus, Cato, Antiochus Syracusanus, Dionysius Halicarnassensis, Berosus, Herodotus, Ptolemæus, Tibullus, & noster Tortellius.

DECIMI LIBRI COMMENTARIA SUPER

Q. Fabium Pictorem de origine urbis Romæ.

Quod aurea ætas fata est post primum diluviū sub Iano Ogyge, ante Ninum Iouem Assyriorum, annis cccxlix.

Quod Ianus ex Scythia profectus, post inundationem terrarum, primus rate venit in Vaticanum, Leuum latus Tyberis, sub initium aurei seculi, & Olympum regium Etrur

Etruriæ vrbis, & duodenas colonias totidemq; fasces, ad cōtinendū rudes in officio aurei seculi instituit, & qualis erat hæc aurea ætas, & quid docuit Ianus, & eius vxor Vesta.

Quòd duo fuere prima Italiæ imperia, primum sub Iano Tuscorum. Posterius Romanorum.

Quòd Nino Ioue turbare incipiente aureum seculum, Camefes ante, inde Saturnus Caspius, ad Ianum se contulerunt, quibus permisit dextrum latus Tyberis, Sabinosque & Latium, vbi ad radices Capitoliij Saturnus, oppidulum Saturniam posuit. Et hæc est prima Romæ origo aureo seculo turbari cœpto, sed nondum totaliter vitiatum, & in argenteum conuerso.

Quòd limes inter Ianum Vadimona Thuscum, & Camefenam regionem atque Saturnium Latium, erat Tyberis. Aræ vtriusque prouinciæ, Ianiculæ Etruriæ & Saturnij Latij, erant Ianiculum & Saturnia.

De prisca facie agri Romani inter Tyberim & septem colles, & de ordine collium inter Capitolium & Auentinum, ante aduentum Saturni. Et quis fuerit iste Saturnus, cui alium partum Græcia mendax supponit in historia. Et vbi vrbs Veiēs.

Quòd

Quòd tres primi colles culti sunt Romæ, Capitolium à Saturno, Aventinus ab Italo, vbi Capenam permiffu Iani iunioris condidit, & Palatinus à Roma filia Itali.

Quòd imponere locis & gentibus nomina, erat munus regum.

Quòd Latium principio dicta est Italia, deinde Etruria, postea fenfim tota, ab Alpibus vsque in fretum Siculum.

Quòd Italus fufcepta tutela imperij Thufci, regnavit in Vetulonia.

Quòd nemo in Italia regulus aut rex efse poterat ante imperium Romanorum, nifi Cretus de fanguine Thufco aut verna efset Thufcorum.

Quòd ante Romulum in Latio nullus rex propriè, fed regulus extitit, primusque omnium rex fuit Romulus creatus à Cœlio Veïbenno Larthe Etruriæ, qui Romulo triumphum contra Ceninenfes peperit & Latinos.

Quòd Romulus tetrapolim fiue quadratam urbem ftatuit in tertio colle, antea habitato à Roma filia Itali. Cœlius verò quartum coluit cum Thufcis, ab eo dictum Cœlium & fibi iunctum quintum Cœliolum à Cœlianis fuis militibus, qui pofttea viminalis dictus eft.

Quòd Galeritus Lucumo Arbeæ, Thufcus.

fcus, & poſtea Larthes, triumphauit de Tat-
tio & Sabinis pro Romulo, & eos in fœde-
ra coëgit, & tanquam princeps inter tres
duces Tatium Romulum, & ſe Galeritum
Thuſcum Lucumonem, tribus gentibus
quibus tunc Roma conſtitit, impoſuit à du-
cibus Etruſca lingua nomina, Tatiennes,
Rumnenſes, Luceres, & is primus dedit præ-
toria Romulo.

Quòd hoc Galerito factò Larthe Etru-
riæ, Romulus tres colles inhabitauit, Ta-
tius duos, & Thuſci Luceres vicum Tuſcum
à radicibus Capitoliij, ad radices Auētinas.

Quòd eiaculatæ aquæ ſulphuræ à Iano
in Sabinos pro Romulo, eſt fabula pro mi-
litia Galeriti initiata ad lacū Vadimonis.

Quid ſit Alba vnde Tyberis Albula.
Quid liſtor.

Quot armati ſuberant ſingulo liſtori. Et
de errore Ouidij quod Crana fuerit Iani
amaſia.

Quòd Fauſtulus & Carutius, viri Laren-
tiæ, fuerunt Thuſci.

Quòd tribus Trometina eſt Cœliana,
Luceres verò à Lucumone.

Quòd tempeſtate Romuli, vrbs habita-
ri cœpta eſt à Tyberi ad ſeptem colles, inde
à ſeptē collibus ampliata per alios colles &
cōualles vſq; ad mœnia quæ nūc cernimus.

Quòd vicus Thufcus olim ante Romulum & Luceres Thufcos, erat paludalis, & dicebatur campus Lybiffus, & Argeus distinctus in inferiorem atq; superiorem Argiletum. In hoc vico Thufco erāt loca particularia, pars viæ sacrae, Senaculum, concordia, Græcoftasis, Aedes Saturni, Vertūnus, Forum Boarium, Vicus Longhus, Vicus Arniensis, vicus Stellatinus, Sabatinus, Larthenianus qui & Veiens, Phaliscus, Herculis ara, vbi Romæ conditæ Olympus, Forum piscarium, Porta Carmentalis, Aedes Pudicitia, Rotunda Herculis, Forum venalium, Lacus curtius, & huiusmodi.

Quòd Tyberis Deus dicitur Volturnus, à capite imperij veteris principe Volturna. Et quòd Tyberis ob id Thufcus amnis non latinus dicitur. Et quod Volturnus dicitur de pluribus. Et quòd ab Etruscis Vertumnus Ianus Vadimon dicitur.

Ex authoribus.

Berofo, Xenophonte, Ouidio, Trogo, Iustino, Diodoro, Archilocho, Acrone, Iuvenale, Macrobio, Propertio, Cicerone, Vergilio Eusebio, Varrone, Plinio, Dionysio Halicarnasseo, Liuiio, Igino, Seruio, Tortellio, Plutarcho, Solino, Cornelio Tacito.

V N D E

ANTIQUITATVM LIB. I.
VNDECIMI LIBRI COM-
MENTARIA SUPER

*Myrsilum Lesbium, de origi-
ne Italiae ac Turre-
niae.*

QUOD prima propositio Myrsili est
falsa, qua dicit: Omnis Italia à Græ-
cis est culta, & quindecim ætatibus
ante ruinas Troiæ dicta Oenotria, ab Oe-
notrio Arcade.

Quòd Dionysio minus creditur quàm
Myrsilo de tempore aduentus Oenotrij.

Quòd plures fuere Oenotrij, & plures
Oenotriæ terræ.

Quòd Ianus fuit antiquissimus Oeno-
trius, à quo Ianigenæ viri, seruata nominis
interpretatione dicti sunt Oenotrij, & de
contradiçtione Myrsili, Dionysij, Sem-
pronij, & Catonis de origine Ligurum
& Oenotriorum in Italia, qui sint anti-
quiores.

Quòd de Turrenis Herodotus & alij
dicunt originem habuisse à Turreno Ly-
do, qui consedit & habitauit in Thuscia in
prima medietate Tyberis septentrionali.
Alij verò eos dicunt suæ regionis esse indi-
genas, & priscos sub Iano habitatores Ita-
liæ.

Quòd in hac quæstione magis creditur
 ipsis Turrenis & vicinis Romanis, atq; Ly-
 dis historicis, quam externis & remotis. Et
 de quatuor regulis probandi & videndi, cui
 magis in contentione historicorum sit cre-
 dendum.

Quòd nullus Turrenus nomine fuit fi-
 lius Atus.

Quòd ante Atum & Pelasgos ac regem
 eorum fuit Turrenum nomen. Et quòd fa-
 bula Turrenorum Delphicorum præcessit
 Atum & Turrenū filium eius, & quomodo
 intelligatur illa fabula, & quo tempore res
 illa fuit gesta.

Quòd Turreni dicūt se solos indigenas
 Italiæ, & à Iano ortos, & ab eo post diluviū
 constitutos, & ab eodem suā tetrapolim cō-
 ditam, quam nō à Turreno, sed à Turribus
 vocant Tursenam, Voltursenam, Etursiā.

Quòd posterī verterunt s, in r, vt Came-
 ses, Camefena, arbos, decus, Valesij, Fusij,
 Phalesij, Tursis, Tursena, Voltursena, Etur-
 sia, pronuntiant per r, vt Camers, Camere-
 na, arbor, decor, Valerij, Furij, Phalerij,
 Turris, Turrena, Volturrena, Erruria.

Quòd Turreni iacent mediij inter Pha-
 lisicos & Perusinos, & differunt ab eis ser-
 mone, deis & moribus.

Quòd Romani eis vicini, non vocāt eos
 à duce

à duce, sed potius à loco Tursito prima eorum metropoli dicta Etruria vocant Etruscos.

Quòd Turreni à duce se vocant Raze-
nos.

Quòd si Torebus filius Atus & frater Lydi venit in Etruriam, utique ipse Torbus ab ipsa Tursena Turrenus cognominatus est, & non ab eo Turrena.

Ex authoribus.

Beroso, Dionysio, Catone, Fabio Pictore, Vergilio, Varrone, Seruio, Plinio, Antonini Itinerario, Xantho Lyda historico, Silio, Eusebio, Xenophonte, Iuuenale, Ouidio, Solino, Isidoro.

DECIMITERTII LIBRI
COMMENTARIA

super duo & viginti fragmenta

Catonis.

Quòd Catonem coëgit scribere de originibus Græcanica impudentia & leuitas, qui relictis disciplinis maiorum, & instructi fabulis & nouis adinventionibus, incredibile est quantas mendaciorum nebulas excitauerint, & oïa corruperint.

Quòd omnes latini conueniunt cœptâ fuisse habitari Italiam, aureo seculo sub Iano,

Quòd Italiae splendidissima origo fuit cum tempore, tum præcipuè origine gentis Sagæ.

Quòd aureum sæculum cœpit ante Ninum ferme annis ccl.

Quòd his temporibus originem Italiae dedit primus Ianus ex Saga gēte aduectus in vaticanum, dictum à vagitu, cum Gallis progenitoribus Vmbrorum.

Quòd Ianus primam regiam Etruriã, & Surrenam Augustalẽ, vbi rex salutaretur singulis mensibus condidit. Et xii. fascēs instituit, & quę sint illæ xii. vrbes quas post conditionem Etruriæ ac Surrenæ posuit.

Quòd paulò post constitutis subregulis, Camesē ac Saturno circa Latium, omnis origo Italiae circa Tyberim augustissima primum fuit.

Quòd Italia à diis & ducibus & gentibus plura fuit sortita nomina, vt à Iano Ianicula, id est, Oenotria, & sic de aliis.

Quòd Tyberis videtur fuisse in tutela omnium deorum, vnde nomen Albula habuit.

Quòd Albula ab imperio non colore habet originem.

Quòd Italia dicitur Apenina, à duce Aegyptio Api, non à pœno, vel bobus.

Quòd

Quòd Italia primo diuiditur in Apeninos mōtes, in Cisapēninā, & Trāsapēninā.

Quòd omnem Transapenninam Italiā vsque Alpes & Rhētos, Thusci missis colonis tenuerunt, vbi & de singulis gentium earum originibus tradit, & de errore Græcorum atque mendacio de Istro & Istria.

Quòd Galli dicti sunt mariti Gallinarum, Celtae quoque Transalpini & Etrusci Cisalpini Transapenninum, Et Castrati Cybeles sacerdotes & Ianigenæ.

Quæ ciuitates Etruscorum in Alpibus & transpadum & cispadum sunt, & quid de Pado dicitur.

De Ancona & Gallia Togata.

Quòd Larius, Laro, Arunus, Atlas sunt originis Etruscæ. Latina declinatione dicti, Atlas & Aruns.

De origine totius gentis à Gargano mōte ad Brundisium, inde vsque in Leucopetram.

De origine gentium à Leucopetra ad Sarnum, & à Sarno ad Tyberim, & de triplici genere Aboriginum.

Quòd Roma cœpta fuit sub Saturno, inde ab Italo & Roma filia eius in Auentino & Palatino colle profecuta, postremò sub Romulo per colles & vicum Thuscum fuit habitata à Tatiensibus Sabinis,

Et à Romnensibus Aſilanis, & à Luceribus Thuſcis, à quibus Romæ princeps origo extitit,

Quòd gens Etruriæ triplex eſt Maritima, Ciſcyminia, Veientana, & Tranſcyminia Etruſca. Et quæ ſint ſingulæ Vrbes, & populi in ſingulis partibus,

Quòd ab Oſtia, Romæ uſque in Niceam finem littoris Italici, incolunt Lygures Etruſci, Lygures Populonij, Lygures Apuani, & Lygures montani, & vnde iſtis origo.

Quòd prima gens Etruriæ habet metropolim Populoniam, id eſt, puppium Philarcham.

Quòd ſecūda gens Etruriæ à tyberi ad Cyminia iuga dicitur Veientana ſiue Latheniana, à metropoli Eniano ſiue Veiēte.

Quòd tertia gens à Cyminiis iugis ad Piſtorium dicitur Etruſca à principe Vrbe totius Thuſciæ Etruria ſiue Volturrena, quæ ſub radicibus Cyminiis iacet ante Volſinas.

Quòd Apeninū montem incolunt Lygures montani, ab Apenino colle, tranſitu Annibalis uſque fontes Macræ.

Quòd à fontibus Macræ ad fontes Tyberis incolunt Thuſci Apeninum ad inferum mare, ad ſuperum verò Galli Aureliani.

Quòd à fontibus Tyberis ad Narem
Vmb

Vmbri incolunt.

Quòd Apianum à Nare vsque ad Sarnū habitant Sabini & inde Sabelli cognomine Samnites, à Sabo nominati.

Quòd sequentes Lucani à Lucio Samnite dicti sunt.

Quòd gentilem Sabi proferunt. Sabini quidem Sangni, Romani Sanctum, Barbari Sagam, à quo primi Thufci Sagi, id est, sacri pontifices & expiatores.

Quòd Etrusci noluerunt recipere Latinas literas nisi sub Cecinna Volturreno, longè post deuictam Etruriam. & hoc quia semper horruerunt fabulas & mendacia Græca, à quibus Latinæ literæ pendent.

Quòd consuram ouium Romanis ostenderunt Thufci.

Quòd ianus bifrons Quirinalis dicitur à victoria Lucumonis à colle Quirinali mouentis, Quirinalis vero collis à Curina, id est Iunone Sabina.

Ex Authoribus.

Lactantio, Iosepho, Dionysio, Fabio Pictore, Sempronio, Trogo, Iustino, Macrobio, Varrone, Vergilio, Ouidio, Iuuenale, Horatio, Seruio, Xenophonte, Archilochus, Myrsilo, Aristotele, Platone, Diodoro, Beroso, Plinio, Festo, Gellio, Liuius, Hiero-

nymo, Iginio, Tralliano, Antiocho, Martiale, Strabone, Cornelio Nepote.

DECIMITERTIILIBRI

COMMENTARIA SUPER

unum fragmentum Itinerarij Antonini.

QUOD ab Urbe in Gallias, sex sunt itinera: Maritimum, Littoreum, Aurelianum, Cassianum, Cyminium, Flaminium.

Quæ oppida assignentur maritimo, inter quæ illustriora sunt, Populonia, Genua, Nicea.

Quæ oppida occurrant itinere Littoreo, inter quæ claria erant Pyrgi, Graufscæ Cosæ, Volaterræ, Pisa, Luna.

Quæ oppida occurrant itinere Aureliano, inter quæ nobiliora erant, Tarquinia, Volca, Mons Tunnias, Tursena.

Quæ oppida Cassiano itinere inueniantur, inter quæ præcipua erant, Forum Cassij, Arutini veteres, Camillarij, Sena, Phocenses, Luca.

Quæ oppida sint in Cyminio itinere, inter quæ præstabant Veiens, Sutrium, Fanum Volturnæ, Volsinæ, Clusium vetus & nouum.

Quæ oppida occurrunt itinere Flaminio

nio inter quæ in pretio erant, Ocra, Otriculum, Narnia, vel Spoletum, Camerinũ, Vrbinum.

Ex authoribus.

Plinio, Catone, Aristotele, Verrio, Ptolemaeo, Strabone, Diodoro, Vergilio, Dionysio, Pio. II. ponti. Max.

DECIMIQUARTI LIBRI

COMMENTARIA SVPER

*C. Sempronium de Chronographia, siue descriptione
Italiae & eius
origine.*

QUOD vniuersa Italia assurgit ab Alpibus & finitur freto, Siculo, instar rotulae cincta mari supero & infero.

Quod Alpes Italiae sic diuiduntur, ab Nicea ad Pœninum Alpes Lygurum, A Pœnino ad Ocrum montem Transpadanorum, & ab Ocra ad Rhetos. Et quod his ferme tota origo Etrusca est.

Quod mons Apeninus, qui ab Alpibus ortus tenditur per mediam Italiam vsque in fretum Siculũ, septem primoribus gentibus incolitur.

Quod ab Alpibus ad fontes Macrae Apenin

ninus incolitur à Lyguribus montanis quibus Phaëtonis origo, quem Lygures Pheritonem vocabant. Et quòd Phaëton Colonias miscuit ab ostiis Romanis ad Niceam finem Italiæ.

Quòd Lyguribus omnibus sicut & Etruscis origo est Ianus Genius, à quo Ianiculū, & Ianua Genua.

Quòd à fontibus Macræ ad fontes Tyberis Apeninum colunt Apuani, orti veteribus Etruscis Ianigenis Gallis.

Quòd à fontibus Tyberis ad Narem amnem, incolunt Apeninum Vmbri, veterum Gallorum Etruscorum proles.

Quòd à Nare amne ad fontes Silaris iuxta Latium, incolunt Apeninum Sabini, Sancti siue Sabatij Sangni, Caspij genus, qui à Megale Turreno ius diuinum & humanum atque disciplinas didicere, & non à Pythagora, vt Græcia mendax audet in historia.

Quòd à fontibus Silaris, ad fontes Vulturni amnis, Apeninum incolunt Sabelli, quos Latini, Samnites. Græci Saunitas vocant, à Sabinis orti.

Quòd à fontibus Vulturni & Sarni vsq; in magnam Græciam, Apeninum coluerūt principio Thusci, & residuum pro maiori parte Græci.

Quòd

Quòd Cisapennina Italia, ad inferum mare, & Transapennina ad superum mare, sunt loca Italiae magis plana sub radicibus Apeninis.

Quòd Transapennina Italia plana, ad superum mare diuiditur in Cispadanam, & Transpadanam.

Quòd Cispadana diuiditur in Aemiliã, Aureliam, Flaminiam, Togatãque Galliam. Item Picenum, & vsque Brundisium, Hydruntum & Leucopetrã. Et hic ponuntur primores vrbes, & earum origo.

Quòd Transpadana Italia Gallia, diuiditur in Lariam, Venetias, Istriam. Et hic ponit vrbes primores, & gentes, & origines earum.

Quòd in Cisapennina Italia, diuisio est ista. Ad Niceam à Macra tenuerunt Lygures montani, origine Phaëtontei. A Macra ad Arnũ & Portum Lygurnum sunt Lygures Apuani, origine Etrusci, quos sequuntur Lygures Populonijs vsque ad caput Etruriæ: à quo ad ostia sunt Lygures Turreni, vbi campi complutorum lapidũ, clari pugna Herculis Aegyptij, in quo errauit Plinius. Et de errore expõsitorum Tibulli, ibi:

Nos tenet Etruscis manãtque è montibus vnda.

Quòd

Quòd post magnam Graciam à Velia ad Silarū, sunt Lucani proles Samnitum, A Silaro ad urbem Romam vt plurimum tenuerunt Etrusci exceptis Baiis & Cumis & de origine gentium illarum.

Quòd Roma non fuit dicta à Romulo, sed Romulus à deo Romæ, incognitæ originis.

Quòd fuit Romulo & Remo proprium nomen Rumulo & Rumo, ab Etrusca deriuatione ruma, id est mamma qua fuerūt lactari à lupa, à qua Ruminialis ficus vbi lactati, & Rumnenfes viri, qui communione Afili adhæserunt Romulo, & Luceres Thufci, & Tatienses Sabini, à ducibus omnes dicti.

Quando, & à quibus condita est Roma. Et de mendaciis leuitatēque fabulosæ Græciæ, & stomachositate Græcorum in rationibus & antiquitate Italiæ.

Ex authoribus.

Ptolemæo, Liuiο, Plinio, Beroso, Catone, Dionysio, Solino, Diodoro, Seruio, Verrio, Vergilio, Ouidio, Sillio, Varrone, Fabio Pictore, Martiali, Metrodoro Sceptio, Igino, Plutarcho.

DECI

ANTIQUITATVM. LIB. I.
DECIMI QVINTI LIBRI
COMMENTARIA SVPER

Vertumnianam Propertij.

QUòd idem fuit Ianus cœlum, Vadi-
mon, Vertumnus & Proteus.

Quòd quadrifrons & bifrōs ab auerſio-
ne diei & anni fingitur & dicitur Diespi-
ter, Iuppiter, optimus, Maximus: alij ſunt
dicti Vertumni Veioves.

Cur pingitur multiformis.

Quòd ſicut Horchia erat princeps dea
Etruriæ, ita Ianus Vadimon ſiue latine
Vertumnus erat princeps Etruriæ, cuius
pars eſt Tuſca in Volſinenſibus focis.

Quòd falſò exponitur, Cluſinos deſe-
ruiſſe focos pro Volſinos.

Quòd in vico Thuſco primum Roma
vidit Deum Vertumnum aduectũ ex Thu-
ſca, ſiue vrbe Etruria.

Quòd Ianus cœpit dici Vertumnus in
Latio, quando ſub Galerito cœptus eſt ha-
bitari vicus thuſcus.

Quòd etiam Iano fuit Vertũno cogno-
men, quia eſt deus vertentis anni & diuer-
ſarum naturarum ad concordiam, & eſt
deus vertendarum rerum.

Quòd Ianus dictus eſt Vertũnus & mul-
tiformis effectiue, quia vertit priſcos rudes

ad

ad omnes formas & modos civilis vitæ, ad honestatem tegumenti & victus, & cohabitationis, ad rationes fascium, imperij militiæ, ferendi, plantandi, vini conficiendi, metendi, exercendi, venandi, aucupandi, piscandi, mercandi, pascendi, arandi, ad rationes quoque olitorias, à quibus Ianus Pomonus pater, & eius vxor Vesta Pomona dicti fuerunt. Dictus quoq; fuit Vertūnus, vinifer, auriga, patronus sobrius, sacerdos, pontifex. Vertit insuper homines ad ritus, sacræq; & Theologiam Physicā & Ethicā.

Quòd dictus est solus fator Deorum.

Quòd vicus Thuscus illi sacer fuit sub Galerito Larthe Etruriæ.

Quòd Galeritus Lucumo fudit Sabinos, dedit primus Romulo x i i. prætoria siue lictores, imposuitque tribus populis, quibus Romana gens principio constitit. Etrusca nomina, & eos à ducibus suis nominavit. Sabinos quidem Tatienses, Rumnenfes autem, qui Romulo communionem asyli coaluerant, & Thuscos Luceres.

Quòd sub Romulo ligneum Ianū Verumnum bifrōtem in imo Argiletō, & sub Numa æneum factum, transtulerunt posteri ad Argiletum superiorem.

Ex authoribus.

Beroso, Ouidio, Diodoro, Xenophonte
libro

libro de æquiucis, Fabio Pictore, Macro-
bio, Seruio, Myrsilo, Horatio, Varrone,
Catone, Liuius, Acrone, Porphyryone, Do-
nato, & Dionysio Halicarnasseo.

DECIMISEXTI LIBRI CAP.

EX E M E N D A T I S S I M A

Chronographia Etrusca.

Quòd ea sola historia certissima est,
quæ per substantiam constat vera
narratione, & per principiantia indiuiduã-
tia dicta hic: & nunc constat sua chrono-
graphia propria atque non discrepante à
publica Monarchiarum fide.

Quòd ab Ogyge Iano aurei sæculi fun-
datore Etrusci imperij, vsque ad suum sub-
regulum Camesem, fuerunt totidem anni,
quot ab Ogyge ad Ninum fundatorem
monarchiæ Assyriorum, videlicet anni du-
centi quadragintanouem.

Quòd à Camese vsque ad Italum fra-
trem Hesperii, fuerunt anni ccccxxx.

Quòd ab Italo ad finem Mezentij, fue-
runt anni ccclii.

Quòd à Tarconte tertio, successore Me-
zentij vsq; ad sextum annū Cælij, qui iu-
uit Romulū, supputantur anni cccxxii.

Quòd à septimo anni Cælij, quo funda-
data est tetrapolis siue quadrata vrbs Ro-

ma vsq; ad perdomitam tetrapolim Etruriam enumerantur anni ccccxliiii.

Quòd ab Elbio Larthe sub quo perdomita est Etruria,vsque ad Cecinnam qui primus recepit literas Latinas in Etruria, colliguntur anni cxxix.

Quòd à prædicto Cecinna vsque ad Meccœnatem & Octauianum Augustû,fluxerunt anni cxxxviii.

Quòd à Meccœnate vsque ad interitum Othonis scribuntur anni cxiii.

Quòd à Iano Prisco,vsq; ad Sceuinû sociû Othonis,in interitum Othonis,decursum fuit in Etruria sub Larthibus quinquagintaquinque,& præclarissimis decẽ principibus,totidem annis,quot gentilis monarchiarum supradicta publica fides tradidit,scilicet octo & septuaginta supra trecentos & duo milia.

Qui fuerint dicti Larthes,& principes Etruriæ:& quibus nominibus appellati:& quot quisque regnauerit annis.

Ex authoribus.

Iuuenale,Beroso,Manethone,Suetonio, Appiano, Philone, Liuius, Fabio Piçtore, Dionysio Halicarnasseo,Eusebio,Catone, Macrobio,Festo,Propertio,Vergilio,Diodoro,Solino,Varrone,Myrsilo,Xenophōte,titulis,Ouidio,& Metasthene.

ANTIQUITATVM LIB. I.
CAPITVLA EX CHRO-
NOGRAPHIA QVA-

tuor Monarchiarum.

QUOD ab Ogyge ad Ninum fuerunt
anni CCXLIX.

QUOD à Nino ad finē monarchiæ Assy-
riorum, vsq; scilicet initium Arbacis Medi
numerantur anni MCCXXXIII.

QUOD monarchia Persarum & Medorū
durauit annis ccccxv.

QUOD ab Alexandro Magno ad princi-
pium monarchiæ Romanæ deuicto vltimo
rege Syriæ & Asiæ Philippo colliguntur
anni ccxxxvi.

QUOD ab initio dictæ monarchiæ Ro-
manorum vsque ad interitū Othonis Cæ-
saris ante Vespasianum sunt anni CLXIII.

Colliguntur omnes anni certissimi à
Prisco diluuiio sub Ogyge per annos pu-
blicæ fidei monarchiarum vsque ad inte-
ritum Othonis, octo ac septuaginta, supra
trecentos & duo millia.

Ex authoribus.

Publicæ fidei Beroso, Metasthene, Cresia
Gnidio, Eusebio, Liiuo.

F. IOANNIS ANNII
CAPITVLA SVPER QVA-
DRAGINTA QVAE-
stiones Annias.

- D**E limitibus Thusciae q.i.
De diuisione gentium Thusciae q.ij.
Quo pacto intelligatur carmen Vergilij
de Thuscia, quod est de Mantua, Gens illi
triplex, & reliqua q.iiij.
Quo pacto Thuscis non Mantue est genus
omnibus vnum q.iiij.
Quid significet hoc nomen Coritus, & cu-
ius est originis, & quot fuerunt Coriti q.v.
Quomodo Volturna & Turrena sint ea-
dem q.vj.
Quare apponitur Vol q.vij.
Vbi confedit Turrhenus cum Lydis q.viii.
Quomodo Volturna dicitur à Vergilio vr-
bis Agillinae sedes q.ix.
Quod quasi per interpretationem Vergilius
Volturnam dixit sedem lapide vetusto
fundatam in iugis Etruscis q.x.
Quae duarum sit Volturna regia q.xj.
De descriptione fani Volturnae à Vergil.
data q.xij.
Quod fanum & lucus proprie sunt Arameae
originis, improprie vero Latinae q.xiiij.
Cuius originis sit Lucumo q.xiiij.
Quod eadem sunt Lucumonium, Palæolo-
gum

- gum & Viterbum q.xv.
 Quid plures dicant de nomine Viterbum,
 vnde sumatur, & quid significet q.xvj.
 Quòd sint synonyma Etruria, Volturna,
 Turrena, sicut Marcus Tullius Cicero
 q.xvij.
 Cur Tursena dicatur Turrena q.xviii.
 Cur Etursiam & Eturfos, Romani dixerunt
 Etruriam & Etruscos. q.xix.
 Quòd Etruria, urbem & prouinciam si-
 gnat q.xx.
 An sit mendosus codex vbi Plinius dicit
 Volturreni cognomine Etrusci, in eadem
 parte Volfinienses q.xxj.
 An Seruius rectè dicat Etruriam esse origi-
 nis Græcæ. q.xxij.
 Quid est tetrapolis Etruria q.xxiii.
 De regionibus intra Volturnam q.xxiiii.
 De secunda parte dicta Verulonia q.xxv.
 An Alceus hanc Turrenam attigerit, & de
 Argonautis aduectis in Volturnā q.xxvj.
 An Cecinna fuerit Volaterranus an Vol-
 turrenus? q.xxvij.
 De tertia parte quadriurbis Etruriæ dicta
 para Tussa, id est hastata Tusca q.xxviii.
 De quarta parte quadriurbis Etruriæ dicta
 Arbanum & Castrum Herculis q.xxix.
 Quomodo distāt Tuscia & Thuscia q.xxx.
 De ordine gentium Thusciæ q.xxxj.

Cur Plinius discreuit inter Arbanum Tuscam, Veruloniam & Volturnam, cū sint vna vrbs tetrapolis q. xxxij.

An carmen Tuscanellæ sit verum q. xxxiij.

Quo pacto distent Tussa Nana, & para Tussa, itē Tuscanella & Tusca q. xxxiiij.

Quo pacto Galba Etruscus, genus traxit à Minoë ac Pasiphaë q. xxxv.

De origine vocabulorum pertinentium ad extremas vrbes Coriti & alia loca q. xxxvj.

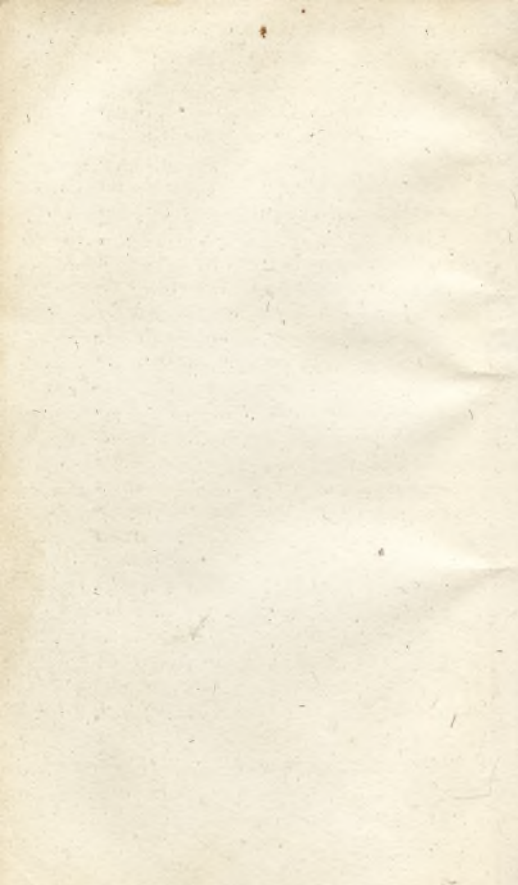
De origine Corthonæ ac Cornueti q. xxxvij.

De fabuloso Dardano Samothrace q. xxxviii.

De aduentu Isidis in Italiam q. xxxix.

An primos panes Isis Viterbi confecerit q. xl.

FINIS.

F. IOANNIS

ANNII VITERBIENSIS,

ORD. PRAEDICATORVM,

sacrae Theologiae professoris

in Archilochi de Tem-

poribus Epito-

men.

PRÆFATIO.

A

RCHILOCHVS GRAE- Archilo-
cus Chronographus, floruit Olym chus.

pico certamine victor, floruit cū
Simonide & Aristoxene Olym
piade xxix. vt Græci scribūt &

B Eusebius annotat in eadem Olympiade. Caussæ
edendi hanc Epitomen de tēporibus plures fuere.

Vna quidem communis sibi & alijs Græcis, quia
funditus ignorabant Græci qui primi reges fue-
runt in orbe, & aureo seculo ante Ninum, quippe

C quia Ninus primus fuit qui asssecutus est scripto-
res Græcos, vt Diodorus in tertio libro, & Xe-
nophon de equinocis insinuant, idcirco ad com-

plete scribendum hystorias & antiquitates, ne- A
 cesse fuit ab Assyrijs mutuari & mandare li-
 teris, qui reges ante Ninum, quôtue annis sin-
 guli regnauerint. Deinde, quia etiam de tem-
 poribus, à Nino vsque ad primam Olympiadem,
 Græci autores per opiniones scribunt, & sibi B
 mutuo contradicunt, & ob id incerta est omnis
 Græca hystoria de temporibus, vt autores sunt
 Eusebius de temporibus primæ Olympiadis, &
 Iosephus contra Appionem grammaticum, id-
 circo necesse fuit ad depellendos errores ab hi- C
 storicis, cum ipsa certissima Barbarorum hi-
 storia concordare Græcorum incerta tempora,
 quantumq; temporis intercesserit a Nino vsque
 ad conditionem Troia, quôtue annis & quibus
 regibus Troia durauerit. Deinde, quia circa D
 senectutem suam qua vixit Archilochus, vt
 aiunt, annis centum & decem, errari cœptum
 erat de temporibus Homeri, idcirco ipse coactus
 est etiam Epitomen protrahere, ab excidio Tro-
 iano vsque ad Homerum poëtam. Huius Epi- E
 tomes meminit Eusebius quum de temporibus
 Homeri loquitur, & nos paulo inferius addu-
 cemus. Itaque de temporibus aurei seculi quæ
 precesserunt Ninum, & quæ idem Ninus vi-
 tiare cœpit omnium primus, vt autores sunt F
 Fabius Piector, Trogus & Iustinus, his verbis
 absoluit Archilochus.

A **M**ASEAS Phœnix Damascenus,
 libro nonagesimoseptimo histo-
 riarum asserit ante Ninum fer-
 mē ducentis quinquaginta an-
 nis fuisse inundationem terrarum, & quen-
B dam cui testimoniū perhibet Moseus anti-
 quissimus historicus liberatum circa flu-
 uium Araxim ad montes Caspios, tūmq̃
 recenti cœlo & rudi humano genere vixis-
 se auream vitā, in qua nullo ferēte legem,
C natura ipsa viuebatur, quousque Ninus &
 Semiramis arma populis inferentes, primū
 vitam vitiare cœperunt humanā. Tradunt
 igitur Chaldæi vno & trigesimo atque cen-
 tesimo ab Ogyge anno regnasse apud se
D Saturnum auum Nini, annis sex & quin-
 quaginta, primūmq̃ Babylonix funda-
 menta iecisse. Hunc secutum fuisse filium
 Belum Iouem, & rexisse Chaldæos & Assy-
 rios annis duobus & sexaginta. Ninū verò
 duobus & quinquaginta, Semiramidem
 duobus & quadraginta. Ea Babyloniam ma-
 gnitudine indicibili extruxit. Supputantur
 igitur à Nino ad secundum annum Spheri
 quo ortus est Deucalion, anni vnus & quin-
F quaginta supra c c c. septingenti verò à
 prima inundatione nouimestri, à qua ad
 Troiam colligit Maseas annos non minus
 octo & viginti supra octingentos. Regna-

rum verò fuit Troiæ regibus sex, sub Dar- A
dano quidem vno & triginta annis, sub
Erichthonio quinque & septuaginta, sub
Troë sexaginta, sub Ilo quinque & quin-
quaginta, sub Laomedonte sex & triginta,
sub Priamo quadraginta. B

Maseas. Ut diximus, quia ante Ninum tempora igno-
rauerunt Greci, cōpulsī sunt ab ipsis Assyrijs &
Phœnicibus historiam mutuari. Hunc Maseam
etiam contra Appionem grammaticum, & in
primo de antiquitate Iudaica producit Iosephus C
dicens: Maseas inquit, Damascenus lib. xcvi.
historiarum ita scribit: Est super Myriadem ex-
celsus mons in Aramea, qui Baris appellatur, in
quo multos confugientes sermo est diluuij tem-
pore liberatos, & quendam simul in arca deue- D
ntum in montis Ocule summitate, lignorumque
reliquias multo tempore cōseruatas, cuius memi-
nit etiam Moyses Iudeorū legislator. Hæc Ma-
seas. De tempore autem quo cœpit prima aurea
etas ante Ninū omnes historici Latini cōueniūt E
mox homines sato sacrā fuisse simul auream eta-
tem vt Ouidius indicat in 1. Metamor. & nos
in alijs cōmentarijs super Fabiū Pictorem dixi-
mus. Porro de quinque diluuijs & eorū tempo-
ribus, copiose expositū est in Xenophonte de equi-
nocis, & in cōmentarijs eius. Itaque vbi Archi-
lochus absoluit tempora ex annalibus Assyrio-
rum & Phœnicum ab inundatione prima ter-
rarum

Ararum vsque ad conditam Troiam, nunc ab ea
cōdita vsque ad destructam ex *Annalibus* regū
Troianorum subinfert dicens: Clara est litera, in
qua error *Eusebij* de temporibus regū Troiano - *Eusebij*
rum conuincitur, sequuti dissidentem sibi ipsi Græ error.

Bcam historiā. Et ob id in hac re Troiana sequi-
mur absque errore *Archilochum*, qui non Græ-
cas pugnas defendit, sed solos regū Troiæ anna-
les ex *Masea phœnice* prosequitur. Deinde de
temporibus ab euerfione Troiæ vsque ad Home-
Crum poëtam distinguit, de cuius patria & tem-
poribus indocile semper genus litigant, vt vere
ostendant se nihil sciuisse. Nam vt ipsimet Græci
confitentur, si de *Homeri* patria à *Pyndaro* Ly- *Homeri*
rico quæres, sibi ipse diuersus erit & nunc *Smyr-* patria,
Dnæum, nunc *Chium* asseuerabit. Si ab *Antima-*
cho & *Nicandro* expetis, *Colophonium* cense-
bunt. Si ab *Aristarcho* & *Dionysio* *Thracio*,
haud dubitabunt *Atheniensem* dicere. *Aristo-*
teles eum *Salaminium*, *Simonides* verò *Argiū*

Eeum fuisse contendit. Hactenus de patriæ eius
erratis. Nunc de temporibus, *Eusebium* de tem-
poribus *Aeneæ Syluij* scribentem: audiamus
his verbis: *Homerus*, inquit, his fuisse tempori- *Homeri*
bus à quibusdam indicatur. Et subdens, quan- seculum.
Fta, inquit, apud veteres de eo dissonantia fuerit,
manifestum esse poterit ex sequentibus. Quidā
eum ex quibus *Socrates*, ante descensum *Hera-*
clidarum ponunt. *Eratoſthenes*, post centesimū

annum Troianæ captiuitatis. Philocorus verò, A
 Ionice migrationis tēpore, sub Archippo Athe-
 niensium magistro, qui fuit post captam Tro-
 iam, annis clxxx. Ceterū Apollodorus Athe-
 niensis ccxl. anno euerfionis Ilj. Extiterunt
 alij, qui paulò antequam inciperent Olympia-
 des, retro cccc. annis Troianæ captiuitatis eum
 fuisse putent, licet illū Archilochus dicat fuisse
 vigesimatertia Olympiade, & quingentesimum
 Troianæ captiuitatis annum supputet. Hæc Eu-
 sebius. Que omnia Archilochus ex hīstorjjs di-
 ctarum patriarum perquirens qui fuerint illis
 temporibus apud eos dicti Homeri, has caligi-

Homeri nes dissoluit dicens:

octo.

Secuti sunt anni quingenti à captiui-
 tate Troiæ vsque ad vigesimamtertiam
 Olympiadem, in quibus floruerunt Ho-
 meri octo. Horum primus in annalibus
 Teutei regis Assyriorum traditur, qui
 vigesimusseptimus à Nino extitit. Hic
 Homerus vt ibi traditur, fuit Smyrneus
 & præfectus eiusdem regis paulò ante de-
 scensum Heraclidarum in Pelopones-
 sum, anno xx. Demophoontis regis Athe-
 niensium quādo Pyrrhus in templo Apol-
 linis fuit ab Oreste interemptus. Hunc
 secutus est Homerus Chius, qui vt Chic-
 fium memoria tradit, floruit arte me-
 dicinæ anno xix. Melanthis regis Athe-
 nie

Anienſium. Alius fuit Homerus patria Cu-
 meus, qui vt ipſi Cumei perhibēt enituit
 magica magis quā literatura, anno xxiiij.
 Codri regis Athenienſium. Quartum, ci-
 uem ſuum prædiuitem Salaminenſes Cy-
Bprij efferunt, arte inſtitoria inclytum, an-
 no octauo Agasti Athenienſis. Biennio
 poſt emerſit Homerus Colophonius, quem
 illorum annales migratione Ionica præ-
 dicant effuſiſſe arte pictoria ſimul & ſcul-
Cptili. Sextus fuit Athenienſis, qui vt ipſi
 ſcribunt, illuſtris reuocatione abolitarum
 legum & nouarum latione floruit ſub Ar-
 chippo. Septimum argiui habent, Muſi-
 cæ atque geometricæ diſciplinæ præceptis
D admirabilem, anno decimoſeptimo Dio-
 geneti Athenienſis. Vltimum hunc Ho-
 merum æras noſtra cernit, qui Olym-
 piade xxiiij. & à Troiæ excidio anno quin-
 gentefimo patria Mæon Olympico cer-
Etamine victor, iudicio totius Græciæ exi-
 mius poëtarum eſt habitus, & ei ſoli ius
 tributum emendandi characteres & no-
 mina & linguam Græcam, quæ, vt ferunt,
 Cadmus Samothrax ferè Barbaræ & plena
Fruditatis attulit, ſub excidium Troianum,
 quum reuerſus eſſet à fuga quam inierat
 ob certamen quod illi Priſca vxor intule-
 rat propter nuptias ſuperinductæ Armo-

niæ. Sunt ergo nūc characteres ab Home A
ro forma elegantiore. Nam primi barba-
riem quandam vetustam & non phœnicam
ferebant, quia nihil phœnicum habent vt
cernimus, sed Galatarum & Mæonum fi-
guras retinent. Idem Homerus reforma- B
uit characteres, & grammaticæ præcepta
primus dedit, quum antea quisq; sermone
scriberet simul & loqueretur vernaculo.
Quæ profecto etiam Italia, quæ & magna
Græcia suscepit. Hactenus de temporibus. C

Homeri
o 8o.

*Licet Eusebius non definiat pro Archilocho
expresse, tamen sub tacite per istam coniunctio-
nem, licet, determinat. Quasi dicat: Licet Archi-
lochus certissimus temporum author probè dis-
soluat æquiuationes nominis Homeri, quia plu- D
res fuerunt, vt etiam Xenophon de æquiuocis di-
cit, & tempora eorum & nobilitates ex annali-
bus patrū probet, & ætate sua vltimum fuisse
tradat, tamen illi in æquiuatione, & stultitia
perseuerant, quia vt in principio fragmentorum E
Catonis probauimus, Græcorum genus est confu-
sissimum, & per omnem vitam homines errare
compellens, simulque indocile atque nequissi-
mum, querens literis suis à natura sua, cuncta
corrumpere. Instructi enim copia dicendi, vt ait F
Lactantius, mirabile est, quantas mendacio-
rum tenebras, & caligines excitauerunt. Cre-
ditur ergo Archilocho, cum studiose annalium
patri*

A patriorum perscrutatori, tum præcipuè quia vl-
 timo Homero qui queritur ipse coætaneus fuit,
 de cuius laudibus hæc dicit Archilochus floruit
 vt Eusebius notat, & nos supra diximus,
 Olympiade xxix. Et Homerus xxiij. quare
B ante floruit Homerus quàm Archilochus, sex
 Olympiadibus, id est, annis xxiiij. quoniam
 Olympias apud Græcos est spatium quatuor an-
 norum, sicut apud Latinos lustrum est spatium
 quinque annorum. Fuit igitur Archilochus coe-
C taneus Homero poëtæ de quo erat perquisitio.
 Et ideo ipsi soli præter omnes creditur. Quot
 verò Cadmi fuerint super Xenophontem de æ-
 quiuocis exposuimus, ac etiam de nuptiis huius
 Cadmi. Et certamen passus est anno fermè octo
D gesimo antequam excideretur & cremaretur.
 Troia, vt Spinga & Palefatus tradunt, &
 Eusebius de temporibus notat. Non ergo post
 huius Armonie & Cadmi nuptias edificata
 est Troia à Dardano Samothrace, qui cum Ia-
E fio & Cybele his nuptiis interfuit, vt Grecia
 mendax audet in historia, quia ante has nu-
 ptias ducentis annis, & amplius inuenitur
 Troia condita ab alio Dardano Thusco filio
 Coriti, qui teste Vergilio à Turrhena sede Coriti
F profectus in Samothraciam primo, postea Ideas
 Phrygiæ penetravit ad vrbes. Isq; fuit Dar-
 danus Iliacæ primus pater vrbis & autor. De
 literis verò reformatis ab Homero Meone,

Literas ex quòd similentur Galatis & Mæonicis chara-
 poliuit Ho- eteribus, etiam argumēto est, quòd ait Caesar in
 merus. sexto Commentariorū, quòd Galli vsq; ad illud
 tempus utebantur literis quibus & Græci.

XENOPHONTIS LI- B

BER, DE AEQVIVOCIS,

cum Commentariis

Annij.

Xenophō.

Quis fuerit iste Xenophon nondum com-
 pertum habeo, existimo tamen fuisse fi-
 lium Gryphonis, qui post Archilocum floruit,
 quia Archilochus distinxit octo fuisse Home-
 ros, iste verò Xenophon solum octo fuisse di-
 cens, non discreuit inter eos ut pote qui ab Ar-
 chilocho digestos ante se viderat. Archilochus
 enim floruit Olympiade vigesima nona. Et Xe-
 nophon filius Gryphi Olympiade xcv. Opina-
 ri tamen licet cuilibet. Aequiuoca autem hic
 appellantur nomina hominum, quæ errorem in
 historijs ingesserunt, priscis Græcis existiman-
 tibus de vno solo dici quæ de pluribus dicta
 sunt. Et incipit a Cælo & eius posteris, Satur-
 no, Ioue, Hercule, & alijs, dicens:

Saturni dicuntur familiarum nobilium
 regum, qui vrbes condiderunt, senissi-
 mi. Primogeniti eorum Ioues & Iunones.
 Hercules verò nepotes eorum fortissimi.

Patres

A Patres Saturnorum Cæli, vxores Rheæ, & Cælorum Vestæ. Quor ergo Saturni, tot Cæli, vestæ, Rheæ, Iunones. Hercules. Idē quoque qui vnīs populis est Hercules, alteris est Iuppiter. Nam Ninus qui Chaldæis
 B extitit Hercules fuit assyriis Iuppiter, quibus oppidulum paternū tetrapolim & caput imperij statuit. Vnde ipsum Ninum, id est, Iouem cognominauerunt, qui proprio nomine Assyrius dicebatur, à quo
 C Assyrij dicti, & à cognomine vrbs Ninus dicta.

Lactantius primo diuinarum institutionum Cælus pa-
libro capite vndecimo. Cælus dictus est fuisse Sa-
turno pater, & terra mater, vt autor est Minu-
 D *tius Felix in Octauio, quia qui vel virtute emi-*
nent, vel subito ignotis parentibus apparent, so-
lemus eos de Cælo cecidisse dicere. Hoc ibi Lactā-
tius probat autoritate antiquissimi Trimegisti,
qui cū diceret admodum paucos extitisse, qui-
 E *bus esset perfecta doctrina in his Cælum, Satur-*
num, & Mercurium nominauit Natus est igitur
Saturnus ex homine cui Cælo nomen erat,
quem Vranum Græci vocant. Et capitulo deci-
motertio. Ennius inquit in Euhemero, non pri-
 F *mum dicit regnasse Saturnum, sed Vranum pa-*
trem dicens, initio primus in terris imperiū sum-
mm Cælus habuit. Cur verò primi reges deo-
rum, calorum, stellarūque nominibus cognos-

Nominis
 rebus per-
 petuis im-
 ponendo-
 rum cau-
 sa.

mina

minati fuerunt, idem Lactantius ait ob propa- A
 gandum fulgorem nominis, & memoriam in-
 dendam, vt in vndecimo capitulo insinuat, di-
 cens: Saturnus cum esset potentissimus, ob paren-
 tum suorum memoriā nomine celo terræque indi-
 dit, quum hi, prius alijs vocabulis appellaretur, B
 qua ratione montibus & fluminibus nomina
 sunt imposita, quod apud veteres maximèque
 Græcos vsitatum fuit, vt Inachus flumens, mare
 Aegeum, Tyberis, & Turrentis mare, atq; mons
 Auentinus. Et subdit. Hec quia Minutius igno- C
 rauit, alio traduxit historiam. Hoc loco nota La-
 ctantium, quia alio proprio nomine nominaban-
 tur. Vt Ianus, Cælum, Chaos, proprio antea nomi-
 ne dicebatur Noa, vt ait Berosus. Seruius verò
 super septimo Aeneidos, sibi, Saturnusque senex, D
 Antiqui (inquit) reges nomina sibi plerunque
 vendicabant deorum. Rationē verò assignat La-
 ctantius capitulo decimoquinto, inducens etiam
 testimonium Ciceronis in libro de natura deo-
 rum. Nam quia ante Cælum & Saturnū nulli E
 fuerunt reges ob raritatem hominum, ipsum
 regem totamq; posteritatem eius summis lau-
 dibus ac nouis honoribus iactare cœperunt, &
 Deos credere, siue ob miraculū virtutis rudes
 adhuc & simplices, siue (vt solet) in adula- F
 tionem presentis potentiae, siue ob beneficia qui-
 bus erant ad humanitatem compositi. Et hi
 summi reges ob celebritatem nominis in pro-
 uin

A uincijs omnibus colebantur. Privati verò singuli populi, gentis, aut urbis conditores, seu fortitudine insignes essent, summa veneratione colebant. Hæc Lactantius. Et hoc videtur significare Xenophon, quum dicit Saturnos dictos
 B qui nobilium regum vetustissimi, condiderunt urbes & populos, ac propterea non vnum sed plures fuisse Saturnos, quorum patres dicti erant Vrani siue Celi. Filij verò Ioues, & nepotes qui viribus excellerunt, Hercules. Nomina ergo hæc fuerunt dignitatis & deitatis cuiusdam apud rudes priscos ob fulgorem nominis inuenta. Deinde notat Xenophon quod ista sunt nomina relativa, vt genitor & genitus. Vnde Saturnus est, is qui à Celo & terra siue
 D Vesta genitus fuit, & qui ex Rhea siue Opi sorore simul & vxore genuit Iouem & Iunonem. Iuppiter verò est qui à Saturno atque Rhea genitus, genuit Herculem. Porro Cælus & Vesta siue terra ad nullos superiores referuntur, quia absolute primi. Ergo ista sunt magis nomina analogia quàm æquiuoca, quia de pluribus posterioribus dici videntur, per habitudinem ad primum Cælum, posteriores Celi, & ad primam Vestam iuniores, &
 E ad primos Saturnum & Rheam posteriores, & similiter de Ionibus, Herculis, Veionibus, & Iunonibus. Vnde apud Babylonios Nymbrotus est Saturnus, cuius filius Bellus est Iuppiter

Babylonius, ut in 3. libro Diodorus indicat. Si-
 militer Cameses apud Aegyptios est primus
 Saturnus, & primogeniti eius Osiris & Isis
 sunt Aegyptius Iuppiter & Iuno, ut ait in 1.
 lib. idem Diodo. Et filius Osiridis Lybius nomi-
 ne, ut Moses insinuat, fuit Aegyptius Hercu-
 les: qui teste Diodoro ibidem, robore corporis
 erat admirabili, & gradu Osiridi generéque
 erat proximus. Pari forma Apteras Creten-
 sibus fuit primus Saturnus, qui Celo patri testes
 amputauit, & filius eius Iuppiter Iunóq; pri-
 mogenita, & Alceus ex Alcmena fuit Græcus
 Hercules, & ita de alijs. Et quia relatiua pos-
 sunt vni diuersa conuenire, quippe quia idē est
 pater & filius respectu diuersorū: idcirco idem
 potest esse Iuppiter, Saturnus & Hercules, cuius
 exēpla ponit Xenophon. Quod verò ait quod po-
 puli appellati sunt Assyrii ab eo, & vrbs Ninus,
 hoc idem Hebræi proferunt Assur & Ninuen
 Gen. ca. 10. vbi Moses ait de Nymbroto auo Ni-
 ni, & Saturno Babylónico, & tetrapoli Babylo-
 nia, & tetrapoli Ninive ab Assyrio condita, his
 verbis usus. Fuit (inquit) principii siue sedes regni
 Nymbroti, Babel & Arach, & Achat, & Ga-
 lāne, in terra Sennaar. De terra illa egressus As-
 sur edificauit Ninivē, & fora ciuitatis, & Cale,
 & Resen inter Ninivē & Cale. Nec hæ sunt qua-
 tuor ciuitates discretis longis spatijs, ut quidam
 ignari topographiæ veteris existimant & expo-
 nunt

Anunt contra textũ Moysi, qui has exponens non dixit: Hæ sunt ciuitates, sed hæc est ciuitas magna scilicet Tetrapolis, vt ait Xenophon, & nos inferius exponemus.

B DE SECUNDO AEQVIVO-
CO, PHORONEVS.

PHoronei plures, sed in precio habiti duo, Antiquissimus claruit primo anno Nini, in parte Hellinica quæ post Græcia dicebatur. Iunior secundus rex Argiuorum filius Inachi, inter quem & Priscum fuere decem ætates & amplius.

Sequitur de secundo nomine æquiuoco, quod **Phoronei**. etiã obscuritatem ingerit in historijs, & dicitur **Phoroneus**: qui licet fuerint plures, tamen duo poterant capere atque decipere historicos. Hi autem differunt in multis. Primo, in tempore, quia Priscus claruit primo anno Nini: Secundus verò, vigesimoprimo anno Armatritis Assyrii, qui septima proles fuit à Nino, vt Græci asserunt, & Eusebius notat in temporibus eiusdem Armatritis. Ex quo soluitur illa quæstio, quare Græci incipiunt sua tempora à Nino, & non cõpertum habuerunt qui primi ante Ninum fuerint in orbe reges, quum primus quẽ Græcos scriptores assequutus est fuerit Ninus, vt insinuat Diodorus Siculus in primo libro & tertio. Hoc dissoluitur ex hoc dicto Xenophon

phontis. Nam quia priscis Græcis nullus fuit A
 rex antiquior Prisco Phoroneo, idcirco non
 comperiebant alios antiquiores, sed coetaneos.
 Et quia Ninus fuit ei coetaneus, idcirco ab eo
 potuerunt incipere. Secundo differunt regno,
 Nam iunior fuit rex Argiuorū, quæ est vna B
 pars Peloponnesi. Priscus verò regnavit in
 altera parte, quæ à filio Deucalionis dicta est
 Hellines, sed prius Græcia, ut auctor est Ari-
 stoteles in secundo libro Methecorum, dicens:
 Sub Deucalione fuit grauis hyems, & excessus C
 imbrium in loco ubi nunc habitant Hellines,
 qui prius dicebātur Græci. Ergo ab historicis
 Priscus appellabatur Phoroneus antiquissi-
 mus rex Græciæ. Quo epitheto Plinius utitur
 in septimo naturalis historiæ, cap. ult. Alter D
 verò Phoroneus secundus rex Argiuorum.
 Nam ante eum fuit pater eius primus illis rex.
 Quo epitheto utitur Eusebius de temporibus.
 Sequitur tertia differentia, quia Phoronei an-
 tiquissimi nulla genealogia reperitur, iunioris E
 verò reperitur, quia Phoroneus iunior fuit fi-
 lius Inachi & Niobes, qui primus leges & iu-
 dicia constituit Argis vernaculo carmine,
 quia his nondum erant literæ. Inter hunc, &
 Priscum interfuerunt decem ætates & am- F
 plius, id est, plus ccl. annis, ut nunc explanat,
 dicens:

A DE AEQVIVOCIS

TEMPORVM.

A Etas apud diuerfos diuerſa metitur ſpatia, quia apud Aegyptios ſpatio triginta annorum perficitur, & apud Græcos quartam centenarij partem, id eſt, annos quinque ac viginti continet, Annus etiã diuerſus eſt. Etenim ipſi Aegyptij vtuntur anno quandoque menſtruo, ſæpe bi-meſtri, non rarò tri-meſtri: ſæpe quadri-meſtri, nõnunquã ſolari. Quæ varietas etiam ex noſtris qui ab eis literas habuerunt, ſapientes coegit aberrare. Iberis annus quadri-meſtris vt plurimum eſt, rariffimè ſolaris. Econtrà Chaldæi quum in antiquitate diſciplinarum ſuarum vtantur menſtruo, in cæteris ſemper ſolarem ſe intelligere fatentur. Et hoc pacto ſemper, quo Semiramis in columna Nino ita excidit: Mihi pater Iuppiter Belus, auus Saturnus Babylo-nicus, proauus Cur Saturnus Aethiops, abauus Saturnus Aegyptius, attauus Cælus Phœnix Ogyges. Ab Ogyge ad meum auum ſol orbem ſuum circumluſtrauit ſemel ac tricies & centies. Ab auo ad patrem ſexies & quinquies. A patre ad me bis & ſexagies: Columnam, templum, ſtatuam Ioui Belo ſocero, & matri Rheæ, in hoc Olympo Semiramis dicaui.

Aetas.

Sequitur tertio de æquiuocis temporum, di- A
 cens quod ætas apud Aegyptios triginta anno-
 rum spatium est. Verum quia apud Aegyptios
 annus etiam est confusus, ut mox aperiet, idcir-
 co etiam hi triginta anni definitum habent
 intellectum quomodo accipiantur. Apud Græ- B
 cos autem, ut ait, ætas est spatium viginti quinque
 annorum. Quod congruit his quæ alij autores
 Græci tradunt. Et enim ubi Antiochus Syra-
 cusanus ait, Siculos pulsos ab Italia à Pelasgis
 ante res Troianas septuaginta quinque annis, C
 & Herculem discesisse ab Euandro quinquaginta
 quinque annis quàm Aeneas in Italiam
 venisset, alij per ætates fermè eundem numerum
 attingunt, ut patet ex his quæ ait Dionysius
 Halicarnassensis in primo libro, dicens: Siculum D
 inquit, genus reliquit Italiam tribus ætatibus
 ante res Troianas, ut Hellanicus Lesbicus di-
 cit: ut autem Philiscus Syracusanus, annis octo-
 ginta. Et in eodem libro: Secunda, inquit, æta-
 te post Herculis profectiōem, anno fermè quin- E
 quagesimo quinto (ut ipsi Romani dicunt) rex
 erat Aboriginibus Latinus Fauni filius quin-
 tum & trigesimum iam annum imperij agens.
 Annus. Hæc de æquiuocatione ætatis. Sed de anno ma-
 jor cōfusio nascitur præcipuè apud Aegyptios, F
 qui ut patet hoc loci in Xenophonte, atq; alijs
 autoribus, tam mixtè promiscueq; atque con-
 fuse annum in eadē narratione accipiunt, ut cō-
 pulerint

Apulerint etiã sapientes Græcos errare, qui ab eis literas habuerunt. Miror quòd dicat sapientes Græcos ab Aegyptijs literas habuisse, quò pro còstante teneant illas à Cadmo Græcis illatas. Sed existimo literas hoc loco Xenophontem

B appellare, non ipsos characteres, sed disciplinas Aegyptiorũ, quas ante Cadmum Linus, Orpheus, Musæus, & alij in Aegypto habitas vernaculo carmine in Græciam retulerũt, & tãdem Homerus in eam formã qua nunc sunt

Credegit, vt insinuat Archilochus, super quem cõmentaria confecta cum sequẽtibz edemus. Omnes enim Græci sapientes & hĩstorici, vt autor est Diædorus in pluribus locis, in Aegyptũ profecti sunt Ex quo patet dissolutio illius

Dquæsitĩ, quo quæritur. Vnde est quid Græca hĩstoria de temporibus à Nino vsque ad primam Olympiadem est incerta, vt ait Eusebius de temporibus, imò & sæpè falsa, vt scribit Iosephus contra Appionem grammaticum, dicens:

EScimus, inquit, in quot locis de genealogijs & temporibus Hellanicus discrepat ab Agesilao, & in quantis Herodotum corrigit Agesilaus: nec ignoramus quo pacto Ephorus in pluribus ostendit Hellanicum esse mendacem, Ephorum

Fverò Timæus, Timæum posteri, Herodotũ cum Eli. Et ideo non iniuria dixit noster Iuuenalis Aquinas: Et quicquid Græcia mendax audet in hĩstoria. Vnde ergo tot in temporibus in-

ter eos dissidia & caligines ante primam Olym- A
piadem? Et respondent tam Eusebius quam Io-
sephus. Quia, inquit, annos & tempora non
per certitudinem, sed ut cuique visum est per
opinionem scripsit. Quod si queres unde origo
quod tam diversimodè opinati sunt, in prom- B
ptu est responsio ex Xenophonte: quia quum an-
nos ab Aegyptijs didicerint, qui multis modis
accipi possunt, unusquisque accepit prout sibi
melius visum est posse accipi. Quin etiam &
ipse Manethon Aegyptius non potuit subterfu- C
gere, quin promiscue Dynastiaram acciperet
annos, ut patet in supplemento Berosi, in quo
Anni Ibe- multa inuolucra sunt in temporibus eius. Ita-
rici. que ab historicis solent vitari anni Aegyptij.
Ceterum Xenophon de annis Ibericis & Hispa- D
nicis, ait eos in usu habere annum quadrime-
strem, rarissimè autem solarem. Cui argumento
est, quod Strabo ait in Geographia Hispania-
rum, ab Hispanis qui circa Beticam doctissimi
incolunt, tradi ex milibus annis ante sese ha- E
buisse literas, leges & carmina. Duo autem mi-
lia solares efficiunt sex milia quadrimestres:
quos si à principio Octauiani, quo Strabo flo-
ruit retro supputes, peruenies ad initium Nini
hoc modo, per certissimos annales quatuor Mo- F
narchiarum, quas suo loco digeremus. A Nino
enim ad Sardanapalum Berossus supputat annos
Assyriorum quatuor & triginta supra ducen-

Atos & mille. Monarchiæ verò sequentis. Me-
 dorum atque Persarum vsque ad Alexan-
 drum, ex eorum annalibus Metasthenes Per-
 sa colligit annos quinque & nonaginta supra
 quadringentos. Porro ab Alexandro per re-
Bges Asiæ atque Syriæ Eusebius vsque ad vlti-
 mum Philippum, supputat annos ducentos tri-
 ginta sex. Inde ad Monarchiam Octauiani,
 enumerat annos, quadragintanovem. Hos o-
 mnes si simul colligas, efficient annos quatuor-
Cdecim & duo millia, qui numerantur à Nino
 ad Strabonem. Ergo iure Xenophon ait, Iberis
 in vsu esse annum quadrimestrem. Quod autem **Literæ a-**
 circa initium Nini fuerint literæ atque leges **pud Hispa-**
 non solum Hispanis, verumetiam Gallis & **nos & Gal-**
D Germanis, author est Berossus, quem commenta-
 turi in hoc volumine sumus. Is in quinto An-
 tiquitatum suæ dicit. Anno quarto Nini, lite-
 ris & legibus Germanos format Thuysson gi-
 gas, Celtas verò Samothies, & Celtiberos Tu-
Ebal. Cui argumento est in Betica vrbs vetustis-
 sima, à duce dicta Tubal, & à posteris Dubal,
 vt profertur in Pomponio Mela, in descriptio-
 ne Beticæ. Ergo Iberi, Samothei, & Thuyseo-
 nes patres literarum & philosophiæ inueniun-
Ftur ante Græcos plusquam mille annis, vt Ari-
 stoteles in Magico, & Senon verè asserunt, &
 non Græci, vt Ephorus mendax, & Diogenes
 Laërtius fabulator somniant, & non probant.

Annus
Chaldaicus.

Sed de his sermo erit in commentarijs Bero-
sianis. Igitur quo pacto apud Aegyptios &
Iberos in vsu annus fuerit, dictum est.
Quo verò modo apud Chaldaeos & Assyrios
accipiat, Xenophon dicit, quòd in vna
re tantum anno menstruo vtuntur, quum
de antiquitate disciplinarum suarum loquun-
tur, quod alibi exposuimus in fine primi prin-
cipij commentariorum super Philonem. De
columnis verò & statuis Beli Iouis, & Rheæ,
& Iunonis, & templo, & excisis imagine Se-
miramidis, & Nini, copiosissime in tertio libro
Diodorus exequitur, suppressa solum mentione
nouem & quadraginta annorum supra ducen-
tos, ab Ogyge ad Ninum.

DE QVATVOR ALIIS

AEQVIVOCIS.

Olympus plura significat. Nam omnis
mōs regionis altior, Olympus, à Græ-
cis dicitur. Vnde & plures Olympi dicti
quasi totilympidi. A Barbaris verò omne
spatium circolare vltimumlympus dictus
est, & cum interiori areas Olympus, à quo
astrolabium Olympus, & sacrum pomce-
rium Olympus est. Homeriplores fuere,
quorū qui eximius Poëtarum extitit vlti-
mus omnium, postq; Thalem Milesiū in-
uen

Auenitur. Nini plures fuere. Primus omnium
 Assyrius, quem ab ampliato oppido patris
 vocauerunt Ninum, id est, Iouem lingua
 Assyrica. Huius filius Zameis etiam Ni-
 nus paterno cognomine appellatus fuit.

BOgyges plures fuere. Primus supradictus
 attauus Nini, quem Babylonij Gallum co-
 gnominant, quod in inundatione etiam su-
 perstes alios eripuerit, & genuerit. Hinc
 Sagæ apud quos nauigio saluatus est &
 ereptus, ratem vocant Gallerim, quod vn-
 dis saluet. Verum Græca lingua Gallus can-
 didum & lacteum significat, Phryga exer-
 tum testibus, Latina gallinæ maritum, &
 Celtas qui sunt Galathæ veteres, à rege Ga-
 lanthe filio Hercules, à quibus Galathæ in
 Asia, & Gallogræci in Europa. Fuit autem
 priscus Ogyges in prima inundatione ter-
 rarum. Alter verò Atticus, in tertia.

Sequitur Xenophon de quatuor alijs æquiuo- Olympus.

Ecis, dicens: Non videtur Olympus plura significa-
 re, vt æquiuocum eo modo quo hic tractat Xeno-
 phon, quia æquiuocum spectat ad eandem linguam.
 Hic verò tractat de Olympo, vt spectat ad diuer-
 sas linguas. Et ideo non potest dici æquiuocum.

Et Nam vt est Græcæ originis, derivatur ab olos
 quod est totum, & lympas quod est lympidus,
 quasi totus lympidus. Que ratio vniocè & non
 æquiuocè conuenit cælo & altissimo montium

regionis. Quod utique significauit Lactantius A in vndecimo capitulo primi libri Institutionum, ubi ait: Olympus ambiguū nomen est, & montis & celi. Ambiguum verò, id est, indifferens, ad utrunque dicitur etiam vniuocum. Verū quoad originem Barbaram, propriè Arameam, B deriuatur ab ol, quod est priscum vel eternum aut perpetuum, ut aiunt Talmudistæ: & lym-
pum siue lymbum, quod est circulus extremus. Vnde lymbum appellant vltimum astrolabij.

Astrola-
bium.

Astrolabium dicitur in vsu, dum cum eo acci- C
piuntur astra & horæ. Olympus autem dicitur à forma circulari continua & perpetua, cum in-
teriori prima area. Ideo fossa pomærij, quia est spatium rotundum ab Etruscis dicebatur Olym-
pus, & à Romanis Pomærium, quasi pone mæ- D
nium, quia ibi inciebant ducere aratrum & mœnia condere. Dicebant autem fossam mun-
dum, quia ad similitudinem mundi sphericam fossam faciebant. Vnde Plutarchus in vita Ro-
muliscribit asciuisse Romulum ex Etruria va- B
tes, qui literis & misterijs quibusdam fossam sacrandæ vrbi de more facerent, quam illi mun-
dum & Græci Olympum vocant, scilicet veteri vocabulo barbaro, quia Græciam prius Barba-
ri incoluerunt, & multa his vocabula remanse- F
runt. ut patet ex Strabone sexto & septimo Geographie.

Argumento quoque sunt Ombri, quos Græ-
ci per

Aci per synecpam, Ombros vocant, Latini Vmbros, & similiter Hesta quam Vestam dicimus. Sunt enim nomina Aramea, quoniam heſtam Aramei ignem & flammam vocant, vt etiam Ouidius in Faſtis exponit, dicens: Nec tu aliud
B Vestam quam viuam intellige flammam. Et Ombros populum imbrium intelligunt. Similiter Olympus vt fossam pomcerij significat, aut fani, vel templi sacrandi, licet Graeci vocent Olympum, non tamen origine Graeca. Quo autem
C pacto sacraretur locus cum Olympo, Ouidius in quarto de Faſtis sic indicat:

Apta dies legitur, qua mœnia signet aratro,

Sacra palis Iuberant, inde mouetur opus.

Fossa fit ad solidum, fruges iaciuntur in ima,

D Et de vicino terra petita solo est.

Fossa repleatur humo, plenæq; imponitur ara,

Et nouus accenso funditur igne focus.

Inde premens stiuam designat mœnia sulco.

Alba iugum niueo cum boue vacca tulit.

E Et hæc Plutarchus in vita Romuli sub obscurius, sed clarius Varro in de lingua Latina exprimens, Oppida, inquit, in Latio cōdebant ritu Etrusco, iunctis bobus tauro & vacca, interiore aratro circumagentes sulcum. Hoc autem faciebant religionis causa, die auspicato, vt fossa & muro essent munita. Terram vnde excluderant, vocabant fossam: & introrsum factum murum, quodque postea fiebat orbis & vrbis principium,

quod erat post murum, pomærium dicebatur. A Cippi pomærij & aræ circumfiebant. Hæc Varro. Itaque Olympus orbem, pomærium, fossâmq; sacrâ significat, vt est illud Tibulli de Vertumno Deo principe vrbs Etruriæ, in suo Olympo, dicentis:

Talis in eterno fœlix Vertumnus Olympo

Homerus. Mille tenet formas, mille decenter habet.

Porro de Homeris, in commentarijs super Archilochum videbitur. De vtroque verò Nino, Diodorus in tertio libro consentit. Verum quæ de bino Ogyge dicit, notandum est, quòd apud Hebræos & Arameos Gallym vndam & inundationem significat, vt noster Talmudista Samuel hunc mihi locum exponens dicebat. Asserit enim Gallos dici eos, qui inundationem im-

Galli Vmbri. briumque excessum passi essent, Ombros verò populum ex his oriũ. Vnde Ombri, populi imbrum paterno epitheto dicuntur. Quare Cato in proœmio de originibus, & alij, non iniuria dicunt, ex Scythia venisse Ianum cum Gallis progenitoribus Vmbrorum. Quos sequutus in collectaneis Solinus: Veterum, inquit Gallorum prolem. Vmbros esse M. Antonius assenerat. Inde Thuscii Geleas, & Galleras Babylonij, & Sage Scythæ, quæ saluant ab inundationibus rates vocant, cetera in litera Xenophontis clara sunt, exceptis inundationibus prima & tertia, de quibus sic subdit:

Inun

A Inundationes plures fuere. Prima noui-
 mestris inundatio terrarū, sub prisco Ogy-
 ge. Secunda Niliaca menstrua, sub Aegy-
 ptijs Hercule ac Prometheo. Bimestris au-
 tem, sub Ogyge Attico in Achaia. Trime-
B stris Thessalica, sub Deucalione. Par Pha-
 ronica, sub Proteo Aegyptio in raptu He-
 lenæ, Ab inundatione terrarum ad ortum
 Deucalionis secundo anno Spheri, septin-
 genti supputantur anni. Qui natus annos
C duos & octoginta Thessaliam, vbi pri-
 mum in Hellina regnavit Phoroneus, vi-
 dit inundatam.

Græcis (vt supra exposuimus) non fuit com-
 pertum qui primi fuerint in orbe reges, & eo-
D rum tempora, & gesta, nisi ex Barbaris, qui se
 primos rerum vtilium Indigetes & scriptores
 asserunt, & multorum temporum memoriam
 à se conseruatam affirmant: vt autor est Dio-
 dorus in primo libro. Vnde & de prisca terrarū
E inundatione, quæ præcessit Ninum annis ducen-
 tis quadraginta nouem, ex inscripta columna
 Semiramidis Xenophon notitiam habuit: &
 quantum temporis fuerit, à prisca inundatione
 ad ortum Deucalionis, per annales Assyrio-
F rum & reges eorū, Ogygem priscum, & Sphe-
 rum, qui decimus nonus ab eo fuit, vt in emen-
 data Chronographia videbitur, septingentos
 annos supputat. Quare hunc Xenophontem So-
 linus

linus videtur sequutus: dum in Collectaneis scri-
bens: Meminisse, inquit, hoc loco par est, à primo
diluuiò notato sub Ogyge, quando diem inum-
brauit continua nox mensibus nouem & am-
plius, vsque ad Deucalionem, septingentis an-
nis medium æuum dari. Quod enim primum di-
luuium fuerit, & persuerarit nouem mensibus,
& amplius, & tempus inter ipsum & Deuca-
lionem, equidem à Græcis ve Latinis collegit,
qui id rescire non potuerunt, nisi vel à Masæa
Phœnice, vel à Beroso Chaldæo, vel à Hierony-
mo & Manethone Aegyptijs, vel à Moyse
Hebræo, qui de illiuscemodi primo diluuiò tra-
ctauerūt, & quod inundationem terrarum ab-
solutè antonomasice nominant, quia, vt aiunt,
omnes terras subruit. Nam alia, quia particu-
lari loco gesta sunt, à particulari illo loco deno-
minantur, Niliacum, Atticum, Thessalicum,
Pharonicum, vt etiam Xenophon hoc loci signi-
ficat. Hinc Roma dicta est caput terrarū à Pli-
nio & alijs, quia omnes terras, & non solum
Latium inclusit. In hoc primo diluuiò, quum
aquæ sensim in suas origines recurrerent, pri-
mum Olympi siue montes Cassij in Armenia
cæperunt apparere, vt scribit Moyses, & in
mari insula Delos, vt tradit Solinus. Secundum
verò diluuium durauit vno mense sub Aegy-
ptijs Hercule atque Prometheo. Vbi hac notan-
da occurrunt. Primum, vt autor est Seruius su-
per

Diluuium
primum.

Diluuium
secundum.

Aper Aeneida, tres fuerūt, Atlantes, quorum antiquissimus fuit, qui a loco vbi non comparuit, *Maurus* cognomen accepit. Postremus verò fuit *Graecus Arcas*. Medius *Italus* socer *Coriti* principis *Thusciae*. His pares fuere, *Vxores*, *Filiae*, & *Fratres*, & eisdem nominibus dictae. Et ideo saepe equiuocatur de his sicut ait *Seruius*: Cuius malum ortum est à *Graecis*, qui omnium gesta suis tribuunt, quos eisdem nominibus nuncuparunt, quorum leuitas instructa dicendi facultate ac copia, incredibile est quantas mendaciorum nebulas excitauerit, vt *Lactantius* in primo *Institutionum* diuinarum scribit. Itaque **Promethus.** hic *Prometheus Aegyptius* fuit frater *Atlantis* *Mauri*, qui teste *Diodoro Siculo* in primo libro, fuit tēpore quo *Osiris* profectus est per vniuersum orbem, id est, vigesimo octauo anno *Armatritis* regis *Assyriorum*, qui vnus regnavit post *Ninum*, vt in quinto antiquitatum *Berosus* indicat. Tunc enim *Nilus* inundauit (teste *Diodoro*) per totam prouinciā quam regebat *Promethus*, in qua quia adeo incluse- rat & leserat subditos inundatio, vt ferè omnes in interitum irent, ob id *Promethus* voluit se ipsum occidere, nisi *Hercules* prudenti consilio & viribus vsus, exundationem *Nili* auertisset. Ea res, vt ibi *Diodorus* exponit, mentiendi, atque plura fingendi *Graecis* occasionē prae- buit. Porro ab *Ogyge* vsque ad vigesimum octauum annum

annum Armatritis, colliguntur anni nouem **A**
 supra quingentos, vt in Beroso enumeratur, &
 in nostra Chronographia videtur. Quare
 hæc secunda inundatio fuit post primam, anno
 nono & quingentesimo, & particularis, quia
 Niliaca & in prouincia solum Promethei, & **B**
 duratione modica, quia menstrua. Porro tertia
 fuit in Attica prouincia Græciæ vbi sunt Athe
 na, regnante ibi Ozyge Attico. Fuit post Nilia
 cam inundationem, teste Beroso, anno quadra
 gesimoquarto, scilicet anno trigesimoquarto Be **C**
 lochi, qui sequutus est Armatritem, vt notant
 Berossus & Eusebius de temporibus. Hæc inun
 datio fuit particularis loco, quia Attica, &
 parua duratione, quia bimestris, & magna re
 gione, quia inundauit etiã omnes insulas Helle **D**
 sponti, & littora vicina Asiæ, vt Diodorus
 Siculus in sexto libro scribit. Porro quarta fuit
 Atticam sequens Thessalica, sub Deucalione
 anno eius octogesimo secundo. Quare à prima
 inundatione ad istam, sunt anni septingenti **E**
 octogintaduo. Quare ista fuit duratione tri
 mestris in hyeme & loco particulari Hellinico,
 vt supra ostendimus ex Aristotele, & hoc lo
 co Xenophon tradit, quanquam lenitas Græca
 apud quosdam primam & vniuersalem velint **F**
 (nulla tamen ratione vel autore) persuadere.
 De hac etiam Latini, Græcorum fabulas sequu
 ti meminuerunt, vti est illud Iuuenalis in Saty
 ra.

Diluuium
tertium.

Diluuium
quartum.

Ara. Ex quo Deuocalion nymbis tollentibus
 equor Nauigio ascendit montem, sortesq; popo-
 scit: Paulatimq; anima caluerunt mollia saxa.
 Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.
 Fuit autem ante Romam conditam, anno pau-
 B lo minus octogesimo supra septingentos, quam-
 uis Iustinus decimum supra octingentos, sed
 nullo certo authore vsus supputet. Vltima verò
 quæ notatur ab autoribus fuit Pharonica. i. Diluuium
 Alexandrina Aegypti. Vbi enim nunc Ale- quintum.
 C xandria à magno Alexandro condita, olim
 erat insula Pharon, habitata colonijs Pharao- Paris ad
 nicis, vbi inundatio fuit tempore vatis Protei Protheca.
 sacerdotis, ad quem Paris rapta Helena pri-
 mum adnauiganit, vt hic notat Xenophon, &
 D Herodotus scribit in secundo historiæ. Qua-
 re fuit circa excidium Troiæ. De hoc ait Lu-
 canus vltimo libro. Tunc claustrum pelagi cœ- Lucani lo-
 pit Pharon insula quondam, In medio stetit il- cus.
 la mari sub tempore vatis Proteos, at nunc est
 E Pelleis proxima muris, Hæ sunt quinque in-
 undationes, quas ab autoribus inuenio cele-
 bratas, quarum vix prima, terrarum fuit,
 aliæ verò particulares, & à prima
 ad vltimam octingenti anni
 F & amplius, per certissi-
 mos annales Assy-
 riorum colli-
 guntur.

DE AEQVIVO CO

A

PROTEOS.

PRotei fuerunt plures. Primus Saga in Caspiis. Alter Aegyptius, sub quo diluuium Pharonicum. Erat enim sacerdos Protēi magni Phœnicis, cui consensu totius orbis, templa, statuae, & aræ dicatae sunt in Europa, Asia, & Aegypto.

Vadimon
Proteus.
Vertūnus.

Hæc tria nomina videlicet Vadimon, Proteus, & Vertumnus sunt eadem, vt ait Samuel Thalmudista. Nam vt dicebat, quod apud Arameos Vado, id idem est apud veteres Aegyptios Proto, & apud Latinos Verto. Quare eadem sunt Vadimon, Proteus, Vertumnus. Idem autem & Ianus, à Iain, id est, vino dictus vini fer, quia primus omnium inuenit vinum, vt in alijs commentarijs Berosi explanauimus. Iano autem, vt ait Xenophon, teste Macrobio in primo Saturnalium, omnium rerum principia & introitus itemq; exitus & fines sacri dicatiq; erant. Vt autem principium rei vertendæ feliciter aspiraret, vt Ianua Ianus inuocabatur, & ob id in foro Boario & initio vici Thufci, posteri sub nomine Iani posuerunt. Vt autē rei vertendæ finem bene verteret, vt rei versor Vertumnus orabatur. Rationem verò quod solus Ianus Vertumnus esset, reddebant Etrusci, vt in quinto antiquitatum assignat Berosus, quia existimabāt ipsum conuersum in animam cæli

motric

A motricem, & ob id in eius manu esse omnes res
 in diuersas formas & status vertibiles, vt ele-
 mēta, lapides, vegetabilia, animalia, hominesq;
 & illorum vita, actiones, & opera, solumq; il-
 lum esse Monarcham mundi, penes quem solum
 B sit ius vertendi caelestium & terrestrium car-
 dines, vt omnes Latini cum Beroso consentiūt.
 Quod etiam in prosopopeia Iani: Ouid. in 1. de
 Fastis, lepidissimè atque eruditissimè expres-
 sit, vbi inducit ipsum Ianum de suis epithetis
 C atque titulis gloriantem, inter quos apud se so-
 lum omnium vertibilium rerum imperiū sum-
 mum esse contestatur his verbis: Quicquid vbi-
 que vides, cælum, mare, nubila, terras. Omnia
 sunt nostra clausa patentq; manu. Me penes est
 D vnum vasti cūstodia mundi. Et eius vertendi
 cardinis omne meum est, Et ob id ius verten-
 di se in omnes formas habere finxerunt poētae.
 Quod eius vati Aegiptio Proteo etiam tribuūt
 qui mythice scribunt, vt Horatius in primo epi-
 E grammarum libro. Quo teneam vultum mutantem
 Protea nodo. Fuisse autem ibi simulacrum Iani
 pro tota Africa, non modo Beroso & Xeno-
 phonte autoribus creditur, sed etiam argumen-
 tum efficax est, quod Plinius in trigesimosexto
 F libro naturalis historię capite quinto scribens:
 Ianus, inquit, pater in suo iēplo dicatus ab Au-
 gusto ex Aegypto aduectus, vtrius manu sit
 scope an Praxitelis. Ita in Europa & Africa

Ianiū Vertumnū inuenimus, & in Asia. Item A
quia in Saga Scytia, vt ait Berosus. & hoc loco
dicitur hic primus magnus Proteus, id est, Ver-
tumnus multiformis. Sacerdos quoque eius sum-
mus in Aegypto fuit alter, sub quo, vt vidimus
Pharonica inundatio obtigit, cui inundationi B
comparauit Tyberinam Horatius in Oda dicēs:
Terruit gentes, graue ne rediret
Seculum Pyrrhæ, noua monstra quæstæ,
Omne cum Proteus pecus egit altos
visere montes. C

Cadmi fuere plures. Primus frater Phœ-
nicis paulò post conditionē Troiæ, qui am-
bo epud Sydona regnauerunt. A Phœnice
quidem tota regio nomē accepit quæ est à
Sydone ad Ianineum portum Ascalonis, vt D
bis Semiramidis, vicinum mōti tetrapolis
atque gymnasij veteris Phœnicum cum o-
mnis ante Assyria diceretur. Paulò post fuit
alius Cadmus Argiuis qui post exilium à
Phœnicia reuersus in Bocetiā, Thebas con- E
didit. Tertiū qui in eadem vrbe tyrānidem
assumpserat, propulsauerūt Linus & Zetus.
Quartus cū Sparti bellū gessit. Quintus
paulò ante ruinas Troiæ Armonia Samo-
thrace inclytus, qui à prisca vxore ob Ar- F
monia certamen passus, rediēs à Phœnicia
detulit in Græciā primus sedecim numero
litteras rudes non Phœnicas, sed Galatharū

A & Mæonum perfimiles characteribus. Re-
 fiduas retulerunt paulò post Palamedes &
 Simonides medicus. Fuit & vltimus, qui
 scribere docuit oratione soluta, cum ante
 literas aduectas atque post vernaculo so-
 lum carmine vterentur.

Sequitur de pluralitate Cadmorū, qui florē- Cadmi.
 runt à primo ad vltimum spatio ferme ducento-
 rum annorum, quorum tempora notat Eusebius
 de temporibus. Quæ verò sunt obscura in hoc ca-
 pitulo prosequemur. Ante inquit Phœnicem re-
 gio dicebatur Assyria. Hoc omnes concedunt,
 quòd Ninus cui proprium nomen Assyrius erat,
 sublata pace atque prisco aureo seculo, primus
 omnium rudibus adhuc ad resistendum populis
 bella intulit, & totam Asiam vsq; in Aphricā
 & Libyæ terminos armis subegit, vt non Bar-
 bari modo, sed etiā Trogus & Iustinus & Fa-
 bius pictor & alij consentiūt. Et quia teste Ser-
 uio super Aeneida, à victoribus victi denomi-
 nabantur antiquitus idcirco Assyriū omnes vo-
 cabātur, & ob id eadem sunt antiquæ literæ As-
 syriæ atq; Phœnicis. Postmodum verò duce Sy-
 ro deuicti qui ab angustijs Cilicinis vsque Asca-
 lonem & Gazam incolunt. Syria nomen reti-
 net hæc inferior regio, & superior Assyria nun-
 cupatur. Deinde hæc Syria diuisa est in Syriam
 Comagenā, Damascenā, Coelesyriā, curuamq;
 & Phœnicem, vt hic Xenophon dicit à prisco

Ioppe. Phœnice Aegyptio dictam. Vnde Ioppe Hiero-
 solymæ portus Phœnicus dicitur, dicente Plinio
 in quinto naturalis hystoriæ cap. 14. Ioppe Phœ-
 nicum oppidum, antiquius vt ferunt inunda-
 tione terrarum, Solinus verò in Collectaneis in
 Palæstina ponit dicens: Ioppe oppidum, toto or-
 be terrarum antiquissimum, vtpote ante dilu-
 nium conditum, scilicet primum, quod sub Ogy-
 ge notatum fuisse annis septingentis ante Den-
 calionem dixerat. Itaque pars Phœniciæ est Pa-
 lestina, in qua ait esse Ascalonem urbem Se-
 miramidis portum Ianineum, & tetrapolim
 Gymnasiumq; vetus Phœnicum, que etiã omnia
 in sacris literis nominantur. Et idcirco paulu-
 lum his immorabimur. Ascalon dicitur vrbs
 Semiramidis, non quia illam Semiramis con-
 diderit, sed quia ibi nata est stupro Veneris As-
 caloniæ, quã illi Dircen vocant, vt asserit Dio-
 dorus in quarto lib. & Hebræi Dagon. vt pa-
 tet primi Regum tertio capitulo, & Iudicũ 16.
 & primi Machabeorum 10. Porro vt Diodo-
 rus sequitur, nutrita fuit ab anibus, & vxor
 Nini effecta condidit Babyloniam. Nam solam
 turrim & fundamenta signauerat anus Nini,
 quem Moyses Nymbrotum vocat. Cumq; Semi-
 ramis expirasset, vt ait Diodorus, in columbam
 versam ferunt. Et ideo abstinent Syri ab his
 anibus, & columba vexillum Babylonie insi-
 gnitur, vt insinuat Hieremias propheta 25. ca-
 pitulo

Ascalon.
 Semira-
 mis.
 Venus.
 Dirce.

Columba.

A pitulo, hortans Hierosolymitanos, vt fugerent à facie iræ columbæ, id est, Babyloniorum, quos columba Semiramidis armorū ferocia magis quàm Ninus instruxerat, si Diodorum sequi volumus, aut quibus in vexillo columba erat, vt noster Aquinas Thomas exposuit. Nam vtrumq; verum. Ianineus portus à Geographis ponitur, Ianineus
 & in diuinis literis Hebraica prolatione Iannia portus.
 nominatur in secundo libro Machabæorum, vbi Iudas Machabæus narratur cremasse Ioppitas
 C & Iannitas à regione & vrbe proxima Iano nominatas, cuius memoria agitur à Iosue duce Hebræorū, cap. 15. vbi in præfectura Gaxe maritimæ versus montes enumerat vrbes, Ianum & Chyriat Arba, id est, ciuitatem tetrapolim,
 D & versus meridiem iuxta terminos Edem annumerat urbem Noam Argumentum videlicet
 eius quod Berosus ait, Noam fuisse Ogygium & Noa.
 Ianum, cui in sua patria primum vrbes integræ dicatæ fuerunt. Sed de tetrapoli Phœnicum
 E vetustissima, inepta quædam & falsa ab Hebræis existimatur, quæ vt certius deprehendantur, præmittenda sunt quæ nobis concedunt. Primo quidem de illius antiquitate & conditione. Secundo de Phœnicum vetustissima Academia.
 F Tertio de antiquissimo tetrapolis nomine. Postea in quibus aduersantur. Tandem contra eos inuincibili argumento à tempore vsi, partes Xenophontis tutabimur. Primo conueniunt nobis.

Titanes.

Saturnus.

cum in eo quod Moyses antiquissimus scriptor A
asserit in libro Nume. tertiodécimo capitulo
quod antiquiores fuerunt gigantes tetrapolis
Phœnicum, quàm Titanes gigantes Aegypti.
Nam ut ibi scribit, Hebron septem annis ante
Tanim urbem Aegypti condita est. Septuaginta B
interpretes qui Aegypti urbem nouerant, tra-
duxerunt Titanim, à qua ut omnes exponunt
Titanes dicti fuerunt gigantes. Nec te moueat,
ut ait Hieronymus, quod Moyses truncata pri-
ma syllaba Tanim protulerit, quia id in vsu est C
vernaculae linguae Hebrae & gentium in no-
minibus localibus & proprijs. Exemplum pos-
sumus accipere in vernacula nostra lingua,
quia ubi grammatice scribitur Philippus, Ni-
colaus, R y Atlaus, Ogygianum, R y Osiris, Osi- D
ricella, VeinZus: & eiusmodi, vulgo truncata
prima syllaba pronuntiamus Lippus, Colaus,
Gygianum, R y Syris, R y Thaus, Syricella, lu-
Zus. Ibidem Titanim, & Tanim. Perquiramus
ergo Titanum Aegyptiū, à quo vrbs Tita- E
nim & filij Titanes dicti sunt. Graeci qui nullos
Cales vel Saturnos distinguunt, utique dicent
Titanem fuisse fratrem Saturni natu maiorem,
filium Celi & Vestae. Quæramus igitur Satur-
num Aegyptium, is fuit inter deos iunior, pater F
Osiridis Iouis iusti Aegyptiorum, teste Diodo-
ro, in primo libro, qui eum & Herculem Ae-
gyptium fuisse in primo ortu generis humani,
id

A id est, recente homine post diluvium, ex hoc patissimum probat, quod tam Aegyptij quam Greci consentitur gigantes & monstra fuisse recente humano generi, & fuisse perdomita ab Osiride & Hercule Aegyptio. Et ob id necessario sequitur, patrum Iouis Osiridis Titanem Aegyptium, & Saturnum Aegyptium fuisse mox post diluvium. Cui etiam argumento sunt nosster Aquinas Thomas & Berosus. Aitenim supradicto Num. xij. cap. beatus Thomas & cum sequutus frater de Lyra, quod Moyses dum loquitur de gigantibus qui fuerunt mox post diluvium, idcirco subiecit, quod Hebron ciuitas Phoenicum vij. annis ante Tanim urbem Aegypti condita fuerit, quia fuit quasi post diluvium à Phoenicibus condita & ipsis gigantibus. Berosus quoque in v. antiquitatum ait Osiridem Iovem iustum Aegyptium: natum ex Saturno & Rheæ Aegyptijs anno ferme xxij. Nini. Ante Ninum vero fuisse primum Aegyptiorum Saturnum ferme centum annis probat id est, tempore Saturni Babyloniorum qui & Nymbrotus. At Titan maior natus, in Aegypto urbem edificauerat. Esto igitur eque antiqua sint Babylonia & Hebron Phoenica, & Titan Aegyptia septennio post fuerit condita. Igitur ad minus circa principia Beli patris Nini saltem condita est Aegyptia Tanes. Et in hoc aut parum dissentiunt, aut ad integrum

Academia
prima.

conueniunt docti Hebræi nobiscum, urbem Phœ-
nicam Hebron antiquissimā & longe ante Ni-
nam, & mox post diluuium à gigantibus con-
ditam. Secundo conueniunt de Academia vetu-
stissima huic vrbi proxima. Nam Iosue 15. cap.
scribitur sic, Caleph verò, Iosua dedit partem in
tribu Iuda Chyriat Arba, ipsa est Hebron, &
Dabiriten quæ prius vocabatur Chyriat Se-
pher, id est, ciuitas literarum. Vbi B. Hierony-
mus & cum sequutus noster Aquinas aiunt,
quod propria interpretatio Sepher est scriptura
& liber, sicq; illa vrbs antiquitus id nomen ac-
cepit, quod ibi primum literæ ac memoriæ As-
syriorum & Phœnicum libris mandata fuerunt,
& priscorum fuit Academia antiqua. Frater
autem de Lyra ibidem sub exemplo posuit quod
ibi fuerunt inuenta literæ Cananæ, vel ibi vi-
guit studium. Nam, quam terram Cananæorum
& Canaam vocant diuinæ literæ, eandem Gen-
tiles vocant Phœniciam, in plures partes diui-
sam, vt super diuinas literas explanauimus. Hoc
est igitur secundum in quo eum doctis Hebræis
conuenimus. Tertio de antiquitate & pluralita-
te nominis, quia antiquitus primum cōdite no-
men fuit Arba, nouello verò cognomine Hebron,
vt patet Iosue 14. cap. Nomen, inquit, Hebron
antea vocabatur Chyriat Arba, id est, ciuitas
quatuor. Et 1. cap. libri Iudicum: Perrexerunt, in-
quit, tribus Iuda contra Cananæum qui habi-
tabat

Arba He-
bron.

A tabat in Hebron, cui nomen fuit antiquitus Chyriat Arba, atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cui nomen vetus erat Chyriat Sepher, id est, ciuitas literarum. Verum quidam Hebraei dissentiunt, quos frater de Lyra sequitur, vnde ab initio post diluuium dicta sit Chyriat Arba, id est, Graece tetrapolis, Latine vero vrbs quadrata, siue vno, vt Graeci vocabulo, quadriurbs, siue vt vulgares postillatores vrbs quatuor. Queritur à quibus dicatur quatuor. Respondent quidam vulgares, à quatuor Patriarchis ibi sepultis Adam, Abraham, Isaac, & Iacob. Hoc reprobant beatus Thomas & Hieronymus, asserentes hoc manifestè falsum esse, quoniam antequàm Abraham, Isaac, & Iacob orti essent, antiquitus atque à conditione sui quadriurbs siue Chyriat Arba dicebatur, vt probatum est. Et idcirco acutiores Hebraei aiunt dictam fuisse à quatuor gigantibus in ea dominantibus, scilicet Enach cum tribus filijs, probantq; istud

Esupradictis duobus capitulis. Nam Iudicum primo cap. scribitur his verbis: Perrexit tribus Iudae contra Hebron, cuius nomen fuit antiquitus Chyriat Arba, & percussit Sesay, & Hayman, & Ptolmay. Et item Iosue cap. 15. Et coepit Caleb in tribu Iuda Chyriat Arba patris Enach, ipsa est Hebron, & deleuit ex ea tres filios Enach, Sesay, Hayman, & Ptolmay de stirpe gigantea. Quare Arba fuit pater Enach, qui cum

Chyriat
Arba.

tribus filiis ibi regnabat. Sed & hoc patet esse **A**
falsissimum. Nam hi quatuor gigantes erant
tempore Iosue, quos deleuit Caleph, ut li. era cla-
re sonat. Sed ante Iosue septingentis annis &
amplius, imo & ante Ninum à sui principio di-
cta est Chyriat Arba, quando isti non erant in **B**
rerum natura, ut ex superioribus patet. Quare
non à quatuor nouellis giganteis regibus dicta
est vetustissimo nomine quadriurbs. Nec valet,
hec est Chyriat Arba patris Enach, id est, ista
est ciuitas quatuor, patris Enach. Ergo quatuor **C**
sive Arba fuit pater Enach, ut quidam Iudaei
arguunt, sicut nec ista consequentia currit di-
cendo: Ista capa est patris Ioannis, ergo ista ca-
pa fuit pater Ioannis. Et ideo Xenophon in quo-
dam fragmento: antiquitus, inquit, vrbs mono- **D**
polis rustica erat, Dipolis verò opulenta, Tri-
polis quæ provinciæ caput esset, Tetrapolis verò
regia, quam toti regno & xij. principibus regni
colonis priscis præfectam instituebat, ut Samo-
thracia, in qua eadem tetrapolis constituta ex **E**
Samo, Nesso, Thracia, & Saona xij. primis
post Atticum diluuiū vrbius præfuit. Id ipsum
insinuat Strabo in Geographia ubi ait: Samo-
thracia cum tetrapolis esset, habuit ex his vnam
quæ Same & Samos dicta fuit. Et argumento **F**
est etiam Moyses, qui ut supra in equinocis Sa-
turni Nini produximus, asserit quod antiquis-
simus Nymbrotus tetrapolim Babyloniā, &
Ninus

A Ninus tetrapolim Ninivem construxerunt, licet xij. colonias ibi Moyses non nomet, sed Deuteron. capit. xxxij. exprimit dicens: Quando dividebat altissimus gentes, scilicet linguas apud turrem Babel vt exponit Hieronymus &

B alij, & quando separabat filios Adam per colonias, post confusionem linguarum vt omnes interpretantur, tunc constituit terminos populorum, adinstar secundumque numerum filiorum Israël in quo pars & colonia Domini fuit populus eius, & Iacob funiculus, id est, mensurator & dux caput hereditatis eius. In hoc dicto Moysi quaritur, quomodo in dispersione coloniarum fuit similitudo populi Israël & ducis eius Iacob, secundum numerum.

D Et respondent quidam quos sequitur frater de Lyra, dicentes, quia Iacob quoad numerum ingressus est in Aegyptum cum septuaginta posteris, & ita se habuit in diuisione coloniarum & linguarum, quia diuisi

E sunt in septuaginta duces & linguas, qui dispersi sunt in loca & terminos suos septuaginta colonias primas, vt ipse Moyses enumerat Gen. cap. decimo vndecimoque. Sed hoc ipsa prima fronte est falsum quia ibidem enumerat septuaginta duas linguas, & lxxij. primos duces coloniarum sumpto primo initio a primo omnium duce Noa. Quare in ipso numero in quo Moyses, similitudinem fundat, ipsi palam aberrant

nec illud nisi per ignotius aut figmenta probare A
possunt, quæ funditus negantur. Vnde Moyses
præposuit, ut de hac re antiquos ante Moysen
scriptores interrogarent, dicens: Interroga pa-
tres tuos, & annuntiabunt tibi, maiores tuos, &
dicent tibi. Descenderunt autem à Chaldæis ipsi
Iudæi, quoniam Nachor, Thare & Abraam
fuerunt Chaldæi ex Aram que est in Mesopo-
tamia, ubi & Babylonia, ex castro Vr Chal-
deorum, ut docent passim diuinæ literæ. Vnde
& ipse Moyses primus interrogator etiam eru-
ditus in eorum scientia atque historijs, asserit
numerum filiorum Israël fuisse duodenarium,
& ipsum ducem eorum fuisse quatriuoxorium.
Et ita singulos populorum duces fuisse quadri-
urbios regios, ut dux Kyriat Arba, & Nym- D
brotus dux Chaldæorū fuit quadriurbius, quia
ut ipse testatur, sedes regia fuit Babel, Arat,
Acat, Calanne. Regia item Nini quadriurbs
fuit, Niniue, Fora, Cale, Resem. Quadriurbs
fuit regia Hierosolyma, Sion, Moria, Iebus, & E
Salem. Melchisedech enim duo fundauit oppi-
dula sacerdotia, pro hostijs pacificis, & idcirco
vocauit ea Salem, & ipse dictus est rex Salem
Gen. 14. cap. Et prima Monopolis sacerdotia
Salem. Salem erat iuxta Iordanem pertinens ad Sic- F
cimitas in tribu Efraim, de qua Ioan. 3. cap. di-
citur: Erat Ioānes baptizans in Ennon, iuxta
Salem. Vbi frater de Lyra dicit, quod hæc non
est

A est vrbs pertinens ad Melchisedech, & adducit Isidori Etymologias, quasi Isidori auctoritas præmineat diuinis literis, quæ Salem urbem Siccimorum affirmat esse Gen. cap. xxxij. vbi ait: venit Iacob in Salem, urbem Siccimorum.

B nusquam autem reperitur alia in diuinis literis, nisi ex traditione Hebræorum quibus in hac creditur parte. Et ideo ridiculositatibus fratris de Lyra omisissis dicimus, quod duo oppida ad sacramentalia Melchisedech conficienda instituit.

C Primum iuxta Ennon, id est, aquas, ad lauandum & baptizandum, quia baptismus & expiatio per aquas, erat de iure gentium sacramentale quid vsque ad Christum, sub quo sacramentum verum est & vera expiatio atq; lustratio, vt probauimus in commentarijs nostris super diuinas literas.

D Secundum verò oppidum Salem sacerdotale erat, vbi nunc Hierusalem, in ea parte, quæ sequitur Moria, iuxta vallem Iosaphat, vbi porta Effraim. Iebus verò erat in superiore parte quasi arx, vbi piscina superior in qua superanda, magnas vires adhibuit Dauid, vt patet in ij. libr. Reg. cap. 15. vbi dicitur: Abijt Dauid cum exercitu in Hierusalem contra Iebuseum & reliqua. Et hæc dicebatur secunda vrbs, de qua in iij. lib. Reg. dicitur cap. xxij. quod Olda prophetissa habitabat in Hierusalem in secunda, vbi frater de Lyra fingit triplicem somniorum murum. Tertia verò vrbs

fuit

Ennon.

Moria, Iebus.

Sion. fuit arx Iebusei quæ vocabatur Sion, cuius pla-
 nities habet mensuram boni ac magni oppidi
 usque ad voraginem inter se atque montem
 siue collem Moria, quæ vorago dicitur Mel-
 lo. Hanc tertiam David partem edificauit, ut
 in eodem y. Regum libr. & capitul. scribitur: **B**
 Cæpit, inquit, David arcem Sion, & edifi-
 cavit per gyrum à Mello & intrinsecus, &
 habitauit ibi, & vocauit eam ciuitatem Da-
 uid. Quartam partem in colle Moria voluit
 addicere cum templo, ut eam tetrapolim face-
 ret, & regiam cum fano & templo sacraret. **C**
 Sed prohibuit cum Deus per Nathan prophe-
 tam dicens, quod ea pars urbis cum templo re-
 seruabatur Salomoni filio. Vnde ut scribitur iij.
 Regum cap. iij. & deinceps, atque asseritur ibi **D**
 quod edificauit ibi domum suam & templum,
 & muros Hierusalem. Itaque sicut Metropoles
 aliæ quadriurbes erant Babylon, Harba, &
 Ninive, ita regia xii. tribuum Hierosolyma te-
 trapolis constabat Salem, Iebus, Sion, Moria. **E**
 Quo etiam pacto Cicero contra Verrem in vj.
 Verrinarum dicit: Metropolim Siciliæ Syra-
 cusas tetrapolim constare quatuor magnis vr-
 bibus Tyke, Archedina, Neapoli, Insula Ro-
 mulus, item oppidum Romam in urbem conuer-
 tens, totum collem Palatinum cinxit, & tetra-
 polim reddidit, constantem Roma, Vellia Ger-
 mallia, & Foro, ut exprimit Fabius. Pictor de
 orig

A origine urbis Rome, Varro in 1. de lingua Latina per origines horum vocabulorum significat. Denique & ipsa Iani, & Etruscorum regia Etruria metropolis, erat tetrapolis, Harbanum, Volturna, Vetulonia, Para Tussa siue Sara Tussa, id est princeps Tusca, Herba enim quatuor. Harbanum quartam tetrapolis significat. Harba. re, nomen arguit, in qua loca sunt, Calumba, & Mulsurnus, id est, Hercules collis, ad haec tempora, quem sequitur hac etiam aetate dicta Para Tussa, à qua pons para tussus. Nam para, apud Arameos hasta & princeps dicitur, ut noster Samuel dicit. Eam Tuscam, à qua Tuscanienses, & in cuius agro adhuc vadus dicitur vulgo Tuscanienses, fuisse regiam duo sunt argumenta, D unum scilicet Para siue Sara cognomentum. Sara. Quod enim Hebraei Sara, id Aramei, Para, id est principem, ut Vironissam intelligunt. Hinc Para Tussa princeps, & Vironissa Tusca urbs est. Nam quae diruta est inter Caminum atque Tuscanellam, Tussam Nanam vocant incolae, id est Tuscam parvam ignobilem, ex cuius ruinis & viris suspectam Tuscanellam, nominis interpretatio & locorum vicinitas conuincit. Nam quam Aramei vocant Tussam Nana hanc Latina lingua profert Tuscanellam, ut erudite noster Samuel Talmudista interpretabatur. Quare à cognomine Para Tussa regia erat. Deus quoque Vertūnus id probat, est enim Vertū-

Vadimon. nus siue Vadimon princeps deus Etrurie atq; re- A
 gius vt in alijs cōmentarijs videbitur, & Var-
 ro in 1. de lingua Latina insinuat. Regius verò
 deus, regie vrbis erat numē. Ceterū vrbis Tusca
 ipse deus erat quæ in parte Volsiniensi, vt signi-
 ficat Propertius in Prosopopeia Vertumni, in B
 qua inducit Vertumnum, à Tusca Romam, à
 Lucumone Galerito traductum, pro Romulo
 contra Sabinos, ita dicentem: Tuscus ego, Tuscis
 orior, nec pœnitet inter praelia Volsinos deseruisse
 focos. Ex hac vrbe fuit vnus ex Turrhenis Del- C
 phinis exul Lybacas, de quo in iij. Metamor-
 phoseos Ouid. scribens. Furit, inquit, audacissi-
 mus omni de numero Libacas, qui Tusca pul-
 sus ab vrbe. Exilium, dira pœnam pro cæde lue-
 bat. Et ab hac parte non iniuria scribit Fatius D
 de Vbertinis Florentinus noster in sua Geogra-
 phia vernaculo metro edita, olim Viterbum di-
 ctum Veuxan, & à ture Tuscam: Emendatius
 dixisset à Tussa parte Tuscam. Sequitur hanc se-
 cundam partem, collis ad hæc tempora tenens no- B
 Vetuletū. men Vetuletum, à quo tota portio Vetulonia de-
 rinatiuè dicta fuit. Eam fuisse regiam, & no-
 minis interpretatio, & dignitas probat. Etenim
 Veitulonia per syncopam dicta est Vetulonia, de-
 rinata à nominibus Arameis, Veia, quod est
 currus, & Lomni quod est tribus principari.
 Vnde beatus Hieronymus in libro interpreta-
 tionum dicit Lomnimos esse phylarchas, id est,
 Phylar- princ
 cha.

- A** principes tribuum & populorum. Hinc Babyloniam est Babel phylarcha, & populum puppiū phylarcha, & Vetulonia curulium phylarcha, id est, princeps curulium xij. Lucumonum & populorum xij. Etruriae. Quare erat princeps, id est, regia xij. regum. Probatur etiam à dignitate & officio, quia penes illam ius erat dandi fasces & imperia & decorare & admittere aduenas ad ciuitatem Volturrenam, dicente Sillio in viij. libr. *Maconia ē; decus quondam Vetulonia gentis, Bis senas haec prima dedit praecedere fasces. Et iunxit totidem tacito terrore secures. Haec altis eboris decorauit honore curules, & reliqua.* Quarta hanc sequitur Voltur-Volturna, quam omnes concedunt fuisse regiam, ad cuius fanum indicebantur concilia publica imperij. Quod etiam Liuius significat, in pluribus locis ab vrbe condita. Hanc tetrapolim fuisse absque mœnibus vti Hierosolyma, & multae aliae tetrapoles, constat, cum quia Desyderius ultimus Longobardorū rex illam mœnibus munivit, tum praecipue, quia licet vno communi nomine vocarentur, distincte tamen singula enumerabantur, vt Babylonia, Babel, Alcar, Arat, Calanne, Similiter Ninus dicitur Niniuen, Fora, Cale, Resen. Rursus Hierusalem enumeratur Salem, Iebus, Sion, Moria. Item Samothracia distinguitur in Samenses, Nessos, Thracienses, Samnenses. Ibidem Syracusae, in

Tykēſenſes, Archedinos, Inſulanos, Neapolites. A
 Item Troia in Phrygios, Dardanios, Troes, &
 Ilienſes. Pari forma priſca vrbs Roma ante
 Sabinos & Luceres ſub Romulo diſtingueba-
 tur in Romanos, Forenſes, Velliēſes atque
 Germalliēſes. Similiter vrbs Etruria diſtin- B
 guitur in tertio naturalis hiſtorie capit. vj. à
 Plinio in literis alphabeti, Harbanum, Tuſca-
 niēſes, Vetulonienſes, Volturreni cognomine
 Etruſci, in eadem parte Volſiniēſes. Ex his ar-
 gumentum inuincibile vnum eſt à coniugatis C
 hoc modo. Vbi Volturreni ſunt cognomine Etru-
 ſci, utiq; neceſſario ſequitur, ili eſſe urbem Vol-
 turrenam ſiue per ſyncopam Volturnam cogno-
 mine Etruriam. At Volturreni cognomine
 Etruſci ſunt in eadem parte qua & Volſiniē- D
 ſes. Ergo neceſſario ſequitur quòd Volturna co-
 gnomine ſit vrbs Etruria, à qua communicato
 nomine omnis Thuſcia Etruria dicta eſt, vt co-
 pioſius ſuper Myrſilum ſcripſimus. Sequitur ne-
 ceſſario etiam quoniam Etruria vrbs eſt te- E
 trapolis, vt vbi eſt vna eius pars, ſit & reli-
 qua. Quare neceſſaria veraciſſima reſponſione
 redditur ad queſitum vbi ſit Volturna? vbi
 inquam & Vetulonia. Et ſi queritur vbi Vetu-
 lonia? reſpondetur, vbi & Thuſca & Voltur- F
 na, in eadem parte qua & Volſiniēſes, &
 vrbs Hetruria & Thermarum aque piſco-
 ſe, iuxta lacum Ciminium. Vnde hoc ſignifica-
 tur

Atur quoad lacum Cyminium à Sillio viij. libr.
 qui iuxta Vetulonienſes ponit Veientanos Ciscy-
 minios populos, Nepe, Sutrium, & lacum
 Cyminium, vt ſuper fragmenta Catonis expla-
 nabimus. Quoad Etruriam verò & Thermo-
Bles aquas piſcoſas, ſignificat Plinius in ij. na-
 turalis hiſtorie, de miraculis fontium & aqua-
 rum, quo per diſtinctionem à Piſa de Etruria
 & Vetulonia ſic habet: Aquis calidis Piſe in-
 naſcuntur ranæ, ad Vetulonos verò in Etruria
Cpiſces. In Etruria inquit, quæ ſcilicet eſt vrbs
 inter Volſinas & Veientanos dictos populos, vt
 clare limites eius deſcribit Linius in primo ab
 vrbe condita dicens: Erat Sabinis vicina Etru-
 ria, proximi Etrurie Veientes. Nam populi Ve-
Dientes finiunt ad lacum Cyminium, vt Catonis
 fragmenta indicant. Porro Volturna vt dixi-
 mus in parte Volſinienſi ipſa eſt cognomine
 Etruria, quia Volturrenſi ipſi ſunt cognomine
 originali Etruſci. Sed de his hæcenus. Nam
Eplura in alijs commentarijs adducemus. Nunc
 de ultimis Cadmiſ aliqua dicamus. Cadmus,
 inquit, Samothrace Armonia inclytus paulo
 ante ruinas Troianas Ergomédax Grecia au-
 det in hiſtoria Samothracum, aperto mendacio
Fmentiri fingens fuiſſe cognatum Dardani &
 Iaſij Cadmum ex ſorore Armonia, qui poſt nu-
 ptias has & mortē Iaſij Dardaniã cōdiderint,
 vt ſcribit Diodorus in vj. li. & Dionyſius in x.

Cadmi vl-
 timi.

Quo enim pacto post nuptias, & mortem Iasij A
 Dardanus Samothrax Dardaniam condere
 potuit, qui eo tempore quo iam multis regibus
 Troianis extinctis, Troia condita fuerat, &
 ad finem Laomedontis & principia Priami ve-
 nerat, vt Xenophon indicat? Testes sunt etiam B
 Spinga & Palefatus Græci, qui annis sexa-
 ginta duobus ante ruinas Troiæ, fuisse certa-
 men priscae vxoris contra Cadmum, ob Armo-
 niæ Zelotypiam regnante Laomedonte &
 Euandro nauigante in Italiam asserunt, quan- C
 quam Eusebius de temporibus antiquitatis Græ-
 canicæ fautor ferme annos decem ante, id est,
 septuagintaduos ante ruinas Dardaniæ notet.
 Sed de his mendacijs Græcanicis hætenus. De
 vltimo Cadmo Plinius in quinto naturalis hi- D
 storiæ cap. xxx. ita scribit: in Asia, inquit, Mi-
 letus Ioniæ caput, antea Lelegeis, & Phyllyu-
 sa, & Anaëtoria nominata, octoginta
 vrbium per cuncta maria geni-
 trix, nec fraudanda ciue Cad- E
 mo qui primus orationem
 prosaicam dicere
 instituit.

A I O A N N I S

ANNII VITERBIENSIS,

SACRAE THEOLOGIAE

professoris, in quinque li-
bros Berosi,

P R A E F A T I O.

B E R O S Y S fuit patria Babylo- Berosus.
 nicus, & dignitate Chaldaeus,
 vt Iosephus cōtra Appionē grā
 maticū, & in primo de antiqui-
 tate Iudaica significat. Fuit er-
 go sacerdos, quia eundem gradum in sua re-
 publica tenent Chaldaei, quem sacerdotes
 in Aegypto, vt asserit in iij. libr. Diodorus
 Siculus. Quare fuit notarius & scriba pu-
 blicus, quia penes sacerdotes solos erat pu-
 blica fides annalium, temporum gesta & re-
 gum, vt auctor est Metasthenes in libro de
 iudiciis temporum. Quamobrem omnem
 Chaldaicam deflorauit historiam, & tan-
 quam publicæ fidei notarius transsumpsit
 omnia tempora & antiquitates in quibus
 diluuii, quod antecessit Ninum, meminit,
 nominatus etiam Noam & filios eius, vt in
 eisdem libris asserit Iosephus. Et propterea

tanquam fidelissimo & publico antiquita-
tum transumptori fides publica datur, &
ipsum solum sequuti sunt Persæ in Monar-
chiæ Assyriorum temporibus, vt idem Me-
tasthenes author est, & nos in commētariis
super eundem Metasthenem exposuimus. B

Floruit autem Berofus ante Monarchiam
magni Alexandri, quia idem Metasthenes
sacerdos Persa florens in principio Monar-
chiæ Alexandri ipsum sequutus est in tem-
poribus Monarchiæ Assyriorum. Calluit
Berofus
laus. item Berofus Græcam linguam, & docuit
Athenis disciplinas Chaldaicas, præcipuè
Astronomiam, in qua cæteros Anteibant
Chaldæi, adeo vt teste Plinio in naturali hi-
storia, Athenienses illi statuam inaurata
lingua, in publico Gymnasio ponerent, ob
diuinas eius productiones Causa scriben-
di & transumendi has Chaldaicas tradi-
tiones fuit. quia Græci solum vsque ad Pho-
roneum Priscum regem Græciæ attigerāt, D
& quidē commixtis multis antiquitatum
erroribus. Et inuentis literis apud Babylo-
niam ante hunc Phoreneum annis DCC. &
amplius teste Plin. VII. naturalis historiæ
cap. vltim. cogeantur Athenienses crede-
re, vt ibi credit Plinius, vsum literarum
fuisse æternum, & literas Assyrias semper
fuisse. Quamobrem ab eodē Beroso edocti
sunt

A sunt in hac transsumptione breuissima, quid de temporibus & antiquitatibus haberent Chaldaei, penes quos semper fuisset vsus literarum Diuidit autē hunc librum Berofus in quinque libros. In primo tradit, quid Chaldaei scribant de temporibus ante primum diluuium. In secundo de Genealogiis primorum deorum, id est, ducum post diluuium, In tertio docet antiquitatem Iani patris, quem & Noam nominat. In quarto, de antiquitatibus regnorum totius orbis in cōmuni tradit. In quinto, singula explicat. Titulus huic libro est, Desfloratio Berofi Chaldaica. Modus est orientaliū, vt breuem & publica fide transsumptam narrationem, vocent desflorationem. Vnde & Iosephus in primo de antiquitate Iudaica scribēs: Berofus, inquit, Chaldaeus, omnem Chaldaicam desflorauit historiam, in qua vt contra Appionem asserit, nominat diluuium, Arcam, Noam, & filios eius.

P R O O E M I V M.

Berofus in primo libro tradit, quid antecesserit primum diluuiū. Nā quinque fuerunt diluua, vt auctor est Xenophon in libro de equiuocis. Et vnumquodque à particulari suo loco nomen habet, excepto primo notato sub Ogyge Phoenice, quod antonomasice inunda-

Diluua. v

tio terrarum dicitur, quia omnes terras diluit. A
 Secundū fuit Niliacum sub Prometheo Aegy-
 ptio Hercule, vt Diodorus in primo loco indi-
 cat. Tertium fuit Atticum sub Ogyge Attico,
 quod ab Athenis in Asia littora inundauit,
 vt Samothraces tradūt, & Diodorus in vj. lib. B
 scribit referens & illud Samethracum infame
 mendacium de nuptijs Cadmi, post quas volue-
 runt fingere fuisse conditā Dardaniā. Quar-
 tum fuit Theſſalicum, ſolum circa Parnaſum
 vna hyeme ſub Deucalione, vt Ariſtoteles in pri- C
 mo Meteorum ſcribit, & Xenophon in libro
 de equiuocis confirmat. Et tamen Grecia men-
 dax audet eam in hiſtoria quaſi inundationem
 terrarum fingere. Quintum fuit Pharaonicum,
 vbi nunc Alexandria Aegypti ſub rate Pro- D
 teo, vt Lucanus in vltimo libro inſinuat, &
 Xenophon tradit, & nos in commentarijs eius
 ad longum explanauimus. Et vt idem Xeno-
 phon ait, & Solinus in collectaneis dicit, à pri-
 mo diluuiſio nouimeſtri notato ſub Ogyge Phœ- E
 nice, vſque ad Deucalionem fuerunt anni dcc.
 id eſt ducenti quadragintanouem ante Ninum,
 licet Cato in ſecundo fragmento originum dicat,
 ante Ninum præceſſiſſe inundationem terrarū
 annis ferme ducentis quinquaginta. Et totidem F
 Fabius pictor dicit de origine vrbis Romæ. Sed
 vnum annum addunt veriſſque Solinus, Xe-
 nophon, & Archilochus tradunt, quia vt idem
 Xeno

A Xenophon & Archilochus tradunt, Deucalion
 ortus fuit secundo anno Sphæri regis Assyriorū,
 à quo retro supputando in Eusebio & beroso
 usque ad principium Nini, sunt anni vnus &
 quinquaginta supra quadringentos. Quare
B residuum septingentorum, erunt anni ix. &
 xl. supra ducentos, quibus Ninum antecessit
 inundatio terrarum. Ex his probatur irrecu-
 nibiliter à tempore demonstrato à Solino & pro-
 prijs Epithetis Iani, eundem fuisse Ogygem, Ia-
 num & Noam. Nam qui præfuit primo dilu-
 uio ante Deucalionem annis dcc. & pater an-
 tiquissimus deorum & hominum post diluuiū,
 fuit nomine proprio dictus Noa. Porro ante
 Deucalionem annis dcc. præfuit diluuiū Ogy-
D ges cognomine, quia sub eo notatum fuit pri-
 mum & noui mēstre diluuiū, & ad idem Iano
 epitheta propria Noæ à Latinis tribuuntur, vt
 à Iuvenale & Propertio tribuitur ipsi regnum
 aurea etate, quæ præcessit Ninum, & quod sit
E antiquissimus pater diuum, vt in præcedentibus
 pluries produximus. Quare iidem & eodē tem-
 pore sunt Noa, Ogyges, & Ianus. Sed Nona fuit
 proprium Ogyges verò Ianus & Proteus. **Proteus.**
 tumnus sunt, solum prænomina eius. Ponam ta-
F men hoc loco singulorum dicta de temporibus
 ante Ninum. Fabius Pictor de origine vrbis
 Romæ. Aurea inquit etas cœpit sub Ogyge **Actas au-**
 ante Ninum annis circiter ccl. & eam primus **rea.**

Columna
Semirami
dis.

omnium Ninus vitiauit. Cato in secundo frag- A
mento de originibus: Italiae inquit origo splen-
didissima fuit, tum tempore, tum origine gentis.
Et narrata dissensione inter Chaldaeos, & Scy-
thas de origine orbis, haec subiungit. Inter utros-
que conuenit ante Ninū circiter annis l. & du- B
centis, quibus durauit aureum seculum, terras
fuisse inundatas, homines porro in Scythia sal-
uatos, & ex his venisse Ianum cum Dyrim &
Gallis progenitoribus Vmbrorum. Hi quidem ex
Latinis authoribus, porro ex Graecis Xenophon C
in libro de aequiuocis: Iberus inquit annus ut
plurimum quatrimestris est, Chaldaeis vero ecō-
tra semper solaris, nisi in antiquitate disciplina-
rum qua semper vtuntur menstruo. In caeteris
eo pacto annos intelligunt, quo Semiramis in D
columna ita excidit. Mihi pater Iuppiter Be-
lus, auus Saturnus Babylonicus, proauus Cur-
Saturnus Ethiops, Abauus Saturnus Aegy-
ptius, Atauus Celus, Phoenix, Ozyges. Ab Ogy-
ge ad meum auum, sol orbem suum circumlu- E
strauit semel, ac tricies & centies. Ab auo ad
patrem, sexies & quinquagies. A patre ad me,
bis atque sexagies Columnā, templum, statuas,
Ioui Belo socero, & eius matri Rheæ in hoc
Olympo Semiramis dicaui. Ex hac inscriptione F
predicti anni ccxlix. colliguntur. Totidē assi-
gnat Archilochus in Epitheto temporum super
quem cōmentaria confecimus. Sed nō modo du-
cen

Acentos quadragintanovem annos ante Ninum
 assequuti sunt posteriores Græci, verum etiam
 dec. & amplius. Quod & Plinius in vii. natu-
 ralis historiæ cap. ult. indicat. Hanc enim pro-
 positionem assumit. Assyrias literas semper fuisse
B arbitror. Hanc autem probat quia literæ Aegy-
 pticæ quæ antiquissimæ habentur, longe post Assy-
 rias fuerunt, nec Assyriorum inuenitur prin-
 cipium & author sicut Aegyptiarum. Hoc pro-
 bat à Phoroneo antiquissimo rege Græciæ, qui
C teste Xenophonte in libro de equiuocis regna-
 uit primo anno Nini, longe ante Phoroneum iu-
 niorem filium Inachi secundum Argiuorum regem.
 Ponenda sunt verba Plinij in supradicto libro.
 Antichydes, inquit, repertas fuisse in Aegypto
D literas à Meonone quodam nomine tradit, idque
 monumentis probat, annis xv. ante Phoroneum
 antiquissimum regem Græciæ. Ediuerso Epigenes
 apud Babyloniam, septingentorum viginti anno-
 rum syderum observationes, coctilibus latercu-
Elis inscriptas docet, grauis author in primis. Qui
 minimus, Berosus & Critodemus cccclxxx. anno
 rû. Ex quo patet, æternum fuisse usum literarum.
 Hæc Plin. Sed nota quod non valet hæc consequen-
 tia Plinij. Non inuenitur author & principium li-
Fterarum Phœnicarum, siue Assyriarum, ergo sunt
 æternæ, quia oppositum consequentis stat cum ante-
 cedente. Similiter assumptum est falsum, quod non
 inueniatur principium, quia teste Diodoro Siculo

Contra
 Plin.

in iij. lib. licet Chaldaei opinentur mundū fuisse A
 æternum tamen principium Astronomiæ & li-
 terarum se nactos fuisse asserunt ante ascensio-
 nem siue Monarchiam & elevationem Alexā-
 dri, annis xliij. millibus. Teste autem Xeno-
 phonte in lib. de equiuocis, annus in antiquita-
 te literarū, à Chaldeis menstruus accipitur per
 lineam mediū motus lunaris, quo pacto quadra-
 ginta tria millia anni menstrui reddūt circiter
 tria millia sexcentos xxxiiij. annos solares.
 Quod si vt super Philonem exposuimus, & in
 chronographia nostra ex publica fide annaliū
 probauimus, Monarchia Persarum durauit à
 primo Arbace ad Alexandrū annis cccxcv.
 Monarchia verò Assyriorum durauit à Nino
 ad dictum Arbacem, annis m. ccxxxiiij. à Ni-
 no verò ad inundationem terrarum anteceden-
 tem, omnes supputant annos ccxlix. Et ab
 inundatione ad Adam primum conditum homi-
 nem m. dclvj. vt Moyses supputat Gen. 5. cap.
 consequens necessario est, vt Chaldaeorum &
 Phœnicum literæ sub conditione Adæ coepe-
 rint, quia ab Monarchia Alexandri vsque ad
 Adam colliguntur xliij. millia anni menstrui,
 siue tria millia sexcenti xxxiiij. solares, vt pa-
 tet colligenti annos publicorū annaliū Monar-
 chiæ Persicæ, & Assyriæ, atq; diluuij & praece-
 dētis temporis, sicut mox superius cōputauimus.
 Quare per literas gentilium tempora certissima
 asse

- A** assequuti sumus, ab Alexandro vsque ad Adā. Quod etiam diuum Hieronymum non latuit in cōmentario super illud Apostoli ad Hebræos: Fide credimus aptata fuisse secula, ut ex inuisibilibus visibilia fierent. Chaldæorum inquit ver-
- B** terum traditio est, huius visibilis & formati mundi fuisse inuisibilem & informem præiacentem naturam sempiternam à nullo productam, quam posteriores Græci hylem, chaósque vocauerunt, Moyses verò abyssum. Hanc materiam ad visibilitatem & formam fuisse à meliore natura deductam confitentur, atque uti Moyses primo sceptro stellis ornari cœlos, ex tempore non ab eterno produnt, inde terram plantis, & animantibus, postea piscibus aquas,
- D** volucris aërem, postremo hominem dominū Metamor mundi factum. Quæ omnia Naso in opere magno à Chaldæis accepta, ad vnguem prosequutus est. Quinetiam annos & viros ante regnum Macedonum sub Alexandro produnt, à quibus
- E** orti sunt, annis circiter quatuor & triginta supra sexcentos & tria millia. Quos si retro ab Alexandro supputes, peruenies ad Adam primum. Quod profecto Moyses in omni eorum disciplina atque hystoria eruditus conscripsit, &
- F** quod erroris erat, in ipso initio elisit: dicens: In principio creauit Deus cælum & terram, quæ erant inuisibilis & incompōsita: quia tenebræ erāt super faciem abyssi. Hæc Hieronymus. Ita-
- que

que Chaldaei tempora longe ante Ninum & A
diluuium fuisse scribunt, vti & Moyses, atque
Critodemus, Epigenes, ac Plinius. Sed Berofus
ne crederetur nimis velle limites apud indociles
Græcos excedere, indefinito temporis initio vsus
est, dicens: Ante aquarum famosam cladem, B
multa perierunt secula. Quæ vt clariora fiant,
commentaria sequentia super quinque Berosi
libros iam ædidiimus.

BEROSI LIBER^C

PRIMVS, DE TEMPO-

RIBVS ANTE PRI-
mum diluuium

Cum commentarijs Annj.

IN hoc primo libro Berofus agit de his
quæ præcesserunt inundationem terra-
rum. Et facit duo. Primò præmittit exor-
dium. Secundò narrat inundationem pri- E
scam. Primum sic absoluit.

ANte aquarum cladem famosam qua
vniuersus periit orbis, multa præte-
rierunt secula, quæ à nostris Chaldæis fi-
deliter fuerunt seruata.

Facit Berofus auditores attentos, dociles, &
beneuclos. Attentos quidem dum rem magnam
proponit dicens: Ante aquarum famosam cla-
dem

- A**dem qua vniversus perijt orbis. In alijs enim inundationibus videlicet Niliaca, Attica, Thes-
salica, & Pharonica sola terra illa perijt vbi
inundatio obtigit. Vnde Eusebius & alij chro-
nographi & historici, notant eo tempore quo
B pars illa perijt: alijs orbis partes habuisse inco-
lumes suos reges & terras. Hæc verò prima o-
mnes terras subruit. Et ideo absolute terrarum **Diluvium**
inundatio à Barbaris & Grecis & Latinis di- **Magnum.**
citur. Vnde & Moyses hic notauit quum dixit:
C Deleta fuit diluvio omnis caro sub cælo. Famo-
sam verò cladem dicit, quia ab infami vita gi-
gantum prouocata fuit cælestium ira, & à con-
iunctione magna astrorum, & magna fama
celebrata à Chaldeis & Phœnicibus & alijs.
D Reddit item auditores dociles, dum notat se di-
cturum de prisca inundatione, & pluribus se-
culis & ætatibus quæ illam antecesserunt. Po-
stremo reddit beneuolos, dum illis non Græ-
canicas nugas & fabulas quibus animos ho-
E minum errare compellunt, sed tradere veri-
tatem, quam sacerdotes Babyloniorum pu-
blica & fideli atque probata fide in Archi-
uis simul & publicis bibliothecis conseruau-
runt, pollicetur, quam etiam Moyses ipse se-
F cutus est, vt Hieron. in commentario dicit su-
per illud Apostoli ad Hebræos: Fide credimus
aptata formatæque fuisse secula. Quod autem
ea differentia fuerit inter priscos Græcos &
Chæt

Chaldaeos, quod Græci fabulas nugâsque & er- A
rores seminauerunt, Chaldaei autem firmam &
solidam verâque doctrinam tribuerunt, testis
est acerrimus Græcanicæ partis aliàs defensor
Diodorus Siculus in iij. lib. sic de vtrisque di-

Chaldæo- cens Chaldaei, inquit, Baloniorum antiquissimi B
rum veri- fuere, qui eum locum in sua rep. obtinuerunt,
tas. quem sacerdotes in Aegypto: Ad cultum enim

Dei deputati per omnem vitam suam philoso-
phantur, peritissimi Astrologiæ habiti. Et pau-
lo post: Non enim quemadmodum Græci omniū C
doctrinam suscipiunt, sed pueri à patribus pro-
geniem sequuti, discunt philosophiam omnium
aliarum rerum cura posthabita, doctissimi que
evadunt, tum quia à teneris annis in ea doctri-
na erudiuntur, tum præcipue, quia diutius in illa D

Græcorū perseuerant. Apud Græcos autem vt plurimum
vanitas in tardè ad philosophiam accedunt, paululùmque
philoso- in ea morati vertuntur ad quæstum lucri gra-
phia. tia, & neque de more doctrinam parentum se-
quuntur, sed sua sponte varijs studijs incum- E
bunt, & lucri gratia novis semper opinionibus
studentes, deque maximis disciplinis altercan-
tes incertos discipulos reddunt, animùmque ho-
minum per omnem vitam errare compellunt, &
nulla in eis certa sententia, dubiam, & in con- F
fuso relinquunt. Hæc Diodorus in quibus plura
nos edocet. Primum quod Græci non fuerunt se-
quenti doctrinam maiorum, sed novas opiniones

lucri

- A** *lucri gratia adinuenerunt. Fuerunt autem maiores Græcorum Barbari, teste Strabone in Geographia Græciæ, probatq; illud, quoniam plura vocabula barbara sua ætate in Græcia permanebant. Et quoniam apud priscos Barbaros veritas rerum erat, consequens necessario fuit, ut relicta maiorum perquisita & inuenta veritate, sua sponte in fabulas & nugæ inciderent, quibus hominum animos à vero peruerterent. Secundum est, quia de rebus maximis semper*
- C** *altercantur, quæstus & lucri gratia. Vnde Io- Græcorū
sephus contra Appionem grammaticum, Græci, discrepan-
inquit, mutuo se de mendacio redarguunt, & tia.
non pudet eos de eisdem contraria scribere. Sci-
mus enim quot in locis Hellanicus de genealo-
gys & temporibus ab Agesilao discrepat, & in
quantis Herodotum corrigit Agesilaus, & quo-
modo Ephorus Hellanicum in pluribus ostendit
esse mendacem, & Ephorum Timæus, Timæum
posterius, Herodotum cuncti. Tercio dicit quod fa-
bulas & errores inuenerunt quæstus gratia. Et
ideo ut mendacia facilius seminarent, studie-
runt ornatui verborum. Nihil enim magis pro-
ficit ad decipiendum quàm delectabilis fabula
& lenocinium ornatus. ut significat de Græcis*
- F** *Lactantius in primo diuinarum institutionum
cap. xv. dicens. Apud etiam malos reges, pane-
gyricis mendacibus adulantur, quod malum à
Græcis ortum est, quorum leuitas instructa di-*

cendi facultate & copia, incredibile est quan- A
 tas mendaciorum nebulas excitauerit. Quar-
 tum est, quod ubi quis doctrinam eorum sequi-
 tur, semper animo fluctuat, & per omnem vi-
 tam errat. Quod & Cato ad Marcum filium
 scribens, ut author est Plinius xxix. naturalis B
 historie cap. primo, ita vaticiniū protulit. Di-
 cam de istis Grecis suo loco Marce filij, quid
 Athenis exquisitum habeam, & bonum sit il-
 lorum literas aspicere non perdiscere. Vincam
 nequissimum & indocile genus eorum. Et hoc C
 puta vatem dixisse. Quandocunque ista gens
 literas suas dabit, omnia corrumpet. Tunc etiam
 magis, si medicos suos huc mittet, Verè imple-
 tum est vaticiniū Catonis. Nam omnis illa theo-
 logia, philosophia, & naturalis diuinitio, & D
 Magia, quas disciplinas teste Beroso eruditis-
 simus Ianustradidit, & in quibus Thusci, teste
 Diodoro Siculo in vi. lib. vsque ad etatem suā
 erant admirabiles toti orbi, equidem susceptis
 fabulis & disciplina Græcorum corrupta sunt, E
 adeo ut omnia fabulosa & erronea Græcanica
 norint, & nihil de origine, disciplinis, & splen-
 dore antiquitatum Italicarum (quod turpe &
 impium est) nesciant, ut deplorabat noster A-
 quinas in Satyra ubi dicit: Quid rancidius F
 quàm quod non se putat vlla formosam, nisi quæ
 de Tusca Græcula facta est? Et item: Omnia, in-
 quit Græce, cum sit turpe magis, nostris nescire
 Latine

Catonis
 vaticiniū.

- A** Latine. Bonum est, inquit Cato, illorum literas aspicere, ut venenum & errores illorum redarguantur, & non perdiscere, atque cum eorum leuitate insolescere, contra vetustissimas traditiones maiorum, quia omnia corrumpet,
- B** quod etiam Aristoteles fecit, velint nolint Peripatetici, quia ut verbis Diodori utar, cum alijs semper altercans incertos discipulos reddit, & animos nostros per omnem vitam errare compellit, ut patet omnibus dissensionibus
- C** Peripateticorum etiam nostrae etatis, in quorum disceptationibus nulla certa sententia redita, dubios semper & in confuso auditores relinquunt. Ergo non solum Latinas origines & historias antiquorum, sed certissimas Iamigenas disciplinas, & toti orbi admirabiles, corruerunt susceptae fabulae ac nugaces discipline, ut verè vaticinatus est Cato. Et ideo maxime sibi beneuolos auditores facit in principio Berossus, dum non à nouitijs esurientibus
- E** quæstus gratia Græcis, qui dum omnia norunt nihil intelligunt, sed à Chaldeis & maioribus fideliter conseruata, se traditurum connotat. Et hoc de proœmio. Nunc ad narrationem accedit, & facit tria. Prima parte narrat infamem vitam hominum. In secunda præcognitum diluuium. In tertia quo pacto humanum genus seruatum est in diluuiio. De primo ita dicit:

Aristotelis
carpit.

Scribunt illis temporibus circa Lybanū A
fuisse Enos urbem maximam gigantum,
qui vniuerso orbi dominabantur, ab occa-
su solis ad ortum. Hi vastitate corporis ac
robore confisi, inuentis armis omnes oppri-
mebant, libidiniq; inseruientes, inuenerūt B
papiliones, & instrumēta musica & omnes
delitias. Manducabant homines & procu-
rabant aborsus, in eduliumq; præparabāt,
& commiscebantur matribus, filiabus, so-
roribus, & masculis, brutis, & nihil erat sce C
leris quod non admitterent, contemptores
religionis & deorum.

Literarū antiquitas Vt in præfatione posuimus, & Hieronymus
dicit, quòd mundus & mundi formatio sit ex
tempore, & non ab æterno, ex fide atque histo- D
ria credimus. Verum quòd ab Adam primo cõ-
dito cœperint literæ & disciplinæ infusæ, non est
ex fide tantum, sed etiam historia gentilium &
traditione Chaldaeorum, qui se astronomiam &
litteras habuisse ante Alexandri monarchiam E
tribus millibus & sexcentis annis ac triginta-
quatuor asseriūt, vt in præfatione diximus. Epi-
genes quoque septingentos annos & amplius
ante Ninum & Phoroneum inuentos, ait Ba-
byloniæ laterculos cœtiles inscriptos pro syde- F
rum obseruatione. Quare iam ante inundatio-
nem terrarum annis paulo minus quingentis,
vt ex dictis in proximo colligitur, vtique erant
in

- A** in usu ars coëtilis, & impressoria, atque inscriptiva, & literæ Phœnices, & Astronomia, & eiusmodi. Quæ profecto omnia conveniunt his quæ Moyses & diuinæ literæ tradunt. Nam ut patet Genesis v. cap. sanctus propheta Enoch na-
B tus est ante inundationē terrarū anno xxxiiiij. Enoch p-
pheta.
 supra mille, qui teste Iuda Apostolo cognomine Thadeo in sua canonica prophetavit de iudicio futuro tam aquarum diluvij quàm ultimæ cō-
 flagrationis, & ea teste Iosepho in primo de antiquitate Iudaica inscripsit duabus columnis, altera area, altera lateritia. Erant igitur in usu literæ, & ars fusilis, & lateritia, & vaticinia, mille annis & amplius ante inundationem terrarum. Porro vivente Adam, & agente an-
D num sexcentessimum & vigesimum secundum natus est idem Enoch, ut supputat Moyses Genesis quinto capite. Quare coniectura & argumentum firmum est, ab ipso Atauo eius primo Adam eundem Enoch suscepisse literas & di-
E sciplinas, cuius tempore fuisse literas & disciplinas Adæ infusas Theologi asserunt, & eodem tempore se cœpisse literas & Astronomiam Chaldaei affirmant, ut supra exposuimus. Et ideo non immerito Moyses dicitur à Hieronymo sequutus ex reuelatione de mundi atque sui creatione, & texuit historiam gestorum vsque ad Enoch cui prosequendam reliquit historiam. Enoch autem prosequendam reliquit Lamech

propheta patri Noë, & Lamech filio eidē Noë, A
 Noa verò reliquit post diluuium Chaldeis, à qui-
 bus Habraam & residui veritatem rerum ge-
 starum scripserunt. Vnde cum historiam Chaldaï-
 ca de antiquitatibus quàm simillima est He-
 breæ, ac propterea Moyses pro teste adducitur à B
 Masea Phœnice & Hieronymo Aegyptio, vt
 asserit Iosephus contra Appionem grammati-
 cum & in primo de antiquitate Iudaica.
 Non est igitur mirum si Moyses & Berosus
 conueniunt, qui ex eodem fonte historię combi- C
 berunt. Itaque literam Berosi exponamus, quæ
 primo narrat infamem vitam hominum in
 communi, inde in particulari. In communi qui-
 dem erant peccata oppressiōis, libidinis, &
 promiscuæ luxuriæ. In particulari vero quoad D
 oppressiōes, feritatem supremum scelus adijcie-
 bant vt homines manducarent, & aborsus in
 eduliū delitiosi epuli procurarent, ac si oua essent
 aborsus, & carnes humanæ altitia. Neque hoc
 fabula est cum etate nostra in insulis Cananēis, E
 quarum quasdam nunc subegit gloriosus rex
 Hispaniæ Ferdinandus, homines captos castrent,
 & in greges more pecudum ad conuiuia ser-
 uent. Ptolomæus quoque in Geographia, etate
 sua Aethiopes & alios Antropophagos, id est, F
 hominū comestores annotat Plinius in quin-
 to naturalis historię capitulo septimo asserit
 Scythias esse, qui humanis corporibus vescun-
 tur

Antro-
 pophagi.

A tur. Et subdit. Incredibile quidem videretur
 nisi cogitemus in medio terrarū, Sicilia & Ita-
 lia fuisse huiusmodi monstri gentes Cyclopas
 & Lēstrigones, & nuperrime trans alpes ho-
 minem immolari solitum, quod paulum à man-
B dendo abest. Hoc scelus ultum per diluvium,
 mox prohibitū fuit à Deo, dicēte: Carnem cum
 sanguine non comedetis. Et vt intelligas de car-
 ne humana dictum, ilico explanavit dicens:
C Quicūque enim fuderit humanum sanguinem,
 fundetur sanguis illius. Sed de hoc copiose tra-
 didimus super Genesim nono cap. Hæc de peccato
 oppressionis ferina. Porro de peccatis luxurie,
 nihil erat sceleris quod supreme nō admitterent,
 incestum, sodomiam, & brutalitatem. Quod
D etiam Moyses nō tacuit, dum asserit eas vxores
 accepisse quas eligerent, scilicet siue matres siue
 alias. Et item omnis caro corruerat viam suā,
 scilicet Sodomia & brutalitate. Quare ex his
 nati sunt gigantes, vt ibi ait Moyses, potentes
E viribus & viri famosi, scilicet viri e quam ma-
 xime infamis supradictis sceleribus. Per Gi-
 gantes enim intelligimus homines vastos cor-
 pore, famosos, & decorum contemptores & ho-
 minum similiter oppressores, vt Macrobius in
F primo Saturnalium, & Diodorus in sexto si-
 gnificant. Tria sunt nunc cognoscenda. Pri-
 mum de Enos vrbe, quis eam condiderit, quan-
 do, & propter quid, & vbi. Secundo quando

exeperunt hæ deliciæ & peccata. Tertio quare A
 nunc Deus non punit ea sicut tunc. Ad pri-
 mum respōdet Moyses Gen. cap. iiij. quod Caim
 damnato & excommunicato à cœtu iūstorū
 ob fratricidium, profugit à facie iūstorū cum
 vxore, & habitauit ad orientalem plagam E- B
 dem, id est, paradisi, & ibi ædificauit ciuitatem,
 & vocauit eam à nomine primogeniti sui Enos,
 & vt aiunt tam Hebræi quàm catholici ædifi-
 cavit eam ad opprimendum & excurrendum
 & prædandum iūstos ex pōsteritate patris sui C
 Adam & fratris sui iūsti Seth. Aedificauit
 autem eam ad orientalem plagam respectu re-
 gionis Edem Hebraice dictam, siue latine lo-
 cum & regionem delitiosam, siue græce paradi-
 sum. Est autem regio Damascena, vt quidam D
 suspicantur, quia ad orientalem plagā est mons
 Libanus, in quo est vrbs Enos diruta, cuius ma-
 xima & ingentis molis fundamenta visuntur,
 & vocatur ab incolis regionis ciuitas Caym, vt
 nōstri mercatores & peregrini referunt, qui in E
 Damasco & Libano sunt assueti. Alijs placet
 Eden siue locum delitiarum & paradisum dici,
 regionem Phœnicam Laodicinam dictam, pro-
 bantq; duobus argumentis. Primo quia ibi est
 vrbs Eden siue interpretatione Græca paradi- F
 sus, vt Ptolomæus notat in quarta Asiæ tabula.
 Secundo quia in ea vrbe existēti est mare ab
 occidente, & extremitas Libani & Antilibani
 ab

Enos
 vrbs.

Ab ortu æquinoctiali vel saltem Hyberno, ut patet ibidem. Ad primum ergo dubium respondetur, quod Enos urbem condidit Caym, post excommunicationem promulgatam, & eiectionem à communione Adæ atque iustorum, ut
 B sicut excommunicati posset latrocinari & prædari iustos, & in loco orientali Libanni, ut ait Berosus, in ea parte quæ est magis orientalis respectu urbis & agri, qui à Moyse dicitur Eden, & à Græcis paradisus. Ad secundum
 C dubium dicitur quod peccata Caym & excommunicatæ atque impiæ posteritatis eius cæperunt sub fratricidio Caym, & adaucta sunt in septima generatione ab Adam, ut notat
 Moyses Gen. cap. iiij. quia Iael, Tubal, & Tubalcaim fuerunt sexti à progenitore suo Caym, Iael. Tubal. Tubalcaim.
 & septimi ab Adam, quorum primus inuenit delicias in arte pastoralis, papiliones & tentoria, secundum fistulam, cytharam, lyram, & organum, cum voce, chorea, & modulatione musica, tertius verò arma & omne genus feramenti, ut ibidem Moyses exprimit. Huc usque impia septima generatio ab Adam excreuit per uniuersum orbem. Sed in hac septima generatione impia & excommunicata, cæpit iusta posteritas Adæ cum excommunicatis participare coniugio, & supradictis sceleribus impiorum, quia teste Moyse videntes filij Dei, scilicet iusti homines, filias hominum & Caymicæ po-

Enoch.

steritatis quòd essent pulchræ, id est, opulentæ & A
 fortunata, non obstante excommunicatione, etiã
 ipsi acceperunt sibi vxores ex omnibus quas
 elegerant. Quòd verò etiam septima generatio-
 ne iustorum ab Adam cœperint iusti effici par-
 ticipes scelerum & vitiorum, est argumento, B
 quòd Enoch septimus ab Adam fuit translatus
 ne malitia immutaret cor eius, vt scribitur Sa-
 pient. iij. capite. Et ideo respondetur ad secun-
 dum dubium quòd impiæ posteritatis Caym
 peccata, sub Caym cœperunt, iustorum verò sub C
 sancto Enoch propheta, quem propter bonam
 vitam Deus cito transtulit, ne cum alijs iustis
 iam ad impietatem inclinatis consentiret. Ad-
 tertium verò dubium respondetur, quod Deus
 nō punit vniuersaliter peccata, nisi cum in vni- D
 uersis inueniuntur, quod non est nunc. Et præ-
 terea etiam summa peccata non statim punit,
 nisi addita obstinatione, sicut nunc Berosus
 ostendit ita dicens in secunda parte, in qua de
 præcognito futuro diluio sic scribit: E

Tum multi prædicabant & vaticinabân-
 tur, & lapidibus excidebāt, de ea quæ ven-
 tura erat orbis perditione, sed enim illi as-
 fueti corridebant omnia, caelestium illos
 ira atque ultione perurgente pro impieta- P
 te atque sceleribus.

Diluuij
 præco-
 gnitio.

Præcognita verò fuit prisca inundatio tum
 spiritu Dei, vt i sanctus Enoch, tum Astrorum
 obseru

A observatione, ut quæ Babylonie inuenta fuit, & Epigenes atque Plinius notauerunt. Alibi scriptissimus atque probauimus hæc duo simul stare, inundationem terrarum à causis naturalibus processisse, quas studiosi in monumentum exciderunt, & à diuina prouidentia simul ab æterno ordinatam, ut quo potissimum tempore homines demererentur, perirent. Deinde Berosus ostendit in tertia parte quo pacto genus humanum reparatum sit per arce preparationem dicens:

C Unus inter gigâtes erat, qui deorum veneratior & prudentior cunctis, reliquus ex probis erat in Syria. Huic nomé erat Noa, cum tribus filijs Samo, Iapeto, Chem & vxoribus Tytea magna, Pandora, Noëla,

D & Noëgla, is timens quam ex astris futuram prospectabat cladē, anno LXXVII. ante inundationem, nauim instar arce cooptam fabricari cœpit. Anno septuagesimo octauo ab inchoata naui, ex improviso

E exundauit oceanus & omnia maria mediterranea. Fluminaq; ac fontes ab imo ebullientes inundauerunt supra omnes montes accedentibus, atque impetuosissime & supra naturam è cælo copiosissimis hymbribus multis diebus corruentibus. Ita omne humanum genus aquis suffocatum, excepto Noa cum familia sua, quæ naui erepta est. Nam eleuata ab aquis in Gordiei

montis

montis vertice quieuit, cuius adhuc dicitur **A**
 aliqua pars esse, & homines ex illa bitu-
 men tollere, quo maximè vtuntur ad ex-
 piationem.

*Iosephus hoc loco vtitur contra Appionem
 grammaticum, dicens Beresum Chaldaeum & **B**
 historicos Phoenicas nominare Noam & filios
 eius proprijs nominibus, & diluuium, & ar-
 cam. Et in primo de antiquitate Iudaica, hunc
 locum ad verbum transsumens in testimonium,
 eiusdem inquit, arcæ Noë atque diluuij memo- **C**
 riam faciunt omnes qui barbaras historias cõ-
 scripserunt, quorum vnus Berosus Chaldaeus,
 qui narrans de hoc diluuiio taliter est affatus. Di-
 citur autem nauis eius quæ in Armeniam ve-
 nit circa montem Gordieum aliqua adhuc pars **D**
 esse, & quosdam bitumẽ exinde tollere, quo ma-
 ximè homines ad expiationem vtuntur. Et sub-
 dens de historicis Aegyptijs & phœnicibus, me-
 minit, inquit, etiam horum Hieronymus Aegy-
 ptius qui antiquitatem Phœnicam noscitur con- **E**
 scripsisse. Sed & Maseas Damascenus in no-
 nagesimosexto historiæ libris ita de eis di-
 cit: Est super Myriadam excelsus mons in Ar-
Baris. menia, qui Baris appellatur, in quo multos con-
 fugientes sermo est diluuij tempore liberatos, & **F**
 quendam simul in arca deuectum in montis
 Ocile summitate fuisse, lignorumque reliquias
 multo tempore conseruatas. Fuit autem iste,
 quem*

A quem etiam Moyses Iudeorum legislator scribit. Hec Maseas. Nota quia dicit Iosephus ibi, quod etiam Græci qui barbaras historias trāsumpserunt non solum diluviū & Noë reminiscuntur, verum etiam & longitudinis annorum

B solarium, quibus mille annis vixerunt. Sic enim ad verbum dicit: Noa quum vixisset post diluvium trecentis & quinquaginta annis, feliciter agens, mortuus est anno vitæ suæ quinquagesimo suprā nongentos. Nullus autem ad

C vitam modernam & brevitatem annorum quibus vivimus comparans antiquorum longitudinem putet falsa quæ de illis sunt dicta. Illi nanque cum essent religiosi, & ab ipso Deo facti, tantorum annorum curriculis rite vivebāt.

D Deinde propter virtutes & gloriosas utilitates quas ingiter perscrutabantur, id est, Astrologiam & Geometriam & Physicam, Deus eis ampliora vivendi spatia ccondonavit, quæ non cautè discere potuissent, nisi nongentis viverent annis. Per tot enim annorum curricula, magnus annus impletur. Et subdit inducitque testes dicens: Testes autem dicti mei sunt omnes qui antiquitates apud Græcos & Barbaros conscripserunt. Nam & Metanethon qui descriptionem fecit Aegyptiorum, & Berosus qui Chaldaicam defloravit, & Mechus, & Estyus, & Hieronymus, Aegyptius qui Phœnicam disposuerunt, concordent cum dictis meis.

Hesiod

Hesiodus quoque & Eratheus, & Hellicanus A
& Agesilaus in historijs suis, memoriam fa-
ciunt antiquorum, annis mille viuentium. Hec
Iosephus. Quinetiam diluuij & temporis eius
vsque ad Ninum meminerunt Xenophon libro
de equinocis, Archilochus in Epitheto tem- B
porum, Fabius pictor de origine vrbs Roma,
& Cato in secundo fragmento originum, super
quos omnes iam commentaria edidimus. Ha-
ctenus in communi pro Berosi litera dicta sunt,
nunc in particulari pauca excurramus. Noam C
fuisse virum Dei cultorem & iustum, & so-
lum, vniuersis ad impietatem declinantibus,
etiam Moyses scribit. Fuisse verò gigantem &
astronomiæ peritum, etiam peritiores Talmu-
distæ asserunt. Fuisse autem Syrum Phœni- D
cam cognomina sua indicant Ogygius Dysir,
vti in sequente commentario exponemus. Du-
bitatur verò de eo quod ait, cœpisse fabricari ar-
cam ante inundationem anno lxxviij. cum cen-
tum viginti annos Moyses supputet Genesis vi. E
cap. & Berosus alibi teste Plinio quadringen-
tos octoginta cum Critodemo assignet, vt in su-
perioribus diximus. Ad primum respondetur,
quòd mandatum de fabricanda arca Noa acce-
pit ante inundationem annis centum viginti vt F
Moyses significat. Quadraginta verò & duo-
bus annis preparauit ligna ob immensitatem
operis faciundi. Et ita anno sequente qui erat
sept

Noa gi-
 gas & a-
 strologus.

Arca quā-
 do facta.

A septuagesimusoctauus ante inundationem, cœ-
 pit opificium ingētis arcæ, vt Berofus supputat.
 Quod verò adducitur de Plinio dicente ante Ni-
 num fuisse supputatos à Beroso & Critodemo
 annos cccclxxx. non de arca dixerunt, sed de li-
B teris inscriptis & inuentis eotempore, vt patet
 in septimo naturalis hystoriæ cap. vltimo vbi de
 his loquitur Plinius. Rursus, quia dicit ex im-
 prouiso accidisse diluuiū, non refertur ad Noam,
 & eos qui nouerūt & inscripserūt coctilibus la-
C terculis, & lapidibus, sed ad derisores, qui illud
 neque credebant neque sperauerant affuturum.
 Fuit autem hoc primum diluuium nouimestre,
 vt Solinus asserit in Collectaneis, & Moyses
 Genesis viij. cap. & Xenophon de equiuocis. Ex
D cecidit verò omnes altissimos orbis montes xv.
 cubitis, vt testatur Moyses. Et vt ait, dele-
 ta est omnis caro sub cælo, excepto Noa cum
 sua familia. Ex quo patet Talmudistæ esse
 falsiloquos, & mendaces, contrāque diuinas
 Talmudi-
 stas car-
 pit.
E literas ad morem suum exponentes, quòd di-
 luuium non attigit montem Sion, argumen-
 to vsi: quia inuentum est ibi post diluuium se-
 men giganteum, nō attendentes quòd Noa cum
 filijs fuerunt gigantes, & Titanes gigantes ge-
F nuerunt, teste Beroso, qui teste Moysse posuerunt
 urbē Titanū in Aegypto, quam vocat Tanim dē-
 pta prima litera, vt patet Num. ca. xij. tā per
 textū quā per expositores. Hæc de tēporibus ante
 diluuiū

*diluvium. Nunc ad sequentes libros preparans A
auditores, ita concludit.*

Ab hoc igitur anno salutis humanæ ab
aquis primordio sumpto, nostri maiores
innumeros scripserunt. Nos verò tædio-
sum illorum sermonem abbreviaturi re-
feremus origines & tempora, & reges co-
rum duntaxat regnorum, quæ nunc ma-
gna habentur, In Asia quidem nostrum
omnium celsissimum Babylonicū, Aphri-
ca Aegyptium & Lybicum, quæ vnum pri-
mo fuerunt, & sub vno narrabimus. Postre-
mo in Europa quatuor nostri enumerant.
Celtiberum, Celtæ, Kytim, quod illæ gen-
tes Italicum appellant, & Thuysconum
quod à Rhano fluuio per Sarmatas in Pō-
tum finit. Addunt quidam etiam quintum
dictum Ionicum.

Ergo superior narratio quasi quædam præ-
fatio à Beroso præmissa est, ut quisque cogno-
sceret à quo præcipuè anno & tempore, suæ gen-
tis originem inchoare debeat, quia non ante di-
luvium primum, quia nulla remansit origo ni-
si Noanica quæ & Ozygiana Phœnica, neque
item ut Græci faciunt, inchoanda est à Nino,
quia longe ante eum colonijs oppletus erat totus
orbis, & origines sub Noa discrete. Et ideo
quisque dum requirit suæ gentis & regni ori-
ginem incipiat ab hoc anno saluationis homi-
num

A num à diluvio, & videat genealogias ducum
 primarum coloniarum & inde originem suam
 in communi accipiat, & postea in particulari
 in quarto & quinto lob. Verum quia in biblio-
 thecis Chaldaeorum annotabantur prolixæ o-
B mnium gentium & regnorum origines, & an-
 tiqua gesta, quæ fastidium generabant: idcir-
 co ipse defloravit ut Iosephus loquitur, omnem
 Chaldaicam historiam, & solum de origine re-
 gnorum ætate sua clarorum loquitur. Fuit au-
C tem Berossus circa finem monarchiæ bipartitæ
 Persarum & Medorum. Fuit enim ante Ale-
 xandrum, quia Metasthenes qui floruit circa
 initium Alexandri usus est chronographia Be-
 rossiana pro monarchia Assyriorum, ut tam in
D eius litera, quàm commentarijs super eum ex-
 planavimus. Item adhuc durabat bipartita
 monarchia Asiæ in qua prævalebat Babyloni-
 ca, ut hoc loci notat, ubi ætate sua Babyloni-
 cum asserit præstantissimum omnium. Quare
E pro Asia Babylonicam originem & antiqui-
 tatem tradet. Pro Aphrica verò Aegypti &
 Lybiæ originem exponet. Pro Europa verò
 in qua nulla erat monarchia, exponet origines
 Italiæ, Hispaniæ, Germaniæ per Sarmatas vs-
 que Tanaim & Pontum. Cur verò de Ionico
 non posuerit ad longum originem, existimo id
 causse esse, quia posita origine Græciæ à diluvio
 ad Ninum, ipsi Græci deinceps inter se disside-

bant in historia. Et quoniam nullis displicere A
 voluit, quibus erat charus, & à quibus donatus
 fuit publica statua inaurata lingua, vt Plin.
 asserit, idcirco à Nino deinceps raro tangit Græ
 ciam. Caterum quia origo haberi non potest ni-
 si per genealogias, ob id hunc secundum librum B
 Genealogiarum præmittit tribus sequentibus.

BEROSI DE GE- NEALOGIIS PRIMORVM DVCVM POST diluuium.

LIBER SECVNDVS.

Argumentum.

Indigetes
 pro inda-
 gatores.

Qui primi fuerint in orbe reges post
 diluuium & ante Ninum Græcis
 prioribus nondum compertum fuerat, sed
 solum Barbaris, qui se primos rerum vti-
 lium Indigetes asserunt atque scriptores, &
 multorum memoriam apud se fuisse cō-
 seruataam affirmant, vt Diodorus in j. lib.
 author est. Igitur Berosus in hoc secundo li-
 bro de primis ducibus & eorum Genealo-
 gia post diluuium ita tradit, vt nulli sit re-
 gno sua ignota origo. Et primo quidē indu-
 cit procemiū de Iano patre omniū, & Ty-
 teamagna. Deinde Genealogias describit.

De

De primis sic dicit:

Berosus.

NEcesse est igitur nos ex præmissis confiteri, quod & Chaldæi & Scythæ scribunt, siccato ab aquis orbe non fuisse nisi dictos octo homines in Armenia Saga, & ab his omne hominum genus in terris seminarum, atque ob id Scythas rectè dicere & appellare Noam omnium deorum maiorum & minorum patrem, & humanæ gentis authorem, & chaos & semen mundi. Tyteam verò Aretiam, id est, terram in quam semen chaos posuit, & ex qua tanquam ex terra cuncti prodierunt.

Multa memoratu digna his verbis insinuat Berosus, quæ apud poëtas legebamus, & originem ignorabamus. Primum igitur nedum apud Moysen & Berosum, sed etiã apud authores Latinos legimus, quo scilicet primũ loco post diluvium & ante Ninum cœpit humanum genus. Primi sunt Barbari historici, præcipuè Hieronymus Aegyptius & Masæas Phœnix, qui (vt supra diximus) testatur Noã cum arca saluatũ fuisse in Gordiei Armeniæ montis iugo Ocila altissimo. Est autem Gordieus mœs in Armenia nõ procul ab Araxi fluvio, à quo Moyses vocat Armeniæ Caspios montes altissimos Ararat pro Araxat. Et ideo licet in Ptolemæo

Gordieus
mons.Araxes
fluvius.

non continuetur à scriptoribus mons Gordiens A
 & Caspius proximus amni Araxi, hoc tamen
 à vitio impressoris processit, quia debent conti-
 nuari, licet diuersis locis diuersa nomina sortian-
 tur. Est autem Ararat, vt Hebræi proferunt, si-
 ue Araxat vt Aramei, siue Araxes vt Græci
 ac Latini, fluius Stychie in maiori Armenia,
 de quo Lucanus in septimo: Armeniumque bi-
 bit Romanus Araxem. Super hunc Augustus
 pontem, quem à magno Alexandro factum ru-
 perat amnis impetus, firmiorem restituit, in cu-
 ius laudem Virgilius in octauo Aeneidos dixit:
 & pontem indignatus Araxes. Ex hoc tres
 amnes fluere, Phasim, Thermodonta & Ta-
 naim, Orpheus mendax in Argonautica dixit.
 Nam vt Geographi cum Tolomæo certissimè
 notant, aliunde ortum habent. Hac itaque re-
 gione circa Araxem confedit ab origine sui
 gens Scythica, à Scytha rege eorum dicta,
 vt est author Diodorus libro quarto. Et ideo
 locus primus quo coepit humanum genus post
 diluuium, fuit Scythia Araxea, vt Berofus
 Chaldeus, & Hieronymus Aegyptius, & Ma-
 seas Damascenus, atq; Moyses, ex Barbaris cõ-
 sentiunt, ex quibus Archilochus Græcus in Epi-
 tome temporum, super quem iam confecimus
 commetaria, ita dicit ad verbum Maseas Phœ-
 nix Damascenus libro xcviij. historiæ assen-
 sit ante Ninum fermè ducentis quinquaginta
 annis

A annis fuisse inundationem terrarum, & quen-
 dam, cui Moyses antiquissimus historicus testi-
 monium perhibet, liberatum circa fluuiū Ara-
 xem ad montes Cassios, tūmque recente cœlo, &
 rudi humano genere vixisse auream vitam, in
B qua nullo ferente leges natura ipsa vivebatur,
 quousque Ninus & Semiramis arma gentibus
 intulerunt, & auream vitam vitiare cœperūt.
 Idem scribunt ex Latinis Trogus & Iustinus
 in primo epitomatum de aurea vita ante Ninū.
C Et hi secūdo libro asserunt itidem Scythas sem-
 per fuisse superiores de principatu humana ori-
 ginis, sequenti Catonem de originibus, cuius com-
 mentaria exegimus. Is in secundo fragmento
 hæc dicit. Chaldaei orbis sempiternitatē sibi per-
Dsuadent. Phœnicibus verò ac Sagis magis placet
 origo. Inter utrosque conuenit ante Ninum
 circiter ducentis quinquaginta annis quibus
 durauit aureum seculum terras fuisse inun-
 datas, & in Scythia Saga renatum mortale
E genus. Siue enim ab æterno mundum existimes,
 & ignis principio cuncta possederit, posteaque
 sensim in sua loca elementa cōeuntia homines
 produxerint, siue (vt fertur) ante aureum se-
 culum terras subrutas inundatio tenuerit, & ex
F siccata humo apparuerint homines equidē prin-
 cipatus originis semper Scythis tribuitur, à qui- Scytharū
 bus auctis colonias per orbem missas ferunt, antiqui-
 & ex his venisse Ianum cum Dyrin & Gallis tas.

progenitoribus Vmbroꝝ in Vaticanũ & Ianiculum. Et in principio fragmenti Italiae, inquit, splendidissima origo fuit, tum tempore, tum origine gentis. Cœpit enim aureo seculo sub principibus dijs Iano, Cameſe, Saturno, gente Phœnicca & Saga. Igitur omnes hiſtorici, Græci, Latini, & Barbari, qui de priscis ante Ninium antiquitatibus conſcripſerunt, vnanimi conſenſu affirmant in priſca Armenia Araxea cœpiſſe genus humanum quacunque via cœperit. Eadem regio prius Aramea Scythia Saga dicta fuit, à qua poſtea longè latèque antiquitus omnis ſeptentrio à Tanai in Sarmatas, & in orientalem Imaum montem, Scythicum Araxem ſiue Arameum Saga nomen communicatum fuit, vt Plin. in ſeptimo naturalis hiſto. cap. xvij. ſignificat dicens: Scythas populos Perſæ vniuerſos Sagas appellauêre à proxima Saga gente, antiqui verò Arameos. Cui argumento eſt prima vrbs ponè Araxim amenem, vbi teſte Diodoro gens Scythica parua numero, & ignobilis principio conſedit. Nam ea

Aramea.
Saga.
Scythia.

Albina. Saga Albina, ſiue (vt Ptolomæus notat) per ſyncopatam compoſitionem Sagalbina dicitur, Et hoc de loco, vbi cœpit poſt diluuium genus humanum tam ſecundum diuinas litteras quàm gentiles dictum ſit. Secundo memoratu dignum eſt nomen Saga, vt Aramei Sangni. proferunt, vt Sangni, & Etrufci, & Sabini,

vel

A vel Sanctus vt Latini. Hæc non differunt si Sanctus.
 gnificato, sed sola deriuatione prolationis, quia
 à Saga Sangni & à sangni sanctus deriuatur,
 mutata litera g in c. Est autem Sanctus id quod
 purus religiosus, sacerdos. Vnde Sagam Festus
B exponit sacerdotem expiatorem. Diuus verò
 Hieronymus in libro de interpretationibus, sa-
 gam interpretatur immolatorem & sacrificulū.
 Congruit ei quod Moyses scribit Gene. cap.
 ix. vbi affirmat Noam cum familia egres-
 sum ab arca primum sacerdotio & religio-
 ne functum, mox sacra Deo fecisse. Vnde &
 ipsa familia eius & posteritas Saga, & qui
 cum Iano in Etruriam venerunt Tusci, Sagi,
 & ostium Padi ab his sagum dictum referunt
D authores, præcipue Cato & Plinius. Cato enim
 in fragmento decimonono de originibus his
 verbis vtitur. Sangni gentilem Sabi dicunt Sa-
 bini. Sanctum Romani, Sagam barbari, à quo
 primi Tusci, id est, pontificij & sacri expiato-
E res dicti fuerunt. Plinius item libro tertio na-
 turalis historie, cap. xvij. de Padi Ostijs circa
 quæ Tusci venerunt, ita dicit. Proximum inde
 Ostiū Caprasie, deinde Sagus. Omnia ea flumi-
 na fossasque primi Sagi fecere Tusci egesto per
F transuersum annis impetu in Atrianorum palu-
 des, quæ septem maria appellantur nobili portu
 Tuscorū Atrie, à quo Atriaticum mare ante
 appellatū, quod nunc Hadriaticū. Hæc Plinius

Sagus.

Locus igitur & gens Saga sic dicta fuit. Tertio **A**
 memoratu dignum est, quod Noë siue Iani, ubi
 Sagalbina confedit ad Araxim prima vrbs dicta Sagal-
 Alba. bina, id est, pontificia imperialis, quia Saga pō-
 Falces. tificia est. Albina verò imperialis ab insigni
 imperij Alba, id est, fascibus. Est enim fascis, **B**
 fasciculus in quo virga sceptri & flagellum
 cum securi inclusa erant. Et hoc Latini fasces
 imperij, Aramei vero vocant Albam, vt demō-
 strauimus super quartum fragmentum Cato-
 nis, ubi & redarguimus eos non exili argu- **C**
 mento, qui Tyberim existimauerunt dictum
 Albulam à colore, aut albam virgam datam
 Crane in vj. de Fastis Latinam habere origi-
 nem. Rursus memoratu dignum est, quod octo
 solum animas saluatas à diluuiio tam Moyses **D**
 quàm Chaldaea historia tradit, cōtra fabulosos
 simul & hereticos Talmudistas, qui (vt suprā
 diximus) nullo certo authore dicunt multos gi-
 gantes fuisse saluatos in monte Sion. Rursus de
 primis cognominibus Noë cognomine Iani, vt **E**
 in ij. lib. dicet Bero Primū cognomen est chaos,
 Chaos. vt supra dixit in prologo Hiero. idē est chaos &
 Hyle à quo hyleton. Est autem chaos rudis &
 indigesta moles ante omnes & ex qua omnes
 prodeunt, vt Ouidius in primo Meta. docet. **F**
 Ad huius similitudinem Ianus siue Noë dictus
 est chaos & semen orbis, quia in eius renibus
 & semine informi prodijt humanum genus, &
 ipse

- A** ipse omnes præcessit tempore, ut idē Ianus apud Ovidium loquitur in primo de Fastis. Et primo quod omnes longo tempore præcessit, ita aperit. Me chaos antiqui (nam sum res prisca) vocabant, Aspice quā longi temporis acta canam.
- B** Deinde quod membra sua, id est, filij fuerint in seminali sua ratione informi, ex qua successu formati fuerunt, sic Mythice, loquitur. Tunc ego qui fueram globus & sine imagine moles, in faciem redij, membræque digna Deo.
- C** Membra digna patre Deo dixit, quia omnes filij eius pro dñs ex magnitudine beneficiorum impensorum humano generi habiti sunt. Unde & pater deorum maiorum, scilicet filiorum, & minorum, scilicet nepotum & pronepotum dictus fuit, quia omnes fuerunt principes regnorum & coloniarum excellentissimi iudices & duces, qui quoniam in regimine orbis vices dei exequuntur, tam apud Gentiles quā Hebræos & diuinas literas Heloim, id est, dñ & numina dicuntur, ut est illud Psalmi: Ego dixi dñs estis, & filij excelsi omnes, & in Exodo: Si inquit fur latuerit, causa referetur ad deos. Et hoc pacto pro iustis iudicibus & principibus deos & numina secum regnasse Ianus dicit apud Ovidiū in primo de Fastis, his verbis: Tunc ego regnabam patiens cum terra deorum Esset, & humanis numina mixta locis. Aurea enim etate iusti principes regnabant, & ideo iure dñ à di-

Dei qui.

Consutius uinis literis & gentilibus dicti, quoad vices dei A non diuinitatem substantialiter. Rursus illi cognomento fuit auctori hominum, id est Consutius, quia eo auctore conferitur humanum genus, ut asserit Macrobius in primo Saturnalium.

Noæ cognomina. Ergo quia Ianus siue Noa post diluuium præces- B sit omnes tempore, dignitate, principatu, & effectiua origine, idcirco sibi iure vendicauit cognomina Chaos, Ileton, Semen, mundi, patrem principum, & deorum maiorum ac minorum, & auctorem consutiūque humane gentis, qui semen iaciens in uxorem Titeam, uti cælum in terram, seminauit omne mortale genus. Et ob id Titea terra, & Noa siue Ianus cælum cognominatus est, ut in tertio libro dicetur, quia sicut ex vicalesti & terra cuncta prodeunt, ita om- D nines geniti sunt authoribus Iano & Titea. Unde & Titans dicuntur terra geniti, ut poëta mythice loquuntur. Hæc de principibus mundi Noa & Titea, nunc ad genealogias Berofus se conuertit dicens: E

Præter verò tres primores filios, Noa post diluuium gigantes plurésque filios genuit. Quare ad abbreviandum plurimum conferet si omniū posteritates figurabimus, ab ipso Noa sumpto exordio, deinde sigilla- F tim à cæteris. Primum itaque dixerunt Ogygis an Sagam, id est illustrem sacrorū pontificem Noam Dysir.

Figura

- A** Figuras Berofus appellat Genealogiarum arbores, à quo exemplari morem legis periti desumpserunt, qui gradus cōsanguinitatis instar arborum conscribunt. Et per truncos & ramos & folia significant ascendentes seniores patres & auos, & descendentes filios & nepotes & circumstantium consanguineorum. Initium figuræ primæ erit Noë continens omnes filios Noë ortos ante postque diluvium. Secunda erit arbor posteritatis Sami. Tertia Iapeti. Quarta Cham, qui & Cameses. Duo autem hoc loco Berofus tradit, quæ conveniunt historiæ Mosaicæ. Primum quia Noë Cygas genuit post diluviū gigantes, ut supra diximus. Secundum quia etiā genuit alios filios, quos in arbore eius scribet.
- D** Nam teste Moysse non capite Genesis: mandatum Noë sacrificans à Deo accepit cum filijs, ut vacaret generationi, & solitariæ terræ implendæ. Neque tamen dicendum est quòd illud neglexerit, aut quòd illi tempus defuerit, aut quòd illud præceptum nō obligaret omnes, terram iam multiplicata, quod erat intentio latoris dei expressa, quia erat vir iustus & perfectus ut ait Moyses, & vixit post diluvium annis ccc. ut tam Moyses quàm Berofus scribunt, & terra funditus desolata, etiam ipsa lege naturæ obligabatur, ad generationē. Quòd si Moyses non omnes posuit, hoc fecit quia ad originē Hebræam festinabat, & solum tot ponere voluit,
- quot

quot linguarum genera septuagintaduo discre-
uerant. Neque valet quod Talmudistæ dicunt,
quia ipsum Noa cognomento Cælum, filius eius
Cameses incantamento testes illi secuerit, quia
ut testatur Berofus hoc egit iam genitis filiis
compluribus, & iam in senium declinante Noa, B
ut narrabitur in tertio lib. Et ideo vitatis fa-
bulis & erroribus Talmudistarum, quod præ-
cepto naturæ, imò diuino congruit est tenendū,
& quod Berofus exprimit certissimus & ve-
racissimus author. de Ogyge verò, id est illustri C
Noa, & Desir, id est, Illice, ut interpretatur di-
uus Hieronymus, est sciendum quod ait Petrus
Comestor Genesis cap. xiij. & Iosephus in pri-
mo de antiquitate Iudaica. Habitauit (inquit)

Hebron. Habram circa Hebron iuxta Illicem quæ voca- D

Ilex. tur Ogygi. Et dicitur, ut ait, ciuitas quatuor
patriarcharum, quia habitauerunt ibi & se-
pulti sunt, Adam, Habraam, Isaac, & Iacob.
Et ita Ogygi ante diluuium, & post fuit patria
iustorum etiam & ipsius Noæ, qui à patria Ogy- E
san, id est illustris sacer cognomen habuit. Vnde

Ogyges omnes illum cognominant priscum Ogygem, uti
priscus. Xenophon de equiuocis, & Metasthenes, quem
præfuisse prisco diluuium dicunt. Et ex Latinis
Solinus dicens primum diluuium fuisse nota- F
tum sub Ogyge nouimestre, & ab eo ad Deu-
calionem septingentos supputari annos. Sed sub
Illice manebant iusti, quia arbores pro templis

&

A & numinibus antiquis erant, vt etiam consen-
tit Plinius in xij. natural. historie capite pri-
mo. Et nota, quia Phœnicia est à Damasco vs-
que ad Gazam. Quod patet, quia Ioppen Hiero-
solymæ portum dicunt esse oppidum Phœnicum,
B vt est illud Plinij in v. naturalis historie cap.
xiiiij. Ioppe inquit oppidum Phœnicum, inun-
datione terrarum vt ferunt antiquius. Nota
quod Ioppe fuit ante inundationem terrarum
in Phœnicia, sed non primum Phœnicie oppi-
C dum, quia in principio Phœnicie mediterraneæ
antea Cain edificauerat Enos vt diximus

Phœnicie
Ioppe.

& prius Adam cœperat Hebron, vt
in sequentibus ostendemus.

Nunc Genealogiarum

D figure ponen-
da sunt.

*

Prima figura Noæ, quæ &
Iani patris.

Macrus Iapetus Prome Thuys Crana Cran⁹ Grana⁹
iunior theus cō gy
priscus gas

Noa cognomine Ianus Ogyges ante diluvium, genuit
Sem Cam & Iaphet. Post diluviū verò omnes istos huic
arbori annexos, qui sunt
Decē

et sep Ara- Regina Pando- Thetis Ocean⁹ Typhæus
tē Ti xa ra iuni-
tanes prisca or.

Porro Thuyscon tam Berofo quàm Cornelio Tacito
testibus, fuit author Germaniæ, cuius hæc posteritas:

Thuy- Mānus Ingæ Isteuon Hermi Marsus Gābriui⁹
scon non non
Germa

norum Suevus Vādalus Hunnus Hercules
& Sarma Tentanes
tumpater

Araxa pri- Scytham Napus
sca genuit priscum & Prutus
à quo

Hæc Genealogia & arbore prima, notan-
dum est quòd omnes hi reputati sunt filij Celi, ac
terra

A terra, siue Iani & vestæ, siue maius Noæ atque
 Titeæ. Nam Noa, Ianus & Cælum cognomen-
 ta habuit, vt in tertio libro Berofus comme-
 morat. Diodorus verò Siculus in quarto li-
 bro refert ex història Scythica & Aphrica-
B na, quòd Cælum qui primus omnium regna-
 uit apud eos habuit plures vxores, & ex Titea
 sustulit xviij. quos à matre appellauit Titanas,
 fuerintque omnes filij Cæli numero quadragin-
 taquinque. Quòd si in hac arbore Berofiana sup-
C putes filios tres primores ante diluuiũ, & xviij.
 Titanas, & residuos xij. Et item xj. successores
 posteritatis Thuysconis, erunt omnes numero
 quadraginta quatuor. Sed notanda sunt duo, Germano
 quòd Noa sibi in filios adoptauit Thuysconis po- rum, ex-
D steritatem, & ideo in eius arbore ponuntur & cellentia.
 non aliorum nepotes, in quo præcellunt Germa-
 ni & Sarmatæ, qui dicuntur nunc Thuysci à
 Latinis & Gallis. Sarmatæ autem populi sunt
 Poloni, Gothi, Russi, Prusiani & Daci, atque
E huiuscemodi. Hæc secundum descriptionem Be-
 rofianam. De pluralitate verò vxorum Noæ
 siue Cæli, decipitur Diodorus pluralitate syno-
 nyma. Nam eadem vxor Iani fuit dicta Titea,
 Terra, & Vestæ magna. Cum Beroso concordat Vxor Noæ
F de Thuyscone terra genito Cornelius Tacitus Titea, Ter-
 ra de situ & moribus Germanorum. Nunc sequi-
 tur arbor Sami.

Secunda arbor genealogiarum Sami.

Samus qui po-
nitur primus Arameus Arpaxeus Lugdus Assyrius
filius Noë, à Helameus.
quo geniti là quinque

Posteritas Aramei.

Arameus fi-
lius Sami Getul Alan Vl siue Vol Mesa Auson.
genuit hos
quinq; duces

Posteritas Arpaxei.

Saus	Epirus	Obulas	Thyo
à quo	à quo	à quo	bum

Arpaxeus filius
primogenit⁹ Sa Sala Heber Ictā siue Ister Dalmadā
mi genuit Salē à quo à quo à quo à quo
Albana Obalus Diclas Axalus Adulas Iader Salade⁹
es à quo à quo à quo à quo à quo à quo
Sermates à quo

Posteritas Mesæ filij Aramei.

Mesa filius
Aramei ge- Getum Dacū Bannonem Brigū Thynū
nuit quinq;
hos duces.

Samus qui Hæc supradicta secunda arbor est genealo-
& Sem. gia Sami filij Noë siue Iani. Hunc Samum
Moy

- A** Moyses & Hebræi vocant Sem. Moyses autem in x. capitulo Genesis, huius arboris non omnes duces nominat, sed solum eos quibus fuit diuersa lingua, quia Moyses non distinguit gentes nisi quatuor & septuaginta, quia non fuit distincta lingua nisi per septuagintaquatuor discretos sermones, licet in eadem lingua atque sermone essent distincti modi loquendi intelligibiles tamen sub eadem lingua. Quare tot duces describit Moyses quot lingue fuerunt. Chaldæi
- B** verò tot duces quot regnorum & gentium conditores. Falso igitur de more suo delirantes nullo certo authore dicunt fuisse septuaginta linguas, ac propterea frater de Lyra falsissime atque erronee exponit illud Deuteronomij xxxij.
- C** quando diuidebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israël. Dicit enim. Quando diuidebat altissimus gentes in confusione linguarum constituit terminos populorum lxx. linguarum iuxta numerum filiorum Israël, qui fuerunt lxx. quia dicitur Genes. xlvj. Omnes anime domus Iacob quæ ingressæ sunt Aegyptum fuerunt septuaginta. Et nõ vidit de Lyra, sed ignorauit linguas fuisse lxxij. Nam
- D** vt patet Genesis decimo capitulo, quatuor fuere primi duces, scilicet, Noa, Sem, Cam, & Iaphet. Et ex Iaphet fuerunt duces linguarum xij. Ex Cam xxxi. Et ex Sem viginti quinque.

Linguarum
& gentium
distinctio.

In Lyrâ.

Quod si volumus strictius & exactissime vide-
 re, tempore diuisionis linguarū non fuerunt nisi
 sexaginta solum duces, quod sic patet. Phalech
 natus est tempore diuisionis linguarum, ut patet
 Genesis decimo & vndecimo capitulo. Ergo ipse
 & qui post eum natus est frater eius Iectan, & B
 duodecim posteri Iectan nondum loquentes vel
 nondum nati, non fuerunt lingua confusi. Et ita
 amotis quatuordecim ducibus à septuaginta
 quatuor, remanēt solum sexaginta. Quocumque
 igitur se vertat de Lyra inueniet falso se expo- C
 nere, non solum ipse, sed & omnis glosa ei simi-
 lis, quod in diuisione linguarum numerus eius-
 dem speciei septuagenariae fuerit par filiorum
 Israël, & terminorum siue regnorum Gentium.
 Fuit par numerus Iacob quadriuxorij, & duo- D
 decim filiorum ac tribuum Israël, uti probau-
 imus in commentarijs nostris super Deuterono-
 mium, & super Xenophontem de æquinocis. Igi-
 tur siue Moyses ad capita linguarum genealo-
 gias referat, ut quidam existimant, siue quod E
 verius existimo, prætermis̃is iunioribus colo-
 niarum ducibus ad suam originem festinaret,
 quam prosequi præcipue instituebat, neque to-
 tidem quos Berosus enumerauit primarum co-
 loniarum duces, neq; eadem prolatione protulit, F
 sed Hebraica. Sic enim vocat. Filij Sem fuerūt
 Elam, Assur, Arphaxat, Lud, & Aram, At
 verò Arphaxat genuit Sale, de quo ortus est
 Heber

- A** Heber. Nati autem sunt Heber filij duo. Nomen uni Phalech, eo quod in diebus eius diuisa sit terra, & nomen fratris eius Iectan. Hic Iectan genuit Almodat, Asarmanet, Salep, Iadar, Aduram, Azal, Dicla, Obal, Abimael, Soba, B Epir, Obula, & Iobab. filij autem Arā, Hus, Vl, Gether, & Mes: Et hæc nomina corruptissime in Latinis codicibus habentur. Nec mirū de Hebræis dictionibus, quum Latina vocabula impressores in immensum corruerint, ut aliquantulum ostendimus questione Annia xii. Et nota hunc Assyriū filium Sami ducem fuisse coloniariū post Cam in Aegypto, & à suo nomine urbem edificasse, de qua Esaias propheta capit. li. In Aegyptū (inquit) descendit populus meus à principio, ut colonus esset ibi, & Assur absque causa calumniatus est eum. Porro fuit aliter Assur. Assur filius Beli, & nepos Nymbrosi, qui egressus de Babylonia edificauit tetrapolim Niniuen ciuitatem magnā, ut Moyses scribit Gen. x. cap. E Vocauit autem eam Niniuen, id est, Iouinam à suo cognomine. Teste enim Xenophonte, libro de equinocis. Nomen proprium viro fuit Assyrius filius Beli, quem Assyrium sui cognominauerūt Ninum, id est, Iouem, quoniam Assyrius qui fuit Babylonius Hercules, idem fuit Assyrius Iupiter. Hæc de secunda arbore, quæ est Genealogia Samiticorum ducum. Nunc de tertia est dicendum, quæ est de prisco Iapeto filio Noe.

Tertia arbor posteritatis Iapeti. A

Iapetus qui &
 Iopetus & Andromada
 Cephus 2 3 4 5 6
 Atalus Medus Magogus Samothēs Tubal & Moscu
 primus Dis Iubal
 genuit duces 7 8
 octo qui sunt: Tyras Ion.

Ab hoc Iopen & Iaph

& primogenitus Co-

I merus Gallus.

Comerus
 primoge- Ascaniū Rypheū Tagū or Kytin Dodoneus
 nitus ge- ma Italus Tarsum
 nuit tres Attalus Helisam
 hos duces.

Posteritas Itali.

Italus cui nomen
 Kytin cognomen Hyam Morgetē Siculiō Romam
 Attalus, siue
 Athlas genuit

Posteritas Itali.

Ex Pleiade in
 Italia 7. Pleia Galathea pellex Galathes
 des, Maiā, Cele Herculis genuit
 no Ameroen &c.

Poste

Posteritas Samothis.

Samothēs	Magus	Sarron	Namnes	Dryiudes
cognomine	cuius fil.	cuius fil.	cuius fil.	cuius fil.
Dis cuius				
filius	Bardus	Longo	Bardus in-	Celtes.
	cu. fil.	cuius fil.	nior cuius fil.	

In hac tertia genealogiæ Iapeticarum gentium arbore, Moyses non totidem ponit quot Be-
 rosus, sed hos tantum, dicens: Filij Iaphet fue-
 runt Gomer, Magog, Madai, Iauan, Tubal,
 Mosoch, Thyras. Filij Gomeri: Aſcanē, R y-
 phat, Tagorma. Filij verò Iauan, Helisa, Tar-
 ſis, Dodonim & Kytin. De nominibus verò Go-
 merus mutata g, in c, fit Comerus. Hæc mutatio
 teſte Varrone in primo de lingua Latina ſæpe
 fit, vt Gernus & ceruus. Magog primus Celo-
 ſyriam coluit, vbi à ſuo nomine urbem vocauit
 Magogibi, id eſt, patria Magog, de qua Pli-
 nius in v. naturalis hiftoriæ, cap. xxij. Cele,
 inquit, Syria habet Bambycem, quæ alio nomi-
 ne Hierapolis dicitur, ſed à Syris Magogibi pro-
 digioſa. Ad hanc urbem loquitur Ezechiel pro-
 pheta, capite trigeſimo octauo & trigeſimonono:
 Ecce, inquit, ego ad te Gog & Magog princi-
 pem capitis Mosoch & Tubal. Quæ verò loca
 & gentes condiderint, reliqui duces, locis ſuis
 dicemus.

Nunc vltima arbor constituenda est, quam Berosus figuravit per has posteritates.

Quarta arbor, continens posteritates Cam siue Camesis.

Chem Aegy,
ptij, Cā Hebraei Cur Osiris Cana Phaeton qui Ochus:
vocant. cognomine & Phera
mine Camesem Phœnix ton
à quo geniti. s. duces

Posteritas Curetum.

Cur pater
Curetum ge- Arabs, Saubecres, Saba Sabatius Saga.
nuit quin- thurifer Nimbrotus pa
que duces: ter Beli prisci.
qui sunt

Posteritas Sabæ thuriferi.

Saba thu-
rifer po- Gogus Triton Ammon Dionysius Li-
steros sex pater Cā à quo à quo bicus, & His
dedit, qui gis & arba à quo
sunt Indi Deabus cognomine
Gera à quo Lomnini qui &
Geriones.

Poster

Posteritas Sabbatij Sagæ.

<i>Sabatius</i>				
<i>Saga</i> ge-	<i>Sabus</i> pa-	<i>Curitus</i>	<i>Curitis</i> pa-	<i>Anitinus</i>
nunt hos	ter Sa-		ter <i>Anitini</i>	à quo
<i>Curetes</i> ,	belli		<i>Aruntius</i>	
qui sunt			à quo	<i>Pherentius</i>

Posteritas Pheritonis siue Phutonis.
siue Phaëtonis.

<i>Pheriton</i>				
siue <i>Pha-</i>	<i>Ligur</i>	<i>Cydnus</i>	<i>Eridanus</i>	<i>Ventus</i>
ëton <i>Moy-</i>	à quo	à quo	à quo	à quo
ses <i>Phut</i> à			<i>Venetus</i>	
quo genitus			à quo	<i>Tylæ</i>

Posteritas Canæ siue Phœnicis.

Cana cognomine *Phœ-* *Sidon*, *Archadius*, *Emathius*, *Sinius*
nix à quo

*Moy*ses plures enumerat, quia illi impleuerunt Phœnicie portionem quam occupaturi erant *Hebrei*, quam ipsi vocant terram *Canaam*.

Posteritas *Osiridis*, quem *Moy*ses
vocat *Mizraim*.

<i>Osiris</i> quem	<i>Lydum</i> priscum
<i>Aegyptij</i> <i>Osiri</i>	<i>Anameonem</i> siue <i>Meo-</i>
vacant, ge-	<i>nem</i> , <i>Castium</i> , à quo <i>Syri</i> & <i>Capado-</i>
nuit hos	<i>ces</i> , <i>Petreium</i> , à quo <i>Palestini</i> , <i>Lybium</i>
	cognomine <i>Hercolem</i> , <i>Neptunum</i> patrem
	<i>Leſtrigoniſ</i> , <i>Orum</i> .

Posteritas Lybij Aegyptij Hercolis.

<i>Hercules</i>	<i>Scythia iunior ex Araxa, Tussus ex</i>
<i>cui nomen Ly-</i>	<i>Araxa, Agatyrſus ex Araxa, Pen-</i>
<i>bins genuit</i>	<i>cinus ex Araxa, Gython ex Araxa,</i>
<i>57. duces</i>	<i>Galathen ex Galathea, Atho ex</i>
	<i>Omphale, Quinquaginta Toſſia-</i>
	<i>des ex Armena.</i>

Posteritas Tusci.

Tuſſus ſive Tuſcus ab Atho genitus Alteus, à quo genitus
Blascon, à quo geniti

<i>Armonia</i>	<i>Iaſius</i>	<i>Coriban</i>
<i>Cambo</i>	<i>à quo</i>	
<i>Blascon</i>		
<i>à quo geniti</i>		
<i>Darda-</i>	<i>Erichi-</i>	<i>Tros Ilus Laomedon Priamus</i>
<i>nus</i>	<i>nus</i>	
<i>Curis</i>	<i>Tile Ipi</i>	
<i>qui & Syrus</i>	<i>ti Cybe-</i>	
<i>Abotinus</i>	<i>les.</i>	

Posteritas Athus.

<i>Atho ex</i>	<i>Tarcon</i>	<i>Trasime-</i>
<i>proгна</i>	<i>priscus</i>	<i>nus</i>
<i>tis Her-</i>	<i>Mannus Aſtam</i>	<i>Pipinus Turrhe</i>
<i>culis &</i>		<i>priscus nus</i>
<i>Omphale</i>		<i>Atho iu-</i>
<i>les</i>		<i>nior</i>
		<i>Lydus</i>
		<i>Legend</i>

- A** Legendum est capitulum decimum Geneseos, in quo complures omittit Moyses ob assignatas superius causas. Porro ubi Arabs dicitur in Beroso, in Hebræo est Saba. Alio quoque modo profert Moyses supradicta nomina, ut Ludim,
- B** Anamim, Luabin, pro Lydum Ameon Lybium. Similiter ut ait Ioseph. in primo de antiquitate Iudaica, Iawan pro Ion dicunt. Percurramus igitur nomina obscuriora omnium arborum. Tuyscon. Tacitus de situ & moribus Ger **Tuyscon.**
- C** manorum sic ait: Celebrant Germani carminibus antiquis, quod unum apud illos memorie & annalium genus est; Deum Tuysconem terra editum: & filium Mannum originem gentis conditoremq; fuisse. Manno tres filios assi- **Mannus.**
- D** gnant, è quorum nominibus proximi Oceano Inghæuones, medij Hermiones, cæteri Isteuones vocantur. Quidam verò licentia vetustatis, pluris de eo ortos, plurisq; genitos, Marsos Gambruios, Suenos, Vādalos affirmāt, eaq; vera &
- E** antiqua nomina. Fuisse apud se Herculem quoque memorant, primumq; virorum fortium omnium ituri in prælia canunt. Hec Tacitus.
- A R A X A** prisca fuit filia Iani siue Noe, mater prisce Scythæ, à qua Araxis fluuius in Armenia, quæ prisca Scythia dicta est, & Aramea Saga, ut superius diximus. Hæc Araxa comi homine & ardenti simul libidine mixta, fingitur semiuipera. De qua Diodorus in tertio
- Araxa prisca semiuipera. Scythia.**

libro. Dicunt (inquit) Scythæ per modum fa-
 bulæ natam apud se virginem ex terra, scilicet
 Vesta, vmbilico tenus hominis forma, reliqua
 vipere, eamque genuisse puerum, cuius nomen
 fuit Scythæ, à quo dicti sunt Scythæ, id est, pri-
 mus: & ante alios, quod antecedentes præcesse-
 rit claritate. Sed hæc expositio Diodori non est
 illa præcipua, quia Scythæ, id est, primus & ante
 alios dictus est, quia apud Araxim flumi-
 nem Araxa illum genuit, vbi post diluuium pri-
 ma gens & ante omnes nata consedit parua nu-
 mero, vt ipse Diodorus cum Beroso & Archi-
 locho & alijs consentit ibidem ex historia Scy-
 thicæ, & subdit Diodor. Scythæ filij fuerunt
 Prutus & Napis, à quibus diuiso imperio, po-
 pulis vterque nomen dedit. Nota quod in Scy-
 thia Europæ regnavit Prutus à quo Prutia ma-
 gnum regnum, quod nunc conuersa litera t in s,
 dicunt Prusiam. Araxa iunior est in arbore Her-
 colis Aegyptij, de qua Hero in iij. libro. Hercules
 (inquit) in Scythia substrata sibi leonis pelle ob-
 dormiuit. Deprehenderat enim eum vehemens
 pluuia & gelu. Et post quædam signumeta & men-
 dacia Græcanica, reuersus ad veritatem subdit
 de libidine huius, vt primæ matris Araxæ im-
 perium, inquit, tenebat virgo ancipitis naturæ
 serpentine ac humanæ, quæ cum Hercule cõgressa
 genuit tres filios, Agathyrsum, Gelonum, & Scy-
 thæ iuniorem. Berosus verò plures alios ex Ara-

Scythæ fi-
 lij Prutus.

Araxa iu-
 nior.

- A** xa enumerat in eiusdem Hercolis stipe. Titanes Titanes.
Terra siue vësta genitos xvij. Hi in Aegypto Titanis,
Titanim urbem edificauerunt, de qua Moyses
in libr. xij. cap. Hebron inquit vij. annis ante
Tanim urbem Aegypti condita est. Vbi diuus
- B** Hieron. & Petrus Comestor, & omnes exposi-
tores dicunt de more Hebræo, ac gentium trun-
cata prima syllaba dici Tanim, pro Titanim,
sicut Colaum, Lypum, Gygianum, Rytlaum,
Rysirim, apud Tuscos dicunt, pro Nicolaum,
- C** Philippum, Ogygianum, Ry Atlaum, Ry
Osim, vt copiose ostendimus commentario
vij. super Xenophontem de equiuocis, vti Phœ-
nicā metropolim Arbanam cognomine Hebron
fuisse conditam post diluuium primum, & septē
- D** annis ante Tanim urbem Titanum Aegypti
ostendimus. Græcia mendax ausa est in historia
fingere hos Titanas fuisse fratres Saturni Creten-
sis, cū Moyses Saturno Creteni longè antiquior,
& qui oriundus Aegypto, probè nouerat condi-
- E** tionem urbis, fuisse conditam Tanim asserit se-
ptennio post primā Phœnicam metropolim Har-
banam Hebron. In ea enim vrbe vetustissima
Taneos siue Titaneos, Moyses signa coram Pha-
raone exegit dicente Psal. lxxvij. Posuit in Ae-
- F** gypto signa sua & prodigia sua in campo Ta-
neos, pro Titaneos, Et infra, Percussit, inquit, pri-
mitias eorū in tabernaculis Cā. Nā teste Beroso
simul & David, terra Aegypti fuit terra Cā Vn-
de in

libro. Dicunt (inquit) Scythæ per modum fa-
 bulæ natam apud se virginem ex terra, scilicet
 Vesta, umbilico tenus hominis forma, reliqua
 vipere, eamque genuisse puerum, cuius nomen
 fuit Scythæ, à quo dicti sunt Scythæ, id est, pri-
 mus: & ante alios, quod antecedentes præcesse-
 rit claritate. Sed hæc expositio Diodori non est
 illa præcipua, quia Scythæ, id est, primus & ante
 alios dictus est, quia apud Araxim flumi-
 nis mater Araxa illum genuit, ubi post diluuium pri-
 ma gens & ante omnes nata consedit parua nu-
 mero, ut ipse Diodorus cum Beroso & Archi-
 locho & alijs consentit ibidem ex historia Scy-
 thica, & subdit Diodor. Scythæ filij fuerunt
 Prutus & Napis, à quibus diuiso imperio, po-
 pulis vterque nomen dedit. Nota quod in Scy-
 thia Europæ regnavit Prutus à quo Prutia ma-
 gnum regnum, quod nunc conuersa litera t in s,
 dicunt Prusiâ. Araxa iunior est in arbore Her-
 colis Aegyptij, de qua Hero in iij. libro. Hercules
 (inquit) in Scythia substrata sibi leonis pelle ob-
 dormiuit. Deprehenderat enim cum vehemens
 pluuia & gelu. Et post quædam figmēta & men-
 dacia Græcanica, reuersus ad veritatem subdit
 de libidine huius, ut primæ matris Araxæ im-
 perium, inquit, tenebat virgo ancipitis naturæ
 serpētinae ac humanæ, quæcum Hercule cōgressa
 genuit tres filios, Agathyrsum, Gelonum, & Scy-
 thā iuniore. Berosus verò plures alios ex Ara-

Scythæ fi-
 lij Prutus.

Araxa iu-
 nior.

- A** xa enumerat in, eiusdem Hercolis stipe. Titanes Titanes.
Terra siue vësta genitos xvij. Hi in Aegypto Titanis.
Titanim urbem edificauerunt, de qua Moyses
in libr. xij. cap. Hebron inquit vj. annis ante
Tanim urbem Aegypti condita est. Vbi diuus
- B** Hieron. & Petrus Comestor, & omnes exposi-
tores dicunt de more Hebræo, ac gentium trun-
cata prima syllaba dici Tanim, pro Titanim,
sicut Colaum, Lyppum, Gygianum, Ryllaum,
Rysirim, apud Tuscos dicunt, pro Nicolaum,
- C** Philippum, Ogygianum, Ry Atlaum, Ry
Osim, vt copiose ostendimus commentario
vij. super Xenophontem de equiuocis, vti Phœ-
nicâ metropolim Arbanam cognomine Hebron
fuisse conditam post diluuium primum, & septē
- D** annis ante Titanim urbem Titanum Aegypti
ostendimus. Grecia mendax ausa est in historia
fingere hos Titanas fuisse fratres Saturni Creten-
sis, cū Moyses Saturno Cretenfi longè antiquior,
& qui oriundus Aegypto, probè nouerat condi-
- E** tionem vrbis, fuisse conditam Tanim asserit se-
ptennio post primâ Phœnicam metropolim Har-
banam Hebron. In ea enim vrbe vetustissima
Taneos siue Titaneos, Moyses signa coram Pha-
raone exegit dicente Psal. lxxvij. Posuit in Ae-
- F** gypto signa sua & prodigia sua in campo Ta-
neos, pro Titaneos, Et infra, Percussit, inquit, pri-
mitias eorū in tabernaculis Cā. Nā teste Beroso
simul & David, terra Aegypti fuit terra Cā. Vn-
de in

de in psal. ciiij. Intrauit (inquit) Iacob in Aegyptum, & Iacob accola fuit in terra Cam, quia (ut aiunt expositores) Cam fuit author & conditor Aegyptiorum, & ut ait Berosus, fuit eorum Inuus Esen, id est, Pan infamis. Hinc cognomento fuit Camesennus, id est, Cam infamis Pan, cui (teste Diodo. in primo lib.) Aegyptij dicarunt totam urbem ab eius nomine dictam Chem Myn, id est, Cam & Panos urbem Aegyptij enim Chem, Hebraei Cam proferunt. Porro municipium & colonias Hebraei Maon, Aegyptij Myn, Etrusci Mon dicebant in singulari. Mont verò in plurali, ut mon Taliano vulgo, Latine Colonia Italiana, & mon Terano, Mont Arune, id est, colonia Terani filij Neptuni & coloniae Aruntes, ut Cato docet frangimento xvj. vbi eos in Tuscia Aruntes veteres Camillarios dicit. Itaque Cameses fuit filius Cali prisci & Pan, atque Saturnus primus Aegyptiorum qui bellum habuit contra fratres suos Titanas, & regnavit in Italia, Sicilia atque Aegypti Lybia, ut clarissime cum Beroso consentit Diodorus in 1. & iiij. libr. Et ideo filij Cali siue Iani siue Noe, scilicet Cam siue Cameses, & Titanes, & Prometheus, & Oceanus, ac Tethys, simul post diluvium in Aegypto conserunt. Cam quidem in Chem Myn, Titanes verò in Tanim Prometheus autem priscus in superioribus partibus Nili, cuius inundationem

comp

- A** compescuit Aegyptius Hercules ne se interimeret Prometheus, ut in j. li. Diod. asserit, ubi asserit & Nilum dictum fuisse ante Oceanum. Unde quia circa Nilum Oceanus & Tethys regnaverunt, idcirco & Nilo siue Oceano atque
- B** Tethyde omnem nympharum & deorum prosapiam Hesio. in Theogonia finxit, ex qua Saus princeps ostium Nili Sais tenuit, ubi orta est consobrina Osiridis Sais Xantho. Nam Xantho Sais, musa Aegyptia fuit, filia Oceani ac Tethyos, ut
- C** asserit Hesiod. in Theogonia. Ceterum Oceanus & Cam Saturnus Aegyptiorum fuerunt germani ex eodem patre Noa, ut patet in Genealogia eorum in prima arbore. Ergo consobrini fuerunt Sais Xantho & Osiris, quoniam filij
- D** fuerunt duorum fratrum, Sais Xantho quidem Oceani, Osiris verò Saturni Camefis, ut inscriptio Aegyptiae columnæ indicat, quam Diod. in j. lib. ita legi dicit. Mihi pater Saturnus inter Deos iunior, Sum verò Osiris rex, germen ex
- E** pulchro & generoso ortum, cui non semen genus fuit. Quatuor enim primi dij fuerunt Noa, Sem, Cam, & Iaphet, ut in precedentibus est expositum. Porro Noa fuit nō semen, id est, eunuchatus à filio, ut in sequente lib. videbitur. Cam
- F** verò Saturnus Aegyptioris, fuit inter hos quatuor adolescentior, ut Moyses asserit Genes. ix. cap. Et ideo Osiris dicit: Fui filius Saturni inter Deos adolescentioris. Fui germen ortum ex ipso.

ipso Saturno pulchro, cui Saturno *genius* & pater A
fuit nō semē, id est, *Celus castratus*. O SIRIM

Osiris. Aegyptij & Aramei proferunt Osiri, id est,
in granaria mittentem, quia docuit cum soro-
re, Iside serere & granum in futuros usus serua-
re, quod suo loco dicemus. Moyses vero vocat B
eum *Mixraim*, & ab eo Aegyptum *Mixraim*,
id est, confinia facientem, ut Talmudistae expo-
nunt. Teste enim Diodoro Siculo in i. & ij. &

vj. libr. Hic Osiris fuit Iuppiter iustus, qui
vniuerso imperauit orbi subactis omnibus im-
pijs & facinorosis, quibus in toto orbe bellum
indixit, & intulit singula regna liberando, &
cōfines ac limites singulis pro cōmuni pace ac sa-
lute statuēdo B R Y G V S M E S A E T T H Y

N V S in Europa confederunt, & ab his in Asiā D
minorem colonias missas constat, dicente Pli-
nio in v. natural. hist. capit. xxxij. Sunt, inquit,
authores, *Mesos*, *Brygos*, & *Thynos* ex Europa
transisse in Asiā, à quibus sunt *Mysij*, *Phrygij*,
Bithyni. Ergo quod nunc corruptè *Bragianum* E
in Sabatia Etruziae primū *Brygianū* dictū est,
quod aspirata prima litera *Phrygianū* dici po-

Phaëton. test, postea *Arcenū* nūc *Barcenū*. P H A E T O N
Eridanus. C Y D N V S L I G V R E R I D A N V S
De Phaëtote quod obierit submersus in Erida-
num mentiuntur Graeci, sicut & de ipso fluuio.
Positis enim colonijs reuersus est in Aethiopiā,
vbi sepulchrum ac delubrum eius est. Quod pro-
fecto

- A fecto Plin. in xxxvij. natur. hist. deridens, quod inquit Aeschilus in Iberia, hoc est, Hispania Eridanũ esse dixit, eundemq; Rhodanum appellari, & rursus Apollonius & Euripides in Adriatico litore confluere Padum & Rhodanũ,
- B veniam facit ignoratio succini. Phaëtonis enim fulmine icti sorores, fletu mutatas in arbores populos & lachrymas effundere iuxta Eridanum amnem, quem Padum vocamus, & Electrum idcirco appellatum, quia sol electrius sit,
- C plurimi poëtae Græci dixerunt, primiq; , vt arbitror Aeschilus, Phylloxenus, Nicander, Euripides & Statius. Quod profecto esse falsum testimonio Italiae patet. Et infra Theophrastus quidem in Liguria succinum effodi ait, sed
- D Phaëtonem obiuisse in Aethiopia Hammonis asserit, & ibi delubrum eius esse atque oraculum, & ibi Electrum zigni. SAVBECRES. Sabatata Moyses hunc ex Curetibus vocat, qui existimatur Curetes Hispania condidisse cognomine Tarcesios, ad quos plures Titanes ab Aegypto fugatos, & iterato ibidem à dys bello Lacepsitos, de quibus Iustinus libr. vlti. Saltus inquit Tarcesiorum in quibus Titanas bellum aduersus Deos gessisse proditur, incoluere Curetes. CVRETES DICTI A CVRE
- E FRATRE OSIRIDIS. Nam & Sabatius Sangni Curetes fuit, vt patet in Curetes, arbore Curis. Vnde & à Curetibus his & Lydis

dis Tusci trahunt originem, vt *Valer. max. lib. A*

Anitinus. *ij. insinuat.* ANITINVS, à quo Anitiensis regio Tusca, de qua *Vitruuius lib. ij. de archite- ctura*, & *Plin. in xxxvi. natural. hist. dicit*, quòd in Tarquinienfi & Anitiensi agro circa lacum Volsiniensem est lapidicina optima. ABO-

Abotynus Sypus. B

TYNVS, SYPVS, TYLE CIBELES, Ab his pradia Cibalaria, & Abotynum deletiũ oppidũ, & Sypalis regio & fons in Vetulonienfi

Hercules Tospiades agro & vrbe LYBIVS HERCVLES GE-

NVIT. L. TOSPIADES. De Hercule mul- ta inconsiderate atque falsa scribunt Græci, vt *Herod. in ij. lib.* & *Diodor. in j.* & *Euseb. de preparatione euāgelica scribunt* In primis quia Græco filio Alcmenæ nomen proprium fuit Al- ceus, & mater Alcmena, & pater Amphi- tryo, & cognomen Græcum Heraclius, id est Iu- nonis gloria. At qui monstra perdomuit, illi

Lybius, Hercol. fuit nomen proprium Aegyptium, Lybius, id est,

flammiger, cognomen quoque Aegyptium Her- col id est, pellitus totus, quia Aegyptius Græcus, pellibus ferinis, teste *Diodoro in j. li. toto corpo- re tegebatur, nondum iuuentis armis. Nec scitur* quæ illi mater, vt idem *Diodorus dicit*, sed scri- bitur quis illi pater fuerit, scilicet Osiris, quia vt ibidem *Diodorus dicit. Hercules erat Osiridi ge- nere proximus, id est in primo gradu & filius*, vt tam *Berosus* quàm *Moyse* asserunt. Rursus Aegyptius Hercules fuit Thebanus Aegyptius

pris

- A** priscis ortus temporibus, qui subacta maxima orbis parte columnam posuit in Lybia, ut Diodorus dicit in fine quarti libri. Posuit autem in triumphum devicti orbis, ac propterea ut dicit Hieronymus dicit super Genesim hic Lybius
- B** victor victis Lybijs nomen dedit, & Lybios à se vocavit, quàm antea Phutei, id est, Phætontei dicerentur. At ut auctor est in fine eiusdem quarti Diodorus, Alceus novitjs paulo ante res Troianas temporibus servivit Euristheo, &
- C** illi tribuerunt Græci gesta superioris. Nam quod subegisse Alceum Europe patrem, & posuisse Gades fingitur, apertum mendacium est, quia idem Aegyptius Geriones & Europam superavit, inde reuersus ad Gades ibi obiit, &
- D** templo donatus fuit ab Hispanis, ut ait Berosus, quem Pomponius Mela secutus, in Gadiibus inquit, opulentum est templum, in quo Herculis Aegyptij ossa esse creduntur
- DEABVS** Deabus
COGNOMINE GERA ET LOMNI Gera.
- E** M I, Ut locis suis dicemus. Deabus à Mauris, idem per interpretationem à Græcis dicitur Chryseus, & à Latinis aureus ob diuitias Cognomen illi fuit Gera, id est aduena: Nam ex Africa (ut ait Berosus) aduenit, Hispaniamque occupauit. Successerunt huic tres filij, quos Hercules Lybius deuicit, qui à cognomine paterno Geriones, & à præfectura militiæ Lomnini dicebantur, id est, Phylarchæ siue

tribuum & gentium principes, vt interpreta- A
tur diuus Hieronymus libro de interpretatio-
nibus Vt enim aiunt periti Talmudistæ Lom-
Lonia. nini deriuantur à diuisione Aramea Lonia, id
est, phylarchia vel phylarcha. Vnde Etrusci
Sagi Aramei, vt expositum in precedentiibus, B
vbi vrbs principatum tenet, cum Chal-
deis Loniam addunt, vt Babylonia Vetulonia
Populonia, id est, Babel Phylarcha, Vetuletum
Phylarcha, & puppium phylarcha, vti ostendi-
mus in Annia quæst. xxv. Nec te moueat quod C
litera in Babel vocabulo non seruetur, vt di-
catur Babelonia, sed Babylonia, quia in com-
positione sæpe e, mutatur in i, vbi non sequitur
i, & etiam aufertur si e, sequitur i, vt Veilum-
bros, Veilum, Veterbum, Babeloniam, pro- D
ferimus Vilumbros, Vilum, Viterbum, Ba-
byloniam. De Deabo autem & Geryonibus
Lomnimis sic ait Diodor. in v. libr. Vulgata
erat per orbem fama, Chryseum (hoc enim no-
men à diuitijs traxerat) qui vniuersæ Iberiæ E
imperaret, tres habere propugnatores filios cum
robore corporis, tum armis egregios, exercitum
præterea cuiuslibet, fortissimorum militum esse.
Hos Hercules ad singulare certamen promouens
sustulit. Non solum verò Greci quæ fuerunt F
ab Aegypto gesta contra Geryonem valuerunt
furari, sed vt leuitas eorum fingere conatus
est Alceo fuisse 50. filios ex Atheniensibus The-
spiadib.

- A** sfiadibus, quorum primogenitus Sardus cum ceteris fratribus missi fuerunt ad colendam Sardiniam cum Iolao duce ac nepote Herculis, ubi inuenerunt iam insulam habitatam à Tuscis, ut Strabo in v. libro scribit. Et ut
- B** Greci securius mentirentur, mutauerunt à Tospi literam o, in e, & dixerunt hespiades. Nam aliter in furto deprehensi fuissent, quia ut Ptolemæus describit: Tospiis regio, & Tospis lacus est in maiore Armenia sub monte
- C** Gordico ubi Lybius ex quinquaginta puel-
lis Arameis sustulit quinquaginta filios, à pa-
tria Tospiadas dictos, ac si diceremus Viterbia-
das, & Vetuloniadas. Quod profecto scelus &
mendacium Grecanicum non passus Silius Ita-
- D** licus, asserit Sardos Lybici Herculis sanguine
cretos, & non Alcei. Sic enim in duodecimo
libro asserit: Mox Lybici Sardus generoso san-
guine fidens Herculis. Quare insequentibus non
per e, sed o, Tospiades proferas & scribas ubi
- E** prosequitur dicens: Nec paruum decus, aduecto
cum classe paterna Agmine Tospiadum, ter-
ris Iolæ dediisti. Quare non inerudite hunc
locum quidam in commentarijs super Silium
exposuit, & plures Hercules cum Cicerone
distinguens, de Hercule Aegyptio hunc lo-
cum à Silio decantatum asseruit. Hactenus de
Genealogijs primorum Heroum orbis. Nunc quid
gestum sit à Noa siue Iano patre post dilu-

Tospis.

nium ante auctum genus humanum & colonias missas per orbem, in tertio libro sequente Berofus exequitur.

BEROSI, DE ANTIQVITATE IANI PA-

TRIS, QVEM NOAM nominat.

LIBER TERTIVS.

Argumentum.

SVperiore libro Genealogias Berofus exposuit, nunc quid gestum sit à diluvio vsque ad colonias missas per orbem, enarrat. Et facit duo. Primò præmittit exordium. Secundò narrat. De primo sic scribit: D

Berosus.

HAs igitur principum atque Heroum origines atque posteritates abbreviatus ex nostris Chaldæis atque Scythicis libris, quoad satisficit. Nam & multos alios memoriae mandant, quos quia vel nihil ad nostram intentam accurtationem aut parum afferunt, ob id dimittimus, resumpturi illos vbi opus fuerit.

Respondet tacite quæstioni, cur non omnes primos in Genealogijs posuerit, quos in scriptis redegerunt Scythæ & Chaldei, antiquitatum servatores. Quia, inquit, aut nihil aut parum afferr

Afferrent ad institutam abbreviationem antiquitatum. Sat erit si prætermissi adducantur, ubi opus fuerit. Deinde narrat quo pacto & ubi creuerit humanum genus. Secundo quid pater omnium hos duces docuerit. Tertio quid Titea ageret, & quo pacto alia cum ea Noa cognomina promeruerit. Quarto de cognominibus Cam.

De primo itaque sic narrat.

Quo pacto exinanitus orbis fuerit coloniis & hominibus oppletus dicendum est. Exsiccata humo & torrefacta terra, Noa cum familia de monte Gordieo, ut par erat, descendit in subiacentem planitiem plenâ cadauerum, quam usque ad hanc ætatem appellant Myri Adam, id est, euisceratorum hominum, & inscripsit in lapide in monumentum rem gestam, & vocant incolæ locum, egressorium Noæ. Congressi verò coniugibus, perpetuo geminos edebant in mare & fœminam, qui adulti & coniuges effecti & ipsi binos partu liberos semper edebant. Neque enim vnquam Deus vel natura defuit necessitati, quæ ad vniuersi orbis spectat opulentiam. Eo pacto breuî in immensum adaucto humano genere, omnique Armenia completa, opus erat eos inde recedere, atque nouas sibi sedes conquirere.

Si queris vbi seruatum sit genus humanum, A
in primo libro demonstratum fuit, quod in Ar-
menia maiore monte Gordieo summitate iugi
Myri Adā eius Ocile, in regione Myri Adā, in cuius pla-
nitiē descendit Noa, vbi dicitur egressoriū Noe à
cōprovincialibus, vt tam Berofus quàm Iosephus B
in primo de antiqui. Iudaica dicūt. Frater autē
Matthias olim provincialis Armenia ordinis
nostri, quem existens prior Genuæ illū comi ho-
spitio excepi, & à cuius socio magistro Georgio
similiter Armeno, hanc Berosi deflorationē dono C
habui, interrogatus quū de multis, tum de egres-
sorio Noe respondit adhuc vocari Aramea lingua
Sale Noa. Sale Noa. Diuus autē Hieronymus libro de in-
terpretationibus nominum, ait Sale interpretari
egressum Vnde & Antoninus in Itinerario, & D
Cato Myrsilus, locū in tractu Vmbriae in Tuscia,
vbi Galli Ianigenae veteres genuerūt Vmbros, vo-
cant Sale vmbrosa, vocabulo prisco, id est egres-
sorium Vmbrocrū, vti in cōmentarijs super eosdū
authores tetigimus, & in quinto huius libro ad- E
ducemus. Locus autem proprius vbi consedit &
urbem metropolim tādē edificauit, fuit iuxta
fluvium Araxim, vt in primo libro exposui-
mus. Moyses autem scribit Noam egressum,
mox sacra Deo, cum pro liberatione & ex- F
piatione, tum pro futuro vitando dilunio fecis-
se, & ibi mandatum de generis humani multi-
plicatione accepisse. Vocauerunt autē generatio-
ni

Ani vsque ad Phalecchi natiuitatem, quando di-
 uisa est terra, anno centesimoprimo, vt patet cõ-
 putanti Gene. xj. ca. Caussæ autem tam velocis
 multiplicationis plures assignantur. Primam
 Moyses exprimit dicens, quia Deus benedixit
 B Noe & filijs eius atque vxoribus. Hæc benedi-
 ctio est multiplicationis, qua etiam Christus
 duos pisces & quinque panes benedicens multi-
 plicauit in cibum quinque millium hominum.
 Secunda caussa est natura, quæ sicut non abun-
 C dat superfluis, ita non deest in necessarijs, vt ait,
 Aristoteles in ij. de anima. Et has duas caussas
 tangit Berossus, Deum scilicet & Naturam. Ad-
 dit & tertiam, quia semper gemino partu ma-
 ritatum à natura oriebatur genus humanum.
 D Quarta caussa erat, quia nemo interibat, & vi-
 uebant nongentis & sexcentis annis. Itaque
 breui seculo, tota Armenia referta hominibus
 & iumentis, non us perquirere sedes coëgit ho-
 mines. His expositis, quæ primores disciplina erui-
 E duerit Noe, ita Berossus subdit dicens:

Tunc semisimus omnium pater Noe,
 iam antea edoctos Theologiam & sacros
 ritus, cœpit etiam eos erudire humanam
 sapientiam. Et quidem multa naturalium
 F rerum secreta mandauit literis, quæ solis
 sacerdotibus Scythæ Armeni commendât.
 Neque enim fas est illa ulli inspicere, aut
 legerè vel docere quàm solis sacerdotibus,

& inter sacerdotes duntaxat, sicut & quos A rituales libros, reliquit, ex quibus illis primum Saga nomen fuit inditum, id est, sacerdos & sacrificulus & pontifex.

In primo libro demonstrauimus longe ante Ninum & ipsum diluuium fuisse literas, B disciplinas, ritus & artes, ipsumque Noam fuisse literatissimum inter Phœnicas, superius expressum est. Deinde Berosus profectus de causis aliorum cognominum Noe ac Tythæ uxoris eius dicens:

Docuit item illos astrorum cursus & distinxit annum ad cursum Solis, & xij. menses ad motum lunæ, qua scientia prædicebat illis ab initio quid in anno & cardinibus eius futurum cōtingeret, ob quæ illum D existimauerunt diuinæ naturæ esse participem ac propterea illum Olybama & arsa, id est, cœlum & solem cognominauerunt, & illi plures ciuitates dedicauerunt. Nā & ad hæc tempora Scythæ Armeni vrbes habent Olybama, & Arsa Ratha, & eiusmodi. Cūq; iuisset ad regendū Kirtim, quam nunc Italiam nominant, desiderium sui reliquit Armenis, ac propterea post mortem illū arbitrati sunt in animam celestium corporum tralatum, & illi diuinos honores impenderunt. Et ob id solum hæc duo regna Armenum quidem, quia ibi cepit

Apit: Italicum verò, quia ibi finiuit & docuit
& regnavit, naturaliumque atque diuinorum
quæ eos erudiuit libros plenissimè illis
conscriptos reliquit, illum venerantur
simulque cognominant cœlū, solem, chaos,
B semen mundi, patrēque deorum maiorum
& minorum, animam mundi mouentem
cælos, & mixta vegetabiliāque & animalia
& hominem, Deum pacis, iustitiæ, sanctimonix,
expellentē noxia & custodiētem bona. Et ob hoc illum utræque gentes
C signant in scriptis cursu solis & motu lunæ,
& sceptro dominij quo malos & noxios expellebat
à cœtu hominum, & castimonia corporis & sanctimonia animi, duabus
D clauibus religionis & felicitatis. Neque minus
Tytream que mater omnium erat, Aretiam, id est,
terrā vocabant & Estam, id est, ignem post mortem
cognominauerūt, quia ipsa regina sacrorū fuerat,
& puellas docuerat sempiternum ignem sacrorum
E inextinctū seruare. Cæterū Noa antequam
discederet ab Armenia docuit illos simplicem
agriculturam, magis curans religionem & mores
quàm opulentiam & delicias, quæ ad illicita &
libidines prouocant, & cœlestium iram nuper
induxerant. Primus tamen omnium inuenit vites
atque plantauit & vinum conficere docuit, cuius vim

inexpertus & vapore ebrius effectus mi- A
nus pudicè in terrā cecidit. Erat illi, vt di-
ximus, filius ex tribus primis adolescētior
Chem, qui semper magicæ & veneficæ stu-
dens, Zoroast nomen consequutus erat. Is
patrem Noam odio habebat, quia alios B
ultimo genitos ardentius amabat, se verò
despici videbat. Potissime verò idē infensus
erat patri ob vitia. Itaq; nactus oportuni-
tatem cū Noa pater mādīdus iaceret, illius
virilia cōprehendens taciteq; submurm- C
rans, carmine magico patri illūsit, simul &
illum sterilem perinde atque castratū effe-
cit, neq; deinceps Noa fœmellam aliquam
fœcundare poruit. Ob beneficium inuentæ
vitis & vini dignatus est cognomento Ia- D
no, quod Arameis sonat vitifer & vinifer.
At verò Chem cum publicè corrumpere
mortale genus, asserens, & re ipsa exequens
congruediendum esse vt ante inundationē,
cum matribus, sororibus, filiabus, mascu- E
lis, brutis & quouis alio genere, ob hoc eie-
ctus à Iano piissimo & castimonia atque
pudicitia refertissimo, sortitus est cogno-
mentum Chem Esenua, id est Chem infam-
is & impudicus, incubus, propagator. Est F
enim Esen apud Scythas Arameos infamis
& impudicus. Enua verò tum impudicus,
tum propagator. Eum inter homines hu-
ius

A ius dogmatis sequuti fuerunt Aegyptij, qui sibi illum suum Saturnum inter deos adolescentiorum fecerunt, & ciuitatem illi posuerunt dictam Chem Myn, à qua ad hanc atatē omnes ciues illius appellamus Chēmenitas. Verum posterī hoc viriosum dogma neglexerunt, retento quod fuit primi moris, vt inter fratres & sorores coniugiū iniri posset.

Hoc vltimo loco Berofus de tribus cognominibus rationes tradit: Noa, Cam & Tythea. De Ianus.

Noa dicit quod fuit illi tributum cognomen Ianus à Iain, quod apud Arameos & Hebræos sonat vinum, à quo Ianus, id est, vinifer & vinosus, quia primus vinum inuenit & inebriatus est, vt dicit Berofus, & supra insinuauit Propertius, & item Moyses Genesis cap. ix. vbi etiam Iain vinum Iam nominat, vbi nos habemus:

Cum Noa euigilasset à vino. Cato etiam in fragmentis originum, & Fabius Pictor in libris de origine vrbs Romæ dicūt, Ianum dictū priscū Oenotrius Ian^o quod vinum inuenit.

Oenotrium, quia inuenit vinum & far ad religionem magis quàm ad vsum, Vnde & ipsi hæc in sacrificio prælibant, vt etiam cum eis in primo de Fastis consentit Ouidius. Cui argumento est, quod vsq; ad Metentium Larthē Thuscia vix, nisi in sacris, vsa est vino. quia primus omnium ex regibus Thuscis vinū induxit Metentius, qui vt M. Varro author est, & Plinius refert

refert in xiii. libr. naturalis hiftor. cap. xvj. A
 quum Etruriæ rex effet tulit auxilium Rutulis
 contra Latinos vini mercede, quod tum in La-
 tino agro fuiffet itaque simplicem vini à Iano
 Oenotrio vinofo inuenti vsum, ad religionē ma-
 gis quā ad potulentiā vſque ad Mexentiū Lar- B
 them fuiſſe apud Hetruſcos, conſtat. Nam poſt-
 modum in vineis excolendis præualuerūt Etru-
 ſci Vetulonienſes, inter quos etate Aphricani
 Scipionis eruditior cæteris fuit Egilaus Vetu-
 lonus ex vico Vetuloniæ Vetulo, de quo Plinius C
 in ſupradictō libro ait, quōd magnam gloriam
 in vineis excolendis adepti ſunt duo, alter liber-
 tinus Ancilius Steneleus in vineis agri Nomē-
 tani, alter autem Egilaus Vetulonus qui etiam
 in campano agro & Veliterno ipſum Aphrica- D
 ni colebat exilium. Itaque Noa pater Iani co-
 gnomentum habuit à vino inuento. Porro &
 Cælum. Cælum caſtratum à filio Saturno dicitur, vt hic
 dicit Berofus, & Talmudiſtæ conſentiunt, &
 vt ait Diodorus in primo libro. Oſiris in colum- E
 na ſic inſcripſit: Sum Oſiris rex cui pater Sa-
 turnus fuit inter deos iunior cui Saturno gene-
 roſo & pulchro, genus & pater fuit non ſe-
 men, id eſt, caſtratum Cælum, Quod Græci cu-
 culi falſo tranſtulerunt ad Apteram Creten- F
 ſum Saturnum, quem fabulantur teſtes exe-
 cuiſſe patri, qui tamen floruit ſermè ſexcentis
 annis poſt Ianum Cælum regem omnium ſempi-

Aternum, vt in nostra emendata Chronographia probatur. Hæc de cognomentis Iani duobus. scilicet Ianus & Cælum non semen siue castratum Cælum. Nunc de cognomentis Cam dicendum est. Dictus est Cam Camefes, Zoroastes, Saturnus. Cam libidinosum & calidæ naturæ interpretantur Hebræi, Enuus verò propagator, & incubus dicitur. Vnde Latini Enuum Inuum dicunt teste Seruio super vj. *Æneid.* ibi. Vrbisq; Fidenæ castrumque Inui. Et in alijs libris similiter. Ait enim eundem esse Sylvanum, Pana Inuum, ab ineundo, incubum dictum, eo quod passim cum hominibus & brutis congregaretur. Verum Esen infamis dicitur triplici infamia. Primo quod Zoroast, id est, magus esset. Secundo quia patrem non semen reddidisset, quæ duo ad impietatem pertinent. Tertio, quia infamis promiscua libidine esset. Addit & quartum scelus Diodorus Siculus in iij. libro dicens, quod primo Cælo regi omnium sempiterno fuerunt duo primores filij, Atlas qui in Mauritania perijt, & Saturnus qui regnavit in Lybia Sicilia & Italia, suprema impietate & avaritia præditus. Quare verò Cam Itali scriptores cognominant veteri lingua Cam Esen, id est, Cam infamem, qui per compositionem dicitur ab Etruscis & Latinis Camefes, ac propterea corruptor humani generis, vt ait Beresius, Aegyptij profuerunt Camefenum, id est, Cam Sylvanum siue

Pana

Cam Camefes & Enuus.

Zoroast.

Cam.

Camefes.

Pana suum infamem. Vnde Diodorus Siculus **A**
 in primo lib. dicit quòd Aegyptij Pani suo edi-
 Myn. ficauerunt totam urbem, quã ab eo Chem Myn,
 id est, Panos urbem dicunt. Est enim apud Ae-
 gyptios Myn, mansio siue tabernacula, & vrbs.
 Chem verò nomen proprium est Cam. Eadẽ Cam **B**
 Myn David in Psalmo lxxvij. & ciiij. inter-
 pretatur terram Cam, & tabernacula Cã, quia
 vt exponunt Hebræi & catholici primus coluit
 Aegyptiũ, & ideo fuit eorum Inuus siue Pan &
 propagator. Et quia Celi filius, ideo Saturnus **C**
 Aegyptiorum, licet Diodorus in primo genea-
 logiam Osiridis dicat fuisse, quia illi pater Sa-
 turnus, Saturno verò pater fuit Sol, vel Vulca-
 nus. Sed hoc non obstat, quia ibidem dicit, quòd
 Saturno fuit pater, non semen, id est, Cælum **D**
 stratũ, & in iiij. quòd Saturno impio pater fuit
 Cælum frater Atlas Maurus: quod & Berosus
 exprimit. Qui etiam Cælum Ianus dictus est
 sol, vt in præmissis ostendimus, & item Vulca-
 nus, quia ignem primum cœlestem collegit, vt
 Diodorus insinuat, & cum eo holocausta obtu-
 lit, vt etiam Moyses consentit, & ipsum pro me-
 moria & sacris habendis in perpetuum ac iu-
 gem Ianus & Tythea seruauit, & ob id prima
 & magna Cybele, id est, regina sacrorum, & **E**
 Vesta, id est, cœlestis emissus & acceptus ac ser-
 Vesta. uatus ignis & flamma cognominata est, dicẽte
 Ouid. in vj. Fastorũ, & Beroso consentiente his

- A** verbis: Nec tu aliud *Vestam* quam puram intellige flammā. Nataq; de flamma corpora nulla vides. Iure igitur virgo est quæ semina nulla remittit. Nec capit, & comites virginitalis habet. Et notandum est, vt aiunt periti Talmudistæ, quod apud Arameos *Esta* à quo *Vesta*. signi- Esta. ficat ignē & flammam à quo Græci *ἄνιστος* verbū habent, quia prius fuit illis propago *Barbara* quam *Græca*. Græciam enim incoluerunt prius *Barbari*, & ob id multa illis *Barbarorū* vocabula manent, vt significat Strabo in *Geographia Græciæ*. Hanc æstiam, id est, flammā & ignem iugem atq; perpetuū, quem *Ianus* & *Tythia* voluerūt à virginibus seruari; Deus iussit *Moyse* vt sacerdotes *Hebræi* nutrent dicens:
- D** ignis in altari meo semper ardebit, quem sacerdotes enutrent iugiter. Christianis eadem religio est, qui vti *Noa* appposito cristallo, vel phiala aquæ plena, radio solari ignem coelestem ex parte opposita conceptum, vti sacrum in sabbato
- E** sancto excipiunt, & ex eo ignē accendūt, quem sacrant, & ex eo cereos accendunt, & iugē pro toto anno lampadē ante corpus sanctissimū *Christi* nutriunt. Quod iam ferme L. annis in hoc templo sanctæ *Mariæ* ad *Gradus*, & conuentu meo *Viterbiensi*, obseruatum vidi, & à maioribus traditum audiui. Hæc de cognomine *Vesta*. De *Arctia* verò, quia sicut terra cū cælo cūcta
- R** gignit, ita *Tythia* cū cælo lano cunctos mortales Arctia.
Cæli filij.

les ediderit, supra etiam exposuimus, Diodorus A
quoque in iiii lib. sic habet. Cælum ex vxoribus
ferunt filios suscepisse quinque & quadragin-
ta. Horum decem & septem ex Tythea ortos,
proprio nomine singulos, communi autem omnes
à matre appellauit Tythanus: Tytheam verò B
prudencia præditam, cum plurimum mortalibus
profuisset ab eis post obitum deificatam terram-
que fuisse cognominatam scribunt. Hæc Diodor.
Ouidius verò in vi. de Fastis dicit Vestam ter-
ram dictam à proprietate qua terra stat vi pro- C
pria mater omnium. Sic enim dicit: Stat vi ter-
ra sua vi stando Vesta vocatur. Aramee autem
terra, & similiter Hebraice dicitur Aretia, à
cuius nomine Ianus condidit Thuscie Aretium,
vnam ex primis xij. vrbibus ab eo conditis, vt D
ostendimus in commentarijs super fragmenta
Catonis. De Vrbe verò filiorum Tytheæ, id
est, Tythanum in Aegypto, in com-
mentarijs supra Xenophontem
de equiuocis & in præcipuis
cedentibus huius E
operis dixi-
mus. F

ABEROSI, DE AN- TIQVITATIBVS REGNO- RVM TOTIVS orbis

B LIBER QVARTVS.

Argumentum.

DE cognominibus & eorum rationi-
bus iam Berofus expediuit tertium
librum, in hoc quarto de antiquitatibus
cregnorum in communi tractat. Et primo
dicit de diuisione principali totius orbis,
quibus tres primores filios Ianus præfecit,
dicens:

Berosus.

Multiplicatum est in immensum ge-
nus humanum, & ad comparandas
nouas sedes necessitas compellebat. Tum
Ianus pater adhortatus est homines prin-
cipes ad quærendas nouas sedes & commu-
Enem cœtum inter homines agendum, &
ædificandas vrbes. Designauit itaque illas
tres partes orbis Asiam, Aphricam & Eu-
ropam, vt ante diluuium viderat. Singulis
autem his principibus singulas partes ad
F quas irent partitus, ipse per totum orbem
colonias se traducturum pollicitus est.

*Non capiebat igitur præscia Scythia viros ad-
auctos, qui post diluuium pauci numero propter*

ignobilitatem confederant iuxta fluvium Ara-
 xim, vt significat Diodorus in iij. lib. Et in iij.
 ſcribit Cælum regem omnium ſempiternum, ho-
 mines pridem per agros diſperſos ab inculta &
 ferina vita, ad cætum communem & mitio-
 rem vitam, & vrbes condendas reuocaſſe. Hoc
 autem egit vocatis ducibus, & diuiſa terra in
 Aſiam, Aphricã, & Europam, vti ante inun-
 dationem viderat. Quare inundatio non mul-
 tum immutauerat faciem orbis, quam recogno-
 uit. Facla eſt autem hæc prima diuiſio in tres
 partes anno j. natiuitatis ducis Phalech, vt ſan-
 ctus Moyses ſcribit Gen. x. & xj. cap. vbi ſup-
 putat à Sem poſt diluuiũ vſq; ad Phalech annos
 centũ. Ergo centeſimo anno poſt diluuium diui-
 ſit tribus filijs terram. Et (vt aiunt Hebræi &
 Catholici authores) Sem præfecit Aſia: Cam
 Aegypto & Aphricæ: cuius metropolis fuit Chē
 Nyn, vt in præcedente libro expoſuimus. Iape-
 tum verò qui & Atlas Maurus dictus eſt,
 quòd obierit in Mauritania, (vt Diodorus in
 iij. inſinuat) præfecit Europæ, ipſe toti orbi præ-
 fuit, dicente eodem Iano apud Ouidium: Ne-
 penes eſt vnum vaſti cūſtodia mundi. Author
 eſt Ariſtoteles, vſus Homeri teſtimonio in pri-
 mo Politicorum principio gentes & Deos ab
 vno rege cæptos regi, & in familijs ſeniſſi-
 mum quemque regem fuiſſe. Ergo docuit prin-
 cipes coloniarum ſeniſſimus cosmographiam,
 quem

Diuiſio
 terræ quā
 do facta.

Iapetus.
 Atlas.
 Maurus.

A quem viderat ante diluvium, ut sciret quisque in quem locum suas colonias ducturus esset. Eo tempore ut Phyllo Hebraeus de multiplicato humano genere tradit, ipse cum tribus filiis & multis colonijs in Pontum venit, & ratibus circum-

B lustravit omne mare mediterraneum, ostendens primo Sem littus omne Asiaticum à Tanai per Bosphorum usque ad Nilum Aegypti, & Cameſe à Nilo littus Aphricæ usque in angustias Oceani & Gadium. Iapeto autem omne littus Europæ

C à Gadibus usque Tanaim. Et singulis provincijs circa littus dimisit primas colonias. Et decennio postquam à Tanai discesserat in eundem locum redijt, lustrato mari, & primis colonijs positis, & reversus in Scythiam, ordinabat alias

D colonias. Quæ dicit Phyllo conveniunt ei, quod ait Cornelius Tacitus de situ & moribus Germanorum, dicens priscos cum novas sedes quærerent, non terrestri itinere, sed mari ratibus aduectos fuisse. Consentit & de aduentu primo Iani ad-

E uectate in Vaticanum quod scribit Cato in secundo fragmento, dicens post opinionem de origine gentium: Siue, inquit, mundum existimes sempiternum, ut Chaldaei, siue initium ex tempore sortitum, ut Phœnices, siue ante Ninum annis circiter ducentis quinquaginta quibus duravit aureum seculum, inundatas fuisse terras, semper Scythi tribuitur principatus originis. Ex his aiunt venisse Ianum cum Dyrin & Gallis progenite-

ribus Vmbrorum, & rate cum colonijs per Tyberim vectum, tenuisse ad læuum latus Etruriam, primasq; in Vaticanum & Ianiculum exposuisse colonias. Hæc à nobis copiose exposita fuerunt super fragmenta eiusdem Catonis. Ex

Colonia primæ Italiae. his patet primas colonias Italiae in Hetruria positas, in primo aduentu Iani post diluuium, anno fermè centesimo octauo & aureo seculo, vt omnes canunt. Quod & nos in chronographia Hetrusca signauimus. His expositis Berosus de prima antiquitate suæ patriæ incipit explanare c sic dicens:

Itaq; Nymbrotum creauit Babyloniam Saturnum primū, vt ibi primū ædificaret cum coloniis suis. Quare Nymbrotus assumpto filio Ioue Belo cum coloniis furatus est rituales Iouis sagi, & cum populo venit in campum Sennaar, vbi designauit urbem, & fundauit maximam turrim, anno salutis ab aquis cētesimo trigesimoprimo, regnauitq; annis 56. & deduxit turrim ad altitudinem & magnitudinem montium, in signum atque monumentum, quòd primus in orbe terrarum est populus Babylonicus, & regnum regnorum dici debet. Ergo ab eo exordiemur, & per ipsum mēfurabimus omnia regna & eorum reges ac tēpora, abbreviando illa in hunc modum.

Querunt plures an ante Babyloniam fuerint

Arint alie vrbes, & quidem ante diluvium fuerunt Enos, vt in principio dixit Berofus, & item Ioppe de qua Plinius in quinto naturalis historie, & Solinus in collectaneis aiunt quod Ioppe est antiquissima in toto orbe, vt que ante
B diluvium fuit condita. Post diluvium verò anno centesimo per totum sequens decennium condita sunt primæ colonie singularum provinciarum littorearum, vt diximus. Babylonia verò cum post diluviū designata fuerit anno cxxxj.
C vt dicit, patet quod non fuit prima quoad tempus, sed dignitate ædificij & libidinis dominandi, vt omnes notant. De ea narrant omnes historiici, non solum Moyfes & Hebræi, sed etiam Gentiles, de quo Iosephus in primo de antiqui-
D tate Iudaica, de turri (inquit) Babyloniæ & diuersis vocibus hominum, etiam Sybilla meminit dicens: cum omnes homines vnius vocis existerent, quidam turrim ædificauerunt excelsam tanquam ascensiuam per eam ad celum. Dū
E verò ventos immittentes euerterunt turrem, & vocem propriam unicuique partiti sunt, & propterea Babel contigit vocari ciuitatē. De campo verò Sennaar in religione Babylonis, meminit Hestius ita dicens: Qui verò de sacerdotibus
F fuerunt erepti, Iouis sacra sumentes, in Sennaar Babylonis venerunt, diuisiq; post hæc diuersitate linguarū per generationes suas tenuerunt loca maritima simul & mediterranea. Hunc eun-

Babel.

dem locum Hestij producit Petrus Comestor in A
 histor. scholasticis. Addit Berossus, se velle men-
 surare, id est, ratiocinari quo tempore ceperunt
 regna ab condita Babylonia, quia tempora Mo-
 narchiæ Assyriorum certissima sunt & reges,
 quamvis mentiantur Babyloniā fuisse primā B
 post diluuium dicens:

Anno cxxxj. à salute ab aquis prima o-
 mnium gentium & ciuitatum, fundata est
 à Saturno Babylónico nostro vrbs & gens
 nostra Babylonica, multiplicataque est ni- C
 mis numero posteritatis, magisque studuit
 paci & religioni Saturnus Deorum, quàm
 opulentiis. Et turrim quidē ædificauit, sed
 non compleuit, nec designatam urbem fun-
 dauit, quia post quinquaginta sex annos D
 subito non comparuit translatus à Diis.

Babylo-
 niam
 Saturnus
 ædificauit

Dignitate non tempore prima fuit Babylo-
 nia. Saturnus eius studuit paci & religioni,
 quia tunc florebat prima aurea ætas, quæ cum
 primis hominibus sata est, vt significat Ouidius E
 in primo Metamorphoseos, & Fabius pictor, &
 Cato, in quorum commentarijs plura de aureo
 seculo explanauimus. Admonitus quoque di-
 uina plaga in confusione turris substitit magis.
 quàm ab impietate destitit, cum animo esset fa-
 crilegus & tyrannus. Vnde dicitur subito non
 comparuisse translatus à dijs, id est iustis prin-
 cipibus clam discerptus. Nam & simile dicitur
 de

A de Aenea & Romulo & alijs clam discerptis quod subito non cōparuerint in deos relati. Provincia Sennaar Chaldaea, est pars provinciae Ba Sennaar
 byloniae, quam Graeci & Latini vocant Mesopotamia. Mesopota
 potamiam, Hebraei verò Aram fluviorum, quia
B iacet media inter Tygriim & Euphratem. In ea regione natus est Abraam cccxj. post diluvium anno, vt supputat Moyses Genes. xj. cap. Ortus est autem in ciuitate Vr Coa, id est, Chaldaea. Vr Coa.
 Quam enim Latini & Graeci proferunt Vr Chaldaeorum, eandem Aramei, Vr Coa dicunt, & Hebraei Vr Casdi. Vnde Ptolemeus in Geographia vocat eam Vr Coa, & Moyses Vr Chaldaeorum, dicens Gene. cap. xj. Thare genuit Abraam & Aram, qui mortuus est in terra natiuitatis
D suae Vr Chaldaeorū. Tulit autem Thare Abraam filium suum & Loth & Sarai, & eduxit eos de Vr Chaldaeorum. Qui ergo dicunt Vr ibi accipi pro igne, & sine certo authore aut ratione dicunt Abraam fuisse proiectum in ignem, hi
E profecto somniant, & eadem facilitate cōtemnuntur, qua profertur haec fabula. Igitur Beresius posito fundamento regni Babyloniae ac tempore, subiungit quas colonias in quas provincias Ianus misit, dicens in communi:

F Ab exordio huius, Ianus pater misit in Aegyptum cum coloniis. Chemesenum: in Lybiam verò & Cyrenem, Tritonem: & in totam reliquam Aphricam Iapetum

priscum Atalaa. In Asiam orientalem mi- A
 sit Gangem cum aliquot ex filiis Comeri
 Galli. In Arabiam Fœlicem Sabum cogno
 mine Thuriferum. Arabum præfecit Ara-
 biæ desertæ: & Petreium, Petreïæ. Canam
 posuit à Damasco vsque in extima Palæ- B
 stinæ. In Europa regem Sarmatiæ fecit
 Tuysconem à Tanai ad Rhenum, iunctiq;
 sunt illi omnes filij Istri & Mesæ cum fra-
 tribus suis ab Adula monte vsque in Me-
 sem bericam Ponticam. Sub his tenuerunt C
 Tyras, Arcadius, Emathius. Italiam tenuit
 Comerus Gallus. Samotes possedit Celtas,
 & Iubal occupauit Celtiberos.

*Ab exordio conditæ Babylonie cœpit ex Scy-
 thia mittere colonias, scilicet novas, per alios D
 duces. Nam ante Babyloniam per omnia lit-
 tora ipse reliquerat, vt supra diximus. Et Ca-
 mesem misit in Aegyptum & Aphricam. Sed
 sedem regiam in Aegypto Cammin habuit, vt
 supra exposuimus. Substituit autem ei pro E
 Aphrica duos duces, Tritonem & Iapetum.
 Triton genuit Lybiam & Cyrenem atque Nu-
 midiam, in qua vt Ptolemæus describit & hi-
 storici testantur, est lacus & fluuius Triton ab
 eo dictus, & insula Tritonidis, vbi Dionysius F
 Tritonis nepos fuit clam nutritus, & Palatua
 Minerva. Minerva tritonidis exposita, vt Diodorus in
 quarto memorat & alij consentiunt. Græci verò
 vt*

Palatua.

Minerva.

- A** ut nulla pars esset in orbe, à qua non subriperent, falso tamen aliorum gesta, etiam sibi Tritonida sinxerunt & Dionysia. Lybia autem olim pars Aegypti Marmarica erat, licet Ptolemæus distinguat. Cui argumento est, quòd
- B** Isis siue Ceres Aegyptia frugifera legisera di Ceres.
 eta fuit, ut Diodorus in j. scribit ex historia Aegyptia, & eam docuisse in Italia molere, ac panes conficere, cum antea glande vescerentur, etiam Plinius asserit in vij. naturalis historie
- C** cap. ultimo. Et tamen Festus eam in campum Ronæ Argeum aduexisse primum fruges ex Lybia dixit, quia est pars Aegypti. Similiter & Camesem siue Saturnum filium regis sempiterni omnium Cæli qui regnavit in Aegypto,
- D** eundem etiam regnasse in Italia, Sicilia, & Lybia scribit Diodorus in quarto libro. Sed difficile videtur quòd Berofus ait Iapetum. Atlantem substitutum fuisse Camefi in Aphrica, cum ei principatus totius Europæ obuenerit
- E** & maior natu quàm Camefes fuerit. Sed dicendum est quòd substitutum hic appellavit Berofus extraordinarium ducem ad auxiliandum in colonijs. Quare Iapetus duxit colonias Iapetus.
 in Aphricam ex filijs primogeniti sui Comeri. Comeri.
- F** Unde ad hanc ætatem Hispani magnam partem ex populis Aphricæ vocant Comeros. Hæc de origine Aphricæ in communi. De Asia dicit, quòd Ianus misit Gangem cum aliquot ex Ganges.

filijs Comeri in *Asiam orientalem*. Ptolemæus A quoque Comeros populos & Comeras vrbes in *Bactris* & *India* notat cum alijs geographis. *Ganges* nomen suum reliquit fluuio maximo, de quo *Iuuenalis* in *Satyra*. Omnibus in terris que sunt à *Gadibus* vsque *Auroram*, & *Gangem*. B Circa hunc fluuium *Gangas* colonias retinuisse nomen vsque ad magnum *Alexandrum* *Curtius* libro nono indicat. De hoc fluuio *Seneca* de situ *Indiæ*: *Ganges*, inquit, per *Indiam* fluit nouem alueis, sicut *Nilus* septem, dicente *Vergilio* in nono *Aeneidos*: Ceu septem surgens sedatis annibus altus Per tacitū *Ganges*. De *Arabia* sciendum est vt *Ptolemæus* in *Geographia* & alij dicunt, quod tres sunt *Arabia*, *Felix*, vnde thus venit, & ob id *thurifera* dicitur. Inde D *deserta*. Tertia *Petrea* vbi metropolis *Petra*, de qua *Esaias*: Emitte agnum domine dominatorem terre de *Petra* deserti ad montem filie *Sion*. Omnem autem partem *Phœnicie* à *Damasco* vsque *Gazam* extremam urbem *Pale-* E *stinorum*, dedit *Cana* filio *Camesis*. Vnde diuina *literæ* atque *Hebræi* hanc *Phœniciam* à primo *coloniarum* duce vocant terram *Canaam*, à re-promissione verò facta *Arabia*, Terram promissionis. In qua prouinciæ sunt *Damascena*, *Ga-* F *lilea*, *Samaria*, *Iudea*, *Palestina* & *Idumæa*.

Promissio Haftenus de prisca antiquitate *Asiæ*. Nunc de nis terra antiquitate *Europæ* post conditam *Babyloniam* sequitur

- A** sequitur. Tuyscon, inquit, dux fuit Sarmatarum Tuyscon.
à Rheno ad Tanaim. Hi antea Scythie reputati
sunt, dicente Plinio in iiij. naturalis historie.
Scytharum nomen vsque in Sarmatas & Ger-
manos transiit. Nam Germania dicta est sub.
- B** Romanis, teste Cornelio Tacito de situ & mori-
bus Germanorum. Est autem Germania proprie
à Rheno amne qui diuidit Gallos à Germanis,
vsque ad sequentē Vistulam fluium qui inter-
fluit Cracouiam metropolim Polonie, quem ipsi
- C** vocant Visclam. Germania tota in quinque ge-
nera diuiditur, vt ait Plinius in iiij. naturalis
historie cap. xv. Genera, inquit, Germanorum
sunt quinque. Primum Vandali, quorum partes
sunt Burgundiones, Varrinæ, Catinni, Gutto-
- D** nes. Secundum genus Inghenones, quorum pars
sunt Cymbri, & Teutoni à Caucoi gente. Pro-
ximi autem Rheno Istheonones, quorū pars sunt
Cymbri mediterranei. Tertium genus hi sunt
quibus prope sunt quarti generis Herminones,
- E** quorum pars sunt Sueui, Hermunduri, Catti,
Cherusi. Quintum genus sunt Peuccini, Baster-
næ. Sed hæc diuisio Pliniana vera est de Ger-
manie parte vicina gelido & glaciali oceano.
Nam plures alias gentes continet, vt patet in
- F** Ptolemeo. Porro à Vistula Cracouie vsq; Bori-
scum fluium & Ripheos montes, proprie Sar- Sarmatæ.
matæ in Europa sunt. Riphei montes dicti à Riphei.
duce Ripheo filio Comeris, quem Moyses vocat
Riphat

Riphat Sarmatæ verò à Sarmatæ filio Iſtri, **A**
 Moyses verò vocat Ieſtan & Aſſarmauet,
 quos Berofus dicit Iſtrum & Sarmatem. Hos
 Græci vocant Sauromatas. Porro qui trans Ri-
 pheos montes & amnem Borifcum extendun-
 tur ad Tanaim, & paludē Mæotidem, & Tau- **B**
 ricam Cherſoneſſum, vt patet in octaua Euro-
 pæ Ptolemæi tabula his tantum remanet nomen
 Scythiæ in Europa, vti etiam ſignificat Pli-
 nius libro iij. naturalis hiſtoriæ, capite xij. Scy-
 tharum, inquit, nomen vſquequaque tranſit in **C**
 Sarmatas atque Germanos, nec alijs iſta dura-
 uit priſca appellatio, quam qui ſunt extremi
 harum gentium, & ignoti prope cæteris morta-
 libus degunt. Quod verò addit Berofus, quòd his
 iuncti ſunt omnes filij Iſtri ac Meſæ ab Adula **D**
 monte vſque in Meſambriam Ponticā, etiam
 nomina locis extantia indicant, vt patet in Geo-
 graphia Ptolemæi, tabula quinta & nona Eu-
 ropæ. Adula mons dicitur ab Adula duce, filio **E**
 Iſtri, quem Aduram Moyses vocat, & eſt
 mons ſupra Niceam, cuius terminus eſt inter
 Galliam & Germaniam, non procul lacu Con-
 ſtantienſi, In his vicinijs ſunt fontes Iſtri, qui
 teſte Plinio in quarto naturalis hiſtoriæ, cap.
 xij. oritur in Germaniæ iugis Noriæ, ex aduer- **F**
 ſo oppidi Gallorum Scanri, qui & Danubius
 dicitur: & quum primum in Illyricum venit,
 dicitur Iſter, ac per innumerās lapſus gentes
 ſex

Adula.

Iſter.

Asex ostijs in pontum defluit. Est igitur binomi-
 nis dicente etiam Ouidio in primo libro de Pon-
 to. Ripa vicina binominis Istri. Nomen ister
 tenet à duce. Mons adula immensa terrarum
 spatia in longitudine metitur, diuersisq; locis
B diuersa sortitur nomina. Trans montes ad su-
 perum septentrionem longitudinem in Ptole-
 mæo adhuc inuenies: Moeseos à Moesa, qui Mœ-
 syis duabus imperauit, superiori & inferiori:
 quas nunc vocant Valachias, alteram altam,
C alteram bassam. Quidam scribunt Mysiam,
 rectiusque Plinius in tertio naturalis historie,
 Mæsiam. Inferior Valachia siue Mæsia Pon-
 tica in Ptolemæo tenet Tyrassolim, à Tyras fi-
 lio Iapeti: & Istropolim, ab Istro duce: & Tybi-
 dsca, à Tybe filio Istri Inferior Mæsia cōtinet Bo-
 sinenses & Valachos bassos, & Dedanos, à Deda-
 no Curete: quàm regionē Dedaniā posteri corru-
 ptè Dardaniam protulerunt. Sequuntur due
 Bannoniæ, quas vulgò Vngarias, Latine Pan-
E nonias dicimus, mutata b, in p, Phis ex filijs
 Istri & nepotibus scribit Ptolemæus nomina
 locorum. Saum fluuium, Salinum à Sala, Axa-
 los populos, & à fratre eius Albina Albanum
 montem. Porrò cis longitudinem montis Adu-
F le usque Mesembriam inuenies Moeseos Ly-
 burnos, à Mesa duce. Iader coloniam, ab Ia-
 der filio Istri. Cis montem Mesam inue-
 nies Dalmatiam, à Dalmat filio Istri: &

Valachia.
 Mæsia.

Pannoniæ

Dalmatia.
 Salona.

Dicli

Dicliote, à Dicla filio Iſtri: Salona, à Sale A filio Iſtri. Sequitur Emathia, ab Emathio filio Cameſis. De qua Lucanus in principio, Bella, inquit, per Emathios pluſquam ciuilia campos.

Macedoni Ea poſtea Macedonia dicta eſt à filio Oſiridis, **Epirus.** vt Diodorus author eſt in primo libro. Epirus à B filio Iſtri dicitur. Inuenimus non ſolum Iſtrum

nomen Chaldaeum, ſed & Moſaici lētim, promontorium ab Iētam qui & Iſter. Deinde ſequitur Thracia quaſi Tyracia à Tyras filio Iapeti, vſque urbem in ſine montis, quam Graeci **C** Meſembriam, Berofus Meſemberiam, Philo Meſe Sepharan: Moyses verò Sepharan vocat Genetiſ decimo capite. De Comero in ſequentibus dicitur, cum ducibus Tubal & Samote. Hoc tamen velim admonitum eſſe lectorem, quosdā **D**

Mefi. dicere Meſos eſſe, quos Bulgaros vulgus nuncupat. Quòd proſecto eſſe falſum teſtimonio Danubij cōprobat. Oſtia enim eius ſunt in Meſſia, vt Ptolemæus & alij docent. Ceterum Valachi & non Bulgari tenēt Oſtia Danubij. Sunt **E**

Valachi. igitur Meſi quos Valachos dicimus, & non Bulgari. Sed de his haëtenus, dicturi de his & alijs qui mutauerunt nomina ſi tempus quandòque dabitur. Nunc de ſine quarti libri Berofi proſequendum eſt, de quo ita dicit, atque concludit: **F**

Hi ſunt qui egreſſi ſunt poſt Nymbrotum ſinguli cum familiis & coloniis ſuis, relinquentes nomina ſua locis in ſignum
ex pedit

- A** expediti onis à ano patre commiffa, & ad monumentum pofteris vt fcirent quis eorū fuiffet conditor. Hi iuxta mandatū Iani colonis deductis turri conffructa pro metro- poli, ipfi in veis & cauernis cafas habebāt.
- B** Solus nofter Saturnus idcirco exceffit mā- datum, quia urbem vrbiū & regnum re- gnorum voluit effe Babyloniam. Rurfus his temporibus Ianus cum omnes in colo- nias miffi abiuffent, eos qui remanserunt
- C** bipartitus eft: Nam fecum retinuit filios plurimos, quos poft salutem ab aquis ge- nuit, & item maximam gentium multitu- dinem quū fecum in colonias conductu- rus erat. Scythia cum matre fua Araxa &
- D** aliquot coloniis qui Armeniam incolerent, rex primus relictus eft conffituto fūmo Pontifice Sabbatio Saga ab Armenia vſ- que in Baſtrianos: quæ longitudo à nobis ad hanc ætatem vocatur Scythia Saga. Po-
- E** ſtremus omniū ipſe Ianus ab Armenia per orbem colonias feminaturus, egreffus eft. Hæc noſtri maiores multis libris tradide- runt. Nunc de temporibus eorum ac poſte- ritatibus dicemus, iuxta id quòd in noſtra
- F** Chaldaica & primordiali Scythica hiftoria fideli memoria conſervatum eft.

Post Nymbrotum dicit ſupradictos duces inſiſ- ſe ad loca ſibi aſſignata. Nam antea Ianus ipſe

ipse loca exploraturus circum littora mediterranea colonias posuerat, vt supra exposuimus. Memoratu verò dignum est, quòd subdit, singulos duces imposuisse nomina sua locis, quæ tenuerunt, scilicet montibus, fluminibus, & vrbibus. Vnde Hieronymus in commentario super Genesim, & Eusebius de vocabulis gentium: Iapetus, inquiunt, tenuit in Asia & Europa. In Asia quidem tenuit ab Amanò Taurèque montibus Syriae ac Ciliciae vsque Tanaim. In Europa verò totum tenuit à Tanai ad Gadiram, relinquens locis ac gentibus vocabula, ex quibus quedam mutata sunt à posteris, alia permanēt vt fuerunt. Hæc dicti authores. Tribus autem ex causis imposuerunt nomina gentibus & locis. Primam & secundam ponit Berosus in littera. Et ideo argumentum à nominibus vetustis gentium & locorum, est validius quocunque authore, quia authores quandoque falluntur & fallunt, non autem nomen impositum. Et ideo Linius in quinto ab vrbe cōdita, quanquā multos haberet authores asserentes Thuscōs imperasse toti Italiae, solo tamen nomine Turreno imposito toti circa Italiam mari, pro validiore authoribus argumento vsus est, dicens: Mari supero & infero, quibus Italia insula modo cingitur, terra marique Tusci quantum potuerint, nomina sunt argumento, quòd alterum Thuscum communi vocabulo gentis, alterum

Trescaus-
sæ impo-
nendorū
nominū.

Arum Ariaticum ab Atria Thufcorum colonia
vocaere Italicae gentes. Græci eadem Turrhe-
num Ariaticum vocant. Tertia ratio impo- Nominū
imponen-
dorum ra-
tio tertia.
nendi nomina est, ad fulgorem & memoriam
eorum & præcedentium maiorum, vti Lactan-
Btius in undecimo capitulo primi libri Institu-
tionum, arguens contra Minutium Felicem.
Potest, inquit, etiam sic argumentari: Sa-
turnus, cum potentissimus esset rex, ad reti-
nendam parentum suorum memoriam, vtrius-
Cque nomina celo & terra indidit, cum hæc prius
alijs vocabulis appellarentur: qua etiam ratione
mōtibz & fluminibus nomina sunt imposita,
& mari: vt mare Icarium, Aegæum, Hellespontus:
& in Italia, Auentinus & Tyberis. Ita Satur-
Dnus natus est ex homine, cui nomē fuit Vrano siue
Celo. Quod esse verum Trimegiſtus author est,
qui cum diceret admodum paucos extitisse in
quibus fuisset perfecta doctrina, in his Cælum,
Saturnum & Mercurium nominavit. Hæc
ELactantius. Nota hoc loci lector, hunc Trime- Trimegi-
ſtus.
giſtum Aegyptium fuisse longè ante primum
Saturnū Græciæ antiquissimū Apteram. Et ideo
de Aegyptiorum etiam orbis præcis deis Celo,
Saturno ac Mercurio dicit: Nam Mercurius Mercuri-
us.
Fperfecta prudētia extitit, vt Diodorus in primo Saturnus
Cælus ho-
mines.
libro docet. Saturnus verò pater Osiridis Came-
ses perfecta physica & Magica floruit, à qui-
bus & Zoroast & Magus appellatus est, vti

Berosus & Hebræi atque catholici tradunt. A
 Cælus verò omnium rex sempiternus Ianus do-
 cuit perfectam Physicam Theologiam & ritus
 atque naturalem Magicam, vt Berosus tradit:
 adeò vt teste Macrobio in primo Saturnaliorū:
 Eum physici miris efferant argumentis diuini-
 tatis & perpetuam promeruerit præfationem in
 omni sacrificio, & Mythici prædicent eo re-
 gnante religione ac sanctimonia omnium do-
 mos fuisse munitas. Diodorus quoque in quarto
 libro cum Beroso consentit etiam Astronomiā, C
 & alia plura Cælum regem docuisse. Rursus
 Ianus. Ianus, inquit mandatum dedit, quòd præua-
 ricatus fuit Nymbrotus, vt Turrim pro me-
 tropoli construerent, Dionysius Halicarnassens
 in primo scribit moris fuisse antiquis, vt vrbes D
 non magnas, sed paruas, & locis munitas con-
 derent, non quidem lapidibus, sed vt ait Be-
 rosus, solum præter turres, veijs & cauernis.
 Veias appellat currus & cauos truncos arborum
 & tuguria, vt de prisca aureo seculo natis in B
 Latio Aboriginibus Vergilius insinuat in octa-
 uo Aeneidos, dicens: Hæc nemora indigenæ
 Fauni Nymphæq; tenebant, Gensque virum,
 truncis & duro robore nata. Turris autem
 ab Hetruseis proferebatur Tursis, à quibus F
 Tursena & Etursia, vt Myrsilus & Dio-
 nysius Halicarnassens in primo libro dicunt.
 Est autem Tursena & Etursia vrbs turri-

A tis edibus constructa. Eas posteri mutata s; in r,
 protulerunt Turrenam, Eturriam: Romani E-
 truriam, vt probauimus in Anniana quæstio-
 ne xvj. vsque in xx. & super Myrsilum atque
B tetrapolim turritam fuisse probauimus. Ergo
 Ianus docuit humiles vrbes ad cætum & com-
 munionem politicam, non ad pompam & domi-
 nationis libidinem. Vnde omnes vrbes quæ ante
 Romanorum imperium in Thuscia antiquissi-
C mæ perseuerant, hæ paræ sunt. Quas verò ma-
 gnas cernimus, vt nouas scimus, aut post destru-
 ctionem Gothorum adauctas legimus. Quod
 verò Berofus dicit Ianum postremum omnium
 colonias per orbem traduxisse, hoc intelligitur de
D secunda profectiōe ab Armenia post conditam
 Babyloniam, quia antea primus omnium ex-
 ploraturus littora transsortauit, vt in precedē-
 tibus ostensum est.

DEFLORATIO

BEROSI CHAL-

D AE I

LIBER QVINTVS.

Argumentum.

IN præcedenti libro, iā Berofus exposuit
 omnium regnorum & prouinciarū anti-

quitates & origines in communi, nunc in A particulari eas diffinit, à Saturno primo Nymbroto rege Babylonix, vsque ad decimum octauum regem Ascatadem. Vnde totus hic liber diuiditur in decem & octo partes, quarum prima est, quæ antiquitates B & origines fuerint sub Nymbroto primo Saturno atque rege Babylonix, dicens:

Berosus.

V T supra diximus, anno à salute hu- C mani generis ab aquis centesimo trigesimo primo, cœpit regnum Babylonicum, sub nostro Saturno, patre Iouis Belli: qui imperauit annis lvi. Anno huius decimo Comerus Gallus posuit colonias D. suas in regno, quod post Italia dicta est. Et regionem suam à suo nomine cognominauit, docuitque illos legem & iustitiam. Anno eius duodecimo Iubal condidit Celtiberos, & paulo post Samothēs, E qui & Dis Celtas colonias fundauit: neque quisquam illa ætate isto sapientior fuit, ac propterea Samothēs dictus est. Anno Nymbroti xv. Oceanus ad Ninum Aegypti confedit, & multos ex sorore Te- F thyde edidit liberos. Inde superuenit ille corruptor humani generis Chemesenuus. ubi Telchines magicam docens, maxima opin

- A** opinione celebratur. Anno decimooctauo eiusdem Babylonici regis, Gogus Sabeam Arabiam Felicem cū Sabo suo patre puer tenuit, & Triton Lybiam, & Iapetus priscus Atalaa Aphricam, Cur Aethiopiam, &
- B** Getulus Getuliā. Anno eiusdem xxv. Thuyfcon Sarmatas maximos populos fundauit, & Mesa cum filiis Istri priscos Mesios posuit, vsque ponticā Mesembriā ab Adula monte Anno trigessimooctauo eiusdem
- C** regis Sagæ Armeni multiplicati possederunt omnem Caspiam regionem, Ab Armenia vsque in Bactrianos, & Ianus pater Ianeos colonos traduxit in Hircaniam, & Ianiolos in Mesopotamia versus mare sub
- D** Babylonia. Anno quadagesimo eiusdem regis aliquot coloni ex filiis Comeri in Bactrianis sibi sedes quæsiuerunt. Et Ganges in India sedem sui nominis. Anno xlv. eiusdē regis aliqui ex filiis Mesæ ac Getuli
- E** iuncti simul primi Mesagetæ in India propagauerūt. Eadē tempestate Saturnus rex Babyloniæ misit principes coloniarū Assyrium, Medum, Moscū & Magogū: qui regna condiderunt Assyriū, Medū, & Magogū in Asia, Moscos verò & in Asia simul &
- F** Europa Anameon quoque adolescentulus Mæones à se dictos condidit, & regnavit centum quinquaginta annis.

Babylonia tetrapolis.

Gallus.

Babyloniam tetrapolim posuit Nymbrotus, A
 quorum partes teste Moysse Gene. x. capit. dictæ
 erant, Babel, Arat, Acat, Calanne. Omnis enim
 ciuitas regia, & caput regni tetrapolis condeba-
 tur, vt in fine Xenophontis de æquiuocis proba-
 uimus. Babylonia verò fuit initium & caput B
 sedesque regni Nymbroti, vt ibidem scribit
 Moyses. Comerus fuit primogenitus Iapeti post
 diluuium, vt tam Berossus quàm Moyses scri-
 bunt. Gallus epitheto paterno dictus est. Est au-
 tem Gallus nomen, vt de æquiuocis Xenophon C
 docet, plurium originum. Nam vt Latine ori-
 ginis, significat maritum gallinæ: vt Græcæ,
 candidum: vt Celticæ, Francigenas à Galethe
 filio Herculis, teste Diodoro in vj. libro. Vt
 Phrygiæ, castratum, vti Galli Cybeles, & Gal- D
 lus fluuius, quia ad insaniam secandi testes in-
 ducit. Vt autem Arameæ & Hebrææ origi-
 nis, significat inundatum. Ergo Comerus Gal-
 lus Inundatus epitheto paterno dicitur. Vnde
 Ianigenas, qui Umbros vetustissimos Italia E
 genuerunt Gallos veteres pro genitores Umbro-
 rum vocat Cato in secundo fragmento origi-
 num. Et Solinus in collectaneis: Veterum, in-
 quit Gallorum prolem Umbros esse, M. Anto-
 ninus assueuerat. Hos eosdē quia in clade aquosa F
 imbris superstitēs fuerunt, Græcè ὀμβροὺς
 dictos, scilicet epitheto paterno veterum Gallo-
 rum Ianigenorum. Comerus loca. s. vbi Ianus

A auus ante colonias posuerat, à se cognominauit:
 Nam in Vetulonienſi agro eſt Vallis Comera, &
 Ry Comerius, In Phaliſcis eſt regio Comerſan, à
 qua oppidum Iſola Comerſana. Cluſium quoque
 antea Comer ſolum dicebatur, vt author eſt Li-
Buius in x. ab vrbe condita. Docuit autem Thu-
 ſcos legem atque iura, quæ ſcilicet ante viginti
 annos & amplius auus eius Ianus in ſcriptis
 illis mandauerat, licet breuibꝯ abſolutas. Hi-
 ſpanos condidit Iubal. Hic frater Comeri ex Ia- **Iubal.**
Cpeto patre, à Moſſe vocatur Tubal. Primum lo-
 cum tenuit in Betica à ſe dictũ Tubal, quẽ mu-
 tata ob ſimilitudinem literarũ in prolatione
 T, in D, poſteri dixerunt Dubal, vt ſcribitur à
 Pomponio Mela de vrlibꝯ Beticæ. Hunc eun-
Ddem Tubal quidam nominauerunt Taracon, à **Saguntũ.**
 quo vrbs Taracona. Cum eo veniſſe Sagas, ar- **Samothæ.**
 gumento eſt vetuſtiſſimum Saguntum, amicitia **Britones.**
 populi Romani illuſtre. Celtas ſine Gallos Frã-
 cigenas condidit Samothæ. Samothæ fuit frater
E Comeri atque Tubalis ex Iapeto patre à quo
 primum Britones, inde Galli Samothei dicti
 fuerunt, & præcipue Philoſophi atque Theologi
 ſectatores eius. Vnde Diogenes Laërtius in
 principio de vita Philoſophorum. Philoſo-
Fphiam, inquit, à Barbaris initia ſumpſiſſe com-
 plures authores aſſerunt. Conſtat enim apud
 Perſas clariſſe Magos, apud Babylonios &
 Aſſyrios floruiſſe Chaldaeos, apud Celtas & Gal-

Samothei los Dyrudas & qui Samothei dicuntur, qui te- **A**
 ste Aristotele in Magico & Sectione xxiij. suc-
 cessionum libro, diuini atque humani iuris fuere
 peritissimi, & ob id religioni deditissimi, ac pro-
 pterea Samothei appellati sunt. Verum iratus
 Diogenes Græculus subdit. Qui, inquit, hæc **B**
 Barbaris tribuunt, hi profecto recta factaque
 nesciunt. A Grecis nempe non Philosophia mo-
 do, verum etiam hominum genus initio mana-
 uit. Nam Museo Athenæ. Lino verò Thebæ in-
 clytæ sunt. Horum primus inuenitur de deorum **C**
 generatione & initio rerum tractasse, alterum
 de cursu dierum & syderum deque animalibus,
 & mundi generatione scripsisse affirmant. Itâ
 Philosophia initium à Grecis habuit. Hæc ridi-
 culus & indoctus arguendus Græculus Diogenes. **D**
 In Dioge- nem. Sicut enim arguendum est. Linus & Museus, &
 Laërtiū. Orpheus ab Aegyptiis & in Aegypto didicerunt
 Orgia & Theologiam, & rerum scientiam.
 Et ea in rudissimam & absque literis Græciam
 retulerunt, ut in j. lib. & alijs testatur Diodo- **E**
 rus ex Aegypcia histo. Quare Philosophia à
 Barbaris initium sumpsit, nō à Grecis. Præterea
 à septem sapientibus Philosophia Græciæ cœpta
 est, qui omnes ab Aegyptiis didicerunt, ut idem
 Diod. & alij asserunt. Quare à Barbaris non **F**
 Græcis, initium habuit Philosophia. Rursus Or-
 pheus & Linus & Museus, quos primos Græ-
 ciæ philosophantes & theologizantes faciunt,
 sue

A fuerunt paulo ante Troiae excidiū, quia Orpheus
cū Hercule & Argonautis nauigauit, & præ-
ceptores Herculis fuerunt socij Orphei Linus
Thebanus, & Musæus Atheniensis, vt omnes
Græci conscribunt. Porro ab his ad antiquissi-
B mum regem Græciæ Phoroneum priscum, qui
primo anno Nini regnauit, vt in principio &
procemio diximus, numerantur in Eusebio de
temporibus, anni fermè octoginta supra septin-
gentos, & ante eundem Phoroneum septingen-
C tis viginti annis inuenti sunt coctiles Latercu-
li inscripti aëstorū observatione physica, vt Epi-
genes grauis author docet, & Plinius in septi-
mo naturalis historiæ cap. vltimo refert. Ergo
Phœnices atque Aſſyriæ literæ artes & discipli-
D næ, ante priscos Græciæ theologizantes fuerunt
annis non minus quingentis supra mille. Rur-
sus Strabo qui floruit Octauiani etate scribit
in Geographia Iberica, Hispanos circa Beticam
eruditos etate sua fuisse, & eos affirmare sex
E millibus annis ante, se habuisse leges, & carmi-
na, atque literas. Sunt autem sex millia Ibero-
rum anni, qui teste Xenophonte vtuntur qua-
drimestri anno, ex solaribus duo millia. Quod si
ab Octauiano retrosupputes duo annorum mil-
F lia, peruenies ad initia Nini, à quo vsque ad
Argonautas colliguntur anni, non minus se-
ptingentis, tam secundū Eusebium de temporibus,
quàm alios Chronographos. Quare philoso-

phia & literæ non minus septingentis annis A
 fuere ante Hispanis quàm Grecis. Initium ergo
 philosophiæ à Barbaris nō à Grecis fuerit. Qua-
 drant autem traditiones Hispanorum, & Berosi
 dicentis, quòd Tubal Samothès, & Thuyfcon
 anno quarto Nini formant legibus sua regna. B
 Et vt ait Strabo, circa Beticam doctiores Hi-
 spani ea tempora tradunt. Tubal autem vrbs à
 primo Hispaniæ duce dicta, est in Betica, vt no-
 tat Pomponius Mela, quam corruptè vocant
 Dubal. Quare, vt complures authores tradunt, C
 verum est, quòd philosophiæ initium & litera-
 rum simul, non à Grecis, sed antiquissimis Phœ-
 nicibus, Assyrijs, Chaldeis, Ianigenis, Hispanis,
 Galli Græcis tradide-
 runt lite-
 ras.
 & Samotheis atque Germanis, & Aegyptijs
 emanauit. Ergo quoniam Galli utebantur lite- D
 ris quibus & Greci, vt testatur Cesar in vi-
 libro commentariorum, easque à Samote patre
 Dite habuerūt, vt ibidē dicit, consequēs necessa-
 rio est, vt nō à Cadmo, sed à Gallis tam Galathæ
 quā Mæones & Gallogræci & tota simul Græ- E
 cia easdem habuerint. Argumento sunt quæ au-
 thores producit Xenophon, Archilochus, & Iose-
 phus. Nam Xenophon in libro de equinocis cum
 plures Cadmos distinxisset, hæc subdit. Quintus
 Cadmus fuit paulo ante ruinas Troiæ Armonia F
 Samothrace inclutus, qui ob Armonia à prisca
 vxore certamen passus rediēs à Phœnicia, retu-
 lit in Græciā primus sexdecim numero rudes li-
 teras

A teras. nō Phœnicas, sed characteribus Galatharum & Mæonū persimiles. Et Archilochus in Epitome temporū cū octo discreuisset Homeros, hæc intulit: Vltimū hunc Homerū ætas nostra cernit, qui Olympiadexxiij. & ab excidio Troiæ
B quingentesimo anno patria Mæon. Olympico certamine victor iudicio totius Græciæ eximius poëtarū est habitus, & ei soli ius tributū emendandi characteres & nomina, & linguā Græcam, quæ (vt ferunt) Cadmus Samothrax ferè
C Barbara & plena ruditatis attulit, nihilque Phœnicū habebant, sed Galatharū & Mæonū figuras retinebant. Iosephus item, à publica fide sacerdotū, & bibliothecarū probat, nō habuisse literas à Cadmo, quia nulla certa & publica fide, sed priuata posteraq; opinione id dicunt. Sic enim contra Appionem grammaticum arguit: Græci gloriantur se à Cadmo habuisse literas, cuius vestigiū non possunt ostendere, aut in archiuis sacerdotū, vel publicis armamentarijs &
E bibliothecis. Hactenus de Tubal, Samote, & Tyyscone, de quo plura etiā in præcedentibus libris dicta sunt, sicut & de Oceano, Iapeto prisco, Comeris, Mæsa, Istro, Gange, Porro etiam de Tritone supra exposuimus. Cetera clara sunt,
F exceptis quibusdā obscurioribus. Primū est de Telchinibus, qui etiam ab Aegypto in Rhodum colonias miserunt, de quibus Diodorus in vi. li- Telchines
 bro ex Rhodiana histōria hæc scribit: Fertur
Rho

Rhodos cū Calphurnia Oceani filia Neptunum A
 nutriuisse, ab Rhea illis datum, primūque in-
 habitatā fuisse insulā ab his quos vocāt Telchi-
 nes filios maris Telchin Lydi dicūt Apollinem,
 & Alysi Iunonem, & nymphas Telchinias.
 Et apud Camereos ibidē Iuno appellatur Telki- B
 nia. Et subdit. Volunt Telkines fuisse incanta-
 tores, & tanquam magos inducere nubes, im-
 brēmque, & grandinem, ac mutare solitos
 proprias formas cum vellent, & artium inuidos
 extitisse. Rursus dubitatur de eo quòd ait, Assy- C
 rium fuisse missum à Saturno, qui Assyrium
 constituit imperium. Quis fuit iste Assyrius,
 & quando constituit imperium? Respondetur
 ex dictis Xenophōtis in libro de equiuocis, quòd
 Assyrius fuit proprium nomen filij Beli Iouis, D
 cognomen verò lingua Assyria Ninus, id est,
 Iuppiter, quia is qui fuit Babylonij Hercules,
 idem & Iuppiter Assyrijs, vt ipse dicit, & nos
 in cōmentarijs super ipsum exposuimus, Et vt
 ait, auus eius & pater condiderunt oppidulū in E
 quòd ipsum miserunt. Et cum bello domuisset
 Asiam, ipse Ninus, id est Iuppiter, & oppidum
 in urbem regiam maximam vertit, & à cogno-
 mine Ninum vocauit, vt etiam Diodorus in
 tertio libro est author. Moyses item confirmat
 Assyrium egressum à Babylonia, edificasse ma-
 gnā Ninuen urbem tetrapolim, cuius qua-
 tuor partes nominat, Ninuen siue Ninum, Re-
 sem, Forum, Cale. Cetera plana sunt.

Assyrius.

A *Argumentum.*

S Equitur Berosus de secundo rege Babyloniae Ioue Belo filio Saturni Nymbroti, & quæ gesta & antiquitates sub eo contigerint, dicens:

B DE BELO IOVE.

Berosus.

S Ecundus rex Babylonie Iuppiter Belus filius dicti Saturni, regnavit annis lxiij. & fundamenta designata Babyloniae oppidi magisquam urbis erexit. Pace fruebatur usque circa finem imperij sui. Anno iij. huius, Comerus more Scythico unde venerat docuit suos Italos urbem curribus componere. Et idcirco Veij appellati sunt vocabulo Sago, qui Veias plaustrum appellant, & urbem ex his compositam si parva sit Veitulam, si magna Vlurdum, si metropolis Cy Ocholam ad hæc quoque tempora Scythæ plaustris & curru pro domibus utuntur. Et sub solario quidem stabulum, supra verò habent officinas domus. Concludit & loca à se cognominata Tyras, postquam Tyrū fundavit, cum principibus coloniarum littora maris tenuit, fundavitque Thraces Arcadius Arcadium, Emathius Emathiam tenuit. Anno xlv. huius Beli Ianus pater posuit colonias in Arabia felice, & à suo nomi

nomine vnas vocauit Noam, & à cogno- A
mine Ianineas. Qui verò ex posteritate
Comeri erant Galli ab Auito cognomine
illos appellauit Gallos. Anno lvi. huius Be-
li Chemefenus venit in Italiam ad Come-
ros, & non comparente Comero, cœpit co- B
lonias regere atque corrumpere suis im-
pietatibus & sceleribus. Ianus verò pater
circa Arabiæ Felicis fluuium plures colo-
nias relinquens, & à se Ianineas cognomi-
nans, in Aphricâ ad Tritonem venit. Hac æ-
tate Iuppiter Belus cœpit libidine domi-
nandi torqueri. Et paulò ante Araxa cum
filio Scythæ, creato omnium gentium Sa-
garû rege Sabatio Saga, atque in Armenia
relieto, ipsa occupauit omnem partem Occi- D
dentalem ab Armenia vsque in Sarmatiâ
Europæ. At verò Iuppiter Belus quum non
posset alios subiugare nisi subacto & tru-
cidato Sabatio Sagarum rege, clam moli-
tus est illum perimere. Cùmque Saturnus E
prospiceret se non posse euadere quòd in-
numeras insidias sibi parauerat Iuppiter
Belus, clâdestina fuga se tutabatur, in Sa-
gis Caspiis delitescendo. Cùmque naturæ
concederet, iussit filio Nino vt Sabatium F
Sagam funditus deleret, & omnes populos
Babylonico regno subiiceret, quia omniû
in orbe primum fuisset. Quo accepto Sa-
bat

A batius delitescerebat in Baſtrianis Sagis,
 quouſque cerneret tempus idoneum vel
 ad regnum vel ad fugam. Ita arma Iouis
 cōtra eum parata illum regno pepulerunt
 circa tempora Semiramidis. Eodem tem-
 pore Triton reliquit filium Hammonem
 regem Lybiæ, qui accepit coniugem Rheā
 ſororem Cameſenui Saturni Aegyptiorū,
 ſed tamen ex Almanthea adoleſcentula
 clam Rheā Dionyſium ſuſtulit, & in Ny-
 ſam urbem Arabiæ educandum miſit.

Non diſſentiunt qui dicunt urbem Babylo-
 niæ conditam à Semiramide, quoniam Nym-
 brotus territus confuſione linguarū designauit
 Babyloniam paruā tetrapolim, & Belus fun-
 damenta erexit, & Semiramis ampliſſimam
 reddidit, quo pacto illam deſcribit Diodorus in
 iij. libr. Comerus verò Veis cœpit vti more Scy-
 thico, in Tetrapoli à Iano condita, vbi habita-
 batur tugurijs, & cryptis. Vnde & illam partem
 tunc Veitulam, nunc Veituletum dicimus, à quo
 Veitulonia, quæ poſteri per Syncraticam di-
 phthongon protulerunt Vetuletum & Vetulo-
 niam. Et in hoc loco non ſuperſue repetit quod
 antedixit: Loca à ſe cognominauit, quia in
 agro Vetulono cognominauit vallem Comerā,
 & alueū Ry Comerium, cum primū venit ſub
 Nymbroto. Hoc verò anno Beli condidit Co-
 mersolum quod tunc Cluſium & Comerſanā

nunc Phaliscam, vt in præmissis diximus. Quod **A**
 verò Tyras condidit Tyrum, nomen est argu-
 mento. Porro Syri & Hebræi à principatu Phœ-
 nicie ac maris vocant eum Zor. Or enim collem
 montemque significat, Zi verò à consilio digni-
 tatis derivationem habet, vt Talmudistæ periti **B**
 asserunt, & D. Hieronymus insinuat libro de
Zor. interpretationibus Hinc Zor est consularis col-
 lis, Tyrus enim est insula parua in modum ma-
 gni & ampli collis, vbi ciuitas est, quam conti-
 nenti iunxit Magnus Alexander, vt Curtius **C**
 refert, & Ouidius confirmat xv. Metamorpho-
 seos dicens: Fluctibus ambitæ fuerunt Antysa
 Pharosque. Et Phœnissa Tyros, quarum nunc
 insula nulla est. De Iano verò præter id quod
 Plinius libro sexto naturalis hystoriæ à suo co- **D**
 gnomine Ianibeos & Ianineos descripsit esse
 Arabiæ Felicis fluminis accolæ, etiam, & vr-
 bem Gallam, & Gallim insulam à proprio no-
 mine Iani Noa. Noam urbem enumerat xxxj.
 capite. Quinetiam diuinæ literæ in patria Ogy- **E**
 gia Phœnica Noe, quæ postea ab Hebræis di-
 cta est tribus Iuda, vrbes versus Edom quidē,
 alteram à nomine dictam Noam, alteram à co-
 gnomine Ianum in præfectura Gazæ, vt patet
 Iosue xv. capite. Et Ianiam portum Palestinæ **F**
 in eadem tribu notant Ptolemæus & libri Ma-
 chabæorum. Ex quo intelligimus veracem esse
 Berosum qui Noam Ogygem eandemque co-
 gno

Agnomine Ianum patrem toto orbe profectum po-
 suisse colonias, & à se denominasse, ac propterea
 mythice id significasse Ouidium, qui eum in pri-
 mo de Fastis inducit dicentem: Me penes est
 vnum vasti custodia mundi. Cameses item cir-
Bca finem Beli venit in Italiam. Quare paulo
 post, scilicet circa principia Nini coepit regere.
 Existimo eum litasse, vbi Ryspanpanos Græ-
 co vocabulo dicitur. Nam quum pro inito re-
 gimine antiquitus ad littora fluminum lita-
Crent, & illis nomina sua imponent, vt Ry,
 Ianus. Ry Ciusus. Ry Comerius. Ry Osiris. Ry
 Atlas. Equidem & Camesennus Ryspanpa-
 no nomen per interpretationem dedit. Rysenim
 Græcæ fluentum est. At Panpanos Arameè Ca-
 Pan.
Dmesennus est. Cui est argumento, quod Cam siue
 Chem Græci Pan dicunt, vt patet ex Diodoro
 in primo libro, qui Chem Myn interpretatur
 Panos urbem, & Ptolemæus Panopolim. Quin-
 etiam alteram urbem ipsi Camesi dicatam, tan-
Equam vniuersali Aegyptiorum Pani, & Inuo,
 Pampanos appellant tam Ptolemæus quàm alij
 Geographi. Ergo eundem quem Aegyptij Ca-
 mesennum, Latini olim Camesem, Græci Pan-
 panos dixerunt. Quare Ryspanpanos per inex-
Fpugnabile ab interpretatione argumentum, est
 ritius & fluentum Camesis. Quod verò subdit,
 circa finem imperij sui Iouem Babylonie Belo
 insidias parasse atque arma, contra Sabatium

Sagam, il est, regem Armeniorum, iam facit A
atque ostendit aureum seculum è proximo fi-
niendum, quo teste Trogo & Iustino, mos erat
regibus imperij fines tueri, non proferre, & cui-
que intra suam patriam regnum finire, de quo
super Fabium Pictorem ad longum loquuti su- B
mus. Que verò de Hammonis adulterio & Al-
manthea & Dionysij Lybici ortu, hoc loco Be-
rosius breuibus absoluit, Diodorus in quarto li-
bro multa verbositate narrat. Vnde ibi quisque
legat historiam. Hoc loci satis est notasse, quòd C

Saturnus Comes Saturnus Aegyptiorum, quem in eo-
Aegypti⁹. dem libro Diodorus cum Beroso sentiens asserit
regnasse in Italia Sicilia & Lybia, prius in
Italiam venit, quàm ab ea pulsus à Iano in Si-
cilia regnaret, & à Sicilia sumpta militia Ham- D
moni bellum in Lybia inferret, vt in sequenti-
bus videbitur.

De Nino filio Beli.

Berosus.

Tertius rex Babylonix à nostris scri- E
bitur Ninus, Iouis Beli filius, & re-
gnauit annis liij. Hic omnibus suis viribus
sumptis & armis patris sui Iouis Beli, om-
nibus bellū intulit, nulli parcens, & Saba-
rium Sagam, quòd esset in omnium desi- F
derio, omni studio ad interitum quærita-
bat, quare etiam toto huius tempore exul
apud suos delituit. Hic omnium primus ex
nostris

A nostris regibus Babylonicum regnū propagavit, & omnium primus templum Belo patri: & matri Iunoni, & Rheæ auia, & statuas in medio oppidi Babyloniæ erexit. Anno huius Nini iij. Tuyscon gigas Sarmatas legibus format apud Rhenum. Idipsum agit Iubal apud Celtiberos, & Samotes apud Celtas. Ecōtra Camefenus Saturnus Aegyptiorū Comarus Italos nitebatur corrumpere, iuuantibus illum conuenis & aduenis quos ille pro Italiæ coloniis conduxerat, quos ipsi vocant Montanos Aborigines: At apud Lybiam lis orta est inter Rheam & Hammonem ob stuprum admissum cum Almanthia, quærebatq;
D Rheam ubi Dionysius esset ut eum perderet, & diu lis ista rixaq; perseuerauit. Anno Nini x. Ianus pater ex Aphrica in Celtiberos Hispalos venit, ubi duas colonias dimisit à se dictas Noëlas & Noëglas. His
E enim etiam antea cognominibus cognominauerat vxores Iapeti & Chemese-nui. Nini anno xix. Ianus pater veniens in Italiam quum comperisset Camefenum præter opinionem corrumpentem
F iuventutem, tribus annis illum æquo animo tulit. Deinde illi aliquot coloniis assignatis, eum Italia excedere iubet. Ipse omnes colonias diuisit. Etenim omnes co-

lonos Comaros corruptos & conuenas & A
 aduenas, mōtana trans Ianiculum amnem
 colere iubet, illisq; filiam suam Cranam
 Helernam, id est, suffragio ab his electam
 & exaltatā reginā cum scepro Albamdat:
 nam quæ duos filios suos nouissimos cum B
 illorum posteritate Cranum & Cranam
 Ianus cum Comaro miserat, coaluerantq;
 in gentem atque posteritatem maximam,
 quam nostra ætate Ianigenam vocant, co-
 gnominant autem Razenuam, id est, sa- C
 cram propagatricē incubamq; contra im-
 pietatem Camesenui. Itaque suam posteri-
 tatem separatam ab originibus esse voluit
 cis Ianiculum amnem in planitie atq; ma-
 ritimis. Cognominauit autem eam Raze- D
 nuam, vt & Cranum Razenum. Interea
 quum Italia discessisset Camesenuus, ad
 illum Rheā venit, & illi nupta ambo con-
 tra Hammonem cum Titanibus pergunt,
 ibiq; bello commisso pellunt regno Ham- E
 monem & in Cretam cogunt. Cum in Ly-
 bia Camesenuus regnat, parit ex Rheā so-
 rore Osirim, quem cognominauit Iouem.
 Vigesimo secūdo anno Nini Ianus in Thu-
 scia Ianiculum, quod ætate Camesenui F
 cōdidit, sedem sibi perpetuam statuit vsque
 Arnū, vbi colonias positas vocauit Arryn
 Ianas, id est, à Iano exaltatas. Vetuloniæ
 iura

Aiura dicebat & docebat atque regebat anno Nini quadragesimo tertio. Sabarius quum aduerteret nullo pacto sibi licere vti regnis, creato Armenis Sagis rege filio Barzane, in Sarmaticum Ponti littus concessit. Eadem tempestate Dionysius Hammonis filius armis sumptis Rheam & Camesenum regno paterno pellens, & secum Osirim retinens, in filiumq; adoptas, eum à patre suo Hammonem Iouem cognominauit, vti à magistro Olympo Olympicum, eiq; totius Aegypti regnum tradidit. Eodem anno virgo Pallas apud Tritonidem lacum infantula exposita ab eodem Dionysio Ioue Lybico etiam cognominato, adoptata in filiam fuit, quæ omnem militiam prima Lybicos docuit. Eodem tempore Ianus pater Ianigenas Razenuos docuit Physicā, Astronomiam, diuinationes, ritus, & rituales scripsit, & omnia literis mandauit. Eisdem verò nominibus & veneratione diuina sunt prosequuti, quibus in Armenia Saga erant vsi. Anno xlix. Nini, Celtiberos rexit Iberus filius Iubal, à quo Iberi nominati fuerunt.

FNini l.j. anno apud Celtas regnauit Samotis filius Magus, à quo illis oppida plurima posita sunt. Vltimo anno Barzanes in Armenia à Nino superatur.

Ninus. Ninus iste fuit Babylonius Hercules, & Assyrius Iuppiter. Vnde & Saturnus Saga fugatus armis Iouis dicitur. Nam & Belus Iuppiter Babylonicus ea parauit, & filius eius Ninus Iuppiter Assyrius eadem explicuit. Quod verò Ninus idem sit & Iuppiter Assyrius, author est Xenophon libro de equiuocis. Quum verò fermè sexcentis annis post Ninum & aureum seculum fuerint Saturnus Cretenfis Apteras, & filius eius incestuosus Iuppiter, constat Graciam mentiri de Saturno fugato ad Ianum sub aureo seculo, vt copiose ostendimus super Fabium Pictorem. Sub hoc Nino xij. fuisse gesta memorat Berosus. Primum quòd toto huius tempore Saturnus Caspius exul delituit, dicente Ouidio in Fastis: Thuscum rate venit in annem Ante pererrato falcifer orbe Deus. Et Vergilius: Primus ab æthereo venit Saturnus Olympo, Arma Iouis fugiens, & regnis exul adeptis. Neque tamen mox inito regno intulit Ninus arma gentibus, quia non erant arma & militia aureo seculo, sed fermè quadraginta annis composita pace ac fœdere cum rege Arabia proximo, assuescit militiæ populum, vt Diodorus in iij. libro insinuat. Et ideo rudes ad resistendum populos Asiæ, ad Lybiæ usque terminos facile perdomuit, vt Trogus & Iustinus in primo libro, & Diodorus in eodem quarto asserunt. Secundo notat Berosus quòd

**Ninus bel
li inuētor,**

- A quòd Ninus fuit primus author monarchie, & ideo ab eo inchoant Græci, & non à principio aurei seculi, quod ignorabant qui primi ante Ninum fuerint in orbe reges & literæ. De statuis verò quas Belo patri posuit & Rheæ tam
- B Hebræi quàm Lactanius & Catholici consentiunt, id fuisse occasionem idololatriæ. Diodorus verò Siculus in quarto libro addit à Semiramide vastas & magnitudine mirandas, tam aureas quàm argenteas factas, postquam Baby-
- C loniam parvam extruxerat, & in prægrandem urbem fundauerat. Tertio notat Berosus quid anno quarto Nini à quatuor Saturnis gestum sit. Tres enim Saturni, Tubal Hispanus, Samotes Gallus, & Tuyscon Germanus, regna sua
- D legibus formant. Quartus verò Saturnus Cameses, qui ab Aegypto colonias in Thusciam aduexerat, e contra Thuscis iam legibus & literis à Comaro formatos corrumpere pergebat magica, & vitiiis. Unde Diodorus in quarto ait
- E hunc Saturnum filiū Celi qui regnavit in Italia, Sicilia, & Lybia fuisse summa impietate & auaritia præditum. Quòd verò his temporibus literæ & carmina his populis essent Hispanis, Gallis, Germanis & Italis nō solum ex Beroso,
- F sed etiam ex aliis proditur. Nam Strabo qui Octauiani etate floruit, scribit in quarto libro in Geographia Batica, quòd asserebāt Hispani se habuisse literas, leges & carmina iā ante sex

Idololatriæ prima

Saturni quatuor.

Ninus. Ninus iste fuit Babylonius Hercules, & As- A
 syrius Iuppiter. Vnde & Saturnus Saga fu-
 gatus armis Iouis dicitur. Nam & Belus Iup-
 piter Babylonicus ea parauit, & filius eius Ni-
 nus Iuppiter Assyrius eadem explicuit. Quod
 verò Ninus idem sit & Iuppiter Assyrius, au- B
 thor est Xenophon libro de equinocis. Quum
 verò fermè sexcentis annis post Ninum & au-
 reum seculum fuerint Saturnus Cretensis Apte-
 ras, & filius eius incestuosus Iuppiter, con-
 stat Græciam mentiri de Saturno fugato ad C
 Ianum sub aureo seculo, vt copiose ostendimus
 super Fabium Pictorem. Sub hoc Nino xij. suis-
 se gesta memorat Berosus. Primum quòd toto
 huius tempore Saturnus Caspius exul delituit,
 dicente Ouidio in Fastis: Thuscum rate venit D
 in amnem Ante pererrato falcifer orbe Deus.
 Et Vergilius: Primus ab æthereo venit Satur-
 nus Olympo, Arma Iouis fugiens, & regnis
 exul adeptis. Neque tamen mox inito regno
 intulit Ninus arma gentibus, quia non erant E
 li inuētor, arma & militia aureo seculo, sed fermè qua-
 draginta annis composita pace ac fiedere cum
 rege Arabiæ proximo, assuescit militiæ popu-
 lum, vt Diodorus in iiij. libro insinuat. Et ideo
 rudes ad resistendum populos Asiæ, ad Lybiæ F
 usque terminos facile perdomuit, vt Trogus &
 Iustinus in primo libro, & Diodorus in eo-
 dem quarto asserunt. Secundo notat Berosus
 quòd

A quòd Ninus fuit primus author monarchie, & ideo ab eo inchoant Græci, & non à principio aurei seculi, quod ignorabant qui primi ante Ninum fuerint in orbe reges & literæ. De statuis verò quas Belo patri posuit & Rheæ tam

B Hebræi quàm Lactanius & Catholici consentiunt, id fuisse occasionem idololatriæ. Diodorus verò Siculus in quarto libro addit à Semiramide vastas & magnitudine mirandas, tam aureas quàm argenteas factas, postquam Baby-

Idolola-
triaprima

C loniam parvam extruxerat, & in prægrandem urbem fundaverat. Tertio notat Berosus quid anno quarto Nini à quatuor Saturnis gestum sit. Tres enim Saturni, Tubal Hispanus, Samo-

Saturni
quatuor.

D legibus formant. Quartus verò Saturnus Cameses, qui ab Aegypto colonias in Thusciam aduexerat, e contra Thuscios iam legibus & literis à Comaro formatos corrumpere pergebat magica, & vitiis. Unde Diodorus in quarto ait

E hunc Saturnum filiū Cæli qui regnavit in Italia, Sicilia, & Lybia fuisse summa impietate & avaritia præditum. Quòd verò his temporibus literæ & carmina his populis essent Hispanis, Gallis, Germanis & Italis nō solum ex Beroso,

F sed etiam ex aliis proditur. Nam Strabo qui Octavianī etate floruit, scribit in quarto libro in Geographia Batica, quòd asserebāt Hispani se habuisse literas, leges & carmina iā ante sex

millia annorum Ibericorum, qui efficiunt duo A
millia solarium, vt probauimus in editione de
origine philosophiæ & literarum. Si verò ab
Octauiano retrosuppotes annorum duo millia,
equidem peruenies ad vigesimum annum Ni-
ni, vt patet in nostra emendatissima Chrono- B
graphia. Nec etiam distat multum Chrono-
graphia Eusebij. Quare fermè Berossus & tra-
ditio Strabonis de origine literarum apud Hi-

Tubal uō **Dubal.** spanos Bæticos, consentiunt. Quod autem Tu-
bal eas tradiderit, argumentum facit prima C
Hispaniæ vrbs Tubal à conditore nomen ha-
bens, quamuis corrupta prima litera impresso-
res posuerint Dubal in Pomponio, Mela in de-
scriptione Bæticæ. Quales autem Hispanorum
characteres essent, opinio mihi ea est, quòd qua- D
les & Sagi & Thusci. Nam & Sage Thysci
& Hispani origine sunt, apudq; vtrosque præ-
cipue Sagum nomen mansit. Cui argumento est,
quòd à Sagis Saguntum vrbs antiquissima fuit
Hispanis, vt etiam nominis deriuatio probat. E
Thuscis item cognomine Sagos fuisse, satis ex-
plicauimus superq; xix. fragmentum Catonis
aperuimus. Quamobrem Etruscæ literæ Sage
sunt, & sermo fermè illis Sagus, vt in multis
vocalibus apparet. Cui argumento est quòd pri- F
mus præceptor eorum & conditor Ianus ex Sa-
Samothres ga Scythia Aramea venit, vt in præcedentibus
Dis. exposuimus. Samothres quoque cognomine Dis
literas

Aliteras Sagas dedit quæ Phœnices erant, à quibus Græci suas formauerunt, quas principio Galatis & Mæonibus tradiderunt Galli præsci. **Literæ in Gallia &c.**
 Nam ut author est Cæsar in vj. commentariorum Galli à Dite disciplinas nacti, etiam vsq;
Bad sua tempora eas retinuerunt vsi literis quibus & Græci. Xenophon quoque libro de equuocis ait. Cadmum intulisse Græciæ literas similes Galathis & Mæonicis magis quàm Phœnicibus. Igitur ante Cadmum fuere literæ, philosophia, carmina, theologia, & leges, Hispanis, Gallis, Germanis & Italis per multa secula & ætates. Quarto notat Berosus, quòd eodem tempore quo dicti tres duces formabāt Hispaniam, Galliam, Germaniam, e contrario Saturnus Aegyptiorum Camefes nitebatur corrumpere Iani-
 genas inuuantibus conuenis & aduenis, quos ille pro Italiæ coloniis transportauerat, quos Itali vocant montanos Aborigines. Ergo recte ait Diodorus Siculus in iij. lib. quòd Atlas & Saturnus fuerunt filij Celi primi in Scythia. Et Atlas quidem pius obiit in Mauritania, Saturnus verò summa auaritia & impietate præditus regnavit in Lybia, Sicilia & Italia. Et iste Camefes fuit cum quo Ianus partitus est
Eduas provincias Etruriam, & cis Tyberim Umbros, à quibus ducibus nominate sunt Ianicula à Ianiculo oppido, & omnis alia regio trans Etruriam à Camese Camefanam, ut Ma-

crobius auctor est in primo Saturnaliorum. Po-
steri ut etiam Quintilianus sentit, vbi sunt sepe
litera r, pro s, ut Turfis, Tursena, Arbos, Ho-
nos, Decos, Cameses, Camesena, dixerunt pro
Turris, Turrena, arbor, honor, decor, Camers, Ca-
merena. In Latio circa Albam fuit ab eo cum
suis Aboriginibus Vmbri antiquissimis fun-
data vna Camerena, cuius incolae compescuit
Romulus, ut testatur Dionysius Halicarnas-
sens in secundo libro. Secundam Camesenam
siue Camerenam posuit in montibus Vmbriae al-
tis. Et idcirco hos corruptos formauit. Saturnus
iustus, & vocauerunt eos montanos Aborigi-
nes ad distinctionem Aboriginum in planitie
Latij & tractu Sabinorum. Quot sunt genera
Aboriginum exposuimus in Fabio pictore, &
fragmentis Catonis, & historia Tusca, & in
aliis pluribus locis commentariorum. Quæ verò
distantia sit inter indigenas, conuenas, & ad-
uenas, legatur Seruius super viij. Aeneid. di-
cens: Indigenæ dicuntur ibi geniti. Conuenæ
verò ex vno loco conuenientes in alium. Adu-
enæ autem qui ex diuersis locis in vnum adue-
niunt, & ut exposuimus aliis locis, triplex fuit
Aboriginum genus post Ianicum Gallis ad-
uentum. Primi indigenæ, qui in Sale Vmbro-
ne in tractu Vmbriae Thuscie geniti sunt. Secun-
di conuenæ, qui in Sale Vmbro-ne geniti, ab eo
loco in alia loca Thuscie, Sabinie & Latij con-
uenerunt

Camere-
na.

Indigenæ
Conuenæ
Aduenæ.
Aborigi-
nes.

- A uenerunt. Vltimum genus fuit Cameſenum ad-
uentitium à diuerſis locis Aegypti, Lybia, & in
colonias deduxit in montibus altis Vmbriae in-
nioris. Quinto notat Berofus quod Diodorus Si-
culus ex hiftoria Lybica ſcribit Berofus cōgruēs,
B dicens, quod Rhea Aegyptia ſoror Saturni de- Rhea nu-
nupſit Hammoni regi Lybia, qui clam Rhea pſit Ham-
cum Amalthea nymphea congreſſus genuit Dio-
nysium Lybicum, eumq; ad vitādas nouerca in-
ſidias nutriendum miſit in Numidiae inſulam
C Nyſam ad Tritonidem lacum. Quare comperta
Rhea litem intulit Hammoni, ab eoq; diſcedens
venit ad fratrem Saturnū & ei nupſit. Prolixè
autem in Diodoro hæc hiftoria textitur. Sexto
notat Berofus, quod anno x. Nini regis Ianus
D trāſportauit colonias ex Aphrica in Hispanias,
vbi duas colonias poſuit à ſuo proprio nomine
deriuationem habētes, à quo cognominatæ ſunt
uxores Iapeti & Cameſenui. Extabant hæ vr-
bes cultu, habitatione, & nominibus, tempore
E Plinij, qui in iij. naturalis hiftor. cap. xxj. enu-
merat inter vrbes Hispaniæ Noëlam & Noë-
gam, quanquam aliās ſcribatur Noëgla. Dedit
nomen proprium vrbi Arabiæ Felicis Noa, vt
ſuprà expoſuimus. Luſtrauit enim Aſiam, A-
F phricam, & Europam Noa, Colonias ductitās.
Vnde ex Iberis, Sagis, Hircanis, Scythicis, Phœ-
nicibus, Aphriſq; repleuit Hispanias, quibus no-
mina perſeuerāt, vt in his cōmentariis ſuper Be-
roſum

Noela.
Noega.

rosam exponitur. Septimo notat Berosus quòd A
anno xix. Nini Ianus venit sessurus in Italiã.

Noa qui
ca. Ianus in
Italiam ve
nit.

Ergo erat tunc Noa qui & Ianus pater natus
annos sexaginta octo supra octingentos. Nam
ante diluuium erat annorum DC. vt patet Ge-
nes. vi. cap. & à diluuiò vsque ad xix. annum B

Nini fluxerunt anni CCLXVII. vt Berosus
supputat. A diluuiò quidem ad cõditam Baby-
loniam annos numerat CXXXI. à condita verò
Babylonia vsq; ad Belum annos LVI. & à Be-
lo ad Ninum annos LXI. his adde annos XIX. C

Nini cum Noa venit ad Camesem, & reddunt
supradictam summam annorum vitæ Iani siue
Noë sexaginta octo supra octingentos. Quare vi-
xit in Italia & Etruria annis duobus & nona
ginta. quia vt scribit Moyses Gene. ix. & x. ca. D
omne tempus vitæ Noë fuit ante diluuiũ annis
sexcentis, & post diluuium annis CCC. Octa-
uo notat Berosus quòd Ianus præter opinionem

Camefas
impius.

inuenit in Thuscia Camesem corruptentẽ iuue-
tutem. Præter opinionẽ quidem, quia paulò ante
reliquerat eum Aegypti ac Lybiæ Saturnum.
Corrumpebat autem inuentutẽ, quia teste Dio.
in iij. li. cum esset auaritia & impietate prædi-
tus, regnabat in Lybia, Italia, & Sicilia. Doce-
bat igitur quæ ad auaritiã pertinent meũ & F
tuum, vsuram & furtum, & quæ ad impietate
in Deum sunt, magicas artes & strigas. Pas-
sus est igitur Ianus, æquo imò dissimulato ani-
mo

Amo tribus annis. deinde assignatis aliquot colo-
 niis iubet illum ab Italia discedere, & in Sicilia **Ianus to-**
 regnare, ubi suo nomini regiam Camesenam si- **tum Italiã**
 ue Camerenam fundavit. Quod verò Ianus in **tenuit.**
 se conuerterit totum Italiæ regnum ac reforma-
Buerit. *Macrobius* & *Ouid.* verba congruentia con-
 firmant. Etenim de participato regno cum Ca-
 mese, & quòd paulo post non comparente Came-
 se solus Ianus totam Italiam priscam, quæ erat
 Etruria & omnis regio circum Tyberim ultro
Citròque possederit, ita exprimit *Macrobius* in
 primo Saturnalium demonstrans circum Tybe-
 rim regionem. & dicens: Omnem hanc regionem
 quæ Italia dicitur, regno Ianus obtinuit. Qui
 (vt *Iginus Protarchum Trallianum* sequutus
Dtradit) vt cum Camese atque indigenis, ita par-
 ticipata potentia possidebat, vt à se oppidum Ia-
 niculum diceretur, residua regio Camesena nun-
 cuparetur. Qui idcirco gemina facie prætendi-
 tur, quia ad ipsius regis prudentiam referebant,
E qui & præterita sciret, & futura prospiceret.
 Post hæc non comparente Camese, ad solum Ia-
 num regnum redactum est. Hæc *Macrobius*.
 Quod verò post pulsum ab Italia Camesem, Ia-
 nus Italiam Camesenam reformauerit, notat
F*Ovidius* in *vi. Fast.* dicens: Adiacet antiquus
 Tyberino lucus Helerno. Pötifices illuc nunc quo-
 que sacra ferunt. Inde sata est Nymphe Cranã
 dixere priores, Nequicquam multis sæpe petita
 pro. is

procis. Et paulo post: *Viderat hanc Ianus, vi-* A
saq; cupidine captus, Ad duram verbis molli-
bis vsus erat. Et post stuprum ait: Ius pro con-
cubitu nostro tibi cardinis esto. Hoc pretium po-
site virginitatis habe. Sic fatus virgam qua
striges pelleret posset A foribus noxas (hec erat B
alba) dedit. Et hoc est quod ait Berof. quod o-
mnēs corruptos à Camese impio & mago iussit
colere trans Tyberim, & illis filiam suam Cra-
nam pro reformatione Helernam, id est, suffra-
gio reginam electam & exaltatam dat cum sce C
ptro, & alba, Alba sunt fascēs imperij cum
virgarum fascibus & securi, vt probauimus in
multis locis horum authorum super quos supra-
dicta eorum commentaria scripsimus. Dedit er-
go ipsi ius vertendi cardines, coloniarum, prin- D
cipatuum, & castigandi Striges ac Magos Ca-
mesenos. De iure vertendi cardines, à quo iure
dictus est deus Vertumnus, & eius filia dea Ver-
tumna, diximus ad longum in Propertij com-
mentarijs super Elegiam ad Vertumnum. Nec E
te moveat quod Berofus dicit Cranam fuisse fi-
liam Iani, & Ouidius à Iano amatam & cor-
ruptam, cum quia probatior in antiquitatibus
est Berofus, & idcirco sibi magis creditur. Vnde
idem Ouidius in principio huius historiae se ex- F
cusat, quod res narranda non erat clara, sed ob-
scurior annis, tum vel maximè, quia vt ait Ari-
stoteles in primo Metaphysicae, multa mentiun-
 tur

A tur poëte. Et quia oportet mendacem esse memorem, consequens est ut Ovidius fuerit in hac remendax, qui in primo de Fastis ponit Ianum aureo seculo regnasse, quando iustitiam & publicam pudicitiam nondum facinus mortale subgarat, ipsumq; pudicissimum predicat, cuius arma essent Claves & Sere, ac Ianuæ ad claudendas valvas contra corruptores. Nunc verò ipsum econtra facit impudicum & stupratorem, & contra iustitiam & pudicitiam vendidisse ius car-
C dinis & principatus pro stupro. Unde veracissimo Beroso standum est. Octauo notat Berosus, quòd Cranus & Crana fuerunt ultimo geniti, ut etiam insinuatur in arbore Genealogiæ eorum. Et quoniam qui ultimo in senectute gene-
D rantur, solent à genitoribus ardentius diligi, ut sacra historia Geneseos indicat de Ioseph, idcirco eos permisit in regionē circa Tyberim concedere, ubi iam ipse ultimam sedem sibi instituerat, ut cum eis cōuineret. Et Ianus gaudens inuenit eos
E creuisse in immensam posteritatem Tusciæ. Hos Etruscos etiam etate Berosi, & adhuc etate Dionysij, ut ipse dicit in primo libro, non Etruscos à loco Etruria, neque Turrhenos ab aliquo duce Lydorum vocabant, sed ut ait Berosus
F ab ano sese vocabant Ianigenas, & à patre Raxenuos, id est, sacros propagatores. Aduerte hoc loci duo. Primum, quòd Dionysius in primo libro corruptus est, ubi impresserunt quòd
 Turrb

Turrheni vocant sese à quodam Rasennos. Non A
enim per literam S, sed per literam Z, dicendum
est RaZennos, quia teste Hieronymo & Talmu
distis, raZ est sacer, & enuus est incubus &

Inuus. propagator. Vnde & Seruius tam super Aenei-
da quam super Georgica pluries dicit eundem B
esse Pana, Sylvanum, & Innum, quòd Ara-
mee profertur Enuus, Latine Inuus, id est, incu-
bus & propagator. Hinc Razennus est incubus
sacerque propagatur. Secundo aduerte quod Ser-
uius super sexto Aeneidos ait quòd Inuus dici- C
tur ab ineundo, quia passim cum omnibus ani-
mantibus congregiebatur. Hinc Cam Esennus,

id est, Cam infamis propagator dictus est, vt
in precedentibus retulit Berofus. Et contra
hanc impietatem & publicam & infamem li- D
bidinem Camesis coniugia debonestantis, Ia-
nus filios suos cognominauit non Esennos, id

Anzenui. est, infames incubos, sed sacros propagatores,
id est, Razennos. Benedicebant enim nuptias
& sacris rite celebratis coniugia inibant. Et B
quanquam origine Latina, vt ait Seruius,
Inuus ab ineundo dici possit, tamen origo pro-
pria & primitiua est à vocabulo Arameo
Enuo, vt insinuat Berofus. Vnde Enuum deum
propagationis per compositionem dicunt Ime- F

Imeneus aut Hyme-
neus. neum, ab im quòd est secundina, & matrix,
& Enuo quòd est propago, & fecundo cuban-
do. Quare proprie Imeneus est deus fecunda-
tor

A tor matricis in conceptione. Ex his patet quàm
 pertinentes fuerint Etrusci in conseruando anti-
 quitates à diluuiò vsque ad Cecinam Volturre-
 num. Neque enim potuerunt allici & persua-
 deri à Romanis, vt neglectis literis Etruscis
 B susciperent Latinas, vt in fragmentis origi-
 num dicit Cato, neque vnquam Deos suos vetu-
 stissimos mutauerunt Cranium, Razenum, &
 Vedimona, & Herchiam, vt Hieremias con-
 tra Hierosolymitanos ij. capite notauit, dicens:
 C Ite in Kedar & in insulam Kitim, id est, Ita-
 lie, & videte quia gens nō mutauit Deos suos,
 Israël autem mutauit me in idolum. Neque
 item vnquam voluerunt se vocare à loco prin-
 cipe Etruria Etruscos vt vocabāt Romani, neq;
 D Tuscos à sacrificio ritu vt Græci, neq; Tuscos à
 Tusco filio Herculis, vt notat Festus, sed à ve-
 tustissimo suo patre Razenuos, vt etiam do-
 cet in primo libro Dionysius Halicarnassens &
 Myrsilus Lesbios. Est etiam in Etruria vrbe
 E nomen fons Carnisus, & à cognomine Crypta
 Razenua, & Turris Razenua, amnis Ra- Razenua,
 xenus & prædia regioq; Razenensis. Nono Be-
 rosus memorat, quòd Camise Saturno disce-
 dente ab Italia in Siciliam in qua etiam teste
 F Diodoro regnauit, ad eum venit Rhæa soror,
 illique nupsit, & contra Hammonem vterque
 arma mouentes Lybia positi sunt. Vnde rectè
 dicit Diodorus in quarto libro, quòd Saturnus Saturnus.

filius Celi & frater Atlantis, summa impieta- A
 te & auaritia præditus regnavit in Lybia, Si-
 cilia, & Italia, & in Lybia parit Osiridem, cui
 cognomina fuerunt Iuppiter iustus, Olympi-
 cus, Dionysius, qui vniuerso imperavit orbi. Sed
 quoniam Diodorus in quarto libro effusè nar- B
 rat hoc bellum Saturni & Rheæ Hammonicum,
 & in eodem libro atque primo de cognominibus
 Osiridis tractat, & eadem repetit in quinto &
 sexto libro, cognominans semper illum Iouem iu- C
 stem, quanuis pater eius impius & infamis
 & odio habitus fuerit, idcirco ibi legat quisquis
 id cupit, ne immensus fiat codex. Decimo Bero-
 sus annotat, quòd Ianiculum oppidulum Ianus
 posuit pro limite inter se & Camesem, siue pro-
 uinciam Ianiculam Etruriam & Cameſenam D
 Latinam & Aboriginum. Et limites sedis suæ
 statuit in Ianiculo Tyberi ad Arin Ianum
 Arnium. Hæc sedes provinciarum prima in Ita-
 lia fuit, in qua sedem urbium metropolimque
 Vetuloniam instituit, ubi ipse cum xij. Lucu- E
 monibus Sacerdotibus infulatisque Pontificibus
 residens docebat diuina & humana iura, ea-
 demque ibi dicebat & reddebat. Undecimo no-
 tat Berossus quòd anno xliij. Nini Sabatius si-
 ne Saturnus Cassius, quem Ianus præfecerat F
 Cassius Bactrianis & Armenis, veritus arma
 Nini, fugit in Italiam ad Ianum. Sed ali-
 quanto tempore substitit in Ponto Euxino, in-
 tent

Ianiculū.

Saturnus.
Cassius
qui & Sa-
batius.

- A** tentus ad arma Nini Suffecit autem in Armenia filium suum Barzanem Aduerte, quod ut insinuat Diodorus in iij. lib. rex Ninus ferme xl. annis assuefecit militem, ut rudes ad resistendum populos & inermes vno impetu & excur-
- B** su subigeret. Quod & ad votum effecit, ut in principio primi Epitomatum Trogus & Iustinus asserunt, & Diodorus in iij. consentit: Cur vero filium Sabatij non interfecerit Ninus, cum tanto odio patrem persequeretur, Responsio est
- C** in promptu ex Diodoro in iij. Quia, inquit, Barzanes occurrit Nino magnis muneribus, & illius potestati permisit se atque regnum Armeniae, idcirco recepit eum in gratiam. Duodecimo loco notat Berofus, quo pacto Dionysius Ham. **Dionysius**
- D** monis filius armis sumptis pepulit à Lybia Camesem & Rheam, & in Cretam coëgit, & sibi Iouem iustum Osiridem adoptauit in filium: & donauit eum regno Aegypti, & cognominauit eum à multis. Nam à se Dionysio vocauit eum
- E** Dionysium, & à patre Hammonem, à magistro Olympicum, à Saturno & Rhea illius genitoribus Ionē. Sed haec omnia ad longū habes in iij. li. à Diodoro Siculo & ibidē atq; in j. li. de cognominibus Osiridis, & cur Iustus solus epithe-
- F** ti tenuit: quia, inquit, iuste imperauit Aegypto, ut Dio. ait in j. & ij. li. Et quia vniuerso imperauit orbi ubiq; bonos premio, & malos supplicio afficiēs, ut in vj. li. narrat. Hoc loco ambigui

Minerua **Dionysio** **minor.** *tas occurrit, quo pacto Minerua exposita po-* **A**
tuit esse infantula iam viro Dionysio, cum econ-
tra iam grandiuscula ipsa Minerua cum patre

Minerua **multa.** *scribit in iiij. lib. Ad hoc dicitur, quod plures*
fuere Mineruae. Nam sicut (teste Varrone) B
omnis qui fortiter aliquid egisset dicebatur Her-
cules, ita & qualibet mulier quae aliquid novi
& admirabile sapienter inuenisset, dicebatur
Minerua. Et licet plures fuerint, tres tamen
alducende sunt. Prima fuit filia Iapeti At- **C**
lantidis Melauri, Mirina nomine: quae in oece-
no posuit Gorgones Amaxones, quae ad hanc
etatem perseuerant, ut narrant Hispani nau-
tae, qui oceanum Aphricum circumquirunt. Quae
Amazones multis antea seculis fuerunt in Ly- **D**
bia quam in Scythia, ut asserit Diodorus in
quarto libro. Et haec fuit dicta Minerua Tri-
tonis & Lybica, non quia ibi nata, sed quia
vi armisque subegit Lybiam & Tritonidem
Numidiam. ut ibidem indicat Diodorus, ubi E
& secundam Mineruam Tritonidem ponit fi-
liam Aristei, quae nutriuit Dionysium Sed ter-
tia ignorum habuit patrem, & ob id Graeca fa-
bulositas finxit eam natam, ex cerebro Iouis, ar-
matamq; ex eo profuisse. Et de hac loquitur Be **F**
rosus, dicēs hāc fuisse expositā, & simul cū Osiri
de infantulo à Dionysio Lybico fuisse adaptatā
in filiam, & omnem militiam docuisse Lybicos.

Aliera

A Altera ambiguitas est. Diodorus scribit, Dionysium Lybicum assumpto Ioue siue Osiride traiecisse in Cretam contra Saturnum & Rheam & Titanas, ut eriperet patrem Hammonem, & omnes Titanas Lybicos peremisse. Et in primo &
B quinto libro dicit, Osiridem lastrato orbe à Titanibus peremptum. Quo enim pacto Titanas cum Dionysio Iuppiter iustus puer interemit, qui iam senex à Titanibus occisus est? Ad hoc brevis est responsio, ut dicamus cum Diodoro in
C iiij. libro quod Dionysius cum Osiride interfecit omnes Titanas, qui in Cretam contra Hammonem ab Aegypto transfretauerunt. Sed non omnes transfretauerunt. Et ideo qui remanserunt, captata opportunitate, Ionem iustum siue Osiridem occiderunt, ut in sequentibus narrat Berosus. Tertiodecimo notat Berosus, quod eo tempore quo apparuit virgo Minerva exposita, & Osiris Iuppiter iustus praefectus est Aegypto à Dionysio, Ianus docuit Razenuos, id est, Etruscos Turrenos ut insinuat primo libro Dionysius Halicarnassensis de nomine Razenua, Docuit, inquam philosophiam, id est, Physicam & Theologiam. Docuit item Astronomiam, & divinationes, id est, oracula habenda. Docuit quoque ritus sacrorum & rituales. Sunt autem Ri- Rituales
R rituales (teste Festo) libri Etruscorum, in quibus traduntur ritus quo pacto sacrantur aedes, sancta, templa, urbes, exercitus, & huiusmodi Du-

bitatur, si Raxenui tam docti literas à Scythia **A**
 profecti sunt, & Comerus docuit eos iustitiam
 & leges, quasi mox diluuium, vt in præmissis
 Berosus indicauit, quomodo Ianus pater tam
 sero & quasi post Ninum, dicitur Etruscos do-
 cuisse literas & iura? Ad hæc facilis est respon- **B**
 sio, quia rudes adhuc non vacabant ordinariè
 literis & Philosophiæ ac Theologiæ: neque lite-
 ris mandabant, quia carebant gymnasio pu-
 blico, quod Aramei vocant *Cun Ichium*, id
 est, luctum duorum literatorum. Sed Syri di- **C**
 cunt *Cun Iechia*, Cuit enim & *Cun* dicunt bi-
 nos luctatores. Verum, vt Talmudistæ dicunt,
 differunt *Iechia* & *Ichia*, vt commune vel par-
 ticulare, quia *Iechia* in communi est collucta-
 tio mutua ad alterum, vt etiam consentit Hie- **D**
 ronymus de interpretatione nominum. Sed
Ichium (vt aiunt) est colluctatio mutua li-
 terarum, quam Latini vocant disputationem
 vel exercitium literarum. Locus est adhuc in
 Etruria vrbe non procul arce dictus. Scythice **E**
Cun Ichium, id est, locus gymnasij. Ibi erant
 sacerdotes & vates Etruriæ, doctores & præ-
 fecti, inter quos tempore Tarquinij excelluit
 Calenus Ollenus: ad quem Tarquinus misit pro
 vaticinio legatos de capite inuento in Capitolio **F**
 Romæ, & ibi in Etruria primū designatus va-
 tes, vt scribit Dionysius Halicarnassensis de vita
 & temporibus Tarquinij, & Plinius in xxvij.
 natur

A naturalis hystoriæ. Vnde totam regionem illam
 vocamus Cunichium & Capitolium vsque ad
 hæc tēpora. Quartodecimo notat Berosus, quòd
 anno quadragesimonono Nini Hispanos rexit
 Inbalis filius Iberus, à quo Hispani Iberi: & quo
B pacto Barxanes superatus pacem cum Nino
 fuerit assequutus, superius brevibus enarraui-
 mus, & Diodorus in iij. libro memoria prodit.
 Magus verò, qui secundus successit in Galliis **Magus.**
 Rex, vocabulum Scythicū nō Persicum est, quia
 nōdum Persica lingua Gallis erat, sed Scythica,
C Nam Persæ Magum, philosophum vocant: sed
 Scythæ Magog pronuntiant, & palatium te- **Magog.**
 ctum intelligunt, sicut & Magdel turrim si- **Magdel.**
 gnificat: Ita hic Magus, id est, domificator &
D tector dictus est, quia primus Gallis tecta &
 oppida inluxit plura, teste Beroso. Cui argu-
 mentum facit, quòd plura ab eo oppida, lingua
 vetusta Gallica Magum nominationem ha-
 bent in Ptolemæo, vt in Aquitania Nouioma-
E gum, in Lugdunensi Neomagum, Rholomagū,
 & Neomagum. In Belgica quoque iterū Rho-
 tomagum, Neomagum, Berbetomagum, &
 Breuomagum. Rursus in Narbonensi Vindo- **Magum.**
 magum & Neomagum. Hinc Iuliomagum &
F Cesaromagum, Iulij & Cesaris tecta & oppi-
 da vocat Ptolemæus in Gallia. Ergo oppida &
 tecta dicta sunt à primo inuentore Mago, &
 non Magus ab eis: sicut à primo pudicitie cu-

stode & introituum seruatore Iano, inuentore- **A**
 que, Ianua dicta est, & nō Ianus à Ianua: quia
 neque tunc extabat lingua Latina, quum pa-
 ter Ianus nomen hoc teneret, & à nocturnis fu-
 ribus & adulteriis coërcendis, ianuas post disces-
 sum Camesis inuenisset domibus, atque docuisset, **B**
 & ob id à posteris Deus ianuarū, introituum-
 que & exituum habitus fuerit. Pari forma Ibe-
 rus secundus Hispaniarū Rex, nomen dedit flu-
Iberus. uio Ibero: qui ortus in Cantabribus sub radici-
 bus montis Pyrenei in Baleare pontū sub Ferra- **C**
 rio promontorio mergitur, ut noster magnus
 Albertus scribit. Est que nauigabili commercio
 diues, ut testatur Plinius, Solinus, & Diodo-
 rus in sexto libro. Hinc boues Iberas Vergilius
 in septimo Aeneidos vocauit, dicens: Thurrenoq; **D**
 boues in flumine lauit Iberas. Hinc Celtiberia
Iberi in & Iberia Hispania dicta sunt. Hic tamen pri-
Scythia. mus Iberos à se dictos in Scythia posuit supra
 Armeniam inter Colchos & Albanos Caspios.
 De qua Horatius, Herbāsque, inquit, quas Col- **E**
 chis atque Iberia mittit, venenorum ferax. Et
 Vergilius libro octauo Aeneidos: Pictus acu
 chlamydem, & ferrugine clarus Ibera. Quod
 verò ab his in Hispanias duxerit Scythicas, Ibe-
 ras, & Persas, & Syras colonias, satis potest esse **F**
 argumento, quòd M. Varro peruenisse in uni-
 uersam Hispaniam Iberos, Persas, Phœnices,
 Celtasq; & Pœnos tradit: ut Plinius refert libro
 ter

A tertio naturalis historiae. Iber autem (vt Talmu-
distæ aiunt) lingua Aramea dicitur expiatus
nubibus & imbribus, quem Græci Vmbrium di-
cunt, vt intelligas primos Vmbros etiam Hispa-
nias tenuisse vniuersas, ab Scythiæ gentibus
B Vmbribus venientes, vt insinuauit Plinius Varro-
nem sequutus.

DE QVARTO REGE

ASSYRIORVM.

Berosus.

Quarto loco regnauit apud Babylo-
niam vxor Nini Ascalonita Semi-
ramis annis quadragintaduobus. Hæc an-
Dtecessit militia, triumphis, diuitiis, victo-
riis & imperio omnes mortales. Ipsa hanc
vrbem maximam ex oppido fecit, vt magis
dici possit illâ ædificasse quàm ampliassè.
Nemo vnquam huic fœminæ comparan-
Edus est virorum, tanta in eius vita dicuntur
& scribuntur, cum ad vituperationem, tum
maximè ad collaudationem magnifica.

Superfluum esset de rebus Semiramidis nos
occupare, qui ad nostrâ exponenda festinamus.

F Nam ea quæ hic breuissimis absoluit Berosus,
copiosissimè leguntur in authoribus qui eum se-
quuntur: Trogus, Iustino, Diodoro præcipuè in
tertio libro, & alijs Latinis atque Græcis histo-

ricis. In hoc commentario, hæc pro sacris literis A
notanda videntur, quod Diodorus in tertio scri-

Semira- bit Semiramidem natam ex dea Ascalonita,
mis. quam Dircetem, id est, semipiscem vocat. Eam-
que dictam Semiramidem, quod Semiramis lin-
gua Syra dicantur aues à quibus nutrita sit, B
& potissime columba: in quam moriens conuer-
sa est, postquam vixit annos duos & sexaginta,
vt Ctesias Gnidius scripsit, cum quadraginta
duobus regnasset. Docet autem sacrae literæ hæc

Dagon. duo. Primum, deam Ascalonitarum esse Da- C
gon lingua Hebræa dictam, quam iidem He-
bræi piscem interpretantur. Hieronymus verò
melius, piscem mæroris dici asserit. Hoc propin-
quius congruit Diodoro, qui scribit eam deam
cum adulterino concubitu perperisset Semira- D
midem, pudore atque mærore ductam sese in sta-
gnum demersisse: quæ in piscem conuersa, pro
numine fuit à Palestinis habita. Alterum est,
quod Semiramidem, id est, auem & columbam
Babylonij, non solum pro conditrice urbis Ba- E
byloniæ habebant, verum etiam vti Romani Ro-
mulum, deam venerabantur. Hoc sacer vates
Hieremias indicat, vbi cū Babylonios Hebræo-
rum vastatores venturos vaticinaretur, colum-
Columbæ gladius. bam illorum conditricem expressit, dicens: Fugi- F
te, inquit, à facie gladij columbæ.

Huius primo anno oritur ex Rhea &
Camesenuo in Aegypto Iuno Aegyptia
cogno

A cognominata Isis maxima, frugifera, legifera, soror & vxor Osiridis.

Cur ista cognomina sortita fuerit Isis *Æ-Isis*.
gyptia, Plinius in septimo naturalis hystoriæ
 tradit: copiosius verò Diodorus in primo & *se-Isidis* co-
B cundo libro, qui etiam in columna eius trium-
 phali in *Ægypto* sacris literis inscriptum ita
 esse asserit: Ego sum Isis *Ægypti* regina à Mer-
 curio erudita. Quæ ego legibus statui, nullus
 soluet. Ego sum Osiris. Ego sum prima frugum
C inuentrix: Ego sum Ori regis mater. Idem Dio-
 dorus paulò superius scribens: Saturnus, inquit,
 sororem Rheam capiens vxorem, genuit Osiri-
 dem & Isidem, quos *Ægyptij* & alij vocant
 Iunonem & Iouem, qui vniuerso imperauit or-
D bi. Ergo splendide mentiti sunt cum Orphæo
 Græci, qui prostitutam à Phœnicibus Io Inachi-
 filiam Græcam, fabulantur fuisse Isidem hanc
 Reginam *Ægypti*, vt tam Herodotus quàm
 Diodorus hystorici Græci conscribunt, & Bero-
E so atque hystoriæ antiquiori *Ægyptiæ* accedunt,
 non Græcanicis fabulis mendacibus.

Eodem anno Sabatius Saga à Ponto sol-
 uit in Italiam ad patrem Ianum, quem ex-
F ceptum hospitio post aliquot annos illum
 Coritū creauit, & Aboriginibus præfecit.
 Anno sexto Semiramidis apud Rhenisar-
 matas regnavit filius Tuysconis Mannus:

&

& apud Ianigenas Razenuos Vesta vxor A
Iani sempiternum ignem custodiendum
virginibus puellis edoctis sacra tradidit.
Anno xij. Semiramidis, Sabatius Saba cū
Iano regnat.

Ad Italiam & Germaniam sermonem Be- B
rosus vertit, triaq; nos erudit: quo tempore, secū-
do regi paruit Germania, & Saturnus ad Ianū
classe venit, & Vestales puellas Tuscas: Vesta
edocuit atq; instituit. A duodecimo anno Nym-

broti vsque ad sextum Semiramidis computan- C
tur anni centum & sexaginta quatuor, quibus

regnavit Tuyscon gygas: ad cuius medietatem
temporis nō peruenerunt Babylonici reges, quia
viri sanguinū & dolosi, quales erāt illi, non di-

midia bunt dies suos, vt testantur sacra eloquia. D

Mannū successisse Tuysconi, etiam Tacitus re-
fert de situ & moribus Germanorū, à quo alueus
& fluius Alemannus dicitur, vt nominis in-
terpretatio conuincit. Ale enim Scythice &

Alue interpretantur alueum docti Talmu- B

distæ Hinc Alemannus, alueus est & fluius
Manni, à quo & Alemannos cognominari ne-
mini dubium esse potest. Ergo Tuyscones filij,
Alemanni verò nepotes sunt Celi & terræ,

id est: Iani prisci ac Vestæ. Eodem anno Vesta F
mater docuit Vestales Tuscas, atque instituit
custodire ignem sacrificij sempiternū, quē etiā
Deus iussit immaculatē atq; innocēter Hebræos

olim

Tuyscon.

Mannus.
Aleman-
nus.

Vesta.

- A olim sacerdotes procurare pro iugi sacrificio, dicens *Leuitici vi.* Ignis semper in altari meo ardebit. Extat integrum *Vetulonice Palladium*, ab **Palladiū.** Iano & *Vesta* conditum, atque sempiterno igni sacratum, ut inuictissimo argumento sunt, &
- B sacri cineres adhuc perseverantes, & titulus illis *Hetruscis vetustissimis literis inscriptus*, quæ à nobis relata & prolata sunt in sexagintaseptem resolutionibus. De *Sabatio* in primo *Suturnaliū* *Macrobius* tradit, eum classe aduectum circa
- C *Ianiculum*, comi hospitio susceptū fuisse à *prisco Iano*, qui eū pro eius meritis primo creauit *Italiæ Coritū*, id est, *Iouem hastatū*. Nā propriè primi *Saturni*, successores verò regni *Ioues dicti* sunt, quos *Hetrusci* *Itos*, id est, *Ioues & Coritos*, **Coritus.**
- D id est, *hastatos Ioues* vocabāt. Teste enim *Macrobio* in *Saturnalibus*. *Itum & Itim*, *Hetrusci* fiduciam *Iouis* siue *Iouem & Iunonem* dicebant, sicut *Aegyptij* *Isum & Isim*. Porro *Corim hastam & sceptrum* vocabāt, sicut *Curis* à *Sabinis*, & *Quiris* à *Romanis* proferebatur, Hinc **Quirites.**
- E *Quirites hastatos Ioues*, atq; coronatos, *Reipublicæ gubernatores*, antiqui *Romani* vocabant: quia ante *Romulum* reges *hastā & sceptro* pro corona utebantur, ut author est *Trogus*, &
- F post eum abbreviator eius *Iustinus* libro quadragesimotertio. Primo ergo illum comitem *Cranæ filia assignās*. *Coritum* *Aboriginibus* creauit, ut melius indocile genus cōtineretur in officio

cio authoritate Pontificis, Vnde vt illi vires pote- A
statis augeret, secum participata potentia conre-
gnare permisit. Macrobius addit, quia etiam
docuit ruris peritiam, cum societate regni mune-
rasse. Quod profecto ei respondet, quod nunc sub-
infert Berofus dicens: B

Anno xvij. Semiramidis Sabatius Sa-
ga docet agriculturam, & aliquantulum
religionis.

Quod ambiguitatem ingerit, hoc est, Ianum
primum docuisse agriculturam, & vinum & C
religionem, vt sacra litera afferunt, & Berofus
iam consentit, & Falius Pictor astipulatur.
Non ergo religionem & agriculturam docuit
in Italia Saturnus Cassius, antequam Comarus
& Ianus cuncta docuerant. Rursus Comarus, D
Cameses, Ianus de more colonias posuerunt &
loca à se cognominata. Non videtur igitur Sa-
turnus conregnasse Iar. o, qui de more initi regni
nulla loca & oppida condidit, nec à se nomina-
uit. Nam quod ab eo tota Italia dicta est Satur E
nia, non id fuit eo viuente, ac agente aliquid in be-
neficium humani generis, sed à Iano post mor-
tem Saturni id nomen Italiae inditum fuit, vt
Macrobius Iginum & Trallianum sequutus
in primo Saturnalium tradit. Sed hæc non ob- F
stant, quippe quia Ianus pater, vt retulit supra
Berofus, docuit agriculturam simplicem & ru-
dem, quæ simul ad victum & exercitium esset,

Saturnia.

- A** non ad vitam voluptuosam. Sed Saturnus Ca-Saturni
spius adiecit aliquod adiumentum ad facilius Caspii in-
metendum, & putandum vineas & arbores, uenta.
potissimè falces fœnarias, frumentarias, & casti-
nas ac putatiuas arborum, ob quod silus vendi-
- B** cauit sibi nomen falciferum, dicente Ouidio, ve-
nisse ad Ianum Saturnū cum Calicolis sedibus
pulsus idem esset, prius pererrato falcifer orbe
Deus. Nec exponendū est, Calicola regna Græ-
ciæ, sed Scythiæ, quippe quia Calicolæ, id est, Ia-
- C** nigenæ primi Scythiæ fuerunt. Nā à Iano Iani-
colæ, & ab eodē cognominato Cælo Calicolæ iure Calicolæ.
dicuntur. Itaque ut breuibus resumamus, & Ia-
nus primus agriculturā docuit, sed simplicem, at
verò Saturnus voluptuosiore. Et hanc respon-
- D** sionē innuit Macrobius in j. Saturn. cū ait: Ia-
nus cū Saturnus illū ferū & rudem ante fruges
cognitas victū in melius redegisset, & ab eo edo-
ctus esset peritiā ruris, illū societate regni mune-
rauit. Quod verò obicitur de religione, iam Be-
- E** rosus dicit aliquid religionis, & non religionē:
& hanc docuit non cruditissimos Calicolas siue
Ianigenas & Hetruriam, sed Latium rude &
Camertes Vmbros indociles, dicente Vergilio in
vi. Aeneid. de eodē Saturno, Is genus indocile,
- F** & dispensum montibus altis Composuit, legēsque
dedit, Latiumque vocari Maluit his quoniam
tutus latuisset in oris. Falsum quoq; assumitur,
cū fuit oppositū, ab eo ineunte regnū non fuisse

se de more vetusto missas colonias, & loca præ- A
bita à se cognominata: Nam à Caspiis Bactriis
Casperu- sua patria, Casperulam dedit, & à se Sabatio
la. Sabum filium nominauit, à quo Sabini dicti
fuere: & à cognomine Sangny Sanctus à Lati-
nis dictus, & loca Sangnynaia & Sabatia pro B
prio nomine extant, & Cures ab auito pronome
positi fuere. Nam de Casperula & Sancto
authore gentis Sabine, & Sabo denominatore
earum, noster Silius Italicus verba facit hoc
Sabus. modo in octauo libro: Et leti pars Sanctum vo- C
ce caneant Authorem gentis, pars laudes ore
ferebant Sabe tuas, qui de patrio cognomine pri-
mus Dixisti populos, magna ditione Sabinos.
Et paulo superius de Casperula oppido: Hinc
Amiterna cohors, & Bactris nomina ducens D
Casperula. Marcus Cato de originibus asserit
Sabinos dici nō à σιβώμα, vt Græci somniant,
sed vt ait Silius, à Sabo filio Sangny. Nā Sa-
batio tria cognomenta à suis Curetibus Salinis
& Thuscis indita fuerunt. Fuit enim dictus à E
Pistius. religione atq; fide Pistius, siue Latine fidelis &
Fidius. fidius à participatione regni causa Ianus Semi-
Sangni. pater siue Semirex, & à Saga patria Sangy, vt
Sangtus. marmora excisa vocant, siue Sangni vt Cato
scribit & Tusci proferimus, siue Sangtus & F
Sanctus, vt Romani pronuntiabant. Huic est
argumento in Fastis Ouidius, dicens: Querebā
nonas, Sangto, Fidio ne referrem, An tibi Se-
mipa

- A** mipater. Tum mihi Sanctus ait: Cuicumque ex istis dederis, ego in uis habebō. Nomina terrena fero, sic uoluerē Cures. Ergo initiregni & originis sue, contra Græcum Saturnum, Sabinus inuictissima monumenta reliquit, à Babais quidem Caspiis Casperulam oppidum, & à Saga gente amnem Sagnynaiam iuxta Agyllam, & Sanguynaiam regionem, iuxta templum lacumq; Vadimonis: & paulo superius oppidum Sangninam, iuxta Celenum. Rursus quia teste Beroso & Valerio Maximo libro secundo, cap. primo, à Cure genitus est Sabatius, Sabatius. & à Curetibus & Lydis Thufci trahunt originem, teste Valerio Maximo libro secundo, eundem in propinqua nobis Chyana regione atque Sabinis, Cures dicta oppida condidit ab auito nomine. Verum quum teste, ut supra Ouidio, in Sabinis oppidum absolute Cures dicatur, in Hetruria tamen Capenatū per distinctionem veteres à regione Chyana, vocauerunt Curi Chia-
Curi chyanum.
- E** num, non Cocleantum, ut quidam originū ignari scribunt. Quinetiam ut intelligas cum Iano Sabatium Cassium, & non fabulosum Græcum Saturnum correghasse, à suo proprio nomine Sabatiam vocauit totam regionē Ianiculam usque ad litus maritimum, protensum ab ostiis Tyberinis usque amnem à suo cognomine dictum Sanguynaiam, prope Cere vetus. Nam in Hetruria proxima Romæ, & secus mare est Saba-

ria provincia, vt Strabo in quinto docet, & Si- A
lius in octauo libro insinuat: Este procul este
prophani Græci, totoq; Hetrusco absistite luco,
quia nullius vetustatis originem præclaram no-
bis contulistis, aut Sabinis. Potius æquo animo
adhuc veracissimū Berosum excipitote, dicentē: B

Anno Semiramidis vigesimosecundo
Sabatius Sabum præfecit Sabinis & Ab-
originibus. Ipse iuxta Ianiculum cum aliis
Curetibus regionē coluit, & ibi obiit An-
no xxxiiij. eiusdē apud Celtiberos regnat c
Iubelda, fili⁹ Iberi, apud mōtē sui nominis.

Ergo de originibus Italie atque Thuscie nō
audiemus Græcos, in his quæ contra eos sunt ar-
gumenta simul & auctores inuictissimi, & te-
stimonia locis persenerantia. Nam Curetes Ita-
los Sabatius Caspius filius Curis genuit Ra-
Zē-
nos Tuscos, Ianus cum filio Crano, & sibi ex
Iapeto nepote Comaro edidit. Sabinos Sabus
Cures protulit, à quibus prodierunt Sabelli,
quos Latini Samnites, Græci verò Saunitas E
appellauerunt, vt Plinius tradit in tertio na-
turalis historie. Germanos quoque non Græci
fabulosi, sed Ianus & Vesta, siue Cælum & ter-
ra cū Turscone filio genuit, vt Berosus scribit,
& memoria Germana prodit, & Tacitus refert
de situ & moribus Germanorum. Neque Galli F
à Græcis, sed potius à Gallis Asia & Græcia,
cum colonis, etiam literas & disciplinas con-
sequente

Sabus.

Germano-
rum.

Gallorū.

A sequuta fuerunt, vt in superioribus commen-
tariis probatum est. Pari forma & Hispania Hispano-
nostra non habuit genitores fabulosos Pyre- rû origo.
nem, Lusum, Herculem, Panaq; & alios Græ-
cos, quia hæc falsa & fabulosa sunt, vt in tertio
B natural. hist. Plinius significat, Græcos deridēs,
sed vt ibi asserit, Varronē sequutus & Berosum
atque diuinas literas, à Scythis, Iberis, Syrisq;
ac Phœnicibus, Iubale cognomento Taraconne,
& Ibero, & quem nunc tertio loco regnauit
C Iubelda inducit Berosus. Est autem nomen com- Iubelda.
positum ex tribus dictionibus, Iub, el, eda: per
syneresim verò, Iubelda conuertitur in Latinū,
Magus deificæ voluptatis, id est, philosophus,
theologusq;, quia primus Theologiam & sacra
D auxit, & in delitiis posuit apud Hispanos, vt in-
terpretatio nominis accersat. Nam teste Hiero-
nymo ac Thalmudistis, Iobel Magus Dei, Eda
verò delitiæ atq; voluptas interpretatur. Tenuit
montem circa Beticam, quem in Ptolemæo cor-
E ruperunt aliquantulum scriptores, imprimentes
Iubeda, corruptius verò nunc vernacula lingua
proferitur Gibetar. Nā proferendū simul & scri-
bendum est vt Berosus, Iubelda, aut Iobelda.

Quintus apud Babylonicos regnauit Za-
F meis Nanius, filius Semiramidis, annis tri-
ginta octo, In regno Babylónico hic parū
resplenduit, ornauit tamen templa deo-
rum, & Chaldaeos ampliauit.

De filio Nini, etiam Nino dicto, sed cognominato Zameis, Diodorus in tertio libro asserit natum fuisse paulo ante patris Nini prisci obitum, & ob id Semiramis sexum virilem mentita, regni curam habuit, vt Trogus & Iustinus scribunt. Studuit religioni, & ampliauit Chaldaeos, id est, sacerdotes Theologiae, Physicae, atque Astronomiae dicatos. Quod verò parum fulgoris militiae adiecerit, cum Beroso scribit Iustinus in primo libro, dicens: Ninus, inquit filius Nini & Semiramidis, contentus elaborato à parentibus imperio, belli studia deposuit, & veluti sexum cum matre cōmutasset, raro à viris visus, in foeminarum turba consenuit. In idipsum videtur consentire Diodorus in tertio libro scribens: Post obitū, inquit, Semiramidis filius eius cum singulis pacem egit, nequaquam matrem imitatus, sed omne vitae tempus reclusus in regia, conspectumq; hominum vitans, inter pellices & eunuchos otium & delitias sequutus, traduxit. Sed aliena & Babylonica dimittat Berossus, & de nostris nos instruat, dicens:

Eius anno primo cum Sabatius obiit, Ianus pater senissimus filium suum Cranum Coritū creauit, octauoq; post anno obiit, expletis vitae suae annis cccl. & Ianigenæ illum Vortumnū appellantes, templum illi & diuinos honores, vt par erat, impenderunt.

A De morte Sabatij quod ante Ianum obierit Saturni
 testatur Macrobius in primo Saturnalium as- Sabatij
 serens Ianum in honorem Saturni post eius de- mors.
 cessum iussisse omnē Italiam dici Saturniā, &
 cum æra signaret illum in honore habuisse. Nam
B illius ratem ex vna parte suā verò faciē ex al-
 tera impressit. Quod & bona posteritas imitata,
 puppim formauit in ære, Hospitis aduentum te-
 stificata Dei, vt in primo de Fastis Ouidius
 cōcinit. Berosus quoque de tempore, ætataq; Noë
C post terrarum inundationem cum Ioseph con-
 gruit. Ex quo consequens est Abraham hoc an- Abrahæ
 no fuisse natum annos octo & quinquaginta, æta.
 quia totidem supputantur à quadragesimoter-
 tio anno prisci Nini, quo natus est idem Abra-
D ham vsque ad octauū huius Nini iunioris quo
 Ianus nature concessit. Redarguuntur quoque
 de publico mendacio corruptores sacrarum lite-
 rarum Talmudiste, qui asserunt post mortem
 Noë fuisse cōditam à Nymbroto turrim Baby-
E loniæ, cum Nymbrotus, vt patet, obierit ante
 octauum annum huius Nini, sub quo è vita Ia- Iani mors
 nus discessit, annis ccxx. vt liquet supputanti
 annos Beli & prisci Nini & Semiramidis cum
 octo annis vitæ huius Zameis Niniadæ. Qui
F verò honores Iano mortuo fuerint à Thuscis im-
 pensis satis ab Ouidio, Macrobio, & aliis dicti
 sunt. Nam dignātes illum appellatione diuina,
 vocauerunt eum Iustitiæ germen, cum nondum

sub eo iustitiam facinus mortale fugasset, & A
item velum calumq; sempiternum quod tegit
comprehendit regitq; omnia, & eiusmodi Deo
digna. De Vertumno Iano diximus super Ver-
sumnianam Propertij, quia diuini honores in-
cludantur in eo vocabulo. B

Hoc anno Osiris inuentis à se & à foro-
re adolescentula frumēto & frugibus, cœ-
pit docere illa in Palæstina, inde reuersus
in Aegyptum & inuento aratro & his quæ
ad agriculturam pertinent, sensim vniuer- C
sum peragrauit orbem, docens quacunque
inuenerat, & ita vniuerso imperauit orbi,
exceptis gentibus quæ iam in Babylonio-
rum venerant potestatem.

Affert dubitationem, cur Osiris iam fermè D
sexagenarius & Isis iam quinquagenaria di-
cantur tempore hec inuenti aratri & frugum,
pueri & adolescentuli, non à Beroso & Aeg-
ptiis modo, sed etiam à Latinis, dicente Vergil.
de eis in Georg. Vnciq; puer monstrater aratri. E

Et prima Ceres ferro mortales scindere terram
instituit: Sed hæc ambiguitas soluitur ex his

Aetates quæ supra diximus. Qui enim giganteo æuo vi-
diu viuē- uebant ad ducentos annos dicebantur adolescen-
tium. tes, ad cccc. viri ac iuuenes, ad cccccc. se- F
nes, inde decrepiti. Porro Osiris gigantum æuum
cum sorore sequelatur, Isis quippe ad sexcentos
peruenit, vt inferius edocebit noster Berosus, cum
de

A de Iasianis & Cybelicis nuptiis memoriam faciet. Inuenerunt autē casu fuges Isis & Osiris, & illarum animaduersa utilitate tradiderunt eam mortalibus, ac propterea Dū & Imperatores orbis habitī sunt, ut Diodorus asserit in primo & secundo & quinto libro. Nam qui mortalibus beneficia impendissent duces, eos in Imperatorū & Deorū numerū homines habebant, ut Diodorus & alij conscribunt. Ergo Iuppiter iustus Osiris imperauit vniuerso orbi, quia cum sorore de vniuerso orbe benemeritus fuit, quippe quia vniuersum peragrauit orbe docens, & impios tollens, & iustos præmiis donans, ut in v. lib. Diodorus est author, qui & in primo lib. asserit, in eius Aegyptia triumphali columna, ita Columna Osiridis.

D inscriptū esse: Mibi, inquit, pater est Saturnus, omniū Deorū Postremus. Sum verò Osiris Rex, qui vniuersum peragraui orbē vsq; ad Indorū desertos fines. Ad eos quoq; sum profectus, qui Septentrioni subiacent, & vsq; ad Istri fontes, & alias partes vsq; Oceanū, nec fuit in orbe locus quem non adiuerim, docens ea quorū inuentor fui. Quæ autem docuerit, etsi plura fuerint, hæc tamen breuibus refert Tibullus, dicens:

E Primus aratra manu solerti fecit Osiris,

F Et teneram ferro sollicitauit humum.

Primus inexpertæ commisit semina terræ,

Pomaq; non notis legit ab arboribus.

Hic docuit teneram palis adiungere vitem,

Et viridem dura cadere falce comam. A

Ergo Sabatius falcem, Osiris putare melius docuit orbem, non eodem tempore, sed aliis & aliis temporibus & sensim, vt exprimitur à Beroso.

**Samus
qui Mel-
chisedech**

Potuit autem in *Palestina* docuisse Samum Iani filium quem *Hebræi* cognominant *Melchisedech*, id est, regem iustitiæ, quasi epitheto Iani. Nam Samus quingentis annis vixit post diluuium, vt *Moyſes* asserit. Quare vivebat hac ætate. Et quia vt idem *Moyſes* perhibet, erat sacerdos Dei altissimi, idcirco est validum argumentum pro primis inuentis in *Palestina* panibus, gratias egisse Deo, & panem & vinum Deo in sacrificium offerri instituisse, quia ob panem inuentum genus humanum fuerit erectum à mutua cade, vt *Diodorus* scribit in primo libro, figurans *Messia* cade, atque pane Deifico, & sacerdotio secundum ordinem *Melchisedech*, orbem à morte cecitatis animarum liberandum. Post hæc ad *Europam* se vertens, *Berosus* ait:

His temporibus regnavit apud *Celtas* *Sarron*, qui vt contineret ferociam hominum recentum, publica literarum studia instituit, & apud *Tuyscones* *Inghæuon*.

**Sarronides.
dx.**

Nomen arguit à *Sarrone* duce *Sarronidas* dici *Gallos* doctos, de quibus in sexto libro *Diodorus* sic scribit: Sunt, inquit, apud *Celtas* theologi ac philosophi, quos vocant *Sarronidas*, qui precipue

Aegisse, ut in tertio libro Diodorus est author.
 Verum id fuerit dissonum, quod omnes autho-
 res excepto Beroso, scribunt, à Nino prisco fuis-
 se interemptum Camesem dictum Zoroastem. Zoroastes
 In quare existimo adhaerendum esse Beroso,
 cum quia de Babylonicis bellis Babylónico ma-
 gis credendum est, tum vel maxime quia tem-
 pora conuincunt pro Beroso. Non enim Isis Ae-
 gyptia nata esset primo anno Semiramidis, si à
 Nino patre Cameses fuisset interemptus, quan-
 doquidem adhuc Rheia & Cameses nondum
 ex Aegypto discesserant. Acquinocatio ta-
 men nominis Nini in patre ac filio, causa di-
 scordiae fuit. Sed hoc ad Europæos nihil attinet,
 potius de Thuscis Europæis audiamus Berosum
 dicentem:

Cranus Ianigena sororem suam mor-
 tuam cum Ianigenis Razenuis suis & o-
 mnibus simul Aboriginibus solenni pom-
 pa celebrat. Et illi Lucum iuxta Ianicu-
 lum amnem, solennesque ritus & diem fa-
 crat, ipse senex filium suum Aurunum Co-
 ritum creat.

Supra Berosus significauit Cranum successis-
 se patri Iano in Vetulonia, ubi ab eius nomine
 hac etate Cranisa pars Vetuloniae est, à qua fon-
 tem Cranisum dicimus. Porro à cognomine eius
 Razeno, amnem Razenum & Razenensem
 regionem tenemus. Inter Cornuetum quoque
 atque

Cranisa.

Solent & subterraneos specus aperire, & eos A
multo insuper fimo onerant: suffugium hyemi,
& receptaculum frugibus. His similia plura Ta
citus prosequitur, argumenta vetustæ rudis ori
ginis, quæ postea Romanis moribus introductis
deleta fuerunt, & in melius redacta. B

De vi. rege Assyriorum.

Berosus.

Sextus Babylonix Rex Arius regnavit
annis xxx. qui adiecit imperio omnes C
Bactrianos. Nam paulò ante mortem Ni
niæ Camesenus pulsus ab omni fermè or
be in Bactrianos sese cõtulerat, & illos Ma
gico præstigio sibi deuinxerat, adeò vt a
pud illos maximis viribus imperaret. Co. p
acto autem Camesenus maximo populo
rum exercitu inuasit Assyrios, cõtra quem
Ninus dimicans superior fuit, & Camese
num obtruncavit, inde paulò post ipse
obit. Quare Arius collecto exercitu, post E
patris Ninix obitum, Bactrianos & omnes
Caspios subiecit.

Si Ninus Iunior inter pellices omne æuum
exegit, pace cum gentibus composita, quomodo
bella contra Bactrianos gessit? Sed huic quæ- F
stioni hoc sit satis, Ninum iuniorem nunquam
bella gessisse, aut in conspectum hominum à pelli
cibus prodiiisse, sed militiam per suos principes
egisse

A egisse, vt in tertio libro Diodorus est author.
 Verum id fuerit dissonum, quod omnes autho-
 res excepto Beroso, scribunt, à Nino prisco fuis-
 se interemptum Camesem dictum Zoroastem. Zoroastes
 In quare existimo adhaerendum esse Beroso,
 cum quia de Babylonicis bellis Babylónico ma-
 gis credendum est, tum vel maximè quia tem-
 pora conuincunt pro Beroso. Non enim Isis Ae-
 gyptia nata esset primo anno Semiramidis, si à
 Nino patre Cameses fuisset interemptus, quan-
 doquidem adhuc Rheia & Cameses nondum
 ex Aegypto discesserant. Aequiuocatio ta-
 men neminis Nini in patre ac filio, causa di-
 scordiae fuit. Sed hoc ad Europæos nihil attinet,
 potius de Thuscis Europæis audiamus Berosum
 dicentem:

Cranus Ianigena sororem suam mor-
 tuam cum Ianigenis Razenuis suis & o-
 mnibus simul Aboriginibus solenni pom-
 pa celebrat. Et illi Lucum iuxta Ianicu-
 lum amnem, solennésque ritus & diem fa-
 ciat, ipse senex filium suum Aurunum Co-
 ritum creat.

Supra Berosus significauit Cranum succes-
 se patri Iano in Vetulonia, vbi ab eius nomine
 hac etate Cranisa pars Vetuloniae est, à qua fon-
 tem Cranisum dicimus. Porro à cognomēto eius
 Razeno, amnem Razenum & Razenensem
 regionem tenemus. Inter Cornuetum quoque
 atque

Cranisa.

atque montem *Atum*, regio *Cranichensis* est, vt **A**
 contractus in archiuis nostri conuentus nomi-
 nat atque seruat, quam vulgo quidam vocant
Chranchensem. Ceterum in sexto *Faſtorū* Qui-
 dius abunde canit solennia *Crane*, quam à poste-
 ris asserit transposita litera *r*, dici *Carnen*, à qua **B**
 nomen *Cardinis* habet originem, vt ipse ait: Er-
 go à *Iano* *Ianua*, à *Crano* & *Crana*, ianuarum
 orti sunt cardines, ac propterea fuit secundus *Ia-*
 nus *Cranus*, & *Iana* soror eius *Crana*. Quod
Faccius de *Vbertinis* *Florentinus* historicus si- **C**
 mul & praeclarus *Cosmographus* peruidit atque
 significauit, quum apud *Tyberim* *Noë* patri,
 successisse asserit *Ianum*, supple iuniorem, quem
Berosus cognominat *Cranum* *Raxenuū*, à quo
Thusci vocati sunt *Raxeni*, vt *Dionysius Ha-* **D**
licarnassens in primo libro est author. Neque ta-
 men arbitretur lector *Cranum* sorori statuisse
Lucum & annuos ritus diuinos, sed parentalia,
 quia nondum idololatria *Thuscanico* pectori in-
 federat, vt paulo post videbimus. *Cranus* inquit **E**
 senex creauit filium suum *Aurumum* *Coritum*,
 id est, coronauit eum *Iouem* sibi successorem in
Hetruria, à qua *Berosus* in *Hispanos* profiscisci-
 tur dicens:

Arij xx. anno apud *Celtriberos* regnat **F**
Brygus, qui multa oppida suo nomine fun-
 dauit, adiectis nominibus capitum & origi-
 num, quibus illa consignabat.

Brygum

**Crana &
Cranus.**

**Faccius
de Huber
tinis.**

- A** Brygum Afiani Phrygum pronuntiauerunt, Brygium. quoniam, teste Plin. in v. naturalis histo. Brygos qui ab Europa in Asiam pro sedibus traiecerunt, equidem Phrygios dixerunt. Cum Brygi Hispani colonias in Asiam mitterent, etiam
- B** in Thuscana Sabatia colonias cōsanguineis reliquere apud lacum Sabatium, cuius portio vna ab eis Brygiana est, à qua conditum est oppidum Brygianum, quod corruptè proferimus Bracianum, sed ante Arcennum & prius Barcenum.
- C** Nam vt argumento Cosmographico vtamur, quo pacto vocatæ sunt colonie in Alpinos à Thuscis missæ teste Liuiο in v. ab vrbe condita, equidem eodem vocatæ sunt illarum origines, vt à Rheto Rhetij, & ab Hetruscis Cathenacis
- D** Cathenaces, & eiusmodi, quas Plinius in Alpinis enumerat. Seruarunt enim originum suarum nomina, de more vetustō, vtī par erat. Ergo quia Plinius Alpinos Thuscos vocat Brygianos & non Bracchianos, consequens est, vt
- E** regio in Hetruria sit, & dicatur Brygiana à Brygis Hispanis consanguineis, & non à Brac- **Brygi-**
chio Bracchiani, vt ignari originum suspicantur. Vt autem intelligamus Brygos in immensum coaluisse in Hispania, argumento sunt,
- F** quod opus fuit eos quærare nouas sedes & in Europa & in Asia, vt insinuat Plinius, & in Hispania multa capita originis Brygiane fuere, vt Berosus scribit. Quinetiam vt memorat

Ptolem.

Ptolemæus cum Plinio, in Asia sunt Phrygiæ, A
 In Vindelicia Brigantes & Bariobriga, quam
 quidam Ratisbonam nunc dici existimant. Itē
 in Thuscia Brigianos. In Hibernia Brigantes
 populos, & Briguū flumīum ab eodem duce
 ac gente scribit Ptolemæus. Rursus describit in B
 Lusitania quidem Laccobrigam, Mirobrigam,
 Arcobrigam, Merebrigam Arabrigam. Tala-
 brigam, Cotgacobrigam, Deobrigam, & in Ta-
 raconensi, Brigantium, Nemorbrigam, Tingo-
 brigam, Volubrigam, Celiobrigam, Iacobrigam, &
 Dobrigulam, Nertobrigam, & Sigobrigam.
 Itaque ut Magus, quia multa oppida in Gallis
 condidit, idcirco Galli oppida ab eo Maga voca-
 bant, ut in præcedentibus fuit expositum, pari
 forma Hispani à ducis proprio nomine vrbes vo- D
 cabant Brigas. Hinc & Iuliobriga, & Flauio-
 brigam in Hispaniis à Ptolemæo scribuntur. Nūc
 ad alios Berosus se confert dicens:

Apud Lybiam regnavit priscus Hyar-
 bas vir ferox armis, & militia Paladux. E

Priscam Hyarbam dicit, ad distinctionem
 sequentium, qui regnaverunt in Numidia vsq;
 ad Didonem. Ab hoc Numidas appellant Hyar-
 bas, vsque ad hanc etatem, quāvis quidam
 paulo minus assueti ex nostris Arabas vocent. F
 Nam Genuenses Tunisium colentes, expresse
 Hyarbas vocant, & similiter ipsi Numidæ se-
 ipsos Hyarbas à duce nominant.

Anno

A Anno **xxiiii.** Arii apud Ianigenas Razenuos regnat Aurunus filius Crani. Anno **xxix.** apud Celtas Dryius peritiæ plenus.

Supra retulimus, quid Cæsar in v. commentariis de Dryiudis huius successoribus scribat. Porro Diodorus in vi. libro de eisdem ait: Celta vtuntur diuinatoribus Dryiudibus, qui apud eos dum auguriis & sacrificiis futura prædicant, plurimi existimantur omni eis obtemperante plebe. Quum verò de magnis rebus consulunt, mirabilem, incredibilemque consuetudinem seruant. Iugulant enim ense hominem. Quo decidente quam ex casu tum ex membrorum laceratione, & sanguinis fluxu, ex quadam rerum antiqua obseruatione, norunt futura. De eis quoque Lucanus in primo libro multa prosequitur. Plinius item in fine xvi. libri naturalis historie: Nihil, inquit, habent Dryiudæ. Ita enim Galli suos appellant Magos. Sed vt ait Suetonius in vita Claudii, apud Gallos Dryiudariam religionem diuæ immanitatis interdictam sub Augusto, eam Claudius penitus aboleuit. Huius Dryii ætate etiã Tusci imperauit Aurunus. Hetrusci dicunt, Aurunus, Latini Aurrus. Vnde cum inito regno de more posuisset coloniam, à se vocauit Aurunas siue Aurrinas. Teste Plinio in tertio naturalis historie, urbem in Tusciis Aurunum posteri vocauerunt

Saturni

Dryiudæ.

Aurunus.

Saturniam quam nuper restituere dirutam Se A
nenses, quos Thusciae vetustissimos testes indu-
cit Euander in septimo Aeneidos ad Aeneam
loquens: Fama, inquit, est obscurior annis Au-

Aruntæ. runtias ita ferre senes, his ortus in agris Darda-
nus, Ideas Phrygie penetrauit ad vrbes. Ne- B
que (vt quidā somniant,) inducit Latij populos

Arunci. Aruncos, qui Aeneæ aduentu non extabant,
cum diu post conditos historiici eos referant, &
falso demonstrasset ac dixisset, his ortus in agris
Dardanus. Neque etiam consuetudinis est de C
rebus domesticis inducere testes externos. Et id-
circo Auruntas Thuscis producit testes qui ve-
tustissimi de domesticis suis, & eorum origine
testimonium ferre, & originis locum verè de-
monstrare poterant & dicere, his nostris agris D
atque planitie Dardanus ortus fuit, & hinc à
Turrhena sede Coriti patris sui, profugit in Sa-
mothraciam & Phrygias vrbes. Non solum au-
tem has vnas colonias in Thusciam, sed plures etiā
per Italiam misit, quarum regiones vocabulo B
Scythico Mont Aurontas ad hanc etatem vo-
camus. Nam vt Talmudista quidam retulit,
Scythie veteres municipes & societatem voca-
bant Mont: Aramei verò Maont. Porro etiam
Mont. Mao nt.
nunc nostri Genuenses, Municipium & socie- F
tatem insulae Chij, vocant Maonam, & muni-
cipes Maonenses. Itaque Mont Auruntum,
municipium Auruni dicitur, sicut & Mont
Dirim

A Dirimanam, & Mont Italianum, & Mont
 Heranum, & Mont Atum, & Mont Tethym
 in hac planitie, interpretantur municipium Dy-
 rim, id est, Atlantis soceri Coriti & patris Ele-
 etrae, quippe quia Mauri Dyrim vocant At-
 B lantem, ut est author Plinius in v. naturalis hi-
 storie. Neque ut quidam putant Mont dicitur
 à monte, quia ex his quaedam non sunt in monte,
 ut Mont Aurum, Mont Atus & eiusmodi. Mont Au-
 Quare est barbarum nomen & Municipium runus.
 C dicitur. Quare & reliqua municipia sunt, Ita-
 li, Hera, Atus, & Tethyos. Nam & pater Te-
 thyos Ianus hic regnavit, sicut & Tyrrhenus fi-
 lius Atus. Et non est dubium cum patre profe-
 ctos per orbem filios Iani Tethym & Oceanum,
 D nomina simul & colonias reliquisse multis in
 locis, ex quibus (ut diximus) in hac planitie
 est Mont Tethys, & prope Vetuloniam templū,
 quod hac etate templum fatale in Vadimonia
 dicimus, & Plutarchus id dicatum Tethydi as-
 E serit, dum in vita Romuli dicit, Albanorum
 Regem misisse ad templum fatidicum Tethyos
 in Hetruria. Porro & Oceani, Tethyos fratris
 & coniugis coloniae sunt Cupranica oppidum,
 nunc Capralica, cuius amni-Capo Oceanum no-
 F men est inditum.

DE SEPTIMO REGE

ASSYRIORVM.

Berosus.

Septimus Assyriis imperat Aralius an-
 nis xl. vir iste claruit ingenio & studio
 militari, & primus adauxit pompas, & gē-
 mas, & muliebres delitias. Apud Lybiam
 Hyarbas cū Paladuis fœminis belligerās,
 non fuit illis par. Quare donis occurrens a
 se ac regnum illarum permisit potestati.

Paladux.

Amazo-

nes.

Hyarbas.

Amazo-

nes.

De Paladuis, id est, initiatis ad militiam
 Dymonnis Tritonidis Mineruæ, vt in multis
 lucubrationibus explicatum est, & superieribus
 commentariis memoratum extitit, quas Græci c
 Amazonas vocant, Diodorus in quarto libro
 commemorat, nulla ibi facta Hyarbæ memoria,
 Ex his tamen quæ ibi dicit, colligere possumus,
 aut hoc Hyarbæ cum eis bellum fuisse primum,
 aut prius à regina illarum Myrina subactos d
 Numidas, nunc cum Hyarba rebellantes iterato
 ab eisdem in potestatem redactos.

Apud Tuyscones regnabat Herminon
 vir ferox armis, & apud Celtas Bardus,
 inuentione carminum & Musicæ apud il-
 los inclutus.

Cum Germanos semper Tuyscones appellet
 Berosus, argumentum facit, ante Romanos
 Cæsares fuisse Berosum, quia nomen Germa-
 num circa tempora Cæsaris cœpit, vt Tacitus e
 author est de situ & moribus Germanorum.
 Cum ergo apud Germanos illorum Rex ferocia
 militari notatus militiam suos doceret, apud
 Celtas

A Celtas carmen & Musica docebatur à Bardo.
 De vtroque Rege hac inuenio. Ab Herminone ^{Herminos}
 Germani Herminones appellationem in parti- ^{nes.}
 bus habent, vt Plinius in naturali historia, & ^{Ger. mo-}
 Tacitus perhibet in libro de situ & moribus eo- ^{res.}
 B rum, de quorum militia & edocta instructa-
 que ferocia sic scribit, Acies, inquit, per cuneos
 permittitur cedere loco, dummodo rursus instes.
 Nam hoc consilij magis quam formidinis arbi-
 trantur. Corpora suorum etiam in dubiis praeliis
 C referunt. Scutum reliquisse precipuum flagitiũ,
 & huic ignem inisso, neque aut sacris adesse, aut
 cœliũ, consiliũque adire fas est. Quare multi su-
 perstiti bellò, infamiam laqueo finierunt. Hac
 Tacitus. Quisquis plura de institutione mili-
 D tati & bellica à duce Herminone tradita legere
 cupit, perlegat prædictum authorem. Porro de
 Bardica secta apud Gallos in vj. lib. Diodorus
 Siculus, sunt inquit, apud Celtas melodiarum
 Poëtæ, quos appellant Bardos. Hi cum organis
 E veluti cum lyra cantant, hos laudantes, & alios
 vituperantes. Et paulo, post, sunt inquit, hi poëtæ
 tanti apud eos, vt cum extructa acie, exercitus
 eductis ensibus, coniectis que iaculis propinquāt,
 non solum amici, sed hostes quoque, eorum inter-
 F uentu, à pugna conquiescant. Ita apud agre-
 siores barbaros ira cedit sapientiæ, & Mars re-
 ueretur Musas. Hac Diodorus, quanquam
 agrestiores Barbaros falsitate Græca nostros

consanguineos Gallos scribat, qui ante Græcos A
litteras & Musas habuere, & Asiæ atque Græ-
ciæ illas contulere, vt in præcedentibus est com-
probatum.

Aralij anno x. Armeni Ianigenę Grypho
nij cum coloniis suis ad Aurunum Ianige-^B
num venerunt, quibus exceptis hospitio,
etiam sedem cum Ianigenis Razenuis assi-
gnauit. Classe quoque Aufon eodem tem-
pore ab Auruno fuit exceptus anno octauo
sequente, & ipsi sedes in orientali Italia ab^C
eodem consignata fuit.

Mendaces in historia Græci quidem, atque
Latini Græculi asserunt Aufones Apulos dictos
ab Aufone Vlyssis filio conditos, post Troianum
excidium. Horum falsitas & figmentum resel-^D
litur, authoribus aliis Græcis & Chaldeis Dio-
nysius enim Halicarnassensis in primo libro Græ-
cas historias referens ait, primas colonias ex
Græcia in Italiam transportatas fuisse, ab Oe-
notrio Arcade, decem & septem ætatibus, id est,^E
quingentis & decem annis ante Troianum ex-
cidium. Nam teste Diodoro Siculo in secundo
libro, etas & generatio perficitur spatio trigin-
ta annorum apud Aegyptios & xxv. apud Græ-
cos, vt supra Xenophontem scripsimus. Is asserit^F
eundem Oenotrium, reperisse iam Barbaros co-
lonos, qui (vt ait) tunc Aufones dicebantur.
Quo ergo pacto potuere condi & dici nuper Au-
sone

Aufones.

Asones, post Troianum excidium à filio Vlyssis, qui ante idem excidium Troianum, & conditi & Ausones dicti erant plus quàm quingentis annis? Ergo & veracissimus noster Berosus Grecam vanitatem elidit dicens, ante etiam

B Oenotrium Ausones conditos in Apulia, anno Araly xj. Auson, Aus Hebraice à Moysse profertur, qui antea in Syriacana posuit Ausitides, ex quibus Iob sanctissimus oriundus fuit, vt testantur Hebræi. Nam eius provincia & vrbs

C ab Hebræis non Vs. sed Aus scribitur. De eius ducis origine satis in genealogiis expressimus. Porro de Perusinis mentiuntur Græci, à se conditos fuisse, quippe quia ante Pelasgos Perusia nomen Scythicum, & fermè Hebræum erat. **Perusia.**

Drus enim Gryphon & Perusia Gryphoniam dicitur ab insigni. Non negamus Græcos Pelasgos cepisse Cortoniam & partem auxisse Perusiæ, & Turrheniam, & his col. abitasse, vt scribit in j. libro Dionysius Halicarnassæus, sed

E reiicimus mendaces, qui fingunt Perusinos primum aut à Pelasgis conditos, aut vocabulo Græcanico dictos, vt author verax Berosus explicat, & interpretatio nominis sempiterno illorum insigni congruens, efficacissime conuincit. Tan-

Fta est Græca vanitas & gloriosa ambitio, vt quum in contrarium extent authores & argumenta, non pudeat illos de Italiæ origine quàm plurimà sibi ascribere, & nihil probare, & mul-

Aug.
Iob.

Perusia.

ta palam mentiri. Ergo à Iano oriundi Perusi- **A**
ni, ab insigni cognomentū habent, & anno prio-
re Italiam tenere quàm Ausones Apulie.

Idem Aurunus in Vetulonia Lucum sa-
crauit Crano, & inter Isos, id est, Deos an-
numeravit. Iano quoque Vortumno tem- **B**
plum & statuam non procul vrbe dedica-
uit, & deo Razenuo in Vetulonia sacellum
condidit.

Exponit Berosus dici Isum & Isim Deū &
Isus & Isis. Deam, quæ Itum & Itim proferunt Hetrusci, **C**
& interpretantur Iouem & fiduciam Iouis siue
Iunonem, vt Macrobius indicat in Saturnali-
bus. Lucum in parte Vetuloniae ad perennem
aquam de more vetusto sacrasse Crano, nomen
Cranisus, id est, Cranus Deus est argumento. **D**
A cognomento verò Razenuo, id est, sacro Inuo
non extat nomen in parte Vetuloniae. Extat ta-
men Etrusca Ryyella inscriptio, asserens Ichiā
siue disputatricem urbem proximam Surrhene
fuisse dicatā Inuo vetusto huius patriæ regi, vt **E**
probatè tradidimus in de origine literarum &
philosophiæ. Nam vt etiam sepe probauimus,
quem Aramei Razenuū, eundem Græci ῥα-
σορ πᾶνα, Latini sacrum Syluanum dicunt.
Ergo vicus Etruriæ, quem ad hæc tempora vo- **F**
camus ῥασορ πᾶνα, est locus sacer Razenuo
De Iano Vortumno supra explicauimus.

Nouissimis annis Aurunus Malot Ta-
get

A getem filium creauit Coritum, & xxxv. Aralij anno obiit & successit Malot Tages.

Apud Arameos simul & Hebræos Malot dicitur vates, angelus, nuntiator, responfor. Rex igitur Tages cognomentum Malot sortitus est, Malot. quod futura præcinebat, de quo Lucanus in primo libro dixit: Et fibris sit nulla fides sed conditor artis sinxerit ista Tages. Hic vnum proximum Vetuloniam collem inferis sacrauit inter Surrhenam Iani ac Veste urbem, & Kiteos siue Itali tumulos sub fanum Volturrenæ. Eum ad hæc tempora vocamus antra & cryptas Malot Tayetis cum Tagetis scribere debeamus per g literam, vt Berofus & prædictus contractus & poëta & historici scribunt.

Anno penultimo Aralij classe venit ad Malot Tagerem Ianigenum Razenum Phaëton cum filiis suis, qui inueniens omnia ab Ausoniis occupata ab Oriente, & montana à Gallis & Aboriginibus possessa, planitiem verò à Razenuis Ianigenis habitaram, donatus fuit parte Occidentali, posseditque cum sui posteritate montes & totum Eridanum vsque in regionem proximam, istis relinquens nomina locis.

Certat Dionysius Halicarnassensis Græcus contra Catonem & Sempronium & alios Latinos de originibus, asserens hos nostros scriptores similia

In Dionysium Halicarn.

fabulis scribere, quia dicunt Ligures duce Phaë- A
 tonte, primos Græcos ex Attica in Italiam ve-
 nisse ante Oenotrium Arcadem, quum ipse nul-
 las colonias reperiat in Italiam è Græcia tradu-
 ctas priores Oenotrio, qui ad nauigauit in Italiã
 fermè quingentis annis ante Treianum exci- B
 dium. Sed pro Catone atque Latinis respondent
 Plinius in tertio naturalis hystoriae, & Iuue-
 nalis in Satyra, quòd rationem & originẽ Ita-
 liæ pudet mutuari à Græcis, & latini non fa-
 bulas texunt nisi quum sequuntur fabulosam C
 Græciam mendacem in hystoria. Itaque vt Ca-
 to de originibus asserit, per multas ætates ante
 Oenotriũ Phaëtontea Ligures colonia ex Atti-
 ca venerunt in Italiam. non tamen ex Attica
 eriunde, sed Aegypto. Nam teste Moysse & D
 supra in Gentalogiis Beroso, Cur filius Camefis
 Saturni Aegyptij genuit Phaëtontem, quem
 prolatione Hebræa Moyses Phut Aramei
 Phet, Latini Phaëton pronuntiant. Ab hoc pro-
 diit Ligur. Primum posuisse colonias in Aegy- E
 pto & Lybia nomen est argumento, quia Lybij
 ante Lybium Aegyptium Herculem, dicebatur
 à duce, Phutei, siue Phaëtontei, vt Hieronymus
 asserit in commentario x. cap. supra Genesim.
 Ptolemæus quoq; memorat in Aethiopia Aegy- F
 pti urbem Phut Iur, & in Marmarica Phut
 Enuti, & in Lybia Phut fluuius, & vocabulo
 Arameo non Græco fluuius in Liguria iuxta.

Phaëton-
 teæ colo-
 niz.

- A Genuam Phet Riton, vernacula olim lingua Phe Riton, vt Plinius notat in tertio naturalis historiae. Est autem Ritos (teste Hieronymo & Talmudistis) bonus siue religiosus, à quo Ritua- les libri Etrusci dicuntur teste Festo. Itaq; Phet
- B Riton, id est, Latina lingua Phaëton bonus siue Phaëton religiosus, quod indicat Berosum veracem aequè quid ac Græcos mendaces. Existimo autem præbuisse occasionem mentiendi Græcis nominis similitu- dinem, qui nomina & gesta Aegyptiorum fu- rati, suis nouitiis nuper & herinatis ducibus tri- buerunt, vt ingenue confitetur Græcus Herodo- tus in tertio historiarum libro. Ergo cum Ca- tone de originibus fatemur per multas etates ante Arcades, venisse Phaëton teos Ligures, & cū Beroso definito anno penultimo Aralij Assy- riorum regis ante Troianum excidium annis ferme octoginta supra sexcentos, vt in Eusebio de temporibus supputatur. Ergo si, vt ait Dio- nysius, Oenotrius classe nauigauit in Apuliam
- E ad eos qui tunc dicebantur Ausones, decem & septem etatibus, id est, decem supra quingentos annos ante res Troianas, & ante easdem Phaë- ton Ligures traduxit annis sexcentis octogin- ta, vt cum Beroso Latini consentiunt, conse- quens necessario est, vt Ligures multis etati- bus, id est, annis centum & septuaginta Ita- liam ante Oenotrium coluerint, quod teste Dionysio & Cato de originibus scripsit, & Ca-

ius Semporonius testatur, & alij illustres Latini scriptores consentiunt. Ex his patet multa Latinos de originibus contra Græcorum traditionem memoria prodidisse, secutos Berosum & alios vetustatum certissimos scriptores. Constat quoque Ligures paucos à Iano Ianigenas pos-
 tos inuenisse, qui etiam montana & Galliam Cisalpinam vsque Istriam coluere, vt in sequentibus exponemus.

Eo tempore Italia in tribus locis arsit multis diebus circa Istros, Cymeos, & Ve-
 fuuios vocataque sunt à Ianigenis illa loca Palensana, id est regio conflagrata.

Quæ hoc loci Berosus interpretatur nomina, satis accedunt conuersioni nominum Hebræorum & aliarum gentium à Hieronymo & Talmu-
 distis tradite. Aiunt enim Esai & Esai ignem & incendium dici, quod Græci phlegram vocant. Pilam verò & palen, ostium & originem

Palensana percussione interpretantur. Hinc Etrusco vocabulo à Ianigenis composito Palensana, est ostium
 Cōflagrationum
 causæ.
 percussione incendij, vbi cælestis afflatus primum exorbitans percussit. Eiuscemodi enim conflagrationes sunt ab exorbitatione octauæ circuli, dum extra orbitationes ab occidente in orientem, iteratæque ad occidentem, accedit & F
 recedit supra centrum Arietis & Libræ duos paruos circulos describendo, vt Thebit astrologus docet. Nam cum motu accessus & recessus
 per

Aperuenit ad cardines parui circuli, si cardo aspici-
tur ab syderibus aquosis inducit diluuiâ exor-
bitâtia. Si verò aspicitur à sydereo afflatu igneo,
gignit incendia & conflagrationes in locis sul-
phureis aptis incendio, vt in Pyreneo Hispaniæ,

B aut Sodomis, vbi erant putei bituminum. In lo-
cis verò non aptis incendio, non flagrat sed exæ-
stuat hæc cœlestis exorbitatio, de qua Plato in
Timæo scribens, illa, inquit, quæ vobis quoque
comperta est, Phaëtonem solis filium, quon-

Cdam solis currus ascendisse luciferos, illòsque
exorbitasse ac incendiisse terrena, fabula qui-
dem putatur, sed est vera hystoria. Fit enim cœ-
lestium longo circuituionis tempore orbium exor-
bitatio, quam vastitas conflagrationis sequa-

Dtur necesse est. Hoc loco Plato equationem,
motumque accessus & recessus vocat cœlestium
orbium exorbitationem, cùm quia hæc sola
orbitatio fit longissimo tractu temporis, vt pa-
tet ex eius motu & equatione, tum præcipuè

E quia extra omnem orbitationem aliorum sy-
derum & orbium, quæ in longitudinem ab or-
tu ad occasum semper currit, hæc etiam circum
latitudinem & altitudinem vndique gerat.

Verum quia ex incendio salsedo gignitur, vt
F testimonio est experientia & Aristoteles in
Meteoris, consequens est, vt omnes montes
istî, & hæc diffusa planities dicantur montes
falsi, vallisque falsa Latino vocabulo, quam

Phaëton-
tis hysto-
ria nō fa-
bula.

test

teste Hieronymo & Talmudistis Aramei Ge- **A**
 meam & Gemellā, Scythæ verò & Etrusci Cy-
 meam & Cymellā vocabant & proferebant, &
 Romani Cyminiā pronuntiant. Nunc vetustā
 vocabula manent loco quidē originis, Palensa-
 næ, montibus & iugis & lacui Ciminiis, & **B**
 subsidenti planitie & campo Cymeo & Cymel-
 lo. Nam & clarus Viterbensis miles Bartholo-
 mæus Berardi legat conuentui nostro vallem
 Cymellam, & rupes prati Cymellæ regionis in-
 ter diruta vetustā oppida Volcenam & Arali- **C**
 don, ac omnes Veias ad Cybellariam, vt in testa-
 mento eiusdem exprimitur, seruatō in archiuis
 conuentus in sacculo contractuum eius, ac do-
 mini Vicecomitis Vastī. Itaque, quoniam hæc
 nostra planities sulphurea & thermalis est, & **D**
 Vesuuia suapte natura incendia eructat, & in
 Istria aliquid his simile est, diametérque circu-
 li parui exorbitationis igneo afflata sydere so-
 lam hanc longitudinem in Italia repercutiebat,
 in qua hæc tria loca continebantur, iure palen- **E**
 sana, id est, primum percussa cælesti incendio,
 & à salsedine per incendium relicta Cymea &
 Cymella dicta fuere vocabulo Ianigeno. Ex his
 patet fabulam Phaëtonis mystice acceptam ve-
 ram esse. Nam Phaëton exorbitationis incen- **F**
 dium est. Ceciditque in Eridanum, casumque
 defleuere Sorores, quia circa partem Italiæ pri-
 mum Eridano oppositam Istriam cecidit, &
 soror

Palensana
 Phaëtōtis
 fabula.

A sorores eius due alie partes Italiae Cymeae & Vesuntinae idem incendiū passae gemuerunt. Nam quod ad Phaëtonem Lygurum genitorem attinet certissimi (vt in aliis produximus commentariis) authores sunt Berosus Chaldaeus, & Theophrastus Graecus, & Plinius Latinus in naturalihistoria & oraculum Phaëtonis ac sepulchrum in Aethiopia, illum non in Eridanū submersum fuisse, sed in Aethiopiam reuersum ibidem cessasse vite.

DE OCTAVO REGE

ASSYRIORVM.

Berosus.

Octavius Rex Babyloniae fuit Balus cognomento Xerxes & regnavit annis xxx. hunc appellauerunt Xerxem, id est. victorem & triumphatorem, quod imperaverit duplo pluribus gentibus quam Araxerxes. Erat enim militia ferox, & fortunatus, & propagavit regnū vsq; prope Indos.

Iustinus probat Persas esse Scythas exules, non modo quia ad hanc etatem Scythice loquuntur, verum etiam quia Persa est vocabulum Scythicum & significat exulem. Apud eos Xerxes & Artaxerxes saepe legimus, & teste Herodoto in sexto libro, Xerxes est bellator, Ar-

Balus.

Persa.

Xerxes.

Artaxer-

xes.

taxer

taxerxes maximus bellator. Verumtamen non absolute bellatorem significat, sed vt significantius exprimit Berosus significat debellatorem, atque in bello victorem. Arthem ergo Scythæ,

Larthes. Hetrusci autem Larthem propagati à Scythis proferunt, & maximum significat. Teste enim B. Seruio super vii. Aeneidos, & nos probauimus in de origine situq; ac moribus Hetruscorum, in annuo magistratu erant Tuscis xij. Reges quos

Lucumones. Lucumones Scythicè appellabant quibus vnus, siue tertius decimus perpetuus Rex & Dictator præerat in fano Volturrene, vt Cesar olim, nunc Pontifex Romæ, quæ est publica regia Regum & Pontificum. Hunc Dictatorem, siue in principatu maximum, lingua Scythica Arthem siue Larthem vocabant, vt nunc Papam. Verum inuenio in Lilio Tolumnum Veientem Larthem, Porsenam Clusinum Larthem, & in fragmentis quibusdam Mexentium Larthem, & in inscriptione Ry yella Hetrusca & Cthesisum Larthem. In alia verò inscriptione scribi-

Ial. Iur yellum Larth Ial. Et hoc existimo fuisse proprium Hetrusci Regis Regum epitheton. Vnde vt vno vocabulo communi Papam, & proprio titulo maximū Pontificem exprimimus Dei monarchiam in toto orbe, pari modo, Hetruscum monarchiam Regum Lucumonū vno communi vocabulo vocabant prisca lingua Larth, id est, maximum omnium, proprio verò Epitheto Larth Ial,

A id est, omnium maximum inuictum. Ial enim
 ut Talmudistæ asserunt non absolute fortè,
 sed significantius inuictū significat. Vnde Leo-
 ninus populus Hetruscus cum Iasium Regem
 creauit, eidē acclamauit Gulni Ial, & per syn- Gulni Ial.
B copam Guln Ial, id est, corona inuicta, ut Iasia-
 na triūphalis inscriptio probat, & Talmudistæ
 interpretantur. Ita Scythæ Persiani suum Regē
 Regum Aril, em, Hetrusci consanguinei eorum
 Larthem, id est, maximum communi vocabulo
C nuncupabāt, propria verò adiectione, illi à bello
 Xerxem, isti à sempiterna trossola victoria Ial,
 id est, inuictū vocitabant. Deridendus est igitur
 in hac parte Dionysius Halicarnassens, aut cer-
 te danda est venia ignorationi morū gentis He-
D truscæ ac eius nominum. Asserit enim Porsenā
 fuisse regis cognomen, Larth verò nomen pro-
 priū, cum econtra Larth sit dignitatis cognomē-
 tum cōmune, & Porsena regis Clusini proprium
 nomen. Sed cum Beroso reuertamur ad mutuos
E consanguineos Italos, Celtiberos & Germanos.
 Huius Balei Xerxis tēporibus, regnat
 apud Celtiberos Tagus cognomento Or-
 ma, ex quo patria dicta fuit Taga. Apud
 Tuyscones regnat Marfus, & apud Ligu-
F res Phaëton, relicto filio Ligure, regres-
 sus est in Aethiopiam Maloth Tages ri-
 tus sacros à Iano traditos, & aruspicinam
 auxit.

Tagus. Ergo satis conueniunt Tagus & Tages no- A
Tages. mine, tempore, & interpretatione. Differunt
 verò cognomento & arte, quòd ille Orma, iste
 Maloth cognomentum sortitus fuerit, pro diffe-
 rente, arte ac studio, Sane sciendum Tagum in- B
 terpretari auulsionem. Orma coloniam vel in-
 colas. Hinc Hierony. de interpretatione nomi-
Togorma num. Togorma interpretatur auulsionem inco-
 larum. Idem autem est quem in Geneal. Berof.
 vocat Tagum Orma, & Moses Togorma, vt
 patet Gene. x. cap. Ergo studium huius fuit ex C
 indigenis & incolis Hispaniæ auellere colonias,
 & deducere ad alias Hispaniæ partes tum in-
Tagus. habitatas, vli ab eo dictus est fluuius Tagus au-
 reis arenis. Quoniam hic primus capit colere
 partes Hispaniæ circa Carthagineam & Tole- D
 tum, quia Tagus Toletum radit, & oritur prope
 Hispaniæ Carthaginem, & ob auríferas arenas
 cæteris amnibus antefertur, vt author est Plin.
 in iij. natur. histor. Hinc Iuuenal. Tanti inquit
 tibi non sit opaci, omnis arena Tagi, Opacum E
 dixit ob aureas arenulas præ vbertate annem
 obumbrantes, quo pacto Verg. turbidum Hermon
 dixit in j. Geor. Atque, inquit, auro turbidus
 Hermus. Hic Tagus non modo in Hispaniam,
 sed in Albaniã, Cassiam, Lybiãmq; & Aphri- F
 cam colonias misit, vt argumento sunt in Pto-
 lemaeo & Cosmographis nomina Taga & Ta-
 gorma locis de Regum priscorum more indita.

- A** Cōsanguinei enim erāt Hispani Caspiis, Phœnicibus & Pœnis, vt Varro prodit, & Plin. in iij. lib. naturalis hist. Tages verò auulsor Maloth, **Maloth.** id est, responsionum & vaticiniorum erat, vt supra diximus, & ob id studuit aruspicina, eo patet.
- B** Eto quo prufusè monstrauimus in aliis nostris ab Hetruria condita. Porro vt in precedentibus commentariis ac libris differuimus, Phaëton nō mansit in Italia, sed regressus in Aethiopiam dicitur, creato Lyguribus duce filio Lygure, à quo dicti sunt Lygures, & non à legumine, vt quidam somniant, quia extabat Lygur nomen, cum non extaret lingua Latina, vt tempora conuincunt. De Marso verò Germanorum rege in Genealogiis retulimus, à quo regio
- D** Marsorum est in Germania, vt Plinius in naturali historia scribit, & Tacitus de situ ac moribus Germanorum insinuat. Est autē Arameum vocabulum Maresus, & per syncopam Marsus, Duae sunt per compositionem syncopatae dictiones, Mares us, id est, princeps duxq; consiliorum, vt vocabula interpretantur Diuus Hieronymus & Talmudistae. Nomen ergo accusat. hunc primum Germanis dedisse consilia, cœtusq; Principum, & consulendi instituta. De quibus non pauca insinuat Tacitus de moribus Germanorum, si quis eum spectatè perlegat.

NONUS Rex Babylonix Armatritis imperauit annis xxxviij. Qui magis ad voluptates, & delitias conuersus, & ea B quæ ad libidinē spectant, cum inuenit tum maximè inuenta ampliauit. Huius ætate apud Celtas Longho regnauit, & apud Celtiberos Betus, à quo regnū habuit nomen: & apud Ianigenas Sicanus filius Maloth C Tagetis, à quo cognominata fuit Vetulonia regio.

Armatritis.
Longho.

Quatuor eo tempore maximos Reges refert Berosus, quorum primum præcipuè sequuti sunt Sardanapalus ex Chaldeis, Nero ex Romanis, D & alij complures. A Longho verò Gallorum rege, Longones & Lyngones dictos nomen accusat, quos in Gallis à Ptolemaeo & Geographis comperimus non prætermisissos. Arbitror autem per cōpositionem dictum Longho, id est, Lomni- E go, quod interpretatur princeps coaceruās. Quid verò coaceruauerit cum non reperiā, doctioribus exponēdum relinquo. Apud Ianigenas Rex erat Sicanus filius Maloth Tagetis. Ergo nostra vallis Sicania, non à Sicanis Italis dicta F est, qui multis post seculis in Italiam cum illo ex Sicilia venerunt, etsi fortè cum his habitauerūt, ut locis suis explicabitur. Nunc de rege Beto, à quo

A quo Betica Hispania est, aliquid breue dicamus.

Aiunt Talmudistæ, qui etiam Latinam linguam nouerunt, Betum per diphthongon, æ, Bæ- Bætus.
tum debere scribi: quod Hebræi & Syri propriè
behin dicunt, id est, locus vitæ meæ: vt etiam di-

B uis Hieronymus consentit de interpretatione
Hebraica. Ceterū Bætus interpretatur ab Ara-
meis dici locum vitæ felicitis. Est enim Hispania
Bætica deliciarum hortus, & ab Homero Cam-
pus Elisius vsque in angustias oceani Gadium

C dictus. Vnde Strabo in primo: Elisium, inquit, Elisij in
Bætica.
campum Hispanias Homerus appellat, ad quem
mittendum asserit Menelaum his versibus:

Elisium ad campum, summas telluris ad oras.
Numina te mittēt, Victus vbi est facilis nō nix
D hybernæ multæ Cercinus & Zephyrus, sed
suauis excitat auras. In hoc est oceanus, id est,
flumi fluxus ac refluxus, vt rectè suspicatus est
Possidorius, quo pacto ait poeta: Oceani flu-
xum flumi cum cymba reliquit. A Bæto ergo, id

est, vitæ meæ felici duce, Bætica quasi beatica Bætica.
Hispania, & Bætis fluuius in oceanū fluens di-
ctus est, dicente Seneca in Medea: Nomen qui
terris dedit Bætis suis, Hesperia pulsans maria
languētis rado. Huius flumi quum vires multæ
sint, præcipue tamen felicitat lanæ tingēdas, &
mulierū pulchritudinē, dum facies illarū lacteas
& candidas reddit, id significāte Iuuenale, dum
in Satyra Natali scribens: Præcipitare (inquit)

volens, etiā pulcherrima vestē. Atq; alias, qua-
rum generosi graminis ipsum Infecit natura pe-
cus, sed & egregius fons Viribus occultis, &
Beticus adiuuat aēr. Et Martial. Batis (in-
quit) oliuifera crimen redimite corona, Aurea
qui nitidis veller a tingis aquis.

Anno vigesimo Armatritis, Lygur mi-
sit Cydnum & Eridanū cum coloniis, cum
fratribus, & nepotibus: & occupauerunt
vsque Istrum in Italia.

Supra dixit de Phaetonte & eius posterita-
te, quod occupauerunt vsque Istriam relinquen-
tes nomina locis. Itaque primum videamus, si
quid in Geographis ex horum vetustis cognom-
entis Scythicis relictum est loci à Lyguria in
Istriam. Et Lyguria quidem à ducis nomine
argumentum habet, à quo post Ianum principio
Lyguria nomen desumpsit. In Galliam Cisal-
pinam, quæ à Longobardis ultimam cognomi-
nationem assumpsit Longobardiam, & de more
vetusto per syneresim Longobardiam, siue Lom-
bardiam iuniores dixerunt. Cyd nus certè Cyd-
nomanos prolatione Scythica, & Cednomanos,
siue persyneresim Cenomanos condidit. Cyd nus à
diuersis gentibus, aliter & aliter pronuntiatur.
Babylonij Cednum, Scythæ Cydnum, Græci Cyc-
num, Latini Cygnum, Hetrusci verò ut sæpe di-
ximus, de more in compositione syneresim fa-
ciunt, & consonantem literam, d vel c, aut g.

Cyd nus.
Cenoma-
ni.

ab iis

Abiiciunt. Nam quod integrè compositum sonat
 Cygnomani, vel Cycnomani, aut Cydnomani,
 & Cednomani, per syneresim profertur Cenoma-
 ni & Cynomani, videlicet vetustissimæ originis
 Cenomane, à Cydno orta. In hac gente illustrio-
Bres sunt: Bergomum, Brixia, Cremona, & alia
 loca vetustis Scythicis nominibus appellata.
 Porro longitudinem Gallie Cisalpinæ, quæ per
 Padum excurrit, vltro citroq; coluisse Erida-
 num, nomen est argumento, quia Padi priscum
Cnomen Eridanus est à duce, sed à profunditate
 Bodyna dictus est à Lyguribus vocabulo Scy-
 thico, vt insinuat Plinius in tertio naturalis hi-
 storie. Significat enim, vt ait, fundo carens: es-
 seq; argumento, quia vbi altitudo incipit, oppi-
Ddum est Bodyn Comacum. Inde teste Metrodo-
 ro Sceptio, à Gallis dictus est Padus à multa cir-
 cum eum olim arbore picea, quam Galli Pades
 vocant, vt ibidem Plinius scribit libro tertio na-
 turalis historie, cap. xvi. Ergo Padus à Gallis,
Eob piceis arbores vltimo dictus fuit: prius verò
 à Lyguribus ob profunditatem Bodynais, sed
 initio omnium à duce Phaëtonte Eridanus. Be-
 rosus in Genealogiis ait Eridano fuisse filium
 Ventum, nepotem Venetum, pronepotem Tylam.
EErgo Tylauentus, & Venetia regiones vsque
 Istrum, vt vetustissimæ Phaëtonidum propa-
 gines sunt, & præclarissima proles Eridani, vt
 nomina & Berofus conuincunt. Et Cato de

Padus.

Eridanus
dux.

Veneti
vnde.

originibus scribens asserit, multas à Lyguri-
bus Galliae Cisalpinæ gentes initio manasse, er-
rantq; vehementer Cornelius nepos & alij fabulas
Græcæ secuti, Venetos ab Enetis Asiæ venisse,
cum ecôtra à Gallis & Europeanis illi Eneti sint
orti. Querendum est enim ab istis qui fuerint
illi Padis & Venetiarum accolæ, quos Diony-
sius in primo libro Barbaros appellat, qui vetu-
stissimos Pelasgos adnavigâtes ad Spineti Padis
ostium pepulere. Nam Græci non potuerunt esse,
quos Barbaros appellant, neque item Eneti A-
siani, quos ab Europa genitos non Europæ geni-
tores probamus, neque rursus eos Enetos Asiæ
vnquam Barbaros Græci appellauerunt. Erant
igitur illi Eridani & Venetiarum Barbari, ve-
tustissimi Italiae indigenæ, aduenæ Eneti. Eo-
rum ergo originem vetustissimam & præclaris-
simam Phaëtonteam, quia Græca fabula & di-
sciplina nuper & heri orta & tradita teste He-
rodoto, scire non potuit, saltem equo animo Be-
rosus, veracissimos Chaldaeos de gentium & re-
gnorum antiquitatibus referentem audiant, &
ipsi etiam nominibus Scythicis Phaëtonteis ex-
tantibus ac perseuerantibus locis victi, cedant
iam suis fabulis & caliginosis non monstrosis
figmentis.

Sicanus ædificauit Aretiam, & nomina-
uit eam lingua Ianigena Horchiam.

Horchia.

Horchia, non est nomen Græcum, sed Scythi-
cum

A cum & Hetruscum, quia teste Liuiio in septimo
 ab vrbe condita, Horchia est Dea Hetruriae. Scy-
 the autem Hor proprie celsitudinem siue mon-
 tem & longam rem ad modum turris signifi-
 cant, sicut & Chiat coronam, quam Chiarot alij
B dicunt, vt Talmudistae asserunt apud Ara-
 meos dici. Hinc diuus Hieronymus de interpreta-
 tione Hebraica dicit Horchiarot esse longam
 coronam, quam turritam significantius dici
 Talmudistae consentiunt. Ergo Titea vxor Ia-
C ni dicta est Vesta & terra siue Aretia, vt Be- Aretia
 rosus scribit, & Ouid. in Fast. & Diodorus in
 iij. libro testantur Nam à genitura omnium
 cum Caelo coniuge dicta Aretia siue terra, & à
 sempiterna holocaustomatum sacro igne Vesta,
D & quia erat Regina sacrorum materq; Deum,
 atque Vestalium princeps, abatissa (vt laico vo-
 cabulo exprimamus) equidem ab insigni de mo-
 re sacrorum & dignitatis gestamine dicta est
 Horchia, id est, turrita corona. Argumentum
E scilicet, cur omnes Cibeles, cum quinque fuerint,
 dicantur turrita? quia videlicet donabatur tur-
 rita corona, cum reginae sacrorum matresq; Deo-
 rum ac Vestalium virginum crearentur, cuius
 ritus & nominis prima origo fuerit Vesta Hor-
F chia vxor Iani, dea Hetruriae, vt nunc & in præ-
 cedentibus fuit expositum. Extat dirum vetustis-
 simum oppidum, & magna regio ad hanc ætatē Hor-
 chia à Vetulonensibus dicta. Eius regionis ma-

xima pars ad ius conuentus mei Viterbensis spe A
 Etat. In diruto oppido Horchia domus adherens
 S. Petro nostra est donatione facta inter viuos
 ab Archipresbytero eiusdē ecclesiæ, pro cōuentu
 sanctæ Mariæ ad gradus Viterbensis, vt dona-
 tionem in nostris archiuis seruant contractus B
 depositi.

Osiris in Thracia peremit gigantem
 Lycurgum.

Berosus hoc loci proximum Italiæ fieri sen-
 sim Osiridem scribit. Author est Diodorus Si- C
 culus in primo libro, & secundo, & quinto ac
 sexto. Osiridem fuisse cognomēto Iouem iustum,
 qui vniuersum lustrauit orbem, & illi impera-
 uit beneficia impendendo, gigantes & impios
 tollendo, bonos & iustos sublimando, ad origi- D
 nem Istriq; fontes supra Macedoniam & pro-
 pinquos Italiæ accedendo, & in Italia tyrānos
 gigantes subigendo. In primo quoque libro nar-
 rat, quod quum peragrata omni Aethiopia, &
 India, in Europam per Hellepontum ab Asia E
 traiecisset, cum immenso coloniarū exercitu ob-
 sistentem sibi in Thracia Lycurgum Barbaro-
 rum regem peremit: & illi prouinciæ creauit re-
 gem Maronem iam senem, qui de more vetusto
 proānito regno edificauit ciuitatem, quam ab se F
 Maroneam nominauit. Cōsentit itaque Diodo-
 rus Beroso pro Thracia. Nunc ad Hispanos Be-
 rosus & Gallos simul reuertitur, dicens:

Anno

Osiris.

Lycurgi
 cades.

Maro rex

A Anno Armatritis trigesimo secundo apud Celtiberos tyrānidem assumpsit Deabus. Qui hoc cognomentum promeruit à fodinis auri & diuitiis, quas primus ibi cepit & inuenit opprimens colonias. Et post
B duos annos apud Celtas regnauit Bardus iunior.

De Bardo Galliarum rege, quod iunior dicitur sit ad distinctionem prisci, cuius supra meminimus, non est dubium. De Deabo verò tyranno, quod is fuerit pater Geryonum cognomēto Chryseos, supra in xvij. parte Genealogiarum explicauimus. De quibus sic ait Diodorus in quinto libro. Vulgata erat per orbem fama, Chryseum (hoc enim nomen à diuitiis traxerat) qui vniuersa Iberiæ imperaret, tres habere propugnatores filios, cum robore corporis, tum armis egregios. exercitum præterea cuiuslibet fortissimorum militū esse. Hos Hercules ad singulare certamen prouocans, sustulit. Hæc Diodorus. Ab his Gerionibus vrbs Gerunda, & à Lomnimis Lomnimia dicta est in Plinio & Ptolemæo, quamuis alteram scriptores corruptè scripserunt Laminiam, pro Lomnimiam. Geryon autem vocabulo prisco à Gera derivatur, quod est adueniens, ut Hieronymus interpretatur. Nam filius prisci Hiarbæ Numidæ fuit, ut supra in Genealogiis exposuimus. Ergo adueniēs classe in Hispaniam, Geryonæ, id est, aduenæ nomen accepit,

Bardus.

Deabo.
ChryseusGerunda.
Lomnimia.

Geryon.

& à diuitiis Aureus Latine, siue Chrysus Græcè, aut Deabus Mauricè siue Numidicè, & à Principatu exercituum Lomnini Geryones.

DE DECIMO REGE

ASSYRIORVM.

Berosus.

Decimus Assyriorū Rex imperat Belochus, annis tringintaquinque. Qui idcirco à Belo sumpsit cognomē, quia cum Imperio voluit exercere maximum Pontificatum Beli Iouis, & maxime circa auspicia & diuinationes occupatus fuit eius animus. Apud Tuyscones regnavit Gambriuius vir ferocis animi.

Gambriuius.

Aequè ac Belochus, id est, Beli amator apud Chaldaeos, etiam Iulius Caesar humana diuinis cōmiscuit. Porro Gambriuium hunc esse nō dubitamus, à quo Plinius in nat. histo. & Tacitus de moribus Germanorū, appellant Germanorum quosdam populos Gambriuios, & regionē Gambriuiam. Est nomen ex tribus Scythicis & Arameis dictionibus. Gun beri vius, per syncopam Gumbriuius, & ab aliis Gambriuius. Est autem apud Arameos Gun & Guni corona, beri verò hymber siue expiatio nubium, & vio ab suis ut periti Talmudistæ asserunt. Hinc Gambriuius interpretatur Latine coronatus, ab Umbris suis. Nam & à principio omnes dicebantur Umberi, quanquā anita hereditate soli Comaro & illius posteris

Gumbriuius.

A posteritati nomen persenerauerit, vt in præcedentibus est habitum, Existimo hunc fuisse primum, qui coronam insigne regium totius Germaniæ consensu pertulerit.

B Apud Emathios cœpit regnare Macedon filius Osiridis, à quo nunc nomen retinet prouincia: atque circa hoc regnum Osiris depressit gigantes, qui iam tyrānidem cœperant.

Iam Osiris Iuppiter iustus vniuersum orbem
C lustrans à Thracia in Emathiam properat, & gigantum potestatem, cum Hercule ac Macedone filiis suis, iuuantibus ad id Macedonibus sustulit, præfecitque illi Macedonem, à quo nomen habet, testante Diodoro in primo libro. Osiridem, inquit, proficiscentem duo filij virtute distari. Anubis, & Macedon prosequuti sunt. Vterque armis vsus est & insignibus aliquo animali, haud ab eorum natura dissimili. Nam Anubis canem, Macedon lupum insigne armorum tulit. Qua ex re, hæc animalia Aegyptij in summo honore habent. Et infra: Thracia, inquit, Maronem iam senem, Macedoniæ verò filium regem statuit, quæ ab eo Macedonia dicta est. Et in sexto libro inquit Macedones Io
F ui iusto aduersus gigantes præsidium tulere. De huius iustitia ibi multa præclara dicit, quæ non conueniunt Ioni Cretensi, qui non fuit in primo ortu generis humani quum gigantes essent,

Anubis.
Macedon.

vt in

vt in primo arguit Diodorus : neque primus vt A
 Osiris iustitiam per orbem docuit & lites sustu-
 lit, cum iniuriis finitimos pulsauerit: neque vir-
 tutibus omnes vt Osiris excessit, quia stupris,
 furtis, & incestu semper fuit vsus: neque bellum
 impiis in vniuerso orbe induxit vt Osiris, quia B
 intra limites Creticos septus, solum finitimis piis
 Piraticum bellum indixit, rapiens pueros &
 puellas cōtra omne ius fasq;: Sed de his hactenus.
 Nūc Berosum de nostris referentē accipiamus.

Vigesimonono huius Belochi anno, apud C
 Celtiberos Lomnini florebat, & ædifica-
 uerunt à suo nomine urbē magnā Lomni-
 miam. Anno autem sequente Itali oppres-
 si à tyrannis gigantibus in tribus Palensa-
 nis, aduocauerunt Osirim, qui cum colo- D
 niis ad Istri vicinos fontes peruenerat. Osi-
 ris tota Italia potitus, decem annis illam
 tenuit, & à se nominauit in triumphum: &
 sub ditione positis gigantibus, regem Ia-
 nigenis reliquit Lestrigonem gigantem, E
 sibi ex filio Nepruno nepotem.

Plura nos hæc litera connotare admonet. Pri-
 mum, quod præmisimus Lomninium oppidum
 à tribus fratribus conditum philarchis exerci-
 tum. Gerundam verò à cognomento Chryseam F
 patrem illorum fundasse. Deinde tam Berosus
 quàm Diod. Sicu. Italos certiores efficiunt. Osi-
 ridem Italiam liberasse à tyrannis, & docuisse
 agricult

A agriculturam & frumentariam. Et quidem huius sunt hæc argumenta. Primum est in commune inscriptio sacra Aegypti, quæ asserit Osiridem Iouem iustum, vniuersum lustrasse orbem, nec fuisse, in orbe locum quem nõ adiuuerit: docens ea quorum inuentor fuit, & Istri fontes illum accessisse affirmat, teste Diodo. in j. li. Secundum augmentum est in specie, à descripto itinere à Thracia in Macedoniam & fontes Istri, depreßis gigantibus in Thracia & Macedonia, & susceptis regibus Marone atque Macedone, & in Italia Lestrigone. Quod autem Osiris proximæ Italiae ad fontes Istri in tribus Palensanis siue Phlegraeis in Italia cum gigantibus pugnaverit, testes sunt & auctores de tribus quidam simul Berossus: de duabus verò, Diodorus in v. & vj. Nam in v. pugnassee Iouem iustum contra gigantes in Vesunia Palensana siue Phlegraeo campo, adiuvante illum Hercule asserit: & in vj. lib. in Cymea Phlegrea campoque Cymelæ ad hanc etatem dicto, non solum Hercule, sed omnibus Italis auxilium ferentibus, de gigantibus triumphasse clarissimè tradit. Nam cum tradidisset in primo libro Osiridem Iouem iustum à Macedonibus magno auxilio adiutum, etiam idem ipsi in Italia præstitum fuisse contra gigantes scribit in vj. li. his verbis: Ioni iusto, & Herculi ac Diis nõ solum in Creta Muscum, sed & alios populos præsidium tulisse contra gigantes const

Osiris Italiam liberavit à gigantibus.

Phlegra⁹
campus.

constat, vt Macedones circa suam Palenem, & A
Italos in campo quem olim à loci conflagratione
Phlegraeum, postea Cymeum campum cognomi-
nauerunt. Hæc Diodorus. Quare siue Macedo-
nes afferas iuuisse in Palene Macedonica Osiri-
dem, siue eundem in Creta Museum, siue eundem B
ipsum in campo Cymella siue Vesuvio Italiae Ita-
los, necessario consequens est, vt Osiris idem &
Iuppiter iustus fuerit profectus in Macedoniã,
Cretã & Italiã. De his amplè diximus circa vl-
timas institutiones Etruscas et aliis cômētariis. C

Anno xxxiiij. Belochi, rex Lucus regnare
cœpit apud Celtas. Nouissimis annis Belo-
chi, tenuit mare Atticum, & ebulliens inun-
dauit Atticam.

Lucenses
ad Pari-
fios.

Neminem posse contradicere arbitror hunc D
Lucum esse, à quo Lucij & Lucenses prope Pari-
sium describit Ptolemæus & Cosmographi. Ne-
que tamen à luce Latino vocabulo, sed potius eo-
rum tam Etrusco Scythico sermoni cognato ver-
bo, à quo vt alibi expressimus Lukios, Luceres B
& Lucumones deriuatos ostendimus super ta-
bulam Faul Faluceres.

DE VNDECIMO REGE

ASSYRIORVM.

Berosus.

VNdecimus rex Babylonis fuit Balcus
annis quinquaginta duobus. Hic post
Semiramidẽ supra cæteros enituit fama,
splend

- A** splenduit imperio vsque intra Indiam. Libri multi de eius gestis sunt à nostris conscripti. Huius anno decimo Porcus Cados Sene insulam compleuit Vetulonicis coloniis, partem reliquit posteritati Lygures.
- B** De Baleo Assyrio, ipsi libros suos perlegant, quia nihil de eo in Latinis aut Græcis reperio. Exponenda verò sunt, quis iste Porcus quæ illius colonie in Liguria, quæ insula Cados Sene, & quæ illius Vetulonicæ colonie. Porcus Latino vo
- C** cabulo, est sus animal. Sed hic filius Neptuni Aegyptij, frater Leëtrigonis, vt in Genealogijs Berossus expressit. Idẽ Varro scribit & Seruius super v. Aeneidos. Non pertinet igitur ad linguã Latinam, sed priscam Arameam. Asserunt autem docti Talmudistæ Porcum dici per syncopã, nam Porecum dicunt Aramei, & significat portitorem de loco ad locum, quia vt insinuat hoc loci Berossus, transportabat per Italiam & insulas colonias. Nam in Thuscia, & Latio, & Liguria nomina locis extant Porcareces, Porcariolum, & Porciferæ. Hinc Pli. in iij. nat. hist. ait Genuam Lygurum esse inter amnẽ Phe Ritonẽ atq; Porciferã Verũ posteri aut proprietate lingue patriæ, aut ad distinctionẽ suis animalis primam literã assirate protulerũt, dicentes Phorcũ
- E** vocabulo Scythico, & Portitorẽ vocabulo Latino, & Porthmea Græco; Deũ portitorẽ maris & inferni fecit eũ loquacitas Græca, vt Varro &

Porcus.

Phorcus.
Porthme.

Sern

Seruius scribūt. Huius ducis tria vocabula triū A
 linguarum, Portitorem, Prothmea, Porcum
 Aramee, siue Phorcum Scythicè, apud authores
 Latinos inuenio. Vergil. in primis in v. Aeneid.
 Phorcum exprimit, dicens: Tritonesq; citi Phor-
 cique exercitus omnis. Et super eundem locum B
 Seruius inducens Varronem: Phorcus, inquit,
 fuit primus rex Corsicæ atque Sardinie, & fi-
 lius Neptuni ex Toſea nympha, qui nauali præ-
 lio ab Atlante victus, & in mari submersus,
 marinus Deus vocatus fuit, ei que fuerunt filie C
 Italice Gorgonides, non Mauritanæ. Et ut refe-
 runt, hæ quatuor filie miræ pulchritudinis fuere
 Scylla, Euryale, Stheno & Medusa. Ab his no-
 mina in Italia sunt, insula Gorgonidum prope
 Pisas, & Scylla inter Siciliam & Italiam. D
 Vna ergo Scythica lingua illum Phorcum voca-
 uit in quinto Aeneidos Vergilius, lingua verò
 Latina in quarto Georgicorum portitorem no-
 minat, dicens: Nec portitor Orci Amplius obie-
 ctam patitur transire paludem. Caterum tertia E
 lingua Græca, Porthmeo vsus est Iuuenalis in
 Satyra tertia. Iam (inquit) sedet in ripa, tetrūm-
 que nouissimus horret Porthmea. Ergo quem
 Scythæ Phorcum, Aramei Porcum, Græci Por-
 thmea, eundem Latini Portitorem vocant. Quæ F
 sit verò insula Cados Sene, & interpretatio no-
 minis & authoritas manifestat. Nam Aramei
 & Hebræi Cados, Græci Theam, Latini sacram
 insul

Gorgoni-
des.

Cados Se-
ne.

A intelligunt. Et quod Hebræi *Sene*, Græci *sandalium*, Latini vocant *crepidam*. Hinc à Barbaris *Cados Sene*, à Græcis *Sandaliothim*, à Latinis *sacra crepida* dicitur. Porro *Timeus* & Græci *Sandaliothim* vocant *insulam*, quam nos *Sardiniam*, à *Sardo Herculis Tospiadæ filio* nominamus, ut tam *Plinius* in *tertio naturalis historie* quam ceteri scribunt. Ergo *Cados Sene* atque *Sardinia*, est eadem *insula*. Cui argumento est, quod *Varro* & *Seruius* asserunt, *Phorcum* illum fuisse primum Regem *Corficæ* atque *Sardinie*. Quod si opponis principio coluisse *Sardiniam Iolaum* cum *Sardo* & aliis *Tospiadibus*, ut præmissimus, respondet *Strabo* in *quinto* falsum esse quod assumitur. Nam (ut ipse ait)

D tam *Iolaus* quam *Tospiades* cohabitauerunt *Barbaris* quos ibi inuenerunt natione *Tuscos*. Quare ut veracissimus *Berosus* ait, primus omnium *Phorcus* cum colonis *Vetulonicis* *insulam* tenuit, ante *Herculem* atque *Tospiades*. Fuisse vero *Veios Vetuloniæ* hos *Tuscos*, argumento sunt in primis *Berosus* in hac parte, deinde *Plutarchus*, qui in *vita Romuli* scribit *Etruscos* fuisse *Sardinianos colonos*, quibus sunt ad hæc tempora *Veium* nomen, & *Veia* prædia & *amnes*, ac propterea *Romulum* vocasse *Veientes Sardinianos*, non quia isti *Veii Sardiniani* essent, quum *Aenetani* dicerentur, ut in *Vita Camilli* scribit, sed quia à *Veis Etruscis* orti sunt, qui

Sandaliothis.
Sardinia.

verè Sardiniani Coloni, & primi Sardinie cul- A
tores extiterunt. Cui est argumento quòd dicta
est insula Sandaliothis siue sacra crepida, non so-
lum quia est ad similitudinem vestigiũ & cre-
pide, ut Timæus scribit, sed etiam quia ibi fuit à
principio crepida sacra id est, Thuscorum prin- B
cipum sacrum vestigium. Nam teste Gellio in
xiii. noctium Atticarum: Crepida est genus cal-
ciamenti, quod à principio plantarum calces in
fine tegebat, cætera prope nuda, & teretibus ha-
benis vineta erant. Thuscorum verò vetustissi- C
morum fuisse crepidam principibus solis orna-
mentum, ex eo constat, quòd crepidam Turrhe-
nam & Thuscam nomen ab origine habet, &
soli sacri principes his utebantur, etiam à prin-
cipio dignitates Romanæ. Unde in octavo At- D
neidos, ubi Vergilius de Euandro dicit: Turrhe-
na pedum circumdat vinacula plantis. Seruius
ita interpretatur: Crepide, inquit, sunt Thusca
calciamenta, quæ corrigiis ad pedes ligabantur,
quas post Romanorum habuere primi Senato- E
res, inde Romani equites, nunc milites. Hæc
Seruius. Hinc Senegallia crepidata Umbria
est, sed non sacra. Vetulonia enim regia Re-
gum sacra erat. Quòd si Thusci primi habita-
uerunt Sardiniam, & hi non crepidati modo & F
calciati pedes, sed etiam sacro calciamento ute-
bantur, quod ad solos principes Lucumones spe-
ctabat, ut diximus, consequens necessario est,
quod

Crepida.

A quod scribit Berosus esse certissimum, ut qui primi habitauerunt Sardiniam ex Thuscis, essent Vetulonenses, quia cum crepidati principes dici poterant: solis Vetulonensibus sacri epitheton dñcatum erat. Quinetiam Etrusci Veij Sardiniani coloni esse dicuntur, à quibus Veientes Aneatanos, Romulus Sardonianos cognominauit, ut clarissime scribit in vita Romuli Plutarchus. Satis ergo expositum fuerit, quis fuerit Phorcus, quæ insula sacrae Crepidæ, quæ primæ Colonie Phorci in Lyguria & Sardinia, nunc Osiridem Monarcham ab Hispanis in Aegyptum reuertentem à Beroso discamus hoc modo dicente:

Huius Balei temporibus Indi sua obtulerunt Babylonis. Osiris in Aegyptum reuersus columnam quæ permanet inscripta in monumentum expeditionis suæ per totum orbem.

Exploratum esse regressum vltimum Osiris in Aegyptum par est. Nam egressum Diodorius & alij authores certum effecerunt, dum ab Aegypto illum profectum referunt lustrasse primum Aethiopiam, & Africam, deinde Asiam vsque Indorum desertos fines, postremo Europeanos Thraces, Macedones, Italos, Germanos, Gallos, & Hispanos. Ibi in Tarcessiorum saltibus vltimum bellum cum Titanibus gessit, quod superfuere tempore belli cum Rheia & Cameſe

Osiridis
expeditio.

initi à Dionysio Hammonis filio, vt iam expo- A
 suimus in præmissis. Huius vltimi belli meminit
 Trogus, cuius sensum Iustinus abbrevians vlti-
 mo Epitomatum libro, sic scribens. Saltus, inquit
 Tarcessio, Tarcessiorum in quibus Titanas bellum aduer-
 sus Deos gessisse proditur, incolere Curetes. Hoc B
 vltimum igitur bellum cum impiis à Deis habi-
 tum est. Denictò verò orbe, hoc epitheton Osiris
 retulit in Aegyptum, teste Diodo. in vj. li. Iup-
 piter iustus, Pater Cōsultor. Nam vt ibi scribit,
 animaduersum in Gigantes à Ioue dicunt, quia C
 ex magnitudine ac robore corporis confisi aduer-
 siq; legibus, multa egerant in homines iniusta,
 & gentes in seruitutem redegerant & his bonis
 bellum intulerant, qui ob singularia in omnes
 beneficia, fuerunt Dei existimati. Quare ferun- D
 tur à Ioue impij nefariiue deleti, & Diis He-
 roibúsque ac hominibus benemeritis honores ab
 eo impensi. Quare propter eius beneficiētiam, &
 Imperij magnitudinem, omnium consensu, tam
 Regnum perpetuum tributum est quàm habita E
 tio in Olympo. Et quoniam vite hominum au-
 xilio fuit Iuppiter, & quòd omniū curā suscepit
 Pater, & quòd Imperio orbis potitus est, Dux,
 & Rex, & quòd prouidè cōsuluerit cōsultor appel-
 latus. Ex his Diodori verbis manifestum est F
 omnium consensu fuisse tributum Osiridi epi-
 theton Iuppiter iustus Pater, Dux, Rex, &
 Cōsultor, cuius regnum perpetuum & habita-
 tio

Tarcessio,
 rum cam-
 pus.

Osiridis
 epitheta.

Atio in Olympo iuxta mare rubrum. Non enim, Olympi
 vnus est mons Olympus, aut in vna provincia, multi.
 sed plures aliis & aliis regnis cosmographi poë-
 tæq; & historici tradunt, vnum circa Thessa-
 liam in Macedonia, alium in Gallogræcia, ter-
Btium in Mysia Asiæ iuxta urbem Prusam:
 quartum verò hunc in Aethiopia secus mare ru-
 brum non longe ab Heliopoli, qui vt aiunt ab
 ortu solis vsque ad quartam diei horam flam-
 mas emittit, vt etiam Tortellius noster Areti-
Cnus retulit. Et in hoc Olimpo contermino Ae-
 gyptiis & Aethiopibus tributa & existimata
 est Osiridis mortui habitatio. Nam teste eodem
 Diodoro in primo libro, quia Aethiopes Osiris
 docuit agriculturam, insignes vrbes ædificauit,
DPræfectos dedit, tributa præstari instituit,
 & in Aethiopiæ montibus vtrasque ripas Nili
 aggere cinxit, propterea ab Aethiopibus potis-
 simum colebatur. Igitur dum orbe peragrato
 victisque Titanibus in Hispania, & Geryoni-
Ebus principatu permissis, Peloponnesum adnau-
 gavit ab Hispania, vbi Apis dictus regnavit,
 teste Eusebio de temporibus annis trigintaquin-
 que Argiuis. Postea vt notat Eusebius de tem-
 poribus Balei regis Assyriorum, eiusdem Balei **Baleus.**
Fanno quadregesimotertio fratrem suum Ae-
 gialeum, vnum ex Diis Aegyptiis Regem crea-
 uit Achaiæ, & ipse cum populo in Aegyptum
 adnauigauit, vbi teste Beroso expeditionis suæ

triumphalem columnam erexit, quam literis A
 excidit, sub hac sententia, quam Diodorus in
 primo refert ita exprimi. MIHI PATER
 SATVRNVS, DEORVM OMNIYM
 IVNIOR. SVM VERO OSIRIS REX,
 QVI VNIVERSVM PERAGRAVIB
 ORBEM, VSQVE AD INBORVM
 DESERTOS FINES. AD EOS QVO-
 QUE SVM PROPECTVS QVI AR-
 CTO SVBIACENT, ET AD ISTRI
 FONTES, ET VSQVE OCEANVM, C
 SVM SATVRNI FILIVS ANTI-
 QVIOR, GERMEN EX PVL-
 CHRO ET GENEROSO ORTVM,
 CUI GENVS NON SEMEN FVIT.
 NEC FVIT IN ORBE LOCVS D
 QVEM NON ADIVERIM, DO-
 CENS EA, QVORVM INVENTOR
 FVI. *Hæc in columna legi posse asserunt sacer-*
doles Aegyptij de Monarchia Osiridis.

Apud Tuyfcones regnat Suæuus, & apud E
 Celtas Celtes, à quo nomen habuerunt
 montes illorum maximi à conflagratio-
 ne sylvarum, qui diuidunt Celtas & Cel-
 tiberos.

Pyrenei.

De conflagratione montium qui Pyrenei di-
cuntur in sexto libro Diodorus sic habet: Mon-
tes, inquit, qui Pyrenei dicuntur, & longitudi-
ne ac magnitudine longe alios excellunt Nam
à mari

- A** à mari eorum quod ad meridiem iacet, usque ad Oceanum ad Arctos situm, Galatiam siue Galatiam ab Iberia diuidunt. Per Celtiberiam quoque protenduntur stadiorum tribus millibus, in quibus cum sint frequentes sylæ, ferunt pri-
- B** scis temporibus igne à pastoribus iniccto montanas omnes regiones esse combustas, ac propterea montes aiunt cognominatos esse Pyreneos. Ardente autem continuis diebus igne, plures à montibus riui argenti puri flammiarum vi effluxere, quod incolis ignotum Phœnices mercatores vili rerum permutatione emptum, in Græciam, Asiàmque ac ceteras nationes deferentes, magnas ex eo commercio opes contraxerunt. Hæc Diodorus, qui hæc notanda
- D** tradit. Primum quod priscis temporibus Iberia Pyreneæ versus arcticum Oceanum, pastores & armenta pro diuitijs non argentum existimabat, ac propterea Nomadæ quasi Nomadæ appellati sunt ab Homero Hispani ad
- E** septentrionalem Oceanum versi. Unde in primo scribens Strabo de Hispania: Poëta, inquit, à viuendi ritu septentrionales populos Nomadas appellat, in pascendo pecore assuetos. Hinc diuitiæ Geryonis quas Hercules abstulit, ar-
- F** menta fuere, argumentum vetustatis Hispaniarum & Gigantum Geryonum. Rursus quod Phœnica lingua Celta quasi Celitæ conflagratio Iouis dicitur, vt perhibent Talmudistæ.

Quod adeo verum est, vt diuus Hieronymus Ce-
 lion incendium interpretetur, sicut Macrobius
 ait Itum Iouem à Thuscis dici. A dictionibus
 igitur Phœnicibus Celi, & Itus per syncopam
 componitur Celtus & Celta, id est, Iouiana con-
 flagratio, non quia à Ioue facta sit, vt quam pa-
 stores procurauere, vt ait Diodorus, sed quia sub
 Ioue Galatha, siue Gallo facta est. Reges enim
 Ioues & Saturnos appellauerunt antiqui. Ergo
 quia Phœnices mercatores frequentabant Ibe-
 riam tanquam consanguineas, à quibus pro ma-
 gna parte erant Iberi, vt Varro scribit, & Pli-
 nius refert in tertio naturalis historie. Item
 quoniam Celta nomen est Phœnicum, vnde ori-
 ginem traxit Noa, qui & Ianus, idq; nomen
 Phœnicum Celi & Itus commune fuit Etruscis
 & Gallis & Hispanis, à quo duces Celij & Co-
 riti nomen habent, certum est argumentum, hos
 populos à Phœnice Iano, qui ereptus à diluui-
 o ex Scythia colonias misit, firmam habere origi-
 nem. Amplius quoniam Pyrenæus nomen est
 Græcum priscis seculis impositum, magnum ar-
 gumentum facit Gallos linguam simul cum li-
 teris tradidisse, Galatis & Gallogræcis, vt supra
 Xenophontem & Archilochum retulimus. Nec
 acceptandi sunt Græci, & ab his pendentes La-
 tini, qui aiunt Pyreneos dici à Pyrene socio Her-
 culis Græci, quia hæc fabulosa sunt, vt in tertio
 naturalis historie Plinius est author, & ante

Celtus.
 Celtæ vn
 de dicti.

Pyrenæus

A res Troianas quibus Hercules, & Pyrenes, & Cadmus, & Orpheus extitere, fuit nomen Celtae ac Pyreneum. Regio proxima his montibus corruptè nunc Pyrpiniana dicitur, cum scribenda sit & dicenda Pyrepiniana, id est, conflagrationis & incendiij ostium & origo, quia ibi cœpère pastores ignem inijcere. Nam Pyr ignis, Pini os originis dicunt etiam Phœnices, ut testantur Talmudistæ, qui etiam hoc addunt, ut Pi, os & origo dicatur. Ni verò & no magni nominis & fame interpretetur. Hinc Pyrepini combustio-
B nis origo magni nominis est, à quo Pyrepiniana **pyrpinia-** regio scribi debet, nisi forte quod vsitatissimum **na regio.** est in compositione, per synæresim & syncopam e, litera abiiciatur, sicut à Celite & Turrheno &
D Volturrena, ita dicatur atque scribatur rectè Pyrpiniana, Celtae, Turhno, Volturhna. Hæc de Rege ac gestis Gallie. De Suæuo verò Germanorum Rege non est dubium, cum esse qui Suæ- **Suæuus.** uos condiderit, quorum meminerunt Plinius in
E naturali historia, & Tacitus de moribus Germanorum. Ad huius patrem Gambriuium venisse Osiridem, & docuisse arbores putare & frumentariam atque ceruisiam, superius dixi **Ceruisiæ**
I vites nascuntur docuisse Osiridem conficere potum ex ordeo & herbis. Porro ad eosdem Suæuos venisse Isidem tempore Alemanni Herculis & **factio.** **Alij ceruisiā vocant.** Thusciani Iasij locis suis demonstrabimus. Sunt

argumento præualido Liburnum siue Cymba, A
qua Osiris & Isis ad eos per Rhenum & flumines
altos nauigauerunt, & à frugifera arboris ra-
mis putatis, quibus Isidi sacra faciunt, & diui-
nas sortes exposcunt, de quibus Cornelius Tacitus
de moribus Germanorum referens: pars in-

**Suauorū
religio.**

**Deos pa-
rietibus
non conti-
neri, nec
imagine
humana
assimilare**

quit, Suauorum etiam Isidi sacrificat, unde au-
tem causi sit & origo peregrino sacro, parum
comperi, nisi quod simulachrum in modum Li-
burnæ figuratum, docet adiectam religionem.
Cæterum nec cohibere parietibus Deos, neque in
vllam humani corporis specie assimilare ex ma-
gnitudine & figura cælestium arbitrantur. Lu-
cos ac nemora consecrant, Deorumque nomini-
bus appellant, sacrumque illud est, quod sola re-
uerentia vident. Et post aliqua: Sortium, inquit,

**Sortium Gal-
licarum
consuetu-
do.**

consuetudo simplex. Virgam frugifera arboris
decisam in surculos computant, eosque notis qui-
busdam discretos, super candidam vestem te-
mere ac fortuito spargunt. Mox si publice: con-
sulitur sacerdos ciuitatis, sin privatim ipse pa-
ter familiæ precatus Deos, cælumque suspiciens
ter, singulos tollit, & sublato secundum præmis-
sam notam interpretatur. Multa alia refert
Tacitus, quæ ad principes, quæ ad sacerdotes,
quæ ad alios spectant, hoc præcipue quod ad O-
sirim & Isidem spectat, est, quod sacras sortes

Liburnū. putata frugifera virga diuinat, & eorum Li-
burnum venerantur. Est autem Liburnum pro-
prie

A priè Cymba & nauicula, qua flumen traÿcitur, quod in Satyra Iuuenalis significat dicens. *Di-
ves & ingenti curret super ora liburno. Tradu-
ctum est tamen ad significandum magna navi-
gia, vt in Oda Horatius: Ibis, inquit, liburnis
inter alta nauium amice propugnacula. Est au-
tem liburnum nomen barbarum, quod Latine
sonat nauicula velocissime currens, quam nunc
proprie vacamus fustam velocissime excurren-
tem siue mare siue flumen. Sequitur de morte
Osiridis.*

C Typhon Aegyptius, omnibus orbis gi-
gantibus consciis, fratrem suum Osiridem
Iouem iustum Aegyptium peremit, & ipse
in Aegypto assumit tyrannidem, Busiris
in Phœnicia, in Phrygia verò alius Typhō,
in Lybia Anteus in Celtiberia Lomami,
in Italia Lestrygoes, & in toto mari Mili-
nus Cretenfis.

Titanes Diodorus vocat hos gigantes tyrannos quos postea Hercules sustulit, non quia ipsi Tytex filij essent, sed quod à Titanibus orti, etiā eorum partes sequerentur. Eos ipse Osiris iuste imperans Reges prefecit in dictis regionibus, vt significat idem Diodorus in primo & sexto libro. Et idcirco iustus Iuppiter est appellatus, quia etsi sustulit illorum parentes impios Titanas, filios tamen illorum pro patribus prefecit, Lybie, quidem Anteam, Phœnicie Busiridem, Phry

Titanes.
**Filij parē-
tibus sus-
fecit.**

Phrygia iuniorem Typhonem pro patre suo Ty-
phone, sicut Milinum iuniorem in Creta pro
Milino prisco quem peremerat, vt in sexto libro
insinuat. Similiter in Italia pro Neptuno patre
Lestrygonem & Phorcum substituit, & pro
Chryseo Geryone Tarcesisque Titanibus dele-
tis, rursus Geryones filios regnare in Hispania
permisit. Ita Apis Osiris orbis monarcha effe-
ctus, & orbe composito in Aegyptum regressus,
triumphalem columnā inscripsit, & Aemphim
in triumphum aut fundauit, aut ampliauit, vt
notat Eusebius de temporibus supradicti Balci

Typhon. Regis Assyriorum. Itaque Typhon Aegyptius,
& vt Berossus ait, & Seneca de sacris Aegyptio-
rum, frater ipsius Osiridis inuidia accensus, in
Aegypto Libya, Asia, & Europa, dictos Præ-
fectos Reges sollicitauit in necem fraternā, pol-
licitus cuilibet Præfecturā perpetuam suis locis,
& liberū regnum, si contra se non ferrent Osiri-
di, Isidi, & Herculi opem. Itaque consciis cadis
future dictis Regibus, frater Osiridis Typhon
illum per insidias & dolum peremit, de cuius
nece in primo libro Diodorus breuibus refert his
verbis: Ex vetustis sacerdotum archiuis, qui
Osiridis tempore fuerunt, compertum est Osiridē
Aegypto iustē regnantem à Typhone fratre im-
pio, atque nephario interemptum. Quem ille in
sex ac viginti partes dissectum, cuilibet eorum
qui secum tanti sceleris participes fuerant par-

Osiridis
occisio
per Ty-
phonem
fratrē.

- A**tem dedit, veluti tanti facinoris consciis, & vt simul ipsos defensores, custodesque regni fidos haberet. At verò Isis eiusdē sui fratris simul & **Isis vltrix viri & fratris.** viri necem auxilio filij, (Oros ei nomen erat) vltima, Typhone simul & qui cedis conscij fuerant
- B** interemptis, Aegypti regnum restituit. Commis-
sa est ea pugna iuxta flumiū in parte Arabie, quam vicum Antei appellant, quod nomen sortitum est, ex Antei morte ab Hercule occisi Osiridis tempore. Hæc Diodorus. Quo loci patet
- C** Anteiū priscum interemptum fuisse ab Hercule viuentē Osiride & in Arabia Aegyptiaca, & filium eius Anteiū item iuniorem in Lybia. In quinto autem libro Diodorus: Aegyptij, inquit, de Priapo scribes aīunt, olim Titanas
- D** Osiride à se dolis interfecto, corpus eius in aquas partes diuisisse. Hisque domo clam elatis, partem pudendam in flumen, quia singuli eam respue-
Pudenda Osiridis. rant, abiēcisse. Isidem tum vltam viri mortem, Titanibusque occisis, viri corpus quæsiuissē, par-
- E** tesque repertas cum iteratō in formam priūtinā hominis coniunxisset, atque composuisset sacerdotibus tradidisse sepeliendas, vtq; veluti Deum colerent Osiridem imperasse. Scorsum verò pudenda non reperta quum formasset, pro Deo
- F** coli, inq; templo suspendi iussit. Hæc Diodorus de monarchia & honore atque interitu Osiridis cum Beroso prosecutus est. Nunc quoniā de monarchia Herculis Aegyptij Berosus prosequitur, **Hercules graecus & aegyptius.**
- pro

Hercules
43.

Hercules
Deus.
Hercules
Heros.

Hercules
quid signi-
ficat.

pro quo notandæ differentie inter *Herculem* **A**
Græcum & Aegyptium, scribunt quod verum
 est plures fuisse *Hercules*. Nam tres & quadra-
 ginta fuisse asserit *Varro*, quorum primus fuit
 iste ægyptius *Thebanus*, vltimus verò (vt ait)
 fuit *Alceus* græcus *Alcmenæ & Amphitryo-* **B**
nis filius. Idipsum dicit *Diodorus Siculus* in pri-
 mo & sexto libr. & in fine quarti, & *Hero-*
dotus in ij. lib. vbi tradit se adnauigasse in *Phæ-*
niciam & inuenisse templum *Herculis* constru-
 ctum, multis ætatibus & seculis ante Græcum **C**
Herculem *Amphitryonis*, producitq; euidentis ar-
 gumentū, quod hi duo apud priscos Græcos vene-
 rationi erant. Nam ægyptio templū ingens fun-
 dabant, inq; eo illi *Herculi* sacrificabāt, vt Deo,
 iuxta verò hoc edificabāt templum Græco *Her-* **D**
culi, cui nō vt Deo sacrificabant, sed vt Heroi pa-
 rentabant. *Cicero* in libro de natura deorū, etiā
Aegyptium *Herculem* cum pluribus connume-
 rat. Itaque probatissimi historici plures *Hercu-*
les commemorant, primūque ac fortissimum o- **A**
 mnium *Aegyptium* celebrant, quem testē *Ma-*
crobio in *Saturnalibus*, iidem *Aegyptij* venerā-
 tur, vt ortum in primo humani generis ortu, &
 initio carentem. Author est *Diodorus* in primo
 libro: *Herculi* Græco fuisse nomen propriū *Al-* **F**
ceus, cognomen verò non *Hercules*, id est, pellitus
 totus, sed *Heraclius*, id est, *Iunonis gloria*. Quod
 etiam *Herodotus* scribit in secundo *historiarum*
 lib

- A** libro, asserens hoc cognomentum Hercules esse Hercules, Vocabulum Aegyptium nō Græcum & Aegy- & Hera-
ptij Herculis cognomentum, quod Græci iniuste clius.
- B** sinuat. Quare cum Ephorus ait, vnum fuisse
verum Herculem, qui præclara gesta quæ tra-
duntur solus perfecit, equidem fatemur. Sed
inficiamur filium Amphitrionis fuisse vel Her-
culem, vel cognominatum Herculem, quia hoc
- C** soli Aegyptio peculiare est, sicut illi græca He-
raclius. Igitur ut Diod. & alij scribunt: Am-
phitrionis filio nomen proprium fuit Alcous,
proprium cognomentum Heraclius, propria ge-
nitrix Alcmena, proprius genitor Amphitryō,
- D** aut si ut asserunt, adulterinus spurius fuit, pa-
ter illi quidam Græcus Iuppiter extitit. E contra
mater Aegyptij incerta est, pater verò certus
Osiris iustus cui proximus erat genere, ut Dio-
dorus, Berosus, & Moyses significant qui etiam
- E** illi nomen proprium fuisse Lybium asserunt, à Lybius.
quo Lybios in triumphum duxit, quum antea
Phutei sive Phaëtontei vocarentur, ut asserit
Iosephus & Hieronymus in cōmentario super
x. cap. Gene. Nam Hercules qui subacto or-
be in Lybia triumphum columnam posuit, equi-
dem fuit Aegyptius, ut in fine iij. lib. Diodor.
author est. Hinc Silius in xij. lib. Sardum Ae-
gyptij Herculis filium appellat natum generoso Sardus.
- san

Herculis sanguine *Herculis Lybici*, non *Alcei* qui colum- A
 nas Gadibus imposuit ex parte *Europæ*, ut *Dio-*
dorus scripsit: secutus fabulas *Græcas*, quæ nul-
 lasibi columnas nisi fortè in sua *Græcia* posue-
 rit, ut paulo post in sequentibus insinuabitur.

Cognomi At cognomenta *Libij* filij *Osiridis*, *Aegyptia* B
 na. lingua fuerunt, *Her*, *Hercol*, *Arno*, *Musarno*,
Herculis. & *Ar*, de quibus in questionibus *Amiis* dixi-
Lybici, mus. *Hercules Aegyptius* fuit ortus in prima
 hominum propagatione ante *Troianum* exci-
 dium plus quàm decem millibus annorum *Ae-* C
gyptiorum. *Alceus* verò *Græcus* minus mille du-
 tis, ut *Diodorus* in primo libro scribit, Quod si
 reducimus hos annos *Aegyptios* ad cursum so-
 lis quo utuntur *Chaldaei*, *Scythæ*, *Hebrei*, & *Ia-*
nigenæ siue *Celiti Itali*, qui à *Iano Cælo* didice- D
 runt annum, à motu solis, & menses à cursu lu-
 næ, ut *Berosus* scribit, & *Diodorus* in iii. libro
 confirmat: equidem *Hercules* natus est paulo
 post *Ninum*, ut *Berosus* tradit, à quo ad *Troia-*
num excidiū supputantur plusquàm octingenti E
 anni, qui efficiunt plus quàm decem millia an-
 norum *Aegyptiorum*, uti exposuimus. Rursus
 hic *Hercules Aegyptius* ob antiquitatem dici-
 tur carere initio temporis teste *Macrobio* in *Sa-*
turnalibus. Ille verò ob nouitatem dicitur flo- F
 ruisse etate *Eurysthei Regis*, cum *Argonautis*
 paulo ante *Troianum* excidium, ut *Diodorus*
 in quarto libro & alij omnes conscribunt. Rur-
 sus

A sus teste Diodoro in primolibro Aegyptius floruit Osiridis tempore in primo ortu humani generis, quando gigantes & monstra erant, & Diu vetustissimi cum gigantibus bellum gerebant, vt etiam ipsi Græci confitentur. At Alceus Græcus floruit circa Troianam euersionem, quando extantibus vbique urbibus & Regibus monstra & gigantes esse desuerant, simul & Dei vetusti, qui cum his bella gessere, vitæ excesserant. Ante quoque illum Amphitryonis Alceum multis ætatibus & sæculis, templa Diis & Herculi Aegyptiis dedicata leguntur. Amplius vt idem Diodorus arguit, Aegyptius Hercules fuit circa tempora Nini, rudi ad resistendum seculo, quando quidem arma ferrea non derant, sed claua lignea & ferrarum pellibus pro armis utebantur. Alceus affuit domito iam orbe & legibus atque Regibus formato, & instituto, & formidoloso ferro inuento. Nam & Argonautæ ferro armati erant, & Alceus armis teclis, clauaq; ferrea instructus, vt Verrius tradit. Etenim vt ait, quum à Thelamonis portu per Lucumones Tuscos pergeret ad Euan-drum, armatus prodiit, clauamq; ferream secum ferebat. Cumq; apud Cyminius Lucumones iactabundus de viribus suis gloriaretur, rogatus à Principibus Thuscis vt vires suas ostenderet, claua ferrea iacta, illis lacum Cyminium effodit. Idem asserit Seruius super illud ver-

Her. Al-
ceus.

Hercules
pellit^o, &
ferratus.
Cyminius
lacus.

bum viij. *Aeneid.* Cymini cum monte lacum. A
Fertur inquit fabula, cum Hercules ad Euan-
drum pergeret, rogatus à Cyminiis populis, vt
aliquid virtutis suæ ostenderet, vectem ferreum
quo ad exercitium utebatur, terræ infixit. Quod
quum nemo extrahere posset, tandem rogatus
sustulit, secutaq; illum vis immensa aquæ, la-
cum Cyminium effecit. Quare Aegyptius pelli-
tus fuit, sed hic ferratus fuit. Sane sciendum est
Seruium non dicere fabulosum iter Herculis à
portu Thelamonis per fanum Volturnæ Lucu-
monesq; Cyminios ad Euandrum. Nam & hoc
Verrius scribit & Diodorus Siculus in quinto
libro refert, ab Hispania reuersum Herculem
cum Argonautis in portum Thusciae Thelamo-
nis iuxta Turrhenam adnauigasse, & ab Ar-
gonauta duce Thelamone inditum nomen fuisse,
omnes verò asserunt illum ad Euandrum per-
rexisse à portu proximo fano Volturrenæ, ab eo-
dem dicto portu Herculis. Quin teste Verrio
discedens à Lucumonibus ex Faulibus puellam
Faulam rapuit quam Romani Deam fecere, vt
idem Verrius scribit, & Lactantius confirmat
in primo libro contra gentes cap. xxi. Porro fa-
bulosum Seruius æstimat infixa terræ non posse
extrahi, aut extractū sequi tantam vim aquæ,
vt lacū efficeret. Contra eum tamen est Plinius
in secundo libro natural. historie, qui & in
Cyminiis & in Veiente ad aras Mutianas esse
loca

- A** loca scribit, quibus infixæ euelli non possunt. Naturale quoque est Cyminiis locis omnia esse aquarum sublatentium & erumpentium plena, & locum lacus Cymini inſtar peluis aut concheeſſe, facileq; à parua aqua potuiſſe aliquot
- B** diebus compleri à ſublatente aqua, pertuſa iam terra & aperta ferreo veſte, ac propterea nihil fabuloſum eiufcemodi authores tradunt, vt credidit Seruius. Item differunt, quoniam Heraclius nulli parti orbis militauit, ſed ſolum Eucryſtheo regi priuato, cum Argonautis paruit, non ad gentium ſalutem, ſed perniciem. Exercuit enim circa littora piraticas excuſſiones per inſidias & dolos, non iuſti more belli. Nam circa Colchos litus excurrens, auxilio &
- D** dolo proſtitutæ Medæ vellus aureum furatus eſt, fugamq; piratico more iniit, vt inſinuat atq; exponit Diodorus in quinto libro, in quo detegit fabuloſa quæ Græci de his ſacrilegis dolos fingunt ad rem piraticam honeſtandam.
- E** Quo proſeſſo falſo honeſtamento uſi ſunt etiam in excuſſione piratica circa Ilium, in qua noctu per dolos inſidias Laomedontem patrem Priami peremerunt, nihil eiufcemodi ſuſpiciantem. Quum verò liſtus Aphricanum excurrerent, non
- F** Antæum qui non erat occiderunt, ſed paſtorem cognomento Draconem, cui erant aureæ, id eſt, fuluæ oues, vi ligatum, eo cernente, rapuerunt oues, vt Diodorus exponit. Non militant

igitur hominum Aphrica salutis, qui Aphros A
 pacificos & innoxios oppresserunt. Pari modo
 quam Hispanicum litus percurrerent, falso
 finxerunt Geryonem occidisse, qui iam præ-
 terierat, & Herculi Lybio cesserat, cuius ossa
 nominaq; & cognomina permanebant in Hi- B
 spania, sed certe ab Hispanis cum Thelamone
 atque Argonautis fugatus, Alceus falso co-
 gnominatus Hercules aduauigauit in Iluam
 Italie insulam, à qua in Tuscum portum The-
 lamonis iuxta Turrbenam planiciem classe per-
 uectus est, ut in quinto Diodorus exprimit.
 Porro ab eo terrestri itinere per Cyminius Lu-
 cumenes ad Euandrum Romam pergens, more
 piratico Faulam puellam sustulit, quanquam
 Cacci Verrius dicat fuisse premium eius, & Caccum D
 mors. præpotentem Campaniæ atque regni ducem,
 prohibentemq; Euandrum ne iniussu Tarcontis
 Regis Turleni Auentinum incoletet, non vi
 sed dolo peremit. Teste enim Solino Caccus in
 Laberinthum siue carcerem à Tarconte Tur- R
 rheniæ rege coniectus fuit, sed frustratus vin-
 cula & compedes, Campaniam & loca proxi-
 ma tenuit, atque valide communivit. Ita ut
 alij scribunt in gratiam & amicitiam Tarcon-
 tis rediit. Cumq; resciret Latium occupari ab F
 Arcade, licentia Fauni, non iussu Tarcontis,
 solus & inermis in Auentinum se contulit, pro-
 habiturus ne quid sine voluntate Thuscorum
 teneret

Ateneret. Itaque ab Archadibus non Heraclio
 boues sustulit, & in Auentinum traduxit. He-
 raelius qui tunc aderat noctu more piratico,
 speluncæ igne iniecto illum suffocauit. Quare
 timens Turrhenos, solitam fugam iniiit. Et ut
Bait Solinus, cum obsiderentur itinera, filiâ Nau-
 lochi Appuli procacius viis insistentem Ionem
 interemit, & ab ea littus Ionicum dici permis-
 sum est in Apulia tantum ob illius benemerita,
 quâ tamen teste Liui in v. ab vrbe condita, &
Clarius Diodor. in sexto lib. à se omne littus cir-
 cum Italiam Turrhenum dici iussissent. Nam
 circa eiusmodi Troiana tempora Tarcon, &
 Turrheni totius Italiae Principatû & Monar-
 chiam tenebant, ad quorum opes florentes mox
Deuerfa Troia primum cõfugit Rutulorum Rex
 Turnus, teste Liui in j. ab vrbe condita, & de-
 inde Aeneas Troia profugus, ut auctor est Verg.
 in viij. ix. & x. Aeneid. Hanc fugam & dolos
 ut honestarent, Euander & Archades tradi-
Ederunt posteris, hunc Caccum vilem fuisse la-
 tronem, & Heraclium diuina quadam virtute
 illum peremisse, & ut de Laomedonte & Col- Græcorû
mēdaciam
 chica fuga, & Draconis violentia, atque Hispa-
 nia, etiam pari forma de Italia & Cacco multis
Fabulis mendacia contexerunt. Non ergo impe-
 rauit vniuerso orbi Heraclius, & gigâtes sustu-
 lit ab Aegypto, Phœnicia, Asia, Italia, & Hi-
 spania, quæ provinciae legitimos Reges seque-

bantur, & nullos tyrannos aut gigantes nouerant, sed cum Argonautis piraticam dolis & insidiis & maleficiis exequutus, pirata nomen apud Chaldeos sortitus est, uti locis suis Berofus nominabit. De Hercule igitur hactenus secundum alios, nunc solum de Aegyptio audiamus Berofum veracissimum historicum.

Hercules Osiridis filius, cui nomen est Lybius, cum Iside in Aegypto sustulit Typhonem, in Phoenicia Busiridem: aliū verò Typhonem in Phrygia, Milinum in Creta, Anteum in Lybia, Lomnimos in Celtiberia, à qua substituto illis Rege Hispalo ad tyrannos Italiae conuersus est. Cumq; in Italiam per Celtas transfret, permissu parentum Galathea genuit illis Galathem Regem.

Hercules. Iam ex supradictis manifesta sunt quae hoc Aegypti loco Berofus scribit de Aegypto Hercule, cuius incipit enarrare Monarchiam in toto orbe, & quos tyrannos, quibusve locis delenerit, & quis post Geryones in Hispania Rex ab Hercule creatus fuerit, videlicet Hispalus, à quo non dubium est & Hispalim urbem conditam, quae nunc Sibyllia dicitur, & tota Hispania quasi Hispalia ab eius colonii dicta. De Galathe quoq; Rege nomen accusat Galathes & Galathiam dictos, quos nunc Gallos & Galliā dicimus. Hoc enim iam Berofus quàm Diodorus in sexto significat dicens

Galathes.
Gallorum
pater.

A dicens: Celticis olim imperauit vir egregius, ex quo filia corporis magnitudine ultra naturæ modum, decoreq; cæteras excellens orta est. Hæc Galathea. cum viribus, tum præcipuè specie elata, omnes qui eam uxorem expetebant contempsit, existi-

B mans neminem suo matrimonio dignum. Inde Hercules in Gallia Alexiã cõdidit. quum Hercules bello aduersus Geryonem moto venisset in Celticam, inq; ea ciuitatẽ Alexiam condidisset, admirata Hercules tum virtutem, tum corporis præstantiam, permissu parentum

C eius concubitus expetiuit. Iuncta illi, filium genuit nomine Galathem, qui coæuos suos cū virtute animi, tum viribus corporis exceßit. Vir factus quum paternum regnum suscepisset, plures oras subdidit sibi propinquas, præclaris rebus

D gestis. Quumq; eius gloria efferretur, subditos omnes à suo nomine appellauit Galathas, ex quo omnis regio Galathia dicta est. Ex his verbis Diodori patet quòd tempore Herculis Galathia cepit dici, quam nunc Galliam dicimus à Gal-

E thia filio Herculis Aegyptij, à quo Geryon peremptus fuit. Cui accidit quod Solinus scribit: Galathas Asiæ positos fuisse priscis seculis à primis Gallis. Porro, vt supra exposuimus. Alceus non fuit priscis seculis, sed Aegyptius Li-

F byus. Quare Hercules Aegyptius regnavit & imperauit post Hispaniæ triumphum in Gallia, & urbem condidit Alseam, nunc Alsecam dictam in ducatu Burgundia, finibûsq;

Eduorum. Græcus Diodorus illam producit cor- A
rupta Alesiam, quum Alseam vocabulo Ae-

Alsea. gyptiosue (vt nunc) Alsetam dicere debuisset.
Nam quod Hebræi Alasam, Aegyptij Alesam,

Alseta. & per transpositionem literarum Alseam pro-
ferunt, id est, copulans & commiscens. Nam eo B
loci Hercules Herculeum Regnum, semenq; cō-

Galathæ. miscuit Celticis. Ceterum Diodorus ibidem, ait
Asiani. hos Galathas adiunctis Cymbris & Cymmeriis,

omnem Asiam & Græciam occupasse, & Gala-
tas in Asia fundasse, & qui in Græciam trans- C
ierunt Gallogræcos appellatos his priscis secu-
lis, vt etiam Solinus & Iosephus asserunt. Qua-
re cum illis esset literarum Galathicarum vsus,

Literæ vt saepe ostendimus, non exile argumentum est,
primæ a quod Neleones aiunt à Galathis ad se, & à se in D
Gallis. Græciam aduectas literas, & non à Phœnicia à

Cadmo. Hoc loci etiam facit quod postremis tem-
poribus Ili Regis Troiani etate, vt Manethon
enarrabit, iunior Galathes vicit Sarmatas Ta-
naidicos, & Galathie alias colonias fundauit, E

vt intelligamus etiam diu perseuerasse Gallo-
rum potentatus in Asia, & ob id semper literas
& instituta Gallica fuisse, quod Græci vt se pri-
mos fingeret induxerunt falso Cadmum à Phœ-
nicia literas adducentem: quod neque vetusto F

authore, neque alia memoria, vt fit in tanta re
in archiuis sacerdotum, aut publicis bibliothecis
seruata, vnquam probare potuerunt, vt contra
figment

Afigmentum Græcorum arguit Iosephus contra Appionem Grammaticum. Denique Diodorus asserit ibidem: Romanos Galathas vocare, quos Celtas alij vocāt. Quod profecto verum est vernacula lingua. Nam grammatice illos nunciant Gallos dempta vltima syllaba la, per figuram grammaticalem.

Ita in Italia decem annis debellauit, & expulit Lestrygones, postq; xx. annos apud illos pacifice regnauit, multaq; illis oppida à suo nomine & à suo cognomine Musarna, sicut Gedrosiæ & Carnaniæ fundauit, & loca aquis impedita habitationi hominum commoda fecit. Anno itaque Balei xli. orsus in Italia pugnam contra gigātes, biennio ante suum obitum illos deleuit. Ita ab Hispalis Hercules venit in Italiam, Lestrygones & omnes tyrannos sustulit, Arnos, Lybarnos, Musarnos à se cognominatos condidit, trigintaq; annis rexit, & accertitum Thuscum illis Regem reliquit.

Asserit Festus Thuscus Italiæ ante sic vocatos, tam à Thusco rege filio Herculis, quàm à sacrificio ritu. Quo loci aduerte, vt aiunt Talmudistæ, hæc vocabula Scythica & Aramea esse Tussum Tuscumq;. Nam vt aiunt, sepe duplex ss, vnum permanet apud eos, & aliud transit in c, vt Phœnissa & Phœnisca, Lybissa & Lybisca, larissa & larisca, ita pari for-

Thusci vnde dicti.

S, in c.

ma Tussa & Tusca. Quod etiam cum o, profe- A
runt Tossa & Tosca. Verum ea differentia est,
quod per o Tossa vel Tosca significat rupes ab-
scissas & loca difficilia aditu: & hoc probant,
quod in translatione Chaldaica, quam Tar-
gum appellant, ubi Psalmo centesimotertio di- E
citur Chaldaicè: Conuertit Toscum in fontes
aquarum. Hieronymus & Septuaginta tra-
duxere rupem, dicentes: Conuertit rupem in
fontes aquarum. Perro si per u scribatur Tus-
sum & Tuscum, significat loca augurio conse- C
crata, quorum aditus prophanis difficilis est,
dicente Vergilio in sexto: Procul o, procul este
prophani, Conclamat vates, totoq; absistite
luco. Ergo ex hoc patet primum Tusciam di-
ctam à Thusco Scythiae Tanaidis Rege, à quo D
in Tanaiide Thuscos Ptolemaeus describit, ac
propterea hunc Tuscum fuisse Aegyptij Her-
culis filium constat, non Heracly, cum quia
non est nomen Graciae, sed Scythiae: tum pra-
cipuè quod etate Alcei venientis ad Euan- E
drum Tarcon rex Tuscorum erat, & Turrhe-
ni legitimam Italiae Monarchiam tenebant:
potiusq; illum fugauerunt, quam eius filium
expeterent. Nam vires erant de sanguine Thus-
co non Graeco, vt Vergilius in decimo Aeneid. F
& Fabius Pictor, & Sernius indicant. Itaque
de Hercule Aegyptio & eius filio Thusco in-
telligit Festus, quippe qui etiam vocabu-
lum

Alum ipsum (vt Talmudista) exponit primam dicens : Thufci , inquit , à Thufco Rege filio Herculis dicti , & Tufcia quòd difficilem aditum habeat , vt Tosculum . Nam Tosca Cicero ait esse loca augurio consecrata , aut
B aspera & difficilia . Hæc Festus . Post hac autem Tufcia , quia sicut ante omnes gentes edita fuit religionibus , ita excelluit arte colendi eas , vt author est Linus in quinto ab vrbe condita , idcirco posterioribus Turrhenis
C confirmantibus vocabulum magis quam interpretantibus à sacrificio ritu fuerunt Thufci appellati , vt Plinius author est in tercio naturalishistorie , & Dionysius in primo libro , & Seruius super Aeneida testantur , &
D Festus iisdem astipulatur . Quo verò anno coeperit bellum contra Lestrygones , & quo tempore Italie imperauerit ante filium Tuscum , ex his quæ Berofus scribit , hoc loci patent . Beneficia verò eius in Italiam probant (vt
E ait Berofus) loca à se condita , & colonie posite , quas ab eo Libycas dictas insubribus Medioloano & Vercellis , notat Ptolemæus . Inde post Asiam coloniam memorat Lybarnam , rursus in Alpinis Larial , id est , Leoninam
F inuictam regionem . Nunc Lariam Lacum maiorem dicunt , Rursus ait . Loca stagnantia habitationi reddidit . Hoc potissimè in planitie Florentina

tina egisse non est dubium. Nam vt in Anniis A
 quæstionibus expositum fuit, vocabulum Phe-
 sula argumento est planitiem paludosam fuisse,
 & fama Fluentina cui standum est, id asserit.
 Ergo eam Aegyptius Hercules habitabilem fe-
 cit, reductis omnibus stagnis & paludibus in al- B
 ueum vnum. Cui rei duo inuincibilia historiæ
 argumenta reliquit Hercules, quod & illis suū
 insigne Leonem præstitit, & fluento suum Ae-
 gyptium cognomentum Arno indidit ad hanc
 usque etatem. Et collem Vetuloniæ ab eius co- C
 gnomento ad hæc tempora vocamus Musarnū.
 Et ad quintum lapidem vocamus Musarnam
 urbem, cuius eximie vetustatis ruine ac fun-
 damenta visuntur, & cosmographi indicant.
 Carmani & Tasspiades ipsi sunt Musarni, id
 est eruditi Herculei. Hi orti sunt generoso Liby-
 ci Herculis non Alcei Heraclei sanguine, vt in
 libro duodecimo Silius cecinit. Horum ergo par-
 tem in Carmania colonos dimisit, vt vocabu-
 lum accusat Musarnum, & Tasspi, quos ibi de- E
 scribunt Geographi, & partem vetulonis Har-
 banis concessit, quorum nomen & vrbs Musar-
 na perseuerat, & partem cum Sardo & Iolao.
 Sardinia præfecit, ante quos Veij Thusci cum
 Phorco rege illuc concesserant, vt in præmissis F
 commentariis comprobauimus. Nec tamen eos
 aliunde misit in Sardiniam quàm à Vetulonia
 & Harbanis Musarnis. Cui argumento pri-
 mum

Leo insi-
gne Her-
culis.

Arnus.
Musarnū.
Musarna.

Ammum est, quia perfunctus laboribus Hercules
 oraculo accepit ad consequendam immortalita-
 tem conferre plurimum, si colonias in Sardi-
 niam mitteret Tassos siue Tospiades cum Iola
 sibi nepote, ut Diodorus in quinto libro expri-
Bmit. Porro Hercules perfunctus est laboribus in
 Vetulonia, quia vltimum bellum in Italia gessit
 ut expositum est, & in Harbano suo castro Ve-
 tulonia iuncto, Thuscum filium Regem reliquit,
 à quo ad hæc tempora regionem Paratussam,
C & pontem Paratussum, siue Paratuscum dici-
 mus, ut inferius notabitur. Nam nihil post fecit
 quam ad conuiuendum Hispanis & conceden-
 dum naturæ illuc concessit. Ab Musarna ista
 Harbana regione sua Hercules functus bellicis
D laboribus, Tospiades cum Iolo misit. Secundum
 argumentum est, quod in hoc agro non Musar-
 num modo cognomentum permanet, sed Iolum
 nomen. Rus in Iolum. Nec obstat si quis obi-
 ciat quòd Hercules perfunctus est laboribus in
E Libya non Thuscia. Nam columnam victoriæ
 signum in Lybia posuit. Sed hoc facile soluitur,
 quia Iolam & Iolum sicut Iolaum diuersa lin-
 gua pronunciat & Iolum proseruit. Porro quod
 obiicitur Herculem perfunctum laboribus in
F Lybia falsum est, quia teste Diodoro in fine
 quarti libri, columnam in Lybia posuit, subacta
 magna parte orbis, & non toto orbe. Nam Asia
 omnem, & mare mediterraneum atque Aphri-
 cam

Hercules
 ubi per-
 functus la-
 boribus.

cam subegerat, vt Berofus infinuauit, reſta-
 bantque ſibiipſi gerenda duo mala bella, vnum
 contra Geryones in Hiſpania, alterum in Ita-
 lia in quam in triumphum armenta Geryonis
 traduxit ab Hiſpaniis. Quare in Italia perem-
 ptis Leſtrygonibus perfecit labores bellicos. Ita-
 que in triumphum ſubaſtarum partium dua-
 rum orbis cum toto mari Pontico & mediter-
 raneo columnam in Libya poſuit, facile duas
 alias ad monarchiam reduſſurus.

Altades duodecimus Rex Babylonis c
 fuit, regnans annis xxxij. Hic interpo-
 ſuit tempus ſuum delitiis, exiſtimans va-
 num eſſe laboribus, & ſuæ vitæ miſeria cō-
 tinua laborare, nō quidem aliorum huma-
 neque gentis vtilitate ac beneficio, ſed exi-
 tio ac ſeruitute. Idcirco eius inſtitutum
 fuit, vt vita diuitiis & gloria, aliena ſtulti-
 tia & miſeria à ſuis maioribus partis ſibi
 fruereſetur quoad viueret.

Non ineruditè philoſophabatur Altades, ſed
 imperitè vixit. Eius philoſophia veriſſima hec
 erat, vt Berofus infinuat. Vanus & ſtultus eſt,
 qui continuo labore ac miſeria militat in exi-
 tium ſui, & humani generis. Item omnium ſtul-
 tiſſimus eſt, qui iugi deſudatione theſaurizat,
 non ſibi & genti. Amplius, qui abſtinet, uſu
 rerum & gloriæ à ſe partarum nequiſſimus eſt,
 quia teſte Salomone, qui ſibi nequam eſt, nun-
 quam

Altadis
 philoſo-
 phia.
 Van^o pro
 aliis La-
 bor.

A quam alteri beneficus erit. Ex hac philosophia duo recte colligebat. Primum abstinendum esse ab omni labore bellico & lucroso, quia in bellico sudore, sibi labor, & gentibus cædes occurrat, & in lucro miser & infelix avarus efficitur, magis custos diuitiarum quam dominus. Alterum fruendum est bonis & gloria, aliena miseria & sudore partis, ne incidas in miseriam & sudores, dum parta bona fugis. Porro imperitè vixit, quia more aliorum inter pellicum greges & catamitos degebat, & bonis partis & gloria non fruebatur sed abutebatur. Sed hac philosophia Chaldaica missa, redeamus ad nostros.

Huius Altadis tempore Hercules filium **P** Thuscum ex Araxa susceptum, ex Tanaide regione euocat. Galathes à quo Samothei Galli dicti, eius ætate regnavit apud Celtas, & Vandalus apud Tuyscones.

Sæpe variatum est Celtarum nomen. Nam **E** principio Samothei dicebantur, inde à Celto Celte, post à Galate Galatij, hinc à Belgio Belgæ, post à Romanis Galli, postremo Francigenæ. filius itaq; Herculis Galates nomen Gallis dedit, qui apud illos regnavit ætate Altadis Philosophi, quem existimo refugisse bella, cum quia delitiosus erat, tum præcipuè, quia Herculeæ Monarchiæ par non erat. Germanorum quoque nomen sæpe à ducibus variatum fuit.

Varia
Gallorum
nomina.

Germano-
rum no-
mina di-
uersa.

Nam

Nam ab exordio & ferme in toto, Tuyscones dicebantur, in parte verò Gambriui, ante Ingheones, post Isteones, Hinc Sueui, post Vandali, inde Alemanni, deinde Thetanes & Theutones, postremo à Romanis, vt Tacitus asserit, Germani. **Vandalus**, ni dicti sunt, Tempore Altadis Vandalus Tuyscones rexit, à quo non solum Vandalos prodiiisse, sed & Vindelicos, nomē est argumento. Namque Vindelici Vandalisci sunt, quia idem nomen apud diuersas nationes mutatis vocalibus solet variari & quandoque syllabis, vt pane, pan, & pen, & Tassis, Tēspis, Tōssis, vt supra diximus, & Sosa, Susa, Sumsa, & Amea, Inca, Vnea, vt in sequente commentario exponemus. Pariforma **Hetruria** etiam ipsa saepe mutauit nomen, vt Plinius asserit in tertio naturalis historie. **D** Nam à Comaro Comara, & à Iano Ianicula siue Ianigena, & à Raxenno Raxena dicta fuit, vt Berosus asserit, & Dionysius insinuat de Raxenno. Nunc à Thusco filio Herculis Thuscia & Thusia dicta est, vt Fest. est Author. **T** Et tūque provincia nomen mutauit, quoniam (vt clarè ait Plinius in tertio & Dionysius in primo libro insinuat) principio dicta est Vmbria ab Vmbri qui eam coluere, inde Pelasgia à Pelasgis qui Vmbros ab imperio exegere, & paulo post Turrhenia à Lydorū rege, à quorū sacrificio ritu, mox à Græcis Thuscia cognominata fuit. **Thuscus** igitur Rex est, à quo solum Vetulonien-
niensis

Mutata
Hetruriæ
nomina.

Aniensis ager Paratossus siue magnus Thuscus dicitur ad hæc tempora, vt ostendimus in Genealogiarum commento vigesimo secundo his temporibus à Tanai patre Hercule deuocatus venit in Harbanum paternum castrum, in quo
B ad hæc tempora personat Tossum siue Toscum nomen Cui etiam argumento est, quòd Vetulonia fermè iuncta Harbano, tunc & vsque ad Romanorum imperium, fuit regia Italie, & Regum Thuscie. Et idcirco persunctum labri-
Cbus Herculem in ea regnasse non dubium est, & in ea creasse Thuscum Coritum, id est, hastatum Iouem, vt mox aperiemus in sequente commentario. Ab eodem ergo Tibusco: circa Tanai dictos memorat Ptolemeus.

D Hercules Thuscum filium Ianigenis creat Coritum ex more. Quo etiam illis Rege relicto ipse senex admodum in Celtiberos reuertitur, anno Altradis trigessimono, & regnavit ibi, atque obiit. Cui
E Celtiberi templum ad illius Gades, & sepulchrum & diuinos honores tribuerunt, plurimasque illius triumpho & nomini vrbes dedicauerunt, vt Libysosonam, Libifocam, Liboncam Liboram.

F Plura digna memoratu hoc loci explicat Berosus. Latinis historicis & aliquot Grecis sonantia, vt quod Pomponius Mela scribit, sepulchrum & templum Aegyptij Herculis ad Gades in

Sepul-
chrū Her-
culis.

Gades.

Hispaniis esse, ac propterea senem Herculem ibi A
 regnasse & obisse, quodque Gades columnæ-
 que huius sunt, non Alcei. Nam etsi Diodorus
 Græcos magis recitans, & non probans in quar-
 to libro dicit, Alceum posuisse columnas, non ta-
 men asserit in Gadibus, sed in Europa: & si id B
 scripsisset, utique mox id renocauit, dicens prio-
 ris Herculis gesta fuisse à posterioribus tribu-
 ta Alceo, quasi vnus fuisset Hercules. Sed quod
 maximum argumentum præbet, sunt vrbes
 conditæ ab Hispanis illius proprio nomini atque C
 triumphis, quarum primam Berosus Libyso-
 senam dicit. Sanè sciendum est, vt supra dixi-
 mus, à diuersis diuersimodè idem nomen profer-
 ri. Pari forma Soson, Sosa, Susa Sumsa idem à
 diuersis pronuntiatur: Est autem Persicum no- D
 men Susa, significans vt aiunt Talmudistæ,
 equum, & equitaturam regiam. Et urbem fo-
 rumque augustum, quo equites ducēsque Im-
 peratori occurrunt, Susam vocant. Hinc vt
 diuinæ literæ tradunt in vita Hester, caput re- E
 gni Artaxerxis Medorum Imperatoris dicta
 est Susa. Hinc Assyria Susiana. Eodem modo
 finem vrbis Vetuloniæ, quo Larthi equitatus
 Lucumonum conueniebant, ad hæc tempora
 Sumfam vocamus. Itaque quod Chaldaei Soson, F
 Persæ Susam, idem Hetrusci Sumfam voca-
 bant. Hinc Hispania Herculea Libyso-
 sen, est Libyi forum augustale, quo ipsi triumphanti
 omnis

A omnis Hispanicus equitatus occurrebat. Quam urbem Romani ob honorem Libyi per interpretationem vocauerunt, Foro augustanam ciuitatem, & illi ius Italiae tribuerunt, quæ antea Libysosona dicta erat, vt memoria seruat Pînius libro tertio naturalis historię, capite quarto. Porro Ancam, Incam, Vncam, quum diuersæ gentes idem intelligant, & monile sublimi collo impositum significet, vt Hieronymus & Talmudistæ interpretantur, consequens est vt Libunca sit vrbs quo Libyus triumphans sublimi suo collo torquem adiecerit, siue signum victoriæ ac nobilitatis. Similiter quia teste Hieronymo & Talmudistis, Soca & Socor tentoria castraq; significat, necesse est Libysocam esse Libyi urbem locumq; , quo initio tentoria posuit & metatus est castra. Cui est argumento, quod teste Ptolemæo ea vrbs est in Herotanis, id est, à pellito signatis. Her enim, vt diximus, cognomen tum est Hercules, & pellitum significat. Ota vero signum & signatum significat, teste Diuo Hieronymo. Ibi enim & metatus est castra, & designauit castris locum Libyus, vt Herotani nomen accusat. Ergo cum aspiratione Herotani scribendi sunt, & male in Ptolemæo sine aspiratione inuenitur Erotani. Cæterum Oram proprie, vt Hieronymus sentit, ex or, & am componitur, quæ gentem & iram significat. Hinc Liboram Libyi gēs irata signi-

ficatur, quæ primùm videlicet in Geryones pro A
 Hercule ira excanduit. Has omnes vrbes leges
 quasdam in Ptolemaica descriptione Hispania,
 alias in tertio naturalis hystoriæ Plinij, & aliis
 Geographis. Quæ quum ita sint, miror cur non
 puduerit Græcos tam euidenter mentiri de Her- B
 cule. De inito regno Thusci apud Vetuloniam
 tria extant argumento, quod nomen eius circa
 Harbanum Paratuffum permanet, quod Vadus
 tuscanensis ad hæc tēpora dictus est in eius agri
 medio, quod solū illi Hercules leonem hasta- C
 tum, & coronatum more antiquo ad hæc tem-
 pora insigne reliquit. Hasta enim pro corona
 utebantur veteres.

Hasta co-
 rona.

Galatheū puerū ad Herculem missum
 in Sicilia cum coloniis misit Thuscus. Idē D
 Thuscus prius Palatuam militiam, & ini-
 tiamenta Razenuos Ianigenas docuit.

Argumentum est, dum Hercules de giganti-
 bus in Italia triumphasset, & pro Thusco in Ta-
 naim misisset, etiam à Gallia pignus virtutis E
 Galatheum puerum suscepisse, quem oīm colo-
 niis in Siciliam Thuscus misit. Hinc Galathenas
 colonias in Sicilia describit Plinius in tertio na-
 turalis hystoriæ. Erat ergo iam creatus Coritus,
 cuius munus erat cum Rege dare colonias. Cir- F
 cum Italiam etiam maritimas colonias dedit
 Hercules post initum regnum, vt in Sardiniam
 Iolam cum Tospiadibus, & circa Istriam Li-
 turn

- A burnos, id est, Libyi remigatores. Prnam enim
 vas vocant ad modum remigij factum, lato &
 amplo corpore, & longo ac stricto collo, quod &
 Palatium dixerunt, repositorium Vestalis sacri
 cineris. Hinc Cymbā lato corpore & stricto lon- Cymba.
 B gōque rostro cum remis velocissimè currentem, Fusta.
 quam nunc dicimus Fustam, tunc ab inuento- Liburnus.
 ribus Liburnū, id est, Libyi vrnum vocabant.
 Quo autem pacto Thuscus Palatium militiā,
 & initia menta quæ patris Herculis erant docue-
 C rit Raxenus, satis in ea lucubratione fuit ex-
 positum, quæ est de Vadimonis lacu Nauiso.

DE DECIMOTERTIO

REGE ASSYRIORVM.

Berosus.

- D T Ertiusdecimus Babylonix rex Ma-
 mitus regnavit annis triginta. Is rur-
 sus milites exercuit & assuefecit labori-
 bus, & interpositis delitiis, vnguentis, &
 E opobalsamis, militiam & pugnas exequē-
 batur, cœpitq; formidini esse Syris & Ae-
 gyptiis. Huius anno vigesimo secundo Al-
 teus Thusci filius regnat apud Ianigenas,
 & biennio ante Hesperus frater Kitym
 F apud Celtiberos, rursus apud Celtas Nar-
 bon, & apud Tuyscones Teutanes.

Certum est Narbonensem Galliam ab hoc fi-
 lio Galathei cognominatam, quam provinciam

Romanam postea Senatus populûsque Roma-
 nus dixit, iûsque Italiae illi tribuit. De qua Pli-
 nius in secundo naturalis historiae complura,
 Narbo. tum præcipuè ista scribit. Narbonensis, inquit,
 provincia pars Galliarum appellatur, quæ infe-
 ro mari alluitur, Brachata ante dicta, amne B
 Varo ab Italia discreta, Alpiumq; saluberrimis
 Romano imperio iugis, à reliqua verò Gallia la-
 tere septentrionali seiungitur. Hæc montibus Ge-
 bennicis, & urbibus agrorumq; feracitate, cul-
 tu virorum, amplitudine opum, nulli provincia- C
 rum postferenda, veriusq; est Italia quàm Pro-
 vincia. Hæc Plinius. Porro Teutanes Mercu-
 rius Germanorum extitit, cui cognomentum
 Teutanes sacrificus ritus indidit. Reddebat enim
 pallentes eos qui sibi gratis immolabantur. Teu D
 enim laudem, & Teudas laudatorem, Taam ve-
 rò & Tanam pallentem gratis Hieronymus &
 Tentanes. Talmudistæ interpretantur. Hinc Teutanes,
 laus pallentis gratis dicitur. In laude enim sa-
 crificij victimandi gratis, pallebant effusione E
 cruoris, dicente Lucano in primo libro: Et qui-
 bus immitis placatur sanguine diro Teutanes,
 horrensq; feris altaribus hæsus. Ab hoc Teuto-
 nes & Teutonia nomen accepit. Deinde Bero-
 sus aperit quo tempore naturæ concesserit Her- F
 cules, & illi Hesperus successerit, videlicet an-
 no xx. Mamiti. Græci dicunt Italiam, & Hi-
 spaniam dici Hesperias, ab Hespero stella, qua
 Græci

- A** Græci in Italiam & Hispaniam adnauigant, Italiâque simul Oenotriam, a Græco Arcade Oenotrio fratre Peucci. Quod falsum esse non Berofus modo & Iginus, sed ratio ipsa conuincit. Nam si à sidere, quo à Græcia in Italiam
- B** & Hispaniam nauigant, nomen Hesperiam acceperunt duo hæc extrema Italia & Hispania, & necessario cōsequens est ut & Gallia sit Hesperia, quia media est inter Italiam & Hispaniam: & impossibile sydus illud percurrere, aut
- C** eos adnauigare ab Italia in Hispaniam, nisi per mediam Galliam. Porro cum nemo scriptorum concedat Galliam dici Hesperiam, consequens est ut non à sydere, sed à Rege Hespero dicatur: qui primum in Hispania, deinde in Italia &
- D** non in Gallia regnauit, ut Iginus & Berofus clarissimè tradunt. Conuincit quoque Græcos de mendacio cognomenti Oenotriani Italia, ipsa interpretatio nominis. Nam quem Latini vini-ferum, eundem Græci Oenotrium, & Aramei
- E** Ianum pronuntiant, ut in præhabitis antiquitatibus Iani probauimus. Quare, quia antiquitas à Iano cognominata fuit Italia, consequens est, ut ab eodem per interpretationem Græcam sit dicta Oenotria, id est, Ianea siue Ianicula.
- F** Quod profecto & tempus demonstrat. Nam ut supra probauimus, Oenotrius Archas venit in Italiam centum & septuaginta annis post Phaëtonicos Ligures. Quos si in Beroso & En-

sebio suppates, peruenies ad xiiij. annum Balei A
 Assyriorum Regis, quo tempore Osiris reuerie-
 batur in Aegyptum, vt ex superioribus patet,
 nupérq; dicta est ab eo Italia Apennina & Tau-
 rina. Quare nō Oenotria ab eo dicebatur. Rur-
 sus & si Antiochus, Philistus & Timaeus dis-
 sentiant, à quo Italia potissimū dicta sit Apen-
 nina siue Taurina, vt retulimus, conueniunt
 tamen in tempore, quod antea dicta sit Satur-
 nia, postea circa tempora Herculis, vel paulo
 ante dicta est Taurina, & post Herculem He-
 speria, à Græcis. Eadem fermè à Dionysio Ha-
 licarnasseo in primo libro referuntur. Eadem
 Berosus scribit asserens paulo ante Hercule di-
 ctam Taurinam Italiam, & Hercule mortuo
 successisse illi Hesperum in Hispania. Hesperus
 autem pulsus à fratre Italo Atlante venit in
 Italiam, & ab eo dicta est Hesperia. Post à fra-
 tre Italia, vt etiā Iginus scribit, & noster Tor-
 tellius Arctinus refert. Ergo, quoniam ab Apē-
 usque ad Italum nunquam Italia dicta est Oe-
 notria, quam tamen Oenotrius eo tempore Ita-
 liam incoluerit & ol ierit, vt ex temporibus pa-
 tet, consequens necessario colligitur, vt Italia sit

Oenotria cognominata Oenotria, sed nō ab Oenotrio Ar-
 ab Iano. chade, sed vetustissimo Iano, quem per interpre-
 tationem Græci Oenotrium vocauere, vt rudes
 Romanos fascinent, & caliginē atq; obscuri-
 tatem Italiae vetustissima origini inducerent, ne

A ipsi qui se gentis humanae genitores fabulosa iactantia predicabāt apud rudes Italos, mox deprehenderentur nouitū atque postremi in rerum natura, ut illis obijcit Iosephus cetera Appionem Grammaticū. Itidem obscurare pergentes Thuscā originem, & à Græcis ortos asserere admissi, Græcis vocabulis illos nuncupauerunt Thuscōs & Turrhenos. Sed frustra recerunt rete ante oculos eorum, qui semper se Ianigenas & Raxanos vocauere vsque ad Cæsarium tempora: & non tam obstinato quàm prudentissimo animo retinuerunt vetustissimæ originis suæ argumenta inuincibilia, linguam, Deos, literas & eiuscemodi, ut etiam Berosus aliquantulū insinuat, & Dionysius Halicarnassens in primo libro exprimit, & Myrsilius astipulatur. Igitur omisit fabulis Græcorum, dicamus Italiam dictā à duce Italo, & circa finē Herculis quo Græcus Oenotrius extabat, dictā Hesperiam nō Oenotriā, Italiae nomen pauloq; ante Apenninam. Sed antiquitus Ianiculam, id est, Oenotriam ab Oenotrio Phœnice, ut sæpe exposuimus. Et hunc ordinem sequitur Vergilius, ut ultimo sit cognominata Italia à duce, antea verò à Græcis Hesperia. s. circa finem Herculis & Tauri, ut aiunt. Verū ante hac antiqua terra erat & dicta Oenotria, quia Oenotrii, id est, Ianiculi viri illā tenuere circa Tyberim: quæ pars Ianicula circa Tyberim primum dicta est Italia, ut Seruius scribit super primū

Aeneidos. In quo & idem Vergi. sic scribit: Est A locus (Hesperiam Graij cognomine dicunt) Terra antiqua, potens armis, atque vberem glebam, Oenotrij coluere viri, nunc fama minores Italia dixisse ducis de nomine gentem. De Alteo vero Thusco, contradictio videtur. Nam Berofus illum scribit filium Thusci, id est, nepotem Herculis. At Herodotus in primo refert, illum fuisse filium Herculis. Sed facile soluitur, quia hic fuit nepos Herculis Aegyptij, ille filius Alcei. Quare sicut Graeci ad inducendas historias & originibus gentium caligines, furati sunt nomen & gesta Herculis Aegyptij, & illud imposuerunt filio Amphitryonis, teste eodem Herodoto in ij. lib. ita & Al-

Alteus. tei nomen furati imposuerunt filio Alcei. Hic Alteus inito regno Vetuloniae, duo loca suo nomini dicauit, in quibus postea fundata oppida dicimus Altetum, & arcem Althiam vernacula lingua. Ceterum quod Berofus ait, Babylonie Regem Mamitum incesisse medium inter militiam & delicias, & assuesecisse milites laboribus, profecto ea coniectura est, praedecessorem eius posthabuisse militiam terrore Herculis, iamque

Mamitus. senescente eodem Hercule, Mamitum expectasse illius obitum, & interea militem assuesecisse rebus bellicis, & eodem Hercule mortuo cepisse arma inferre finitimis: ac propterea formidandus erat Syris & Aegyptijs, qui orbis domitorem & saluatorem amiserant.

De

A DE DECIMO QVARTO

REGE ASSYRIORVM.

Berosus.

B Q Vartusdecimus Rex Babylonis imperavit Mancaleus annis xxx. Cuius anno primo apud Celtiberos, Kitym pulso fratre Hespero in Italiam, regnavit.

Scribit Aretinus noster Tortellius eadē quæ Berosus, referens Iginū asserere Atlantem pepulisse fratrem suum Hesperum ab Hispania, & ibi regnasse; & Hesperū venisse in Italiam, & illi imperasse, & ob id vtrunq; regnū ab eo Hesperiam cognominatum. Verum, quoniā de Italo satis in Anniis quæstionibus diximus, idcirco ibi legantur de nomine proprio Kitym & cognominibus Atlante & Italo, & quibus locis regnauerit. Similiter legantur commentaria cū Fabio Pictore. Quare si Kitym & Italus eandem interpretationē habent, & si vtrunq; eandem habet definitionem cum Atala & Italo, Atlas. consequens est, vt idem vir sit Kitym, Atalas, Italus. & Italus, siue Atlas, vt Græci declinant. Rectè igitur ab Igino Atlas dictus est frater Hesperii, & ab aliis Italus. Itaq; sicut Hesperus virique regno imperavit, ita frater eius Italus Atlas.

Duodecimo verò anno Mancalēi, apud Ianigenas regnat Kitym, relicto in Celtiberis Rege filio Sicoro. Eiusdē Mancalēi

tem

temporibus apud Tuyscones regnat Hercules Alemani, apud Celtas Lugdus, à quo prouincia & homines cognomen sumptum.

Lugdus. *Lugdus est, qui incoluit Lugdunensem prouinciam, ut nomen est argumento. Quod verò ait, ab eo cognominatam fuisse totam prouinciā & homines, ita intelligendum esse existimo, ut prouinciā intelligat totam partem Lugdunensem; homines autē Lugdunicos dictos, quos postea ablata Ludonicos dixerunt.*
Lugdunū. *Alemani verò Herculem Berofus dicit, quod vel Alemani filius fuit, aut quia illi successit, aut verius ob utrumq; dictus est Hercules ob fortitudinem, quia omnes qui aliquid fortiter egissent, Hercules vocabatur, ut in Saturnal. Macrobius scribit. Et ob id, teste Cornelio Tacito, omnium virorum fortium fortissimi Germani ituri in praelia hunc Herculem canunt. suntq; carmina quorum relatu (quem baritum) vocant, accendunt animos, futuraque pugna fortunam ipso cantu augurantur. Terrent enim vel trepidant acies, prout sonuit, nec tam voces illae quàm virtutis concentus videntur. Affectatur præcipue asperitas soni, & fractum murmur, adiectis ad os scutis, quo plenior & grauior vox repercussu intumescat. Hæc Tacitus. Quod verò de Kirym refert etiam Iginus consentit, & Fabius Pictor, Italum pepulisse fratrem Hesperū ut diximus.*

- A**in Italiam, in qua paululum regnās perijt Hesperus. Inde Italus Hispaniis Sicorium filium **Sicorus.** Regem creauit, vt Berosus exponit. A quo non est dubiū dictos fuisse Sicoros, & Sicorū annē eius de quo Lucanus: Hesperios (inquit) inter
- B** Sicorus non vltimus annis. Ipse Italus pater in Siciliam colonias duxit. Ande cū Siculis in Italiam profectus regnauit in locis circa Tyberim, & ea primam à se Italiam appellauit, vt scribit Seruius & alij Vergiliani super primū Aeneidos. Sunt autem loca circa Tyberim in quibus regnauit, vt aiunt, vbi Siculas colonias posuit in **Siculi Ro-** agro Romano, vt est illud: Fines super vsque **mam inco-** canos, quia Romā primi inhabitauerunt vetusti **luere pri-** Siculi, & Tyburi sunt loca Siciliensa dicta, & **mi.**
- D** in propinqua Tyberina Hetruria sunt vrbes Phesennium & Phalaris, quas ante inhabitauerunt Siculi, vt amplissimē scribunt historici, precipuē Dionysius Halicarnassens in primo libro, & Epigenes in Apologetico contra Italos.
- E** Hinc colligunt ab initio non fuisse nominatam Italiam totam quæ nunc est, sed solum circa Tyberim loca, quæ sunt Latium, & ipsi proxima **Latium.** Etruria. Huic assertioni authorum multa suffragantur argumenta. Primum, quo ipsi vtuntur, quia nomē Siculum in Latio fuit & Etruria. Siculis autem coloniis à principio erat Italus. Secundū est, quia Italus præfecit filiam suā reginam Aboriginibus in Latio, quæ à suo no-
- mib

mine Siculis prima Romam oppidulum condi-
 dit, vt quidā hīstorici perhibent, vt Plutarchus
 in vita Romuli refert, & Berofus paulo infe-
 rius enarrabit. Ipse verò Italus in Vetulonia re-
 sedit, cui maiora sunt argumenta. Nam præter
 id quod vrbes Etruscas ante Pelasgos inhabi-
 tauere prisci Siculi, adicitur primū argumen-
 tum, quod ad principes Vetuloniæ, quæ tum erat
 Italiæ regia, ad Coritūque accessit, & illi lo-
 cata filia sua Electra coniuge, eidem participa-
 ta potentia conregnauit, vt apertè scribit Bero-
 sus, & Fabius, & ceteri hīstorici consentiunt.
 Sed quo res ipsa fiat apertior, præmonitos esse
 Atlantes
 tres. lectores par est, tres fuisse Atlantes, quibus eius-
 dem nominis vxores totidem & pares nume-
 ro, & nominibus & cognominibus fuere liberi
 mares & foemellæ, vt Seruius est author, & Ver-
 gilianī super viij. & viij. Aeneid. Quæ ergo hic
 dicentur, de Coriti Principis Thusciæ Herculei
 socero Italo intelligantur, qui primum in Hispa-
 nia, inde in Sicilia, postremo in Italia regnauit.
 De quibus in Anniis. q. & super Fab. diximus.

Kitym ob mentis excellentiam Ianige-
 næ sua lingua vocauerunt Italum Atala.
 Hic filiam suā Electram Ianigenarū prin-
 cipi CamboBlasconi dedit cōiugem. Qui
 pro nuptiis colonias misit trans alpes Ita-
 liæ proximas, & Romam filiam suam Ita-
 lus primo subreginam Aboriginibus sa-

crat

A crat. Filium quoque suum Morgetem Italus Kitym creauit Coritum.

- Non solū autem Berosius, sed etiā omnes Latini illū secuti scribūt Italū Atalantem locasse filiam suam Electram Corito Thusciae principi.
- B** Sed quæ exponenda hoc loci occurrūt, hæc sunt. In primis, magis per expositionem quā distictionem nominum dicit Berosius, aut traductor Berosi, Italū Atala. Quasi dicat: Vocauerunt eū ob excellentiā mentis Italaa siue Atalaa, quia eundem significant. Deinde insinuat, quod etiā quidam authores scribunt veteres pro inito regno solitos die acclamationis regiae, sua sacrare simulachra, vel titulos inscribere ad memoriā, & oppida edificare, & colonias mittere suo nomine illustratas ad perpetuam memoriā gestæ rei, & ad fulgorem nominis propagandum, & ob id vetusta nomina locis indita faciunt in historia efficacissimum argumentum, vt in præmissis libris & commentariis comprobatur.
- E** Ergo Italus quum iniit regnum die acclamationis regiae Ry Atlaus, id est, Rex Atlaus, primum excisos à patria Kiteos titulos sacravit, & sub antro ad aternā rei memoriam recōdidit: quos cernimus iuxta Faul, vt explicauimus in institutionibus Etruscis: & turritum domicilium in Volturrena sibi fundauit, dictā Arameēstic Kiti Atu. Deinde successorem regni Morgetem creauit Coritum, id est, hastatum. Ionem,
- dam

dando illi regni sceptrum. Tercio omnes tres si- **A**
mul, Atlas, Electra & Cäbo, qui post per an-
tonomasiä Caritus dictus est colonias miserunt
in proximam provinciam Narbonensem, & à
suis nominibus vocauerunt illas Cäbo, Electras,
Atlanticas, ut eas nominat Plinius in tertio na- **B**
turalis historie, capite quinto. Et hoc pro nuptijs
& affinitate inita, ut Berofus indicat. Pater

Blascon. Cambi dictus Blascon, ut in Genealogiis Be-
rosus exposuit, à quo mons Blasconis ad hæc tē-
pora dicitur, & ipse Blasconas colonias misit cū **C**
Cambo Electris Atalanticis iuxta Rhodani
ostia, ut commemorat Ptolomeus in descriptio-
ne Narbonensis provincie, & Plinius in tertio
naturalis histo. cap. vi. Ceterum quod de prima
fundatione urbis Romæ Berofus ait, & Plu- **D**
tarchus refert, verissimum est: ceteri quos Plu-

Roma in- tarchus inducit authores Romæ fuerunt, nō pri-
staurata. mum fundando, sed post aut derelictam rehabi-
tando, ut Scelinus scribit: aut ampliando, aut di-
ruta reædificando sicut de Carthagine & multis **E**

Romulus. aliis gestum est. Verum qui Romā ultimo qua-
drauit, & instar urbis fundauit, fuit Romulus:
à quo Roma per synocopam dicitur. Nam integro
vocabulo Romula profertur. Qui verò ante o-

Roma in- mnes pro temporis exigentia oppidi instar illam **E**
stituta. fundauit, fuit Roma filia Isali cum Siculis colo-
niis sui patris, dicente Dionysio Halicarnasseo
in principio historiæ: Urbem Romam, terre

mar

A marisq; dominam, quam nunc Romani incedunt *Vetustissimam*, antea memoria proditorum tenuisse dicuntur *Barbari Siculi*, gens indigena. Igitur authores alij *Romæ*, quos *Plutarchus* & alij conscribunt, inter *Romulum* **B** *ultimum*, & hanc primam *Romam*, aliis & aliis temporibus intermedij fuerunt. Et hoc secuti sumus in *Etruscæ* historiæ libris, quos ab *Etruria* condita vsque ad hæc tempora abbreviamus per *Reges Etruriæ* atque *Romæ*, in quibus & illud *Berosianum* adnotauimus, hanc primam fuisse subreginam in *Italia* & *Latio*, omnesq; sequentes non proprie *Reges*, sed subregulos fuisse in *Latio* decreto, *Lucumonum* atque voluntate vsque ad *Romulum*, qui omnium primus de regno & imperio cepit cum *Etruria* contendere, durauitq; ea rixa quousque *Thuscorum* imperium *Romano* cessit. Sed & illud genus *Siculorum* notandum est, quod *Dionysius* indigenum vocat. Duplex enim genus *Siculorum* est in *Italia*, quorum vnum externum aliunde venit cum *Italo*, & hi proprie dicuntur *Siculi*. Aliud verò indigenum est & *Thuscum* è *Tagetis Sicano* filio in *Thuscia*, vt supra enarrauit *Berosus*. Et hi proprie à genitore *Sicani* dicuntur. Verum quia tempore *Itali*, *Thusci* scemellas eius filias vxores acceperunt, hinc authores non distinguunt inter *Siculos* & *Sicanos*. *Siculi* ergo qui *Romam* cum filia *Itali*

fundauerunt, vt ait Dionysius, fuerunt Siculi A
 indigena Thusci, non aduenæ cum Italo. Equi-
 dem argumentum constans, quod vir Romæ
 indigena Thuscus erat. Ergo quia proles huius
 vsque ad Latinum socrum Aeneæ fuit ex Thuf-
 co genere, rursumq; Aeneas à Dardano Thuf- B
 co genus habuit, consequens necessario est, vt ex
 tribus Romæ primis tribubus, videlicet Tatiensi
 Sabina, Lucerum Lucumona, & Romulea Al-
 bana, duæ fuerint consanguineæ ab auito prisco
 sanguine Herculeo Thusco, Romulea scilicet & C
 Lucera. Quo verò tempore Roma puella Romam
 cum indigenis Sicanis Thuscis fundauit, regna-
 bat apud Aegyptios Menopis, vt patet in
 Eusebio, in temporibus huius Regis Assyriorum
 Mancalei, cuius anno vigesimo septimo natus D
 est Moyses liberator populi Israëliti duxq;
 Ergo quo tempore primum Roma oppidulum
 est ceptum, futura dux orbis & Christianita-
 tis domina, equidem & futurus liberator
 duxq; populi oppressi Moyses rectè B
 ortus est. Sed de his copiosius
 in sacris decadibus su-
 per Exodum
 explica-
 bitur. F

DE

A DE QVINTODECIMO RE- GE ASSYRIORVM.

Berosus.

Quintusdecimus Assyriis imperat Sfe-
rus annis xx. vir de cuius gestis &
prudencia omne vulgus personat. Huius
temporibus Morges filius Itali creauit Co-
ritum suum cognatū Camboblasconem,
& paulò post idem Coritus manet Itus.
Apud Celtiberos regnat Sicanus filius Si-
cori, post obitum Sferi sub Mamelò.

Ergo Sicani adueniunt in Italia non fuerunt
etate Romæ Italantidis, nisi indigenæ Tusci,
sed qui proprie Siculi dicuntur venerunt à Si-
cilia cum Italo, quia Sicanus pater Sicanorum
aduenarum non erat natus, cum Roma funda-
uit oppidum pro Latij sceptro habito, ut patet ex
Berosi temporibus. Mortuo verò Italo, filius eius
Morges successit, ut scribunt Berosus & Dio-
nysius Halicarnassensis in primolib. Camboblascon
verò à patre cognomen Blascon accepit, sibi
Cambo proprium nomen fuit, & dignitate so-
lus Coritus dictus antonomastice fuit, quia post
Alceum avum Herculeū, Italus aduena susce-
ptum regnū transtulit ab Herculea Vetulonica
prole in Morgetem. Quare dignitate successio-
nis iterato suscepta Herculea familia sempiter-
no titulo sibi adscripsit, & ob id antonomastice

cum Coritus dicitur, de Cambo isto intelligitur à Latinis. Igitur dum esset Coritus, id est, hastatus Iuppiter, genuit Iasium primogenitum ex Electra Italantide. Paulo post obiit Morges, & remansit Coritus Itus, id est, Iuppiter solus, quia ad eum solum redactum est regnum. Et ob id monti Blasconi paterno, cognomentum suæ dignitatis Itum adiecit. Nam sicut à patre Blasconis mons dicitur, ita à perpetua regia dignitate adepta. Arx Itietiam nominatur, uti in vita sancti Flavianii martyris memoria seruatur. Igitur cum esset Iuppiter, ex Electra genuit Dardanum & Armoniam. Ex quo falula Græcorum mendax ausa est in historia, alterum asserere Coritum patrem Iasi ex Electra, alterum Ionem qui genuit Dardanum ex eadem, quum tamen idem fuerit Coritus & Itus siue hastatus Iuppiter, & Iuppiter qui ex eadem castissima coniuge Electra genuit Iasium & Dardanum, ut Berosus exprimit, & plures alij scribunt, & Lactantius refert in fine primi libri institutionum diuinarum. Sed quod ad Morgetis regnum attinet, ipse pro initio regno colonias in Latium misit, quas à se Morgetas nominauit, quas in tertio libro naturalis historię commemorat Plinius. Sane pro temporibus sciendum est Deucalionem Thessaliæ regem natum fuisse primo anno huius Sferi regis Assyriorum. Hoc ex duobus patet

A patet. Primo ex Latina vetusta traditione, de qua Solinus ait à primo diluuiio sub Ogyge vsq; ad Deucalionem fluxisse annos septingentos, & plus quàm nouem menses. Porro à primo diluuiio sub Noa Ogyge Palestino, vsq; ad primum annum Sferi anni septingenti & menses nouem computantur à Moyse per Patriarchas Hebræos, & à Beroso & Eusebio per Reges Assyrios. Secundo patet ex eo quod veriores historici tradunt. Scribunt enim Deucalionem senem, & natum annos octogintaquatuor, passum fuisse diluuium in Thessalia. Ceterum à primo anno Sferi vsque ad diluuium Deucalionis totidem anni supputantur à Beroso & Eusebio de temporibus. Quare anno primo Sferi ortus est Deucalion. Quod profecto tempus dum cognoscimus, multas Græcorum fabulas & mendacia detegimus.

DE DECIMOSEXTO REGE

ASSYRIORVM.

E Berosus.

Sextusdecimus Rex Mamelus Babylo-
niis imperat annis xxx. cuius anno
octauo Romaneflos filius Romæ fit pri-
mus subregulus montanorū Aboriginum,
F & Sicanus regnat apud Celtiberos.

Quod præmisit Berosus nunc loco suo repetit
Sicanum Italantidem regnasse apud Hispanos,
sub Mameli Assyrii temporibus. Ab eo Sicani

Siculi Italantides siue Atalantides cognomen- A
tum acceperunt, sicut Sicani Tusci indigenæ à
Sicano Rege Vetuloniæ, vt enarrauit Berosus &
Regio Sicana Vetuloniæ indicat, & Dionysius
insinuat, dum non aduenas Siculos, sed indige-
nas vetustos Romam primos celuisse scribit. Ex B
Tusco igitur Sicano indigena patre, & Ata-
lantide Sicana aduena matre Roma nascitur
Romanessus primus ex masculis subregulus La-
ziij Aboriginum. Huic Regi nomen compositum
est à matre Roma & Nesso vocabulis Arameis, e
vti par erat, tum parentibus illa lingua vtenti-
bus. Est autem Roma sublimitas, & Nesson, forte
validumq; augurium, vt diuus Hieronymus &
Talmudistæ consentiunt. Ergo illi Romanesso,
id est, sublimi fortitudini augurate & vatici- D
nate nomen futura sublimitas Romani imperij
indidit, quod Tuscus eius pater, à disciplina au-
gurandi Tusca tum eximia præcinerit, ex eius
vrbe ac materno paternoq; genere futurum esse
imperium orbis, vt interpretatio nominis signi- B
ficat. Nam Aeneas imperij Romani origo ex
Tusco patre Dardano, & Lauinia fuit ex Ro-
ma Regina Latij matre, ex quibus natus est
Ascanius, vt probatiores historici scribunt,
quanquam Vergil. Tuscanæ vrbis Mantuæ ci- R
nis in Aeneid. lib. à solo Tusco patre Dardano
Ascanium cretum cōcinat. Hunc Romanessum,
à cuius nomine totius Imperij omen erat oppido
Roma

- A** Roma, Deum ineffabilem in cuius tutela fuit
 vrbs Roma, fuisse existimo, cum quia eius oppi-
 di primus Saturnus fuit, vt Berosus narrabit,
 tum vel maximè quod vt nomen indicat, ex eo
 pendebat omne Romani Imperij omen & augu-
B rium. De ipso ergo cum alij plures, tum præcipuè
 Plinius xxviij. li. naturalis hystoriae, capite se-
 cundo sic habet: Verrus Flaccus, inquit, authores
 ponit quibus credat, in oppugnationibus ante o-
 mnia solitum Romanis sacerdotibus euocari Deum
C in cuius tutela id oppidum erat, promittique illi eun-
 dem aut ampliorem locum cultumve apud Ro-
 manos. Durat in pontificum disciplina id sacrum,
 constatque ideo occultatum in cuius Dei tutela
 Roma esset, ne qui hostium simili modo agerent.
D Et in tertio libro capite quinto dicit: Roma, in-
 quit, ipsa, super hac est, cuius nomen alterum di-
 cere arcanis ceremoniarum nefas habetur. Quod
 optima & salubri fide abolitum, quia Valerius
 Soranus annuntiauit, mox luit poenas. Hæc
E Plinius. Quo loci aduerte lector hæc. In primis
 duo nomina habuisse Romam, quorum vnum
 fas erat nominare Romam, alterum nefas arca-
 nis ceremoniarum impositum, vt indicat Plinius.
 Secundo quod illud ineffabile nomen idcirco in
F Pontificum disciplina fari nefas erat, ne cogni-
 tus ab hostibus Deus Romanus euocaretur.
 Tercio quod licet publice abolitum, id est, fari
 prohibitum esset, non tamen priuatè, quia Valerius

Soranus illud sciuit & publicè annuntiauit. A
 Hoc ergo nomen Romanessus fuit, cui quatuor
 sunt argumento. Primum, quia hic primus Sa-
 turnus Deusq; Romæ fuit. Secundum, quia hoc
 nomen urbis ipsius Romæ nomen simul & omen
 secum ferebat, quod ne transfret ad hostes, id- B
 circo occultabant. Tertium, quia hoc nomen pro
 sacris arcanis tribui Romuleæ tributum fuit.
 Nam teste Livio in primo libro ab urbe condi-
 ta, & Varrone in primo de lingua Latina, cum
 alias tribus à Ducibus Tatio & Luco siue Lu- C
 cumone vocauerit Tatienses, & Luceres, suam
 tamen nō à se voluit dici Romuleam, sed Rom-
 nensem, per syncopam. Nam vernacula lingua
 Romnesse pro Romanaesse dicitur, de quo plenius
 dictum est super Fabium & C. Sempronium. D

Apud Celtas Beligius, à quo illi Beligiti
 appellantur, regnat, & apud Ianigenas tā-
 dem à patre Iasius creatus est Coritus.

Si Coritus qui & Cambo creauit successorem
 sibi Iasium filiū, ergo Rex erat Cambo quia re- E
 gis erat munus creandi Coritos & successores
 Imperij. Quas verò pro inito regno colonias de-
 derit aut vrbes sacris literis Cort fundauerit,
 nomina ipsa oppidorum, & locorum adhuc locis
 extantia, ea referunt atque indicant. Nam in F
 Volturrenæ siue Vetulonæ agro hæc sunt Cort
 Nyenta, Cort Ilianum, & alia quæ in quæstio-
 nibus Anniis copiosè tradita sunt. Nunc de Be-
 ligio

Aligio id tantum dicendum occurrit, quod Berosus ait, ab eo Rege per syncopam dictam fuisse Belgicam Galliam.

Iasius creatus est Coritus, & anno sequente simul coeperunt duo Reges, videlicet primus Rex Atheniensium Cecrops priscus, & Iasius Ianigena apud Celtas.

In equiuocis ostendimus Iasios & Dardanos, & Cybeles, fuisse plures, similiter & Cadmos, & Phoenices, & Minoes, quorum equiuocatione freti Græci, multa mendacia & caligines historiis iniecere, & religauerunt oculos rudium illa etate, ne ante se positam lucem perspiccerent. Primus enim Iasius & Dardanus fuerunt Thufci filij Coriti, & Dardanus ab hac **D** Turrena Coriti patris sede profectus, & his Arunti ortus in agris, Ideas Phrygia penetravit ad vrbes & Dardanium in Phrygia condidit, vt Vergilius in septimo Aeneidos scribit, & Berosus atque Latini Arunti vetustissimi testes **E** affirmant, & nomina locis istis extantia Dardanium, Iasinella, & Cybelarium comprobant. Itaque nullus Iasius & Dardanus legitur ante conditam Dardanium, quam nostri Veturionienses VeiuXi, vt ostendimus. Alius Iasius **F** fuit post hunc & Cecropem annis ferme ducentis, vt ex Eusebio patet numerando à Cecrope prisco vsque ad patrem dicti Iasij Abantem regem Argiuorū. Nam omnes historici tam La-

tini quàm Græci vnanimè scribunt, ab Aban- A
 te Rege cretum fuisse Iasium Argium patrem
 Atalanta venatricis ex Arcadia, quam arde-
 bat Meleager, de qua Ouidius in quarto epiſto-
 larum Heroidum Arſit & Oenides in menalia
 Atalanta. Tertiùs fuit Iasius & Dardanus B
 Samothraces, cum Armonia ſorore matris nu-
 pta Cadmo iuniori. Quæ res patentem latamq;
 fecit occaſionem errandi Græcis, ac etiam ipſi
 Dionyſio, qui ab Etrufcis, vt ab Aegyptiis,
 furati nomina & geſta, ſuis tribuerunt. Et C
 quidem falſo. Primum quia illa Samothrax
 Armonia fuit ſoror Martis, & nupta Cadmo
 iuniori, vt Samothracum hiſtoria tradit. Et
 Diodorus in ſexto refert. Sed Tuſca Armonia
 innupta virgo & Veſtalis erat & ſoror Iaſij ac D
 Dardani, vt Beroſus, & eius triumphale ſimu-
 lachrum in ſocietate Iaſiana comprobant. Rur-
 ſus teſtibus Aruntum vetuſtiſſimorum hiſto-
 riis, & Vergilio, & aliis Latinis, vt diximus,
 hic Iaſius cum ſuo fratre Dardano atque ſorore E
 Armonia fuerunt ante conditam à fratre illo-
 rum Dardaniâ. At verò illi Samothraces diu
 poſt conditam Dardaniam floruerunt, paulo
 ante Argonautas, cum vxor Priſca iunioris
 Cadmi ob introductam Armoniam Zelotypia F
 correpta contra eum certamen iniit, vt Spinga
 & Palephatus hiſtorici Græci tradunt, & Eu-
 ſebius connotat in temporibus paulo ante Ar-
 gonaut

Agonautas. Itaque ut Berosus scribit Iasius Tus-
 scus Corii filius Ianigena regno Italiae potius
 est eodem anno quo & priscus Cecrops Athe-
 niensis, & totidem annis regnavit.

In Iasij nuptiis affuit Io Aegyptia. Sola
B enim foeminarum vno plus Dodone cente-
 nario vixit, & vniuersum ferme orbem lu-
 strauit post viri interitum.

Singulae clausulae magni momenti sunt, &
 breuibus pro viribus exponenda. Duae fuerunt
C Io, quarum Inachi iunior Graeca fuit. Altera
 Prisca Aegyptia, Graeca ab institore Phanice
 prostituta cum eo fugit in Aegyptum ut in pri-
 mo libro Herodotus refert. Secunda fuit soror
 & coniunx Osiridis dicta Iuno, Isis, Ceres, fru-
D gifera & legifera, & Orpheus in gratiam The-
 banorum Graeciae cum aliis historicis de more
 mentitus, ut ait ipse Diodorus in j. libro, finxe-
 runt Io graecam in vaccam versam iuisse in Ae-
 gyptum, & falso tribuit illi gesta & nomen Isi-
E dis Aegyptiae. Itaque Berosus & Latini de Ae-
 gyptia vera non e mentita graeca dicunt, quod
 affuit in nuptiis Iasij. Hoc omnes consentunt
 Cererem magnam interfuisse nuptiis Iasij & Cy-
 beles, non Armoniae, quia in gratiam illius Iasij
F asserunt obtulisse panes quum antea glauco vte-
 retur, cuius frater Dardanus post nuptias codi-
 dit Dardaniam. At alij Iasij oes excepto Tusco,
 fuere post Dardaniam conditam, ut explicatum
 est

est. Quod verò ait hanc Isidem vixisse vno cen- A
tenario plus Dodoneo fratre Kiti, sexcentis an-
nis intelligit illam fuisse superstitem, quia Do-
doneus in illirico quingentis vixit annis, vt Cor-
nelius Alexander est author, vt Plin. refert in
viij. naturalis historię. Ex quo etiam argumen- B
tum elicitur hanc Io non fuisse gręcam quę or-
ta est postremis temporibus sub Inacho patre
eius, cuius maior etas hominum non transcen-
debat ducentos annos, qualis fuit Isaach He-
braeus, qui amplius aliis viuens attigit centesi- C
mum octogesimum annum, vt diuine literę tra-
dunt. Siqui verò sexcentis annis vixerunt, hi gi-
gantes erant, & orti primis temporibus à dilu-
uio vsque ad Semiramidem, quia gigantes fuē-
re circa diluuium, vt sacre literę docent, & te- D
stantur omnes qui scribunt de hominibus mille
annis viuentibus, vt refert Iosephus de anti-
quitate Iudaica, Ceterum quia Isis egyptia vi-
xit sexcētis annis, vt Berofus innuit, consequēs
est illam ortam in primo ortu generis humani, E
& giganteam fuisse, quod profecto Berofus
scribit, asserens illam ortam primo anno Semi-
ramidis, & Diodorus in primo li. exprimit gi-
gantes fuisse in primo generis humani ortu, &
tempore Isidis, quos vt ait Osiris eius vir & fra- F
ter, cum Hercule ab orbe sustulit. Computanda
igitur sunt tempora, vt Berofus & Eusebius
computant, per Reges Assyrios. Isis orta est pri-
mo

Amo anno Semiramidis, vt superius expositum fuit. Ab hoc anno vsque ad primum annum Cecropis quo regnavit Iasius supputant annos non minus sexaginta supra quadringentos. Ergo quñ venit ad Iasij nuptias nata erat annos quadringentos & sexaginta. Porro Iasius totidem annis quot Cecrops regnavit, id est, quinquaginta, & percussus à fratre Dardano interiit, vt tam Berofus quàm excisa Cybelaria marmora & veraces Latini referunt. Erat igitur Isis quñ interiit Iasius annum agens decimũ supra quingentos. Porro à morte Cecropis & Iasij vsq; ad Conditam Dardaniam nouem ac viginti annos enumerat Eusebius. Nam diu post fugam in Samothracia mansit, quæ mora maiorem occasionem fabulandi Græcis obtulit, vt suum Samothracem Iasium & Dardanum fingerent. Erat igitur Isis decrepita in cõditione Dardania, annorum quingentorum & triginta nouem, superstesque fuit post conditam Dardaniam, annis non minus sexaginta, & obiit.

DE DECIMO SEPTIMO

REGE ASSYR.

Berofus.

F Decimus septimus Rex Babyloniorum fuit Sparetus, & regnavit annis XL. Sub eo cœperunt miranda in orbe. Nam terræ motus Babylonios terruit. Athenienses

ses regnum exorsi sunt anno iiii. eius Et eo A
dem anno Iasius Ianigena imperauit Itali-
cis, & Siceleus aliquanto post Celtiberis.

Ergo quod supra omisit nunc aperit quo tem-
pore Iasius cum Cecrope Atheniensi inchoaue-
rit regnum scilicet anno iiij. Spareti Regis As- B
syriorum. Quo anno Ipitim Cybelem triumphū
coniugē sibi locauit, & triumphalia simulachra
dicauit sibi, & Armonie sorori Vestali, cum
cingulo, & palathio, & vitta religata comē.
Item marti Electræ cum nuptiali poculo & bal- C
theo regio pendente à collo. Rursus & Ipiti spon-
sæ, cum torque magna, & anulo & poculo nu-
ptiali, & inscripta etate xv. annorum, & comi
hospitio Isidis in Veiuo. Inscripisit autem Iasius
sue imagini caussam, triumphī, quod se Regem D
inuitamq; coronam salutasset populus Hercu-
leus, anno etatis sue xxxviij. Ceterum meminif
se iuuat apud Astronomos esse quadripartitum
genus constellationum, quorum vnum est igni
ferum portendens aut incendia aut exustiones E
Phaëtonteas. Aliud dicitur imbriferum, quum
inducit aut exundationes, aut imbres, aut dilu-
uia. Aliud quoque motiferum est, quod terræ mo-
tus ciet. Vltimum autem portentiferum est quod
cometas, & novos Prophetas, sectas & leges in- F
ducit, & novos simul reges. Horum directio ra-
diorum & ascendentium stellarumq; profectio-
nes, quum ad loca definita peruenierint, asserunt
mira

A mirabiles illos effectus inducere. Berosus igitur
Astronomie Chaldaice scientissimus, sub Spareto peruenisse profectioes omnes ad loca sua asserit, quū terræ motus apud Babylonios, & duo regna noua cœpisse simul enarrauit, itemq; multos Reges incendia, diluua, & magos, & Prophetas sub idem euenisse tempus exponit dicens.

Argumentum.

Sub Spareti imperio finierunt Aegyptij Reges magni Orus, Acencheres, Acoris, &
 C cœpit Chencres qui cum Hebræis de Magica pugnauit & ab eis submersus fuit. Anno quoq; huius xxxiiij. & xxxv. in Thessalia diluuium fuit, non solum ex imbris, sed quòd obturatis mōtib; casu, flumina
 D planitiē impleuerunt, & subsequuto terræ motu apertis ostiis montiū, aquæ in alueos regressæ. Et in alia eorum parte post terræ motum sequutum est incendium, sub quodam illorum rege Phaëronte, & noster Rex
 E Phœnices & Syros subegit. Antea verò anno xx. huius imperij ab Italia Io in Aegyptum regreditur. Et lis prima intestina oritur pro regno inter Dardanū & Iasiū. Ab origine sequebātur partes Dardani. Iani-
 F genæ verò & Siculi cū Siceleo partes Iasij.

Ex miris igitur cœlestium profectiōibus, lis prima intestina Italiæ fuit. Non dicit primam, quia ante hanc gigantū tyrannica fuit, sed hæc prima

prima inter Italiae populos intestina, quippe A
 quod Aborigines sequebantur factionem Dar-
 dani contendentis pro regno, & dicentis sibi de-
 beri imperium, quia Iasius natus era t dum pa-
 ter Cambo esset hastatus Iuppiter & Coritus,
 ipse vero Dardanus dum solus esset Itus & Iup
 puer, ac propterea se esse asserebat primogenitū.
 E contra Iasius sese primogenitum asserebat,
 quod regnum incipiat in Corito & finiat in Ito.
 Non enim esset hastatus sceptroq; & corona do-
 natus Coritus, cui non esset participatio in po-
 tentia regni, quam sceptrum & hasta signifi-
 cat. Ita ea ratione superior Iasius secum Iani-
 genas & Siculos habens etiam consanguineum
 vtrisque regem Hispaniae Siceleum aduocauit.
 Ergo quum legimus Siceleum in Italiam pro-
 ductum, intelligamus eius profectiois causam
 fuisse ab intestinam subortam Italiae litem com-
 ponendam. Hæc celestium profectio in Italia
 commouebat, in Thessalia vero diluuium & sub
 Phaëtonte Græco in Græcia non in Phaëtonte
 Eridana Italia, simul diluuium & incendium
 diuersis in locis induxit, anno Spareti xxxiiij.
 & xxxv. vt etiam Eusebius connotat. Sanè sciē-
 dum est à primo diluuiō vsque ad Denalione
 fluxisse annos septingētos & menses plus quā
 nouem: vt Latini Chronographi tradunt, & ab
 his pendens Solinus collegit. Cæterum à diluuiō
 Noë siue Ozygis Iani vsq; ad Sferum septingen-
 ti simo

Ati similiter anni supputantur. à Beroso per Reges Assyrios & à Moyse per Patriarchas Hebraeos. Quare primo anno Sferi natus erat Deucalion. At verò à primo anno Sferi vsque ad xxxiiij. Spareti quo diluuium & incendium in Græcia venit LXXIIII. annos computant simul Berosus & Eusebius. Quare historiçi recte tradūt, qui scribunt Deucalionem quàm maximè senem passum fuisse diluuium in Thessalia.

DE DECIMO OCTA VO

R E G E A S S Y R.

Berosus.

Decimus octauus Rex profuit Babylo-
niis Ascatades annis xli. qui fundi-
tus omnem Syriam ditionis suæ fecit, cu-
ius anno xij. viris inuenta apud Græcos
narratur. Sub eodem anno Dardanus Ias-
sum dolo peremit, & fugiens in Samothra-
ciam diu ibi latuit.

Idem notat de inuenta vite Eusebius. Porro
de Iasio trucidato à fratricida Dardano ad Ia-
sinellas Vetulonie thermos excisa marmora Cy-
belaria exprimunt, & de fuga eius à Coriti Tur-
rena sede in Samothraciam, deinde in Phrygiã.
quàm Vergilius in Aeneide tum etiã plures
Latini conscribunt. Scribunt insuper Sicelem
cum Sicaniis ab Hispania profectum exclusisse
Aborigines, à quibus postea Siculi exclusi fuẽ-

re. Et hoc pacto intelligitur Dionysius Halicar-
 nassensis in .i. li. quod Siculis semper fuerunt insen-
 si Aborigines, quodq; diu post aduenientibus Pe-
 lasgis ipsi Aborigines socia arma iunxerunt
 contra Vmbros & Siculos, & quod ceperunt ab
 Vmbriis Cortoniam dictam Crotonem mediter-
 raneam, & illinc inuadentes regionem condide-
 runt Turrenam, & expulerunt Siculos à Pba-
 lari & Phescenio & tota Italia. Et ut ait, ex his
 controuersis inter Siculos & Aborigines sur-
 rexit bellum omnibus Italiae gentibus, quum an-
 tea nullum fuerit in Italia. Hæc multa verbosi-
 tate & diuersis digressionibus intermixtis, nar-
 rat Dionysius. Quæ profecto similtas inter Ab-
 origines & Siculos ex eo provenit, quod ut Be-
 rosus insinuat & historici exprimunt, Siccleus
 sequutus partes Iasij & Siculerum exclusit Ab-
 origines. Hinc dolore percitus Dardanus, dolis
 regem peremit, & parata fortè in propinquo
 portu nauis fuga ereptus est, à Corin-
 thi Turrena sede in Samothraciam & Phrygiam, ut in viij.
 Aeneid. Vergilius testatur Aruntos memnis-
 se senes.

Iasio Coribantus filius successit.

Hic Coriban filius Iasij nomen habuit pro-
 prium Ban, Cori verò pro inito sceptro cogno-
 nomen promeruit, quia ut saepe diximus hasta
 & sceptro pro corona utebantur veteres. Sce-
 ptrum verò siue hastam Romani dicebant

Quir

A Quirin, Sabini Curin, Etrusci Corin. Hinc Coriban hastatus Ban dicitur. Hunc Veium Herculeum fundasse Nuetum grauiscam urbem, quam Cornuetum, id est, hastatum & coronatum Nuetum dicunt, vernacula verò lingua per syncopam Cornetum, & eandem sacrasse tribus sacris literis. N. B. E. id est, Nuetum Bantis eternum, probauimus ex inscriptione vetustissima literis Etruscis seruata in eorum sacro antro, quam ad literam conuersam ad Latinum, & commentariis expositam posuimus in xl. Quest. Anni. Itaque illius locutio Latina hec est: Hercules dans & ducens Veium colonias, inaugurauit fossas, inauguratione sacra. N. B. E. Noetini proximi fluente nubilo suo grauisco, Puer Ban inclytus primus fundauit hoc lustrum. Secundus augur Oa, augur Aciulus tertius. Yellus augur quartus extitit. Augur Aciulus ciuis Surrhenus gratis hospitium primus fundauit, Veium quas dedit colonias. Et Cianus Veium sollicitator extitit. Austrorsum maris, auguris Aciuli est simulacrum, Cecorsum verò lumen antri stans, huius filius est. Et post Cecorsum antri est Leo. Melius iam sat est. Quia igitur hoc Lustrale, Ad annos etatis natos, & augurio felices precatos, & ab egrotatione liberos, ut ciuitas habeat hereditationem. Hec sacra Cornueti à Bante fundati inscriptione, cuius rationem si quis scire voluerit,

legat nostras resolutiones alibi post hæc impri- A
mendas cum aliis.

Ascatadis anno viij. Cancreſ victus He-
bræorum magica periit in mari, cui apud
Aegyptios ſucceſſit Acherres, apud Celti-
beros Luſus, apud Celtas Allobrox, & apud B
Aborigines Italos Romanefſus filius Ro-
mæ primus Saturnus cōſecratus mox obiit
cui ſucceſſit filius eius Picus priſcus.

Renouatur igitur orbis, finita profectione cœ-
leſtium quandoquidem ſub idem tempus tot in- C
clinati ſuccedunt Reges, Nam Picus priſcus (et
enim iunior extitit vt ſuper Manethionem vi-
debimus) ſuccedit patri Romanefſo, in Deos
Latinos primum relato. Saturnus enim Sagni
fuit primus totius Italiæ Saturnus, à quo Italia D
quondam Saturnia dicta eſt decreto Iani, vt in
Saturnalib. author eſt Macrobius. Porro Allo-
brox quaſi Alldrox, id eſt, Auſtralis commix-
tio. Etenim Aramei Allo dicunt commixtionē,
& dros ſiue Daros auſtrū, quod Hebræi Darē E
dicūt, vt Hieronymus & Talmudiſtæ cōſentiūt.
Hinc Aſiodaros ſiue Alldrox quē poſteri Allo-
brox protulerunt, dicitur commixtio verſus au-
ſtrum. Non eſt dubium hunc fuiſſe illum qui in
Auſtralem Narbonenſis prouinciæ partem com- F
mixtas colonias deduxerit vocatas Allobroges,
in quibus coſmographi vrbes illuſtres descri-
bunt Viennam, Gebennam, & Auenionem.

Rurf

A Rursus apud Hispanos Lusius successit Hispanus & non ementitus Græcus, ut in iiii. naturalis hystoriæ Plinius indicat Varronem sequutus. Ab eo Lusitania nunc Portugalia dicta cultaque fuit, ut nomen ipsum accusat. Iesum Ara-
B mei quem Lusum alij vocant saluatorem interpretatur Hieronymus. Eo cognomento, ut arbitror, dignatus est, vel quod saluberrimam coloniis inuenerit patriam, vel quod eam ab hostibus eripuerit. Sed quod est graue in Beroso, magnum Moysen appellat qui diuina virtute vicit.
C Sed venia danda est gentilitati. Grauius autem aberrauit Trogus & Iustinus eius abbreviator, qui in xxxvj. epitomatum libro asserunt fratres Ioseph vendidisse per ægrinis mercatoribus,
D veritos eius excellens ingenium. Eundem à mercatoribus deportatum in Aegyptum solerti ingenio percepisse artes magicas, & ob id ipsi Regi percharum fuisse. filium eiusdem fuisse Moysen, quem paternæ scientiæ hereditas & pulchritudo commendarent, eundem Moysen cum Hebræis viginem & scabiem passis ab Aegyptiis pulsum sacra Aegyptiorum furto abstulisse, Aegyptios verò illa armis repetere pergentes maximis imbris domum redire cōpulsos. Sed
E hos errores copiose confutabimus in secūda sacra decade super Exodum, Nunc ad Berosum reuertamur, qui ad conditionem Troiani regni pergit atque festinat dicens:

Anno vltimo regis Afcatadis, Ato dona- A
uit Dardanum parte agri Mæonici, & ita
regnum Troianum cœpit. Dardanus siqua
iura in Italia regno habebat, resignauit
Turreno filio Atus.

Colligamus omnia in vnum quæ de his tem- B
poribus & populis dicuntur. Dardanus donatur
parte agri Mæonici ab Atu Herculeo patre
Turrheni. Eodẽ ergo atquo patre Aegyptio Her-
cule ortum genũsq; habent Atos & Dardanus,
quia Atos ex prognatis. Herculis & Omphales C
vnus fuit, & Dardanus item ex eodem Hercu-
le & Araxa genitus est, vt in genealogiis ex-
plicauimus. Idem ergo genus Herculeũ consan-
guineum erat Mæonicum & Tuscum Vetulo-
niæ. Quare nõ fit sanguinis mutatio sed agri & D
fortune quidẽ, quia Dardanus diu præstolatus
in Samothracia spe reuocationis in paternam
sedem Coriti, ea spe damnatus, contulit se tandẽ
ad consanguineos Mæones, quos abituros ob pe-
nuriã accipiebat. At verò Turreno par & Mæo E
tribus fortuna fuit, quia teste Seruio & Stra-
bone in v. lib. quum paruum & angustum im-
perium simulque regnum non caperet duos fra-
tres Lydum & Turrenum, simulque fame ac
sterilitate premeretur, Ato pater sorte iacta è F
duobus liberis Lydum quidem successorem regni
retinuit, Turrheni verò maiorem partem popu-
li applicans foras abire iussit. Eadem Herodo-

- A** tus sentit & alij quos contra se producit Dionysius Halicarnassens in 3. lib. Hæc igitur eodem tempore fortunæ fuere Turrhenis & Dardano Herculeis, quæ illos ad commutandas sedes coëgit, Quare Dardanus ius Italici regni Coriti si
- B** quod haberet Turrhenis resignauit, & Dardanum Ato donauit parte Meonici agri, quæ Phrygia ab Hispanis Brigis dicta, vt ex superioribus explanatum est. Nam teste Eusebio de temporibus post conditam Dardaniâ Phryges
- C** Meonici dicti sunt vsque ad tempora Tantalæ Regis Meoniæ, cui suberant Dardanides.

Turrhenus adnauigans in Italiam Iani genam à Cybele & Coribanto tanquã ex Herculeis hilari Hospitio exceptus, & ciuitate Razenua donatus est.

- Herodotus & alij quos producit contra se Dionysius Halicarnassens, scribunt Turrhenû adnauigasse in partem Italiæ, & consedisse ad septentrionalem Tyberis partem, vbierat Vmbris
- E** habitatio, & ibi ciuitates Turrhenas edificasse, vt super Myrsilum diximus. Quare Turrheni sedes in Tyberina solùm Thuscia querenda est ab Hortano oppido ad fines Aretinorum vbi sunt fontes Tyberis, quia ab his fontibus est Tyberis septentrionalis oppositus atque finitimus Vmbris, vsque Horte Nârque fluium Abinde enim vsque in ostia Tyberina nõ est perquirenda Turrheni sedes, quia ea portio Tyberina

neque est borealis neque Vmbros retinet, sed Sa-
 binos & Latinos habet finitimos accolas, & ab
 orientali in meridianam oram perspēctat. Sunt
 autem in hoc septentrionali Tyberino decursu
 populi vt cernimus, primi quidem Aretini, se-
 cundi Trasimeni, quorum capita sunt Cortonia
 & Perusia Ergo quod Berofus vocat. Ianigenā
 Italiam, hanc partem Thusciam & hos populos
 septentrionalis Tyberis intelligit ad quā Turrhe-
 nus venit, consedit & vrbes edificauit, & vbi
 Vmbriū prisca erat habitatio, vt Herodotus &
 alij docent, referente illos Diony. in j. lib. Porro
 illum Cybele comi hospitio recepit, nō modo quia
 consanguineus erat, vt Berofus indicat, verū
 quia (vt existimo) in periculo cernebat filium
 Bantem ab Aboriginum odio, sperabātque si
 Turrhenō reliquisset Coriti sedem, facile pacem
 cum Dardano adepturū se, atque in noua Dar-
 dania sacerdotium cum filio habituram. Quod
 & euenit. Proinde illum Turrhenū Cybele do-
 nauit ciuitate Razenna. Qua verō ciuitate
 decoratus fuerit Turrhenus, equidē Silius Ita-
 licus in octauo libro exprimit, dicēs: Mæoniaq;
 decus quondam Vetulonia gentis. Ab initio igitur
 Veiuoxo oppido Cybeles & Coriti sede Mæo-
 nia gens decorata & illustrata fuit, ac pro-
 pterea Vetuloniam Coriti sedem notauit Vergi-
 lius, dum dixit, Dardanum profectum fuisse à
 Turrhena sede Coriti: vbi mira breuitate regiam

A Regum Vetuloniam, & duos Reges illam cognominantes, & sibi ex proximo succedentes. Coribantem & Turrhenum cognominauit. Ergo quia donauit illum ciuilitate Raxenna, utique Turrheni non in Turrhenum nomen & mores, sed
B econtrà Mænes in ciuilitatem noménque ac studia Raxenna transiuere: & Raxenui cum aliis cognominati fuerunt ut author est Dionysius in primo libro.

Ipse Turrhenus multa Mæconica ornamenta proferens, dedit. Coribanthus verò & Cybeles ornata Dynastia duodecim Ducum Duodecim populorum qui essent ex Iani-
 genis, ipsi in Phrygiam se contulerunt.

Quæ ornamenta Turrhenus protulerit, quæ
D esset & qualis dynastia siue potentatus duodecim Ducum & Lucumonum, quia res prolixa est narratu, ob id remittimus lectores ad. q. An-
 nias. Sciendum est Cybelem esse commune nomē Babilonicum ad matres Deorum & Vestas.

E Cy enim illi matrem, Belem verò & Belum Deum & Deam vocant. Dicitur autē Cybele & decorum mater à multis, puta genitura, nutritione, principatu, doctrina, & additione. Ex his aliis & aliis temporibus, quinque Cybeles com-
F pertas habemus. Prima omnium fuit Titea Vesta vxor Iani, quæ ex Iano genuit & curauit Deos, homines, sacra, & eorum ritum, potissimè ignem perpetuū, ut exposuimus in duobus præ-

missis libris. Secunda fuit filia huius, cui nomen **A**
 fuit Regina, quæ sola nutritione dicta est ma-
 gna Deorū mater, quia in gratiam Titeæ ma-
 tris educavit Titanas, vt Diodorus in quarto
 libro author est. Et hæ duæ fuerunt primæ o-
 mnium Cybeles Veste, in primo generis humani **B**
 ortu post diluviū, vt ex præmissis probatum est.
 Rursus fuit tertia vxor Iasi Tusci Herculeæ,
 Veiuxa, susceprix magnæ. Cateris in suis nu-
 ptis, cui proprium nomen fuit Tyle, & cogno-
 men à principatu Ypitis filia Sypi Regis Vei- **C**
 xi, vt eius triumphalis Etrusca inscriptio con-
 nunciat, quæ fermè centenaria ad Dardanum in
 Phrygiam pergens, vecta vt aiunt leonibus, id
 est, Herculeis comitata Veiuxis, facta est Regina
 prima antistēsq; ac doctrix sacrorū in Phry- **D**
 gia, Cybelis siue crepitaculis Tuscis sacra Tusca
 celebrans & quidem castissimè Nam puerum
 Atum, quem ad sacra nutriebat, in libidinem
 cum nymp̃ha perlapsū, seipsum castrare coë-
 git, nec voluit sua sacra fieri, nisi à castis & ex **E**
 toto exsectis, vt omnes de illius sacerdotibus scri-
 bunt. Fuit & quarta Cybele Phrygia post hanc
 multis ætatibus nata, & huic contraria mere-
 trix, quæ puella primum à Phryge Marsia ada-
 mata. pauloque post ab Atu cognomento Papa **F**
 impregnata, & illo à parentibus obtruncato cū
 Marsia fugiens ad Dionysium postremum in
 Nysam urbem paulo ante Argonautas, vt Eu-
 sebius

A sebius notat de temporibus quibus Nysam cepit
 Dionysius, ibique ab Apolline iterum prostitu-
 ta fuit, cum quo reuersa in Phrygiam, sepeliuit
 Papam suum, & adiecit in sacris scuta sonan-
 tia, & meretricios luctus & querimonias, vt
B patet ex eius vita in quarto libro Diodori. Vlti-
 ma fuit Cybeles vxor Iasi Samothracis in nu-
 ptiis Armonie, quam Cadmus superinducens
 Priscæ vxori circa tempora Argonautica, cer-
 tamen passus est ab eadem vxore, vt Palephatus
C scribit, & Eusebius notat, paulo ante Argo-
 nautas. Ex harum equiuocatione Græci amplis-
 simam mentiendi occasionem habentes quicquid
 de aliis dicitur, huic vni tribuunt, vt patet in
 sexto libro Diodori, & primo Dionysij: qui ab
D hac Cybele & illius cognato Dardano Samo-
 thrace Dardaniam conditam et sacra Phrygia
 instituta splendide mentiuntur, cum iam Dar-
 dania condita, & sacra instituta fermè ducen-
 tis annis ante has nuptias inueniantur in Euse-
E bio, & Spinga, & Palephato, & aliis Græcis
 probatis chronographis. Tandem Berosus finem
 suo operi impositurus, ita loquitur:

Porro etiam sub Ascatade apud Aegy-
 ptios fuere Reges Cherres & Armeus qui
F cognominatus est Danaus, & Ramesses co-
 gnomento Aegyptus. Itaque qui Reges &
 tempora traduntur à nostris de primoribus
 regnis orbis à Iani diluuiio primo vsque ad
 Dar

Dardaniæ regnum conditum, his nostris A
breuissimis annotationibus sint hæcenus
dicta.

Patet ex hoc ultimo, cur Berofus Athenien-
sibus hoc opus solum vsque ad Dardaniam con-
ditam protulerit. Quia videlicet ante Darda- B
niam conditam tempora Græcis ignota erant.
Porro tempora quæ ab Aegyptiis sæpe furabã-
tur, erant confusa Aegyptiis ante Dardaniam
conditam, quippe quia sæpe menstruo pro anno
utebantur, aliquando autem bimestri, nonnun- C
quam verò trimestri, vt Diodorus in primo &
secundo lib. significat. Porro Aegyptij sub Da-
nao & Aegypto annis solaribus sunt vsi, quæ-
admodum Scythæ, Chaldæi, Hebræi, & Etrusci
semper sunt vsi, edocti à Cælo annum ad cursum D
solis & xij. menses ad motum lunæ, vt Diodo-
rus in iij. lib. & Berofus in præmissis asserunt.
Quare ex Chaldæis cæteris temporibus Athe-
nienses cum erudiuisset, eosdem sub Dardania
condita remittit ad Aegyptios à quibus etiam E
deos & sacra furati sunt teste Herodoto in ij.
lib. Vnde & Aegyptius Manethon annis sola-
ribus utitur, post Dardaniam conditam,
vt in eius supplemento atque Euse-
bio constat, de quibus com- F
mentaria sequentia cõ-
scripsimus.

*

MAN

A MANETHONIS
 SUPPLEMENTA AD
 BEROSVM, CVM COM-
 MENTARIIS
B ANNII.

*

Manethon sacerdos Aegyptius histo-
 ricus, vt Eusebius dicit de tēporibus
 Argi quarti Regis Argiuorum, cuius tem-
Cpora in Dynastis idem Eusebius sequitur,
 quanquam in pluribus deficit in annis &
 gestis Latinis quæ ad Latinā correctionem
 reduximus in Chronographia Etrusca, hic
 à Iosepho producit in multis pro teste
Dtam cōtra Appionem Grammaticū, quàm
 in primo de antiquitate Iudaica.

Berosus.

Berosus inter Chaldaeos historicos pro-
 batior, deflorauit breuissimis annota-
Etionibus omnia Chaldaica, de potioribus
 regnis orbis à diluuiō maximo quod Deo-
 rum maiores scribunt fuisse ante Ninum,
 vsque ad præcipuum regnum Troiæ cōdi-
 tum. Nos quoque vbi ipse reliquit profe-
Fquamurea, quæ nobis ex nostris historicis
 vel eorum relationibus consequuti sumus,
 per nostros Aegyptios Reges progredien-
 do, vt ipse egit sub Assiriis.

Post

Post Chaldaeos historicos sequuntur Aegy- A
 ptij scriptores. Cui est argumento, quod Aegyptij
 à suis non potuerunt tempora ante Ninum co-
 gnoscere, neque de diluvio maximo notitiam
 affecuti sunt, nisi ex Chaldaea priore historia.
 Unde arbitrati sunt Aegyptij se fuisse ab initio B
 & primos in orbe genitos, ut Diodorus in pri-
 mo libr. & Trogus atque Iustinus in ij. signi-
 ficant. Quare non iniuria dixit Manethon
 diluvium maximum à priscis Chaldaeis memoria
 proditum fuisse, non à suis maioribus. Quod ta C
 men se id credere insinuat, dum de veritate Be-
 rosum collaudat, asserens illum non probatum
 modo, sed probatissimum inter Chaldaeos histo-
 ricos. Verum quoniam & ipsi Aegyptij per alia
 orbis regna colonias multas miserunt sub Osiri- D
 de & aliis Regibus, ut Diodo. in j. narrat, idq;
 memoria servarunt, & quibus temporibus &
 Regibus propagati fuerunt in posterum, idcirco
 etiam suas annotationes probatas veracissimas-
 que esse commemorat, dum eas non per opinia- E
 nem, ut solent Graeci, sed per certissimas serua-
 tas vetustas historias, & successivas scriben-
 tium Aegyptiorum relationes sese scripturum
 promittit, progrediendo per Aegyptiorum Re-
 ges & tempora, aequae ac Berossus per suos Assy- F
 rios progressus est. Et haec est proamij Manetho-
 nis commentarium.

Sequitur Liber.

A Egyptus, eiectō fratre Danao, regnavit annis sexaginta octo. Ab eo Aegyptus nomen accepit. Pharaones pro dignitate dicebantur. Anno huius quinto regnavit Amyntes annis quadragintaquinque. Anno sexto regnavit Dardanus annis sexagintaquatuor. Decimo anno Danaus Argis, annis quinquaginta.

C Manethon ad Aegyptios Reges conuersus, ab Aegypto Rege nomen ultimum accepit. Nam teste Diodo. Siculo in 3. lib. prius Oceana & Nilea, postq; Aëria dicebatur, ut meminit Eusebius de huius Aegypti temporibus. Quinetiam ab Osiris nomine & cognomine Osiriana ab Aegyptiis, & Mizreia ab Hebraeis, teste Moyse, dicta fuit. Hic Aegyptus frater fuit Danai cognomento Armei, ut scribit. Eusebius. Qui quā regnasset quinque annis pulsus est à fratre Aegypto. Causa verò ab historicis enarratur, quæ quia celebrata etiam apud poëtas est, idcirco ab ea supersedimus. De Pharaonis vocabulo, idē Eusebius paulo superius de Regis Aegyptij Amenophis temporibus sic habet: Ex libris Manethonis sacerdotis Aegyptiorum legimus hæc verba: Aegyptiorū Reges omnes tunc Pharaones dicebantur, non hoc proprium habentes nomen, sed pro dignitate Reges tunc utebantur hoc nomine, sicut & apud nos Imperatores Augusti appellantur.

Hab

Habebat ergo unusquisque Pharao proprium ^A nomen. Hæc Manethon ex hoc intelligimus hunc Manethonem fuisse Augustorum temporibus, & donatum ob literas ciuitate fuisse Romanum accolam, quia scribit dicens: Sicut apud nos Imperatores Augusti dicuntur, ac pro- ^B pterea cum de aliis, tum præcipuè de antiquis Italiæ regibus potuisse scribere non minus verè quàm Berofus. Cui etiam facit argumentum, quòd Dinaſtias Aegyptias & Reges scripsit fermè vsque ad ea tempora. De Amynte Assy- ^C riorum Rege & illius temporibus, Manethoni consentit Eusebius, similiterque de Dardano & Danao. Quare coetanei fuerant Dardanus, Danaus & Aegyptus, & secundus Arcas filius Iouis ex Callistone, à quo secundo in Pello- ^D ponesso Arcadiæ nomen fuit. Nam oblitteratum fuit priscum ab Arcadio nomen, & Pelasgia ab accolis dicta est. Arcas verò iunior in ditionem redactis Pelasgis, regionem eorum Arcadiam vinctupauit, anno primo Aegypti huius cui co- ^E gnomentum fuit Ramesseſ, vt auctor est Eusebius. Pharao Aegyptia lingua ferus & ferociae plenus dicitur, teste diuo Hieronymo, quæ Etrusca lingua Eth, Græca verò Troſſolum & Tro- matoreum dicimus. Quibus nominibus Mæones ^F appellarunt Vetulonienſes, vt in præcedentibus expoſuimus multis locis.

Anno decimo octauo huius regnavit
Tur

A Turrhenus apud Ianigenas, annis LI. Anno trigesimo tertio in Creta regnavit Asterius. Anno eiusdem xxxv. apud Celtas Romus, à quo Romandui. Et biennnio post, apud Aborigines Faunus Priscus. Apud
B Athenienses Pandion. Anno quinquagesimo apud Assyrios Belochus iunior, & anno Lxvii. apud Aborigines imperabat Amnus Faunigena.

Existimant quidam hunc Asterium Cretensem fuisse Iovem illorum cantatissimum. Nam Apteris, qui & Saturnus Cretensis, regnavit annis quinquaginta tribus. Exorsus anno quarto Cranai regis Atheniensis, usque ad annum trigesimum sextum Erichthonij Atheniensis, quo illi Apteris successit in Creta filius eius Asterius, ut computant Chronographi Græci, quos sequitur Eusebius de temporibus. Quare, quia Saturno Cretensi, quem Græci fingunt eunuchasse Cælum patrem & fugatum à Iove successore, consequens est, ut nomen proprium Iovis magni Cretensis fuerit Asterius, perinde ac Saturni patris Apterites. De Romo verò nil aliud compertum mihi est, quàm quod hoc loci Manethon exponit. Nam in Ptolemaeo legimus Romandissos in Gallia Belgica, & in decursu Rhodani sub Vienna oppida Romanum & Romam, quam postea per interpretationem dicunt Valentiam. Turrhenum verò

nostrum authorem Turrheni nominis fuisse Re-
 gum Aboriginū Fauni, & eius filij Amni tem-
 poribus Latini historici produnt, quos secutus
 Silius Italicus in quinto libro asserit, lacum
 Perusinum fuisse regnatum Anno Faunige-
 na, cuius filiam Nympham Agillam Turrhe-
 nus locari uxorem filio suo Trasimeno exposcu-
 labat, à quo Trasimenus lacus nomen accepit.
 Dicit autem priscum Faunum patrem Amni,
 quia fuit alius iunior paulo ante Aeneae aduen-
 tum in Italiā, ut ex historicis patet, & ex Eu-
 sebio de temporibus, atque isto Manethone, &
 nos locis suis exponemus. Horum nominū plura-
 litate, imo equiuocatione quidam capti, & ipsi
 aberrant, & caliginem in historiis ante oculos
 ingerunt, & alios aberrare compellunt. Quare
 summopere cautos esse oportet ab equiuocatione
 nominum atque indigestione temporū, qui ve-
 races historias adipisci voluerint. De tempori-
 bus verò Pandionis & Belochi iunioris, eadem
 scribunt Manethon & Eusebius de temporibus
 hoc adiecto, quod anno quinquagesimo dicti Ae-
 gypti Regis quidam asserūt venisse primū Cad-
 mum valde adolescentulum, priscum, ex cuius
 filia Semele natus est Dionysius liber pater. Nā
 qui ex Samothracia fuit Cadmus, diu post exti-
 tit, ut Eusebius scribit, & nos super Xenophon-
 tem & Archilochum & alios exposuimus.

Secundus post hunc Pharaon Menophis
 imper

A imperat apud Aegyptios, annis quadraginta. Cuius secundo anno apud Troianos regnat Erichthonius, annis x l v i. Tarchon priscus apud Razenuos Ianigenas, qui nunc dicuntur Turrheni & Tusci, ob Turrhenum & peritiam diuinorum, quæ à Iano didicerunt, regnat annis vndecim. Apud Celtas Paris. Apud Celtiberos Testa Libyus Triton.

De temporibus Menophis & Erichthonij
C Troiani conuenit inter Eusebium & Manethonem. Sed tu emendatius narratam lege Archilochi epithetum de temporibus. Verum autem dicit, quod genuit Erichthoniũ Dardanus ex Batea filia Teucris, vt historici tradunt, & Diodorus in quinto libro scribit. Nam vt historici perhibent, & Eusebius de temporibus refert, quartus Atheniensium Rex dictus est Erichthonius. Eodem nomine dictus est Erichthonius Vulcani & Mineruæ filius, & eisdem temporibus fuit, & ab Homero Erichtheus nuncupatur. Fuit & Erichtheus sextus Rex Atheniensium, filius Pandionis, & pater Cecropis iunioris vij. Atheniensium Regis. Huius Erichthei filia fuit Oriethia, quã Astrei filius Boreas Thrax rapuit.
F Quare caue, quia æquinocũ est Erychtheus siue Erichthonius, sicut & Tarcho, quoniã tres fuere Tarchontes. Primus, filius fuit nostri Turrheni circa Dardaniã conditam, cui Turrhenus pater

condendarum duodecim urbium ministerium A
delegavit, ut Strabo in quinto, cum ceteris scri-
ptoribus asserit. Alius Tarchon fuit Rex Vetu-
lonia, post primum annis ferme centum octo-
ginta, videlicet etate Euadri & Herculis Gra-
ci. Nam teste Solino ad hunc Tarchontem le-
gatus missus est Caccus, quem sub Euandro per-
emit Hercules. Tertius successit Mexentio post
crematam Troiam, ad quem Aeneas veniens
classsem, atque milites contra Turnum & Me-
xentium procuravit, ut author est Vergilius in
decimo Aeneid. Ob hanc rem Manethon hunc
appellavit priscum, de hisq; tribus etiam memo-
riam agit idem Manethon. Porro quod Tur-
rheni à Turrheno dicti sunt, non cum veriori-
bus scriptoribus tenet. Quod verò ob peritiam
diuinorum, & à sacrificio ritu à Grecis Tusci
dicti sunt, Plinius in tertio naturalis historie,
& alij consentiunt. Adicit autem Berosus &
Festus, quod à Tusco Hercules filio Tusci pri-
mum dicti sunt. Verum satis distat an per ypsi-
on Grecum scribas Tyscos, an per u Latinum
vel o Tuscos vel Toscos, ut idem Festus insinuat,
& nos in Annis quaestionibus satis explicavi-
mus. Rursus Paris apud Celtas regnavit, inquit,
sub Menophi, & apud Celtiberos Testa. Pari-
dem eum fuisse, qui Parisios populos in Lugdu-
nensi Gallia condiderit, nulli dubium esse potest:
quorum metropolis ad hanc etatem Parisius di-
citur

A citur, *Supremarum omnium disciplinarum gymnasiis, & beati Aquinatis nostri Thomæ studiis & scholis inclyta. Horum populorum Ptole. & plures alij in Geogra. non obliuiscuntur, quorum hac ætate prima est Parisius: inde omnes*
 B *qui continentur in longitudine quidem ab oppido nunc dicto Thedes vsque ad Corpheum, in latitudine verò à Poyssso vsque Barum proximum vni ex ramis amnis Sequanæ. Testa verò Libyus, Triton Minervæ Palatæ compatriota proximûq; Numidiæ, id verû esse coarguit, quod M. Varro & Plin. in tertio natural. hist. scribit, etiam ex Pœnis Aphricâq; Hispanos habuisse originem. Ab eo positos fuisse Contestanos finitimos Beticæ, vt author est Ptolemæus, ipsum*
 C *nomen accusat. Horum populi, nimirum si militia valent, quandoquidem ex Tritonide Minervæq; militiæ principe ortum habuere.*

Anno septimo eiusdem apud Assyrios regnat Belopares, & Minos regnat in Creta. Anno vero xix. Athenis regnat Erichtheus. Anno trigesimo quinto eius apud Tuscos annis quindecim regnat Abas, à quo positi sunt Abij Tusci: & anno eiusdē trigesimotertio Argis regnat Abas Argus.

F Duos fuisse Minos. legimus, quorû Priscus hic est, quem Manethon anno septimo Menophis ait iniisse Cretense regnum. Eusebius verò anno viij. Hic Priscus Minos fuit filius Xan-

ti Cretensium regis, ut periti Græci scriptores A
 conscribunt, qui cum Sarpedone Prisco fratre de
 regno dissentiens, illum fugavit & Cretam obti-
 nuit. Post hunc annis vigintiquatuor supra cen-
 tum fuit Iuppiter Cretensis, qui teste Eusebio eo
 anno rapuit Europam Agenoris filiâ: & ex ea, B
 & omnes historici & poëta asserunt, genuit Mi-
 noem iuniorem eodem anno. Qui, ut idem Euse-
 bius de temporibus notat, anno trigesimo octavo
 ætatis suæ ulturus mortem Androgei mare ob-
 tinuit, & Atheniensium Regem & Thesei patrē C
 Aegeum ditioni parere cōegit, Laomedontis an-
 no nono. Ceterum de temporibus Beloparis &
 Erichthei & Abantis Argivi, discrimen nō est
 inter Manethonem atq; Eusebium. Fuit autem
 Abantis Argi neptis ex Iasio filio Atalanta D
 venatrix, quā ardentem Meleager adamavit,
 ut omnes Græci & Latini scriptores referunt.
 At Abas Tuscus is fuit, teste Manethone, qui
 Tuscos Abantes populos fundavit circa mariti-
 mam oram à Grauisceis vsq; ad oppidū quod ad E
 hanc ætatem Cap Abium vernacula lingua, La-
 tina verò caput Abanthum dicimus. Ex his ma-
 ritimis Aeneæ ducem unum classis assignavit
 Larthes Targon, qui Abas toruus à Vergilio di-
 citur decimo Aeneidos. Abas tamē à patria tor- F
 uus verò nomine, non crudelitate dictus est.

Anno trigesimo Menophis Cadmus &
 Phoenix à mari rubro profecti, apud Sido-
 nem

A nem regnauerunt. Post septennium Cadmus docuit rudem Græciam, & regnavit Thebis. Apud Assyrios regnavit Lamprides, & ultimo eius anno Zetus & Amphion expulerunt Cadmum:

B Græci qui omnia ex opinione, ut libuit, de temporibus & genealogiis audacter mentiti fuerunt, nihil certi afferentes, ut author est Iosephus contra Appionem Grammaticum, & Eusebius de temporibus primæ Olympiadis, & alij clarissimi scriptores, etiam & æquiuocatione nominum sæpe capti sunt. Plures enim fuere Cadmi, ut Xenophon tradit, plures Phœnices, plures Zeti, plures Amphiones, aliis & aliis temporibus sibi mutuò succedentes. Quo fit ut

D tanquam ritu distincta, & à se mutuò longè remota tempora tribuant. Sed qui fuerunt hi qui à mari rubro discesserunt, & qua ætate, soli Manethoni tanquam qui patrias historias nouerit, & authori de rebus Aegyptiis

E certissimo, haud dubie credendum est: Fuere Phœnix & Cadmus primi Syria oriundi. Phœnix natu maior, vigesimoprimo anno in Sidone regnavit, & à se primus regionem Phœniciam de vetusto more nuncupauit, quum antea Canaan diceretur, & fuit pater Agenoris Syri non Aegyptij, ut historici graues asserunt. Horum æquiuocatione quidam illusi ascripserunt eos esse, qui à Thebis Aegypti profecti sunt, ut pro

cis notat Eusebius de temporibus Dardani: sed A
 falsum esse constat, quod & Manethon Aegy-
 ptius patriæ historiæ scientissimus his aduersa-
 tur, & Phœnix Aegyptius filius fuit Agenoris
 non pater, & Aegypto nō Syria oriundus. Fue-
 runt alij fratres Cadmus & Phœnix Græci, fer- B
 mē annis lxxx. ante Troianum excidium, filij
 Amyntoris. Phœnix adolescens, teste Homero
 in octauo Iliados, cum suggestionē matris fuis-
 set congressus patris Amyntoris pellici, & pa-
 ter id persensisset, ad alium adolescentem Re- C
 gem Peleum Achillis postea patrem Phœnix
 diffugit patris iram. Peleus illum benignissimē
 susceptū, & vnicē dilectum militiæ ducem crea-
 uit, qui Peleo referens vt potuit paria, Dolopes
 illi atque plures populos subiecit. Quinetiā longē D
 post Peleo natum Achillem, vt filium Phœnix
 aluit atque nutriuit. Hæc de filio Amyntoris
 Phœnice Homerus retulit. At de illius fratre
 Cadmo, qui Armoniam sororem Dardani &
 Iasij Samothracis vxori primæ superinduxit, E
 Spinga & Palephatus scribunt, & Eusebius re-
 fert fuisse nō minus triennio ante regnum Lao-
 medontis patris Priami, quum vxor prima ob
 zelotypiam Armonia recedens à Cadmo illi cer-
 tamen intulit, vt etiam Xenophon & plures F
 retulerūt. Quare Samothraces, vt reliqui Græ-
 ci, falsò aiunt hunc Cadmum fuisse filium Age-
 noris Aegyptij, cuius cognatus fuit Dardanus
 Dardan

- A** Dardaniæ conditor. Nam ante hunc annū condita erat Dardania non minus annis vno & viginti supra ducentos: neque hac ætate alius Cadmus & Phoenix inueniatur, quàm Amyntoris non Agenoris Aegyptij filij. Itaque, teste
- B** Manethone, in Syros & Græcos Cadmum & Phœnicem, fuerūt Aegyptij Agenoris filij Cadmus & Phœnix, qui à mari rubro iussu patris profecti, alter apud Sidonē Phœnix, alter apud Græciæ Thebas regnavit anno xxxvij. Aménophis, tertioq; post anno pulsus fuit, vt tam Manethon quàm Eusebius de temporibus scribunt. Quare raptus Europæ paulo ante hunc annum obtigit, & non post exactos nonaginta annos, vt Eusebius de temporibus pro Græca incerta
- D** hystoria notat.

Post Menophim cœpta est Dynastia Larthum, vt in Italia: quæ Dynastia durauit annis solaribus cxciii. Horum Larthum in Aegypto primus fuit Zetus, qui regnavit annis lv. Cuius anno octauo in Dardania regnavit Tros, in Tuscia verò anno huius trigesimalotertio regnavit annis triginta octo Veibennus ex familia Veituloniæ.

- Hoc nomen Larthes non propriū est, sed commune dignitatis vocabulum, sicut Augustus & Pharaon. In triumphalibus Etruscis inuenimus per aspirationem scriptum, Larth & Larthi. Erant enim in Dynastia siue potentatu Etru-

ria xij. Lucumones in Vetulonia residentes xij. **A**
 Reges, quibus vnus præerat, vt Seruius author
 est super octauum Aeneid. Hic supremus Larth
 vocabulo Etrusco, id est, Regum maximus dice-
 batur, non solum quia cæteris præerat, verum
 etiam quia anniuersaria cæteris duodecim re- **B**
 uocatis, ipse per vitam totam perseuerabat. Hoc
 pacto potentatus & Dynastia plurium Regum
 in Aegypto cœpit, quibus primus præfuit Zetus
 Larthes. Non hic Zetus fuit qui pepulit Cad-
 mū, vt supra retulit. Nam iste fuit Aegyptius, **C**
 ille vero Græcus. De horū temporibus Eusebius
 & Manethon paria sentiunt. Tros iste fuit fi-
 lius Erichthonij & nepos Dardani, qui in Dar-
 dania partem vrbis maximam fundauit, atque
 à se Troiam dixit, vt Eusebius de temporibus & **D**
 cæteri conscribunt, sed de alio Larthe Magneo,
 ex tēporibus tam Larthum Tusciæ quàm Dar-
 daniæ, in temporibus Archilochi, & històrie
 Etruscae supprimit Berosus, vt qui nouitijs hi-
 storicus & externus. Nomen verò Veibennum, **E**
 quod Vibennus à Latinis Vibennum per synæ-
 resim in j. Varronis de lingua Latina scriptum
 reperio, sicut & Veiturgiā & Veiterbū per synæ-
 resim dicimus Viturgiam & Viterbū, profecto
 Etruscum est nomen quod solum Vetuloniatis **F**
 conuenit. Nam Ben filius apud orientales, atque
 Arameos, & Hebræos filius dicitur. Hinc Ve-
 bennus siue Vebennus Veiorum filius & conciuis
 dicitur

A dicitur. Verum sæpe nomen commune gentis, die
 lustrico tanquam proprium vni imponitur, vt
 Romanus, Florentinus, Senensis. Ita pari forma
 quum omnes VeiuXi siue Vetuloni sint Vibenni,
 huic tamen proprium fuit nomen, qui post A-
 B bantem Larthem regnavit annis 101, quot in
 Chronographia emendata Etrusca posuimus.

Primo quoq; anno Zeti regnavit apud
 Celtas Lemannus, & trigesimo secūdo an-
 no apud Aborigines Mars Italus cognomē
 C to Ianus iunior, Anno eiusdem trigesimo-
 quinto apud Celtiberos Romus regnavit.

Lemannus iste nō dubium est quin is fuerit,
 qui Lemannos posuit & à se nominavit simul cū
 lacu Lemanno in provincia Narbonensi, quem
 D Luxane locum hodie incolæ nuncupant, quem
 Rhodanus ad pontem vrbis Gebennæ effluit. Idē
 enim Rhodanus prius in lacum influit quàm ef-
 fluat. De Marte Italo cognomento Iano iunio-
 re hæc comperio. Eusebius de temporibus Aeneæ
 E sic scribit. Ante inquit, Aeneam Ianus, Satur-
 nus, Picus, Faunus, & Latinus in Italia regna-
 verunt annis circiter C L. Cur verò circiter di-
 cat, profecto quia id non potuit habere ex certo
 Latinæ historiæ. Nam plus annis xij. cepit di-
 F ctus Ianus. Quod profecto ita patet. A trigesimo
 secundo Zeti ad excidium Troiæ, circa cuius tē-
 pora ad Latium venit Aeneas, supputantur ab eo-
 dē Eusebio anni duo & sexaginta supra centū.

At

At Ianus iunior Latinus, cepit Aboriginibus A
 imperare anno trigesimosecundo Zeti, vt Ma-
 nethon asserit. Quare xij. annis amplius quàm
 centũ & quinquaginta cepit. Quia verò alij mi-
 nus duodecim cepisse scribunt, idcirco Eusebius
 chronographus optimus, ne cui detraberet, aut B
 certũ tempus quod incertũ erat exprimeret, me-
 dium inter hæc tẽpus & cum vocabulo circiter
 tradidit, dicẽs: Regnauerũt in Italia annis cir-
 citer centũ quinquaginta. Ceterũ Italia Ty-
 berinam & Latĩũ hoc loci accepit ab historicis, C
 quoniam vt ex omnibus constat in tota Italia
 Larthes Turrheni imperabant, in Latio verò
 supradicti Latini subreguli Ianus Iunior, Sa-
 turnus iunior, Picus iunior, Faunus iunior, &
 Latinus. Quòd verò hic Latij subregulus cogno D
 mẽto Ianus fuerit Latinus Mars ex primo lib.
 Diony. Halicarnassei cõuincitur, qui sic ex La-
 tina histor. scribẽs: Cõtigit, inquit, eo tẽpore quo
 venit Enãder, esse Regẽ aboriginũ Faunũ, prone
 potẽ (vt aiũt) Martis, quẽ vt geniũ quendã siue E
 indigetem, sacrificiis atque carminibus colunt
 Romani. Pronepos autẽ ad proauũ refertur, quo
 niã relatiua sunt. Porrò Ianus Iunior, vt Ma-
 nethon & Eusebius numerãt, proauus fuit. hu-
 ius Fauni, vt patet numerãdo à Fauno filio per F
 Picũ patrẽ, Saturnũ auum, & Ianum proauũ.
 Quare idem fuit Mars Latinus & Ianus iu-
 nior, vt Manethõ tradit. Ergo equiuocatio Iani
 &

A & temporū ignoratio multos in his Latinos de-
 cepit. Nam si Tuscorum vetustas tāta est, simul
 & illorum Deorum & legum antiquitas, vt nul-
 lis hominum legibus, Diis, & moribus conue-
 niant, vt probatiores Græci conscribunt, & Dio
B nysius Halicarnassens in primo retulit: porrò an-
 tiquissimas leges atq; primos Deos, arasq; & re-
 ligionē cana fides Ianusq; dedit, consequens ne-
 cessario est, vt hic, Ianus iunior nullas religiones
 docuerit, nec fuerit Priscus ille qui est pater o-
C mnium Deorum, qui nouitius inuenitur, paulo
 minus centum septuaginta annis ante Aeneam,
 & cuius etate Turrheni florebant Ianigena le-
 ge, religione, studio, literis, & philosophia. Nunc
 de Romo apud Celtiberos Rege dicendū est. Ro-
D mus hic fuit, qui nō procul Sagunto Romam in-
 littere constituit, à posterioribus Romanis per in-
 terpretationē Valentiam nuncupatā. Nam Ro-
 mus dicitur valens & robustus fermē ab omni
 lingua & historico. Quare per interpretationē
E & locū à cōiugatis, si Romus valēs est, & itē va-
 lens Romus, necessario cōsequēs est, vt Roma sit
 Valentia, & Valentia Roma. Cui argumento est
 Solinus, qui in principio scribens: Roma, inquit,
 vocabulū primò ab Euandro datū, quū oppidum
F ibi offendisset quod Valentiam dicebat Latina
 inuentus, quod Arcades habitantes, seruata no-
 minis interpretatione Romā dixerūt. Hæc Soli-
 nus. Verum quod dicit, vocabulum Roma pri-
 ma

mo ab Euandro est inditum, intelligendum est **A**
 appellatione Græca. Nam antea vocabulo bar-
 baro etiam Roma dicta fuit à prima conditrice
 filia Itali, vt Berofus & plures veriffimè scri-
 pferunt, & Plutarchus refert in vita Romuli.
 Est autè significatio Romæ apud Græcos folùm **B**
 robur & robusta, fed teſte Hieronymo de inter-
 pretatione nominum Hebræorum & aliis Tal-
 mudistis, ſonat non ſolùm robur, ſed ſublimitatē
 cum tonitru, augurio & imperio. Itaq; nō exi-
 gua coniectura eſt Valentiam Hiſpaniæ primū **C**
 Romam à conditore Romo dictam. Cui argumē-
 to eſt quòd eius liberi qui ei ſucceſſerunt eiſdem
 locis regnauerunt, vt paulò inferius locis ſuis vi-
 debimus. Vrbs itaque Valentia ab origine vetu-
 ſtiſſima, etiam, Valentinis heroibus inclyta Bor- **D**
 giis, hac noſtra etate decorata & ornata eſt
 Borgianiſ pontificibus maximis, in primis bea-
 tiſſimo Calixto tertio, ſub quo mira Dei pro-
 uidentia apud Pannonos Turcus Mahumeth ini-
 miciffimus Chriſtiani nominis, cladem exerci- **E**
 tius paſſus, & à quo tranſfigurationis Chriſti ce-
 lebritas inſtituta eſt. Deinde & beatiffimo Ale-
 xandro vi. in cuius Pontificatus exordio, è cauer-
 nis & latebris terre, vetuſtiſſimorum Italiæ
 Regum triumpharia in hac ſua vrbe Vetulonia, **F**
 nunc Viterbo etiam lepores prodiderunt, videli-
 cet future ſub eo Pontifice feliciffimo propaga-
 tionis Imperij Chriſtiani, & ſedis Apoſtolice
 illuſt

A illustrationis diuinum portentum. Eadem vrbs
Valentia illustrissima effecta ortu beatissimi
Laurentij martyris & diui Vincentij confesso-
ris, atque gloriosissimo martyrio beatorum Vale-
rij Episcopi Casaraugustani, & eius archilevi-
B *ta Vincentij.*

Secundus Larthes Aegyptius fuit Ran-
 ses annis L X V I. Anno eius vigesimoquar-
 to Assyriis imperat Pannias. Eiusdē anno
 vigesimo octauo Athenis regnat Aegeus.
C Cadmus Armoniam sororem Iasij Samo-
 thracis ducit vxorem. Olbius regnat apud
 Celtas. Anno sexagesimo Cadmus ex zelo
 typia primæ vxoris, ob Armoniam discri-
 men certamenque patitur.

D De temporibus Ransis, Panniae, & Aegei
 conueniunt Manethon & Eusebius de tempo-
 ribus, dissident verò in temporibus certaminis
 vxoris Cadmi, quòd Manethon id gestum esse
 anno Ransis sexagesimo scribit. Eusebius verò
E quinquagesimo octauo. Ex quo patet Cererem
 magnam panificam non potuisse adesse huius
 Cadmi & eius cognati Iasij Samothracis nu-
 ptijs, quæ diu ante naturæ concesserat. vt in An-
 nris questionibus & aliis commentariis & in-
F stitutionibus Etruscis exposuimus.

Eiusdem anno vigesimotertio Cæculus
 cognomento Saturnus iunior regnat apud
 Aborigines, & tertio anno post apud Tur-
 rhenos

rhenos regnat Oscanus, cuius insigne fuit serpens. Hic ex Verulonia multas colonias seminauit, apud quam erat oriundus magna familia.

Inter omnes Latinos authores hæc cōueniunt. Primum quidem quia Ceculus Prænестine conditor urbis fuit Aboriginum Rex in Latio. Idem fuit Martis Latini filius. At verò qui Marti patri successit in Latio, fuit cognominatus Saturnus ut supra demonstrauimus. Quare Ceculus Rex Martis Latini filius cognominatus fuit Saturnus. Ergo tres fuere in Italia Saturni. Primus fuit Sabatinus, qui fugiens arma Iouis Nini, ad Ianum priscum, exceptus fuit ab eo, & participata potentia illum illustrauit. Hic fuit pater Sabinorum & Samnitium ut sepe ostendimus. Alius fuit filius Romæ Romanus, nepos Itali, qui primus Aboriginum Saturnus creatus est, ut in eisdem ostendimus. Tertius fuit Ceculus filius Iani iunioris, nominati Martis, ut nunc explanauimus. Primus fuit priscis aureis seculis. Secundus tempore Iasij. tertius tempore Ransis Aegyptij, & Osci Veruloniensis, ut ex his patet. Oscanus verò Etruscum nomen est, à venenoso & terrifico serpente dictum, quem ad hanc ætatem Etrusci Oscorzonem dicimus. Quare rectius dicit Manethon Oscum & Oscos ab insigni principis serpente dictos, quàm Seruius super septimum Aeneidos, dicens

A dicens *Oscos* dici ubi plurimi abundant serpentes. Profecto & ab insigni duces vetusti appellari solebant, ceu *Macedon* à lupo, & *Anubis* à Cane, ut in primo libro *Diodorus* est author.

Nam *Aegyptia* lingua *Macedon* lupus, *Anubis* verò canis dicitur. Quinetiam & *Iuppiter* in *Aquilam*, & taurum, & aureum impluvium versus à fabulosis *Græcis* fingitur, quòd ad raptum stuprumque *Ganimedis*, *Europaë*q; ac *Danaes* usus sit insigni *Aquila*, & tauro, & corruptore auro.

C Hic *Oscus* *Vetuloniesis* adeptus Imperium *Italiae*, plurimis colonias dedit, ut ait *Manethon*, & à se *Oscas* & *Volscas*, quasi *Voloscas*, id est, cōsulares *Oscas* cognominavit, quarum *Volsci* in *Latio* primi fuisse conditi apparent, quòd vocabulo *Turrhenos* *Volscos*, id est,

D priscos *Oscos* (*Osci* enim fuerunt *Capuani*) appellavit, quos *Vergilius* adducit sexto *Aeneidos* illo versiculo: *Oscorumque manus*. Quo loci *Servius* ita scribens: *Capuenses* (inquit) dicit, qui ante *Osci* dicti sunt. Teste eodem *Servio* etiam

E super decimo *Aeneidos*, constat *Capuam* à *Tuscis* conditam fuisse, viso falconis augurio, qui *Tusca* lingua capis dicitur. Et subdit. *Tuscos* autem omnem pene *Italiam* subiugasse manifestum est.

F *Vulturnum* verò post dictam fuisse, & à campis *Capuam* *Liuius* author est in quarto ab urbe condita, dicens *Vulturnum* *Etruscorum* urbem, quæ nunc *Capua* est, cepere *Samni-*

tes. Eodem loci ait Capuam esse dictam à cam- A
pestribus locis in quibus sita. Reassumpsisse quo-
que Capuæ nomen à Troiano duce Capy, equi-
dem Vergilius insinuat libro decimo Aencidos
vbi ait: Et Capys, hinc nomen Capuanae dici-
tur vrbi. Vnde & Dardanos colonos illam ha- B
bere dixit Lucanus in secundo cum ait: Moenia
Dardanij tenuit Capuana coloni.

Anno eius xiiij. Ilus regnavit apud Tro-
ianos L I I. annis, & Palatuus apud Celtibe-
ros, apud Celtas Galathes iunior qui vicit C
Sarmatas, & condidit Galathas Asiae.

Tempora in Manethone inemendata, in Ar-
chilocho & nostra Chronographia reperies. Ca-
terum novimus ex precedentibus quum varia
origine Reges Hispaniam regerent, eorum ca- D
put originis nominari, quorum vltimus fuit Te-
sta Libyus Triton, qui apud Carthagineam pro-
vinciam regnavit. Quare cum non alij sed illius
posterij à Carthaginea in Valentiam, proro-
gassent imperium, consequens est, vt Valentia ab E
eius filio Romo fuerit nominata. Argumento
quoque est, quod circa ea loca filius Remi Pala-
tuus, populos à se dictos Palatuos fundavit, quos
& Ptolemæus supra Valentiam describit ad
montes vicinos. Galathes verò iunior à quo de- F
nieti sunt Sarmatae & Asiani, etiam à patre
suo Olbio innumeras colonias denominavit, in
Gallia, Sardinia, Sarmatia magna. Asia &
Cilicia

- A** Cilicia, ut in Ptolemæo & geographis nomina descripta Olbia persenerant. De victoria verò atque fortitudine exercitus huius, quibus omnē Sarmatiam & Asiæ magnam partem ditioni parere coëgit, Diodorus Siculus amplè in sexto
- B** libro prosequutus est. Cæterum de Ilo id constat, eum fuisse à quo Ilium in Troia fuerit conditum, & cuius fratrem Ganymedem Iuppiter rapuit in aquilam versus ut fabulantur Græci, tamen si eorum Chronographus Eusebius de temporibus mendaces illos ostendat ex temporibus patris eorum dicens: Ob raptum Ganymedis Trois patris. Ganymedis & Tantalì raptoris bellum exortum est, ut scribit Phander Poëta: Frustra igitur Iouis famula, & raptrix: Aquilæ la cōfingitur. Hæc Eusebius de temporibus Trois & Tantalì.

Anno eiusdem quadragesimoseptimo Picus iunior fit Rex Aboriginibus, & apud Tuscos regnat Tarchon secundus, annis

E quadragintaquatuor. Post Picum anno penultimo Kanisis apud Celtas regnavit Namnes.

Fuisse Picum priscum ex præcedentibus colligitur. Hic Picus iunior pater fuit Fauni iunioris, cuius ætate regnavit Tarchon secundus in Italia. Nam & si Tarchon iste capit regnare sub Pici temporibus, sub eius tamen filio usque Euandri & Herculis tempora persenerant, ut

Solinus in principio insinuat cum dicit: Caccus A
 habitauit locum cui Salene nomen est, vbi trige-
 mina nunc porta Hic & Gellius tradit, quum à
 Tarchonte Turrheno ad quem legatus venerat
 iussu Marisie Regis socio Megale Phrygiae cu-
 stodie foret datus, frustratus vincula, & vnde B
 venerat redux, presidii amplioribus occupato
 circa Volturnum & Campaniam regno dum at-
 trectare etiam ea audet quæ concesserant in Ar-
 chadum iura, duce Hercule, qui tunc forte aderat,
 oppressus est. Namnes autem quem Manethon C
 ait regnasse apud Celtas, scriptus inuenitur per
 litteram m & n, Namnes & Nannes, nec arbi-
 tror significatum variari. Quare constat condi-
 disse Nannetes populos in Gallia Lugdunensi,
 iuxta descriptionem Ptolemæi. Supra Parisios D
 interq; Namnetes, & Vessones diuidit Sequana
 flauius. Vessorum metropolis est olim Augusta
 Vessorum nunc Demon. At Namnetum Augu-
 sta olim Condeuincum iuxta Ptolemæum, nunc
 autem Venecial est aut proximis locis. Ab his E
 Nantes per syncopam quasi Namnetes orti sunt,
 manetq; illis nomen Angliæ oppositis. Estq; in
 Turonensi prouincia ciuitas episcopalis in Britā-
 nia citeriori, quæ comitatus titulo illustratur du-
 cis Britannie primogenito ascripto. F

Tertius Larthes Aegyptius Amenophis
 annis xl. regnat & imperat, cuius anno
 primo Laomedon imperauit Troiæ. Anno
 verò

A verò tertio Sosarmus regnat Assyriis, & Hercules Amphitryonis nascitur anno vj. vixitque annis L I I. & periit igne, primus ex maximis piratis.

Satis congruunt mutuoq; sibi cōsentiunt Ma
 B nethon & Eusebius de temporibus Amenophis,
 & Sosarmi & Laomedontis patris Priami. Ca
 terum dissensio est quo tempore ortus sit ex Ioue
 & Alcmena adulterinus græcus Hercules. Nā
 quum omnes hīstorici tradant illū periisse qua-
 C dragesimosecundo anno Priami, id est, anno de-
 cimoséptimo ante excisam Troiam, variant ta-
 men quoto vixerit tempore, quum illum pleriq;
 annis xxx. plurimi verò L I I. vixisse conten-
 dant. Quos Eusebius de temporibus Priami re-
 D ferens & ita scribens: Hercules, inquit, quum in
 morbum pestilentem incidisset, ob remedium do-
 lorum se proiecit in flammās, & sic morte fun-
 ctus est anno ætatis L I I. Quidam autem illum
 xxx. periisse scribunt. Hæc Eusebius. Fuisse au-
 E tem illum cum Argonautis omnes scribunt, ac
 propterea probabilius dicunt qui illum L I I. an-
 nis vixisse conscribunt. Nam si xlvj. anno Pria-
 mi, id est, xvj. ante Troianum excidium periit, si
 solum xxx. annis vixisset, equidē ante Troiæ ci-
 F neres fuisset genitus anno xlvj. à quibus si qua-
 dragintaduos Priami subtrahis, profecto rema-
 nent quinque anni quibus ante Priami principa-
 tum natus fuit. Quare quoniam Priamus suc-

ceſſit Laomedonti patri ab eodẽ Hercule perem- A
 pto, conſequens neceſſariò eſt, vt quinquẽnis Her-
 cules cum argonautis nauigans Laomedontem
 peremerit. quod quidẽ non tam falſum quàm ri-
 diculum eſt. Ergo verius ſcribunt qui illum oc-
 cubuiſſe aiunt anno etatis ſuæ liij. Sic enim de- B
 cennis fortis robore, cum ſolo ictu præceptore ſuũ
 Linum Muſicum peremerit puerulus tardiore
 ingenio, vt Diodorus refert in iij. Neq; id faci-
 nus non potuit facile perpetrare, vt decennis ro-
 bore. incredibili, & auxilio Iaſonis & Argonau- C
 tarum, & dolo nõ bello, Laomedontẽ nil eiufmo-
 di ſuſpiciantem noctu confoderit, quoniã id à Pi-
 ratis & ſæpe factum vidimus & ſæpius geſtũ
 legimus. Nam vt in alijs, Argonautæ nil aliud
 quàm Piraticam inſidioſam gesserunt. Et idcir- D
 co recte Manethon dicit illum fuiſſe primum ex
 maximis Piratis, quanquam puer diuino quo-
 dam & admirabili robore res cum Argonautis
 gereret omnia maris littora, & inſidioſus Pira-
 ta, latrocinijs & ſtupris colluſtrans magis quàm E
 illuſtrans luſtrauerit, vt Greca fabula refert.

Anno Amenophis xiiij. apud Aborigi-
 nes regnat Faunus iunior, & xxi. anno
 Tuſcis imperat Tyberinus ex familia Veia
 Vetulonix annis xxxv. F

De Fauno iuniore qui Euãdriũ excepit hoſpi-
 tio, & oppidum Romã Valentiã dictũ illi cõceſ-
 ſit, omnes Latini & Greci paria ſcribunt. De
 Tyb

A Tyberino verò Veiorū Vetuloniæ Regulo, hæc cō-
perio. Nomen illi fuit Tyberinus, cognomen Ty-
beris, id est, iniuriator, idq; cognomē illi à Pēla-
gis quos pepulit à Tuscia impositum fuit. Nam
quū Pelasgi paulo ante Siculos pepulissent cum
B parte Vmbrorū, cohabitauerunt Tirrhenis paci-
fice usq; ad Tyberinū istum, qui per duas eta-
tes, id est, circa L. annos regnavit ante Troianū
excidium, vt passim in primo libro scribit Dio-
dorus Siculus. Origo belli inter eos fuit, quòd
C Minos iunior misit in Italiā Glaucum filiū, vt
cum Pelasgis Imperiū teneret, exceptusq; fuit à
Ceretanis, donatusq; Scylla puella ex oppido Ce-
re, vt quidā tradiderunt. Quod quū Tyberinus
egro animo atq; iniquo perspiceret, bellū intulit
D Ceretanis ad mare, & Phaleriis ad Tyberim,
quo bello & si ipse periit gigas validus, nomen
tamen anni dedit, qui prius Albula dicebatur,
& Vetulonenses victoria potiti, Glaucū & Pe-
lasgos tota Italia pepulerunt, & Enotum oppi-
E dum validissimū non procul vrbe Roma quum
cepissent, sibi urbem posuerunt, quam à sui origi-
ne loci & gentis Veientem appellauerūt, vt Epi-
genes refert. Vnde in vita Camilli Plutarchus
illos Enotanos ante fuisse retulit, & à Romulo
F dictos Sardinianos, quia ab Veis Etruscis qui
intra fines Etruriæ cōtinentur originem habēt.
At verò Veij Etrusci Sardiniani coloni fuerūt,
vt idem Plutarchus refert in vita Romuli. Co-

loni autem Sardinia fuerunt, non quòd à Sar- A
 dinia in Etruriam venerint, sed quòd natione
 Etrusci Sardiniam primi cū Rege illorū Phorce
 habitatam reddiderint, vt auctor est Strabo in
 v. & nos ad longum explanauimus in aliis lo-
 cis. Sed de his hactenus. Nunc quæ de Tyberino B
 his conformia referantur, iure subinferendū est.
 Regnavit (inquit Manethon) Tyberinus anno
 vigesimotertio Amenophis. In primis hoc tem-
 pus dubito quin maximè quadret. Nam vt hi-
 storici consentiunt fatidica Manto eiecto ab C
 Atheniensibus Rege Theseo cui Manto serui-
 rat, eadem venit ad Tyberinum Vetuloniae Re-
 gem, à quo facundata peperit Ocnus condito-
 rem Mātue. Hinc Ocnus dictus fuit filius Tu-
 sci amnis, id est, Tyberini, qui nomen amni Ty- D
 beri indidit, dicente Vegilio x. Aeneidos. Ille etiā
 patriis agmen ciet Ocnus ab oris Fatidicae Mā-
 tus, & Tusci filius amnis. De Tyberi verò no-
 mine quidam opinantur dictum ab Albano-
 rum Rege Tyberino, qui in eo submersus fuit, vt E
 placet Lino & Ouidio in ij. Faistorum dicen-
 ti: Albula quem Tyberim mersus Tyberinus in
 undis reddidit, hybernis forte tumeat aquis.
 Sed huic respondent Seruius, Vergilius, & Pli-
 nius, & alij qui scribunt diu ante Tyberinum F
 Albanum fuisse Tyberinum Tuscum, cui Græci
 Tyberim cognomentum imposuere. Nam Festus
 recte ait Tyberim dictū à Tyberi Tuscorū Rege,
 vel

A vel à Tyberino Rege Albanorū. Plinius in tertio naturalis hystoriæ capitulo sexto dicit distinguens simul nomina & verba: Tyberis, inquit, ante Tybris dictus est, sed prius Albula. Et Vergilius in octauo scribit dicens: Tū Reges asperq;
B immani corpore Tybris. A quo post Itali flumiñ cognomine Tybrim diximus, amisit verū vetus Albula nomen. Seruius verò cunctas opiniones referēs hac in pluribus locis scribit, maxime super octauū Aeneidos. Tyberim ali; à Rege Aboriginum dictū putant, qui dimicans iuxta eum occidit. Ali; à quodā Aborigine, quem Glaucus Minois filius in Italia interemit. Ali; inter quos Liuius & Ouidius à Rege Albanorum. Ali; inter quos Vergilius & cōplures à Tyberino Rege Tuscorū, qui ibi occubuit. Ali; à Regis Tuscorum iniuriis, qui circa ripas huius fluminis latrocinabatur, & à crebris iniuriis quibus transeuntes afficiebat, Tybrim cognominatum fuisse, Nec Ouidij verba nos asserere cogūt ante
E Tyberinū Albanū non fuisse dictū Tyberim. Neq; etiā Liuius cōtradicit, quia & si à Tyberino Albano dicitur Tyberis, ante tamē illū inuenitur nominatus. Tybris Hæc Seruius. Verum has opiniones veras esse ex Manethone & historicis deprehendimus. Nam Tyberinus Tuscus fuit atq; Vetulonus. Dictus est autem latrocinator, quia teste Seruio, latrocinari dicimus ducē, qui etiā conductitium habet exercitum. Et quia

conduxit primorū Aboriginum militem ultra A
 Tuscos contra Glaucum & Pelasgos:hinc di-
 ctus est latrocinator, & Aborigines, & Rex
 Aboriginum, & Tuscus & Rex Tuscorum, &
 Veitulonius & Regulus Veientum. De Glaucō
 verò ita scribit Servius libro septimo Aeneidos B
 super illud carmē: Picta scuta Labici. Glaucus,
 inquit, Minois filius venit ad Italiam, & quū
 sibi Imperiū posceret nec reciperetur, ideo quod
 nihil præstabat sicut pater eius præstiterat mit-
 tendo illis Zonam, quū antehac discincti essent, C
 ostendit scutum, à quo & ipse Labicus dictus
 est, & ex eo populi Labici. Tempora quoq; Her-
 culis, Thelamonis, Iasonis, & Argonautarum,
 Medæq; & Circes illius sororis amantis Glau-
 cum, quàm verissime quadrant, si quæ scribun- D
 tur animaduertimus. Aiunt enim scriptores
 quorum sententiam Servius refert super tertiū
 Aeneidos illo carmine: Dextrum Scylla latus
 laeuum implacata charybdis. Duplex, inquit, est
 Scylla, vna prope charybdim Siciliæ quæ est sa- E
 xum simile formæ celebratæ procul visentibus,
 vt ait Sallustius, alia fuit filia Nisi, vt insinuat
 Verg. sexta Aegloga. Fuit & tertia filia Phorci
 & Creteidos Nymphae. Hanc amabat Glaucus
 quem Circe diligebat, sed quàm promissimus in F
 Scyllam fuerat. Irata Circe, fontem in quo illa
 corpus suū lauare cōsueuerat infecit venenis, in
 quem Scylla quū descendisset, puberulus in va-
 rias

Arias mutata est formas. Horrens itaq; suā deformitatem in mare se præcipitavit. Hæc Servius. Hanc tertiā Scyllā fuisse Tuscam Ceritem aucthores asserūt, inter quos Epigenes præcipuus est in Apologetico contra Italos, quo Tyberini &
B Glauci bellum refert, qui etiā ait terminum Cæritis amnē à patris nomine Minoem appellasse, quem in Minoem transmutasse ex contemptu Tuscos asserit. Fontem verò & mare ubi se præcipitavit mare Scyllanū dici. Nunc etiam etate
C nostra sic appellatur, & Tusca vernacula lingua quæ synæresi utitur Mar Scylliano vocamus. Est amnis iuxta Cerite oppidum ad mare ubi Scylla se lavare consueverat. Itaque ut diximus, omnia quadrant. Tempore enim quo re-
Dgnabat Theseus erat Manto & Tyberinus Tuscus, Glaucus quoq; filius iunioris Minois, Scylla & Circe, & Hercules & Thelamon. Nam Circe in Italiā venit cū Argonautis, qui ab Hispaniis regredientes in Thelamonis portū, dictū
E à duce, iuxta Turrheniam venerunt, ut asserit Diodorus in quinto. Inde Hercules, à quo ad hanc etatem dicitur portus Herculis in Tuscia, in cōtinentem descendens, & ad fanum Volturnæ in subcyminiis radicibus veniens, primo quidem
F ut suum robur ostenderet, lacum Cyminium nobis effecit, ut author Servius refert libro septimo Aeneidos.

Quartus Aegyptiis imperavit Ammenep

nephus annis xxvij. cuius anno quarto A
apud Celtas regnat Rhemus, à quo Rhe-
mi. Anno nono eius apud Assyrios regna-
uit Tautanes, & anno xvj. apud Aborigi-
nes Latinus, apud Tuscos autem regnat
Mezentius. B

Rhemus Celtarū rex, à quo Rhemi, quis fue-
rit nondū comperi. Sat est ab eo Rhemenses Gal-
los dictos, quos Lucanus in primo & in cōmen-
tariis Caesar cōmemorat, suntq; inter Belgas pro-
ximi Celtis, & Suesionibus, cū quibus eodē iure C
ac iisdem legibus olim utebātur. Finitimi sunt
Veromanduis, Treueris, Metensibus, Cathalensi
quoq; & Laudunensi diocesibus, ac sylvæ Ar-
duennæ, à Cesare celebratæ. Metropolis est Rhe-
mi ipsi in qua Rex Galliæ solebat magna pōpa D
religiose inungi, ac Rex acclamari. Porro Lati-
nū fuisse filium Fauni quidā scribunt, alij verò
adulterinū Herculis Piratæ. Mexētīū Agillinū
ciuem authores concelebrant, quū fuerit Tuscus,
sed à capta Agillina dictus est Agillinus, vt E
alibi scripsimus, quem Vergilius in Aeneidos li-
bro viij. Larthem in luco ingenti fanoq; Voltur-
næ crudelia exercentē, à ciuibus Vetuloniæ pul-
sum, asserit profugisse in suum Caritem oppidiū,
moxq; inde militibus sumptis, ad Turnū contra F
Aeneam profectus est, cōtra quos classē atque
terrestrem militiā Aeneæ ad se venienti Tar-
chon Rex cōsignauit. Qui etiā Mezentius teste

Mac

A Macrobio in Saturnalibus, antea Rutulis imperavit, ut sibi offerrent quas Diis primitias offerebant. Tum Latinos omnes similis Imperij metu, ita vouisse. Iuppiter si magis tibi cordi est nos ea tibi dare potius quam Mexentio, uti nos
B victores facias. Et idcirco à Vergilio dictus est contemptor Deorū. Hinc pia illa insultatio sacerdotis. Hæc sunt spolia & de rege superbo primitiæ, raptas de eo notans exuias. Unde contra Latinos postea Turnum iuvit Cætera in temporibus Amenophis & Teutanis, Eusebius & alij conveniunt.

Secutus est ultimus Larthes septem annis, post quæ secuta est Dynastia sine Larthe annis centum 77. per quam numerabimus qui Babylonij, Aegyptij, & Turrheni floruerunt. Anno Dynastiæ Diapolitanorum primo Troia eversa fuit, & anno tertio Aeneas venit ad Italiam, ad Latinū, & Euandru, & Turrhenos. apud quos regnavit Tarchon iunior annis xx.

Dynastiæ Aegyptiorū primæ à diluvio vsq; ad xliij. annum Nini xv. fuere, ut Eusebius de temporibus scribit. Prima omnium iuxta Berosam fuit Camefi, quem inter primos Deos iuniorem Saturnum appellaverunt Aegyptij, ut in Beros. explicavimus, durabantq; singulæ septem annis subduodecim Diis primis maioribus Aegyptiorū hoc pacto. Anno à diluvio cxxxj. teste
 Bero

Beroso Chemesem primus tenuit Dynastiā Ae- A
 gypti septem annis cui Chem Myn urbem dedi-
 cauerunt, vt ostendimus. Huic successit Oceanus
 cum Tethyde, qui colonias posuit iuxta Nilū, à
 quo & Nilus antea fuit dictus Oceanus, à quo
 innumerae Nymphae genitae sunt, vt Hesiodus in B
 Theogonia scribit & Diodorus in primo libro
 de Nilo confirmat. Postquam verò septem annis
 Dynastiā penes Nilum fuit, cessit tertio, & hoc
 ordine duodecim Dii regnauerūt. singuli in suis
 urbibus septem annis, qui summam annorū effi- C
 ciunt quatuor & octoginta. Tres ex Diis iunio-
 ribus secuti, ceperunt augere tempus quorū pri-
 mus principatum tenuit annis xiiij. secundus
 xxvj. postremus xxxvj qui simul sumpti effi-
 ciunt annos vj. & lxx. adiectique superioribus D
 Dynastiis reddunt annos vnum & sexaginta
 & centū, ad quos si adducentū & triginta vniū,
 qui à diluuiō ad primā sub Chemesē Dynastiā
 interfluxerūt, erunt anni duo & nonaginta su-
 pra ducentos, quo tempore ortus est Habraā an- B
 no xliij. Nimi, vt Eusebius de tēporibus, & Mo-
 saicū tempus comprobant. Hoc anno coepta est
 xvj. Dynastiā sub Osiride, qui concessit Dyna-
 stiā Thebeis, durauitq; ista annis nonaginta &
 centū, vt Aegyptij & Eusebius supputant. Se-
 quuta est pastorū Dynastiā xvj. centū & tri-
 bus annis, vt ydem scribunt. Ab hac emerfit
 xviij. Dynastiā Diapolitanorū annis xlvij.

- A** & trecentis, ut computant. Hinc in diuersis locis Aegypti illustravit xix. Dynastia sub diuersis Larithibus, annis quatuor & nonaginta supra centum, ut ab eisdem asseritur, qui ut asserunt, iterato in Diapolitanos regressa est, & xx.
- B** Dynastia dicta sine Larithibus, ut hic Manethon scribit, & Eusebius connotat. Itaque per hanc Dynastia progressus Manethon, ait eius primo anno Troiam ruisse. Eusebius vero ultimo anno precedentis Aegyptiae Dynastia illam
- C** notat euersam. Sed plenius Archilochus tradidit de aduentu Aeneae in Italia. Quo anno in Italiam venerit post crematam Troiam diuersa opinio est. Hoc tamen constat Aeneam profugum domo venisse ad Latinum Aboriginum Regem, a quo
- D** primum Aborigines Latini dici coeperunt, a Latinoque comi hospitio exceptus Aeneas etiam Latini filiam coniugio accepit, ob quod ortum bellum est inter Troiugenas & Aborigines & Rutulos. Nam teste Livio in primo ab urbe condita: Turnus Rex
- E** Rutulorum, cui pacta Lavinia ante aduentum Aeneae fuerat, praelatum sibi aduenam egre patiens simul Aeneae Latinoque bellum intulerat, Neutra acies ex eo certamine leta abiit, victi Rutuli, victores Aborigines Troiani que ducem Latinum amisere, Inde Turnus Rutulique diffisi rebus, ad florescentes Hetruscorum opes eorumque Regem Mezentium confugiunt. Qui nouae origine gentis & urbis res Troianas crescere non tutum esse ratus, socia arma
- Rut

Rutulis iungit. Parata classe atque militia ex A
 duodecim populis teste Vergilio, dum plus nimio
 exercet crudelia, ad supplicium quæsitus Me-
 zentius, à fano Volturrhenæ inter cædes & ignes
 fuga elapsus, in Caritéque suum oppidum quod
 non longe est profectus. B

Anno vij. Ascanius Latinis imperat, an-
 no verò sequente Teuteus Assyriis, & post
 Francus Celtis ex Hectoris filiis, & anno
 eodem Lydi mare obtinuerunt.

Lydos quos ait mare obtinuisse existimo non C
 fuisse Tuscos, sed Meones in Asia, quanquã &
 Tusci tunc mare inferum ac superum & omnes
 insulas circum Italiam ea tempestate occupa-
 rent. Nam teste Livio in primo ab vrbe condi-
 ta, in aduentu Aeneæ tanta opibus erat Hetru- D
 ria, vt iam non terras solum, sed mare etiam per
 totam Italiæ longitudinem ab Apibus ad fre-
 tum Siculum fama sui nominis impleffet. Porro
 quis Francus iste Hectoreus aut quo pacto rex
 à Celtis susceptus fuerit, neminem legi. Vincen- E
 tius tamen diligentissimus historiæ scriptor,
 illum commigrasse in Franciam asserit eversa
 Troia, & ob ingentem animi virtutem percha-
 rum Celtis & regi acceptum, etiam Regis filia
 matrimonio iunctum fuisse, ac post eum regnũ F
 in Gallia suscepisse. Par Aeneæ suo concini fuit,
 qui pari modo Regi Latino & affinitate, &
 successioni Regni Latini iunctus fuit, asserunt

A eum esse à quo primo *Franciae* nomen.

Anno *x l i i*. *Amazones* templum *Dianæ Ephesi* succenderunt, & anno *x l v i i*. *Ocnus* imperavit *Italix* annis *x l v i*. vixit annis *x c v i*. Et *x l i x*. *Sylvius* *Latinis*, &
B *Timeus Assyriis*.

Arbitror supputationem temporum corruptam fuisse à scriptoribus. Nam *Eusebius* temporum diligentissimus vestigator asserit *Sylvium* regnasse apud *Latinos* anno huius *Dynastix* quadragesimo quinto. Hic *Sylvius Posthumus* est. *Sylvius* quidem quia ruri educatus fuerat. *Posthumus* verò quia fecundata *Launia* cōiuge *Aeneas* obiit, postq; illius mortem partus fuit. Ab eo omnes *Albani* reges *Sylvij* vocati fuerunt, successitq; fratri suo *Ascanio*. *Ocnus* quoque iste *Posthumus* fuit, quia *Hetruria* rex *Tyberinus* quum gravidam *Matto* fecisset, circa *Tyberim* cecidit in bello quod cum *Pelasgis* & *Glauco* gerebatur, cui adolescēti omnis *Tus-*
D ca militia credita fuit cum *Aenea*, ut narra-
E mus, omen scilicet futuri Imperij, & quod ipse *Larthes* à patris oris *Tyberinis* duceret armē in *Transpadanam Galliam* ad condendam à nomine matris urbem, de quo *Verg. in x. Aeneid.*

Anno *x l v*. *Dynastix* regnavit *Latinis* *Aeneas Sylvius*, & *Assyrius Dercilus* anno *x l v i i*. At *l x x i i*. *Tusci* imperat *Pypius* annis quinquagintaduobus.

Dissidentiam comperio inter Manethonem ^A
 & Eusebium de temporibus, qui asserit Decium
 regnasse anno Dynastie huius lxxvii. &
 Aeneam Sylvium lxxii. quod profecto arbi-
 tror euenisse, quod alij his paucis annis regnaue-
 rint, qui non habentur in precio apud Chrono- ^B
 graphos, sed cum succedente saepe computantur,
 quum etiam ante hunc Aeneam Sylvium repe-
 riamus regnasse Latinum fratrem Posthumi
 annis tribus. Vnde & ipse Eusebius quasi respō-
 dens ad dictam dissensionem sic ait. In alia hi- ^C
 storia reperimus quarto loco Latinum Sylvium
 regnasse, Launiae & Melampodis filium, vte-
 rinum fratrem Posthumi, & quinto qui nunc
 hic quartus ponitur Sylvium Aeneam Post-
 humi filium. Porro Pypinus hic est, qui regiam ^D
 Tuscanicæ Cybelis reparauit in agro Cybelario
 Vetuloniae, vt excisa triūphalia marmorea me-
 morie produnt. Nam procul quoq; Vetulonia est
 ager Pypiniensis, & Pypini Regis balnea, cuius
 loci Livius meminit, quū in ix. ab vrbe condita ^E
 scribens: Umbri, inquit, concitata omni iuuentu-
 te sua, & magna parte Hetruscorum ad rebel-
 lionem compulsa, tantum exercitum fecerant,
 vt relicto post se in Hetruria Decio, ad oppu-
 gnandum inde Romam ituros, magnificè de se, ^F
 ac contemptum de Romanis loquentes, iacta-
 rent. Quod incepiū eorum vbi ad Decium cō-
 sulem perlatum est, ad urbem ex Hetruria ma-
 gnus

Agnis itineribus pergit, & in agro Pypiniensi, ad famam intentus hostium, confedit.

Anno **V I I I**. regnat Latinis Syluius Latinus & **C X X I**. Eupales Assyriis. Anno **C L V I I I**. Alba Latinis: regnat, & **C X X V I I I**.

B Nicius Fesulanus Tuscis annis **X L V I I**.

Anno **C L X V I**. Piseus Tuscus pirata imperat Italiæ annis **L I I**. Ita paulatim Assyrij, Aegyptij, Turrheni delitiis eneruati decrescunt econtra Latini crescunt. Itaque

C subiiciemus breuiloquium, quo pacto Reges Assyriorum, Aegyptiorum cœperunt eneruari, econtra Græcorum & Latinorum Aboriginū. Apud enim Tuscos Piseo successit Tuscus iunior annis **X X X I X**. huic

D Amnus annis **X X V**. quem sequutus est Felfinus annis **X X X I I I**. Hinc Bon, annis **X X V I I I**. Atrius **X X V I**. Marsias decem & octo. Etalus **X X X**. Cælius vno & viginti. Ex Latinis autem sequuti sunt per quos

E propagati Romani Imperium tenent.

Ergo dimissis cæteris pergit ad Romanum imperium ab reuibus soluens aliorum diminutionem. Et Latinus quidem Syluius ante Aeneam Syluium regnavit, vt diximus. annis tribus, & post eum annis quinquaginta, vt Latina historia tradit & Eusebius notat. Eupales regnavit, vt hic Manetho ait, apud Assyrios anno Dynastie **C X X I**. Iuxta vero Eusebium **C V I I I**.

Similiter Alta Syluius quem ait regnasse Dy **A**
 nastia anno clviij. Eusebius scribit imperasse an
 no clv. De Niscio Fesulano nō est dubium quin
 is fuerit, qui à Corsica Phocēses expulerit, & à
 se dicta Nicea vrbe posita, Corsis tributa quot
 annis pendere Thuscis imperauit, vt hīstorici **B**
 quidam scribunt, & Diodorus refert in sexto
 libro breuibz dicens: Est insula trecentis stadiis
 distās à Cercina & Ethalia, quæ à Græcis Cyr-
 nos, à Romanis Corsica appellatur. Calliropolis in
 ea vrbs est à Phocensibus condita, qui à Tur- **C**
 rhenis postmodum insula pulsī sunt. Nicea quo-
 que à Turrhenis maritimis, qui reliquas etiam
 Turrheni maris insulas suæ ditionis fecerunt,
 condita fuit. Hi postea vrbibz quæ in Cyrno
 erant subactis, resinae, cereq; ac mellis, quorum **D**
 ea fertilis est insula, tributa posuerunt. Caterum
 Piseus is est, quem ad piraticam exercendam
 inuenisse tubam, Plinius in septimo libro natu-
 ralis hīstoriæ ac ceteri scribunt. Cæpit autem
 Piraticā, teste in quinto libro Strabone, quum **E**
 ille Turrhenus ingenuus status & concordia cæ-
 pit enervari dissensionibus duodecim populorū.
 Quibus & delitiæ & loci opulentia magno de-
 cidendi ab imperio, & paulatim cedendi locum
 Romanis adiumento & fomento fuerunt. Per- **F**
 feuerunt tamen in eis quæ à Iano tradita fuit
 philosophia, & interpretatio fulgurum & effe-
 ctuum naturalium, atque theologia, vsque ad
 etatem

A etatem Diodori Siculi sub Iulio Cesare. Qui
 quum in libro quinto dixisset, Turrhenos esse
 iuxta portum Thelamonis, mox in sexto libro à
 portu Thelamonis quo incipiunt, usque in Cy-
 minia iuga, eorum tractum, opulentaq; arua,
B & diuitias, imperium priscum, & peritiam bre-
 uibus describens Turrheni, inquit, fortitudine
 egregij, magno potiti imperio, ciuitates condide-
 runt plures atque opulentas. Classe quoque po-
 tentes quum diutius mari imperitassent, Italum
C pelagus à se Turrhenum denominauerunt. Pe-
 destri quoque exercitu prauulidi, tubam primi
 adinuenerunt, & bello admodum utilem, & ab
 his vocatam Turrenam. Duces exercitus plu-
 ribus insignibus decorarunt, lictores illis, ebur-
D neam sellam, togam purpuream adicientes. Do-
 mibus addiderunt porticus, in quas seruorum &
 concurrentium turba diuerteret, quæ imitati
 postmodum Romani inque melius aucta, ad
 suam Rempublicam transtulere. Literis quoq;
E & rerum naturalium, ac theologiae inuestiga-
 tione plurimo tempore impenso, præ cæteris in
 fulgurum interpretatione versati sunt, adeo ut
 nostra quoque ætate vniuersus fermè orbis cum
 admiretur viros, tum præcipuè fulgurum inter-
 pretibus utatur. Patriam vberem incolunt,
 quam studio curaq; efficiunt fertiliorē. Mensa
 bis in die sumptuose præparata, omnia quæ ad
 epularum delicias pertinent abundè submini-

strant. Stragulis insuper vestes floribus distinctas, poculaq; aurea varij generis, ac ministrorum seruorumq; numerum permagnum in usus habent multiplices, vbi non solum serui famulantur, sed etiam liberi plures. Postremo priore virtute abiecta, potui se atque ignavia tradentes, haud iniuria partam a maioribus suis in bellis gloriam amiserunt. Non autem eos parum ad delitius impulit patrie fertilitas, quæ fructifera rerum copia ad ineptiam voluptatemq; traduxit. Sunt enim Turrheni campi latissimis collibus distincti, cultiq; admodum, & solo fertili, vt qui aquis non hyemis tantum, sed æstatis quoque tempore abundent. Hæc Diodorus. Reliqua tractauimus in historia Hetrusca Pontificia, quam idcirco Pontificiam dicimus, quod à Pontifice maximo Noa qui & Ianus in Vaticano coepta, iterato ad Pontificem maximum, & sedem apostolicam subiecta rediit. Sic igitur in ea excurremus omnia tempora simul & Reges & gesta, vt quasi sub epitomate complexi simus.

ME TA

A M E T A S T H E N I S

L I B E R D E I U D I C I O

T E M P O R V M E T A N N A -

B *libus Persarum, cum com-
mentarijs Annij.*

Metasthenes Persa fuit gente, vt titulus indicat, qui sic inscribitur: Metasthenes Persa, de iudicio temporum & Annalium Persarum. Tractat enim de censura annalium duarum Monarchiarum, videlicet Assyriorum & Persarum. Et idcirco quisquis ille fuerit qui librū traduxit existimo melius dixisset de censura quàm iudicio. Corruptius vsus est Petrus Comestor, qui scholasticas historias edidit. Nam super Daniëlem prophetā, dicit: Metasthenes in libro iudiciorum. Nam etsi etiam ad indicia & iudicia temporum hæc referri possunt, proprie tamen ad censuram & emendationem eorum qui per opiniones priuatas, præter publicam annalium fidem scripserunt constat opus æditum. Corruptissimè tamen inueni hunc in aliquibus Megasthenem pro Metasthene, quia primus fuit Græcus & historicus, hic vero Persa, & Chronographus, & ille lai-

cus, hic verò sacerdos, quia non scripsit nisi **A** publica & probata fide, quod erat propriū sacerdotis officium, vt hoc loco ipse Metasthenes indicat. Et idcirco omnes Græci aucthores de temporibus fermè, vt verbosi reiciuntur, quia non erant sacerdotes, nec **B** probata fide scribebant, sed teste Iosepho contra Appionem, & Eusebio de temporibus primæ Olympiadis, quisque per opiniones, vt cuique visum est scripsit. Vnde nec mirum si inter se pugnant & dissentiant, & intestino bello non philosophiam modo, sed etiam totam historiam confundunt & obtruncant. Facit autem duo Metasthenes. Primo ponit censuram de temporibus. Secundo castigatissimos annales **D** duarum monarchiarum tradit.

De primo sic censet.

Qui de temporibus scribere parant, **E** necesse est illos non solo auditu & opinione Chronographiam scribere, ne quum per opiniones scribunt, vti Græci, cum ipsis pariter & se & alios decipiant, & per omnem vitam aberrēt. Verū absque **F** vilo errore fiet, si solos annales duarum monarchiarum affecuti, cæteros omnes vt fabulatores reiecerimus. In his enim tam
liquide

Aliquidè atque verè digesta sunt tempora, Reges, & nomina, quàm apud eos splendidissimè regnatum est. Neque tamen omnes recipiendi sunt, qui de his Regibus scribunt, sed solum sacerdotes illius regni, **B** penes quos est publica & probata fides annalium suorum, qualis est Berosus. Nam is Chaldæus omne tempus Assyriorum digessit ex antiquorum annalibus, quem solum vel maximè vnum Persæ nunc sequimur.

*Dat regulas temporum Metasthenes, ut ex eis sciamus iudicare, qui authores sint accipiendi in Chronographia, & qui reiciendi. Prima regula est ista. Suscipiendi absque repugnancia omnes qui publica & probata fide scripserunt. Et declarat quòd sacerdotes olim erant publici notarij rerum gestarum & temporum, qui præsentes essent, aut ex antiquioribus copiant, sicut nunc instrumentum publicum & **E** probatum dicitur, quod à notario præsente publicatur & scribitur, aut ex antiquiore notario per præsentem notarium traducitur. Secunda regula est ista. Gesta & annales quatuor Monarchiarum non possunt negari & reici ab aliquo, quia solum publica fide notabantur, & in Bibliothecis aut archiuis servabantur. Vnde & in Esdra legimus quòd controuersie de reparando templo diffiniebantur ex annalibus Per-*

sarum seruat in bibliothecis, & Ctesias Gni- **A**
 dius recipitur in temporibus Persarum, quia
 ex annalibus publicis transtulit. Tertia regula,
 qui solo auditu vel per opiniones scribunt pri-
 uati, hi non sunt in temporibus recipiendi, nisi
 ubi à publica fide non dissentiunt. Cui argu- **B**
 mento est, quia quod per opinionem vel auditum
 traditur, pugnam patitur intestinam, quales
 fuere Græci, qui ut hic insinuat Metasthenes,
 & Iosephus probat contra Appionem, sibiipsis
 de temporibus dissident, & de mendacio alter- **C**
 utrum accusant, ut est pugna inter Herodotum
 Agesilaum, Hellanicum, Ephorum, Timæum
 & reliquos. Et nota quod Iosephus per has Me-
 tasthenis regulas facit validissimum argumen-
 tum, quod Græci non habuerunt literas à Cadmo, **D**
 quia nulla publica probata fides inuenta est vn-
 quam in archiuis, sacerdotum aut publicis bi-
 bliothecis. Et ideo nuper habuerunt mutuati à
 Mæonibus & Galathis, ut supra significauerunt
 Xenophon & Archilochus. Ex his patet quod **E**
 nemo de temporibus suscipiendus est, nisi anna-
 libus quatuor Monarchiarum concordet. Et in
 Monarchia quidem Assyriorum quia publica
 fide scripsit Berosus Chaldeus, consequens est ut
 in temporibus eiusdem Monarchiæ ipsi detur **F**
 palma, & item eum sequentis Persis, ex qui-
 bus est Metasthenes, & Græcis, ex quibus
 sunt Xenophon in æquinocis & Archilochus &
 Euseb

- A** Eusebius. Reiiciuntur à temporibus huius monarchiæ Assyriorum qui priuatas opiniones contra publicam probatamq; fidem scribunt, ex Græcis, Herodotus, Hellanicus, Agesilaus, & ex Latinis, Iustinus, Gellius, & Orosius.
- B** In secunda verò Monarchia Persarū & Medorum author publicæ fidei fuit Metasthenes Persa, & Ctesias Gnidius, vt in tertio libro Diodorus notauit. Reiiciuntur Iosephus ex Hebræis, & Clemens, Tatianus, Aphricanus, &
- C** Eusebius ex Græcis, quia priuatas opiniones sequuti contra publicam fidem notant reges & tempora, quæ in bibliothecis & annalibus non fuerunt, & contra omnem publicam fidem scribunt, Cyrum ante dedisse licentiam Hebræis in
- D** Babylone captiuis, & mortuum, quàm Babylonia Darius eius patruus potiretur. Proinde idem Eusebius quoniam in tertia Monarchiæ Græcorum, & in quarta Romanorum publicam annalium fidem sequitur, in vtraque recipitur. Recipitur & Phyllo Hebræus, quia nec in vno quidem mense discrepat. Reiiciuntur Iosephus & Talmudistæ, qui in multis temporibus de publico mendacio cōuincuntur. Hactenus de censura. Nunc Metasthenes ad fidem
- E** publicam Berosi conuersus tempora Monarchiæ Assyriorum, breuibus digesta per Reges, & quantum quisque regnauerit absoluit dicens quid scribat Berossus.

Is ergo

Is ergo tradit ante Ninum ducentis & A
quadragintanouem annis regnarum fuisse sub tribus Diis regibus, quorum qui primus vniuerso imperauit orbi fuit Ogyges, qui præfuit inundationi terrarum. Inde Saturnus fundata Babylonia regnavit annis B
sex, & quinquaginta, Belus Iuppiter eius filius duobus & sexaginta Ninus eius filius qui primus Monarchiam cœpit, annis quinquagintaduobus. Semiramis, quadraginta duobus. Sameis, annis triginta octo. Arius, C
triginta. Aralius, quadraginta. Xerxes Baleus, triginta. Armatrites, triginta octo. Bel Ochus Priscus, quinque & triginta. Baleus iunior, duobus & quinquaginta. Altadas, duobus & triginta. Mamitus, triginta. Mā D
caleus, triginta. Spherus, viginti. Mamelus, triginta. Sparetus, quadraginta. Ascatades, quadraginta. Amyntes, quinque & quadraginta. Bel Ochus iunior, quinque & viginti. Belle Pares, triginta. Lamprides, E
trigintaduobus. Sofares, viginti. Lampares xxx. Pannias, quinque & quadraginta. Sofarmus, decē & nouem. Mytreus, vigintiseptem. Tautanius, trigintaduobus. Teuteus, quadraginta. Tineus, triginta. Der- F
cilus xl. Eupales, triginta octo. Laosthenes, quadragintaquinque. Pyrihydias, triginta. Ofrateus, viginti. Ofraganeus.
quinq

A quinquaginta. Ascrapides, duobus & quadraginta. Tonosconcoleros, quindecim. Hunc Græci Sardanapalum vocant. Hucusque Berosus. Nos autem illum imitati, nullo alio authore vsumus, quàm publica **B** Susiana bibliotheca, in qua annales Persarum ferunt fuisse Belochum tertium, Sardanapali clandestinum hostem, qui eius militiæ præfectus erat.

Xenophon ab Ogyge usque ad Ninum, eodem Deos quos Metasthenes & Berosus, & totidem annos enumerat à descriptione Semiramidis, ut super eum exposuimus libro de æquinoctis. Saturnum verò hic appellat Nymbrotum patrem Beli, & avum Nini, ut Berosus exprimit.

D Itaque ab Ogyge usque ad Ninum, qui vitare cœpit aureum seculum cupiditate monarchiæ, fuerunt anni CCXLIX. ut convenit inter authores Berosum, Metasthenem, Xenophontem, Fabium Pictorem, & Catonem. super quos iam **E** commentaria confecimus. Ogygem verò vocant Noam cognomine Ianum, ut Berosus exprimit, qui præfuit diluvio, & primum genus humanum ut antiquissimus omnium pater erexit, dicente apud Ovid. in primo de Fastis eodem Ianus. **F** Me penes est vnum vasti custodia mundi. Et ius vertendi cardinis omne meum est. Igitur verissimè tempus probatum publica fide ab inundatione terrarum ad primum Monarcham.

Asser

Assyriorum Ninum, sunt anni CCXLIX. A Ni A
no autem vsque ad finem Sardanapali duravit
Assyriorum monarchia, annis iij. & xxx. su-
per CC. ac M. Ergo quia Eusebius eosdem reges
& tempora Assyriorum sequitur, à Nino vsq;
ad Sardanapalum recipiendus est exceptis sex B
annis. Notat enim regnasse Sardanapalum an-
nis viginti, quum annales Assyrii scribant xv.
Hac itaque in publica Persarum bibliotheca ex
Assyriana publica fide posita excerpfit Meta-
sthenes, in qua etiam publici annales Persarum C
erant, continentes quo pacto post Sardanapali
Medorum & Persarum Monarchia cepit tri-
partita inter Medos & Babylonios, deinde quo
modo reunita fuerit sub primis Cyro & Dario.
Cepit autem hoc pacto, quia Belochus tertius D
princeps militie Sardanapali prodito domino
suo Sardanapalo, partitus est cum Medis Mo-
narchiam, vt Metasthenes enarrat dicens de
eodem proditore.

Is cum Arbace tum Medorum principe
 partitus est monarchiam ea lege, vt Bel-
 ochus Babyloniam, Arbaces Mediam atque
 Persas regeret. Itaque interfecto & ex ipso
 flammis iniecto Sardanapalo, Monarchia
 bipartita fuit. Apud Medos in ea, hi regna-
 uerunt annis I I I I. & C C C. Arbaces XXVIII.
 Mandanes L. Sofarmon XXX. Arti Car-
 min, quinquaginta. Arbianes, duo & vi-
 ginti

Aginti. Arceus, xl. Attines, vigintiduo. Astybarus cum Apanda filio, viginti. Apan-
da solus xxx. Hoc Cyrus & Darius deu-
cto, regnauerunt annis xxxvi. Nam ante
reunitam Monarchiam regnauerunt in
B Perside annis sex. Inde aliis sex Persico re-
gno resignato Gambyſi filio, sexennale
bellum Tamyri reginæ Scytharum intule-
runt sexto anno à Babyloniis euocati, at-
que Balr Assare interfecto, reunitam mo-
C narchiam in Persas transtulerunt.

Diodorus in iij. lib. copiosissimè de Bel Ocho
& Arbace, atque Sardanapalo historiam tra-
dit, & quomodo Ctesias Gnidius in temporibus
monarchiæ Assyriorum deſiccat, non digerendo
P Reges, & eorum nomina & tempora, quibus
quisque regnauerit. Sed in Monarchia Medo-
rum laudat eundem Ctesiam, qui ex publica fide
atque bibliotheca Persarum, annales in Græciâ
retulit, & eadem refert, quæ hic Metasthenes.

E Et ideo Græcus Ctesias recipitur in temporibus
Persarum, & repellitur à temporibus Assyrio-
rum, sicut e contra Eusebius recipitur de tem-
poribus Assyriorum, & excluditur funditus à
temporibus Persarum, quia secutus Herodotum

F & conterraneos fabulatores Græcos, corripit
publicam & probatam fidem quam incorruptè
referunt Diodorus, Ctesias, & Metasthenes.

Et nota in Diodoro Siculo dicente quod Apan-
dam

dam Græci vocant *Astyagem*. Et caue ibi à cor A
ruptione impressorū, qui *Bel Osum* & *Bel Esum*
pro *Bel Ochū* impresserūt. Ergo in bipartita Mo
narchia regnatum fuit apud *Medos* & *Persas*
annis quatuor & trecentis, & per consequens
totidem apud *Chaldeos* & *Babylonios*, vt *Me- B*
taſthenes subinfert dicens:

Totidem annis in bipartita Monarchia
regnatum est apud *Babylonios*. Primus
Phul Bel Ochus annis quadraginta octo,
Phul Affar viginti quinque. *Salman Affar*, c
decem & septem. *Sennacherib*, septem. *Af-
sar Adon*, decem. *Merodach*, duo & quin-
quaginta. *Ben Merodach*, vnum & viginti.
Nabugdonosor primus, triginta quinque.
Nabugdonosor magnus, quinque & qua- D
draginta. *Amilinus Euil Merodach*, trigin-
ta. Filius huius primus *Reg Affar*, tribus.
Secundus *Lab Affar Dach*, sex. Tertius
Balt Affar, quinque.

Philo Hebræus eadem prosequitur quæ & E
hoc loci *Metaſthenes*, & nos super eum commen-
taria confecimus. Diuina quoq; literæ in quar-
to libro *Regum*, & in secundo *Paralipomenon*.
horum *Babyloniæ Regum* reminiscuntur, quia
aſidue bellum habuerunt cum gente *Hebræa*. F
Nam de *Belo Ocho* cognomine *Phul* ita scribi-
tur in quarto libro *Regum* capite decimoquin-
te. Venit *Phul rex Assyriorum* contra *Manaf-
ſem*

A sem Regem Samariae, Nec te moueat quod vocat
eum regem Assyriorum, quia diuinæ literæ o-
mnes Reges Babyloniae vocant Reges Assyrio-
rum. De Phul Assar cognomine Teglat, eodem
capite ita scribitur: Venit Teglat Phul Assar cō-
B tra Phacee regem Samariae, & transtulit in
Assyrios Galileam & vniuersam terram Ne-
ptalim. Et capitulo sequente. Misit (inquit)
Achaꝝ Rex Hierusalem ad Teglat Phul As-
sar Regem Assyriorum, vt iuuaret eum contra
C Reges Samariae ad Damascum. De Salman.
Assar ita scribitur capitulo sequente. Ascendit
Salman Assar rex Assyriorum contra Oseam
regem Samariae, & cepit eum sexto anno Exe-
chie regis Hierusalem, & transtulit decem tri-
D bus Israël in Assyrios, vt scribitur capitulo deci-
mo septimo & decimo octauo, vbi de Sennache-
rib dicitur. Anno decimo quarto Exechie Regis
ascendit Sennacherib Rex Assyriorum ad vni-
uersas ciuitates Iuda munitas, & cepit eas. Et
E de Assar Adon, ita scribitur capitulo decimo-
nono. Cum Sennacherib sacra faceret in templo
Dei sui, duo filij eius interfecerunt eum, & re-
gnauit Assar Adon filius eius pro eo. De Me-
rodach scribitur vigesimo capitulo: Misit (in-
F quit) Merodach Rex Babyloniorum literas &
nuntios ad Exechiam Regem Iuda. De filio hu-
ius Ben Merodach nomen non habetur in diui-
nis literis, sed solum quod captiuauit & incar-

cerauit Manassem filium Ezechiae post mortem A
 ipsius Ezechiae, ut patet in secundo libro Paralipomenon capitulo trigesimalotertio. Porro primi Nabugodonosor qui huic successit, fit mentio in iij. libro Regum capitulo vigesimalotertio. De magno vero Nabugodonosor, qui cremauit Hierosolymam & templum, & duxit Hebraeos captiuos in Babylonem, & Euil Merodach eius filio, meminerunt fines Paralipomenon & Regū. De tribus vero huius filijs, magister historiarū scholasticarum reperit Metasthenis locum istū. C Quod vero interfecto Bal Assare reunita sit monarchia & translata in Persas etiam vates Daniel quinto capitulo meminit. Itaque Metasthenes expositis annalibus bipartite Medorum & Persarum mox reunitae, publicos annales usque ad Alexandrum refert sic dicens:

Balt Assare interfecto, regnauerunt simul Cyrus & Darius annis duobus, inde solus Cyrus duobus & viginti. Filius Darij priscus Artaxerxes Assuerus annis xx. vltione interea sumpta de factione Tamarica, quæ per dolum patrum tradiderat Tamyrae. Huius duo filij Cyrus Artabanes, & Darius Longimanus vij. mensibus pro imperio dimicarunt, & vij. mense Longimano victoria cessit, regnavitq; annis vij. & xxx. Eius filius Darius Nothos annis decē & nouem. Magnus Artaxerxes Darius Me-
 neon

- A** neon, annis LV. Artaxerxes Ochus sex & xx.
 Nostra ætate Arses, annis quatuor. Darius
 ultimus, sex. Magnus Alexander, qui tran-
 stulit imperium in Græcos, annis, duode-
 cim. Seleucus Nicanor, qui nunc agit trige-
B simum annū, successit toti Asiæ ac Syriæ.

Ex his patet reunitam Monarchiam durasse
 annis vno & nonaginta supra centum. A prin-
 cipio verò ab Arbace vsque ad magnum Ale-
 xandrum, perseveravit annis quinque & nona-
C ginta supra quadringentos. Patet quoque Me-
 tasthenem hunc floruisse circa tempera. Magni
 Alexandri Cetera copiose sunt exposita in com-
 mentariis super Philonem. Verum quia in anna-
 libus Græcanicæ monarchiæ, à Seleuco & ma-
D gno Alexandro vsque ad Philippum ultimum,
 Eusebius sequitur publicam fidem Asiæ ac Sy-
 riæ per ipsius digesta tempora, & Reges, & in
 Romana monarchia Latinam fidem publicam
 norat: idcirco in omnibus temporibus se-
E quimur Eusebium, excepta Mo-
 narchia Medorum & Persa-
 rum ab Arbace vsq; ad
 Magnum Ale-
 xandrum.

F

*

A 2

PHILONIS LIBER^A

PRIMVS DE TEMPO-
RIBVS, CVM COMMEN-
tariis Annij.

PROOEMIUM ANNII IN
*Primum librum Phi-
lonis.*

B

QUæritur de genealogia Saluatoris, sit certa & manifesta, nec ne? Nam Iulianus apostata, & post eum sequuti hæretici, persuaserunt sibi ipsis, esse tum falsam, tum incertam. Sic enim, teste Hieronymo, arguebat apostata Cæsar: Ea, inquit apostata Cæsar, genealogia iure manifesta dicitur, quæ à primis scriptoribus non sibi^D mutuo contradicentibus vnanimi traditione promulgatur. Porro primi promulgatores genealogiæ Christi, principesq; scriptores fuere duo: alter quidem Matthæus, qui Christi arcana probe nouit, & retulit: alter^E verò Lucas, qui Euangeliū, vt aiunt, dictate beata virgine, progeniei Christi eruditissima, & approbante Paulo Apostolo, & dicente: Cuius laus est in Euangelio per omnes ecclesias, conscripsit: Quare genealogia^F Christi ab his promulgata, falsa est, nedū obscura quia sibi mutuo coatradicunt: dum alter dicit virum Mariæ Ioseph fuisse filium

A filium Iacob ex stirpe Salomonis: alter vero eundem fuisse filium Elyth, & ex stirpe Nathan affirmat. Quod si etiā vtrouis parente & vtrius stirpe genitus fuerit: quid, inquit, viri Marię Ioseph stirps ad Christū,
B à quo non fuit genitus, vt eorundē scriptorum vterque tradit? Vnus enim putat titium filium Ioseph dicit, alter illum conceptum ante Ioseph nuptias de spiritu sancto tradit, & ob id in suspicionē venisse Iosepho,
C tamque validam, vt ne angelo quidem crediderit, admonenti hoc factum vaticinio Esaię. Nam etsi eam non dimisit, non tamen ipsam post partum virginem mansuram credidit, quia scribitur: Non cognouit
D eam à spiritu fœcundatam, donec peperit, quando licentia maritali etiam oculis, intactam cognouit. Sed hæc fortē credibilia possent esse, nisi (quod contra naturam est) conscriberent Salathielem & Zorobabelē
E à Salomone atque Nathan genitos, quum in vtrāque linea naturalis posteritatis vterque scribatur. Quo quid absurdius, quàm duobus patribus vnum eundēque cōcipi & nasci? Hæc Iuliani Cæsaris obiecta contra genealogiā Saluatoris. Sequuntur obiectiões hæreticorum. Prima obiectio est ista: Quæ est indecisa atque interminata genealogia, & in scandalum fidei atque

prouocatiua apostasiæ, si ventiletur atq; di A
 sputetur, ea non est manifesta & certa, sed
 obscurissima, incertaq; atq; potius falsa.
 Ceterum eiusmodi est genealogia Christi,
 de qua disputare vetat Apostolus, prima ad
 Timotheum epistola, primo capit. dicens. B
 Denunties quibusdam ne aliter doceant,
 neque intendant fabulis & genealogiis in-
 terminatis, quæ quæstiones præstant ma-
 gis errorem quàm ædificationem Dei, quæ
 est in fide. Et in epist. ad Titum iij ca. Stul- C
 tas, inquit, quæstiones & genealogias, & cō-
 tentiones & pugnas legis deuota. Sunt enim
 inutiles & vanæ. Verum ad Iuliani opposi-
 tionem, qua dicit: Quid ad Genealogiam
 Christi Ioseph, à quo Christus non est geni- D
 tus? beatus Thomas in postilla super Mat-
 thæum & Lucam, & glosa ordinaria super
 Matthæum j. ca. eandem quæstionem repe-
 runt his verbis: Quid, inquit, ad Christū
 genealogia deducta à Dauid ad Ioseph, quū E
 Christus non fuerit ex semine Ioseph? Et re-
 spondet: Non est cōsuetudo scripturarum,
 ut ordo mulierū in genealogiis texatur. Et
 ideo nō per Mariam, sed per Ioseph induci-
 tur, ex quo sit manifesta & certissima genea F
 logia Mariæ, quæ genuit CHRISTVM, quia
 vir cogebatur accipere vxorē ex sua tribu
 & familia per legē latā, Num. vlt. capitulo
 dicent

A dicentem: Omnes viri ducēt vxores de tribu & cognatione sua. & cunctæ fœminæ de eadem tribu maritos accipient, vt hæreditas permaneat in familiis, nec sibi misceantur tribus. Sed ita maneāt vt à Domino preparatæ sunt. Porro beatus Hieronymus ad Iuliani obiecta ita respōdet: Hæc profectò quàm turpiter hæretici atque iudaizantes Christiani aberrent indicant, dum neque lineas Salomonis & Natham, alteram alteri adoptione atq; successionē regni, quæ sub Athalia completa est, fuisse obnoxiam intelligūt, vt Philo illustris Hebræus scribit: neque aduertunt alterum Euāgelistarum viri, alterum ipsius virginis genealogiā texere, & corrupta orthographia scribere Eli, quod est Deus meus. Nam Elyh, Lucas scripsit, quod apud Syros est Deus fortis aut resurgens. Idem apud Hebræos Ioakin. Is est pater Mariæ virginis. Vnde beatus Hieronymus. Verùm quia omnis hæc dubitatio tollitur, si diligenter considerentur, quæ Philo Hebræus de temporibus scribit: quod profectò opus etiam ad tempora gentilium plurimum valebit, idcirco super ipsum commentaria institui-
E mus. Fuit autem iste Philo inter viros, illustres à diuo Hieronymo numeratus, quem suspicantur quidam, vt scribit in prologo

super Prouerbia Salomonis, scripsisse librū A
 Sapiētiæ. Quū inter Iudæos & Aegyptios
 Alexandrinos mutua cædes facta fuisset,
 missus est Philo admodū eruditus adole-
 scens, legatus ad Tiberiū Augustū, anno Im-
 perij eius, vigesimo, vbi offendit præfectum B
 Tyberij Seianum Tuscum filium Mecœ-
 natis, qui plurimum apud Cæsarem pote-
 rat, & instantissimè cohortabatur, vt gen-
 tem Iudæorū deleret, teste eodem Philone
 libro legationis secundo, & Eusebio id no- C
 tate in vigesimoprimo anno Tiberij. Edi-
 dit plura opera, inter quæ illud eximium
 est, quod breuibus & absolutis verbis emē-
 dauit omnia tempora ad suam rectitudinē
 & integram veritatem, ab Adam vsque ad D
 suam vltimam decrepitam: & ob breuita-
 tem operis, illud Breuiarium de tempori-
 bus appellauit, mirorque cur à Theologis
 sensim neglectus fuerit, & ab Episcopis de-
 relictus, quum ex eo pendeant multa con- E
 tra Hebræos, & complura diuinarum du-
 bia literarum elucidentur. Sed vel ignoro,
 cur ita factum sit: aut si scio, non ausim di-
 cere. Soluant ad rem, non ad hominem, si
 possunt, quod Paulus ad Hebræos septimo F
 capitulo, Manifestum est, quia dominus
 I E S V S ex tribu Iuda ortus sit. Nam si le-
 gimus commentaria iuniorū super Mat-
 thæum

Atharum & Lucam, ipsa genealogia Saluatoris, quæ teste Apostolo erat Hebræis ad quos scribebat manifesta, nunc tam dubia & incerta redditur, eorum stultis, imò impiis litigiis & subtilibus quæstiunculis, ut
B irrisioni pateat Iudæis, qui ex his existimant etiã apud priscos Christianos semper fuisse incertam ob falsitatem Euangelistarum Christi genealogiam, ac propterea nõ posse probari Christum nostrum esse Messia, qui ab Euangelistis non aperte scribatur
C fuisse de domo David, & qui videntur docti Christiani, in ea re sibi mutuo aduersentur, & seipsos & alios per inuolucra inuoluant & decipiant. Nam ut mihi sæpe
D responderunt, & quidem verissimè: De Lyra postillauit, id est, post illa antiqua annihilauit, & plicauit. Burgenfis inuoluit, & alius replicauit. Proh impietas. Scriptura sacra manifesta est, testimonium Dei lucidum est, sapientiam præstans paruulis. Nõ
E egent literæ diuinæ plicis, non inuolucris, non replicis, quia hæc non sapientiam præstant paruulis, sed eorum animos in confuso relinquunt, & per omnem vitam animos hominum aberrare compellunt, ut de Græcis Diodorus scribit in tertio libro. Non qui plicant, non qui replicant, sed qui explicant & elucidant me, vitam

æternam habebunt, vt sacræ literæ conte-
stantur. Sed de his hæcenus. Nam has ine-
ptias, quas & stultas quæstiones & conten-
tiones Apostolus supra vetuit in epistola
ad Titum, satis aperuimus in commenta-
riis nostris, quæ ardore fidei cōfecimus su-
per omnes diuinæ historiæ libros. Nunc vt
breuibus & lucidis & explicatis inuincibi-
libusque, tum expositione, tum respōsione
vtamur pro genealogia Saluatoris atque
diuinis temporibus, præmittimus cōmen-
taria super duos libellos Breuiarij Philo-
nis de temporibus, in quorum primo enu-
merat tempora ab Adam vsque ad desola-
tionem templi, & in secūdo ab eadem de-
solatione vsque ad suam ætatem secula di-
gerit. Vltimo respondebimus ad obiecta.

P R A E F A T I O.

EXponemus antea librum primū Phi-
lonis, deinde secundum. Tertio ex his
respondebimus resolutorie ad obiectiones
factas cōtra genealogiam Saluatoris. Pri-
mus liber diuiditur in duas partes. In pri-
ma tractat in summa, quæ tempora fluxe-
runt ab Adā vsque ad quartū annum Salo-
monis. In secunda, ab eo anno vsque ad de-
solationem templi. Verū quoniam de pri-
scis seculis atque temporibus sæpenume-
ro fit mentio in omnibus sequentium au-
tho

Athorum libris, idcirco ne sæpe nos oporteat
eadem ad longū repetere, hoc loco admo-
nendos existimo lectores, vt initio vtamur
beati Hieronymi in commentario super
illud Apostoli ad Hebræos dicentis: Fide
B credimus aptata fuisse secula, vt ex inui-
sibilibus visibilia fierent. Vbi diuus Hiero-
nymus sic ait: Chaldæorum veterum tra-
ditio est, huius visibilis & formati mundi,
fuisse inuisibilem & informem, præiacentē
C naturam sempiternam, à nullo productā,
quam posteriores Græci, Hylē, Chaósque
vocauerunt, Moyses verò abyssum. Hanc
materiam ad visibilitatem & formā fuisse
à meliore natura deductam confitentur,
D atque vti Moyses primò cœpisse stellis or-
nare cœlos, ex tempore nō ab æterno pro-
dunt, inde terram ornatam fuisse animan-
tibus & plantis, postea piscibus aquas, vo-
lucris aërem, postremò hominē domi-
E num mundi factum: Quæ omnia Naso in
opere magno à Chaldæis accepta, ad vn-
guem prosequutus est. Quinetiam & an-
nos & homines ante regnum Macedonum
sub Alexandro produnt à quibus orti sunt,
F annis circiter quatuor & triginta supra
sexcentos & tria millia. Quæ si retro ab
Alexandro supputes, peruenies ad Adam
primum. Quod profectò Moyses in omni
cor

eorum scientia atque historia eruditus cō- A
scripsit, & quod erroris erat elisit in ipso
initio, dicēs: In principio creauit Deus cœ-
lum & terrā, quæ erat inuisibilis & incon-
posita, quia tenebrę erant super faciē abyf-
fi. Quòd si nobis obiiciant Chaldei Moy- B
sen id non probasse, in promptu est respō-
sio, quia neque ipsi suam positionem fir-
mant, sed per opinionem scribunt. Est au-
tem omni humana opinione certior fides,
quę & rationi magis consonat, & quod in- C
genia & natura non tolerant, vt natura in-
ferior par superiori duratione fiat, horret,
& qua credimus vt ait Apostolus, aptata
fuisse sæcula vt ex inuisibilibus & incom-
positis ad visibilia & formata deducerent- D
tur. Quæ profectò præpositio efficientis, &
materialis simulque ac temporis habitu-
dinem refert. Hæc beatus Hieronymus. In
hac authoritate B. Hieronymi multa me-
moratu digna continentur. Primum, quòd E
quādo dicit Apostolus ex inuisibilibus vi-
sibilia facta fuisse, ista præpositio ex, con-
struitur cum isto ablatiuo inuisibilibus in
habitudine triplici. Primo, in habitudine
causæ efficientis idæalis, quia iste mundus F
visibilis factus est effectiuè ex archetypo
inuisibili, nedum secundum fidem, sed etiā
secundum Platonem. Ex quo, teste Hiero-
nymo

A nymo, eliditur vnus error Chaldaeorum & aliorum, qui ponunt Chaos & materiam mundi à nullo productam. Secundo construitur in habitudine causſæ materialis, in qua philosophi cum fide conueniunt, quòd ex inuisibili, id est, informi, rudi & indigesto Chao à Deo & meliore natura quàm sit Chaos, productus & formatus sit iste mundus visibilis, & in partes speciésque rerum ac formas digestus. Tertio construitur in habitudine temporis, sicut quando dicimus: Ex mane sit meridies, id est, post mane. Ita quum dicit Apostolus: Ex inuisibilibus visibilia sunt facta, id est, post inuisibilem & informem atque confusam mundi substantiam, facta est visibilis formatio, & distinctio rerum ex tempore. Et in hoc conueniunt gentiles cum fide. Neminem enim lego, etiam ex eis qui asserunt Chaos æternum, qui posuerit formationem æternam, sed ex tempore factam, vt etiam Moyses posuit. Vnde Ouidius, qui non solum Chaldaeos, sed etiam omnes qui æternitatem materiæ posuerunt sequutus est, in primo Metamorphoseos etiam ex tempore cœpisse stellas & formationem rerum asserit. Et æternitatem quidem inuisibilis materiæ sic describit:

*Ante mare & terras, & quod tegit omnia cælū,
Vnus*

Vnus erat toto naturæ vultus in orbe, A
Quem dixere Chaos, rudis, indigestæq; moles.

Deinde quòd cœperint primò stellæ, & deorum, id est, signorum cœlestium imagines, & Planetarum qui dii dicuntur apparere, postea animalia, & vltimò homines, his versibus aperit:

Hanc Deus & litem melior natura diremit,
Sydera caperunt toto effervescente cœlo.
Nen regio foret vlla suis animalibus orba,
Astra tenent cœlesti solum, formæq; Deorum, C
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ.
Terra feras cepit, volucres agitabilis aër.

Deinde quòd homo sit vltimò factus, sic asserit:

Sanctius his animal, mentisque capacius altæ D
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset.
Natus homo est, siue hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Siue recens tellus, & reliqua. E

Verùm quoniam hæc copiosè tradidimus in commentariis super Genesim ad litteram, & ad illum locum hæc magis pertinent, idcirco nunc ad chronographiâ Philonis regrediamur, quæ à primo homine incipit, & à quo ante Alexandrum fermè tribus millibus annis atque sexcētis & triginta quatuor se ortos Chaldaei insinuant,

A vt ex supradicta Hieronymi autoritate
apparet. Aduerte etiam eosdem Chaldeos,
eodem tempore scilicet Adæ, fuisse doctos
ab eo astronomiā & literas, vt conicitur ex
hisque refert Diodorus Siculus in tertio li-
B bro, dicens: Chaldaei mundū sempiternum
fuisse affirmant, & neq; principiū habuisse,
neq; finem sortiturū. Anni verò quibus se
vacasse astronomiæ asserunt, nō facile quis
crediderit. Ante enim ascensionē siue Mo-
C narchiā Alexātri, tria & quadraginta mil-
lia supputant, annos scilicet menstruales, vt
ait Xenophō in libro de Aequiuocis, quem
mox post Philonem exposituri sumus. Est
autem annus menstruus à loco luminari
D coitus ad reditum lunæ ad eundem gradū,
& amplius ad lineam mediæ cōiunctionis,
id est, viginouem diebus annus is men-
struus constat, iuxta astronomiam, qua ex-
celluere Chaldaei. Porro menstruorū qua-
E draginta tria millia, efficiunt annos sola-
res fermè totidē, quot suprā Hieronymus
supputauit. Et ideo literæ simul & discipli-
næ omnes infusæ cū primo homine cœpe-
runt, vt Chaldei aperiunt & Theologi pro-
F sequuntur. Plinius verò in septimo natu-
ralis historie cap. vltimo arguit. Assyrias li-
teras æternas fuisse, ob id, quòd quum ante
Ninum siue priscū Phoroneū (nam eodem
anno

anno vterque regnare cœpit, vt est author A
Xenophon lib. de Aequiuocis) annis quin-
decim cœptę sint literę Aegyptiæ quę sunt
antiquissimę, nunquam in authoribus in-
uenitur origo Assyriarũ. Eius verba sunt
hec: Assyrias literas semper fuisse arbitror. B
Nam Antichides repertas in Aegypto fuis-
se à Menone quodam scribit, idque monu-
mentis probat xv. annis ante Phoroneum
antiquissimum Græcię regem. E diuerso
Epigenes apud Babyloniam septingento- c
rum viginti annorũ, obseruationes syde-
rum cœtilibus laterculis inscriptas docet,
grauis author in primis. Qui minimum
Berofus & Chritodemus 480. Et concludit
Plinius: Ex quo patet, æternum fuisse vsum
literarũ. Sed fundamentum Plinij falsum
est, & consequentia nulla, quia in authori-
bus ipsi Assyriorum, quorum Principes
sunt Chaldæi, origo inuenitur ante Mo-
narchiam Alexandri xliij. millibus annis E
menstruis, qui sub Adam incipiunt, & in
Alexandro finiunt, vt Hieronymus dicit,
& in nostra topographia demonstrabitur,
quam post commentaria super Metasthe-
nem explicabimus. Et idcirco quę Græci & F
Latini de sempiternitate literarum & ho-
minum somniant magis quàm scribũt, vi-
tanda sunt vt nihil, & cum ipsi Chaldæis
atque

A atque Moysē authorum vetustissimo, de antiquitatibus & priscis temporibus consentiamus, quos Philo sequutus, duos de temporibus libellos edidit, primusq; in duas partes diuiditur. In prima ab Adam,
B primo Chaldæorum & gentis humanæ doctore simul & parente, tempora fert vsque ad templi ædificationem, inde vsq; ad eius desolationem.

C Primam verò partem breui summa excurrit, dicens:

D **A** B Adam vsque ad diluuium fluxerūt anni mille sexcēti quinquaginta sex. A diluuiō ad Abraham, duo & nonaginta super ducentos. Ab Abraham ad Moysen quinq; & viginti & quadringenti. A Moysē ad exitum de Aegypto & inchoatum
E templum ligneum, anni octoginta. Ab eo ad inchoatum lapideum, anno quarto regni Salomonis, & executioni mandatum decretum Dauid de successoribus regni, anni colliguntur octoginta & quadringenti.

F *Hæc est igitur prima pars Philonis, quam ipse in quinque partes diuidit, vt in litera patet, in quarum prima ponit tempus ab Adam vsque ad diluuium sub Noa. In secunda scribit*

tempus à Noa, vsque ad Abraham. In tertia ab **A**
 Abraham vsque ad Moysen. In quarta à
 Moysè, vsque ad exitum populi ab Aegypto. In
 quinta, ab hoc exitu vsque ad inchoatum tem-
 plum anno quarto Salomonis. Verùm quoniam
 summa temporum in chronographia est confusa **B**
 & incerta & obscura plusquam chaos, nisi di-
 geratur per singulos viros aut Reges & Duces,
 aut capita originum sibi perpetuò succedentia,
 & quot inter eos anni colligantur, apudq; Chal-
 daeos & ipsum Moysen simul singuli homines **C**
 & anni digerantur, idcirco Mosaica chrono-
 graphia vtemur ante diluuium, quoniam Chal-
 daeam reperire nō potuimus, quamuis omni stu-
 dio & solitudine vsi fuerimus, vt pro alijs an-
 tiquitatibus habendis, ita pro hac digestione **D**
 temporum ante diluuium nihil inexploratum
 omiserimus. Nam Berosus, vt etiam Plinius te-
 tigit, solum temporibus inscriptionum quarun-
 dam per annos 480. ante Ninum & Phoroneū
 supputauit, suppressis, singulis ducibus & tem- **E**
 poribus. Porro Moyses Genesis v. capit. studuit
 singulos duces & tempora digerere. Erant au-
 tem ducum loco primogeniti successores, & capi-
 ta originū, per quos digerebantur tempora, qui
 numero decem fuere ante diluuium, hoc modo: **F**
 Adam primus vixit annis centū & triginta,
 & genuit Seth. Seth vixit cv. & genuit Enos.
 Enos vixit annis xc. & genuit Caynā. Caynam
 vixit

A vixit lxx. & genuit Malaleel. Malaleel vixit
 lxxv. & genuit Iareth. Iareth vixit centū lxxij.
 & genuit Enoch. Enoch vixit lxxv. & genuit
 Matusalem. Matusalem vixit clxxxvij. &
 genuit Lamech. Lamech verò vixit clxxxij. &
 B genuit Noam. Noa verò quum quingentorum
 esset annorū, genuit Sem, Cam, & Iap th. Anno
 autem sexcentesimo vitæ suæ, vidit Noa terras
 inundatas per nouem menses integros, & vt ait
 Moyses, decimo mense cacumina montiū ap-
 C ruerunt in Armenia, & Delos insula in mari,
 vt Solinus meminit. Verum vsque ad finē duo-
 decimi mensis expectauit Noa exsiccationem
 terræ, & præceptum egrediendi ex arca. Ex quo
 patet Moysen annos solares duodecim mensium
 D intelligere in supradictō cap. Nec solus Moyses
 retulit vitam priscorum hominum fermè annis
 mille durasse, tum recente cœlo, & natura prona
 in celerem multiplicationē generis humani, sed
 etiam de his longæuis cōscribunt omnes qui an-
 E tiquitates apud Græcos & Barbaros conscri-
 pserunt, vt Manethon qui Aegyptiorum histo-
 riam texuit, & Berosus qui Chaldaicam deflo-
 rauit, & Mochus, & Estyus adhuc & Hiero-
 nymus Aegyptius & Maseas, qui Phœnicam
 F descripserūt sicut refert Iosephus in i. de Antiq.
 Iudaica. Patet etiā Iosephū & quosdā iuniores
 aberrare, qui plures annos quàm supra collegerit
 Moyses enumerāt, & qui Hieronymo imponūt

à se falso posuim numerum assignasse. Nouit **A**
 enim diuus Hieronymus suprascriptū à Moyse
 numerum. His autem occasionem praeuit igno-
 ratio modi numerandi Chronographice. Patet
 quoque prima cōclusio Philonis, quod ab Adam
 vsque ad diluuium, non fuere plures anni, quā **B**
 sex & quinquaginta supra sexcentos & mille.
 Quod verò ait Philo, à diluuiō ad Abraham
 fluxisse annos ducentos nonaginta duos, id idem
 à Chronographia Moysi desumpsit Gen. xj. cap.
 hoc modo : Sem biennio post diluuium genuit **C**
 Arpaxat. Arpaxat vixit annis xxxv. & ge-
 nuit Sale. Sale vixit annis triginta & genuit
 Heber. Heber vixit annis xxxiiij. & genuit
 Pelech. Pelech vixit annis triginta & genuit
 Reu. Reu vixit annis xxxij. & genuit Saruch. **D**
 Saruch vixit annis triginta & genuit Nachor.
 Nachor vixit annis xxix. & genuit Tharam.
 Thara vixit annis septuaginta & genuit Abra-
 ham. Sunt ergo à diluuiō vsque ad Abraham,
 vt ait Philo, anni ducenti nonaginta duo. Qua- **E**
 re Noa pater vinebat, quia vixit post diluuium
 annis trecentis & quinquaginta, vt Berosus
 scribit in quinto antiquitatum, & Moyses asse-
 rit Genesis nono capitulo. Tertiam quoque con-
 clusionem suam Philo desumpsit à Moyse per
 capita patrū hoc pacto : Abraham centenarius,
 genuit Isaac. Isaac sexagenarius, genuit Iacob
 & Esau. Iacob nonagenarius genuit Ioseph.
 Ioseph

A Ioseph vixit decem & centum annis, post quem sequuta est seruitus in Aegypto annis sexagintaquinque, & natus est Moyses qui octogesimo ætatis suæ anno stetit coram Pharaone, & eduxit populum ex Aegypto in desertum, eodemq;
B anno cœptum est templum ligneum, id est, tabernaculum fœderis. Quare vera est summa Philonis, quod ab Abraham ad Moysen intercesserunt anni quadringenti viginti quinque, & à Moysæ ad inchoatum templum ligneum, & legem datam in monte Sinai, anni octoginta. Ex quo patet quod ab Abraham ad legem datam à Moysæ, colliguntur anni .v. supra quingentos, à quibus si subtrahis ætatis Abrahæ annos septuagintaquinque, quando accepta repromissione cœpit peregrinari, vt patet Genesis xij. cap. vtique consequens necessario erit, vt anno trigesimo & quadringentesimo post repromissionem data sit lex Mosaica, non ad reprobendam & cassandam dictam repromissionem Messia, sed solum ad præparandum populum vt digni essent susceptione illius, quia non decreto legis est hæreditas benedictionis, sed sola liberalitate ac repromissione Dei ante legem factam annis xxx. supra cccc. Et ita argumentatur Apostolus ad Galathas iij. capitulo. Abrahæ, inquit, factæ sunt repromissiones, & semini eius, qui est Christus. Quæ verò post quadringentos & triginta annos facta est lex, non irritat & euacuat re-

promissionem, quia si esset hereditas repromissæ **A**
 benedictionis ex lege, iam non esset ex repromis-
 sione, quod est falsum, quia nō Moyse sed Abra-
 hæ per repromissionem donauit Deus. Eandem
 summam Moyses exposuit Exodi xij. capitulo.
 Habitatio, inquit, filiorum Israël qua habita- **B**
 uerunt in Aegypto, subaudi à prima vice qua
 Abraham descendit in Aegyptum, fuit anno-
 rum ccccx. Caterum sequens conclusio Phi-
 lonis qua dicit à templo ligneo ad lapideū sup- **C**
 putantur anni cccclxxx. eadem ponitur in ter-
 tio libro Regum capitulo sexto, hoc modo: Anno
 quadragesimo octogesimo egressionis filio-
 rum Israël ab Aegypto, in anno quarto Regis
 Salomonis capit edificare domum. Hæc summa
 digeritur ab ipso Moyse vsque ad Salomonem, **D**
 non per capita originum, sed per ipsos duces He-
 braeorum, quorum primus fuit Moyses, qui octo-
 gesimo anno ætatis suæ eduxit populū de Aegy-
 pto, ut dicitur Exodi vj. capitulo, & xl. annis
 præfuit in deserto, & ita vixit annis cxx. ut **E**
 ultimo capitulo Deut. scribitur. Digerūtur ergo
 dicti anni cccclxxx. per duces hoc modo. Moyses
 præfuit annis xl. Iosue præfuit annis xxvj.
 Othoniel præfuit annis xl. Aod præfuit annis
 lxxx. Dellora & Barach xl. Gedeon præfuit **F**
 annis xl. Abymelech filius eius iiij. Thola præ-
 fuit annis xxij. Iair præfuit annis xxij. Iepte
 præfuit annis sex. Ezebon præfuit annis vj.
 Labdan

A Labdon præfuit annis viij. Samson præfuit
xx. Heli præfuit annis xl. Samuel & Saul an-
nis xl. David primus ex tribu Iuda xl. Salo-
mon verò filius David regnavit annis xl. &
quartus eius regni, fuit quadringentesimus
B octogessimus ab egressu filiorum Israël ab Aegy-
pto, quando in deserto data est lex, & inchoa-
tum fuit tabernaculum fœderis feretrium, vice
templi stabilis. Nam quia populus non stabilis
erat vna mansione, nec ad regnũ stabile in ter-
Cra promissionis pervenerat, idcirco feretrium
templum ligneum fabricatum iussu diuino fue-
rat, vt inclinatissimus ad idololatriam populus,
vtrunque religione teneretur.

D Secunda pars Philonis.

Siquidem orta lite inter filios David,
quos ex Bersabee genuerat, quis re-
gno præcederet, David edicto statuit à iu-
Enioribus inchoari, & vt alteri succederet,
vbi posteritas naturalis deficeret. Itaque
à Salomone minimo cœptum est, & à Na-
than illi natu proximior filio dicto Ahia-
far & Mathat, & posteris eius Ahiasa-
Frim atque Marhathym, id est, vt omnes
dicerentur & essent fratres principis &
donati tempore ad succedendum. Hinc
vsque ad Iosaphat & Ochoziam posteritas

Nathan semper dicta est Ahiasarim, nam **A** quos occidit Ioram posteros Nathan quos pater in tribu Iuda præter decretum honorauerat, filij Iosaphat fratres Ioram dicti sunt. Similiter infantes eorum quos Ioram liberos quidem, sed reditu vacuos in **B** tribu Iuda reliquerat, dicti sunt fratres & filij Ochoziæ, cum tamen Ochozias vnicus solus ex Iorā & Salomone superstes esset, quo perempto omnem stirpem regiam Ahiasarim Athalia conata est delere, nisi **C** prouidentia Iosabet sororis Ochoziæ ex Ahiasarim saluatus fuisset minimus ex Ahiasarim infans Elyh qui & Eliakin. Nam synonyma sunt Syris & Aegyptiis Elyh, Eliakin. Ioakin. Cognominatus autem **D** infans Elyh fuit Ioas primus ex domo Dauid, & posteritate Nathan, pro quo myzmor à dextro & lauo choro decantatus fuit, qui à septuaginta senioribus septuagesimus quartus positus est, & sub Ioas **E** da institutus, ne disperderet Deus funditus domum Dauid vbi finierat proles Salomonis. Ab isto Ioas atque deinceps in rememorationem reges semper binomij & trinomij fuerunt. Nam iste primus dictus **F** Elyb, Ioas, Simeon, Item Her, Manasses, Ezechias, Iesu, & eiusmodi. Itaq; à quarto anno Salomonis vsque ad finem posteritatis

A ritatis eius, & primum successorem Ahia-
 farim cognomine Ioas, supputantur anni
 octo & triginta supra centum. A Ioas verò
 vsque ad spontaneam transmigrationem
 Ioakin, anni sunt ducenti nonaginta vnus,
 B connumeratis decem annis quibus regna-
 uit Amon captiuo patre Her qui & Ma-
 nasses. Porro à transmigratione ad desola-
 tionem, anni sunt vndecim.

Hæc est secūda pars huius primæ partis prin-
 C cipalis, in qua Philo volens colligere tempora
 per solam posteritatem Dauidicam, interserit
 paucis verbis infinitam syluam historiarum.
 Primo enim reddit causam edicti, id est statuti
 Dauid de successoribus suis ex solis filiis quos ex
 D Bersabee suscepit. Vbi notandum est, quod in
 secundo libro Regum capitulo quinto, & in pri-
 mo libro Paralipomenon capitulo tertio distin-
 guuntur filij Dauid per fœminas, vxores, vel
 concubinas. Vxorum filij erant iure communi
 E Hebræorum & gentium apti ad succedendum
 honori & dignitati, atque hereditati paternæ,
 Conculinarum autem minimè. Vnde in lege
 etiam naturæ Sarra dixit ad Abraham Gene-
 sis vigesimoprimo capitulo. Eiice ancillam &
 F filium eius, quia non erit hæres filius concubine
 ancille cum filio meo Isaac. Et capitulo viges-
 imo quinto de filijs aliarum concubinarum Abra-
 hæ dicitur: Dedit (inquit) Abraham cuncta

quæ possederat Isaac, filiis verò concubinarum A
 largitus est munera, & separauit eos à filio suo
 Isaac, dum adhuc ipse viueret. Et idco in su-
 pradiçto capitulo solum in genealogia Dauidi-
 ca ponuntur filij naturales vxorum, quos ipse ex
 eis genuerat, & filij concubinarum non nomi-^B
 nantur nisi in communi, quia non erant apti
 regni successioni. Qui verò ex vxoribus erant,
 his verbis enumerat. Nati sunt Dauid filij, ex
 Achinoë quidē Amon primogenitus. Ex Abi-
 gail verò Daniel. Tertius Absalon ex Maaca. &
 Quartus Adonias ex Agit. Quintus Sapha-
 tias ex Abithal. Sextus Ietram de Egla. Sex
 ergo nati sunt ei in Hebron, vbi regnauit septē
 annis, & sex mensibus. Triginta autem & tri-
 bus annis regnauit in Hierusalem, in qua absq;^D
 liberis cōcubinarū, nati sunt ei ex Bersabea filij
 quatuor, Sciammaa, Sobau, Nathan, & Salo-
 mon. Ergo Nathan iste non fuit ille Propheta
 & sacerdos, neque fuit filius Vriæ adoptatus à
 Dauid, vt quidam delirantes nullo certo auiho-^R
 re, aut contrario textu literalī somniant, in hoc
 peiores Philone atque Iudeis qui hoc horrent.
 Sequeretur enim quod Christus non descendisset
 ex vero sanguine Dauid, & quod Lucas dece-
 pisset Christianos, qui naturalē sanguinē Da-^P
 uid per Nathan vsque ad Saluatorem contexuit.
 Vt autem non subiceamus deliberatum contra
 Christum delirantium argumentum, scias quod
 se

- A** se fundant in Prouerb. cap. iij. vbi Salomon dicit quòd fuit tenellus puer coram patre suo, & vnigenitus coram matre sua. Ergo, inquiunt, fuit vnigenitus respectu David, & per consequens alij filij Bersabeæ fuerunt adoptati à David.
- B** Verè vbi Lyra non bene sonat, equidem magistra experientia delirat. In primis negatur istis delirantibus contra Christum & eius scriptorẽ Lucam, quòd Vrias adhuc liberos nunquam habuerit ex Bersabea puella. Secundo negatur ipsi
- C** consequentia, quia ignorauit dialecticam, quia e contrario infertur. Fui vnigenitus coram matre mea. Ergo nullum alium habuit mater mea filium. Non enim dicit fui vnigenitus coram patre meo, sed puer & tenellus quia vltimus ab eo
- D** genitus, & coram matre mea fui vnigenitus, quia ea procurante David decreuit illum successurum in regno quod ad primogenitum pertinebat. Vnde in tertio lib. Regum cap. j. dixit Bersabeæ ad David: Tu, inquit, iurasti mihi quòd
- E** filius meus Salomon regnabit post te. Tertio patet quòd isti falso sibi vendicant nomen sensus literalis, quum in equiuocatione literæ decipiãt seipsos & alios. Non enim diuinæ literæ vnigenitum vocant semper eum qui vnicus genitura
- F** est, sed etiã qui vnicus sit ad successionem. Nam Abraham ante Isaac genuit Ismaëlem, & tamen Deus vocat eum vnigenitũ, non Sarra, sed Abrahæ, Genes. xxij. cap. dicens ad Abraham:
- Tolle

Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis A
 Isaac. Et infra: Non pepercisti, inquit, filio tuo
 vnigenito propter me. Ergo dicas vnigenito tuo
 non Sarrae, & vnigenitus coram matre mea nõ
 respectu patris. Ex quo patet quòd ad sensum re
 pugnantem clare literæ exponant, & catholi- B
 cam atque lucidissimam diuinam scripturam
 & fulgidam non explicent, sed plicent & repli-
 cent, & confundant, & ipsi splendido soli nubes
 & caligines ingerant. Sed his dicendum est, cur
 se sapientes vocent & põtillitores, cum paten- C
 tia & clara scripturæ sacræ loca & cognita ex-
 ponant, imò plicent per ignotiora & occultiora,
 & quæ eadem facilitate contemnantur, qua cõ-
 tra lucidum caliginosius proferunt. Verum ho-
 rum innumeros errores, tum literales, tum pa- D
 tentes, tum in fide Saluatoris periculosos, locis
 suis quibus opus fuit exposuimus atq; redargui-
 mus in commentariis nostris super diuinæ lite-
 ras. Quod verò ad institutum Philonis facit, hoc
 est, quia ex peccato Dauid dictum est illi à Na- E
 than propheta non recedet gladius & discordia
 de domo tua in æternum. Vnde primogenitum
 Amonem interfecit Absalon, qui & ipse diuino
 iudicio percussus interiit, subsequutaq; discordia
 successionis inter residuos fratres, iurauit Da- F
 uid, id est, firmauit decreto, vt recte Philo expo-
 nit, quod minimus inciperet Salomon, inde Na-
 than si Salomonis posteritas deficeret. Morieba-

A tur ergo vnus posteritas alteri, quod decretum
 ferme est de iure gentium, excepto quod David
 instituit vt à minoribus initium fieret, quod &
 de facto iurauit se non reuocaturum, & Ado-
 niam maiorem natu quam erant quatuor filij
B Bersabeæ ab presunto regno deposuit, vt pa-
 tet in primo cap. tertij libr. Regum. Ergo vt ibi
 dicitur à Bersabea: tu rex iurasti mihi per do-
 minum Deum, quod Salomon regnaret, & Da-
 uid respondit: sicut iuravi tibi per Dominum
C Deum Israël, ita fiet, vtique decretum iura-
 mento firmatum insinuat. Quod autem addit,
 per dominum, ostendit non amore carnali, sed
 diuina iussione illud gestum, vt clarius ostendit
 in primo libro Paralipomen. cap. xxvij. quando
D moriturus dixit principibus: Dominus elegit Sa-
 lomnem filium meum, vt sederet super solium
 meum, & dixit mihi: Ego firmabo regnum eius
 in æternum, si perseuerauerit custodire legem
 meam. Quod autem intellexerit illum Salomo-
E nem proiciendum à regno quoad posteros expli-
 cavit in eodem cap. quando Salomoni dixit: Et
 tu fili mi Salomon si quesieris Dominum, inue-
 nies eum, si autem dereliqueris illum, proiciet te
 in æternum. Quod verò filios Nathan Salomon
F fecerit Abiasarim & Maabatim, vt ait Philo,
 ex decreto iam insinuato patet in tertio lib. Re-
 gum quarto capit. vbi scribitur de tribus filiis
 Nathan constitutum Abiasarem fuisse illum
 qui

qui erat adolescentior in ordine. Sic enim scribi A
tur ibi: *Azarias filius Nathan erat super eos,*
qui adfistebant Regi. Cabul verò eiusdem Na-
than filius erat sacerdos amicus regis, & Abia-
sar prepositus domus. Sacerdos hic accipitur pro
præfecto super omnes sacerdotes, ut in ij. lib. Re- B
gum in fine viij. cap. dicitur: Filij, inquit, David
sacerdotes erant. Quod in primo lib. Paral. in fi-
ne xviij. ca. ita in textu exponitur: Filij David
erāt ad manus regis, id est, ad officia Regia, quæ
tria erāt. Primum ut esset super omnes maiores C
regni qui adfistebant ei. Hoc habuit Azarias
primogenitus Nathan. Secundum ut præesset
Zanedrim, id est, collegio sacerdotum & docto-
rum legis, penes quos erat publica potestas iudi-
ciorum, & sceptrum occidendi & viuificandi, D
eligendi reges & deponendi, ut fecit Ioiada pon-
tifex contra Athalias. Et huic præposuit secun-
do genitum Nathan, & ideo dicitur sacerdos,
quia illis præpositus, non ad sacrificandum, sed
ad eos continendum regio iure, & amicus regis, E
ne cum eis contra regem conspiraret. Tertium
officium fratris vel primogeniti regis, ut domus
& familia omnis regia tanquam à primogenito
regeretur, quod est ius successionis. Hoc munus la-
buit adolescentior filius Nathan. Vnde nomine F
dignitatis appellatur ibi ubi scribitur. Præposi-
tus domus Salomonis erat Abiasar, id est, frater
principis, ut diuus Hieronymus & Philo expo-
nunt

A munt. Lucas verò filium hunc Nathan dicit Ma-
 that, id est, donatum successione regni ex dicto
 decreto, ut Philo exposuit. In plurali autē Phi-
 lo & Hebræi vocant Abiasarim & Mathatim
 omnes posteros Nathan, id est, fratres principis,
B & donati tempore ad succedendum, ut Philo
 exponit & exemplificat de fratribus Ioram &
 Ochozæ. Vbi notandum est quòd in iij. lib. Re-
 gum cap. x. dicitur quòd Hyen interfecit fratres
 Ochozæ regis Iuda, quadraginta viros, nō ado-
C lescentes. Et in secundo libro Paralipomenon ca-
 pitulo vigesimo secundo scribitur, quòd erant isti
 principes Iuda & filij fratrum Ochozæ. Quo
 pacto, inquirunt, aliqui erant fratres Ochozæ si
 erant ei nepotes & filij fratrum? Respondetur à Phi-
D lone & veteribus Hebræis, quòd litera dicit,
 quòd erant fratres vel nepotes qui ministrabāt
 ei, videlicet in supradictis tribus officiis regis
 quæ spectabant ad solos successores. Et ideo in-
 quantum erant Abiasarim dicebantur fratres
E & sorores principis & nepotes omnes de linea
 Nathan. In quantum verò linea Nathan susci-
 tabat semen fratris sui Salomonis si deficeret,
 dicebantur filij principis & regis familie Sa-
 lomonis, & non Nathan, quia secundum le-
F gem naturæ atque Mosaicam, qui suscitāt se-
 men fratri suo, etiam nomen eius suscitāt. Vnde
 nunquam dicuntur aut raro filij & posteri Na-
 than, sed Salomonis. Et ideo Ioas & Iosabet eius
 soror

Soror dicuntur esse filij regum ex posteritate Sa- **A**
 lomonis, quum tamen essent ex Ahiasarim &
 Mathatim. Vnde patres fratrum Ochozia dicti
 sunt fratres etiam Ioram patris eiusdem Ocho-
 zia & filij Iosaphat. Vnde cap. precedente dici-
 tur quod Ioram habuit fratres filios Iosaphat, **B**
 quos occidit. Quare autem occidit, dicunt aliqui,
 vt eorum bona possideret, & ne se cieto aliquis
 eorum regnaret. Vtraque caussa partim falsa,
 partim vera est. Prima enim falsa est in eo quod
 dicit vt bona eorum possideret, quia ipse voluit **C**
 solum bona que prater decretum David illis Io-
 saphat concesserat, vt ait Philo. Pro quo nota
 quod pro medietate reddituum regni vivebant
 simul posteri Salomonis & Nathan ex decreto.
 Cuius argumentum est, quia quum decem tribus **D**
 descuerint ab filio Salomonis, ex duabus reli-
 quis Benjamin & Iuda, ex decreto diuino dicto
 per prophetam, sola vna tribus Iuda data est pro
 regno successorum Salomonis, vt patet in secun-
 do lib. Paralipomen. ca. x. vbi dicit quod non est **E**
 sequutus quispiam domum David, prater tri-
 bum Iuda solam. Vnde duas dictiones excepti-
 uam & reclusiuam, prater, & solam adiecit, vt
 intelligas nullo pacto ad regimen & redditum re-
 gis posteri Salomonis pertinuisse tribum Ben- **F**
 iamin, sed solam tribum Iuda. Et si obiiciatur
 quod in capitulo sequenti dicitur, quod rex Iuda
 conuocauit tribum Iuda & Benjamin ad pu-
 gnand

Agnandum contra alias decem tribus rebelles, uti
 que hoc facit pro Philone, quia qui utilitate &
 commodo ac redditibus regni gaudent, etiam
 communi impensa bellare debent. Ergo filius Sa-
 lomonis & fratres eius ex Nathan simul & cō-
B muni impensa bellare debuerunt. rex quidem in
 tribu sua Iudæ ciendo militem, & fratres eius in
 tribu Benjamin. Ex quo patet quod quando que-
 ritur quando impletum fuit decretum diuinum
 quo dixit ad Hieroboam, dabo tibi decem tribus,
C & filio Salomonis vnā solam, quum duæ tri-
 bus sequutæ sint domum David, responsio clara
 est, quia dicit, dabo vnā tribum filio Salomo-
 nis. Nam alteram dederat filiis Nathan fratri-
 bus Salomonis. Vnde patet quod ex decreto Da-
D uid & diuino, ad regem spectabat omnis pensio
 & redditus totius tribu Iudæ. Iosaphat autem
 Rex ex linea Salomonis, pater naturalis Ioram
 & auus Ochozæ præuarius est decretum,
 quia etiam in tribus Iudæ præter alia dona dedit
E filiis suis Abiasarim pensiones cum ciuitatibus
 munitissimis, & Ioram solum constituit regem,
 diminuto redditu, ut scribitur in secundo libro
 Paralipomenon. Et ideo interfecit eos, non ut ha-
 beret bona eorum, quia dimisit ea eorum filiis
F quos non occidit, sed ut restitueretur sibi totus
 redditus. Potest tamen dici, quod illa bona eo-
 rum erant, quia Iosaphat vir sanctus erat, &
 reuelatione diuina videbat finiendam posteri-

tatem Salomonis, iuxta quod dixerat David A
 Salomoni, si non quaſieris Dominum, proiciet
 te in æternum. Et ideo diuino iuſſu potuit muta
 re decretum, & incipere dare ſuſcicatoribus ſemi
 nis Salomonis partem tribus Iuda. Et hoc pacto
 ſaluatur prima veterum reſponſio, quòd interfe- B
 cit filios Ioſaphat ſuos fratres, vt poſſideret bona
 eorum, quæ diuino nutu habere cæperunt in tri-
 bu regia. Partim quoq; verum eſt quòd timuit
 ne ſe eiecto inciperent ſuccedere antequam fini-
 retur poſteritas Salomonis. Quod proſectò cona C
 ta eſt facere Athalia, vt ait Philo, quia vt ſcri-
 bitur quarto Regum vndecimo capite, & in ſe-
 cundo libro Paralipomenon vigefimoſecundo ca-
 pite, eadem Athalia videns mortuum filium ſuũ
 Ochoziam, ſcilicet & ſtirpem Salomonis finitã, D
 interfecit omne ſemen regiũ, filios filij ſui Ocho-
 zia, qui ſcilicet ſucceſſuri erant, & non natura-
 les, quia nullus illi erat, adeo vt nulla ſpes eſſet,
 vt quis amplius regnaret de ſtirpe Ochoziae tam
 naturali quàm ſuſcitatiua ſeminiſ eius ex Na- B
 than, niſi quia infans in cunis Ioas ſeruatus eſt,
 qui fuit trinomius, Elyh, Symeon, & Ioas. Ve-
 rùm aduerte Philonem quia non dicit, fuit pri-
 mus rex trinomius, ſed primus ex Ahiaſarim,
 aliàs eſſet falſum, quia pater eius ſucceſſione P
 Ochozias fuit trinomius, vt patet in ſecundo li-
 bro Paralipomenon, vbi capite xxj. dicitur Ioa-
 ſaphat, & in ſequenti dicitur Ochozias, & qui-
 dam

Adam volunt etiam nominatum *Azariam*. His ita expositis clara est litera *Philonis*, qui reuersus ad tempora dicit: *A* quarto anno *Salomonis* vsque ad deletam posteritatem eius naturalem, sunt anni *CXXVIIII*. Hos annos digerunt per
B tempora Regum eius posteritatis, liber tertius & quartus Regum, & secundus Paralipomenon hoc modo: *Salomon* à quarto anno regnavit annis *xxxvj*. *Roboam* regnavit annis *xvij*. *Abias* regnavit annis tribus. *Asa* autem regnavit annis *vno* & quadraginta. *Iosaphat* regnavit annis *xxv*. *Ioram* regnavit annis octo. *Ochozias* regnavit anno *vno*. *Athalia* regnavit annis septem. Anni verò sequentes vsque ad desolationem sic sunt digesti: *Ioas* primus ex *Nathan* regnavit annis *xl*. *Amasias* regnavit annis *xxix*. *Azarius* regnavit annis duobus & quinquaginta. *Ioathan* regnavit annis sexdecim. *Achaz* regnavit annis sexdecim. *Ezechias* regnavit annis vigintinovem. *Manasses* regnavit annis quinquagintaquinque. *Amon* connumeratis decem absente patre *xij*. *Iosias* regnavit annis *xxxj*. *Ioachaz* regnavit mensibus tribus. *Ioachim* regnavit annis *xj*. *Ioakin* qui et *Elysi Neri*, mensibus tribus, & quarto mense ultro
In *Babyloniā* transmigravit, pro quo *Sedechias* regnavit annis *xj*. & facta est desolatio.

PHILONIS LI. A

BER SECVN-

D V S.

Argumentum.

Secundus libellus Philonis diuiditur in ^B quatuor partes. Prima ponit tempora à desolatione templi vsq; ad Iudam Machabæum. Secunda ab eo vsque ad Herodis tyrannidem, Tertia à tyrannide eius vsq; ad finem legitimi regni. Quarta ab eius suc- ^C cessore vsque ad ætatem suam. Itaque de prima parte sic dicit:

ET à desolatione ad carceres Ioakin, ^D sunt anni xx. & ab eius transmigratio-
ne xxxi. sex annis sequentibus tunc æditus,
Mizmor LXXXVII. in fine autem septimi an-
ni Euil merodach eductum Ioakin de car-
cere in honore habuit, eumq; populus Heri
cognominauit, quòd lucerna David quæ ^E
timebatur extincta: illuxerit, & Mizmor
octogesimus octauus æditus est ad gratiarũ
actionẽ atq; conseruationẽ gẽtis, & celerẽ
missionem Messia. Mox liberato Heri da-
tus est à Deo filius Mesezebel cognomen- ^F
to Salatiel, qui anno decimosепtimo ante
solutionem captiuitatis Barachiam qui an-
no decimosепtimo soluta captiuitate dux
populi

A populi fuit, & ab eo ducatu dictus Zorobabel, anno à transmigratione octogesimo primo, & à desolatione septuagesimo. Præfuerunt autem populo duces ex domo David, & sacerdotes ex Leui seorsum vsque ad
B tempora Asmonai, & de his septuaginta seniores sic in scriptis reliquerunt : Iesu filius Iosedech magnus pontifex cum Barachia Zorobabele filio Mesezebelis filij Heri, ipse est Ioakin, anno primo Cyri venit
C Hierosolymam, qui secundo anno dum iacerent fundamenta prophetantibus Agai & Zacharia, ob mortē Darij Histaspis impeditum est opus, nec adiri potuit Cyrus, qui bello Tamyrico erat impeditus. Successit interfecto Cyro Assuerus priscus Artaxerxes, qui bellum parabat contra Artaxat factionis Tamyricæ fautorem, qui & ad defectionem compulerat Assyrios, Medosque ac Persas, & Assuerus intra Babyloniam sese continebat. Ad eum Iesu pontifex, quia duces Syriæ contra Hebræos scripserant, se contulit, relicto in pontificatu anno duodecimo Assueri filio Ioakin qui & Elyh. Ergo quia eo anno
F erat Assuerus occupatus bello, non est auditus Iesu. Victor cum sequente anno missum à se Holofernem à Iudæis truncatum audisset, edicto publico vertit templum

erigi. Successerunt duo filij eius, qui de im-
perio cōtendentes, Dario Longimano qui
votum relaxandi edictum patris emiserat
vij. mense victoria cessit. Anno eius primo
reuerfus Iesu hortantibus iisdē prophetis
ædificare templum annixus est. Gessit er-
go Iesu pontificatum primū vsque ad duo
decimum annum Assueri prisci, annis sex
& xxx. Ioakin filius in eius absentia annis
viij. Is & Iudith gesta conscripsit, & anni-
uersariam liberationis memoriam quo-
tannis agendam instituit. Idem Iesu reuer-
sus prosecutus est pontificatum annis xx.
vsque ad xx. annum Longimani, natus an-
nos xxx. & centum, Et successit Ioakin, itē
secundo pontifex, annis xlvij. vsque ad xij.
annū magni Artaxerxis Assueri, qui gesta
Hester scripsit, & memoriam Phurim in-
stituit, hortante illum per literas Mardo-
cheo, qui x. & viij. annis ætatem Isaac supe-
rauit. Tertius pontifex successit Eliahib,
annis vno & xx. vsq; ad xxxij. magni Ar-
taxerxis: Hic primus posuit Hierosolymis
portam gregis. Quartus pontifex Ioada
gessit pontificatum annis xxij. & totidem
Ioatham vsque ad finem Ochi Artaxerxis. F
Ultimus sub Persis fuit sextus pōtifex Iad-
dua annis x. Princeps verò ex domo Na-
than primus Simeon qui & Ioas. Rursus
Leui

- A** Leui qui & Amasias, item Iesu qui & Ezechias, Hic quoq; qui & Manassès, Hi ante captiuitatem. Porro in captiuitatis solutione Zorobabel primus præsuit annis viij. & l. Resa Mysciollā vj. & lx. Ioanua Ben Resa iij. & l. Iudas primus cognomine Hyrcanus xiiij. Ab Alexandro verò ad Asmonaim pōtīfices vsque ad Iudam, Onias priscus annis xxvij. Simō priscus xij. Eleazarus Antiochi Theos inimicus xx. Manassès
- C** Seleuco Gallinico amicus xxvij. Simō Istus honoratus à Magno Antiocho xxvij. Onias huius filius à Seleuco spoliatus templo xxxix. Hunc sequitur Iudas Asmonai. Duces verò ex domo Dauid vsque ad dictum Iudam fuere Iosephus primus, annis vij. Abner Semei xj. Elyh Matathias xij. Asar Maat ix. Nagid Artaxat x. Agai Helly viij. Maslot Naum vij. Amos Syrach xiiij. Matathias Siloa x. Iosephus iunior Arsēs, honoratus à Ptolemæo lx. Ianneus secundus Hyrcanus præsuit annis vj. & x.
- E**

Plura memoratu digna dicit, Primò quia distinguit annos transmigrationis spontaneæ à de solatione & captiuitate inuita totius regni. Et de viriusque distinctione atque gestis scribitur in fine quarti libri Regum & ij. Paralip. & de vtraque est vaticinium Hieremiæ cap. xxxiiij.

ubi in fine contra Sedechiam dixit, & solitudi- **A**
nem atque desolationem vocauit dicens: Reducā
Chaldaeos in ciuitatem hanc, & praeliabuntur
contra eam & capient eam, & succendent igni,
& ciuitates Iuda dabo in solitudinem, quia nō
erit habitator. Quomodo autem sit impletum **B**
scribitur in eodē libro Hieremie à cap. xxxvj.
vsque ad xl. & in fine Vaticiniū eius, & in fi-
ne quarti libri Regū, & secundi Paralip. Eius-
dem desolationis vaticinium, & quantum tem-
poris duratura esset desolatio, expressit capitulo **C**
vigesimoquinto, hoc modo: Nabugdonosor regem
Babylonis seruum meum adducam contra ciui-
tatem istam & habitatores qui circū eam sunt,
& interficiā eos, & ponam in solitudines sem-
piternas, & erit vniuersa terra eius in solitudi- **D**
nem & in stuporem. Et seruient omnes gentes
istae regi Babylonis septuaginta annis. Quū-
que impleti fuerint septuaginta anni, visitabo
iniquitatem Regis Chaldaeorum, & reliqua. Ex
quo sequitur Philonem recte posuisse septuagin- **E**
ta annos desolationis & solitudinis non trans-
migrationis, vt quidam inconsiderate scribunt.
Quos etiam annos desolationis non transmigra-
tionis vocauit doctissimus Daniel propheta no-
no capitulo dicens: In anno, inquit, primo Da- **F**
rū filij Assueri de semine Medorum qui impe-
rauit super regnum Chaldaeorum anno regni
eius, ego Daniel intellexi in libris vnum an-

- A** norum, de quo factus est sermo domini ad Hieremiam prophetam, vt compleretur desolationis Hierusalem septuaginta anni. Et quia clara est litera, idcirco omnem aliā expositionem probatam ab obscuriori, negamus. Et hoc de primo.
- B** Secundo notandum est quòd Philo digereit annos vnum & nonaginta supra centum à primo anno Monarchiæ Cyri & Darj vsque ad magnum Alexandrū, per sex pontifices, quos etiā Neemias enumerat capitulo duodecimo, dicens:
- C** Iesu sacerdos genuit Ioakin. Ioakin verò genuit Eliasib patrem Ioadæ. Ioathan fuit pater Iedduæ, & filius Ioadæ. Hos, vt ait, etiam septuaginta seniores memoria produnt, siue septuaginta seniores intelligat Zanedrim, siue septuaginta interpretes, qui etiam (vt ait) enumerat totidem annos à duce Zorobabel vsque ad Iudam primū Hyrcanum de domo Dauid. Rursus per pontifices Lenitici generis & duces Dauidicos colligūt dicti seniores annos quatuor & septuaginta supra centum, ab Alexandro vsque ad Iudam Machabeum. Et quia ipse Philo digereit singulorum nomina & annos, idcirco legantur in textu. Tertio notandum, quòd solus Philo habuit chronographiam annaliū quatuor monarchiarum, vt in emendatione chronicarum videbitur. Et ideo solus ipse in temporibus ex Hebræorum scriptoribus recipitur. Quinetiam non per opiniones, vt Iosephus, sed etiam septua-

ginta seniorum testimonio vsus certissima scri- A
bit. Sed de his haecenus. Vltimo excurrenda est
litera Philonis, si quid obscurum est elucidan-
dum. Carceres Ioa^kin iniusti fuerunt, quia sub
fide publica sese cum suis potestati magni Na-
bugdonosor permisit, & post lapsum temporis il- B
lum in vinula coniecit, & idcirco illum tanquā
iniuste ibi positum, filius magni Nabugdonosor
cognomine Euil Merodach, & nomine Amili-
nus, eduxit & honorauit, vt scribitur in ii. li-
bro Regum, cap. xxiii. & xxv. & in ii. Para- C
lip. cap. vltimo. Quod verò Hebraei *Metimor*, id
Latini dicunt Psalmum, & Psalmus octogesi-
mus septimus est Psalmus Domine Deus salutis
meae, editus & decantatus sex annis quibus Ioa-
kin fuit iniuste in carceribus, & sequens Psal- D
mus quando fuit ab Euil merodach, liberatus,
ad quem sensum literalem nos exposuimus in
commentariis super Psalterium. Neri appellat
etiam ipsum Lucas Euangelista patrem Sala-
thielis, cui nomen propriū fuit *Mesezebel*. Huic B
fuit Barachias filius, qui à principatu cogno-
minatus est Zorobabel, id est, princeps captiui-
tatis Babel. Porro Zorobabel genuit Resa, &
libro secundo Paralipomenon cap. iij. Miscioll-
lam. Porro breuibus ponit genealogiam Nec- F
mias tertio capite dicens: Et iuxta eum aedifica-
uit *Metisciollam* filius Barachiae filij *Mesezebel*.
De bello Tamyrico Philo sequitur veram hi-
stor

Astoriam Persarum & Metasthenis Persæ chronographi, & asserit post mortem Darij interfectum & non ante, vt somniauerunt Herodotus & Eusebius noster. Et hoc est quod significat Esdras cap. iij. & iiij. quod licet Darius & Cyrus adepta monarchia soluerint captiuitatē Babyloniam quam ibi inuenerunt, & dederint licentiam reponendi templum, tamen fuit impeditum à vicinis ducibus Cyri omnibus annis Cyri, post eum secutus Artaxerxes publico edicto

Cprohibuit, hoc addens quod semper ciuitas illa rebellarat contra Reges, quia scilicet interfecerat scemina Holofernem principem suū existente pontifice Ioakin, suffecto apertē Iesu, vt Philo scribit, & in libro Iudith commemoratur. Et

Dnon te moueat quod iste Assuerus vocetur Nabugdonosor in libro Iudith, quia vt ibi dicitur, & Philo scribit, Artaxat inuaserat Monarchiam, tenebātque Assyrios, Medos & Persas, & iste Assuerus solam Babyloniam, vbi Rex

Ecommuni appellatione dignitatis vocatur Nabugdonosor, vt in Aegypto Pharaō, Roma Papa. Et Iudei quidem iuniores festum agunt triumphi Iudith, & librum habent dubium propter nomen Nabugdonosor. Perdiderūt enim omnem

Fsapientiam quam sui habuerant, & Philo ex authoribus certissimis septuaginta sanctis senioribus tradit. Et ob id ecclesia recipit eum, & facit argumentum apud veteres Iudæos & Christianos

stianos, licet non apud modernos Iudeos, quibus A
 etiam ipsa lux veteris testamenti ferme obscu-
 ratur, sed de his aliàs. Vocabulum verò Zane-
 drim, quia sepe occurrit, interpretatur à Talmu-
 distis, collegium sceptri & publicæ potestatis to-
 tius regni, quæ erat penes septuaginta seniores
 ex principalioribus de tribu Iuda & aliarum
 tribuum, quibus vnus rex præerat, & loco eius
 Salomō ex decreto David & Dei posuit Ma-
 tathim vt exposuimus. Dicūt autem Talmudi-
 stæ in libro Zanedrim, quod hoc erat publicum
 sceptrum institutum à Deo in deserto Numeri
 ij. cap. vbi Deus instituens regimen totius po-
 puli ad Moysen: Congrega, inquit, mihi lxx. vi-
 ros de senioribus Israël quos tu nosti quod senes
 populi sunt & magistri, & duces eos ad ostiū
 tabernaculi fœderis, faciēsque ibi stare tecum.
 Et descendam & loquar tibi, & auferam de spi-
 ritu tuo tradāque eis, vt sustentent onus po-
 puli tecum, & non tu solus graueris. Super hoc
 sceptrū erat tribus Iuda & Rex, sicut & Moy-
 ses. Vnde Zanedrim erat collegium publici re-
 giminis & potestatis quibus vnus præerat. Et hi
 dicuntur vsitato veteri vocabulo senes siue vete-
 res. Romana verò lingua Senatores, Aramea
 & Etrusca Lucū, vltima syllaba habente ac-
 centum, & Græce ἡγόντες καὶ πάλαιοι. Porro
 etiam est opus vt sint magistri, id est, verbi stæ,
 cuius verbo pareatur, quos Romani à verbo &
 dicto

A dicto imperioso Dictatores vocant, & communi vocabulo vnico Magistratus. Ergo collegium publicæ potestatis etiam apud Hebræos vetustissimos dicebatur Senatoriū magistrale, apud Romanos Senatorium dictionale, apud

B Etruscos Lucumonū, apud Græcos γερουσία & Palæologum. Vnde nomina importantia publicæ potestatem apud veteres composita inuenimus ex duabus dictionibus, quarum altera vetustatem & senium, altera verbum & rationem imperiosam importet, vt apud Hebræos Zanedrim, apud Romanos senatus decretum, apud Græcos Palæologum, à palæos vetus, & logos ratio & verbū, apud Etruscos Lucumonium à lucu vetus, & moni ratio & verbum. Et tandem

D verbum veterum verbum siue dictatura. Quare à loco & argumentatione non modo à vetustissimo more, verumetiam ab inexpugnabili & semper inuicta interpretatione, eadē sunt apud Romanos Senatus decretum & verbum quæ

E apud Talmudistas Zanedrim, & apud Græcos Palæologum, & apud Desyderium Regem Viterbum, & apud Etruscos Lucumonium De his hætenus. Quod verò Philo scribit Mardocheū superasse Isaac annis x. & viij. significat eundem Mardocheum vixisse annis duo de ducentis, quia Isaac vixit annis viginti & ducentis, vt patet Genesis capite trigesimoquinto. De regibus verò Nathanicis ante captiuitatis

libe

liberationem, & ducibus post liberationem, siue A
nomina, siue cognomina vsque ad Iudam Ma-
chabæum conueniunt Lucas Euangelista, &
Philo, & in multis Iosephus, inter quos præci-
pui fuerunt Iosephus Arses, & Ianneus secun-
dus Hyrcanus amici Ptolemæi, de quibus etiam B
in temporibus Ptolemæi Eusebius notat dicens:
Iosephus vir inter suos nobilis legatus à Iudæis
ad Ptolemæum missus, quæ familiaritatem eius
ob plurima in eum meruisset obsequia, dux Iu-
dææ & regionum finitimarum instituitur. Et C
de filio. Hyrcanus, inquit, Iosephi ducis Iudææ
filius, scilicet post mortem patris quum ad Ptole-
mæum perrexisset, honorificè ab eo susceptus est.
Verum fratris eius contra eum seditione mota,
magnarum calamitatum Iudaicæ genti causa D
extiterunt Hæc Eusebius ex Clemente & Ta-
tiano & Aphricano. Asmonai Hebraicè, sed
Latinè dicitur pugnax & vulgo palladinus
ab armata Pallade, Græcè verò Machabæus.

Hæc de prima parte.

DE PARTIBVS TEMPO-
RVM, SECUNDA, TERTIA,
ET QVARTA.

Argumentum.

I Am primus libellus Philonis percurrit
tempora ab Adam vsque ad spontaneam
dedi

A deditiōem atque transmigrationē Neri,
 qui & Ioakin. Secūdus quoque libellus ab-
 soluit primam temporū partem à desola-
 tione vsque ad Iudam Machabæum. Nunc
 prosequitur tempora aliarū partiū libelli,
 B à Iuda Machabæo ad tyrannidē Herodis,
 & ab ea ad legitimū principatum, à quo ad
 suam ætatem Philo sic prosequitur dicens:
Philo.

C Mox sequuti Asmonai simul cū pon-
 tificatu etiam ducatum à domo Da-
 uid subriperunt, vnde orta inimicitia &
 simultas, Iudas Asmonai correptis armis
 contra Antiochum illustrem & filium eius
 Eupatorem atque Demetriū, præfuit annis
 D v. Ionathas eius frater xix. Simon ab Antio-
 cho Sidete immunitate donatus, præfuit
 annis viij. Iohannes Hyrcanus priscus præ-
 fuit ex Asmonaim annis xxvj. Aristobolus,
 vno. Ianneus Alexander xxvij. Eius vxor
 E Alexādra ix. vltimus Hyrcanus xxxiiij. qui
 captus à Parthis relicta vxore ac filia &
 eius fratre Aristobolo, mox Herodes iu-
 bēte Senatu Romano inuitis Hebræis re-
 gnū tyrannicū iniit sumpta sibi vxore filia
 F Hyrcani capti à Parthis, & declarato filio
 eiusdem Hyrcani Aristobolo pontifice, vt
 Iudæorum animos ad se inclinaret. Su-
 stulit autem ex filia Hyrcani sibi vxore
 filios

filios duos. Sed cum anno xxvj. tyrannici **A**
 regni sui Herodes reuersum focerū Hyr-
 canum aduerteret, more prisco regis salu-
 tari ab Hebræis, illū sibi focerum iocrum-
 que atque filiam sibi vxorem, & duos ex ea
 susceptos liberos, & Aristobolū interemit, **B**
 bienniōque post Hebræos multis calami-
 tatibus afflixit. Anno verò xxx. principatus
 sui tyrannici, Zanedrim ex domo Dauid
 deleuit, & Annaleum quendam atque Za-
 nedrim ex Proselitis suffecit, qui vimium **C**
 in lege videbantur eruditi. Tum & Salo-
 men sororem suam & virum eius de tribu
 Iuda. Itémq; proprium filiū, quem ex vxore
 eiusdem tribus susceperat interfecit, quòd
 diceretur iam in lege promissus **CHRI-D**
S T V S natus. Fessi tandem Hebræi, vltro
 ipsi ac eius posteris regnum obtulerūt, iu-
 rantes in fide ipsius ac posterorum sese per-
 mansuros. Regnauit hic primus Herodes
 Ascalonita tyrānico principatu, annis tri- **E**
 ginta vno, & legitimo sex. Et filius eius Ar-
 chelaus, annis nouem. Herodes autem Te-
 trarcha, annis vigintiquatuor: cuius vigesi-
 moprimo anno Legatus à nostris Iudæis
 ab Alexādria missus adolescens eram. Se- **F**
 quutus est hunc Agrippa priscus, annis se-
 ptem. Agrippa iunior, annis septem & vi-
 ginti. Et Agrippinus, qui & Agrippa vlti-
 mus

A mus, annis triginta, vsq; ad hunc vltimum annum ætatis meæ decrepitæ.

Quot fuerint Antiochi Reges Syria & Asia post magnum Alexandrum, lucidè enumerat Eusebius de temporibus, & nos in emendata
 B chronographia posuimus. Sunt autem anni à Iuda Machabæo vsque ad tyrannicum principatum Herodis cxxix. vt hic enumerat Philo. Duobus annis minus regnasse Asmonai Iosephus tradit, id est, viginti septem supra centum.
 C Talmudistæ verò in libro Aaboda Zara, in distinctione quæ incipit Lipsne Idiem, aiunt: Rabi Iocep tradere Asmonai regnum durasse annis tribus & centū, videlicet vigintisex minus quàm ponat Philo. Sed dicendum quòd Io-
 D cep dicit regnum, scilicet pacificum. Nam vigintisex annis pugnatum est, à Iuda quidem Machabæo quinque, & Ionatha decem & nouem, & à Simone duobus. Nam tertio anno immunitatem ab Antiocho Sidete accepit. Et ideo con-
 E cordat Iocep Talmudista & Philo, Iosephus verò in temporibus reiicitur, quia tam in diuinis literis quàm gentilibus inuenitur quoad tempora erroneus. Nam libri Machabæorū, qui absq; temporibus scripti erant, & gesta, & sub quibus regibus acta erant, apud veteres habebantur: Iosephus tempora adiiciens, apocryphos reddidit, quia ponit Antiochum illustrem regnasse anno centesimo trigesimo septimo post Alexan-

drum, ut in primo libro Machabæorum primo A
capite scribitur: qui tamen regnavit anno cen-
tesimo quinquagesimo tertio, ut patet in annali-
bus Græcorum per singulos Reges Asiæ & Syriæ
post Alexandrum, quos Eusebius de temporibus
eruditè notavit. Hæc est autem una maxima B
Metasthenis & Chronographorum, quod omnis
author reiicitur, qui præter annales quatuor
Monarchiarum de temporibus scribunt, quia
in eis est publica temporum per singulos reges
digesta fides. Porro Herodes regnavit tyrânico C
principatu annis uno atque triginta, & sex le-
gitimo principatu. In summa regnavit annis
triginta septem, ut omnes concedunt. Ab eo au-
tem per successores usque ad annum quo hæc scri-
psit Philo, supputantur anni septem & nona- D
ginta. Ergo regnatum est in domo Herodis le-
gitimo principatu, annis centum & quatuor.
In supradicta verò distinctione Talmud. uno
minus supputat Rabi Iocep, dicens: Regnum
Herodis duravit stante templo, annis centum E
tribus, ubi glosa Rabi Selamo dicit, cum trigin-
ta annis Barcozbe cum Agrippa, quod est fal-
sum, quia Barcozban cæpit cum Agrippa re-
gnare anno ultimo Agrippæ, cum quo rebel-
lauit Romanis, à quibus hostis iudicatus fuit. F
Et ideo quia in illa distinctione non ponit Io-
cep, nisi annos quibus regnatum est vel legitime,
vel pacifice, idcirco sustulit ultimum annum
Agrip

A Agrippæ ultimi, quem Philo vocat Agrippinum: & ita remanent anni regni legitimi Herodiani centum & tres, vt verè ponit Iocep. Si verò volumus scire quantum regnauerit falsus Messias, quem ipsi Talmudistæ vocant Bencoxban, siue Bencoxban, id est, filium mendacij, quia decepit eos, utique hoc pacto sciemus. A trigesimoprimo anno Herodis vsque ad vigesimumnonum Agrippini, numerantur à Philone atque Talmudistis anni centum & tres. Cæpit autem legitimus principatus Herodis, eius regni anno trigesimosecundo, qui erat Octauiani Augusti annus quadragesimusecundus, vt per Olympiades probatur, & Eusebius optimè annotauit. Quare eo anno verè fuit ab-

D latum sceptrum de tribu Iuda, quia natus fuit qui mittendus erat Messias. Si verò ab hoc anno quadragesimosecundo Octauiani, qui erat primus legitimi principatus Herodis, numere-

E mus vsque ad vigesimumnonum Agrippini supradictos centum & tres annos, utique perueniemus ad quintum annum Traiani Imperatoris. Ergo sequente sexto anno Traiani cæperunt simul regnare Agrippinus & Bencoxban. Porro ut ipsi Talmudistæ atq; Latina historia docet, & Eusebius de temporibus diligenter annotat, anno Hadriani xvij. Bencoxban ingētissima clade cū Hebræis à legionibus Romanis accepta deletus est. Quare Bencoxban regnauit falsi Messie

nomine annis triginta vno cum Agrippino, A
quia totidem supputantur à sexto Traiani, qui
imperauit annis decem & nouem vsque ad suc-
cessoris sui Hadriani annum decimumseptimū.
Si quis verò curat intelligere gēsta huius falsi
Messiæ, querat à Talmudistis, & legat Euse- B
bium cum Ecclesiastica hīstoria. Quæ tempora
Philonis supremo studio memoria sunt retinen-
da, cum quia plurimū valēt ad chronographiam
emendatam, tum præcipuē ad emendatē atque
irreuincibiliter differendum de septuaginta heb- C
domadibus Danielis, tum vel maxime ad intel-
ligendas diuinas literas, & pro comprobandis
veri Messiæ temporibus. Nunc percurrēda est
Philonis litera. Ait enim quòd susceptus prin-
cipatus fuit caussa simultatum. Nam duces Da- D
uidici depressi quidem iure irascebantur. Et Phi-
lo quidem nō ponit qui successerint ex domo Da-
uid, quia studuit tempora per duces notiores ex-
primere. Quidam verò Iudai in primitiua ec-
clesia fingentes se Christianos, vt obscurarent E
genealogiam Christi, quam Lucas & Mat-
theus claram exponunt, potissimē Lucas qui ait
Ianneo successisse Melchi, & Melchi successisse
Leui patrem Mathan & auum Elyh siue Ioa-
kin, transmutatis nominibus dixerunt Panter F
pro Melchi, & Bar panter pro Leui, & quòd
Elyh quasi alter à Ioakin fuerit pater Ioseph. Le-
galis per suscitationem fraterni seminis. Contra
quos

A quos Hieronymus de ortu beate Virginis scribens : Quid, inquit, Pantheris & Barpanteris & fraterni seminis suscitatione opus fuit ad genealogiam Mariæ quæ clara est, nisi quia falsi fratres sub specie angeli lucis ad eludendum Evangelia, quasi illa expositura hæc finxerunt, ubi euangelista Lucas, & sanctorum traditio Syrorum, sicut Philo & Lucas clarissimè descripserunt. Quinetiam & ubi Lucas tempora non colligit, & Philo definit, ipsi ea clarissimè inferunt, dicentes: Vixit autè Melchi filius Iannei annis xxv. & genuit Leni, qui quadragenarius genuit Mathan. Hic agēs annū xxxvj. genuit Ioakin, qui & Elyh, patrem quidem naturalem Mariæ & legalem Ioseph. Anno autè xlvj. natura sterilis genuit Mariam, Quæ & ipsa decimoquarto ætatis anno peperit Salvatorem. Verùm contra Evangelia angelus Sathane se transfigurat in angelum lucis. Hæc Hieronymus. Si numeres lector à Melchi ad xiiij. annum beatæ Virginis, equidem annos clxj. supputabis, & totidè à Iuda Machabeo ad xxxij. Herodis. Quare primus annus quo legitimè sceptrum de Iuda sustulit. Herodes, idem fuit & primus nati Salvatoris. Porrò de institutione tyrannica Herodis, & grassatione atque crudelitate in suam sororem socrum, socerum filios & cognatos, partim in Iosepho, partim in Petro Comestore, & aliis legimus, quæ etiam Eusebius

studuit in temporibus annotare. De Zanedrim A
 verò deletionem Hebræi scribunt in Talmudist. in
 libro Baba Bathra, in distinctione Assurafin.
 Herodes inquit, Ascalonita seruus fuit Asmo-
 naim, qui suscepto per vim regno, interfecit vni-
 uersos Zanedrim septuaginta iudices, vno re- B
 seruato Baba filio Bota, cui eruit oculos. Porro
 de filio interempto Macrobius in Saturnalium
 secundo meminit, dicens: Augustus quum au-
 disset inter pueros quos in Syria Herodes rex
 Iudæorum intra bimatum iussit interfici filium C
 quoque eius occisum, ait: Melius est porcum He-
 rodæ esse, quàm filium.

Vltima pars libelli Philonis.

S Equitur libellos duos supradictos pars D
 tertia, quasi quodam epilogo confirma-
 tiuo eorum temporum quæ supra exposuit
 Philo monens lectores, siue illam Philo,
 siue alius subscripserit. Hæc his verbis ex-
 primitur:

E XPLICIT breuiarium temporum Philo- B
 nis eruditissimi historici Hebræi, qui
 asserit in historiis suis omnia tempora
 quadrasse ad veros annales quatuor mo-
 narchiarum, qui soli & emendatissimi ha- F
 bentur, quos soli & maximè primi, retule-
 runt ex Chaldæis Berosus pro monarchia
 Assyriorum, & Metasthenes Persa histori-
 cus

A cus in annalium indiciis pari forma ait ex
 Græcis eos solos se persequuturum, qui an-
 nales Græcorum sequuti sunt septuaginta
 seniores interpretes vsque ad Ptolemæum
 & Asmonaim, inde Romanos qui tempora
 B sua diligentissimè conseruauerunt.

Verba tamen sonant alium hæc apposuisse ex
 libris historiæ eiusdem Philonis, in quibus
 ait eundem Philonem probasse tempora sua id-
 circo esse emendatissima, quia non per opinionem
 C suam vel aliorum priuatorum historicorum, sed
 publicam per fidem annalium quatuor Monar-
 chiarum suam chronographiam conscripsit, qua-
 rum singula suum habet probatum authorem.
 Nam Chaldaeorum annalium probatus author
 D ex Chaldeis sumitur, inter quos enitet Bero-
 sus. Porro Persarum & Medorum annalium
 itidem probatus author ex Persis sumitur, in-
 ter quos effulget Diocles & Metasthenes Per-
 se historici. Caue quum legis Petrum Comesto-
 E rem super Daniele, quia ibi corrupta ortho-
 graphia scribitur Diocles & Megasthenes,
 pro Deiocles & Metasthenes: quia primi sunt
 au-ctores Græci, sed secundi Persici & Medi.
 Ab Alexandro verò vsque ad Asmonaim se-
 F quuntum se dicit septuaginta interpretes, quia hæ-
 eruditi erant in annalibus Græcorum. A Ma-
 chabeis verò, quia iam inierat Hebræi societate
 cū Romanis, ut gesta Machabeorū indicat, id-

circo annales Romanorum Philo ab eis sumpsit, A
 qui tempora sua summo studio per annuos con-
 sules absque errore conscribebant, vt patet in
 Liuiio, qui emēdatē tempora digessit per regulos
 Latinos ab Aenea ad Romulum, & per Roma-
 nos à Romulo ad Tarquiniū superbum, & per B
 annuos magistratus à Bruto primo consule ad
 Cesarem. Ex his patet, qui authores in tempo-
 ribus suscipiendi sunt, & qui reiiciendi. Et qui-
 dem in monarchia Assyriorum à Nini atauo
 Gyge prisco, vsque ad ipsum Ninum Berosus C
 Chaldaeus præeminet, & qui descriptam à Semi-
 ramide columnam sequuntur Xenophon. Ar-
 chilochus, vtrique Græci: itemq; Latini Cato de
 originibus, Fabius Pictor, Sempronius, & qui
 de temporibus aurei seculi ante Ninum conscri- D
 bunt. Deinde à Nino vsque ad Sardanapalum
 duo soli recipiuntur, videlicet Berosus, vt dixi-
 mus, & Eusebius, quia ipsum sequitur in eius
 monarchiæ annalibus. Reiiciuntur autem in ea
 Paulus Orosius ex Latinis, & Iustinus atque E
 Trogus, quia ab his annalibus deuiant: & eadē
 ratione ex Græcis Herodotus, Hellanicus, Xeno-
 phon, & qui eos sequuntur. Quinetiā & ipsum
 Ctesiam Guidium, quanquam in multis aliis in
 precio habitum, tamen in temporibus huius mo- F
 narchiæ reiiciunt Chronographi, non modò quia
 ab eius annalibus discrepat, verum etiam quia
 nomina regum & singulorum tempora non di-
 gerit

A gerit, vt significauit Diodorus Siculus in tertio libro, dicēs: A Nino ad Sardanapalum triginta numero reges tenuerunt imperium Assyriorum annis mille trecentis & sexaginta, vt Ctesias in secundo libro scribit, qui nomina regum, quātoq;
B quisq; regnauerit tempore non digessit, quamuis memoret auxiliū Priamo missum à Tautamio Assyriorum rege. Post Assyriorū monarchiam sequuta est secunda Medorum atque Persarum, vsque ad Alexandrū, cuius annales digesserūt
C Deiocles & Methastenes Persæ. In patre verò ab Arbace vsque ad Cyrum, ex eiusdem monarchiæ annalibus retulit supradiētus Ctesias Guidius, vt fragmentum eius indicat, & Diodorus in tertio lib. cōmemorat. Quare, quoniam ab his
D annaliū Persicæ Monarchiæ veris authoribus deniāt Herodotus, Eusebius, Tatianus, Iosephus, Clemens, Aphricanus, & Porphyrius, idcirco negantur in tēporibus eiusdem monarchiæ. Re-assumitur tamen Eusebius in tertia monarchia,
E quia digere fideliter annales Græcorū, regumq; Asiæ atque Syriæ ab Alexandro ad Pompeium. Et similiter recipitur in quarta monarchia, quia sequitur annales Dictatorum & Imperatorum & Consulū Romanorum. Sed de his
F clarius tractabitur in emendatione chronographiæ nostræ. Nunc satis est nosse ad quadram diuinarum literarum, & quatuor monarchiarum Philonis Breuiarium temporū, & quidem

vtilissimum traditum esse, & occasionem respon- A
 dendi Christianis tribuisse, præcipue ad argu-
 menta Iuliani Apostata & aliorum heretico-
 rum, vt author est Hieronymus. Nam quum
 obiicitur falsa scripsisse Euangelistas, quia scri- B
 bunt Zorobabelem & Salathielem in duabus
 distinctis lineis naturalium posteritatum Salo-
 monis & Nathan, negatur assumptum, quia so-
 lum in linea Nathan inueniuntur, vt patet ex
 supradictis. Et ideo tam Maria quam Ioseph de
 domo David per Nathan venerunt. Quod ve- C
 rò obiicit, Euangelistas sibi mutuo aduersari,
 quum dicatur ab vno Ioseph filius Iacob, ab al-
 iero filius Elyh, vtique nulla est cōtrarietas, si di-
 catur: Ioannes est filius Petri naturalis, & est fi-
 lius meus legalis, quia habet filiam meam vxo- D
 rem. Quoto enim gradu mihi est consanguinea
 filia mea vel neptis, toto est mihi affinis vir ea-
 rum. Vnde & neptis meæ virum, voco nepotem
 meum. Et hoc est quod Hieronymus dicit, quod
 Ioseph fuit filius Iacob genitura, & Elyh seu E
 Ioakim lege vxoria. Quod si dicis: Quid ad ge-
 nealogiam Christi Ioseph? Plurimum equidem, nō
 ad significandū quod Saluator fuerit filius eius,
 sed quod Maria erat ex tribu Iuda, vt ait glos.
 ordin. propter præceptū legis Num. vlt. cap. vbi F
 sic dicitur: Omnes viri ducēt vxores de tribu &
 cognatione sua, & cunctæ feminae maritos de
 eadem tribu accipiet, vt hereditas permaneat in
 famil

A familiis. Et hæc lex, vt ait Talmudista, obligat
 solum primogenitos ad quos spectat hereditas,
 quia ea lex facta fuit propter filias Salphaat &
 familiarum succedentium in hereditate, vt pa-
 tet in dicto cap. atque lege. Beata autem virgo
B fuit primogenita Ioakim sterilis, & Ioseph pri-
 mogenitus Iacob. Et idcirco necessaria illatio est
 ex lege, vt quoniam Ioseph ex tribu Iuda & co-
 gnatione Dauidica extitit, vtique & beata vir-
 go fuit ex domo Dauid & tribu, quia in lege
C vtrunque ponitur: Omnes, inquit, viri acci-
 piat vxores de tribu & item de cognatione sua.
 Ergo Iosaba filia regis Ioram, quia nupsit Ioia-
 da pontifici alteri à tribu & cognatione sua, nõ
 fuit primogenita Ioram. Quòd si obiiciat hereti-
D cus, quia in j. Para. iij. ca. nullus inuenitur filius
 Zorobabel, qui dictus sit Abiut, vt Matthæus
 Euangelista scribit, respondet Hieronimus, quòd
 sicut Misciollam ibi ponitur sine cognomine, ita
 & Ananias. Et sicut Misciollam primogenitus
E cognominatus est Resa, quod Lucas posuit &
 Philo expressit, ita alius filius Zorobabelis fuit
 binomius & dictus est Ananias & Abiut,
 quod vtique vsitatissimum est in diuinis literis.
 Quia ergo tēpore Apostolorum erat cunctis co-
F gnitum Ioseph atq; Mariam esse ex tribu Iudæ
 & cognatione Dauid, idcirco Apostolus pro
 principio à cunctis concesso semper arguit con-
 tra Iudeos, dicens & presupponens, pro ma-
 xima

xima manifesta ad Hebræos septimo capitulo: A
Manifestum est, inquit, quòd ex tribu Iuda
Dominus noster ortus est. Et in primo capitulo
ad Romanos: Factus est Iesus ex semine David
secundum carnem: Quod verò obiicitur, quia
Apostolus dicit ad Timotheum, vt denuntiet B
quibusdam ne doceant aliter, aut intendant fa-
bulis & genealogiis interminatis, & ad Titum:
Stultas, inquit, deuota quæstiones, & genealo-
gias, & cõtentiones & pugnas legis deuota, quia
sunt inutiles & vanæ: utique his respondetur, C
quòd ipsa verba Apostoli declarant scipsa, quia
loquitur de genealogiis & pugnis intermina-
tis, fabulosis & inutilibus & vanis. Et ideo non
loquitur de Genealogia Christi quæ erat termi-
nata, manifesta & clara, vt ipse dicit ad He- D
bræos, & Euangelistæ pro clarissimo & certis-
simo tunc fundamento fidei in ipsa prima fronte
Euangelij posuerunt. Neque erat fabulosa, sed
vera: neque vana & inutilis, sed supremè ne-
cessaria, quia si Christus non fuit de cognatione E
David, utique nec Messias. Non potest autem
bene intelligere beatum Paulum in his locis, nisi
quis nouit vanitates Pharisæicas Talmudicas
etiam in primitiua ecclesia, quas nos ad plenum
retulimus in commentariis nostris super episto- F
las beati Pauli, & super Prophetas atque alios
libros. Sed pauca adducemus pro his vocabulis
apostolicis: Interminatum fabulosum, inutile, va-
num

A num: & quod item prohibet in secunda epistola ad Timotheum cap. ij. Prophana & vaniloqua. Est autem totum documentum Apostoli contra eos qui perueriebant verba Saluatoris, ut patet in prima epistola capit. vj. vbi ait: Si quis
B aliter docet, & non acquiescit sermonibus domini nostri Iesu, superbus est, & nihil omnino sciens, sed languens circa quaestiones & pugnas verborum: ex quibus oritur scandalum, & non aedificatio ecclesiae. Primò ex verbo Christi dicentis: *Hic iam venit, & ipse est Ioannes. Venit hora, & nunc est quando mortui & qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei. Ergo iam resurrectio facta est, & nulla alia expectatur. Et hi fuerunt conuersi ex Saducæis, qui negabant resurrectionem esse, & fuerunt Hymeneus & Philetus, quos excommunicauit beatus Paulus. De quibus ait in secunda epistola ad Timotheum ij. cap. Prophana & vaniloqua deuita, quia proficiunt ad iniquitatem. Ex quibus*
E est Hymeneus & Philetus, qui veritate exciderunt, dicentes resurrectionem iam factam, & subuerterunt quorundam fidem. Hi duo fuerunt principes factionis Saducæe contra beatum Paulum, propter quos in concilio dixit: Ego sum
F Phariseus filius Phariseorum. De spe & resurrectione ego iudico, ut patet in Actibus Apostolorum, cap. xxij. Patet igitur quæ sunt Prophana & vaniloqua præter intentionem Christi.

Interm.

Interminatas autem genealogias & fabulas A
 contra b. Paulum, & Titum diaconum, &
 episcopos Sylvanum & Timotheum mouebant
 alter Hymeneus ex tribu Issachar, & Alexan-
 der ex Leuitica tribu, qui contra b. Paulum præ-
 dicauerunt Galatis & aliis pluribus Christianis, B
 quod cum Euangelio etiam legalia & cir-
 cūcisio erant seruanda, & probāt ex eo quia Chri-
 stus seruauit. Beatus uero Paulus e contrario di-
 cebat: Si circumcidimini & seruatis legem, Chri-
 stus nihil prodest: & probat quia factus est sub le- C
 ge tanquam finis, ideo qui sub lege erāt redemit,
 & probabat quod finis omnium præceptorū erat
 charitas & conscientia bona, quæ sola Christus
 cum lege intendit, ut patet in omnibus epistolis
 eius. Verū ut in eadem epistola ca. iij. ad Tim. D
 scribit: Sic, inquit, Iannes & Mambres reſtite-
 runt Moysi: ita iſti duo reſtiterūt ueritati: qui
 quum non poſſent uincere b. Paulum nec auerte-
 re Chriſtianos ab eo, cæperunt ſtultas quæſtio-
 nes, & fabulas uerborū, & interminatas, id eſt, E
 indeciſas genealogias afferre, fundantes ſe in
 duobus. Primo quod docti ſiue doctores in regno
 calorum, id eſt, Euāgelico, debent eſſe ſolum ſcri-
 bæ, dicente Chriſto in Euangelio: Omnis ſcriba
 doctus in regno calorum profert teſtimoniū de F
 ueteri & nouo teſtamento. Secundo, quod in ue-
 teri teſtamento nulli poterant eſſe ſcribæ & le-
 gis doctores & ſacerdotes, niſi ex tribu Levi &
 genea

A genealogia eius. Vnde ista pugne legis ortæ fue-
 runt. Prima, an alius posset ex officio ordinario
 dicere, quàm de genealogia Leuitica. Et in hoc
 ante aduentum Christi erat pugna rixosa. Leui-
 tæ enim dicebant nullum posse esse scribam &
B doctorem legis, nisi ex genealogia Leuitica, di-
 cente Moysæ ad populum Deuteronomi vltimo
 capitulo: Leuitæ docebant iudicia tua Iacob, &
 legem tuam ô Israël. E contra Ionatham Ben
 Ooxiel dicebat, quod etiam genealogia Iudaica
C poterat docere. Vnde in Targum Genesis quadra-
 gesimonono traducit: Non auferetur sceptrum
 de Iuda, & scriba de filiis filiorum eius, donec
 veniat Messias. Qui verò erant de tribu Issa-
 char dicebant, quòd etiam de sua genealogia po-
D terant esse doctores. Nam in primo libro Para-
 lipomenon duodecimo capitulo dicitur: De filiis
 Issachar erant viri eruditi, qui nouerunt sin-
 gula tempora ad præcipiendum quid deberet
 agere Israël Plures alijs volebant, quòd ex omni-
E bus tribubus & genealogiis etiam conuersorum
 ad Iudaismum poterant esse doctores, quia in-
 terfectis legis doctores & Zanedrim. Hero-
 des posuit Zanedrim ex neophitis & profeli-
 tis, qui dicti sunt Pharisei & Scribæ. Vn-
F de & Mayr author totius doctrine Talmu-
 dicæ fuit Idumæus conuersus ad Iudaismum, vt
 spaxsim in Talmud. traditur, & Rabi Moyses
 Aegyptius narrat in prelozo summæ de autho-
 ritate

ritate Talmudica Et ita hæc quæstio de genea- A
 logia doctoratus nunquam fuit definita. Secun-
 da fuit de sacerdotio, quia solum eo fungebantur
 qui erant de genealogia Levitica, vt Levitæ pro-
 babant ex traditis à Moysse. Alij verò dicebāt,
 quòd qui etiam ex gentilibus conuersi, transis- B
 sent in tribum Leviticam, poterant esse sacerdo-
 tes, quia Moyses dicit de comestione agni, Exo-
 di capitulo duodecimo: Si quis peregrinorum
 veluerit in vestrā transire coloniam, circun-
 cidatur, & ita comedat phasē. Et mox subdens C
 legem vniuersam: Eadem inquit, lex erit indi-
 genæ & colono. Ergo eadem lex & ius erit co-
 lono, transeunti in coloniam & genealogiam
 Leviticam, sicut & Levitis. Et confirmabant,
 quia omnes pagani transeuntes in genealogiam D
 Mesia, erunt etiam sacerdotes. Itaque hæc &
 huiusmodi pugna, & genealogiarum inter-
 minatarum rixæ erant, & ita vocabantur.
 Hymenæus autem & Alexander, quum non
 possent euincere beatum Paulum, vt auerterent E
 ab eo Christianos ad circumcisionem & obser-
 uantiam ceremonialium, conuersi sunt ad blas-
 phemias & iniurias sub nomine doctrinæ dicen-
 tes, quòd CHRISTVS non venit legem sol-
 uere, sed adimplere, quæ præcepit, quòd nemo F
 doceat aut sacerdotio fungatur quàm tribus
 Levitica, aut saltem qui in eius coloniam tran-
 suisset, quòdque Paulus solus contra Christum
 & Moys

A & Moysen, quum sit de tribu Benjamin, temerariè decipiendo Christianos, docet, & instituit Levitas & Episcopos Gentiles, qui non transuerunt in coloniam & domum Leviticam, quales erant Lucas, Timotheus, Sylvanus, & Titus, & huiusmodi. Atque his publica prædicatione iniuriis infamabant beatum Paulum, tam apud Iudeos, quàm apud Galatas & Corinthios, quibus Epistolæ Paulus contra eos scripsit. Nam & ad Hebræos scribit quòd sacerdotium Christi nullam debet sequi genealogiam Aaroniticam, & ritum, sed debet esse secundum ordinem Melchisedech, cuius nulla scribitur genealogia sed omnes amplectitur ad suam dignitatem. Vnde translato sacerdotio, cuius ius erat apud Levitas, necesse ut legis Leviticæ cuius erat docere, translatio fieret, & impleretur dictum Hieremie de lege nova Messie, quæ veterem excluderet. Et ideo lex vetus dum mutatur impletur, quæ se mutandam asserit in aduentu Messie, ac propterea Christus nec unum iota soluit à lege veteri dum illam mutat, quia hoc iota erit ibi, & apex, quod illam in novam mutaret. Ad Galathas verò scribens, quòd non ut illi Hymenæus & Alexander à Talmudicis fabulis & hominibus didicit euadere, sed reuelationem Iesu Christi. Et excommunicat eos in communi dicens: Quicumque etiam si angelus de celo, aliud prædicat

quàm prædicauerim vobis, anathema sit, & ex- A
clamans: O inquit, insensati Galatæ, quis vos
fascinauit, non credere veritati, ante quorum
oculos Iesus Christus proscriptus est in vobis cru-
cifixus? Tam stulti estis, vt quum spiritu cape-
ritis, nunc carne consumamini. Lege totam epi- B
stolam saluberrimam, reuocatiuam ad Euange-
licam legem. Et quia hi duo principes factionis
hereticæ contra beatum Paulum more hereti-
corum sanctimoniam & Christi seruitutem
ostendebant & peritiam in lege, & eb id erant C
in æstimatione apud Corinthios, idcirco ipse
Paulus eos reuocans per duas epistolas, etiam
in amulos eos multa dixit, vti est in prima epi-
stola. Perdam sapientiam sapientum dicit Do-
minus. Et item, non veni ad vos in sublimitate D
sermonis. Quia non spiritum & sapientiam hu-
ius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo
est. Et ibi excommunicat eum qui materteram
duxit uxorem, permissu dictorum, qui ad legis
observantiam Talmudicam inducebant. Et in E
fine primæ epistolæ, excommunicauit eosdem in
communi dicens: Si quis non amat dominum no-
strum Iesum Christum, sit anathema Marana-
tha. Et in secunda epistola contra eosdem falsos
Apostolos, quos adeo æstimabant Corinthii, vt
nihil supra. Incipimus ne hoc, inquit, denuo com-
mendare? Aut nos egemus sicut quidam com-
mendatistis epistolis ad vos aut ex vobis? Et item
in ead

A in eadem epistola contra eosdem: Non enim prædicamus nosmetipsos, sed dominum Iesum Christum. Et item: O Corinthij separamini de medio eorum dicit Dominus: Et item. Quod facio & faciam, facio ut amputem occasionem eorum,
B qui volunt occasionem gloriandi in vos, sicut & nos gloriamur. Hi sunt pseudoapostoli, operarij subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi. Et non mirum. Ipse enim Sathanas transfigurat se in angelum lucis. Et subdit Apostolus:
C Quare non est mirum, si eius ministri se transfigurent velut ministri iustitiæ. Verum cum reuocatis ad fidem gentibus, elusis à falsis fratribus, neq; desisterent maledicendo de beato Paulo & comitina eius, & dicta Christi deprauando, fessus beatus Paulus eos nominatim excommunicauit, & beato Timotheo scripsit epistolam primam, in cuius primo capitulo denuntiat eos excommunicatos, & euitet eos & doctrinam eorum hortatur dicēs: Rogavi te, ut mæ-
D neres Ephesi cum irem in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam, ne aliter docerēt, neq; intenderent fabulis & genealogiis interminatis, quæ quæstiones præstant magis quàm edificationem quæ est in fide. Finis enim præcepti est charitas, de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta, à quibus quidam aberrantes, conuersi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, non intelligentes quæ loquuntur neq; de-

quibus affirmant. Ecce quod de genealogiis in- A
terminatis loquitur Apostolus, in quibus, & ex
quibus ipsi soli volebant esse legis doctores, &
non de genealogia Christi, quam omnes lucidam
& terminatam habebant. Et ideo isti resisten-
tes Apostolo volebant precedere, & soli esse do- B
ctores ob superbiam, & non ex charitate & Ze-
lo fidei, quā conturbabant, & scismata procura-
bant, ob quæ meruerunt publicè excommunicari,
vt in fine eiusdem capituli denuntiat dicēs: Hoc
præceptum tibi fili Timothee commendo secundū C
præcedentes in te prophetias, vt milites in illis bo-
nam militiam, habens fidem & bonam cōscien-
tiam, quam quidam repellentes circa fidem nau-
fragauerunt, ex quibus Hymenæus & Alexā-
der, quos tradidi Satanae, vt discant non blas- D
phemare, Et in iiij. cap. Bonus sis minister Iesu
Christi, nutritus verbo fidei, & bonæ doctrinæ,
quam affecutus es. Et ideo ineptas & aniles fa-
bulas deuita. Quæ autem sint ineptæ & aniles fa-
bule, in commentariis nostris super Biblia, præ- E
cipuè super Esaiam prophetam vtcunque retuli-
mus, in quibus præcipuè versabantur Hermoge-
nes & socius eius, qui scholas magnas in Asia
regebant. Quos cum reprehenderet Apostolus,
inimici eius facti sunt, vt in secunda epistola cer- F
tiores facit Timot. i. ca. dicens: Scias quod auer-
si sunt à me omnes qui in Asia sunt, ex quibus est
Phygellus & Hermogenes. Contra quos Ephesi
fore

A fortiter restiterunt, atq; ideo ad vrbe Roma eis scribens Apostolus per Tuicum Diaconum, eos collaudat, vt patet in Epistola ad eosdem Ephesios. Hæc pro commentariis Philonis, & genealogia Saluatoris sufficiant.

B

LIBER IOAN. AN- NII SACRAE THEOLO- GIAE PROFESSORIS.

C

De primis tēporibus, & qua-
tuor ac viginti regibus Hi-
spaniæ & eius anti-
quitate.

D

DE TEMPORIBVS priscis.

C A P V T I.

E

Qui de temporibus emendatius scribunt, aiunt Deucalionem natum anno secundo Spheri Assyriæ regis, & iam duos & octoginta annos natum, afflictum fuisse diluuiò, vt refert Xenophon chronographus. Hunc sequenti videntur Berosus & Eusebius, qui à secundo Spheri anno vsque ad trigesimumquartum Spæreti, quo diluuium Deucalionis accidisse referunt, duos & octoginta supputant annos. Annus porro secundus Spheri quo ortus est Deuca-

lion, is erat Hebraica seruitutis in Aegypto qua- A
 dragesimus octauus, vt Eusebius rectissime an-
 notauit. Ab eo autem anno seruitutis vsque ad
 principium vniuersalis diluuij sub Noa, annos
 septingentos, & menses ferme decem Moyses cõ-
 putat. Totidem ex Chaldaeis Berosus enumerat. B
 Pares & Latinis Solinus in capitulo de Creta
 supputat dicens: Meminisse, inquit, par est à pri-
 mo diluuiio sub Ogyge notato, quando diem cõ-
 tinua nox inumbravit mensibus ix. & amplius,
 vsq; ad Deucalionem D C C. annis medium aui C
 dari. Quare nos à diluuiio Noe cognomento Ogy-
 gis, vt tradit Berosus & Phœnices, tempora ex-
 ordiemur, eaq; sic partiemur. A diluuiio ad xliij.
 annum Nini regis Assyriorum, anni numeran-
 tur à Beroso ducenti nonagintaduo. Totidem D
 Moyses enumerat Gen. cap. xj. ab eodem diluuiio
 vsq; ad ortum Abrahe. Quare castigatissime
 posuit Eusebius Abraham ortũ anno Nini xliij.
 Porro à xliij. anno Nini ad conditam Troiam
 Eusebius & Berosus enumerant annos quingẽ- E
 tos & triginta octo, & ab eodẽ ortu Abrahe ad
 Christũ Eusebius notat annorũ duo millia vigin-
 ti quinq;. Quare à primo diluuiio notato sub Noa
 Ogygio vsq; ad conditã Troiã colliguntur anni
 triginta & octingenti, & ab eadẽ inundatione F
 vsque ad Christum decẽ & septem supra trecen-
 tos & duo millia. Hos igitur perpetuo annotabi-
 mus cum adiectione à condita Hispania.

A De antiquitate Hispaniæ.

CAP. II.

TEmpore Nini fuere Hispanis literæ, poësis,
 & philosophia moralis. Hoc pendet à Be-
 roso, Strabone, & Hispanica memoria. Berofus
 B etenim scribit Tubalem primū Hispaniæ regem
 formasse Hispanos legibus, anno quarto Nini,
 & memoria Hispanica quam Strabo refert in
 primo libro, asserit se ante Strabonem assecutam
 fuisse literas, leges, & carmina sex mille annis.
 C Teste autem Xenophonte chronographo de di-
 uersitate annorū Priscarum gentiū, Iberici an-
 ni quadrimestres erant, ac propterea sex mille
 Iberici anni, duo millia solarium efficiunt. Quos si
 ab Augusto circa quē floruit Strabo numere-
 D mus, perueniemus ad tempora eiusdem Nini.
 Rursus à quarto anno Nini vsque ad octogesimū
 ante Troianum excidium, fermè octingē-
 tos annos Eusebius supputat. Eoque anno, vt
 Eusebius notat, Cadmus ob Zelotypiam Priscæ
 E vxoris, certamen passus, ob quod teste Spingha
 & Palephato, coactus est à Samothracia in græ-
 cas Thebas commigrare, vbi primus, vt aiunt,
 græcas literas formauit. Ergo fermè octingen-
 tis ante annis Hispani clauerunt philosophia
 F & literis, quàm Græci elementa literarum à
 Cadmo assequerentur: Tanto videlicet Hispaniæ
 quàm Græciæ antiquior est splendor & phi-
 losophia.

De origine Hispanicæ gentis.

A

CAP. III.

IN vniuersam Hispaniam principio gentium penetrarunt à Caspijs, Iberi, Persæ, Phænices, Pœni, Celtæ, vt in tertio naturalis hystoriæ Plinius astipulatur, & M. Varro testatur, & Ca-^Bto de originibus retulit, fabulosâque arbitrantur esse, quæ Græci fingunt de Hercule & Pyrene, & Luso, & Pane, & eiusmodi viris Græcis. Sunt autem Iberi & Aramei Scythæ Caspij, quos Persæ Sagas appellant, Persæ verò sub Ca-^Cspijs Corsi à Sagis appellantur, vt in quinto naturalis hystoriæ Plinius tradit. Quos verò Persæ & Hebræi proferunt Corsum & Quorem, Græci pronuntiant Cyrnum & Cyrum. Quare Iberi Sagæ Saguntum, Persæ verò Corsi primi^D incoluere Corsicam, quam Græci vocant Cyrnū. Ex his igitur coloniis primis omnes insulæ Sicilia, Corsica, Sardinia, vsque Baleares, simul & tota Hispania genus traxerunt. Porro quum Gothi & Alani à Caspijs in Europam se pri-^Emum diffuderint, hique post Christum in tanto in Hispanias penetrauerint, atque ad hanc ætatem regnauerint, consequens necessario est, vt posterì Gothi non variauerint priscam originem Hispanicæ gentis. Hæc est igitur tum inuaria-^Fta, tum maxime vera vestrâ origo Rex, & Regina Ferdinande & Helisabet Catholici principes.

De

A De primo Hispaniæ Rege Tubale.

CAP. III.

Divus Hieronymus & Eusebius aiunt Tubalem quiritogenitum Iapeti filij Noë. primogenitum omnium Hispaniæ regum fuisse. Idque
B Iosephus concedit ex Hebræis, & Berosus ex Chaldeis, qui ait cum condidisse Hispaniam anno à diluvio centesimo quadragessimotertio, quærat annus duodecimus Saturni Babylonici Nymbroti, ante Troiam conditam annis septem
C & triginta supra sexcentos, & ante annum Christianæ salutis annis quatuor & septuaginta supra centum & duo millia Vrbs nomini suo dicta Tubal est in Bætica, ut patet ex Pomponio Mela. Huic præcipuum studium fuit greges &
D armenta atque iumenta inducere. Tum quia Hispania hæc quam maximè parit, tum præcipuè quia eadem mortalibus ad esum, victum, & tegumentum & alia necessaria erant, tum vel maximè quia etiam inter primas divitias &
E delicias ea tempestate posita erant. Huiuscemodi studium Aramei Tharacoam vocant, id est, pastorum congregationem, ut tam Hieronymus quam Talmudistæ exponunt. Hinc Tubali Tharaconem munus indidit cognomentum, à
F quo non dubium est Tharaconam dictam, sicut à coloniis suis Sagis Saguntum nomen accepit vetustissimum. Hic teste Beroso Hispanos formavit legibus anno quarto Nini. Quod profecto

satis congruit supradicto veteris Hispaniæ te- A
 stimonio quod supra ex Strabone produximus.
 Idem Berosus tradit anno x. Nini, & eiusdem
 Tubalis anno cxv. patrem Noam cognomento
 Ianum à Phœnicia & Aphrica in Hispanias
 traiecisse, & dimisisse Tubali, suo ex filio Iapeto B
 nepoti duas colonias à suo proprio nomine dictas
 Noëlas & Noëglas, quanquam Noëgas &
 Noëlas scribat Plinius in iij. natural. histor.
 cap. xxj. Rursus idem Berosus ait eum regnasse
 vsque ad quadragesimum tertium Nini annū, C
 qui à condita ab eo Hispania est annus quin-
 quagesimus quintus supra centesimū. Ergo quin-
 quennio prius quàm obiret Tubal ortus est A-
 braham Nam xliij. anno Nini genitus est, vt
 supra retulimus. D

De secundo Hispaniæ Rege Ibero.

C A P. V.

S Vccessit patri Tubali Iberus filius anno Ni-
 ni quadragesimonono, vt Berosus scribit, id E
 est, à diluvio anno ducētesimo nonagesimonono:
 à condita verò Hispania, centesimo quinquage-
 simo sexto: ante autem Troiam conditam, primo
 & trigesimo supra quingentos: & ante salutem
 Christianā, decimo sexto supra duo millia. Qua- F
 re ab Iberis Caspiis tota Iberia dicta est, & Cel-
 tis, teste M. Varrone, pars proxima Gallia Cel-
 tiberia nuncupatur ab historicis: & ab Ibero
 Rege

A Rege dictus est Iberus amnis, & Iberi qui illum circumincolunt cognominantur. Hic fluuius, teste Alberto magno, Solino, & Diodoro in sexto libro, oritur sub Pyrenæi radicibus in Cantabris, & flexuosè serpens sub Ferrariæ promontorio mergitur in Balearæ pelagus, commercio diues, & ab authoribus nominatus. Regnavit autem vsque ad annū trigesimum tertium Semiramidis iuxta, id est, annis triginta septem, vt in Eusebio computatur.

C De tertio Hispaniarum Rege Iubalda.

CAP. VI.

Sumpsit Hispaniarum Imperium tertius Iubalda, à quo mons Iubalda nomen accepit, teste Beroso, quanquam scriptores in Ptolemæo non castigatè scribant Iubeda, & corruptissimè Mauri Gybaltar nomen Hispanis reliquerint. Coepit autem regnare anno trigesimoquarto Semiramidis, vt ait Berosus, id est, à diluuiio trecentesimo trigesimosexto. Ab ortu verò Abrahæ, quadragesimotertio: & à condita Hispania, centesimo nonagesimotertio. Ante verò conditam Dardaniam, quadringentesimo xciiij. Et ante annum Christianæ salutis primo & octogesimo supra mille nongentos. Anno decimoquarto Iubalis fuit annus à diluuiio trecentessimus quinquagesimus. Ergo anno decimoquinto Iubalis concessit naturæ Noa pater, cognomento Ian

Ianus Ogyges. Rursus anno trigesimosecundo A
Iubalis fuit septuagesimusquintus Abrahæ.
Ergo eo anno facta est illi repromissio Christi-
anæ salutis, vt patet Genesis duodecimo capitulo,
vt benedictio paganorum non in nomine Dei
Israël, sed in nomine seminis Abrahæ, siue Chri- B
sti Dei fieret, dicente & exponente id Esaia ca-
pitulo sexagesimo secundo. Relinquetis, inquit,
vos Israëlita nomen vestrum ad maledictionem
electis meis, & seruos suos Deus vocabit alio
nomine, in quo qui benedicetur aut iurabit, in C
Deo benedicetur, Amen. His temporibus Her-
cules Libyus ortus est, ante Græcum Herculem
annis fermè septingentis, qui Aegyptios annos
fermè decies mille efficiunt, vt Diodorus contra
Græcos arguit in primo libro. Regnavit Iubal- D
da teste Beroso à trigesimoquarto anno Semi-
ramidis vsque ad decimooctauum Arj, id est,
annis sexagintaquatuor, vt in Beroso & Euse-
bio colligitur. Septennio ante Iubalis mortem,
centenario iam Abraham oritur Isaac. 3

De Brygo quarto Hispaniæ Rege.

CAP. VII.

Brygus Hispanis imperat teste Beroso anno
decimonono Arj, id est, à diluuiio quadrin- F
gentesimo. A condita verò Hispania ducentesi-
mo sexagesimo septimo, & ab ortu Abrahæ an-
no centesimo octauo. Ante autem Dardaniam

A conditam quadringentesimo trigesimo, & ante
 annum Christianae salutis Millesimo nonagēte-
 simo decimosextimo. Brygum appellant Ara-
 mei Castellum. Brygolam verò Castellum.
 Unde Etrusci quibus ad haec tempora plura ma-
 B nent Aramea vocabula, Bricolam vocant ca-
 stellum in edito positum. A duobus verò hunc
 arbitror hoc cognomento fuisse dignatum, &
 quòd insigne sibi in vexillo castellum statuerit,
 & quòd teste Beroso plura in tota Hispania ca-
 C stella fundauerit, & Brygum nomen indide-
 rit, praeposito singulo eorum proprio nomine
 ducis cui illud consignabat, quod in Ptolemaeo
 facile patet, ut in Lusitania Laccobryga, Miro-
 bryga, & alia plura. Et in Taraconensi Bry-
 D gantum, Volubryga, compluráque eiusmodi.
 Plinius in quinto naturalis historiae capite vi-
 gesimoprimum asserit esse authores qui prodant
 memoriae Brygos Europae in Asiam traiecisse,
 & condidisse Brygios, quos mutata b, in ph,
 E Phrygios dixerunt. Quinetiam in Hiberniam
 colonias misit, & in Alpinos, & in Tusciam, in
 quibus nomina extant. In Hibernia quidē ha-
 bent fluvium Brygum, & Brigantes eius po-
 pulos, & in Vindeliciis Brygos & Bartobrygā,
 ut in Ptolemaeo describitur. At in Tuscia Regio
 Sabatia continet agrum Brygianum, in quo
 postea fundatum oppidum Brigianum dicitur,
 quamvis g, in cc, commutet vulgaris sermo, ut
 Bry

Brygolam, Brygū, Brygianum, dicimus Brycolam, Bryccum, Bryccianum. Corruptè verò Bracchianum, sicut & illius proximum agrum annis Laronis dicunt Anguillariam, quum annis Lara dici debeat. Submutauit enim pluries nomina. Nam primo à duce Brygianum, inde Arcennum ab arce Veientum. Postea Arcceanum & Barceanum, & corruptè Braccianum. Regnauit Brygus teste Beroso, vsque primum annum Balanei, id est, annis quinquagintaduobus, vt Eusebius aperit.

De Tago quinto Rege Hispaniæ.

C A P. VIII.

Tagus quintus rex Hispaniæ cepit teste Beroso anno primo Balanei Xerxis, id est, à diluuiò quinquagesimosecundo supra quingētos, & à condita Hispania trecentesimo nono. Perro ante conditā Troiam trecētesimo septuagesimooctauo, & ante annū Christianæ salutis sexagesimo quinto supra octingentos & mille. Ab hoc Tagus fluuius nomen accepit vt ait Berosus, diues piscatura & aureis arenis, vt Plinius scribit, & Solinus confirmat, de quo Iuuenalis in Satyra tertia: Tanti tibi non sit opaci omnis arena Tagi. Hunc Berosus Tagum Orma, Moyses verò per syncreticam compositionem Tagorma nuncupat. Posuit hic colonias Tagas in Cassiis, & Tagorma in Aphrica.

Prode

A Unde in Hispanias traiecit, ut ea loca in Ptolemaeo memoria traduntur. Regnavit autem annis triginta, quibus & Balaneus Xerxes.

De Beto sexto Rege Hispaniæ.

B C A P. I X.

A Nno primo Armatritis, teste Beroso, cepit regnū Hispaniæ Betus, id est, à diluvio quadringentesimo octogesimo secundo, & à condita Hispania trecentesimo trigésimo nono. Ante verò Troiam conditam trecentesimo quadragésimo octavo, & ante Christianam salutem trigésimo quinto supra octingētos & mille. Talmudistæ aiunt Betum per æ, diphthongon scribendum esse Bætum, quòd Etrusci transpositis

D vocabuli literis a e, pronuntiarunt Beatum Latini felicem. Hinc Bætus & Bætica, beatus & beata patria est & felix, quam Homerus & Græci campos elysios dicebant, uti Strabo in primo libro retulit. Hebræi verò Betum à bethim

E dici volunt, quod Hieronymus interpretatur locus vitæ meæ, id est, felicitatis optatæ, quæ cuique est locus vitæ & campus elysius. Hanc vos felicitatis auspices, felicissimique Hispaniæ Reges Ferdinande atque Isabella è manibus

F impiorum, ut Aegyptius Hercules è manibus Geryonum, eripuistis. De Beti eius fluvio atque saluberrimo aëre historici plura dicunt. Seneca verò Cordubensis in Medea sic habet.

NOVA

Nomen qui terris dedit Betis suis Pulsans He- **A**
 speria maria languido vado, Et in Satyra Iu-
 uenalis inquit: Precipitare volens etiam pul-
 cherrima vestem, Atque alias quarum gene-
 rosi graminis ipsum Infecit natura pecus, sed &
 egregius fons Viribus occultis, & Beticus adiu- **B**
 uat aër. Et Martialis, inquit, Betis oliuifera
 crinem redimite corona Aurea qui nitidis vel-
 lera tingis aquis. Regnavit hic Betus annis tri-
 ginta septem, & anno sequente Geryon tyranni-
 dem assumpsit, vt Berosus asserit. **C**

De Geryonē septimo Rege Hispaniæ.

C A P. X.

Geryon Afer teste Beroso tyrannidem
 assumpsit anno trigesimosecundo Arma **D**
 tritis, id est, à diluvio quartodecimo supra quin-
 gentos, & à condita Hispania trecentesimo se-
 ptuagesimoprimo. Ante verò Troiam conditam
 trecentesimo decimosexto, & ante vniuersalem
 salutem orbis tertio supra octingentos & mille. **B**
 Dictus est autem Geryon à vocabulo Aphro &
 propriè Hebræo Gera, id est aduena, quod teste
 Beroso ex Mauritania Hispaniam inuasit atq;
 aduenit. Fuit autem illi cognomentum Arameè
 Deabo, Græcè Chryseo, Latine Aureo, quod à **E**
 diuitiis nomen contraxerat, vt Berosus scribit,
 & Diodorus in quinto confirmat. Regnavit
 autem vsque ad vigesimum octauum annum
 Bel

A Bel Ochi, vt Berosus scribit, id est, annis trigintatribus, vt in Eusebio numerantur.

De Trigemino Geryone octauo rege
Hispaniæ.

CAP. XL.

B **A**Nno Bel Ochi vigesimonono, vt ait Berosus regnauerunt filij Deabi Lomnini, id est, philarchæ ac exercituum principes, vt diuus Hieronymus interpretatur, quos nostri trigeminos Geryones vocant, quia tres Geryonis filij fuere. Cæperunt autem anno supradicto Bel ochi, à diluuiio autem quadregesimonono supra quingentos, & à condita Hispania ccccvi. Ante autem conditam Troiam ducentesimo octogesimo primo, & ante humanam salutem millesimo dcccsexagesimo octauo. Teste autem Beroso his regnantibus, & cum aliis orbis principibus consciis Typhæus Aegyptius peremit fratrem suum Osiridem, cognomento Iouem iustum, iustè imperantem. Quare, vt idem tradit, & Diodorus post eum passim repetit in libro primo, secundo, quinto, & sexto, Libyus Hercules Osiridis filius, in ultionem paternæ cædis, bello facinorosus per totum orbem indicto, patruum suum Typhæum in Aegypto iugulauit, Busiridem in Phœnicia delent, iuniorem Typhæum in Phrygia enecauit, Milynum maris præfectum in Creta obtruncavit. Anthæum Libycis harenis stravit.

F

Et in Hispania tres Geryones singulari prouo- A
 catos certamine sustulit, & contra Lestrygones
 in Italiam profecturus, vt ait Berofus, creauit
 Hispaniæ regem Hispalum. Regnauerunt autem
 Geryones, vt Berofus insinuat, vsque ad triges-
 mum sextum Balei regis, id est, annis quadra- B
 gintaduobus.

De Hispalo nono Rege Hispaniæ.

C A P. XII.

Hispalus, teste Beroso, regnauit anno trige- C
 simo sexto Balei regis, id est, à diluuiio no-
 nagesimo anno supra quingentos, & ab Hispa-
 nia condita trecentesimo quadragesimo septimo.
 Ante autem Troiam conditam ducentesimo
 quadragesimo primo, & ante Christianam sa- B
 lutem vigesimo septimo supra septingentos &
 mille. Ab hoc dictam esse Hispalim urbem no-
 men accusat, neque arbitror dici à palis, sed ab
 Hispalo rege, & eius coloniis Hispalis Scythiæ
 populis, quos secum adduxit Hercules per or- E
 bem, vt etiam Toletanus clarus historicus Ro-
 dericus commemorat. Hunc fuisse filium Her-
 culis ex eo constat, quod Hispanus & Iliberia
 illius filia, nepotes Herculis ab Hispanis scripto-
 ribus memorantur, quanquam vitio scriptorum F
 à Berosi originali deciderit. Regnauit autem
 vsque ad finem regni Balei, id est, decem & se-
 ptem annis.

De

A De decimo Hispaniæ Rege
Hispano. CAP. XIII.

ANno primo Altadis, regnavit nepos Herculis Hispanus, qui à diluvio est annus septimus supra sexcentos, & à condita Hispania quadringentesimus sexagesimusquartus. Et ante Troiam conditam ducentessimus vigesimustertius, & ante humani generis Salvatorem millesimus septingentesimus decimus. Quumque omnium consensu Hispania nomen acceperit ab isto nepote Herculis, consequens necessario est, ut ante hunc novem precedentium regum cognominibus appellata de more vetusto fuerit, qui cum Cato simul vitio scriptorum à Beroso decidit. Regnavit autem Hispanus duobus & triginta annis, quibus & Altades.

De Libyo Hercule, undecimo Rege
Hispaniæ. CAP. XIII.

POSTquam Hercules Italia cõposita functus est omnibus laboribus, teste Beroso, ab Italia anno decimonono Altadis in Hispanias rediit, ubi eius nepos Hispanus regnabat. Quumque Hispanus naturæ concessisset ultimo anno Altadis, ipse Hercules senex admodum regnum Hispaniæ iniit anno primo Mamiti: à diluvio, trigesimonono supra sexcentos: & ab Hispania condita, quadringentesimo nonagesimonono.

ante Christianam salutem, millesimo sexcentesimo septuagesimo octavo. Regnavitq; ibi usque ad decimumnonum annum eiusdem Mamiti, & obiit. Cuius ossibus opulentum sepulchrum atque templum condidére Hispani apud Gades, ut Pomponius Mela exprimit Berosum secutus. Idem Berosus ait eius nomini Libyo edificasse ac dicasse vrbes Libysson, Libysocam, Libuncam, Liboram. Quas etiam Ptolemæus describit. Plinius in tertio naturalis historie capite quarto adserit Libysson vocatam fuisse à Romanis Feraugustanam, & illi ius Italicum tributum. Ergo regnavit usque ad decimumnonum annum Mamiti.

De Duodecimo rege Hispaniæ

Hespero.

CAP. XV. D

Fert Rodericus Toletanus Herculem duxisse secum Atlantem, qui circa tēpora Moysi floruit. Hunc Berosus non Maurum sed Italum fuisse tradit. Huic frater erat Hesperus, ut scribit Iginus, quē sibi successorē Libyus Hercules reliquit. Regnavit testē Beroso usq; ad ultimū annū Mamiti, id est, decem annis: quippe quia Italus Atlas illum ab Hispania pellens, in Italiam cōegit, ut scribit Iginus, ac propterea Hispaniam & Italiam Hesperias dictas ab Hespero rege, non à sydere, ut fingunt Græci, probat. Nam eadem ratione intermedia Gallia diceretur Hesperia, quia sicut eo sydere ab Italia in Hispaniam

A Hispaniam, ita & in Galliam nauigāt Græci. Cœpit autem regnare in Hispania Hesperus, anno Mamiti vigesimo, succedens Herculi Aegyptio anno à diluuiō sexcentesimo quinquagesimo octauo: & à condita Hispania, quingētesimo
B decimosexto. Porro ante Troiam conditam, centesimo septuagesimo primo: & ante urbem Romā, sexcentesimo tertio: & ante humanatum Deum, millesimo sexcentesimo quinquagesimo octauo.

De decimotertio rege Hispaniæ At-

C lante Italo. CAP. XVI.

K Ityn Atlas, teste Beroso, regnavit apud Hispanos anno primo Mancalei, id est, à diluuiō sexcentesimo sexagesimo nono: & à condita Hispania quingētesimo vigesimo sexto.
D Porro ante Troiam conditam, centesimo sexagesimo primo: & ante urbem Romam, quingētesimo nonagesimo tertio: ante verò Christiānam salutem, millesimo sexcentesimo quadagesimo octauo. Tres fuisse Atlantes Seruius tradit super Aeneida Vergilij. Primum omnium Maurum, postremum omnium Græcum, horum medium socerum Coriti Hetrusci Atlantem Italum fratrem Hesperij, quem Berosus vocat Atalum Kityn. De hoc sermo factus est.
E Regnavit teste Beroso, vsque ad duodecimum annum dicti Mancalei, & creato Rege filio Sicro, ipse in Sicilia, deinde in Italiam ad Coritiū adnauigauit, vt in histor. Hetrusca probatur.

De decimoquarto Rege Hispaniæ

A

Sicoro. CAP. XVII.

Regnauit Sicorus, teste Beroso, decimotertio anno supradicti Mancalei, id est, à diluuiio, sexcentesimo octogesimo secundo. A condita verò Hispania, quingentesimo trigesimo octauo: ante Troiam, centesimo quadragesimo octauo: ante urbem Romam, quingentesimo octogesimo. Et ante annos salutis, millesimo sexcentesimo trigesimo quinto. Ab hoc pars Hispania Sicora dicta fuit, vbi est fluminis Sicoris. De hoc **Lucanus**: Hesperios inter Sicoris non vltimus annis. Regnauit vsque ad septimum annum Manali, vt insinuat Berosus, id est, annis quadragintaquinque. Sub hoc Sicoro hæc contigerunt. Primum, quia vigesimus annus Sicori erat secundus Spheri, quo ortus est Deucalion saluator Thessaliæ. Item decimus nonus annus Spheri est trigesimus septimus Sicori. At decimono nono anno Spheri natus est Hebraicæ seruitutis saluator Moyses, vt Eusebius notat. Ita sub Sphero & Sicoro nati sunt duo saluatores, alter à diluuiio ereptor, alter à seruitute.

De Sicano decimoquinto Rege

Hispaniæ. CAP. XVIII.

Sicanus patri successit, vt Berosus tradit, anno Manali octauo, id est, à diluuiio septingentesimo vigesimo sexto, & à condita Hispania, quing

A quingentesimo octogesimo tertio. At ante Troiam, centesimo quarto: & ante urbem Romam, quingentesimo trigesimo sexto: & ante Christianam salutem, millesimo quingentesimo undecimo. Sicanum nomen Siculis & Italibus tributum legimus, & celebre nomen est apud historicos & poetas. Regnavit autem, ut Berossus indicat, usque ad octauum Spareti, id est, annis uno & triginta. ut in Eusebio colligitur.

C De Siceleo decimosexto Rege
Hispaniæ. CAP. XIX.

Sicleus regnare cepit paulo post Iasium Tuscum fratrem Dardani qui Troiam condidit, & primum Atheniensium regem priscum Cecropem, ut Berossus notat, anno nono Spareti: à diluvio, septingentesimo quinquagesimo septimo. Et à cōdita Hispania, sexcentesimo decimo quarto. Sed ante Troiam, septuagesimo tertio: & ante urbem Romam, quingentesimo quinto: & ante aduentum magni Moysi, millesimo quingentesimo sexagesimo: etatis autem Moysi, quadragesimo primo, & Deucalionis quinquagesimo octavo. Ab isto Siceleo & filio Itali Siculi dicti fuerunt, ut Dionysius Halicarnassensis in primo libro recitat. Ut autem Eusebius & Berossus conscribunt, diluvium in Thessalia accidit anno Spareti trigesimo quarto, Deucalionis

octogesimo secundo, Moysi sexagesimo sexto. Hu- **A**
 ius autem Sicelei anno trigesimo quinto Asca-
 tadis verò quarto, Io Aegyptia soror Osiridis
 reuersa est in Aegyptū, & Isis dicta ob benefi-
 cium tradite humano generi artis pistorie, vt
 Xenophon refert, & Eusebius notat. Et vt Be- **B**
 rosus prosequitur, lis orta inter Dardanum &
 Iasium de regno, in qua contentione quum Ia-
 sius atque Tusci ab Hispania euocassent Sice-
 leum, soli Aborigines sequebantur Darda-
 num, omnis verò Italia & Siculi cum Siceleo **C**
 fouebant partes Cybeles & Iasij. Quumq; dolo
 Iasium Dardanus peremisset in Vetulonia agro
 ad thermas Iasinellas, Sicleus Aborigines ex-
 clusit, & Dardanum Italia pepulit, & in Sa-
 mothraciam coëgit, vt Latina historia tradit. **D**
 De quo Vergilius septimo Aeneidos:
 Dardanus Ideas Phrygiae penetrauit ad vrbes,
 Threyciamq; Samum, quæ nunc Samothracia
 fertur.

Hinc illum Coriti Turrena à sede profectum, & **E**
 reliqua.

Hæc fuit prima intestina Italiæ rixa, ob quam
 Aborigines infensi Siculis, post occasione data
 contra eos, socia arma Pelasgis iunxerunt, &
 ab Italia in Siciliam coëgerunt, vt in primo li- **F**
 bro Dionysius Halycarnasseus commemorat.
 Eodem anno obiit Sicleus, quo & Iasius reli-
 cto filio Luso. Regnavit autem vsque ad deci-
 mumter

A munitertium annum Ascatadis, id est, quatuor
& quadraginta.

De decimosextimo Rege Hispaniæ
Luso. CAP. XX.

Non est Lusus hic Græcus, sed Hispanus fi-
lius Sicelei, qui regnare cepit anno As-
catadis decimotertio: à diluvio, octingentesimo pri-
mo: & à condita Hispania, sexcentesimo quin-
quagesimooctauo: & ante Troiam, vigesimo no-
C no: & ante urbem Romam, quadringentesimo
sexagesimo primo: & ante humanam salutem,
millesimo quingentesimo decimosexto. Ab hoc
Luso dictam Lusitaniam omnes concedunt. Lu-
sum verò nominatum, quòd more Arameo ubi-
D que sacra ludis & saltu agebat, uti quandoque
David ante arcam egit: & Tuscis Lucumoni-
bus erat moris, ut de conditore Lucensium Fe-
stus insinuat. Hic mortuo patre Siceleo in Ita-
lia, rexq; creatus multas duxit ex amicis Ita-
E liæ colonias in Lusitaniam, faciuntq; argumē-
tum complura vetusta locorum & gentium no-
mina Italici & Lusitani communia apud ve-
teres Geographos servata, quanquam nunc va-
riata fuerint. Huius anno vigesimooctauo Dar-
F danus, qui à Turrena sede Corii in Samoithra-
ciam profugerat, teste Vergilio, Ideas Phrygiæ
penetrauit ad vrbes. Et Troiam condidit, quam
à se primò Dardaniam nominavit, anno sexto

*Aegypti fratris Danai Aegyptij, vt Euse-
bius rectissime annotauit. Regnauit autem Lu-
sus vsque ad annum septimum Aegypti, id est,
annis triginta.*

De decimo octauo Rege Hispaniae
Siculo. CAP. XXI.

Siculus, teste Manethone, regnauit anno Ae-
gypti octauo, id est, à diluuiò octingente-
simo trigesimo secundo: à condita Hispania, sex-
centesimo octogesimo nono. Et à condita Troia,
secundo: sed ante urbem Romam, quadringen-
tesimo trigesimo: & ante annum salutis, mille-
simo quadringentesimo octogesimo quinto. No-
tandum est hoc loci olim Hispanos non propriè
habuisse reges, sed electissimos duces, vt Trogus
scribit, & Iustinus abbreviat in quadragesimo-
tertio libro. Cui argumento est, quòd suos prin-
cipes vocabulo Arameo Iberico vocabant, non
Ry, id est, reges: sed Sic, id est, duces. Vnde
Orum, Anum, Eleum, Vlum, dixerunt Syco-
rum, Sicanum, Siceleum, Siculum, nomine du-
cum. Hic Siculus iunior dictus est, per distin-
ctionem prisca filij Itali. Regnauit hic Siculus
ad principium Menophis regis Aegypti, vt insi-
nuat Manethon, id est, annis fermè sexaginta,
vt in Eusebio supputamus.

A De decimonono Rege Hispaniae
Testa. CAP. XXII.

TESTA, ut ait Manethon, regnavit primo anno Menophis Regis Aegypti: à di-
 B luvio, octingentesimo nonagesimotertio: & à
 condita Hispania, septingentesimo quinquage-
 simo: & à condita Troia, sexagesimoquarto.
 Ante verò urbem Romam, trecentesimo sexa-
 gesimooctauo: & ante annum Christianae salu-
 C tis, millesimo quadringentesimo vigesimoquar-
 to. Hoc eodem anno, ut Eusebius notat, filius
 Dardani Erichthonius regnare cepit, secundus
 rex Troie. Hic Testa, ut ait Manethon, fuit
 oriundus Libya Tritonide patria Minervae
 D Palatae, condiditq; in littore Testam urbem,
 à qua Ptolemæus Contestanos circa populos vo-
 cat. Eam (ut aiunt Hispani) Teucriam voca-
 vere posteri, à Teucro Thelamonio, ut Silius
 & Iustinus sunt argumento. Deinde Cartha-
 E ginem novam anno Testæ quadragesimo septi-
 mo, qui erat septimus Zeti regis Aegypti, ut no-
 tat Manethon & Eusebius. Tros filius Erichtho-
 nij tertius Troie imperavit, à quo Troia amplia-
 ta simul & dicta fuit. Regnavit Testa usque
 F ad trigesimum secundum Zeti, ut insinuat Ma-
 nethon, id est, annis septuagintaquatuor, ut in
 Eusebio numerantur.

Regnauit Romus, vt ait Manethon, anno trigesimoquinto Zeti: à diluuiio, nongentesimo sexagesimooctauo: à condita Hispania, B trecentesimo vigesimoquinto: & à cōdita Troia, centesimo trigesimooctauo. Ceterum ante urbem Romam, ducentesimo nonagesimoquarto: & ante annum salutis, millesimo trecentesimo quadragesimo nono. Fuit alius Romus, qui in Latio Romam oppidulum auxit, quod Roma Itali filia condiderat, vt Berofus tradit, & Plutarchus cōfirmat in vita Romuli. Quod oppidulū postea Romam Latina iuuentus per interpretationem Valentiam dixit. Et Euander iterato Romam D vocauit. vt Solinus testatur. Est enim idem dictu Aramee atque Græcè Roma quod Latine Valentia, sicut & Romus valens. Ergo urbem quam more principum à se Romus Hispanus Romam vocauit, postea Romani seruata nominis E interpretatione Valentiam ad hanc etatem dixerunt, urbem profecto vetustissimam ab hoc Romo conditam, & inclytam Sancto Laurentio martyre ac Vincentio confessore, Borgianaq; domo quæ quàm maximè enituit summis pontificibus, Calisto tertio, cuius auspicio Turcus in Vngaria fusus est, & festum transfigurationis institutum, & item eius nepote, nunc sanctissimo Pont

A Pont. Max. Alexandro sexto, cuius aduentu
in suam *Vetuloniam Iasiana & Cybelica* trium-
phalia apparuerunt, quæ tempore defensoris eius *Si-*
celei regis *Hispaniæ* condita fuerunt. Sub hoc
pontifice maxima suspicamur in eius gloriam
B futura. Finiuit autem regnum *Romus*, vt in-
sinuat *Manethon*, anno duodecimo *Ramsis* re-
gis *Aegypti*, qui in *Eusebio* anni tres & xxx.
enumerantur.

C De Palatuo xxi. rege Hispaniæ.

C A P. XXI I I I.

E Rgo quia *Palatui* populi circa *Valentiam*
describuntur, consequens est ididem patrem
Romum & filium Palatuum sedem tenuisse.
D Ab his *Palentiam* conditam fuisse, deriuatio no-
minis est argumento, in qua olim floruit *Miner-*
ue studium & *Gymnasium* generale *Hispaniæ*.
vt in legenda beati *Dominici* scribitur. Regna-
uit autem hic *Palatius*, vt *Manethon* insinuat,
E anno octauo *Ramsis* regis *Aegypti*, à dilunio
quidem vno supra mille, & à condita *Hispania*
nongentesimo quinquagesimo octauo, & à *Troia*
fundata centesimo septuagesimo primo. Porro
ante urbem *Romam* ducentesimo. quinquage-
F simo secundo, & ante annum salutis. Millesimo
trecentesimo decimo sexto. Hoc anno, vt *Euse-*
bius notat & *Manethon*, *Ilus* filius *Trois*, re-
gnauit quartus rex *Troia*, à quo *Ilium* dictum
simul

simul & conditum in Troia fuit. Regnavit hic A Palatius circa Valentiam, quem vt quidam existimant pepulit Cacus Celtiber, qui in Carpentane monte militiam duxerat, vbi & victoria potitus est, & monti Caco nomē ad hanc etatem dedit, quamvis alij Canum dicant. Ferunt autem Palatium victum, quia adolescentulus erat. Regnavit autem hac prima vice Palatius puer vsque ad trigesimum annum Ramsis, id est, annis xviij. vt in Eusebio supputari potest.

De Caco vigesimosecūdo Rege Hispaniæ.

C A P. X X V.

ANtequam Hercules Græcus natus esset annis duobus & quadraginta, Cacus etiam adolescens Celtiber regnavit in Hispania, ob cuius victoriam monti Caco nomen impositum, anno Ramsis trigesimoprimo, à diluvio autē Millesimo decimonono, à condita Hispania nongentesimo septuagesimosexto, à Troiæ conditione centesimo octogesimooctauo, & ante urbem Romanam ducentesimo quadagesimoquarto, & ante aduentum Christi Millesimo ducentesimo nonagesimooctauo. Dictus fuit Vulcani filius, quod primus in Hispania ferrum & arma & armatam militiam, quæ Vulcano conficiuntur maximè docuerit. Regnavit vsque ad annum vltimum Ramsis id est, annis trigintasex. Et pulsus regno fuit, & coactus fuit in Italiam à Palæ

- A.** Palatuo, qui resumptis armis illum propulsauit ab Hispania, quoniam anno primo Amenophis mortuo Ramse, inuenitur Palatuu iteratò rex in Manethone. Non potuit igitur pelli à Græco Hercule qui non natus erat. Paulo post anno
- B.** sexto dicti Amenophis ortus est, vt mors eiusdē Herculis probat. Nam vt idem Eusebius omnibus consentiens scribit, ab anno sexto Amenophis ad sextumdecimum Amenemis, duo & quinquaginta anni computantur, quibus vixit
- C.** Hercules, & prædicto decimosexto anno Amenemis seipsum Hercules in flammis coniecit, vt omnes consentiunt. Ergo antea non potuit Hercules pepulisse Cacum, aut Argonautas cepisse, aut vastatum fuisse Ilium ab Hercule, vt mendosè in Eusebio scribitur, quia nondum natus erat Hercules. vt ex prædicto tēpore illius interitus certissimo cōprobat. Regnavit secundo Palatuu, non multis annis, vsq; ad ortū Herculis.

De Erythro XXI I. Rege Hispaniæ.

E

C A P. XXVI.

- S**icut rex Hispalis filius Herculis Libyi cognomentum hoc à coloniis habuit (nam teste Roderico Toletano Hispale Scythicæ gentes sunt)
- E** ita Erythrus à coloniis Erythreis verisimile est cognomentum desumpsisse, qui à mari rubro in Gades venientes insulam Erythram incolere, vt Plinius in tertio naturalis historiæ
- insin

insinuat, & alij complures confirmant. Regna-
 uit iste anno septimo Amenophis, id est, à dilu-
 uio M. LXI. à cōdita Hispania DCCC.CXVIII.
 à conditione Troiæ CCC. XXXI. Ante autem vr-
 bem Romam CC. I. & ante Christianam salu-
 tem M. CCLXXII. Perseuerauit autem vsq; R
 ad euersionem Troiæ, id est, annis LXXVIII. An-
 no huius XI. qui erat sexagesimus ante Troia-
 nam euersionem, venit Euander Romam. Anno
 eiusdem vigesimoquinto Hercules Græcus Ca-
 cum in Auentino monte Romæ insidiosè pere-
 mit. Et eodem anno in Asiam ad nauigans Lao-
 medontem quintum Troiæ regem dolo trunca-
 uit. Erat enim Alceus Hercules pirata maxi-
 mus non iusti belli & ordinatæ militiæ dux.
 Quare Hercules annū vigesimum sextum agens R
 Ilium vastauit. Non potuit igitur Priamus re-
 gnasse annis LVIII. post obitum Laomedontis,
 vt Eusebius ponit, quia tunc Hercules inueni-
 tur decemnis sub præceptore Lino musicam di-
 scens non bella exorsus. Ergo vigesimosexto R
 anno Erythri Caco occiso Laomedon periit, &
 filius eius Priamus anno sequente regnum ex-
 orsus regnauit annis quadragintaquatuor, quo
 anno cum Troia interiit. Quisque ta-
 men tempora Troianorum regum
 emendatissima in Archilo-
 cho legat.

De Mellicola XXIIII. rege
Hispaniæ.

CAP. XXVII.

AB excidio Troiano anno primo Mellicola
proditur imperasse Hispaniæ, cuius propriū
nomen fuit Gargoris, dictusq; Mellicola, quod
primus Hispanos mella colligere docuit, cuius ne-
potis Habidis mirabilem fortunam & regnum
summatim refert Iustinus in quadragesimo se-
cundo libro Epitomatū. Hunc igitur ultimum
reperire proprio nomine in authoribus cum resi-
duis præmissis duntaxat hætenus potui, regnū
que exorsus anno primo post Troianum excidiū,
à diluvio verò, millesimo centesimo trigesimo pri-
mo, & à condita Hispania, octauo & octogesi-
mo supra nongentos, & ante urbem Romam C.
XXXI. simulq; ante Christum M. CLXXXVIII.
Finiuit anno primo Aeneæ Sylvi regis Latino-
rum, id est annis LXVII. Deinde ad provin-
cias & particularia dominia ciuitatum Hispania
conuersa est vsque ad Carthaginenses, et
mox ad tempora Romanorum, quæ ali-
quando procurabo distinctè rima-
ri, si cum Vita concedatur
commoditas.

*

C

F. IOAN. ANNIVS^A
 DE ANTIQVITATE ET
 REBVS ETRV-
 RI AE.

Institutio de æquiuocis prima.

ARistoteles vbique docet æquiuoca nomina prius esse distinguenda quàm diffinienda, vt euitetur obscuritas & æquiuocatio nominum, quæ etiam eruditissimos capit: & errare compellit. Porro vt author est Varro de lingua Latina: obscuræ originis nomina sunt Diua, Volturna, Palatua, Flora, Furina, Falucer, Pomona, Pomonúsque pater: adduntur & Turrena atq; Etruria. Quare distinguenda sunt hæc omnia nomina, vt reiiciamus, quod obiicitur non pertinens ad Etruscam originem.

DIUA vt est Latinae originis à diuinitate deriuatur, & significat diuinum: vt est Etruscae originis à dio, id est, aëre deriuatur, vt sub dio Etrusci, corruptè sub diuo dicunt Latini. Inde Dius & Dia atque Diespiter, & Diana. Hæc Varro docet in primo de lingua Latina, vnde genitiu⁹ Græcus Zeus, Dios, id est Iuppiter Iouis ab Etrusca origine deriuatur, quia barbara & Etrusca origo, antiquior est Græca simul & Latina.

A VOLTURNA ET VOLTURNVS Tyberis Volturnus deus Varro in primo de lingua Latina distinguit sic. Volturnus, quod vt oritur in Samnio, non est originis Latinæ. Quod vt caput extra Latium non
B pertinet ad linguam Latinam, etiam si in Latinam linguam effluat. Quod vt secus mare, Colonia est Romana, & ad Latinam originem spectat. Volturnum Tyberim deum, Roma dicit esse suū, & Etruria suū.
C De Tyberis verò nomine anceps est historia, dictus ne sit à rege Veientum, an Albanorum. Hæc significat Varro. Liuius verò in iiij. ab vrbe condita. Volturnum inquit, quod nunc Capua est, Etruscorum fuit. Fa-
D bius quoq; Pictor, de origine vrbis Romæ, eadem fermè dicit. Sic in fine ad verbum scribit. In parte inquit Romæ sunt loca Etruriæ, Antipolis, Ianiculū. Tyberis ipse limes imperij Volturreni, inter veteres Ia-
E num & Saturnum, qui à principe illius vrbe Volturrena, per syncopam Tyberis dictus est Volturnus, & ob id Tuscus non Latinus. Quod verò Volturnum sine syncopa & compositione est nomen primiti-
F uum, notat fluuium in Samnio, & oppidum Romanum in littore, à quo Volturnus deus Tyberinus in Latio, sicut & Volturnus vt caput imperij in Etruria.

Et subdens Fabius: Quamobrem inquit A
deum Tyberinum, suum dicit esse Roma,
atque Etruria suum, eundem Ianum Ver-
tumnum, & ab eis dictum Vadimona. Ex
his omnibus iuuentus nostra Viterbensis
cū de Volturnæ nomine contentio est, mox B
ita distinguat, aut Volturna est nomen pri-
mitium sine compositione syncopaq; , aut
simplex & deriuatium aut compositū syn-
copatum & deriuatium. Si est primitiuū
simplex & sine syncopa significat fluuium C
in Samnio, & oppidum in littore Latij. Si
verò sit simplex & deriuatium, significat
Capuam vt ait Liuius, quia deriuatur à co-
gnomine fluuij Volturni, qui vt in Ptole-
mæo patet oritur in Samnio & præterfluit D
iuxta Capuam, & in mare mergitur. Cæte-
rū si sit nomen compositum à vol, & tur-
rena, & per syncopam in compositione di-
ctum Volturna, tunc significat urbem, ca-
put imperij Tuscorum, regiāque se- S
dem extra Latium in Etruria. Ergo quo-
niam accolæ Capuæ & Romani in litto-
re Latino, à Volturmo dicuntur etiam ipsi
Volturni, eruditissimè Plinius in tertio na-
turalis historiæ Volturrenos regios Etrus- F
cos discreuit ab omnibus aliis dicens capi-
tulo sexto Volturreni cognomine Etrus-
ci, in eadem parte Volsiniēses. Quare quæ
cunque

A cunque Volturna non est in eadem parte qua & Volsinienses, illa utique neq; Etruria cognomine neque caput imperij extra Latium est. Nos ergo de Volturna locuturi, illam accipimus quæ in Tuscia erat caput imperij prope Volsinienses, & ad cuius Regium Fanum indicebantur concilia xij. populis Etruriæ, ut Liuius author est.

PALATVA est nomen obscuræ originis: ut est Latinæ, plures habet origines, sicut & Palatiū, de quibus Varro tradit, ubi de Palatino colle scribit in primo de lingua Latina. Ut verò est Etruscæ originis, est cognomen Numidicæ Mineruæ, ad lacum Tritonidem inuentæ, ut copiosè exposuimus in opere de lacu Vadimonis Naui-so, ibi Vadimona Palatia.

FLORA ut est Latinæ originis, significat deam florum, de qua Ouidius in quinto Fastorum loquitur inducens eam ita dicentem: Chloris eram quæ flora vocor, corrupta Latino Nominis est nostri littera Græca sono. In agro Volturreno nostro, viculum posuerunt Pelasgi, quem Annales Gotifredi vocant Castrum Chloræ, Nam Lucum ingentem siue Fanum Volturnæ fama est veteres sacrasse pelasgos, ut tradit Vergilius in octauo Eneidos. Argumentum ei facit Volturnæ campus ad hanc

ætatem Pelasgi dictus, quamuis rustici ge-
 minato Il, pellasgi proferant. Vt Flora est
 Etruscæ originis, deriuatur à Falor, vt aiūt
 Talmudiste, à quo falora & per syncopā flo-
 ra, est dea mœrentiū. Nā Falor per se mœ-
 ror, vt etiā diuus Hieronymus cōsentit. Sa-
 crificabatur ipsi vt mœrores auferret & læ-
 titiam redderet. Dicatum ei fuit oppidū in
 eodem agro Volturreno, ab eo dictum Flo-
 rentinum vsque ad hanc ætatem, & quarto
 miliario aut paulò amplius ab eo distat c.
 Tudernum, vel corrupta prima litera in
 Ptolemæo impresserunt Sudernum. Vtrun-
 que olim illustre vuis oppidum, vt Plinius
 author est in decimoquarto naturalis histo-
 riæ capite quarto dicens: Tuscis peculiaris
 est vua Tudernis, æquē ac eiusdem nomi-
 nis Forentia. Non enim de Florentia præ-
 clara nunc vrbe intellexit Plinius, quia tūc
 non extabat vrbs illa, licet accolas Arnus
 aliquot haberet, Fluentinos à præfluenti
 Arno dictos, vt idem Plinius in iij. nat. hist.
 capitulo sexto indicat.

FVRINA vt ad linguam latinam spe-
 ctat significat deam furum. Vt verò ori-
 ginis est Etruscæ significat deam sortium,
 ad dirimendum lites, deriuata & dicta à
 Furim, id est sortibus, vt diuus Hierony-
 mus & Hebrei cōsentiunt. Venerabatur in
 regio

A regione Furina, vbi postea positum est sacellum beatæ virginis adhuc de furinis dictæ, quamuis rustici mutata litera u, in a, de farinis dicant:

FALVCER est (vt ait Varro) obscuræ originis. Nam vt nomen simplex secundæ declinationis, & originis Volscæ vt quidam sentiunt, & significat eorū principem deū. Vt verò compositum à duobus Etruscis vocabulis fano, & luceres, est Etruscum nomen, & per synereticam compositionem dicuntur Fani Lucumoni ciues scilicet circum Fanum Volturnæ habitantes. Lucerū verò nomen à Lucumone deriuatur. Quod Varro doctissimus in j. de lingua Latina probat authoribus se antiquioribus, & ratione deriuationis grammaticæ. Doctores affert, vt Ennium, qui dicit Romam diuisam in tres partes à Romulo vnde tribus dictæ, & eas à tribus ducibus nominatas, **Tatien**ses à Tatio, **Rumnenses** à Rumulo, **Luceres** à Lucumone, vt ait Iunius. Et hæc sunt nomina Etrusca, vt ait Tolūnius Tragœdiarum Thuscarum scriptor. Quæque enim gens imponit nomina suæ linguae. Quare ex tribus ducibus, quorū erat munus imponendi nomina, à Lucumone Etrusco imposita sunt, qui triumphos peperit Romulo, quia Etrusca sunt nomina.

Nam Latini dicunt Titium & Titienses, **A**
Romulum & Romuleos, Lucios & Luca-
nos à luceo: Et lucos atque antelucanum.
Porro Etrusci dicunt Tatium & Tatienses.
Rumulum verrò à Ruma dicunt Rumum
& Rumnenses, quasi Rumanenses, ut Sem-
pronius de diuisione Italiæ dicit. Et Luce-
res à Lucumone, & Lucumo à Luca verbo
Etrusco. Lucus verò Etruscæ originis à Lu-
ca vltima syllaba habente accentum, quod
ut Talmudistæ perhibent, significat senem **C**
& Senatorem. Et ideo lucus non per anti-
phrasim à Luceo gignitur improprie, ut
aiunt Latini, sed quàm maximè proprie ab
Etrusca origine deriuatur, scilicet à Luca,
id est Sene. Lucus id est Senatorius, quia lu-
cus propria definitione, est Senatorum cu-
riæ templum, ut de Luco Latini regis Vir-
gilius in septimo Aeneidos definiuit Etru-
scum vocabulum dicens: Templum augu-
stum ingens centum sublimis columnis: **B**
Horrendum syluis ac relligione parentum.
Hinc sceptrum accipere & primos attollere
fasces, Regibus omen erat, hoc illis curia
templum. Non enim nisi inaugurato loco, ut
ait Seruius, poterat Senatus habere curiam **F**
siue concilium: vnde templum Vestæ non
erat consecratum, ne illuc Senatus accede-
ret ubi erant virgines. Et ideo lucus pro-
prie

Aprie, horrendus, id est, venerandus sylvis, quia centum sublimibus arboribus confusus, quas poërice columnas appellat, utique est senatoribus curia templum, cuius nulla est proprietas significata, ut lucus Latine **B**deriuatur à luceo, sed ut Aramee atq; Etruscè deriuatur à luca, id est Sene ac senatore. Quare lucus ut est Senatorum curia templum, solà Etruscā, à proprietate nominis habet originem, & nō Latinā, nisi tracto per capillos vocabulo ad violētā Antiphrasim. Et ita lucus propriè & ab eo Lucumones ab hisque Luceres, Etruscæ originis, & certissimæ linguæ eorum nomina sunt, ut doctissimus Varro inuincibiliter **D**probauit.

LUCERES Varro (ut diximus) probatè & non verbosè, à Lucumone dictos, origine Etruscos demonstraui. Is Lucumo fuit Etruscus, qui post Cælium Tuscum fuit auxilio Romulo contra Sabinos, ut Dionysius Halicarnasseus in secundo libro scribit. Cælius enim primus cum manu sua venit auxilio Romulo contra Cenientes & alios Latinos, uti Varro ait in primo de **F**lingua Latina. Galeritus verò Arbanus Lucumo auxilio fuit Romulo cōtra Sabinos, & illos deuicit, dicente Vertumno Tusco in libro iiij. Elegiarū Propertij: Tempore

quo sociis venit Lucumonius armis, Atque A
 Sabina feri contudit arma Tati, Vidi ego
 labentes acies & tela caduca, Atque hostes
 turpi terga dedisse fugæ. Et in alia Elegia
 Propertius cum aliis consentiens: asserit
 Galeritum vicisse, posuisse prætoria Romæ B
 primum: indidisse tribubus nomina, & ita
 eius auxilio quatuor triumphos Romulū
 egisse, dicens: Prima Galeritus posuit præ-
 toria Lucmo. Magnaque pars Tatio rerū
 erat inter eos. Hinc Tatius: Rumnésque vi- C
 ri: Lucerésque coloni. Quatuor hinc albos
 Romulus egit equos. Cato quoque in fra-
 gmento xij. originum: Romulus inquit cū
 palatio Exquilinum collem tenuit, ab ex-
 cubiis dictum, quas illi more Thusco Lu- D
 cumo dedit xij. lictorum ad custodiam sui
 corporis, quia Tattius non erat sine suspi-
 tione infidæ societatis. Hæc existimo esse
 xij. prætoria vt ait Propertius, quæ hic Ca-
 to dicit xij. lictores. Et fragmento penulti- E
 mo Cato. Sub Capitolio est Ianus quadri-
 frons Quirinus à victoria Lucumonis à
 Quirino colle mouētis. Quirinalem enim
 collem contra Sabinos tenebat Lucumo
 Etruscus, & Romulus Exquilinum, vt ait F
 Dionysius in secundo lib. Fabius itē in lib.
 de origine vrbs Romæ sic ait: Condita vr-
 be quarto mense, audax facinus in raptu
 Sabi

- A** Sabinarum & Latinarū perpetratum fuit. Primum Latini Ceninenses & alij intulerunt bellum. Romulus implorato auxilio à Thuscis, cum Cælio rege Etruriæ primū ex his triumphum retulit, & ob id quartus
- B** vrbis collis à Thuscis habitari coëptus est. Subinde Sabini ingens bellum orsi, coëgerunt Romulum denuo à Lucumonibus socios milites expetere. Galerito Lucumoni Arbeæ prouincia data, magna manu occupauit collem Quirinalem, vnde mouens
- C** contra Sabinos insequentes Romulum, deuicit & in fœdera coëgit. Et infra. Diuiso Romano agro æquis collibus, Sabinis ac Tatio Capitolium & Quirinalis: Romulo
- D** sequentes Exquilinus & Palatinus, Galerito verò & Luceribus Thuscis, Cælius & Cæliolus obuenerunt. Deinde subdit, quòd Thusci relicto Cælio colle subsidētem vallem tenuerunt: quæ vicus Thuscus dicitur,
- E** & quòd nomina tribubus imposuit Lucumo lingua Etrusca, à se suos Thuscos vocauit Luceres. Seruius item super v. Aeneidos, ibi tres equitum turmae. Tres inquit partes ab initio fuisse populi Romani constat, vnam Tatiensem à Tatio Rege Sabinorum dictam, alteram Rumnensium à Rumulo, tertiam Lucerum à Lucumone vt ait Varro, qui ait Romulum dimicantem
- con

contra Tatiū à Lucumonibus id est Thu-
 fcis auxilia postulasſe, vnde quidam venit
 cum exercitu, cui recepto, pars vr̃bis data
 eſt, quæ vicus Thuſcus dicitur. Haſtenus
 pro Varrone, nunc contra eum alios au-
 diamus.

LVCERES. Liuius in primo ab vrbe
 condita: Lucerum inquit nomen eſt incer-
 tæ originis. Reſpondet Suetonius in vita
 Caij Calligulæ, quòd Cal. Cæſar paulum
 abſuit quin ſtatuas & ſcripta Liuij ab om-
 nibus bibliothecis amoueret, carpens illū
 vt verbosum & negligentem in hiftoria,
 qui ſuppreſſit triumphos Romuli habitos
 & partos victoria Tuſcorum, quod in hifto-
 ria eſt genus falſitatis, dignum abolitione
 authoris. Antoninus item Cæſar in Itinera-
 rij veri fragmēto cum de itinere Cyminio
 ſupra Caſſianum loqueretur, Volturna,
 inquit, cuius præclaris geſtis inuidit Liuius.
 Porrò ſi quis contra doctiſſimum ſua pro-
 bantem: ſolo verbo contradicat, quòd eſt
 puerile atque anile, vtique verbosus dici-
 tur, quia ſolo verbo vtitur. Et ideo iuxta
 regulam diui Hieronymi, ea facilitate cõ-
 temnitur qua profertur. Cæterum Liuius
 contra doctiorem ſe in origine linguæ La-
 tinæ & vocabulorum vr̃bis: Varronem di-
 co, inexpugnabiliter probantem dicta ſua,

A & alios, solo verbo utitur dicens: Lucerum nomen est incertæ originis. Et ideo iure in hac regione Thusca, à duobus Cæsaribus damnatur tanquam negligens & verbosus in historia, & ea facilitate contemnitur dictum eius quæ profertur, quanquam, alioqui eloquētissimus. Nam aliud est eloqui, aliud rectè narrare historias & origines. Similiter Plutarchus & Plinius & alij reiciuntur, qui aiunt Luceres dictos à Lucili filii quotidiana communione, quo multi fuga delati ciuitate donati sunt. Sed isti peccant in origine nominis & in historia. In origine quidem nominis, quia Luceres nō deriuantur à Luco, vt Lucus latine oritur à Luceo: quia sic dicuntur Lucij & Lucani, vt supra exposuimus. Peccant verò in historia, quia communicantes fugæ Afili, ante raptum Sabinarum, Romulei erant & Rumnenses postea à Lucumone nuncupati. Post bellum igitur Tatienses Sabini & Luceres Thusci adiecti sunt. Postremò obiciunt quòd Festus dicit Luceres dictos à Lucero Ardeæ rege aduersus Tatium ferente auxilium Romulo. Et ad hoc dicit Fabius Pictor à Lucere Ardeæ rege non Ardeæ. Ardea verò est quarta pars vrbis Etruriæ, à qua Harbanum dicitur & non Herbanum à Plinio, vt ostendimus in xl. quæ

quæſtionibus Anniis. Haçtenus de Faluce-
re ac Falucro.

POMONA Pomonûsq; pater. Hęc ſunt
obſcuræ originis, vt ait Varro. Sunt enim
Latinæ originis ſi deriuantur à Pomo, & ſi-
gnificant Ianum & Veſtam qui primi ra-
tionem Georgicorum tribuerunt: vnde &
à Georgicis poëtis inuocātur. Vt verò ſunt
Etruſcæ originis deriuantur à Pomazo vl-
tima ſyllaba acuta, & ſignificat iuuo. Hinc
& Dalmatæ dum ſalutant, dicunt: Boch ti
pomazi, id eſt, Deus te iuuet. Ergo Pomo-
nus pater & Pomona, vt Etruſcæ originis
eſt, Iuppiter & Iuno dij optimi, & maximi
inter Veioues iidem Ianus Vertumnus &
Veſta Horchia, vt in commentariis expo-
ſuimus ſuper Elegiam Propertij ad Vertū-
num, quam inſeruimus pro Iano patre in
tertio libro antiquitatum Beroſi.

ETRVRIA vt Græcæ originis, teſte Ser-
uio, ſcribitur cum he, aſpirato Hetruria,
eſtque nomē compoſitum ab heteros quod
eſt alter, & oros quod eſt finis & limes.
Hinc Hetruria quaſi Heteroria, id eſt, alte-
ro ſine limitata, vno quidem Macra amne
inter Thuſcos & Ligures: altero verò Ty-
beri ſine imperij Volturreni inter vete-
res Saturnum & Ianum: vt Fabius Pictor
eſt author, & nos in cōmentariis ſuper eum
expla

A explanauimus, de quo fine Iuuenalis dixit.
 Et quæ imperij fines, Tyberinū virgo natauit. Si ergo aspiratè scribatur Hettruria & Hetrusci: significat totam prouinciā & populos eius. Vt verò est Etruscæ originis:
B scribitur sine aspiratione Etruria: & est nomen deriuatū à Tursibus. Et vt ait Myrsillus de origine Italiæ & nos copiosè super eum demonstrauimus: Etrusci nō proferunt Etruriā vel Turrenā, aut Volturrenam, sed
C per literā s, Voltursenā, Tursenam, Etursiā. Huius nostra ætate argumentū manet oppidulum antiquissimū inter Lucā & Macram: quod vetusta prolatione non Turrenam sed Tursenam dicimus, licet rustici
D ob propinquitatem literarū mutato t, in c, dicant Cursenam pro Tursenam. Posterī verò vt author est Quintilianus, posuerūt in pluribus r, in quibus s, veteres proferebant, vt quos antiqui dicebāt Valesios, Fufios, Phalesios, decos, honos, Turses, Cameses, Camesena, eadem posterī dicunt Valerios, Furios, Phalerios, decor, honor, Turres, Cameres, & Camerena. Ita & Turses, Tursenam, Voltursenam, Etursiam, dixerunt
F Tueres, Turrenam, Volturrenam, Eturriam, & transposito vno r, Etruriam. Quæ omnia prolixè exposuimus in xl. questionibus Anniis, & in commentariis supra
 Myr

Myrsilum. Itaque sine aspiratione Etruria, **A** significat principaliter urbem regiã Volturnam circa Volsinienses: quia teste Plinio cognomine Etrusci sunt Volturreni circa Volsinienses. Vnde & Cato in ij. fragmento ubi dixit Ianum in tractu Vmbriæ **B** fundasse regiam urbem, mox in xij. eam nomine suo nominãs, Etruria inquit olim Italiæ princeps à metropoli eorum sic cognominatur. Dionysius quoque Halicarnasseus in primo libro hoc ipsum cõfirmat **C** edicens. Romani vocant Etruscos à loco regionis quondam ab his habitatæ dictæ Etruria. Myrsilus item antiquior Dionysio, quem idem Dionysius sequitur in libro de origine Italię, Turreni inquit Tetrapoli suam vocant Eturiam. Et infra, Romani confitentur Turrenos esse vetustissimos, & eos vocant Etruscos à prima eorũ Tetrapoli dicta Etruria. Et Cato item in xvj. fragmento, gens inquit tertia Tusciæ **E** Transcyminia: à Cyminiis diffunditur ad Pistorium. In his Volturna sub radicibus Cyminiis iacens dicta Etruria. Et Plinius: Volturreni inquit cognomine Etrusci, in eadem parte Volsinienses. Idem Cato in **F** fragmento xix. Turrenus inquit patre Elbio ad lacum Vadimonis cæso, & semper Romanis principibus charus, ad reddendã urbem

A urbem Etruriam plectus est: anno secundo Olympiadis centesimæ vigesimæ quartæ. De hac deditioe Valerius Maximus libro IIII. cap. CCCXVI. Quod inquit sequitur, idcirco inter externa posuimus, quia
B ante gestum est, quàm ciuitas Etruriæ daretur. Et ita Liuius intelligitur in primo ab vrbe condita dicens. Sabinis erat vicina Etruria, proximi Etruriæ Veientes. Et in nono ab vrbe condita, Fabio inquit decretus fuit triumphus, ob egregie perdomitam Etruriam. Quæ profectò duo falsa essent si origine Græca pro prouincia sumeretur & scriberetur Hetruria. Veientes enim non sunt finitimi Hetruriæ, sed intra
D Hetruriam, vt rectè dicit Plutarchus in vita Romuli. Neque verum est quòd Fabius egregie perdomuit Hetruriam, qui vix cepit subiacentem Cyminiis Volturnæ regionem hanc. Etenim neque à fronte attigit Volsinienses Volturnæ proximos, neque à sinistris Tarquinienses vicinos, sed eos sequente anno Decius subegit, vt ipsemet Liuius ibidem scribit. Quare quod refert Liuius verum est pro Etruria, sed non
F pro Hetruria, & ita sine aspiratione scribendū est in Helio Spartiano, in vita Commodi & Antonini Annij Veri: vbi scribit, pleraque horū origo, materna quidem ex

Fauentia, paterna verò fuit ex Etruria. Et **A** item Antonino factum est omen imperij in Etruria, quia eius dolia suffossa supra terram reperta sunt, & ædes eius in tota Etruria examen apum cōpleuit. Et item: Antoninus præfecturam Etruriæ tenuit, **B** quia multas possessiones paternas in ea habuit, Aetate nostra faciunt argumentum, eius prædia, quæ adhuc fora Annia nuncupamus, ab Annia Tuscorum vetustissima familia dicta, ex qua ortus est Antoninus, **C** vt idem Helius scribit. Possunt adduci innumera loca authorum, in quibus Etruria pro vrbe regia Volturna accipitur, & sine aspiratione, quia à Tursibus deriuatur.

T V R R E N A, & Volturrena. **O**l Hebræi & Vol Aramei dicunt, quod latini æternum, vel antiquissimum & priscum. Hinc Turrena commune nomen multis vrbibus Turrenis, sed Volturrena, id est, omnium antiquissima Turrena, vni soli cōuenit. **E** Igitur vt est Etrusca originis Turrena & Volturrena, sine aspiratione scribenda sunt, & à Tursibus deriuantur, non à Turrheno Mæone, quia multis ætatibus & seculis prius quàm pater & atavi Turrheni essent nati, vtique Turrena & Volturna erāt à Tursibus dicta, vt clarè probat Myrsilus de origine Italiae, & eū sequutus Dionysius

A nyfius in primo libro vtrunque refert atq;
probat, & nos in cōmentariis super Myrſi-
lum expoſuimus. Vt verò ſunt Græcæ ori-
ginis, ſcribenda ſunt cum rrrh aſpirato, &
ypſilon Tyrrhenus, & Tyrrhenia atq; Tyr-
B rhena, & ſignificat Verebum filium Atus,
& eius oppidula circa Tyberim, vbi conſe-
dit, vt referunt Myrſilus & Dionyſius, &
nos copioſè explanauimus in eiufdē Myr-
ſili cōmentariis, & in xl. quæſtio. Anniis.

C Ergo cum in contentione nomen & ortho-
graphia fuerit, referat ſe iuuetus noſtra ad
Etruſcam originem de Etruria, Turrena,
Vulturrena, ſiue per ſyncopam Volturna.

TVSCA TVSCIA vt eſt Aramæ &
D Etruſcæ originis, dicuntur à Tuſco rege fi-
lio Herculis, quem pater Verulonię præfe-
cit deletis gigātibus Leſtrygonibus Italiæ,
vt ait Beroſus in quinto antiquitatū ſuper
quem iam cōmentaria cōfecimus. Id idem
E ſentit Feſtus dicēs: Tuſcia dicitur à Tuſco
rege filio Herculis, & ſcribitur ſine aſpira-
tione. Tuſca vrbs, à qua Tuſcanienſes &
Tuſci, & Tuſcia ager eius, à quo in Tuſcis
dicuntur eſſe ab hiſtoricis, omnes regionis
F eius incolæ, vt eſt illud Plinij in xliij. natu-
ralis hiſtoriæ, cap. iij. Tuſcis, inquit, pecu-
liaris eſt vua Tudernis, æquæ ac eiufdē no-
minis Florentia. Et in xxxij. libro cap. iij.

Equestris inquit ordinis nomē saepe varia-
 tum est. Sub regibus enim & Romulo Ce-
 leres appellati sunt, inde Flexumines, post-
 ea Troffuli ab oppido eiusdē nominis ci-
 tra Volfinos nono lapide in Tuscis, capto
 absque pedite. Similiter illud Liuij, Cæso
 noctu exul in Tuscos abiit. Sic enim sine
 aspiratione Etrusci & Tusci iidem, quia
 Tusca est quarta portio regiæ vrbis Etru-
 riæ, vbi Vertumnus colebatur, vt postea di-
 cetur. Vt verò est Græcæ originis cum aspi-
 ratione. th. Thuscia scribitur, & significat
 totam prouinciā. Et vt Seruius & Festus
 asserunt, deriuatur Thuscia à futuro huius
 verbi *θύω*, id est, sacrifico & aruspico,
 quod facit futurum *thuso*, à quo *thusia*, id
 est, sacrificola & aruspica. Et hanc de-
 riuationem Græcam habuerūt à Mœoni-
 bus eiectionis Pelasgis, vt insinuat Plinius in
 tertio naturalis histor. cap. vi. dicens: Etru-
 ria saepe mutauit nomen. Umbri eam co-
 luere, quos antiquitus pepulere Pelasgi,
 hos Lydi, à quorum rege Turrheni, mox à
 sacrificio ritu, lingua Græca Thusci cogno-
 minati fuerūt. Quòd si quæris, vnde Thu-
 sia addita c, dicatur Thuscia? Respon-
 dimus in x l. quæstionibus Anniis, quia Ro-
 mana lingua id moris habuit. Vnde Cilis-
 sam, Ciliscam: Phœnissam, Phœniscam:
 Libyssam

A Libyffam, Libyscam: & Libysillam, Libyscillam proferunt. Vnde quam Græca origine à futuro Thuso Thusiā dicere docet, ipsi addito c, dicunt Thusciam. Argumento sunt vetusta prolatione permanentia loca, Tussa, para tussa, Tussa Nana, quæ Romani proferunt Tusca, hastata tusca. Tusca Nana, siue tuscanella, Est autem Tusca Nana vrbs diruta inter Tuscanellam & Caninū. Et para Tussa, id est hastata Tusca est pars Volturnæ siue Etruriæ Tetrapolis, vnde fuit Lycabas dux, ex Delphinis exul, de quo in tertio Metamorphoseos Ovidius ait, Furit audacissimus omni de numero Lycabas, qui Tusca pulsus ab vrbe, exilium dira pœna pro cæde luebat. Haftenus de obscuritate originis nominum quasi æquiuoca: quoad satis est pro nostra vrbe Etruria nunc Viterbo, vt videbitur.

F R A T R I S I O A N N I S

A N N I I S E C V N D A I N -

stitutio, de definitione nominū Tur-

rhenæ, Volturnæ, Etruriæ, &

de forma veteris eius-

dem vrbis.

VBi iam origo quasi æquiuoca Turrenæ, Volturrenæ, & Etruriæ patuit,

institnenda est iuuentus Etrusca de diffini-
 tione nominum dictorum. Vt Etruscę ori-
 ginis sunt, & à Turfibus deriuantur. Initiũ
 diffinitionis sumendum est ab ipsis Turfi-
 bus. Sunt autem Turfes Etrusca lingua
 ædes turritæ, vt insinuat Dionysius in pri-
 mo libro, & Myrsilus exprimit in de ori-
 gine Italiae. Et ideo diffinitur vrbs à Tur-
 fibus deriuata, quòd sit vrbs turritis ædibus
 extructa, vt idem Dionysius significat, se-
 cutus Myrsylũ, qui in prædicto lib. sic habet. e
 Etrusci. Turfes & Turrenas vocant, si sunt
 Tetrapoles, turritas ædes, perinde ac Mos-
 fineci à Mossinis in Asia. Ex his eãdem vr-
 bem significant regiam, vt sunt Etruscę
 originis, videlicet Turrena, Volturrena, d
 Etruria. Inuincibilia autẽ argumenta sunt
 ab origine propria nominis, simul & à dif-
 finitione. Nam quæcunque eandem pro-
 priam deriuationem & originem nominis
 habent, eandem rem significāt, licet pos-
 sint differre in modo significandi, teste au-
 thore modorum significandi & speculati-
 uis non vulgaribus grāmaticis, vti fluuius,
 fluentum, fluere, flere, quæ à fluo habent o-
 riginẽ. Porro, Tursena, Voltursena, Etrur-
 sia, quam latini protulerunt Turrenam,
 Volturrenam, & Etruriam, vtiq; à Turfi-
 bus vnam eandemq; propriam originem
 de

A desumunt, vt probat Myrsilus, & eum secutus Dionysius, & commentaria nostra super Myrsilum. Quare eandem urbem significant: licet diuerso modo significandi. Nam Turrena significat per modum communis turritam urbem. Volturrena verò addit antiquitatem, vt diximus, & Etruria frequentiam & crebritatem. Etruria enim valde turrita, sicut Volturrena antiqua turrita dicitur. Vnde omnis Voltursena & E-

C tursia est Tursena, sed non omnis Tursena est Etursia & Voltursena, quoniam inter Lucam & Macram est Tursena viculus, non tamen est Etursia & Voltursena, quia non est frequētibus & crebris extructis ædibus

D extructa, neque antiquissima omnium, quod soli regiæ conuenit. Similiter quæcunque habent eandem penitus definitionem, sunt eadem, vt Marcus Tullius Cicero. Porro Turrena, Volturrena Etruria, eadem penitus definitionem habent, quia quælibet definitur quòd sit vrbs extructis turritis ædibus. Quare Turrena, Volturrena, & Etruria eandem turritam urbem significant. Colligitur itē ex supradictis quod vrbs Etruria fuerit tetrapolis, vt Myrsilus insinuat. Quod profecto & ex aliis probamus. Nam & regiā sedē antiqui, vt insinuat Xenophō in lib. de æquiuocis, tetrapolim constituebant, id est,

quatuor distinctis portionibus instar oppi- A
 di, & partes eius regiæ erant, vt ibidem in
 commentariis probauimus de Babylonia,
 Niniue, Arbea Phœnicum, Samothracia,
 Hierosolyma, Syracusa. Roma, & ipsa vr-
 be Etruria: de qua Myrsilus circa finem B
 libri de origine Italiæ dicit. Tetrapolim
 quoque suam Etursiam Turreni, & eius
 partes Voltursenam, Vetuloniã, Tuscam,
 & Harbanum cognomine à Luco Calum-
 bum, à Deo suo fundatam asserunt. Porro C
 Latini singulis his partibus regia munera
 tribuunt, vt intelligas vere partes vrbs re-
 giæ fuisse. Nam Vetuloniæ fasces & secu-
 res, Volturnæ Senatorũ Fanum Lucumq;.
 Tuscæ principem tribuunt vrbs regium D
 Deum, & eiusmodi. Et quidem de Fasci-
 bus tributis Vetuloniæ, Sillius Italicus in
 octauo testatur dicens.

Mæoniaq; decus quondam Vetulonia gentis,

Bissenos dedit hæc primos præcedere fasces. E

Et iunxit totidem tacito terrore secures.

Hæc altas eboris decorauit honore curules,

Et princeps Tyrio vestem prætexuit Oïstro,

Hæc eadem pugnas accendi protulit ære.

Berosus quoque ac Manethon in Vetulo- F
 nia regnasse omnes reges Italiæ à Iano ac
 deinceps, & eam fuisse regiam regum as-
 serunt. Quod verò Volturna fuerit regia

&

A & illi Lucus regius tributus, qui erat, ut in præcedentibus expositum est, regibus curia templum, tam Liuius quàm alij docent, qui ad fanum Volturnæ indici concilia xij. populis Etruriæ perhibent. Vergilius quoque in octauo Aeneidos, scribit ad auxilia imploranda ab Etruscis contra Turnum, venisse Aeneam ad Lucum ingentem Lucomonũ patrum religione late sacrum. Quod autem Tuscæ parti regius Etruriæ vrbis Deus tribuatur, patet in Elegia Propertij ad Vertumnum, in qua Vertumnus dicit: Tuscus ego, Tuscis orior. Est enim Vertumnus municipalis ac princeps deus vrbis Etrurię, ut insinuat Varro in primo de lingua Latin. Quod verò Harbanũ sit regiũ, cũ nomen indicat, quia Harbanũ quarta pars dicitur ab Arbea quod est quarta secundum Talmudistas, tum præcipuè constat ex eo quòd à Luco regio, Calumbum, id est, viride, cognomen desumpsit, ut Myrsilus dicit. Quod verò hæc quatuor partes essent discretæ. non sub vnis mœnibus, non modo decretum Desiderij probat, sed etiã Plinius qui eas distinctè enumerat in tertio naturalis historiæ, cap. vj. dicens: Harbanum Tuscanienses, Vetulonienses, Volturreni cognomine Etrusci. institutio hæc secunda erudit iuuenes no-

stros, si nomina in contentionem & signifi-
cata veniāt, asserere regiam sedem Thuf-
corum tribus synonymis eandem esse E-
truriam, Turrenam, & Volturrenam, &
eam fuisse tetrapolim, cuius partes regias,
authores nominant Harbanum, Tussam
siue Tuscam, Vetuloniam, & Volturnam
vti exposuimus. Quod si quis obiiciat Vol-
turnam esse nomen commune toti tetra-
poli, sicut Turrenam & Etruriam, & ob id
non esse nomen partis, neganda est conse-
quentia, quia antiquitus vt plurimum, ali-
quod nomen commune toti vrbi vni par-
tium eius imponebatur, vnde & Threlicia
Samus, quæ nunc Samothracia fertur, an-
tea dicebatur Samus tota & pars similiter,
dicente Strabone in eius Geographia. Sa-
mothracia, inquit, cum esset tetrapolis, ha-
buit vnam ex his, quæ Samæ & Samos di-
cta fuit. Similiter & Babylonia & Niniue
fuerunt tetrapoles, vt patet Genesis x. cap.
Et ramen vnam partem Babyloniæ tam
Moyſes ibidem, quàm alij nomine totius
vocant Babyloniā, & vnam partem Ni-
niues vocant Niniuen. Pari forma etiam
tetrapolim Etruscam cōmuni nomine vo-
cant Volturnam, & similiter partem eius.
Et hæc sufficiant pro secunda institutione.
Nunc de tertia est tractandum.

A FRATRIS IOANNIS AN-
NII VITERBENSIS*Tertia institutio, vbi**fit Tetrapolis**Etruria.*

Q Værentibus vbi sit Tetrapolis Etruria: Respondendum est: vbi limites eius & partes: quia totum non est sine partibus. Et primo sic respondeat nostra iuuentus. Ibi est Etruria, vbi eam egregie perdomuit **Q.** Fabius consul transgressus iuga Cyminia, vt author est Liuius in nono ab vrbe condita. Sed illam perdomuit ad lacum Vadimonis, habentem à tergo Cyminia transgressa iuga, à fronte autem **D** Volsinienſes, & à ſiniſtris Tarquinienſes, quos non attigit, ſed Decio in annum ſequentem reliquit, vt ibidem Liuius ſcribit. Ergo Etruria vrbs ad lacum Vadimonis eſt, habens à tergo Cyminia iuga, & à ſiniſtris Tarquinias, & à fronte Volſinienſes. Quare neceſſario ſequitur, vt Etruria ſit inter Cyminia iuga, & Volſinienſes. Confirmatur idem limes Volſinienſis ab argumento à coniugatis inuincibili tam **F** ſecundum peripateticos, quàm etiam Ciceronem in Topicis, vt ſi iuſtitia eſt bonitas, vtiq; iuſtum eſt bonum: Et ſi Fluentini ſunt ciues Florétini, equidẽ Fluétia eſt ciui-

tas Florentia. Quare necessario cōsequens^A
 est, vt si Volturreni sint cognomine Etru-
 sci, vtiq; Volturna verè sit cognomine Etru-
 ria hac propterea vbi Volturreni & Voltur-
 na ibi Etrusci & Etruria. Ceterùm teste Pli-
 nio in tertio natur. hist. Volturreni cogno-^B
 mine Etrusci sunt circa Volturnenses. Ergo
 vrbs Volturna cognomine Etruria est cir-
 ca Volturnenses. Rursus vbi pars Etruriæ
 vrbis dicta Tusca, vtiq; ibi est & ipsa Etru-
 ria tetrapolis. Ceterùm vrbs Tusca dei re-^C
 gij Vertumni, est in focis Volturnis, dicente
 in Elegia Propertiana eodem Vertumno.

Tuscus ego Tuscis orior, nec pœnitet inter.

Prælia Volturnos deseruisse focos.

Ergo eius tetrapolis Etruria est in focis^D
 Volturnis. Hæc de limite vrbis Etruriæ, ex
 parte Volturnia. Nunc de eius limite ex
 parte Cyminia repetendum est. Vbi igitur
 finit gens Ciscyminia, quæ teste Cato-
 ne Veiens à Metropoli dicitur, ibi est vrbs^E
 Etruria, dicente Liuius in primo ab vrbe
 condita. Sabinis inquit est vicina Etruria,
 proximi Etruriæ Veientes. Ceterùm Ve-
 ientes finiunt limites suos in iugis Cymi-
 niis, & lacu Cyminio, vt author est Cato^F
 in xv. fragmento de originibus. Quare
 Etruria vrbs est proxima iugis & lacui
 Cyminio. Quod clarè insinuauit Liuius

in

- A** in nono ab Vrbe condita , dum profectio-
nem Transcyminiam. **Q.** Fabij scribens:
postera inquit die luce prima consul Cy-
minia iuga tenebat. Inde contemplatus
opulenta Etruriæ arua , milites emittit.
- B** Amplius , vbi Vetulonia regia , ibi Etru-
ria tetrapolis eius , quia vbi pars , ibi &
totum. Porro Vetulonia est iuxta lacum
Cyminium , & Thermas , in quarum a-
quis est piscatura salubris , & in regione
- C** mediterranea Tyberina , vbi Turrhenus
consedit. Ergo ibi est tetrapolis Etruria.
Etenim de loco Thuscix vbi consedit Tur-
rhenus , omnes consentiunt quòd non con-
sedit in maritima gente , quæ teste Cato-
- D** ne in fragmentis originum , diffunditur
ab ostio Tyberino vsque Lunam & Ma-
cram. Similiter non consedit in secunda
gente mediterranea Veiente , quæ eodem
autore diffunditur à Vaticano in Cymi-
- E** nia iuga. Restat igitur , vt in tertia gente
mediterranea confederit , quæ teste Cato-
ne protenditur à Cyminiis iugis ad Pisto-
rium. Non enim sunt in Tuscia vt enume-
rat Cato , nisi istæ tres gentes. Maritima ,
- F** Transcyminia & Ciscyminea. Quod &
de duodecim populis significauit in deci-
mo Aeneidos Vergilius.

Gens illi triplex, populi sub gente quaterni,

Ipsa

Ipsa caput populis, vires de sanguine Thusco. A
 Quod equidem copiose in quætionibus
 Anniis & commentariis super fragmenta
 Catonis exposuimus. Verùm quoniam gēs
 Transcyminia diuiditur in Tyberinam &
 Arniensem, & Tyberina est à iugis Cymi- B
 niis circa Hortem oppidum, & à lacu Cy-
 minio vsque ad fontes Tyberis & Arre-
 tium. Arnienfis autem est ab Arretio &
 fontibus Arni vsque Pistorium, consequens
 est, vt quoniam Turrhenus non consedit in C
 gente maritima prima Thusciæ, neque in
 secunda Ciscyminia Tyberina Veiente à
 Vaticano ad lacum Cyminium, equidem
 tenuit tertiam Transcyminiam gentem
 aut Tyberinam, aut Arniensem. Non au- D
 tem tenuit Arniensem. Ergo necessariò te-
 nuit eam partem Tyberinam Transcymi-
 niam, quæ est à fontibus Tyberis & Arre-
 tio vsque ad Hortem & lacum Cymi-
 nium. Hanc argumentationem nostra iu- E
 uentus firmet authoribus, Myrsilo & Dio-
 nysio Halicarnasseo, atque Herodoto qui
 exprimunt, ad quam partem Tusciæ Tur-
 rhenus Mæones adduxerit. Dionysius enim
 in primo libro, breuibus dicit: Herodotum F
 & quosdam alios scribere Turrhenum ad
 partem septentrionalem Tyberis venisse
 ubi erat Vmbris habitatio, & cum eis con-
 sedisse

A sedisse, habitasse, & vrbes ædificasse, quæ
extant. Myrsilus quoque de origine Ita-
liæ super quem iam commentaria confe-
cimur, his verbis vtitur. Turrhenis quidam
originem suspicantur esse à Lydis. Et pau-
B lō post. Turrhenus inquit filius Atus in se-
ptentrionalem partem Tyberis veniens,
eius totam medietatem à fontibus vsque
vbi erat priscis Vmbris habitatio tenuit,
& cum eis consedit & habitauit, & vrbes
C hæcenus dictas Mæonias & Turrhenias
ædificauit. Quæ autem sint istæ vrbes in
tractu Tyberis ab Arretio ad lacum vsque
Cymnium, siue à fontibus Tyberis vsque
ad Hortem, si quis scire cupit, legat cōmen-
D taria nostra super Myrsilum, & Annias quæ-
stiones. Satis est iuuentuti Etruscæ instituē-
dæ, Lydos consedisse in tractu Tyberis se-
ptentrionali & ipsum Turrhenum conse-
disse & habitasse vbi fuit priscis Vmbris
E habitatio. Quærendus est igitur locus ab
Arretio vsque ad Cymnium lacum vbi
fuit priscis Vmbris habitatio. Vmbri enim
antiquitus coluerunt Etruriā, quos pepulē-
re Pelasgi, vt Plinius dicit in iij. natur. hist.
F cap. sexto, vbi etiam ad mare Thuscum nu-
merat Vmbronē fluuium & tractum Vm-
briæ, scilicet finem eiusce tractus, qui in-
cipit à Tyberi septentrionali parte, quia ibi
fuit

fuit priscis Vmbris habitatio. Quæren-
dum est hoc loco ad complementum do-
ctrinæ, qui dicuntur prisci Vmbri, qui
patres eorum, & vbi nati, & quando à Pe-
lasgis pulsi ad montes. Respondent ad
hæc M. Antonius & Cato in fragmentis, &
& Myrsilus in supradicto loco. De M. An-
tonio testimonium perhibet Solinus in
Collectaneis dicens, Veterum Gallorum
prolem Vmbros esse M. Antonius asseue-
rat. Hos eosdem quia tempore aquosæ cla-
dis Hymbribus superstites fuerunt Græce
Vmbros dictos. Cato item in fragmento
secundo. Ex Scythia venisse Ianum rate in
Vaticanum, à quo ipse Deus Vaticanus
cum Dyrin & progenitoribus Vmbro-
rum, & à Vaticano progressum in tractum
Vmbriæ ibi fundasse regiã & fani Olym-
pum sacrasse, & non longè à regia dicasse
Augustalem Turrhenam, vbi ad salutan-
dum regem nouis lunaribus xij. populi
conuenirent. Myrsilus quoque de origine
Italiae. Tetrapolim inquit suam Turrhe-
ni Etrusiam, aureo seculo mox post inun-
dationem terrarum à Deo suo fundatam
asserunt, argumentaque afferunt agrum
suum eorum lingua Sale Vmbrone di-
ctum vbi primum geniti Vmbri. Et deos,
ritus, mores literas & leges illius vetusta-
tis

A tis, quibus à cæteris differunt etiam sibi vi-
 cinis. Rursus Cato in tertio fragmento, Ita-
 lia inquit, complura à diis & ducibus sorti-
 ta fuit nomina, à Iano Ianicula, à Cameſe
 Cameſena, à Saturno Saturnia, à gentili-
B bus Sale Vmbrona, & reliqua. Sempronius
 quoque de diuisione Italiae, Montes inquit
 à fontibus Tyberis vsque ad Nar inhabi-
 tant Vmbri, prima veterum Gallorū pro-
 les, vt Augustus ſcribit. Ex his ergo autho-
C ribus, & quæ in commentariis ſuper eos de-
 monſtrauiſus: reſpōdetur ad quæſita: quòd
 primi Vmbri dicuntur prima proles Ita-
 liae, nata in Sale Vmbrone Etruriae, à genti-
 libus veteribus Ianigenis Gallis, id eſt inun-
D datis, vt in commentariis oſtendimus ſuper
 Xenophontem de æquiucis. Vocabulum
 autem Sale vmbone vt ſuper Myrſilum &
 alios probauimus, eſt Arameum & Etru-
 ſcum, & Sale ſignificat egreſſum. Hinc Sale
E vmbone eſt regio Etruriae in qua egreſſi
 ab vtetro veterum Ianigenarū fuere Vm-
 bri, & à Pelasgis pulſi vt ait Plinius Quo
 autem tempore, in hiſtoria Etruſca narra-
 uimus. Nunc examinanda eſt regio ab Are-
F tio ad lacum Cyminium, vbi ſit Sale vmb-
 brone. Et quidem nuſquam inuenitur niſi
 in agro Volturnæ noſtræ, quia vt ait Myr-
 ſilus. Etruſci vocant agrum ſuum Sale vmb-

brone, quo primum geniti fuerunt Vmbri. A
Hinc vsque ad ætatem nostram, partem
amnis exeuntis à lacu Volsiniēsi vocat vul-
gus La caduta di Sale vmbrone. Antoni-
nus quoque in fragmento itinerarij sui,
quod est de sex præcipuis itineribus ab vr-
be Roma in gallias: de itinere Cyminio su-
pra Cassianum loquens, ordinatè loca enu-
merans ait: Cyminio itinere sunt Gallera,
Larthenianum siue veiens, Rosulum, Su-
trium, Lacus Elbii, iuga Cyminia, fanum c
Vulturæ cuius claris gestis inuidit Liuius,
Sale vmbrone Vulturæ, Larthes amnis
Volsinæ Clusium vetus, olim Comer solū
Clusium nouum, à quo nunc dictus clusen-
tinus transitus Annibalis, Phesulæ transi-
tus. Ex quo euidentissime patet, argumen-
tum vulgatum quod ex dictis pendet esse
validissimum. Turrheni inquit, & Tusci so-
li indigenæ. s. Italiae ac propria regione ori-
undi sunt: ceteri cōuenæ & aduenæ ab ori-
gine scribuntur, vt Myrsilus probat, & Dio-
nysius Halicarnasseus in j. lib. insinuat, &
Cato in fragmentis atque Fabius Pictor in
de origine vrbis Romæ significant. Ceterū
in Thuscia Ianus fundauit primam omnium
urbem tetrapolim Etruriam. Volturrenā
in subcyminiis, vbi prima proles Italiae in
Sale vmbrone orta fuit, vt probatum est.

Igitur

A Igitur in tota Italia prima omnium vrbiū
 est tetrapolis Etruria, & eius quatuor par-
 tes Arbanū, Tusca, Volturna, & Vetulonia,
 quæ dicta est, decus Mæoniæ gentis, vt Sil-
 lius in viij. li. cecinit, quia Turrhenus & Ly-
B di ea donati & decorati fuerunt: vt Berosus
 in v. antiquitatum exprimit. Nam vbi pri-
 scis Vmbris in Etruria in regione Tyberi-
 na ab Aretio vsque in lacum Cyminiū fue-
 rat prima habitatio, equidem ibi societate
C imperij & ciuitate donatus cōsedit Turrhe-
 nus. Porro ab Aretio in lacum Cyminium
 nusquam est Sale vmbrosa, siue natiuitas
 Vmbronum nisi in Volturna regia. Quare
 Turrhenus cōsedit & habitauit in Vol-
D turna regia tetrapoli. Caterū decoratus &
 donatus fuit Vetulonia regia, vt Sillius &
 Berosus perhibent. Ergo Vetulonia est in
 Sale vmbrosa, pars Volturnæ & Etruriæ
 regiæ. At Volturna regia tetrapolis est in-
E ter Cyminiū lacū & Volsinas vt supra pro-
 bauimus. Ergo Vetulonia est inter lacum
 Cyminiū & Volsinas. Quod etiam ex his
 quæ dicunt authores constat. Sillius enim
 in viij. cum legionem vnā contra Anni-
F balem ex Etruria sumptam à Romanis
 referret & enumerasset, qui ex maritima
 gente iuissent à Phregene ad Lunam, cu-
 ius laudes sub Porsena ponit, & deinde

enumerasset duas vrbes Transcyminias, A
 remotam quidem Phesulas à Veientanis
 Transcyminiis, etiam proximam eis Ve-
 tuloniam declarauit dicens: iuxta hos Ve-
 tulonos esse finitimos Veientes populos,
 inter quos ponit Sutrium, Nepe, & lacum B
 Cyminium. Quare Vetulonia pars tetr-
 polis regiæ est iuxta lacum Cyminium &
 Veientes qui sunt proximi Etruriæ vt au-
 thor est Liuius in primo ab vrbe condita.
 Plinius quoque eandem Etruriæ vrbs re- C
 gionem insinuat, dum in ij. naturalis histo-
 riæ capitu. de miraculis fontium & aqua-
 rum dicit. Aquis calidis Pisæ innascuntur
 ranæ, ad Vetulonos verò in Etruria non
 procul mari, pisces. Notat duo Plinius, B
 quòd Vetulonia sit in Etruria quod de Pi-
 sis subtrahit, & quòd Caldanis aquis innas-
 cuntur pisces quod de Caldano amne Vol-
 turrenæ verissimum est. Non dixit autem
 eam esse maritimam quia Vetulonienfes E
 in mediterraneis cum Tuscaniensibus &
 Volturrenis enumerat in iij. naturalis hi-
 storix capitu. vj. Et Turrhenus donatus ea
 confedit in mediterranea quia eius ager fi-
 nitimus limiti Tarquiniensium fluuiio Ble F
 rano, tredecim milibus passuum distat à
 mari Grauisco Vnde qui Vetulonium pro
 Itulonium in littore scribunt, somniant &
 nomen

A nomen simul atque Ptolemæum corrum-
punt, vt demonstraui in x l. quæstioni-
bus Anniis, vbi & id exposuimus, quod
Vergilius in viij. Aeneidos de Luco ingen-
ti & sede regia dicit. Haud procul hinc sa-
B xo incolitur fundata vetusto Urbis Agil-
linæ sedes, vbi Lydia quondam Gens bello
præclara iugis insedit Etruscis.

Sic enim exponitur, sedes regia urbis
Agillinae, id est ciuis Agillini Mezentij,
C quia ibi accipit locum pro locato, & urbem
pro ciue, sicut in primo libro Ilium in Ita-
liam portans, id est ciues. Non enim Lydia
gens in iugis aut Agilla vrbe maritima,
sed vicina Tyberi vt Volturna & Vetulo-
D nia insedit, vt supra probauimus. Quare
sola expositio vera hæc est. Sedes regia Tur-
rhena ciuis Agillini fundata saxo vetusto,
id est, antiquissima sub Iano, incolitur
haud procul hinc ab vrbe Roma, quia est
E in Etruria proxima Romæ, quia teste Ma-
crobio in Saturnalibus vsque Cosas ab
ostia dicitur Etruria proxima Romæ, re-
mota verò à Cosis ad Lunam. Ergo sedes
Volturna est in Etruria vicina Romæ, vbi
F Turrhenus & Lydia gens bello præclara à
principio insedit in iugis Etruscis, id
est, Volturrenis, quia Volturreni sunt
cognomine Etrusci. Ex his sequitur quod

pluries diximus. Quod nunc Viterbum di- **A**
 citur, olim regia tetrapolis Etruria diceba-
 tur. Nam si limites quæris, ipsa à tergo ha-
 bet iuga lacumque Cyminium, à fronte
 Volturnienses, à sinistris Tarquinienses, à
 dextris suam portionem Tyberis Trossam **B**
 ubi Turrhena & Mœonia deleta: Mœonia-
 nus ager & oppidum Trossulum deletum,
 & Trossanæ vadus vi exposuimus in quæ-
 stionibus Anniis. Calidæ aquæ & Caldanus
 ex his amnis, piscibus refertus, adhuc no- **C**
 mine & remanet. Si quæris partes quatuor,
 adhuc nomina quatuor partibus perseue-
 rant vetusta prolatione Volturna, & Vetu-
 letum, à quo Vetulones & Vetulonia. Item
 para Tussa, id est, hastata Tusca: Et rursus **D**
 pons Arbanus cognomine pons sancti Lau-
 rentij ubi Musarnum Herculis & à loco
 Calumbum, ut ait Myrsilus, licet corrupte
 pronuntient Palumbum. Lucus ipse vesti-
 gia seruat, ut exponemus in tabula **F A V L E**
 Faluceres. Sale umbrone & pars lacus Vol-
 turniensis Viterbensium est. Viterbum quo-
 que & eius ager vicinus est Sabinis, & pro-
 ximus Cyminiis Veientanis populis. Et ut
 unico argumento peruinamus, nusquam **F**
 in tota Tuscia, sed in solo Viterbo simul
 omnes partes descriptionis regie Voltur-
 næ, Tussæ, Vetulonis, Arbani, Fani, limi-
 tum

A tum, nominum, locorum, & ipsa nomina
 atque loca collecta reperiuntur. Quare ne-
 cessario consequens est, ut quod nunc à De-
 syderio rege Viterbum dictum est, sit ipsa
 tetrapolis Etruria regia. Hinc eam in au-
B thoribus sæpe variato nomine appellatam
 reperimus. Turrhenam sedem poetæ no-
 minant, & quandoque ab aliquo Larthe il-
 lam cognominant, uti Virgilius supra vo-
 cavit antiquam sedem Agillini Mezentij
C in viij. Aeneidos. Item in vij. appellavit à
 Rege patre Dardani Turrhenam sedem
 Coriti ibi. Hinc illum Coriti Turrhena à
 sede profectum. Et Silius in iiij. vocat à sa-
 cro Fano, & prisco Corito sedem sacratam
D prisci Coriti ibi. Ergo agit arreptis præ-
 ceptis exercitus armis Lydorum populos, se-
 demque ab origine prisci Sacratam Cori-
 ti, & reliqua. Dicit autem Turrhenam siue
 Volturnam sedem fuisse sacratam ab ori-
E gine, quia Ianus pomœrium illi & Fanum
 primus ab origine sacrauit, & regiam xij.
 populorum Thusciae instituit, ut authores
 sunt Fabius pictor & Cato & alij. Quando
 que vocant eam à toto vel à parte Voltur-
F nam, ut Liuius sæpe Fanum Volturnæ, &
 Plinius Volturreni cognomine Etrusci cir-
 ca Volsinos. Nonnunquam vocant eam à
 parte Veruloniam, ut Silius in viij. lib. ibi.

Mœoniaꝫue decus quondam Vetulonia gentis. Et Plinius ad Vetulonos inquit in Etruria aquis calidis innascuntur pisces. Sæpe à parte Tussa Tuscos vocant & Tuscam urbem. vt Propertius in Vertumniana, Tuscus ego Tuscis orior, nec pœnitet inter prælia Volsinos deseruisse focos. Et Ouid. in iij. Metamorphoseos de Lycabz. Qui Tusca pulsus ab vrbe, exiliũ dira pœnam pro cæde luebat. Sæpissimè tamen & in vsu fuit dici communi nomine Etruria^c vt supra exposuimus. Hac ergo instructa institutione tertia nostra Etrusca inuētus: quærentibus vbi sit prisca Thusciæ regia regum Etruria tetrapolis, respondeat vbi nũc Viterbum, quia in tota Thuscia nulli^d loco nisi Viterbo, conueniunt cunctæ simul collectæ partes descriptæ ab authoribus, vt patet irreuincibiliter perquirenti, exami-
nanti, & nihil indiscussum dimittenti.

Fratris Ioannis Annij quarta institutio, de excisis marmoribus.

SEx tabulæ memoratu dignæ excisæ marmoribus extant de antiquitate & rebus^f Etruriæ. Duæ sunt Libyscillæ, Duæ Cybelariæ, vna Tuscaniensis, altera Arbana. Primæ duæ dictæ sunt Libyscillæ à loco.

Est

A Est enim Libyscilla regio iuxta Vetuloniam, ex qua effossum est ad quantitatem semidigiti alabastrum transparens, quod si contra solem opponitur, videntur ab intus albæ literæ quæ ita leguntur:

B LIAYSCILA VITVRGIA. Viturgiam alteram pro oppido notat Ptolemæus longe ab ista, circa Tyberim supra Ferentinū Othonis oppidum. Quare vel corruptus est Ptolemæus, ut in multis aliis locis, vel altera est oppidum, altera villula Vetuloniarum ubi Ceres Aegyptia primos panes confecit quæ Libysia cognominata fuit, à qua lucus Libyscilla, ut in tertia tabula videbitur.

D *De secunda tabula.*

A Altera Libyscilla tabula fuit aduecta, item alabastrina ad quantitatem magnæ manus, quam idcirco incantatam appellabant: quia nunc sine literis eminentibus cernebatur, nunc ab intus cernebantur ipsæ literæ, & nunc vnum inde aliū mentiebantur colorem. Quidā verò quia quædam malè legebantur cum sæpius corio, & oleo atque aceto tergerent, numen ipsum deleuerunt. In ea tabula ita excisum erat.

F AVL Faluceres pellunt Agillum tyrannum. Vetulones hostiis placant Vol-

turnæ, Volturnum. Agillæ stultitiæ succe- A
dit Tarcon & Ocnus. Sic Turrena Ethuræ
Longhola sancta manet. Etrusco quaterno
populo.

Quo tempore hi versus æditi fuerint, è
dicto Catonis excerpere possumus, qui in B
fragmentis de originibus hæc dicit ad ver-
bū. Etrusci Græcas literas semper horruer-
unt, & ob id Latinas suscipere noluerunt
vsque ad Cecinam Volturrenum, magistrū
quadrigarum & augurum principem: pa- C
trē Menippi & auum Menodori, quas ante
illum pater eius Volturrenus, auūque Ti-
tus & Turrhenus proauus quanquam Ro-
manis principibus charissimi, semper re-
nuerunt. Nam is Turrhenus patre Elbio D
Etruscorum regum vltimo, ad lacum Va-
dimonis cæso, equidem ad reddendam vr-
bem Etruriam anno secundo Olympiadis
centesimæ ac vigesimæ quartę allici potuit,
sed ad recipiendum Latinas literas nun- E
quam persuaderi potuit. Hæc Cato. Sane
quidā nō vulgariter eruditi existimāt hunc
Menodorū fuisse patrem Mœcenatis, quia
magno ardore semper securus fuit partes
Iulij Cæsaris. Nam & Appianus in v. libro F
de bellis ciuilibus ait Menodorum Tur-
rhenum parata classe pro Iulio Cæsare cō-
tra Pompeium iuniorem, superasse Me-

nec

A necratem nauali prælio. Causa autem cur
 Turrheni nunc Viterbenses partes Maria-
 nas & Cæsarianas secuti fuerint, facile ha-
 betur ab eodem Appiano in primo libro,
 quia sub Sylla soli Turrheni & Vmbri pro
 B prio solo vexati sunt, quare cum Marius ex
 Aphrica cōtra Syllā regrederetur, in Tur-
 rhenam adnauigans ad sex millia Turrhe-
 norum: vt scribit, sibi adiunxit, cum hīsque
 ad Cinnam profectus pergrate ad belli so-
 C cietatem admīssus est. Et de his hactenus.
 Satis est ab auo Menodori susceptas lite-
 ras Latinas ab Etruria vrbe: paulò ante
 Augustum & Meccenatem, & ob id Etru-
 scos ea etate inassuetos linguę Latinę mol-
 D li ac dissoluto stilo scripsisse, vt de Meccē-
 nate in secundo Saturnalium scribit Ma-
 crobius. Ergo quia molli ac dissoluto stilo
 hi versus compositi sunt, idcirco excisi &
 editi fuerunt atate Meccenatis. Liceat ta-
 E men cuilibet vt libet opinari. Exponamus
 igitur eos hoc pacto.

F A V L, quatuor literæ sacrae sunt Fani
 Volturnæ adhuc ita dicti. Est enim Faul
 Volturnæ subsidēs campus, ab ipsa natura
 F spectaculū, & Luco quā aptissimū produ-
 ctus, vndiq; quatuor cauis distinctisq; col-
 libus cinctus, Arbano, Tusso, Veruleto, &
 Volturmo, vt egregie descripsit Virgilius
 in

in octauo Aeneidos cum Aeneam transito **A**
Minione inducit Egelido amne lustratum
promeruisse allocutionem Veneris. Est au-
tem Egelidus riuus in reducta valle quar-
to miliario à Fano siue Faul distans, adhuc
nomen à frigiditate vulgo Fredanum reti-
nens, sicut illi proximus Caldanum à cali-
ditate. Itaque Vergilius cum transito Mi-
nionem qui decimo lapide distat à fontibus
Egelidi amnis Aeneam vidisse è vicino Fa-
num, & illi vicinas legiones Etruscas indu- **c**
cit, ita Fanum ipsum describit. Est ingens
gelidum, lucus prope Ceritis amnem. Rel-
ligione patrum late sacer, vndique colles
Inclusere caui, & nigra nemus abiete cin-
gunt. Syluano (fama est) veteres sacrasse **d**
pelasgos Aruorum pecorisque deo, lucum-
que diemque. Omnes hæ partes descriptio-
nis Faul Volturnæ conueniunt, vt ad sen-
sum cernimus. Faul enim est xv. lapide, iti-
nere Cassiano prope amnem Ceritis, id est **x**
Minionem, vt rectè Seruius exposuit, quia
is amnis ad ius Ceritum pertinebat. Et hic
Lucus & fanum Volturnæ, erat religione
patrū Lucumonum sacer, nō priuatis ciui-
bustantū, sed late omnibus accolis, & xij. **r**
populis vt significat Seruius. Erat enim
Fanum Volturnæ regium, Lucumonibus
curia templum, ad quod teste Liuiio indice-
bam

A bantur cōcilia xij. populis. Cernimus eundem Faul cinctum vndique quatuor tetrapolis ipsius collibus vt diximus. Arbores crematae sunt, postquam Christi fides suscepta fuit, iuxta Dei mandatum Deuteronomij xij. cap. In Volturna adhuc est vicus, quem Seuaſton Pana vocabulo pelasgico dicimus, id est, Auguſtalem ſylvanum. Est enim Pan Inuus Sylvanus idem teste Seruio super Aeneida & Georgica. Aruorum pecorisque deus Vertumnus, Pomonus, pater Ianus, Etruscis erat, vt probauimus in commentariis super Vertumnianam Propertij in iij. antiquitatum Berolſi. Itaque duo argumenta sunt, Faul veteres post Ianum secundo sacraſſe pelasgos, tum quia Volturnae vicinus est campus Pelasgi adhuc dictus, tum vel maximè quòd Auguſtalem-Sylvanum Vertumnum vocabulo pelasgico Seuaſton Pana dixerunt. Vnde & Vertumnus deus erat princeps Etruriae, vt ait Varro in j. de lingua Latina. Et hec ratio soluens dubium tale Cum locus Fani Faul dicatur, & in compluribus nummis argenteis & aereis id idem seruetur, cur in quibusdam vltima sacra litera p, ponitur, & scribitur Faup? Responsio in promptu est, quia duobus dicatum erat Fanum, scilicet Lucumonibus quibus erat curia templum

plum, & Aruorum pecorisque Deo Pomoni Syluano. Primo modo dicitur Faul, id est, Fanum almæ Volturnæ Lucumonum. Secundo modo Faup, id est, Fanum almæ Volturnæ Pomoni, aruorum pecorisque Dei, dicente eodem Deo in Vertumniana Propertij de seipso.

Pastor & ad baculum possum curare, vel idē Serpiculis medio puluere ferre rosam. Nam quid ego adiiciam, de quo mihi maxima fama est. Hortorum in manibus dona probata meis? Ergo est Faup Fanum almæ Volturnæ Pomoni, aruorum pecorisque Dei, vt in dictione Pomonus & Pomona vidimus institutione prima. Ab his quatuor sacris literis introitus Faul siue Faup dicitur in contractibus porta quadriera, quia quatuor æreis denariis insculptæ erant istæ quatuor literæ, dū sacraretur. Teste enim Plutarcho in vita Romuli, Etrusci sacrant Olympum mysteriis & literis quibusdam. Quod si excellens sit locus, æreis literis sacrant, vt de ilice Luci Vaticani Etrusci. Plinius significat in xiiij. libr. naturalis hystoriæ, cap. lxj. dicens: Verustior vrbe in Vaticano est ilex, in qua titulus literis æreis Etruscis, religione arborem tum dignam fuisse signat. Hæc ilicem Vaticani inter sanctum Petrum & castrū sancti Angeli fuisse memoria

A moria antiqua seruat, quam Eugenius pō-
tifex Maximus, in valuis ecclesię sancti Pe-
tri æreis exculpsit, vt pater aspicienti valuas
æneas.

FALVCERES sunt Eani ciues, circum
B Fanum incolentes, Arbani, Vufsi, Vetulo-
nes, Volturreni, vt in dictione Falucer & Lu-
ceres in prima institutione vidimus. Vetu-
lones hostiis placant Volturnæ Volturnū.
Dictione Volturna diximus de Iano Vo-
C mono Volturnæ Deo principe. Vetulones,
Vetulonia & Vetulonienſes, deriuationem
habent à Vetuleto, vna ex quatuor parti-
bus tetrapolis Etrurię, vt in superioribus
expoſuimus. Et in xl. quæſtionibus Anniis
D copioſe probauimus: Placant autem fa-
crificio expiatiuo, quo expiauerunt urbem
& luſtrauerunt exercitum ab impietate
Mezentij.

PELLUNT Agillum tyrānum. Agillū
I tyrannū appellat Mezentiiū Larthē Etru-
rię regię, cuius impietate atque crudelita-
te diutina feſſi ciues, illūque ad ſupplicia
expoſcentes, fugatum viderunt, vt hitoriā
integram in octauo Aeneidos Euander re-
F fert Aenę: quem ad Lucumones pro auxi-
lariis legionibus mittebat in Lucū ingen-
tem ſiue Fanum Volturnæ, vbi congrega-
ti erant, & in cuius latis aruis Turrheni &

Tar

Tarcon rex tutis tenbeant cast a locis. De A
hoc Tarconte ita subdit. Agillæ stultitiæ
succedit Tarcon & Ocnus. De vtroque lo-
quitur Vergilius De Tarconte quidem re-
ge, qui legiones dedit Aeneæ contra Tur-
num & Mezentium, loquitur pluries in B
oçtauo Aeneidos & in decimo. De Ocno
verò cōditore Mantuæ in x. dicit. Ipse etiā
patriis agmen ciet Ocnus ab oris Fatidi-
ce Mantus, & Thusci filius amnis, id est,
Tyberini, qui ante Mezentium Larthes C
fuit Etruriæ & contra Glaucum filiū Mi-
nois apud Albulam dimicans in fluuiūmq;
submersus nomen Tyberi dedit: vt in An-
niis quæstionibus, & in commentariis su-
per tertium fragmentum Catonis proba B
uimus. Sane sciendum est, tres fuisse Tar-
contes. Primus fuit filius Turrheni Mæo-
nis, & frater Trasimeni, vt Berofus in secū-
do antiquitatū in genealogiis notat. Huic
teste Strabone in v. libro pater ob pruden- E
tiam, condendarum vij. vrbium ministeriū
delegauit, & inter eas à se nobilem Tarqui-
nas urbem posuit xv. vt cernimus lapide à
Fano Volturnæ. Hæc enim tria xv. lapide
à Volturna distant, à fronte Volſinæ, à fini- F
stris Tarquinæ, & à tergo Minio itinere
Cassiano. Secundus Tarcon fuit, qui Euā-
dro Palatinum collem permisit, & vt Soli-
nus

A nus in collectaneis significat. Cacū in vin-
cula coniecit. Hunc teste Manethone secu-
ti sunt Larthes Etruriæ Tyberinus pater
Ocni, & Mezentius. Quo fugato successit
tertius Tarcon & post eum Ocnus, vt Ver-
gilius insinuat, & Manethon exprimit, &
hæc excisa tabula testatur, & nos in histo-
ria Etrusca narrauimus. sic Turrhena E-
thuræ Longhola sancta manet. In tabula
Turrhena Ethuræ cum aspiratione sunt
c scripta, cum sine aspiratione hoc loco
scribi debuissent, vt in prima institutione
significauimus. Sed ea ætate, vt diximus,
Etruria utebatur molli & dissoluto stilo &
orthographia. Longola dicitur à vico lon-
d go, sicut Vetulonia à vico eius Vetuleto.
Est autem idem para & Longola. Nam
vt ait Samuel Talmudista, quos Græci &
Latini vocant Persas, Aramei & Hebræi
vocant à dignitate principatus parazim, id
e est, hastatos consulares. Par enim hastam &
sceptrum Aramei vocant, quia antiquitus
hasta pro sceptro & corona reges uteban-
tur, vt asserit Trogus & Iustinus ultimo e-
pitomate. Græci verò Longen vocant ha-
f stam, & Longolam hastatam. Quare pars
Etruriæ dicta vocabulo vetusto para Tus-
sa, eandem Pelasgi qui sacrauerūt Fanum
lingua sua dixerunt Longolam Tussam,

ad distinctionē Tussæ Nanæ. Latine item A
dicimus hastatam Tuscam, vt copiosius
fuit expositum in x l. Anniis quæstionibus.
Latini verò absolute Tussam siue Tuscam
pronuntiant, vt in prima institutione ab-
soluimus. Longola autem est duplex. Vna ^B
in Latio secus mare, in Volscis circa Tar-
racinam, vt Liuius inducit in secundo ab
vrbe condita. Ergo quia in Latio est, scribi
debet sine aspiratione Longola à longitu-
dine dicta. Hæc autem nostra, quia nec vi-
cus ille longitudinem habet, nec est in la-
tio, & per interpretationem potius Para-
dicitur, idcirco cū aspiratione dicitur Lon-
ghola in Thuscis Transcyminiis, de qua
Liuius in nono ab vrbe condita dicit. Po-
^Dstero die repetitis auspiciis dictator Papy-
rius, cum legionibus nuper conscriptis ad
terrorem Cyminiam syluam traducti ex-
ercitus profectus peruenit ad Longholam.
Et acceptis à consule Martio veteribus mi-
litibus explicauit acies, nec hostes detrecta-
uere pugnam. Quidam iuuenis ex Flami-
nia superioribus annis cum publicè dispu-
tationes quotidie de hac patria fierent, di-
xit Liuiū loqui de Longola Latij, quia di-
^Fctator Papyrius dictus fuit pro bello Sam-
nitico, cui præerat consul Martius, vt scri-
bit Liuius, & nō pro bello Etrusco Trans-
cyminio

A cyminio, cui præerat Q. Fabius ad lacum
 Vadimonis. Vnde & veteres milites à Mar-
 tio non à Fabio accepit. Dicebatq; q̃ puta-
 bat esse verum, quòd eodem tempore Papy-
 rius in Samnio pugnabat, quo & Fabius in
B Etruria ad lacum Vadimonis, & ideo non
 potuisse interesse Papyriũ pugna Transcy-
 minia ad Longolam. Huic respõdimus pri-
 mo falsum esse quòd eodem tẽpore fuerit
 vtrobiq; pugnatum, quia litera Liuij est in
C contrariũ. Finita enim pugna Etrusca, sub-
 inde inquit pugnatũ est in Samnio. Quòd
 verò acceperit veteres milites à Martio cõ-
 sule, equidẽ verum est. Sed, vt ait Liuius ad
 Longolam, vbi expectabat eos recepit cum
D legionibus ad hunc Cyminium terrorem
 nouiter conscriptis, & vbi explicauit acies
 contra hostes ibi paratos. Porro hostes pa-
 rat non erant in maritima Longola, cum
 nullum ibi esset bellũ, sed in remotis mon-
E tibus Samnij & Cyminiis. Quare conuin-
 citur, vt si nullum bellũ, nullus hostis erat
 in maritima Longola, sed actu præsens in
 Etrusca vtiq; Papyrius nō explicauit acies
 in Longola maritima Volscæ sed Etrusca.
F Quod verò obiecit quòd creatus est dicta-
 tor pro bello Samnitico, consequens est vt
 nō pro bello Volscico, & ob id nec ad Longo-
 lam Volscam explicasse acies. Et cū pro his

adductus esset Liuius, & hæc ibi lecta, mul- A
ta ille iuuenis submurmurans, dixit, se in
futura disputatione omnino probaturum,
quòd nullo modo Papyrius interfuit bello
Etrusco. Sed cum in palatio dominorum
vbi res gerenda est, non affuisset (nam in B
Perusiam festinauerat: noster Vetulonien-
sis Ser. Thomas Veltrinus vices illius ac-
cepit, & his validissimis argumentis obie-
cit. Primo quia pœna capitis multabatur
Dictator, si iniussu Senatus, alio proficisce- C
retur, quàm in prouinciam sibi delegatam,
atqui Papyrio Samnium erat decretum.
Respondi primùm quòd iussu Senatus id
fecit, qui teste Liuiο nuperatque nouiter le-
giones conscripserat pro terrore Transcy- D
minio non Samnitico. Et ideo Dictator ad
eam Longolam illas deduxit, vbi erat ter-
ror Transcyminius. Et ita iussu Senatus
illò traduxit legiones. Deinde argumen-
tum in eum sic verti. Pœna capitis erat E
alio descriptas Legiones ducere, quàm in
prouinciam pro qua conscribebantur, aut
alibi pugnare & explicare acies. Porro non
fuit Papyrius dictator creatus pro bello
maritimo Volscō & Longola Volscā, neq; F
Senatus nouiter scripserat Legiones pro
terrore Samnitico vel Volscō, sed Tran-
scyminio. Quare nullo pacto has legiones
duxit

A duxit in Samniũ, neq; in Longolam Vol-
scam, neque ibi explicauit acies vbi nullum
erat indictum bellum, sed bene hæc omnia
cõueniunt Longolæ Trāscyminiæ vbi ho-
stes parati Etrusci & finitimæ Vmbriæ, vt
B ait Liuius, cuius terror percusserat urbem,
& Senatum coëgerat ad nouiter Legiones
conscribendas, quibus actu indictum bel-
lum & non Longolæ Volscæ. Secunda ob-
iectio fuit ista: Vnusquisque triumphat pro
C bello quod gessit. Porro Fabius triumphauit
ob egregie perdomitam Etruriam, &
non Papyrius, vt ibidem Liuius est author.
Quare Papyrius non gessit bellum Etruf-
cum. Ad hoc responsum fuit, aliud esse bel-
D lum gerere, aliud succenturiari. Concedi-
tur igitur quòd Papyrius nō gessit bellum
Etruscum, sed Samniticum, & ideo vterque
de suo bello triumphum retulit. Ante ta-
men bellum Samniticum quod subinde
E gestum est, vt loquitur Liuius, territa vrbs
de profectione Q. Fabij qui teste Liuiο di-
cto in Sutrio Papyrio dictatore, transgres-
sus fuerat Cyminia iuga circa lacum Va-
dimonis, mox conscripsit legiones ad suc-
F centuriandum Fabio, quia (vt ibi exprimit
Liuius) error fuit vrbs, ne subito cohorti-
bus Etruscis & Vmbriis exercitus interclu-
deretur, quia vt patet ad oculum, Fabius

cum exercitu stans in hac planitie, habebat à frōte Volſinenſes, à ſiniſtris Tarquinenſes, à dextris Êtruſcos & Vmbros Tyberinos, à tergo ſola iuga Cyminia verſus Longolam, quæ niſi Legionibus Romanis cuſtodita fuiſſet, funditus intercluſus fuiſſet exercitus, & nō potuiſſet, vel retro referre, neq; à fronte aut dextris vel à ſiniſtris procedere. Et ideo clarè dicit Liuius, quòd ad hunc terrorem tollendum, nouiter conſcripſit legiones Senatus, cum quibus profectus peruenit ad Longolam Transcyminiā dictator, & explicauit acies ad ſuccenturiandum & cuſtodiendum iter Transcyminium, ne intercluderetur exercitus, & non ad pugnandum iuſti more belli. Tercio ſic obiecit. Hæc pugna Transcyminia pugnata fuit vſque Peruſiam, quia induciarum fregerat fidem, vt ibi ait Liuius. Ergo nō fuit ibi Papyrius, qui pugnabat in Samnio. Reſponſum eſt, quòd conſequentia eſt falſa, ſimul & adſumptum. Conſequentia quidē, quia fuit ibi Papyrius (ut diximus) antequam pugnaret in Samnio, quia ſubinde ac perdomita Etruria, ipſe geſſit bellum Samniticum. Adſumptum quoq; falſum eſt, quòd ea pugna Transcyminia eo anno pugnata fuerit vſq; Peruſiam, aut q̃ Peruſia induciarū fregerit fidem, quia teſte ipſo

A ipso Liuiio ibidē, egregiē perdomita Etruria regia, non processit ad Volfinienses à fronte Fabius, nec à sinistris ad Tarquinienses, nec à dextris ad alios Tyberinos Etrusci nominis & Umbros, sed sequente
B anno illos Decius cōsul subegit. Quod verò ait pugnam Transcyminiam pugnatā vsque Perusiam, vtique Liuius nō affirmat, sed per opinionē refert dicens quòd quidā id aiunt. Et ideo tanquā veritati non coherēs opinio reiicitur. Haftenus de Longola, id est, ParaTussa, de qua excisus lapis dicit, q̃ sit expiata impietate Mezentij & succedētibus religiosis Tarcone & Ocno. Longola Turrena vrbs Etruriæ mansit sancta,
D id est, pia ex religionibus vt prius dedita.

Sequitur.

ETRVSCO QUATERNOPOLITANO POPULO.
 Quatuor partibus constabat tetrapolis Etruria, vt diximus, Arbano, Vetulonia, ParaTussa, siue Longola hastataq; Tusca, & Volturna. Et ideo referens ad has quatuor partes Helius Spartianus dixit q̃ Antonij pij omnes ædes in tota Etruria examen apum compleuit, quia in qualibet parte vr-
F bis Etruriæ paternas ædes habebat. Erant autem absq; mœnibus quatuor magna oppida vsque ad Desyderium regem, vt dicemus in quinta tabula. Et ideo quaternus

Etruscus populus dicebatur: Et seorsum A enumerabātur, Arbani, Tuscanienses, Vetulones, & Volturreni, vt patet in tertio naturalis historiæ, capite sexto Plinij, & in Myrsilo de origine Italiæ. In authoribus verò historicis & poëtis, confunduntur nomina, quia interdum totum pro parte, interdum pars pro toto accipitur.

TABVLA TERTIA VNA

EX CYBELARIIS.

DVæ tabulæ excisæ Marmoreæ quæ Corfettus repperit, Cybelariæ idcirco dictæ, quòd in prædiis tursitæ Cybelles, & colle eius hæctenus Cybelario dicto, repertæ sunt, vbi paulopost astante curia d quæ cum beatissimo Alexandro sexto, Pont. Max. Viterbum se contulerat, effossæ fuerunt triumphales statuæ vetustissimæ, minio illitæ, Cybelis, Iasij, Armonia, Vestalis & Electræ. Sub statua Iasij carmen rhythmicum, antiquis literis & verbis Etruscis excisum, in Latinum ita vertitur.

Iasio acclamauit Hercules, dux inuictæ, inuicta corona:

Anno ætatis suæ trigesimooctauo. Sub Cybele hoc carmen exciditur, ita dicens.

VeiuZo hospita Isis, hospitata est epulatrix.

In domo Tylæ sponsæ decoræ regis Sypi:

Anno

A Anno ætatis eius quintodecimo.

Prima igitur tabula marmorea magna, excisa est literis Græcis, & vetusta orthographia Græca, cuius hæc est in Latinum traductio.

B CORITINA desponsatio cum Electra Atlai Kityi, iam dudum pertransiuerat.

ET MAXIMA Isis frumentaria atq; Panifica, concessit ad nuptias Iasij filij Coriti, in habitaculum turritæ Cybeli sponsæ Iasij, in prædio Cybelario, ad fontē Cybelarium, paulo sub Vadimona palatia.

C ET PAVLO post à scelerato fratre Dardano Iasius male periit in agro Iasinello, ad Thermas Iasinellas in Thuscis.

D ET QVIDEM ista regia fuit reparata, primùm quidem à Pipino, posterius verò à Marsia & Turrhenis principibus, ad æternam gratiam & monumentū rerum.

LAPIS vetustissimus repertus sub his
E verbis. Omnium primus Camefes cum patre suo Iano, & Ry Comero Gallo, Vetulo nos colonos supra balnea statuit. Et post puillum iusta istos castellum fundatum fuit à Lybio Aegyptio, qui cognominatus est
F Hercules Celsus. sed ante hunc Herculem Celsum, Sabatius Sangni pater Sabinorū atque Samnirum, villam posuit in Voltur-
renis Trossis in Celeni regione.

EPigramma Araratheum in Vetulonia repertum ad portam Vetuleti, sub his verbis, Omnium primus Camefes cum patre Iano & Ry Comero Vmbro patre Vmbro-
 rum dedit Vetulonos habitatores ante Balnea. Iuxta hos posuit munitionem Libyus Aegyptius, cuius prænomen Hercules Celsus, & prius isto Hercule Celso Saturnus Sangni dedit munitionem in ferocibus in bello & castellum Camsancti, siue panos Sebastii, & castellum Fenestræ, & castellum Lucernæ. Hucusque tabulæ Cybel-
 lariæ, tertia quam Corsettus afferre pollicitus erat funditus periit. Vnde has duas breuibus exponemus.

P R A E D I C T A R V M T A -

B V L A R V M E X P O S I -

T I O.

HAs igitur tabulas quærendo exponemus. Principio quæritur. Si Etrusci semper horruerunt literas Græcas & disciplinas, vt supra fuit expositum, cur has antiquitates Græcis literis seruandas traderunt? Ad hoc ex dictis ipsius Catonis responderi

A sponderi potest, qui teste Plinio in vigesimo nono libro naturalis historiae capite primo ad filium scribens, his verbis utitur. Dicam de istis Græcis suo loco Marce fili, quid Athenis exquisitum habeam, & quod bonum sit illorum literas aspicere non perdiscere. Vincam nequissimum & indocile genus illorum. Et hoc puta vatem dixisse. Quandocunque ista gens suas literas dabit, omnia corrumpet: Hæc Cato ut Plinius **C** refert. Itaque quoniam bonum est Græcas literas aspicere non perdiscere, utique Etrusci ad perdiscendas eorum literas & fabulas atque mendacia magis quam disciplinas nunquam inclinati fuerunt, sed bene recteque aspexerunt illas, & permiserunt ut patriæ antiquitates scriberentur literis Græcis & Latinis, quia nisi ad honorem non pertinebat hoc genus scribendi.

E S E C V N D O Quæritur quo tempore fuerunt excisa? Respondetur, quod coniectura est circa tempora conditionis Romæ has tabulas fuisse permissas scribi literis Etruscis. Nam teste Archilocho in epitheto temporum, super quem iam commentaria confecimus post euerfionem Troiæ, aliis & aliis temporibus octo Homeri claruerunt, quorum qui eximius poetarum est fuit

fuit ipsi coætaneus & vicit Olympico certamine, Olympiade vigesimatertia, quæ fuit circa trigésimum annum Numæ Pompilij, vt patet in Eusebio. Eo anno, vt asserit, fuit ipsi ita tributum emendare literas simul & linguã Græcam, quas semibarbaras & rudes Cadmus retulerat in Græciã. Quare hæc tabulæ paulò ante Numam excisæ fuerunt, quia ruditatis antiquæ sunt plenæ. Nam orthographia est vetusta, quia Veruloniã scribit per *ou*, & *ε*, doctrina Homerica postea scribitur per *β*, & *η* *βητουλωια*. Rursus scribit Sangyn per *στη*, cum per duplex *ττ*, scribendum dictauerit Mæon Homerus. Similiter post Marfian & Pipinũ Larthes Etruriæ fuisse excisas, tabulæ sunt testimonio, quæ illos nominant. Floruit autem Marfias Etruriæ Larthes, quinto & septuagesimo anno ante Romam urbem conditam, vt probauimus in Etrusca historia & Chronographia, quam contra Eusebium, & alios corruptores publicorum temporum conscripsimus. Quare post Marfiã, & ante Numam circa cõditionem vrbis Romæ, excisa sunt hæc marmora.

TER TIO Quæritur quis fuerit hic Atlas & Coritus. Respõdetur iuxta Seruium super septimo Aencidos, tres fuisse Atlantes. Primus maximus Maurus dictus, quia
teste

A teste Diodoro Siculo in quarto libro in Mauritania obiit. Postremum sibi finxit Græcia mendax. Inter hos fuit Atlas Italus focer Coriti & pater Electræ, quem Aramei ac diuinæ literæ vocant Kitym, id est, **B** Italum, à quo Italia primo nomen habuit circa Tyberim, in quo sunt loca à Siculis qui venerunt cum Italo à Sicilia primum habitata, Phalaris & Phescennium, & circa Tybur Siciliensia, vt ait Dionysius in primo libro. Vnde tam in Latio quàm agro Etrusco vallis Sicania & loca Sicania sunt. Hic Atlas Italus, fuit frater Hesperis regis Hispaniæ, quem teste Iginio & Beroso ab Hispania pepulit in Italiam, quo tempore, **D** quia Larthes Etruriæ posthumus in cunis erat, qui nomine dicebatur Cambo, vt in ij. & v. antiquitatum dicit Berosus, & cognomine vocabatur Ianus iunior, vt Iginus & alij significant, vbi scribunt, Iani ope **E** atque permissu Italum condidisse Capenam, idcirco infantis tutelam in Turrena sede suscepit Hesperus, & ob id, vt ait Iginus, tam Hispania quàm Italia Hesperia, ab eo dictæ sunt, & non ab Hespero sydere **F** quo nauigant in Italiam & Hispaniam, sicut somniat Græcia mendax, quia eadem ratione Gallia esset tertia Hesperia, quia eo sydere nauigant in Galliam. Itaque hic dicitur

citur Atlas Kitym, id est Italus pater Ele-
ctæ , per distinctionem ab aliis duobus
Mauro & Græco. Coritus autem hic dici-
tur Ianus iunior, pater Dardani & Iasij.
De his vt Iginus, ita ante illum Fabius Pi-
ctor de origine vrbis Romæ ita dicit. Pri-
ma origo Romæ fuit collis capitolinus, à
Saturno cultus, & Saturnia dictus. Sequens
hunc Auentinus fuit habitatus ab Atlante
Italo, è Sicilia illo aduecto contra fratrem
suum Hesperum, in cuius tutela erat Etru-
riæ imperium, adhuc Iano puero & imma-
turo ad munera regia & regni. Porro Ita-
lus dimicare, à Iano & Etruscis prohibitus,
in Auentino confedit, ad cuius radices iux-
ta Tyberim ope atque consilio Iani, Cape-
nam oppidulum cōdidit, & regionem eius
permisso Italiam dixit. Mox Hespero fra-
tre rebus humanis exempto, Italus in tu-
telam Ianum & Etruriam suscipiens, o-
mnem regionem circa Tyberim vltro ci-
troque à se Italiam dixit extinctis aliis co-
gnominibus priscis. Ab hoc loco Fabij Ser-
uius super æneida scribit Italum cum Si-
culis in loca circa Tyberim venisse, & à se
Italiam primo dixisse, essequæ argumento
loca dicta Siciliensia vel Sicania. Similiter
& Solinus, vt Tortellius noster Aretinus
scribit, ab hoc Fabij loco excerpfit, Ita-
lum

Alum iuxta Tyberim ædificasse Capenam
ope, consilio, & auxilio Iani, à qua portæ
Capenæ nomen fuit. Sequitur verò Fabius
de tertio colle Palatino, qui fuit tertius
in origine vrbs Romæ, sic dicens: Susce-
Bpto Italus Italiæ imperio, tum filiam suam
Romam nomine, Aboriginibus & Siculis
in Latio præfecit. Quæ Capena relictæ, Pa-
latinum collem medium tenuit, & oppidū
Romam condidit in eius vertice vbi hæ-
Eret exquilino. Hæc Fabius. Ergo Italus At-
las, est qui in hoc loco scribitur pater Atlan-
tis Electræ, & socer Coriti Iani, cuius inre-
gia Thufcorum & Italiæ sede tutelam su-
scipit, & illi filiam suam infantulam Ele-
Dctram vxorem pro futuro imperio locauit,
vt Berofus in quinto antiquitatum expri-
mit, super quem exegimus commentaria.
Et notandum quòd Iano huic, vt diximus,
nomen fuit Cambo, & dignitatis nomen
E Coritus, id est Iuppiter, vt probauimus su-
per Berofum & in Anniis quæstionibus, in
quibus exposuimus vrbes & oppida quæ
condidit in hac Turrhena sede.

QUARTO. Quæritur vbi regnavit Ita-
Flus. Respondetur quod regnavit in Etruria
tetrapoli. Id probatur argumentis commu-
nibus, propriis, & Authoribus. Commune
argumentum est, quia vel regnavit circa
Tybe

Tyberim in Capena, vel circa Tyberim **A**
in Volturna quæ Etruria regia. Circa enim
Tyberim confedit cum Siculis, & eam re-
gionem à se nominavit Italiam, vt Ser-
uius & cæteri conscribunt. Porro non re-
gnauit in Capena, quia non potuisset dici **B**
rex Italiæ sed Latij regulus. Nam ante
Romanorum imperium à tempore Iani,
& deinceps solum penes Thuscum impe-
rium totius Italiæ fuit, cuius regia fuit
Volturna nec quispiam potuit esse regulus **C**
in Italia, nisi permissu Larthis Etruriæ, vt
Fabius Pictor scribit, & nos in commenta-
riis nostris super eum, & quæstionibus An-
niis copiose probabimus. Quare in regia
Volturna regnauit. Alioquin, non modo **D**
non potuisset dici Italiæ rex, sed ne regu-
lus quidem Aliud commune argumen-
tum est, authorum dicentium quod ibi re-
gnauit circa Tyberim Italus, vbi fuerunt
vrbes ante Pelasgos habitatæ à Siculis, vt **E**
Capena & circa Tybur loca Cæterum in
Thuscia Veientana, circa Tyberim sunt
Phescennium & Phalaris vrbes, ante Pe-
lasgos habitatæ à Siculis, vt asserit Diony-
sius Halicarnassensis in primo libro. Quare **F**
Italus commune imperium tenuit circa
Tyberim, vltro in Latio, citroq; in Thu-
scia. Sed nullus ante Romanorum imperiū
regn

- A** regnavit citra Tyberim in Thufcia, fimul-
que ultra in Latio, nifi Larthes Etruriæ, vt
omnes concedunt qui de imperio Thufco-
rum poft Ianum fcribunt. Quare Italus
haud dubiè fuit Larthes Ethruriæ. Ter-
B tium commune argumentum fumitur ab
externis authoribus ex vocabulo Kityn.
Sint igitur hæ pro hoc argumento institu-
tiones. Diftant Cetyn & Kutyn. Nam Ce-
tym eft vrbs Macedoniæ, adhuc dicta terra
C Cetym, de qua in primo libro Machabæo-
rum dicitur. Alexander Philippi Macedo,
egreffus de terra Cetym, percuffit Dariũ
regem Perfæarum. Porro Kityn fuit Italus
Atlas, vt hæc tabula indicat, & Berosus in
D quinto antiquitatum teftatur, & Aramei
atque Hebræi afferunt. Vnde à Kityn, id
eft, Italo diuinæ literæ Italiam dicunt Ki-
tyn. Et in feptem locis diuinæ hiftoriæ po-
nitur Kityn, fcilicet Genef. decimo capite.
E Et Numeri xxiii. Bis quoque Kityn vocat
Efaïas capite xxii. femel capite vltimo Se-
mel Hieremias capite fecundo. Semel Eze-
chiel vigefimo feptimo. Codices quidam la-
tini mendofi funt in quibusdam his locis.
F Scribunt enim Cetym pro Kityn, quia Ki-
tyn eft fcribendum, vt patet in textu He-
bræo. In his igitur feptem locis Lxx. inter-
pretes Kityn interpretatur Italiam, diuus

verò Hieronymus quandoque interpreta-
tur Italiam, quandoque proprium nomen
Itali in sua lingua reliquit, vt est illud Hie-
remiæ ij. capit. Ite in Kedar & ad insulas
Kityn, & videte quia gens non mutauit
deos suos, Israël autem mutauit me in ido-
lum. Vbi septuaginta ita interpretantur.
Ite in Cedar & ad insulam Italiam, quia
gens non mutauit deos suos. Appellat au-
tem Hieremias Italiam insulam, quia vt
cernimus, & Liuius in quinto ab vrbe con-
dita dicit: Italia instar insulæ cingitur su-
pero & infero mari. Non mutauit autem
deos suos in Etruria tantū, quia teste Myr-
silo & Dionysio Halicarnasseo, soli Etru-
sci non mutauerunt deos suos vetustissi-
mos Vadimona, Vertumnum, Horchiam
& Razenum, cum his differant ab omni-
bus etiam Thusciae populis vicinis, nedum
Italia & Mæonia. Alia institutio sit quòd
Hebr. periti Romanos vocant Romanym.
Italos verò circa Tyberim dicunt Kityn,
quia Italus qui & proprio nomine Kityn
dictus est, solū circa Tyberim confedit
& regnauit vt exposuimus. Ex his institu-
tionibus hoc commune argumentū venit.
Ibi circa Tyberim regnauit Italus, vbi gēs
seruauit semper vetustissimos deos suos.
Quæ cū sola gens Etrusca regia fuerit, vt
auth

A authores docēt, necessario sequitur vt in tetrapoli Etruria regnauerit Italus. Sequuntur argumenta propria, ab eius proprio nomine cognomine, nominibus filiarum septem Pleiadum, & vxoris eius Pleiones. Ibi enim regnauit Italus, vbi locis & titulis imposuit nomen suum proprium & cognomina, quia ad fulgorem ac memoriā rei geste, veteres imponebāt sua nomina, montibus, fluminibus, & locis aliis, vt in iiij. antiquitatum Berofus dicit, & nos in commentariis super eum probauimus. Et ideo à nominibus est validissimum historiæ argumentū vt Liuius arguit de amplitudine imperij Tuscorum in v. ab vrbe condita. Ceterū nomen proprium Itali in sola tetrapoli Etruria permanet. Tota enim pars Volturnę superior dicitur. Sic Kity Aryn, id est domicilium Itali sublimis, vt Talmudistę interpretātur. Et circa extima parazoli Volturnę, tituli septē sunt, inscriptis literis Etruscis, qui latine dicunt. Tituli patrię Kytei, hic sunt ad memoriam. Monti quoque ac riuo subcyminio Volturna, Ry Atlao est cognomen, vulgo Ry Tlao. Duobus collibus, alteri in subcyminiis, alteri circa lacum Volūniensem, nomen est vulgò Mont Taliano, pro Italiano, quia vulgus Etruscū sæpe truncat primam syllabam in nomi-

nibus gentilibus & localibus, vt pro Phi-^A
 lippo, Nicolao, Ogygiano R y Ofiri, R y
 Atlao Italiano, proferimus Lippum, Co-
 laum, Gygianum, R y Syrim, R y Talum,
 Talianum. Lacus quoque Volsinienſis à
 Plinio in ſecundo naturalis hiftoriæ dictus ^B
 eſt lacus magnus Italiæ. Aut ergo geniti-
 uus iſtæ Italiæ, conſtruitur appoſitiue ab
 iſto nominatiuo lacus in habitudine deno-
 minationis communis Italiæ aut propriæ.
 Non communis, quia falſum eſt in com-^C
 muni Italia quod hic ſit lacus magnus ſed
 valde paruus. Quare conſtituitur in habi-
 tudine propriæ denominationis, ſecundum
 quod antiquitus à propriis limitibus ſuis
 denominationem habuit. Finiuntur enim ^D
 limites ipſius lacus à fronte & dextris cum
 Volsinienſibus, à ſiniſtris cum Tarquinien-
 ſibus, in quibus connumerantur Tuſſi Na-
 ni, & à tergo cum Etruſcis. Vnde & oppi-
 dum in ore lacus deletū à Romanis, quod ^E
 adhuc noſtrum eſt, & nomen illi Cort, Noſ-
 ſa. Liuius in vj. ab vrbe condita dixit eſſe
 Etruſcorum non Tarquinienſium. Quare
 à limitibus denominationes habet, & dici-
 tur lacus Tarquinienſis & Italiæ, at Volsi-^F
 nienſis ab eodem Plinio. Deſiderius quo-
 que rex, cum totum lacum Viterbenſibus
 decreto reſtituit, rationem reddidit quare
 lacus

A lacus magnus Italiae dictus fuit antiquitus, quia inquit ager Vetulonus antea fuit Italiae dictus, à sede Itali ibi decreta. Argumēto quoq; est vxoris Itali Pleione nomē inditū monti Pleionico, quem corruptè vulgus

B profert Pleiobicum, non procul R y Atlao. Rursus locum generationis & patriam Pleiadum vetusto vocabulo Cercinas Mauri vocant, vt Diodorus in quarto libro indicat. Nam, vt quidam Talmudistæ dicunt,

C Scythæ & Aramei antiquitus Pleiades vocabant Cercinas, sicut latini Vergilias & pullicinellas. Cæterum nusquam in Latio, sed in parte Vetuloniæ est regio Cercinæ. Quare in Vetulonia Atlas ex Pleiona Pleiades suas Italas genuit. Denique in agro Etrusco fluminibus & oppidis nomina Pleiadum manent. Nam inter Volturnam & lacum Vadimonis viculorum fundamenta interpolata apparent, quæ ab Ameroe

E diminutivè vulgo Amerella, & à Plinio nepote Amerina prædia dicuntur, in epistola de lacu Vadimonis ad Gallum Ab Alcione verò, quis dubitat dici, Alcion fluentum, quod interfluit regiam Etruriã, & diuidit

F Vetuloniam, Volturna. Celeno oppidum nostrum adhuc incolitur, cui in vicino non deest sui amatoris vetustū oppidum Orióna dictum. In iugis nostris Cyminiis Maię

oppidum deletum est, vbi Maiaæ muros dicimus, à quo Maia & Maiensis vetustissima Viterbensis familia. Mons quoq; Mont Asteropus, quem ab Asterope dici nemo dubitat. Sit igitur hoc vnum inexpugnabile argumentum. Vbi circa Tyberim hæc omnia simul collecta reperiuntur Itali videlicet, Domicilium, tituli, nomina propria, & cognomina, itémque & vxoris ac filiarum patria & oppida atque nomina, ibi necessario consedit, regnavit & consenuit. Cæterum nusquam hæc omnia simul collecta circa Tyberim sunt: quàm in Tetrapoli Etruria nunc Viterbo, vt exactissimè per scrutanti clara luce offertur. Quare nusquam nisi in Etruria nunc Viterbo Italus consedit atque regnavit. Confirmatur & à sexta Itali Atlantis filia Electra, cuius prædia Electraria sunt à Corit Nyenta vsque in Electraias fontanas, quas vulgus dempto r. profert Electaias, vt in præcedentibus diximus.

QVINTO Quæritur vbi regnavit Coritus & Iasius eius filius? Respondetur argumento indubitato communi, quod ibi regnauerunt vbi erat sedes Fani regij, siue sedes sacrata Nam à prisco Corito siue hastato Ioue rege Etruriæ vsque ad hunc vltimum Coritū & Iasium, omnes successerunt sibi

- A** sibi mutuò in eadem sede communi regia, quæ ab ipsis sæpe nominabatur, sicut superius diximus, ut sedes sacra prisca Coriti, sedes Turrena Coriti, sedes urbis Agillina & eiusmodi. Cæterum sedes sacra
- B** Fani ingentis, fuit Etruria tetrapolis, ubi fanum Volturnæ, ut supra demonstraui-
mus. Regnauerunt igitur Coritus & Iasius in fano Volturnæ. Præterea sedes sacrata prisca Coriti fuit eadem & Itali & Mæonum, quia ibi iunctus est sanguis auitus
- C** Thuscianæ, scilicet prisca Coriti Ianigenæ & ipsius Itali, cum Ianigeno Corito, cui Electram filiam locauit uxorem, & subsequen-
tis Turrheni Mæonis post interfectionem
- D** Iasij, ut Berosus in quinto dicit, & Sillius in quarto insinuat dicēs: Ergo agit arreptis præceps exercitus armis, Lydorū populos, sedemq; ab origine prisca Sacratā Coriti, iunctosq; à sanguine auorū Mæonios Ita-
- E** lis permixta stirpe colonos. Quibus autem successiue fuit eadē sedes auiti sanguinis, in ea utiq; regnauerunt. Cæterum eadē sedes Turrena fuit Iani & prisca Coriti Volturna, & itē Itali Volturna, & itē Turreni
- F** Mæonis Volturna, ut clarissime in præcedentibus demonstrauimus. Ergo successores reges iuncti sanguine permixtaque stirpe horum trium auorum regnauerunt in Vol-

turna Porro Coritus & Iasius Ianigenæ. A
 Thufci fuerūt, iuncti permixta stirpe Italo
 & eius filia Electræ. Quare in Volturna
 regnauerūt. Amplius, Prima vrbs Iani quæ
 & Coriti fuit Capena Auentini, quam ope
 eius posuit Italus, vt supra exposuimus. Ex- B
 tremas verò cōdidit Ianus Larthes in præ-
 diis suis, quæ sunt Corit Nyenta, Cort
 Veia, Cort Noffa, Cort Enebra, Cortilia-
 num, vt probauimus in Anniis quæstioni-
 bus. Itaque vbi sunt extremæ vrbes Coriti, C
 ibi & Turrena sedes eius. Ceterum in Vol-
 turrena sacrata fano regio, sunt omnes di-
 ctæ vrbes vt cernimus, & in supradictis quæ-
 stionibus explanatū est. Quare in Voltur-
 na regnavit Coritus. Præterea vbi oppidū D
 Dardanium, & prædia à fratre eius Rege
 Iasio & Thermæ dictæ adhuc Iasinellæ, &
 prædia vxoris eius dicta adhuc ab ea cybe-
 laria, & prædia matris Iasij dicta Electra-
 ria, & oppidū à nomine patris dictū Coriti E
 mons, & oppidum vocabulo Etrusco & non
 Latino, vtiq; ibi domiciliū & Regia sedes
 Coriti & Iasij, ac reginarū Electræ ac Ce-
 beles. Ergo in Volturna regnavit Coritus
 & Iasius, quia ibi sunt oppida & prædia F
 Dardaniū, Iasinellæ, Cybelaria, Electraia,
 & Corit Nyenta, id est, Coritus mons &
 oppidum, vt probatè interpretati sumus in

A Anniis quaestionibus, Amplius, vbi fuerunt ad memoriam regiae acclamationis servatae more antiquo illitae minio triumphales statuæ Iasij, Cybeles, Electrae, & Armoniae, haud dubie ibi regia eius sedes quaerenda est. Quare Volturna fuit regia sedes Iasij, quia in eius agro & colle Cybelario servatae fuerunt dictae triumphales statuæ, ut in principio huius tabulae scripsimus, & late probauimus de origine literarum Etruscarum & philosophiae. Mentitur ergo Graecia mendax in historia, quod Cybeles mons in Phrygia sit à quo matris Deum Cybele nomen fuit, cum è contra à Cybele Thusca cognata Dardani in Thuscia prius collis monsque Cybelarius, & inde in Phrygia sit nominatus, quia prius Cybele Thusca fuit quam Dardania. Et vocabulum Thuscum est Cybele, à cibelizare id est sacrare dictum, à quo Cybele regina sacrorum latine dicitur, ut probauimus in eodem libro de origine philosophiae ac literarum Etruscarum. Denique vbi ortus est Dardanus, ibi patris & matris domiciliū, & regia sedes. Sed vetusti Arunti Camillarij, id est, secretarij famam retulerunt, qua scriptum est, quod Dardanus est ortus in agris Camillariis siue Aruntinis. Quare quoniam Camillarij sunt Vetulonienfes, idcirco in Vetulonienfi Tur-

rena sede patris Coriti Dardanus, & etiam A
 Iasius. Pro quo valido argumēto explanā-
 do, notāda est primū distinctio Plinij in iij.
 naturalis historie, ca. vj. vbi in Thuscia tres
 Aruntes populos ponit, videlicet Arūtinus
 veteres, Aruntinus fidētiōres, & Aruntinus B
 Rullienſes, vt copioſe expoſuimus in com-
 mentariis ſuper alios authores. Sed de Arū-
 te vetere oppidulo videndū eſt vbi ſit. Cato
 in fragmento xvj. de originibus, in tertia
 gēte Thuſciæ Trāſcyminia, inter alios hos C
 enumerat, dicēs: Sub Volturrena ſunt Arū-
 tes veteres cognomine Camillarij, Lōgius
 Blere. Rurſus Antoninus de ſex itineribus
 ab vrbe Roma in Gallias, Caſſiano inquit
 itinere itur per Politorum, Arcenum, Ni- D
 nionem, Forum Caſſij, Aruntes Camilla-
 rios, Tudernum, Varentanum, & reliqua.
 At Camillarius vicus deletus, & lingua
 Etruſca Mont Arunes, ſiue latinè Senes
 Aruntes, eſt ſub Volturna inter forū Caſ- E
 ſij & Tudernum, in Thermis Caiis, vt li-
 mites ſupraſcripti, & nomina manentia,
 & veſtigia probant. Quare in Volturna na-
 tus eſt Dardanus. Nota item lingua Etru-
 ſca Camillum eſſe miniſtrum & ſecreta- F
 rium ſiue camerarium principum. Vnde
 ſecretarium deorum Mercurium, Etruſci
 vocant Camillum, vt Seruius cuncta recte
 expo

A exposuit super xj. Aeneidos, Vnde Aruntes senes sunt cognomine Camillarij, id est, secretarij, & à commētariis Lucumonum, quibus creditur necessario, quorum testimonium retulit Latinus ad Troianos, dicens in vii. aeneidos. Fama est obscurior annis, Aruntos ita ferre senes, his ortus in agris Dardanus idēas Phrygiæ penetrauit ad vrbes, Threiciamque Samum, quæ nūc Samothracia fertur. Hinc illum Coriti

C Turrena à sede profectum, & reliqua. Hac authoritate exposita sic instituti iuuenes arguant. Arūtinis veteribus vti Camillariis Etruscarū antiquitatū, necessario creditur de Dardano & aliis rebus Etruriæ. Porro

D isti Camillarij ad oculū demonstrant, & cū pronomine demonstratiuo dicūt hic ortus in agris Dardanus, & profectus à Turrena sede Coriti patris. Ergo necessario pro veritate historiæ creditur, quòd his Camillariis agris regiæ Turrenæ sedis Coriti fuerit ortus Dardanus. Quidam mutata litera t, in c, dicunt in Vergilij dicto carmine Aruncos senes, pro Aruntos. Quorum falsitas cū ex pluribus, tū vel maxime ex pronomine demonstratiuo, his apparet, quia falsò dixissent Arunci, Dardanus est ortus his Aruncis agris. Fuit enim Tuscus non Sabellus Dardanus. Pronomen enim stat loco

loco proprij & non communis nominis & A
certam significat personā. Vnde his agris
aut demonstrantur ipsi Arunci proprio &
certo nomine ac persona, aut Arunti vete-
res Camillarij. Non Arunci, quia falsum
est quòd Dardanus fuerit Aruncus patria. B
Quare fuit Aruns Camillarius, & ita Vol-
turrenus. Denique notandum quòd hæc
tabula Græce scripta incipit. τοῦ κορύτου
νύεντος. Nyentos, aut est originis Græcæ,
& tunc est vna dictio, & est genitiuus Græ- C
cus, & significat desponsationem, vt habet
tabulæ interpretatio, aut sunt duæ dictio-
nes Etruscæ & Arameæ Ny & Enta, & tunc
Corit Nyenta est nomen loci in iugis Cy-
miniis. Ny autem vt Samuel dicebat opti- D
mus Arameæ originis interpres, significat
montem siue iugum. Et En Castellum,
Enta verò oppidum. Hinc Corit Ny En-
ta, sonat latine, Coritus mons & oppidum,
vt sæpe scribit Seruius super Aeneid. Simi- E
liter; Cort en Ebra significat Cortius in
transitu. Eber enim est transitus vel trans-
iens, inde Ebrei. Liuius autem vna dictio-
ne in Etrusco agro ait esse Cort Enebram
& Cort Nossam, id est, Coritus augurium, F
quia Nosslo est augurium, vt dicit beatus
Hieronymus in lib. de interpretationibus
nominum. Hactenus de prima clausula ta-
bulæ

Abulæ. Sequitur de secunda quæ refert Isidē venisse in Etruriam tetrapolim, ad nuptias Iasij & Cibeles. Pro cuius veritate cōsequēda, per quæ sita procedemus hoc modo.

P R I M O Quæritur quæ fuerit Isis siue
B Ceres frugifera panifica? Respondet Di-
 odoros Siculus in primo libro, quod Io soror
 & coniunx Osiridis, dicta est Isis, id est, Ce-
 res frugifera & legifera, quia prima leges
 dedit, & fruges inuenit, vt testimonio in-
C scriptæ colūnae in Aegypto probatur. Do-
 cuitq; Aegyptios omnes prima grana colli-
 gere, & panes conficere, præcipuēque Li-
 bycos Aegypto annexos.

S E C V N D O Quæritur an venerit in
D Italiam ad docendum eadem? Respondet
 Plinius in septimo naturalis historiæ, ca-
 pite vltimo, dicens: Ceres prima inuenit
 frumenta, cum antea glande vescerentur.
 Eadem molere & panes conficere docuit
E in Attica, Sicilia, & Italia. Et ob id dea pu-
 tata. Eadem leges dedit. Hæc Plinius.

T E R T I O Quæritur in quem primū
 locum in Italiam rate vecta fuerit? Respon-
 det Festus. Nam cum vicus Thuscus Ro-
F mæ antea Argeus, ab Argiuis comitibus
 Herculis dictus sit, & prius Libyffus, vt ait
 Fabius Pictor, quærit Festus vnde Libyf-
 fus dictus sit. Et sic respondet. Aegeus cam-
 pus

pus dictus est Libyſſus, quia Ceres ex Li- **A**
 bya illo primū fruges aduexerit: ob quod
 & campus Libyſſus, & ipſa Libyſſa dicta
 eſt. Ergo, vt teſtatur etiam tabula hæc, Iſis
 maxima frugifera, legifera, panifica, ab
 Aegypto, & Libya mota, rate venit in Ty- **B**
 berim, ducēs frumēta, vt doceret Italos fe-
 rere frumētū, & molere, ac panes cōficere.

QVARTO Quæritur, quo tempore ve-
 nit in Italiam, Siciliam, & Atticam? Re-
 ſpondent vnanimi conſenſu omnes Græci **C**
 & Latini, quòd hoc fuit ante Dardaniam
 conditam, probantque iſtud, quia interfuit
 in nuptiis Iafij, Cybeles, & Armonia. Vn-
 de Diodorus in ſexto libro referens fabu-
 lam Samothracam dicit: in Samothracia **D**
 in nuptiis Armonia atq; Cadmi, quoniam
 Armonia ſoror eſſet Iafij & Dardani, & co-
 gnata Cybeles, interfuiſſe Iſidem & alios
 deos & deas in eius nuptiis. Longè verò
 poſt nuptias defuncto Iafio, Dardanus cū **E**
 Cybele in Phrygiam ſacra ferentes, Dar-
 daniam condiderunt. Eufebius quoque de
 temporibus notat Iſidem paulò minus x l.
 annis ante Dardaniam conditam reuer-
 ſam fuiſſe in Aegyptum. Beroſus itē eam **F**
 interfuiſſe nuptiis, & reuerſam in Aegy-
 ptum ante conditam Dardaniam ſcribit.
 Et ita cæteri conſentiunt.

A QUINTO Quæritur quo tēpore cōdita sit Dardania? Respondent Chronographi ex publica temporum fide atq; monarchia Assyriorū, q̃ cōdita fuerit anno secundo Amyntis, qui decimusseptimus imperauit post Ninū. Et ita notat Eusebius de tēporibus, & Manethon in supplemento Beroli, & alij qui notant Assyriorū Annales.

S E X T O Quæritur quando Cadmus celebrauit nuptias Armonix Iasij sororis in **C** Samothracia, vt Græcia mendax fingit in historia, & quādo obiit Iasius Samothrax? Respondet Palephatus Spinga, quem notat Eusebius in temporibus, quod trigessimosexto anno Pannix regis Assyriorum **D** qui fuit à Nino x x i i i. Cadmus superinduxit Priscæ vxori. Armoniam sororem Martis non Iasij, & passus à Prisca vxore certamen profugit. Inde circa nouissimos annos Mytrei regis Assyriorum rediit **E** anno à condita Dardania ferme septuagesimo supra ducentos, vt supputatio Eusebij atque Archilochi probat. Hoc etiam affirmat Xenophon in libr. de æquiucis, qui cum v i. Cadmos enumerat, de v. sic dicit: **F** Quintus paulò ante ruinas Troix Armonia Samothraca inclytus, qui à Prisca vxore ob Armonia certamen passus, rediēsq; à Phœnicia, detulit in Græciā primus x v i.

nume

numero literas, non Phœnicas, sed chara-
cteribus Galatharum ac Mæonum persi-
miles. Archilochus quoque in epitomē tem-
porum dicit, Homero consensu totius Græ-
ciæ ius tributum emendandi characteres
& linguam & nomina Græca (quæ vt aiūt) B
Cadmus Samothrax semibarbara & rudi-
tatis plena in Græciam attulit sub exci-
dium Troianum. Ex his patet quā men-
dacissimam Græciam esse in historia con-
ditionis Dardaniæ, fabulantem post nu- c
ptias Armonia & mortem Iasij Samothra-
cis, fuisse Dardaniam conditam à Darda-
no Samothrace fratre Iasij. Nam cum du-
centesimo & septuagesimo post conditam
Dardaniam anno reuersio Cadmi & mors D
Iasij fuerit, vt ostendimus, necessariò con-
sequens est, vt alius Dardanus condiderit
Dardaniam ante mortem Iasij Samothra-
cis ducentis annis & amplius, ita non mo-
do Armonia soror Martis Samothracis, E
quam finxerunt sororem Iasij teste Dio-
doro in sexto libro, verum etiam tempus
ipsum detexit mendacium Græciæ leui-
tatis & nequitia, quæ teste Catone omnia
corruptit, & instructa facultate dicendi & F
copia, incredibile est quantas mendacio-
rum tenebras excitauerit, vt ait Lactan-
tius. xv. cap. libri primi diuinarum insti-
tutio

Atutionum. Itaq; redarguuntur Græci, quia
 Isis Aegyptia interfuit nuptiis alterius Ia-
 sij & Cybeles Tuscaniensis, ante nuptias
 Armoniae Samothracis plus quàm ducen-
 tis annis, vt latina historia, & tabulæ ipsæ
B Cybelariæ ac subscriptio Cybeles indicât
 & inexpugnabiliter probant, & Berofus
 asserit in quinto antiquitatum.

S E P T I M O Quæritur vbi Isis interfuit
 nuptiis Iasij Tuscaniensis postquam venit
C in Tyberim è Libya? Respondetur. In vici-
 na regia tunc Italiae Vetulonia, siue Tetra-
 poli Etruria. Probatur id multis argumen-
 tis. Primo Berofus in quinto antiquitatum
 author est, Isidem sororem Osiridis quæ
D sexcentis vixit annis, interfuisse nuptiis
 Iasij filij Coriti in Vetulonia. Sub statua
 quoq; triumphali Cybeles subscriptio est,
 vt in principio posuimus, quòd anno deci-
 moquinto ætatis nouæ sponsæ Tyles filia
E ducis Sypi, hospita Isis fuit epulatrix siue
 conuiuia in domo eius, & Veiuzo oppido id
 est Vetulono, quia Vetulonia & Veiuzæ est
 idem. Nam Vei curules, zi verò consulares
 dicuntur, vt supra de parazim in secunda
F tabula diximus. Similiter Vetulonia Veia
 & curulis Philarcha interpretatur, vt pro-
 bauimus in quæstionibus Anniis. Est au-
 tem Veiuzæ ciuitas regia, quia curulis con-

fularis siue philarcha. Quare in tetrapoli A
Etruria & Volturna, Isis interfuit nuptiis
Iasij ac Cybeles, quia ipsa sola erat in Ita-
lia & Thuscia vrbs regia. Rursus ratio di-
ctat, vt Aegypti regina in Italicum Tybe-
rim doctrina Italiam aduecta, Regem Ita- B
liae adiret, & ab eo honorifice, vt par erat,
exciperetur in ciuitate regia, siue mauis,
vocabulo Etrusco Veiufa & Vetulonia.
Hinc Veiuzi Viterbenses & Vetulonia,
curules regij siue Philarchae interpretatio- C
nem habent. Quare impressores corrupe-
runt Facium cosmographum de Vbertinis
Florentinum, vbi de Viterbo loquens, di-
xit ante fuisse Viterbo nomina Tusca &
Veiufa. Nam impressores falso Veienfa D
pro veiufa posuerunt. Argumento sunt cō-
tractus vetustissimi, & nomina ad hanc tem-
pora seruata Isidis & Veiufae vrbs nostrae,
quoniam sicut Romae quo primum rate
venit ē Libya, Libyssum nomen indidit, vt E
probauimus, ita vbi in Veiufam ad nu-
ptias venit. Libysilla nomen regio tenet,
quam Libyscillam proferimus. Similiter
Veiufos & truncata prima syllaba Iufos
ad haec tempora nos vocant finitimae gen- F
tes & contractus. Quae cuncta cum iustrator
Italiae Blondus non spectasset, dixit
Viterbum esse urbem parum vetustam,
cum

A cum omnium primam & regiam in Italia
 Ianus condiderit, vt in secunda & tertia
 institutione præmisimus. Quinetiam vt
 manifestius & apertius mentiretur Blon-
 dus, dixit lacum Vadimonis esse lacum
B montis Rosuli. Primo enim peccato topo-
 graphiam subruit. Nam lacus montis Ro-
 suli est in Ciscyminiis Veientanis ab vrbe
 Roma populis, vt cernimus. At lacus Va-
 dimonis est in Transcyminiis inter Cymi-
C nia iuga, quæ Fabius transgressus est, &
 Volsinum, quod non attigit, sed Decio in
 annum sequentem domandum reliquit, vt
 Liuius in nono ab vrbe condita, author est,
 & nos super secundam Libyscillam tabu-
D lam exposuimus. Peccat item multis aliis
 peccatis, quia lacus Vadimonis sacer & na-
 uisus dicitur, id est, sine naui, vt etiam expri-
 mit Plinius nepos in Epistola ad Gallum de
 lacu Vadimonis. Item vt scribit aqua Va-
E dimonis est sulphurea, colore subalbida,
 cærulea, spissior, habens artanas mobiles
 iunceas, siue piscibus, & eiusmodi, quæ
 cuncta desunt lacui montis Rosuli. Et ideo
 noster Florentinus, thusco sanguine natus
F atque notitia patriæ doctior Facius, voca-
 bulo vetusto, quod permanet, vsus, dixit
 Viterbū antiquitus dictum fuisse Veiuza,
 id est, curulem philarcham non Veienzam.

Viterbenses enim olim dicti sunt Voltur-
reni cognomine Etrusci, sicut Volturna co-
gnomine Etruria, vt in secunda institutio-
ne ac prima ostendimus. Etrusci autem di-
cuntur propriè Veij coloni Sardiniani, &
ob id Veientes Enetanos Sardinianos vo-
cauit Romulus, vt in eius vita Plutarchus
asserit. Quia scilicet illi Veientes Romæ
proximi, erant (vt ait Dionysius in secundo
libro) generis Etrusci siue Volturreni &
Vetuloniensis, qui teste Berofo in quinto
antiquitatum, miserunt primas colonias in
Sardiniam cum Phorco. Et ob id in trium-
phum Sardiniani cognominati, vti Cæsar
à victoria Britannicus & Scipio Aphrica-
nus. Vnde vt Strabo in quinto memorat,
dum Hercules misit Iolaum cum Tospi-
adibus ad habitandum Sardiniam, iam oc-
cupatam & habitatam inuenit à Barbaris
qui erant natione Tusci. Intelligat igitur
Blondus Etruscos Veios & vocabulo pa-
trio Veiuos fuisse tantæ antiquitatis, vt
etiam Herculem Aegyptiū Libyum præ-
cederent, & insulis maris dominarentur.
Non enim Alcei Græci, sed Libyci Hercu-
lis primogenitus fuit Sardus cum Iolao
missus & Tospiadibus, dicente Sillio in
duodecimo libro. Mox Libyci Sardus ge-
neroso sanguine fidens Herculis. Libius
enim

A enim fuit nomen Herculis Aegyptij, à quo Libyci populi, vt ait Berofus & diuus Hieronymus super Genefim, cum antea Phutei dicerentur. Nam & ob triumphum deuicti Antei teste Berofus, columnam ipse posuit
B in Libya Alceus Græcus, vt Diodorus afferit in quarto libro. Quòd fi Libyus Aegyptius Hercules tantæ antiquitatis fuit, vt Leftrygonem antecefferit, ficut tradit Berofus, aut decem millibus annorum præcefferit Alceum, ficut fcribit in primo lib. Diodorus, aut ferme æterna illi fuerit origo, vt Macrobius in Saturnalibus refert, quàm antiquiffimi vtique ante illum fuerunt Veij Etrufci ac Volturreni, qui longè
D ante Iolaum & Tospiades dominio maris potiti, colonos Veiuos in Sardiniam trãsportauerunt. Sed de antiquitate Veiua Volturrena, quæ & Viterbum, aureo feculo & ante Ninum orta, fatis dictũ fit in commentariis super Fabium Pictorem, & Myrsilum Lesbium. Nunc fatis fit Blondo, Veiuzum oppidum, quo ante Dardaniã nuptiis Iafij ac Cybeles interfuit vetuftiffima Ifis, non effe parum vetuftũ oppidum. Præbuit
F Blondo, ficut & multis quanquam alijs litteratis, occafionem errandi, Viterbum nouellum vocabulum, & parua circumfpectio antiquorum nominum eius ac limitum &

circumstantiarum adhuc extantium, vt supra ostēdimus. Igitur ad hoc septimū quaesitum responsum sit satis, Isidem interfuisse nuptiis Iasij in regia Veiuzae tetrapoli Etruria nunc Viterbo. Nec obstat quod excisa marmora dicunt Isidem cōcessisse in praedia Cybelaria, subscriptio verò statuae in Veiuzam urbem & domum Tyles quae & cognomine Cybeles, vt in lib. antiquitatū Berofus indicat. Nam utrobique nuptiae multis diebus celebratae, in praediis etiam fruges primum fatae & collectae. Inde vāno purgare frumentum, molere, ac panes conficere docuit, quos primos in gratiam Iasij obtulit, vt Berofus dicit, & Diodorus docet ex Samothracum historia in sexto libro. Quare Viterbum olim Veiuzae Volturna primos in Italia panes vidit & gustauit, patria semper numinum & deorum, habens à tergo Cyminia iuga syluosa, plena aucupij & venationis, herbarumque salubrium atque scarurientium aquarum, à quibus subiacentia opulenta arua urbis Etruriae primum contemplatus est Romanus miles, vt Liuius scribit in nono ab urbe condita. Porro à fronte habet, Volfinienses, à sinistris Tarquinienfes, à dextris tyberim & finitima Umbriae. Huius Turrhenae, vt indicat Diodorus in vj. libro, campi sunt lati,

A lati, collibus distincti, solo admodum fertili, ut qui aquis abundant non hyemis tantum, sed etiam aestatis tempore. Patriam incolunt vberem, quam studio agriculturæ efficiunt fertiliorē. Ea naturalis feracitas, & soli opulentia, eos
B ad inertiam & ignaviam traduxit, ut ibidem Diodorus testatur. Haud procul habet mare, proximos verò lacus Cyminiū & Volfiniensem, à quibus opulenta recipit obsonia. Fluēta itē piscuosa in limitibus habet.
C Tarquiniensium quidē Bleranum, Thussæ autē Nanae Larthē fluuium, Intrāque agrū Ecalidum, Egelidū, R y Oñrim, R y Gomerium, Alcione, Rozenū, R y Atlaum, Albianum, Vectiā, Catenaces, Veias & eiusmodi
D amnes saluberrimos simul & copiosis piscibus refertos. Thermæ & fontes calidarum aquarū, præcipuè Caiæ ad felicitatem agrī abūdāt, quæ, ut author est Strabo in quinto Geographiæ, salubritate sui ceteras præcellunt. Abundat perennibus riuis, latissimis & opulentis aruis, vinetis, oliuetis, & pratis, & omnibus delitiis naturalibus. Visus ipse cū à iugis Cyminiis, tum Phiscone monte planities ipsa occurrit, mox quasi aperto cælo & fugato carcere undiq; reficitur, ut verè ipse situs non otiosè à natura productus, ipsis primis diis, id est, iustis principibus Italiæ habitaculū fuerit præparatū,

aurea illa ætate, quando sola glans, & spō- A
 re nascentia, atque clari latices humano ge-
 neri delitiæ erant. Quæ verò postea huma-
 na gula populatur, regio ipsa tam copiosè
 producit, aues, volucres, altilia, ceruos, da-
 mulas, lepores, apros & eiusmodi quæ au B
 cupio & venatu quæruntur, vt quando cre-
 duntur defecisse tum maximè excrescant.
 Sed de his aliàs. Nunc satis est exposuisse
 iuuentuti nostræ primam & secundam ta-
 bulæ Cybelariæ clausulas: de Corito & ad- C
 uentu magnæ Ifidis in Veiuзам Vetulo-
 niam, & Cybelaria prædia fontemq; nunc
 de tertia clausula dicendum est, quæ mor-
 tem Iasij narrat.

DE MORTE Iasij hæc quærūtur. Pri- D
 mo quæ causa impulit Dardanum ad peri-
 mendum fratrem suum Iasium? Respōdet
 Seruius, quia contendebant de regno. Et vt
 ait Berosus in quinto, Iasius ortus est ex E-
 lectra, patre existente Corito, id est, hastato E
 Ioue, ad succedendum regno. At Dardanus
 ortus est eodem patre existente Ito, id est,
 Ioue summo & rege actu. Quare Darda-
 nus dicebat se iure patris successorem esse
 qui primogenitus erat patris actu regis. Ia- F
 sius contra se primum esse successorem as-
 ferebat, quia pater iam hastatus regno &
 Coritus ad succedendum genuerat. Et vt
 ait

A ait Berosus, Dardani partes Latium & Aborigines fouebant. Iasij verò Ianigenæ atque Siceleus rex Hispaniæ. Vnde diffusus publicè congredi Dardanus, clam illum per insidias & dolo peremit, paratâ nauî littore
B haud procul. Et, vt ait Vergilius, profectus à Turrhena sede patris Coriti, Ideas Phrygiæ penetrauit ad vrbes, Threiciamq; Samum, quæ nunc Samothracia fertur. Et hoc occasionem mentiendi dedit Samothracibus, vt dicerent Dardanum fuisse Samothracem, vt supra ostendimus.

SECUNDO Queritur vbi Iasius fuit interfectus? Respondent Vergilius & hæc tabula. Nam Vergilius urbem regiam notauit Turrhenam siue Volturrenam sedem Coriti, à qua profectus fugit in Samothraciam. Tabula verò locum priuaturn & insidiis aptum exprimit, in Thermis iniquiens Iasinellis. Adhuc retinent nomen, **E** et si vulgus mutet primam literam i, in l, dicens Lasinellas pro Iasinellas. Sunt prædia & Thermæ Iasij sub Aruntibus Camillariis, qui Arunci senes dicebantur. Dardanus his ortus in agris Phrygiæ penetrauit
F ad vrbes, vt Vergilius author est in septimo Aeneidos

TERTIO Queritur quâdo peremptus fuit? Respondet Berosus in quinto, quod

anno quinquagesimo regni sui. Nam vt ait **A**
 coeperunt simul regnare Cecrops primus
 Athenis & Iasius in Vetulonia, simulque fi-
 nierunt. Ergo, quia Cecrops obiit anno
 quinto liberationis filiorū Iſraël ab Aegy-
 pto, & xxxiiij. egressionis eorum Darda- **B**
 nia condita est, vt Eusebius scribit, necessa-
 riò sequitur, vt anno quinto liberationis
 Dardanus aufugerit, & vigesimonono post
 fugam anno, Dardaniā condiderit, sexto
 scilicet anno, antequā Moyses naturæ **C**
 concederet, vt etiam Eusebius notat in con-
 ditione Dardaniæ.

Quarta huius tabulæ clausula est de re-
 stitutione, siue reparatione regiæ Cybeles.
 In quarta clausula ponitur quòd Pipinus & **D**
 Marſias reparauerunt Cybeles regiā. Qui
 fuerint hi duo Larthes Etruriæ, in Etrusca
 historia diximus. Regiam verò in Cybeli-
 cis prediis existimo ibi esse, vbi non procul
 Cybelario colle, vnde fuerunt statuæ ef- **E**
 fossæ, visuntur vestigia quædam, funda-
 mentaque habitationis nobilis. Distat à
 Iasinello prædio tribus milibus passuum,
 & à Vadimonis palatiis quinto lapide.

Quinta clausula est de authoribus Ve- **F**
 tuloniæ qui fuerint. Cato in secundo fra-
 gmento de originibus docet, primum qui
 tetrapolim Etruriam condiderit fuisse
 Ianum

A Ianum. Idem asserunt Myrsilus & Fabius Pictor. In tetrapoli autem Etruria continetur Vetulonia, ut Myrsilus scribit, & nos supra Myrsilum ostendimus, & in Anniis quæstionibus, & supra Xenophontem de
B æquiuocis. Quare Vetuloniam primus omnium Ianus, non Cameses posuit. Item Berosus in quinto antiquitatum scribit, regem Comerum primum fuisse, qui docuit suos in plaustris siue veis more Scythico habitare, unde Vetulonia nomē fuit urbi. Non igitur fuit primus Cameses. Respondendum mihi videtur ad hoc, quod Ianus primus omnium condidit tetrapolim Etruriam, ut ait Cato cum aliis, sed
D habitatio his tunc fuit in tuguriis & cryptis. Inde nepos Iani, Veias primus, teste Beroso, turritas extruxit, uti in Asia Mossinæ, sicut Dionysius Halicarnassæus in primo libro secutus Myrsilum asserit. Cameses verò primus omnium posuit ampliando. Nam illa quatuor oppidula à se nimis distantia, Arbanum, para Tullam, Vetuletum & Volturnam, ita ampliavit atque magnificavit, ut alterum alteri cohæreret. Absolutè tamen Ianus primus omnium colonias eo aduertas fundavit. Quod verò ait supra Balneas, exponendum est prope Thermas, quia

quia Thermæ & Thermales aquæ, quas **A**
vulgò Caldanum dicimus, sunt prope Ve-
tuloniam, dicente Plinio in secundo natu-
ralis historiæ. Pisæ aquis calidis innascun-
tur ranæ, & ad Vetulonos in Etruria pisces.
Rursus castellum iuxta Vetulonos posuit **B**
Libyus Hercules. Hoc adhuc vocamus ca-
strum Herculis. Fuit ergo Aegyptius non
Alcæus. Cui etiam est argumento vocabu-
lum cognominis collis Aegyptium. Dicitur enim collis Musarnus. Cognomina **C**
enim Herculis Aegyptij sunt. Her, Her-
col, Arino siue per synopā Arno & Musar-
no. Teste diuo Hieronymo & Talmudistis,
Her pellitū Hercol pellitū totū, Arno leo-
nē magni nominis, Musarno eruditionem **D**
leonis magni nominis significat, Pellitus di-
cebatur à quotidiana pelle leonina quā in-
duebat, Hercoles verò siue totus pellitus tē-
pore belli, quia teste Diodoro in primo li-
bro, nondum eius ætate inuentis armis, to-
to corpore pro armis tegebatur pellibus fe-
rinis, quod Græco Herculi non congruit
Leo magni nominis dicebatur ab insigni
suo coronato ac semper victore leone. Eru-
ditio verò leonis dicitur militia eius, quia **E**
docuit ad lacus sulphureos initiare suam
militiam, quibusdam incantamentis qui-
bus deditus erat, quod non congruit Græ-

- A** co Herculi, vt afferit Diodorus in sexto libro. Vnde vbi Arnos & Musarnos legimus, interpretamur Herculeos. Sed differenter, quia vbi Arnus dicitur, ibi solum Herculeum in Latinum vertimus, vt Arnus fluuius, id est Hercules. Et sub statua Iasij dicitur, quòd Iasium regem acclamauit Arno, id est Hercules populus. Verùm vbi Musarnos legimus, ibi Latine traducimus initiatos Herculeos, quia doctrina
- C** Herculis initiabantur. Hinc Ptolemæus in Geographia regnorum Carmaniae atque Gedrosiae notat antiquos populos Musarnos & metropolim Musarnam, id est initiatam Herculeam, & initiatos Herculeos.
- D** In hac quoque nostra Etruria nunc Viterbo, in parte Arbana, collis Musarnus dicitur, id est, initiatus Hercules, vbi nunc est episcopium & ecclesia sancti Laurentij, olim templum & palatium Herculis Aegyptij, quod vulgo castrum Herculis dicimus. Et item non procul Viterbo videlicet ferme quinto lapide, iuxta Coriti Lyanum & Vadum Tuscanjense sub lacu Vadimonis est oppidum deletum, quod ciuitas Musarna dicitur. Argumentum quòd eo habitabant sacerdotes Herculei, initiatores militiae, quæ ad vicinum locum Vadimonis initiabatur lege sacrata vt in nono libro
- ab vrbe

ab vrbe condita Liuius scribit. Haftenus A
 de castello Herculis in parte Arbana, & col
 le Musarno. Quod verò sequitur quòd Sa-
 batius Sangni ædificauit oppidū in Tros-
 fis Volturrhenis, sciendum est quòd ager
 Volturrhenus cognomine Etruscus nunc B
 Viterbenfis, diuiditur in parrem superiorē
 & inferiorem. Pars superior dicitur à Viter-
 bo ad Tyberim vsque in longitudine, & à
 Cyminis iugis ad montem Physconem
 & Florentinum in latitudine. Ea pars diui- C
 ditur in duas partes. Prima dicitur Trome-
 tina, altera verò Trossana. Trometina dici-
 tur à Tromete campo hærente Volturnæ,
 quem nostra ætas Pelasgico vocabulo dicit
 planum Trometorum, ἡ τρομέω quod est for- D
 mido vel horror, & τροπή id est Transfigo.
 Hinc Trometores siue Trometini dicun-
 tur, qui viribus & arte armorum, Herculeo
 more luctando gladio ex improviso trans-
 figunt, vti Liuius de nostro para Tusso in E
 libris ab vrbe condita dicit, quod Fabium
 in Veientes euntem, Tuscus quidam ferox
 viribus & arte armorum, gladio per pectus
 transfixit. Hæc pars Trometina extēditur
 à Viterbo vsque ad Vadum, adhuc Trossa- F
 num dictum, non procul Ferentino oppido
 Othonis Cæsaris, cuius meminit Suetonius
 in vita eiusdē Othonis. Ab hoc vado Tros-
 sano

- A** fano vsque Tyberis portionem quæ ad ius Viterbensium spectat, extenditur Troffana regio, vbi Lydi & Mæones, Italici atque sacratæ ab origine sedi prisca Coriti, mixti fuerunt coniugio & stirpe, vt docet Berosus
- B** in ij. & v. antiquitatum. Et Silius Italicus in iij. lib. Vnde in hac portione manent nomina deletis oppidis Turrhenæ, Mæono, Mæonia, à quibus nunc planum Mæonianum, & oppidum simul. Interiit funditus &
- C** Troffulum oppidum, de quo Plinius in xxxij. nat. hist. cap. iij. Sæpe, inquit, variatū est equestris ordinis nomen. Nam sub regibus Celeres appellati sunt, inde Flexumines, postea Troffuli, quod in Tuscis citra
- D** Volfinum non lapide, eius nominis oppidum sine pedite cepissent. In hac portione est filia Atlantis oppidū Celeno, & eius amatoris Oriona, & Sangnena, vulgò nunc Sayena, de qua nūc excisa tabula dicit, quod
- E** Sabatius posuit villam in Troffsis. Rursus à Sangni extat Sangninaia regio Tromeatina, à qua dicimus sancta Maria Sangninaia. In Sabatia quoque nunc Anguillara & Barceana regione, limes vltimus nō procul Cere est fluuius Sangninaia. Hæc regio Sabatia & limes Sangninaia dicitur à Sabatio Sangni, qui teste Beroso & Catone, & his tabulis, fuit pater Sabi à quo Sabini

bini & inde Sabelli, quos Latini Samnites, A
 Græci verò Saunitas vocabant, vt signifi-
 cat Plinius in iij. naturalis historiæ ca. xiiij.
 Hic lingua Sabina & Etrusca dictus est Sa-
 batius Sangni, & item Sabatius Saga, La-
 tinè verò Saturnus, Sanctus, Fidius: Semi- B
 pater, vt copiosè ostendimus in commenta-
 riis super Fragmenta Catonis, & super Fa-
 bium Pictorem & Sempronium. Quo loci
 nota quòd hic Sabatius siue Saturnus fuit
 Caspius non Græcus, vt ibi ostendimus, e
 Fuit & subregulus Iani in Latio, à quo Sa-
 turnia Capitolina & Saturnia Latium, vt
 Varro significat in primo de lingua Lati-
 na. Quin etiam dicta portio Etruriæ Sa-
 batia, & ab eius cognomine Sanguinaia D
 Trometina, & oppidum Saturnia, nuper à
 Senensibus reparatum, & tota Thufcia que
 tunc ditioni Iani suberat, amoto suo nomi-
 ne Ianiculo, Ianus à nomine eius iussit di-
 ci, scribente Protarcho, & asserente Igino, E
 & referente Macrobio in primo Saturna-
 lium, quòd mortuo Saturno Ianus ei dica-
 uit aras, & eius nomini regionem totā, quæ
 illius ditionis erat. Hæc satis sint pro expo-
 sitione tabulæ. Quæ verò quarta in ordine F
 Ararathea, & ab Hermolao Araratheo in-
 terpretata in Vetuleri porta, fere eadem
 est cum præmissa. Oppidū Fenestræ, Car-
 canel

A canel ibi dicitur, & adhuc vulgò Carcarelle appellatur. Est oppidum cuius ruinæ visuntur in parte inferiore Volturreni nunc Viterbensis agri. Hæc pars inferior extenditur in longitudine decem milibus passuum à Viterbo vsque Bleranum fluvium olim Tarquinienstem, & in latitudine à iugis Cyminiis ad Larthem fluvium & lacû Volsinienstem. Diuiditur hæc nostra portio in duas partes, in Tuscanienstem & Veiam, Tuscanienstem extenditur à Viterbo vsque Vadum Tuscanienstem adhuc vulgò dictum, quinto lapide à Viterbo. In hac portione Tuscaniensti adhuc sunt in iugis Dardanum oppidum deletum, mons Italianus, Iasinella regio, & Thermæ, fluvius Ecalidus vulgò Caldanus, & illustris miraculo pisces, ut in secundo libro naturalis historiæ insinuat Plinius. Item est & regio Sais Xantho, & Xantho Apoito, illustris Osiridis triumpho, ut in Osiriana tabula dicemus. Est & Egelidus vulgò Fredanus in valle reducta fluuiolus, inclytus lustratione Aenæ & allocutione Veneris, cum Aeneas missus ad Lucum Fanumque Volturnæ ad Lucumones trāsmissio vicino Minione Ceritis limite ibi lustratus est, ut Vergilius in octauo libro Aeneidos est author. Dicitur autem Tuscanienstem hæc pars, à

para Tuffa, siue coronata Tusca vna ex te- A
trapolis vrbis Etruriæ parte regia. Ab hoc
Vado Tuscaniensi ad Tuscanellam exten-
ditur Volturreni agri portio Veia quinque
milibus passuum in qua continentur am-
nes & prædia adhuc dicta Veia, Cybelaia, B
Katenaces, Cymella, Horchia. Sub his Tuf-
fi Nani & Tuscanelli in Tarquinienfi, in
quo & Carcanim id est castrum lucernæ.
Haftenus de quatuor excisis tabulis, nunc
de quinta, id est decreto Desyderij re- C
gis.

QVINTA TABVLA.

Quinta tabula est ingens semirota
alabastrina, literis Lōgbardicis ex D
cisa, effossa in vico Demi Atu Para Tuffæ
siue coronatæ Tuscæ. In ea continetur re-
uocatio eorum quæ contra Etruscos antea
rulerat Aistulphus. Sane sciendum est vt in
historia Longbardica scribitur, & vtcun- E
que narrat Platina in vita Pontificum,
Longbardi omnem regionem circa Tybe-
rim, in tres ducatus partiti sunt, quorum
metropoles fuerunt Etruria, Spoleum, Be-
neuentum. Dux beneuentanus regebat La D
tium, & Campaniam vsque Neapolim.
Dux verò Spoletanus Vmbriam Tyberi-
nam. Et dux Etruriæ partem Thuscie, item
Tyber

A Tyberinam. Aistulphus dux erat Beneuentanus infensus Etruscis. Desyderius vero Etruriæ dux contra amicissimus. Mortuo rege Longbardorum, successit Aistulphus, qui Longholam, siue Para Tuscanam iussit dici Longbardulam, & ab eis abstulit lacum Volfiniensem, & ius cudendi monetas, & multa alia, ut solent reges infesti urbibus agere. Mortuo Aistulpho successit regno Desyderius dux Vetuloniæ siue Etruriæ. Quare urbi ducatus sui contulit plura beneficia. Et quia Hadrianus Papa iam euocabat Carolum magnum pro liberatione ecclesiæ simul & Italiæ contra Desyderium regem, idcirco Desyderius veritus quod futurum erat, studuit beneficiis continere in officio primores urbes. Scribit igitur Grimoaldo tunc Volturnæ siue Etruriæ præfecto plura, quorum nonnulla ipse Grimoaldus ut palam à Tuscanis legerentur excerpfit, & in hoc alabastrum excidit. Et nota quod ducatus Etruriæ solum erat, quod nunc dicitur patrimonium. Sed præfectura totam continebat Tuscaniam, à Tyberi ad Macram. Et ideo in hoc decreto beneficia toti Tuscaniæ collata, Grimoaldus posuit his verbis.

DECRETVM DESYDERII REGIS ITALIAE. A

Diuiditur hoc transumptum ex decreto decisum in tres partes. Sed ante de Longbardis aliquid præmittendum est. Longbardi sunt magnæ Germaniæ Tuy-^B fcones populi, qui, vt notat in Geographia Ptolemæus, diffunduntur à Rheno Alemanniæ fluuio vsque trophæa Drusi. Vrbes in his ponit Ptolemæus & Cornælius Tacitus, vnā Nouesium, quam quidam putāt cū nunc dici Nussiam. Incolunt regionem sub Sicambris in longitudine à Rheno per fluuium Iudrum & initia montis Meliboci vsque in Albim fluuium. Hi occupauerunt Italiam ducentis annis & amplius, & pri-^D mum Arrianam hæresim secuti, inde ad Catholicam fidem reuersi sunt. Literatissimi fuerunt, vt patet ex legibus eorum. Characteribus non multum à latinis distant, lingua tamen Latina vtuntur. Ab his ^E Gallia Cisalpina Longbardia & per syn- copam Lonbardia nomen retinet. Aistulphus penultimus, Desiderius verò vltimus ex Longbardis Italiam occupauit. Itaque decretum eius diuiditur in tres partes. In ^F prima ponit beneficia collata Viterbo. in secunda, quæ contulit toti Thuscia, de cuius desolatione accusabatur. Tertiò

præp

A præparari iubet ad obsistendum Pontifici.
De prima sic dicit:

Reuocamus statuta regis Aistulphi contra Vetulonos ædita, vt lacus non Tyren-
fium sed Vetulonium sit, quia lacus magnus
B Italiæ ideo Italiæ dictus est quia ager eo-
rum prius est Italia dicta ab ibi sede Itali
decreta. Et vt suam Longholam, non Lon-
gbardulam sed cognomine sui amplioris
turreni Terebum vocent. Et sub vno muro
C cingant sua tria oppida Longholam, Vetu-
loniam & Turrenam Volturnam dictam
Etruriam, totâmq; urbē nostra adiectione
Viterbum promuntient, vt Rhoda & Ci-
uita Balneū regium dici iussimus. Permit-
D timus pecuniis imprimi Faul, sed amoueri
Herculem & poni sanctum Laurentiū eo-
rum patronum, sicut facit Roma & Bono-
nia. iubemus quoque reparari Cort Nyen-
tam, Dardanium, Afsium, Foranium, Cor-
E nyetum & Tuscanellum.

Primum beneficium est restitutio lacus,
qui à limitibus tantum dicitur Tarqui-
nienſis & Volſinienſis, sed à limite simul &
iure atque principatu dicitur lacus ma-
F gnus Italiæ priscæ, quia ager Volturnæ
prius dictus fuit Italiæ, vt in principio ter-
tiæ tabulæ exposuimus. Nunc verò ad ius
Volturnæ nunc Viterbi solum ea portio

ſpectat quæ Cort Noſſam & montem Ita- A
lianum proſpicit. Secundum beneficium,
quòd Para Tuſſa cognomine Longhola,
non dicatur Longbardula, vt Aiſtulphus
voluit, ſed cognomine Turrheni Tere-
bum. Sanè vt in commentariis ſuper Myr- B
ſilum oſtendimus, nomen proprium filij
Atus regis Mæonis fuit Torebus, & com-
mutatis vocalibus Terobus. Porro cogno-
men illi Turrhenus fuit ab vrbe regia Vol-
turrena, qua fuit decoratus. Sed hoc loco C
Deſyderius abutitur vocabulo nominis &
cognominis. Ampliauit autè Para Tuſſam
ſiue Longholam Terebus, adiicièdo illi vi-
cum Demi Atum. Nam Demos populus, &
Ato fuit pater Turrheni. Hinc Demi Atus, D
eſt populus Atus ſiue Mæon, cuius decus &
donum fuit Vetulonia, dicète Sillio in viij.
Mæoniæq; decus quondam Vetulonia gen-
tis. Tertium beneficium eſt de mœnibus
tretrapoli Etruriæ adiectis, cū antea qua- E
ſi quatuor diſtincta oppida eſſent. Quar-
tum beneficium ex percuffionis numiſma-
ris cum inſigni veteris dignitatis Luci, qui
illis erat curia templum, & quatuor literis
ſacris F A V L. cōtinetur, vt in prima inſtitu F
tione & ſecunda tabula expoſuimus. Quin-
tum beneficium eſt, vt amoto Hercule cor-
ruptibili, diuus Laurentius poneretur, vt
nunc

- A** nunc cernimus. Nam antea erat Hercules leonem strangulans, cū claua & Longhola, vt æra vetusta inuiolatè seruant. Notandū est q̃ Desyderius impius occupabat bona ecclesiæ, ac Pontificem persequebatur, &
- B** tamen religiosus volebat videri in amouēdo à nummis Herculem & ponendo sanctum Laurentium, sicut enim Acaz, qui cum esset idololatra, religionē tamen Dei simulauit dicens. Non petam & non tentabo dominum. Sextum beneficium est reparatio veterum oppidorum Cort Nyente, de qua in tertia tabula diximus. Dardanum, Tardanum vulgus pronuntiat. Assiū munitiuncula est, vbi Egelidus & Ecalidus amnes cōfluunt. Fora Annia ab Annia familia dicta. Cornuetum, per ypsilon Cornyetum scribit Desyderius. Nam Cornuetum scribendū est, vocabulo vetusto Etrusco, composito à Corno arbore & Nuetū.
- E** Urbis enim huius insigne est Cornus arbor. Etruscè autem Nuetum & Nuulum, Latine dicitur nubetum & nubilum, id est, Grauiscum, vt docet Cato in fragmentis & originibus. Et ideo Cornuetū scribitur, id
- F** est, Grauisca, cuius insigne est Cornus. Postremū beneficiū est, adiectio noua nominis, vt sicut vnīs nouis mœnibus cingebatur vrbs, ita vno nouello nomine dicere-

tur Viterbum. Hoc loco quæritur vnde dicatur Viterbum, & quid significet. Pro quo notandū est, quod in prima parte docet beatus Thomas dicens, aliud esse à quo nomen imponitur, & aliud ad quod significandum imponitur. Nā teste peritissimo Donato, nomen significat & substantiā & qualitatem propriam vel communem: quia nomina imponuntur à proprietate rei quæ est eius qualitas propria vel communis, & tamen significat substantiam, id est aliam essentiam sicut lapis imponitur à proprietate communi, vnde dicitur lapis, quasi lædens pedem, & tamē significat aliam essentiam corpoream. Itaque cum Desyderius literatissimus adiecit vrbi antiquissimæ nouellum nomen, ab eius vtique qualitatibus propriis vel communibus Viterbū nomen imposuit, & tamen aliud significauit. Primò igitur vidēdū est, à quibus qualitatibus Viterbum nomē dicatur, deinde quid substantialiter significet. Et ita grammaticè procedemus. Qualitates plures habet Viterbū, & ideo à pluribus originē habet, & ob id oēs opiniones veræ sunt, excepta prima. Nā dicit, à primis fundatoribus Tyburinis dici Viterbū, quasi vi tybur id est paruum Tybur. Quod quidē falsum est, quia Tybur nouissimis temporibus post Troiæ
ruinas

A ruinas cōditū est, sed Volturna primis æta-
tibus & aureo seculo, ob quod Volturrena,
id est, antiquissima Turrena dicitur, vti tres
institutiones supradictæ asserunt. Secunda
opinio dicit, quod desumitur à qualitate
B particulari, qua Thebanus Aegyptius Her-
cules, in Arbana parte palatiū munitissi-
mum extruxit in colle Musarno, vbi lapis
olim excisus inuentus est dicens. Hercolis
imperium, & adhuc vulgò castrum Herco-
C lis dicimus. Ab hac igitur particulari qua-
litate Viterbum, quasi vi Thebe dicitur.
Facius verò de Vbertinis Florētinus, à pro-
prietate alia qua vita suapte natura deli-
tiosa viuitur, ait urbem quæ antea Tusca &
D Veiua dicebatur, postea dictam Viterbū
quasi vita hærbidū. Tertius est Raymūdus
in Post cæsarianis cōmentariis, qui ab alia
qualitate qua emeriti militia Romani illo
victuri se conferebant, ait Viterbū vita in-
E ermium dictū. Quarti, à Thermis saluber-
rimis asserunt dictum Viterbum quasi vi
Thermulū, aut vi Thermū. De his Ther-
mis enim Caiis adhuc dictis scribit Strabo
in v. dicens. Vbi Etruria magis Romæ ap-
F propinquat abundat aquis calidis non mi-
nus quam Caiæ quæ nobilitate alias præ-
cellunt. Et Martialis, Morieris inquit Op-
piane, nisi lotus Etruscis, id est Volturrenis,

fueris aquis. Volturrenos enim circa Vol- A
 finos cognominant Etruscos Romani, vt
 Plinius indicat. Sed de his Thermis co-
 piosè diximus super Sempronium. Quinta
 qualitas communis nunc, sed olim propria
 est, quia Tursita est & Voltursena à Tursi- B
 bus dicta, vt Myrsilus dicit, & Dionysius se-
 quitur, & nos in commentariis super Myr-
 silum probauimus. A proprietate igitur
 Tursium siue Turrium, à qua & Volturse-
 na siue Volturrena dicta est, ab ea dicti in- C
 ter quos Blondus, dicunt appellari Viter-
 bum, quasi vi Turrium. Sextus fuit Her-
 molaus Venetus, Aquilegiæ patriarcha, vir
 omni literatura excellens. Is enim aduersa
 prima tabula, voluit F A V L. exprimi qua- D
 tuor vrbis huius tetrapolis populos, Falu-
 ceres, id est, Volturrenos, Arbanos, Vetulo-
 nienses, Longholos siue Para Thussos. Hi
 quoniā erant Etruriæ vrbis quaterni He-
 roes ac regij populi, utiq; Desyderius eru- E
 ditissimus, ab hac propria vrbis qualitate
 imposuit nomen Viterbum, quasi vitam
 Heroum. Hunc septimus sequutus noster
 Episcopus Archas, aliam propriā qualita-
 tē attendit in hoc decreto dicens: Quia in- F
 quit Desyderius ex quatuor partibus solas
 tres Mœnibus cinxit, Longholā Tussam,
 Vetuloniāque, ac Volturnam, relicto Ar-
 ban

A bano, cuius partes sunt Musarna, Calūba,
& Ascreana, idcirco dixit Viterbū Vi triū
urbium. Ser Thomas noster Veltrinus Ve-
tuloniensis aliā propriam qualitatem ad-
ducit dicens quòd Etruria tetrapolis erat
B caput imperij, & curulis Philarcha. Et
ob id Veiūza vrbs & eius pars Vetulonia
dicta. Et ab hac proprietate dignitatis an-
tiquæ Desyderius imposuit nomen Viter-
bum, quasi Veiterbum id est curule. No-
C nus est Ser Michaël Archāgelus Caprinus
para Tussus, qui etiā proprietatē nominis
Turrheni Terbū spectatus, asserit, & quidē
verē, Viterbū dictum curule Terbū. Vnde
Longholam Terbū dici iussit & totā urbē
D Viterbū, quasi Vei Terbū. Ergo eruditissi-
mus rex Desyderius impositurus nouellū
nomen, quod qualitates proprias & cōmu-
nes supradictas includeret, dixit, adiectione
nostra dicant Viterbum. Adiectione
E inquit nostra noua sed mirabili, quæ o-
mnes proprietates includat, & tamen sub-
stantiam aliam significet, vt in definitio-
ne nominis Donatus author est. Quæ au-
tem sit ista nominis substantia, utique est
F eius vera significatio, quæ à compositione
partium pendet. Sanè sciendum est Viter-
bum in omnibus excisis antiquis lapidi-
bus & titulis sub Leone insigni definiri
Viter

Viterbum, vetus verbum. Vnde inscriptio **A**
 illa antiquissima est sub Leone. Nō timeo
 verbum, Leo sum qui signo Viterbum. Nec
 te moueat quòd posuit literam i, & non e.
 Non enim Veterbum, sed Viterbum dixit.
 Etenim in compositione sæpe vocales mu- **B**
 tantur, præcipue vbi subest causa mutan-
 di, qualis fuit in hoc loco, vbi opus fuit ita
 cōponere nomina & *κατὰ συνάφην* vt o-
 mnes qualitates cum substantia include-
 ret. Si autem dicis Veterbum, equidē sub- **E**
 stantiam quæ est vetus verbum & qualita-
 tem vnā includis à Veis, & non omnes.
 Si verò dicis Viterbum, non modo substan-
 tiam, sed etiam omnes qualitates proprias
 & communes includis. Et ideo rectius di- **D**
 xit Viterbum quàm Veterbum. Quid au-
 tem sibi velit hæc substantia nominis ve-
 tus verbum, nūc exponendum est. Verbum
 multis modis accipitur. Vno modo pro vo-
 ce articulata, & sic omnes partes orationis **I**
 sunt verba. Alio modo, vt est vna ex octo
 partibus orationis. Item pro dicto & im-
 perio, vti est illud. Verbo domini cœli fir-
 mati sunt. Et illud. Facito iuxta verbum re-
 gis, id est iuxta dictum & imperium. Vnde
 à dicendo imperatiue, Dictator apud Ro-
 manos appellatur. Verbum quoque ratio-
 nem & supputationem significat, vt de Lo-
 gos

- A**gos dicit diuus Hiero. in epistola ad Paulinum. Vtrunque autem officium dictandi populis, & præsidendi supputationibus siue suffragiis, Lucumones Etruriæ habebant. Dictandi quidem, & imperandi, quia **x i i.**
- B** Lucumones erant **x i i.** reges, vt author Seruius super **v i i i.** Aeneid. De suffragiis verò, patet per id quod Dionysius scribens in **i i i i.** lib. Aderant inquit ex tota ciuitate Etruriæ **ij** qui suffragiis præerant, & velati infulis à Tullo deprecabantur iram. Mitram enim curules tantum Lucumones & Larthes ferebant. Vnde insigne Vetuloniæ est currus siue Veia cum mitra Lucumonia. Et hoc modo accipitur verbum in
- D** nomine Viterbo pro dicto siue imperio & præsentia suffragiorum atque dictatura. Hinc Viterbum est veterum dictatura & præsentia suffragiorum in Fano Voltur-næ, ad quod teste Liuius **x i i.** populis consilia indicebantur, quod certe Lucumonibus erat curia templum. Cæterum apud Arameos, Luca senex & Verus dicitur sicut Palæos apud Græcos, vt invocabulo Falucer & Luceres diximus. Ratio verò & supputatio
- F** & verbum à Græcis Logos dicitur, teste diuo Hieron. in episto. ad Paulinū, & ab Arameis Moni profertur, vt Thalmudistę perhibent. Quare quod ex veteri & verbo Latine

tinè redditur in compositione Viterbum, **A** hoc Græcè ex Palæos & Logos Palæologū, & idipsum Aramee ex Luca & Moni Lucumonium. Quare inexpugnabili argumēto ab interpretatione nominum necessario sequitur, vt idem sit Latine Viterbum, **B** quod Græcè Palæologū, & Etruscè id idē, & Aramee Lucumonium. Caterum Lucumo substantialiter significat veterem dictatorem regem, qui etiam imperio & suffragiis imperialibus præsidet. Ergo per **C** substantiam Palæologus & Viterbēsis nomina significāt veterem dictatorem, ac publicorum suffragiorum regem. Et ita Lucumonios ciues vrbs Etruriæ siue Volturnæ in Byzantium cum Constantino migrātes Græca lingua Palæologos primū recte conuertit, quos Viterbos Desyderius secūdo atq; Latine interpretatus est. Quare nomen Viterbum per substantiā significat Aramee, oppidum Lucumoniū, Græcè **E** Palæologum, Latine veterum dictaturam & suffragium. Per qualitates verò proprias significat Viterbum, id est, curule Tero-
 bum, Vita Heroum, Vi trium vrbiū, Vita vrbiū, & antiquitus vi turrium, & per **F** qualitates communes significat, Vi The-
 bum, Vita Herbum, Vita inermium, Vi Thermum & eiusmodi quamplurimas
 qua

A qualitates. Hæc de beneficiis Viterbo collatis. Nunc quid ei ac toti Thufciæ simul contulerit, ita in secunda parte decreti subinfert dicens:

Nos enim non sumus Thufciæ destrutores vt nos apud Gallos accusat Hadrianus Papa. Nam in Thufcia ædificauimus à fundamentis, vobis quidem Volturrenis, Caluellum, vicum Horchianum, balneariam. Barbaranum, & Gariophylum. Sentimatibus autem Aufdonias, Roda Cophanum. Volaterris Roda Comalum, Lunæ Sergianum & petram sanctam, olim Fanum Feroniæ. Phocensibus autem sanctos Geminianum & Miniatem. Fesulanis oppidum Munionis, in quod Vagos & Sparfos Aryn Ianos & palantes Fluentinos collegimus. Rursus, plures antiquas nobiles vrbes ampliauius, & muris cinximus, & nunc ididem agimus circa Lucam Pistorium, Aretium, Orbitum & Etruriam nunc Viterbum, cuius nomen aut à nobis constituta decreta si quis violauerit, aut capite puniatur, aut laqueo stranguletur. Hoc itaque non est Etruriam destruere, vt nos arguit Hadrianus qui pacem vltro à nobis oblatam respuit.

Contentionem inter pontificem & Desyderiū prolixè narrat historia Longbardi-

ca,quam Platina sequitur in vitis Pontifi-
cum. Oppida à fundamentis Volturrenis
id est, Viterbensibus posita sunt Caluellū,
nunc mons Caluellus, Vicus Horchianus,
vulgò Vichorchiano. Horchia enim erat
dea Etruriæ vrbs, vt Liuius author est in
v. i. lib. ab vrbe condita. Et ideo in hoc loco
Fanū erat Horchia, à quo regio Horchia-
na Trometina superior, & ab ea vicus Hor-
chianus. Erat illi & oppidum sacrū in Veia
inferiore Tuscana regione cuius ad hæc
tempora nomen durat Horchia, cuius agri
Horchiani magna pars est iuris & posses-
sio nostri conuentus S. Mariæ ad Gradus.
Sentinates appellat à Roda cophano, in
edito monte à se fundato castro, per mon-
tem Tunniatem, vsque Orbitellū & mare
vbi erat vrbs Cose, celebrata à Plin. & Geo-
graphis & Verg. Hanc euersam à Gothis
reparauit Desiderius, & submutato nomi-
ne vocauit prolatione Longbardica Asdo-
nias latine Asidoniis, vulgò Lasidonia, quia
Sidones illam reparauerunt. Sidones in-
quam non Phœnices, sed Germani. Hi Si-
dones non procul à Vistula fluuiio Ptole-
mæo notantur, quos nūc Polonos dicimus,
quorum metropolim Cracouiam idem in-
terfluit fluuius Vistula, quem Visclam vo-
cant. Hi contermini atque intermedij ia-
cent

A cent, inter fines Longbardorum inferiorum & initia Sarmatiæ, qui iuncti Longobardis Italiam occupauerunt, & sub Desyderio Cosos reparantes Asdoniam prolatione sua pro Sidoniam & vulgò la Sidonia dixerunt: à Mauris postea diruta iacet. Fanum Feroniæ notat Ptolemæus. Et nunc Petræ sanctæ, qui est Christus à Desyderio dedicata fuit, non Feroniæ, à qua manet regioni Caferonianæ nomen. Phocensis Thusciæ regio vbi adhuc Phocekius lacus, & oppidum dicitur. Cum verò Desyderius tot oppida in Thuscia condiderit, miror, cur solus sanctus Minias oppidum, cognomen del Tedesco obtinuerit. Nisi forte, vt à Sidonis Cosæ, ita à Theutonibus, id fuerit vel fundatū vel reparatum à fundamentis. Munio oppidum nescio an ante fuerit. Veruntamen vt litera sonat, Fluentini à Fluente Arno, & Aryti Iani, id est, exaltati Iani à fundatione dicti sunt vnæ ex duodecim primis coloniis, à Iano in Thuscia positæ, vt author est Cato in fragmentis originum. Eos denique Fabius Pictor vocat Arnienfēs ab Arno amne, in de origine vrbs Romæ, vt etiam in commentariis super vtrunque authorem exposuimus. Luca vrbs antiquitus Lucumodia dicta, & Lucenfes Lucumodij. De quibus Fe-

stus Lucumodij (inquit) à duce suo Lucu- A
mone dicti qui postea Lucenses appellati
sunt. Lucumones verò dicti quidam homi-
nes ob insaniam, quòd loca ad quæ venif-
sent festa facerent. Sed pace Festi dixerim,
ipse insanæ mentis atque imperitæ fuit, qui B
quod funditus ignorauit Etruscum regiũ
nomen, per insaniam temerè exposuit.
Nisi forte mendosus sit codex, vt corruptior
ob insaniam scripserit. vbi ob sana scripsit
Festus. Nam, vt vocabulo Falucer ostendi- C
mus, Lucus & Fanũ sunt per se atq; propriè
Etruscæ originis, & nō per Antiphrasim la-
tinæ, vti etiã probauimus in quæst. Anniis.
Itaq; Lucumones xii. Etruriæ, erant teste
Seruio super Aeneida, & aliis authoribus D
xii. reges quibus vnus Larthes præerat, &
religionis principes, qui loca ad quæ con-
denda venissent sana & sacra festa faciebāt,
dicātes illi lucumq; diemq;. Etenim, vt au-
thor est Liuius in v. ab vrb. condita. Etrusca E
gēs, sicut fuit ante omnes religionibus de-
dita, ita excelluit arte colēdi eas. Et ita pro
discēda religione, ingenuos liberos suos Ro-
mani xii. his Lucumonibus, principib⁹ xii.
populorũ Etruriæ tradebant, vt etiã Valer. F
Max. in i. lib. tradit. cap. i. Itaq; Lukius no-
mine, Lucumo dignitate Lucam cōdidit, &
Lukium iuxta eam. Et ita à proprio nomi-
ne

A ne Lukij Lukium, & Luca, & Lucenses, & à
 Lucumonia dignitate conditoris. Lucomodij
 cognominati fuerunt, retinentes adhuc
 illam antiquissimam ad religionem & sacros
 ritus cōditoris inclinationem. Regna-
 B uit Larthes Etruriæ, quadragesimusquin-
 tus à Iano fundatore Etruriæ simul & Ita-
 liæ, anno xxxv. Romuli, vt in chronogra-
 phia simul & historia Etrusca ostendimus.
 Et ob initum principatum de more Tusco
 C Lucenses fundauit anno ante perdomitam
 à Q. Fabio urbem Etruriam ad lacum Va-
 dimonis non minus quadringentesimo, &
 ante saluatoris aduentum septingentis an-
 nis & amplius. Vicatim & absque mœni-
 D bus eos posuit, quia Etrusci fœminæ ti-
 miditatis existimabant includi mœnibus,
 Manibus in agro, non intra vrbes excipie-
 bant hostes. Vnde vsque ad Desyderium
 regem, Lucam, & Pistorium, Aretium, Or-
 E bitum & tetrapolim Etruriā nunc Viter-
 bum, & alias nobiles vrbes, absque mœni-
 bus incoluerunt. Addit autē quòd eas am-
 pliauit, quia omnes antiquissimæ vrbes
 Thusciæ parua oppida erant, vt de Cere,
 F Phalari, cernimus ac Veiente cognomine
 Lartheniano. Moris enim fuit antiquis vr-
 bes cōdere non magnas, sed locis munitas
 paruas, vt Dionysius in primo lib. asserit.

Vnde Pisa, Luca, Pistorium, Florentia, Sena, Perusium, Aretium, & Orbitum, post Desyderium excreuerunt. Etruria verò nunc Viterbum, quod includitur saxo fundatum vetusto, idcirco non excreuit, quia tetrapolis est ab origine, & satis ampla cō-^B paratione aliarum antequam ampliarentur. Postremò pœna mortis mulctat Desyderius eum qui nomen Viterbum mutare ausus fuerit, quia dignum erat vt nomen supremo studio & sudore excogita-^C tum, quod veram substantiam loci antiquissimam cum qualitatibus propriis & communibus exprimeret, non perderetur, sed sacrilegio simile videbatur mutando violare. Hæc de secūda parte decreti. Nunc^D sequitur tertia, & si incompleta, hoc pacto, & his verbis.

Quare tibi Grimoalde præfecto Viterbenſi præcipimus, vt quandiu dubia pax perseuerat, iubeas omnes Thusciæ milites^E paratos esse in armis, & commeatus ac stipendia sine auaritia fac in promptu habeas, vt non solum occurrere hostibus, sed etiam illos inuadere.

Huc vsque integrè legitur. Quæ sequuntur in ^B *fracturis ita se habent.* In prima fractura.

Ciues non granabis nouis exactionibus.

In secunda. Ex Papia veniunt.

Inter

A Intertia. *Viterbenſes.*

Ita ſæpe variatum eſt huius vrbiſ no-
men. A Turſibus enim Ianus eam Tetra-
polim factam, communi nomine vocauit
Turſenam, id eſt, à turritis ædibus primis
B Turrenam, & à crebritate earum turſium
ſive turrium, dixit Arameæ Eturſiam ſive
Eturriam, id eſt, valde turritam. Romani
verò tranſpoſito vno r, protulerūt Etruriā,
vr ſupra Myrſilum probauimus. Porro cū
C Turſitæ poſt aliæ vrbes cōderentur, ad ea-
rum diſtinctionem adiecerūt Vol, quod eſt
priſca & omnium antiquiſſima, dixeruntq;
per ſyncopam Volturnam, & ſine ſyncopa
Volturrenā, id eſt, antiquiſſimam omniū
D Turrenam, vt demonſtrauimus in Anniis
quæſtion. & ſuper Myrſilum, & tetigimus
in prima huius operis ac ſecūda inſtitutio-
ne Vocabulo Volturnus ac Volturna. Rur-
ſus à partium quaternarū dignitate dicta
E eſt veiuza & Veulonia, id eſt, Curulis Phi-
larcha. Item fanum Volturnæ, quod illis
erat curia tēplum. Item para Tuſſa, id eſt,
haſtata & coronata Tuſca, ad diſtinctionē
Tuſſæ Nanæ. Arbanum item cognomine
F Calumbum, quod eſt quarta pars viridis
Luci. Sub Conſtantino autem per Græcam
interpretationem dicta eſt à dignitate Pa-
læologa, & eandem poſtremò latine Viter-

bum, id est, veterum dictaturam adiecit A
 Desyderius. Eius ager vsque Thelamonis
 portum, & quod dicitur caput Etruriæ: à
 nautis verò corruptè caput Eturiæ, & vsq;
 Perusiā olim à ciuitatis nomine dicebatur
 Turrena & Etruria, sub Longobardis du- B
 catus Etruriæ, sub Pontificibus verò post
 Henricum quintum & Matildim dicitur
 Patrimonium Ecclesiæ. Nec te moueat,
 quòd vno r, dempto caput Eturiæ vulgus
 proferat initium littoris Etrusci circa Vm c
 bronem vsque Ostiam. Nam & fontes Ele-
 ctraios ibidē r, amoto Electaios pronūtiat.

*Sexta osiriana Aegyptia
 tabula.*

M Aiores nostri, in templo olim Her-
 culis, nunc diui Laurentij, vt sem-
 per ante oculos nostros æterna vetustatis
 huius vrbs memoria teneretur, pro rostris E
 posuit columnulam, id est, tabulam alaba-
 strinam, Osiriani triumphii monumētum,
 auius & animalibus & capitibus & arbo-
 ribus, id est, sacris Aegyptiis literis exci-
 sam, de quibus sæpe authores scribunt. F

Et Plinius in naturali historia has in-
 quit quas vides effigies, Aegyptiæ sacræ li-
 teræ sunt. In hac itaque columna est spa-
 tium

Atium in cuius medio est truncus arboris quercus instar sceptri multiplicis, in quorū sceptrorum summo duo rami circulum faciunt instar oculi, quæ effigies est propria Osiridis, ut ait Xenophon. Quod & Macro
Bbius in primo Saturnalium confirmat, dicens, Osirim exprimentes Aegyptij sacris literis insculpūt sceptrum, inq; eo speciem oculi exprimunt, & hoc signo monstrant Osirim. Ponuntur autem in hoc trunco arboris, non vnum sed plura sceptrā, quia nō
Cin vna sed omni parte orbis imperavit, ut Diodorus Siculus scribit. Et idcirco haud dubiè hæc prima effigies Osiridem ipsum demonstrat, ut hoc argumentum necessa-
Driò infert. Vbicunque enim sacris effigiebus sceptrum, inq; eo instar oculi circularis figura inscribitur, ibi necessariò Osiris legitur, qui vniuerso imperavit orbi.

Quare necessariò in hac columna Osiris
Elegendus est, & ad eum referenda columna, quia in ea insculptum est sceptrū, inque eo instar oculi sacris Aegyptiis literis. Sacrae enim hæ effigies sunt, quæ mox cernentem cogunt petere quid hæc
Fsignificent. Sacrae enim literæ dicuntur, quæ magis ad secretum aliquod significandum quàm ornatum apparent cuilibet aspiciēti institutæ. Et idcirco hæc columna

Osiriana est, pro cuius commentariis fir- A
miter habendis, hæc petuntur.

PRIMO Quæritur quis, & cuias, &
quo patre atque auis genitus Osiris? Re-
spondent Diodorus in primo libro, & Be-
rosus in secundo & quinto antiquitatum. B
Pater illi fuit Aegyptius Saturnus inter
deos iunior. Saturno Aegyptio pater fuit
Vulcanus, qui ignem inuenit, & sol qui &
Cœlū dictus est. Huic enim Cœlo duo pri-
mores filij fuerunt Atlas Maurus, qui obiit c
in Mauritania, & hic Saturnus suprema
auaritia & impietate præditus, qui regna-
uit in Italia, Sicilia, & Libya, vbi Osirim
genuit, quē Iouem cognominauit, vt Dio-
dorus in quarto libro, & Berofus in quinto D
antiquitatum dicunt. Nam quo tempore
hic Saturnus è Libya Hammonem gene-
rum pepulit, & ibi regnavit, tum ex Rhea
sibi sorore, & vxore Hammonis hunc Io-
uem genuit, vt tam Berofus quàm Diodo- E
rus ibidem asserunt. Et vt prosequuntur,
cum Dionysius Libycus filius dicti Ham-
monis & Amaltheæ Nymphæ regno pa-
terno Libyæ potitus esset, deuictis Satur-
no & Rhea, eos quidem loco parentum ha- F
buit, puerum verò Iouem, Olympo præ-
ceptorum tradidit, & eum regno Aegypti
præfecit. Itaque Osiris Iuppiter fuit filius
Saturni

A Saturni Aegyptij qui regnavit in Italia, Sicilia, & Libya. Fuit nepos solis Vulcani siue Coeli, & filius adoptivus Dionysij Libyici, ortus in Libya, & praefectus regno Aegypti, loco patris sui Saturni.

B SECUNDO Quæritur, quæ fuerunt Osiridis epitheta & cognomina? Respondet Diodor. in I. I. I. I. I. & VI. libro passim hinc inde, & Berossus in quinto libro quod Osiridi cognomina fuerunt Iuppiter, Dionysius, Olympicus, Iustus, qui bene meritus de humano genere uniuerso imperavit orbi. Rationes cognominum sunt istæ. Iuppiter enim dictus est non solum quia iuuit orbem, unde & saluator orbis dictus fuit, ut author est in sexto libro Diodorus, verum etiam quia fuit filius Saturni, quia Saturnus & Iuppiter ad se referuntur, ut author est Xenophon in libro de æquiuocis, super quem commentaria iam cōfecimus.

E Dionysius dictus à patre adoptiuo Dionysio Libyco, qui etiam Mineruam Tritonidem adoptauit, teste Berosso in quinto libro Olympicus dictus fuit à præceptore suo Olympo, ut Diodorus scribit in quarto libro.

F Iustus verò fuit illi proprium cognomen & figura sacra in sceptro insculpta. Nam teste Diodoro in quarto oculus in sacris literis Aegyptiis significat seruatorem iusti-

cia. Et ita vbicunque insculptum est scep- A
trum vel melius scepra cum oculo, ita le-
gendum est. Ego sum Osiris Iuppiter ius-
tus, qui vniuerso imperaui orbi. Et, vt ait
in sexto libro Diodorus, licet pater eius Sa-
turnus impius fuerit, tamen ipse quàm ma- B
ximè probus fuit & iustissimus, bonos præ-
mio, & malos supplicio afficiens. Et indi-
cens in toto orbe omnibus impiis & faci-
norosis, præcipuè gigantibus bellum. Et
vt ait in primo & secundo libro, iustè im- C
peraui Aegypto, & maximis copiis & ex-
ercitu profectus est ad beneficentiam hu-
mani generis, magis quàm ad bellum.
Vnde in columna Aegyptia, vt author est
Diodorus, scriptum est. Sum Osiris rex, D
qui vniuersum peragraui orbem, nec fuit
in orbe locus quem non adiuerim, docens
ea, quorum inuentor fui, scilicet tauros do-
mesticare ad aratrum, vnde Apis vnum
ex cognominibus habuit. Apim enim & E
Set Apim Aegyptij taurum & sacrum di-
uûmque taurum dicunt. Docuit arare, se-
rere, plantare vineas, & vinum confice-
re, & ceruissiam, & vites adiungere palis,
& putare, vt Tibullus scribit. Et ob ea at- F
que saluationem ab impiis, vt in sexto li-
bro Diodorus est author, totius humani
generis consensu appellatus est iustus, Iup-
piter

A piter, pater, saluator, & illi locus assignatus in monte Olympo: qui, vt authores scribunt, & Tortellius refert in vocabulo Olympus, est secus mare rubrum in Aethiopia iuxta Heliopolim ciuitatem Aegypti, qui
B oriente sole vsque ad quintam horam diei ex se flammam emittit.

TERTIO Quæritur vtrum venerit in Italiam? Ad hoc respondent authores quòd sic. Sunt autem præcipui authores columna Aegyptia literis sacris inscripta. Diodorus in sexto libro, Berosus in quinto, & Cato de originibus, Dionysius Halicarnassæus, & columna hæc nostra Osiriana, & nomina & cognomina eius in Italia. Nam in
D columna Aegyptia, vt Diodorus in primo libro retulit, scriptum est, Sum Osiris, qui vniuersum peragraui orbem vsque ad Indorum fines desertos, & eos qui arcto subiacent, & vsque ad fontes Istri, nec fuit in orbe
E locus quæ non adiuverim. Quod si ad fontes Istri, qui teste Plinio est Danubius, & non procul Italia oritur in finibus Galliae ac Germaniae, vbi fontes scaturiunt, nec fuit in orbe locus siue prouincia quam non adiu-
F uerit, utique nobilissimam terrarum prouinciam, fontibus Istri proximam, Italiam adiuit. Diodorus item in sexto libro exprimit dicens: quòd Ioui iusto in bello contra
 gigant

gigantes, sicut affuerunt Macedones circa A
 Palenem, ita Itali circa Phlegream, quæ
 postea Cymeæ dicta est. Non minus clarè
 Berosus in v. hoc exprimit, dicens Italos op-
 pressos à gigantibus euocasse à fontibus I-
 stri Osirim Iouem iustum, qui tribus præ- B
 liis in Istria, & Cymeæ, & Vesuuia Phle-
 grea gigantes deuicit, & Italiam liberauit,
 & à sui cognomine in triumphum ab Api
 Apeninam, id est, Taurinam appellauit,
 Cato quoque super quem commentaria ex C
 pleuimus, in fragmento tertio de originibus
 ita dicit. Italia à diis & ducibus com-
 plura sortita fuit nomina, à Iano quidem
 Ianicula, à gentilibus Sale Vmbrona, à Ca-
 mese Camefena, à Saturno Saturnia. Dura D
 uit autem Saturnia nomen totidem ferme
 annis, quod ante aurea ætas, vsq; ad Apim
 deorum Italiæ vltimum, vt Antiochus Sy-
 racusanus scribit, à quo Apenina quæ Tau-
 rinam interpretatur, & si de more quidam E
 Græci à bobus Herculis, vel quos opimos
 gignit Italia, vt ait Hellanicus, aut à vitulo
 egresso, vt Timæus, vel quia Italos quidam
 Græci boues dicunt, vt fabulator Herodo-
 rus, dictam existiment. Dionysius quoque F
 Halicarnasseus in primo libro dicit Antio-
 chum Syracusanum antiquissimum scri-
 ptorem verisimilius tradere Italiam mox

- A** vt defuit dici Saturnia, cœptam dici Taurinam ab duce, non à bobus. Argumento sunt adhuc extantia in Italia locis indita nomina, R y Osiris, Osiri cella, à nomine & cognomine Apoitus, id est, Taurus
- B** Iuppiter, quia Apim, Taurum Aegyptij & Etrusci dicunt, & Itus Iuppiter & fiducia Iouis ab eisdem Etruscis interpretatur, vt Macrobius author est in Saturnalibus.
- Rursus Aquasenses cognomine adhuc Aegyptio ab Api Apenentes, Plinius Taurinos interpretatur in tertio naturalis historiae, capitulo sexto. Amplius Sais Xantho Nympha fuit Oceani & Thetyos, vt in Theogonia Hesiodus scribit. Oceanus autem fuit filius Cœli siue Solis, patris Saturni Aegyptij, vt ait in secundo antiquitatum Berofus. Quare Oceanus fuit frater Saturni, eodem Cœlo patre ortus. Ergo Osiris & Sais. Xantho fuere consobrini ex
- E** duobus germanis, quoniam Osiris fuit filius Saturni, & Oceani filia Xantho. Ab Oceano autem Nilus antea Oceanus dictus fuit, vt author est Diodorus in primo libro, cuius vnum ostium Saiticum dicitur, vt Herodotus & Geographi scribunt, à Sais vrbe ipsius Musæ. Xantho. Quare etiam vna ex Musis Aegyptiis cum Osiri in Italiam venit. Argumento quoque validissi-

lidissimo est, quòd cum locis primoribus A
Osiris columnulas inscriptas in signum ex-
peditionis suæ semper relinqueret, vt asse-
rit Diodorus in primo libro, vtique vbi co-
lumnæ inscriptum habent Osirim literis
Aegyptiis, illuc profectus est in expeditio- B
nem. Ergo huc in expeditionem profectus
est, quoniam columnella Aegyptiis literis
in regione Ry Osiris inscriptum habet Osi-
ridem, vt ostendimus.

QVARTO Quæritur, qua comitiua c
egressus est, & quos prouinciis præfecit: Re-
spondet Diodorus in primo & secundo li-
bro ex Aegyptia historia. Egressus est ex
Aegypto cum immensis coloniis & exerci- D
tu, cumque consanguineis suis deis & Mu-
sis, inter quos fuere Pan iunior, & frater
eius Apollo, & vt diximus, Musa Sais Xan-
tho. Præfecit autem vt ait, Libyæ Anthem,
Phoeniciæ Busiridē, Aegypto suam sororē,
coniugē, Isidē, frugiferam legiferā. Mili- E
tiæ suæ præfecit tres principes deos, Hercu-
lem qui corporis robore erat admirabili,
& ipsi genere proximus erat, & duos alios
suos filios, Macedonem cui erat insigne Lu-
pus, & Anubim cui erat insigne canis. Et F
hanc præfectionem teste Xenophonte si-
gnant Aegyptij literis sacris Dracone, Leo-
ne, Lupo, & Cane. Quod profectò Macro-
bius

- A**bius in primo Saturnalium clarius exponit dicens. Serapis inquit simulachrum, capiti calathum infixum habet, & signum tricipitis animantis adiungitur. Quod exprimit medio eodémque maximo capite leonis effigiem habet. Dextra parte canis caput exoritur, mansueta specie blandientis, pars verò læua ceruicis lupi rapacis, capite finitur. Has animalium formas Draco volumine suo connectit, capite redeunte ad Dei dexteram, qua monstrum compescitur. Hæc Macrobius. In hac figura draco & serpens teste Diodoro in quarto libro, malos & præcipuè gigantes opprimentes orbem significat, & ob id draco in orbem fingitur.
- C**alathus autem ponitur, quia cum Iside fruges inuenit. Leonis caput maius cane ac lupo, Herculem Aegyptium significat, maiorem aliis diis Macedone atque Anube, quia solum Herculem fecit vniuersalem principem militiæ suæ, vt Diodorus scribit. Omnes tamen ij dei affuerunt in bello Macedonico cum Macedonibus circa Palenen, & in Italico, cum Italis in campo Cymeò, vt idem Diodorus in primo & sexto libro significat. Porro Osiris toto tempore expeditionis suæ comam barbâmque nutriuit, quo vsque in Aegyptum reuerteretur, vt in primo libro ait Diodorus. Vnde illius

illius peregrinatio exprimitur, capite fa- A
 ciéque ac gena solum vna comata, vt ait
 Xenophon, altera vel occulta vel rasa.
 Quod etiam Macrobius in primo Satur-
 nalium docet.

QVINTO Quæritur quando vicit, B
 & quando in Italia resedit? Respondet Be-
 rosus in quinto antiquitatum, quòd trium-
 phauit in Italia nouissimis annis Bel Ochi,
 qui octauus à Nino imperauit Assyriis, qua
 ætate Ioseph patriarcha erat x. annorum, C
 vt notat Eusebius. Mansit autè post trium-
 phum in Italia annis x. vt ait Berofus, re-
 licto Lestrygone Larthe Vetuloniæ.

SEXTO Quæritur in qua vrbe Italiæ
 resedit Osiris, his decem annis? Respon- D
 dent authores Ratio, Nomina. Author
 vnus ex veracioribus est Berofus in quinto
 antiquitatum asserens illum imperasse Ita-
 liæ in Vetulonia x. annis. Ratio quoque
 ipsa suggerit vt in ciuitate regia tunc Ita- E
 liæ resideret, quæ sola tetrapolis Etruria
 siue Volturna inuenitur ante Romanorum
 imperium, vt ex præmissis institutionibus
 patet. Argumento infallibili sunt nomina
 & cognomina. Nam cum teste Eactantio F
 in primo libro diuinarum institutionum,
 & Beroso in quarto antiquitatum prisci
 duces ad monumentum rei gestæ atque ad
 fulgor.

A fulgorem nominis sua nomina inderent
 montibus, riuus fluentibus, ac regionibus,
 equidem ibi præcipue refederunt, vbi præ-
 cipua & crebriora sunt eorū nomina. Qua-
 re in Volturna refedit, in cuius agro cre-
B brius & clarius sunt indita eius nomina &
 cognomina. Nam R y Osiris riuus est, id
 est, Latine rex Osiris, non procul Egelido
 amne, & Osiricella prædium olim conuen-
 tus nostri in Horchia, & contractus eius-
C dem conuentus seruant, adhuc perseuerant
 Apoitus, id est, Taurus Iuppiter instar
 templi, & eius oppidum fere deletum Ean-
 tho Apoitus vulgò dictum, à suo & conso-
 brinæ vocabulis, integra nomina perseue-
D rant. Areia, id est, Taurina aqua Vetulo-
 niam & para Tuffam diuidit. Haud pro-
 cul tota regio incorrupta prolatione ad-
 huc Sais Xantho dicitur. Neque tamen mi-
 randum est, si in Italiam venit Osiris Iup-
E piter Iustus cum Sais Xantho Musa &
 Hercule Aegyptio & diis Aegyptiis, in quā
 pater eius Saturnus veniens regnavit, vt su-
 pra explanauimus, & Isis eius cōiunx frugi-
 fera, legifera, longè post ad nuptias Iasij è
F Libya concessit, & antea vsos glande Vol-
 turrenos, nunc Viterbenfes, docuit molere
 atque panes conficere, vt in præmissis de-
 monstrauius. Ergo non somniaui vti

fomniantes existimabant, dum in propoſi-
 tionibus meis dicerem Viterbum eſſe pri-
 mam regiamq; ſub Iano aureo ſeculo vr-
 bem Italiae, & patriam deorū, in qua con-
 uiuati epulatiq; fuerunt omnes ferè dei
 atque deae Italiae & Aegyptij, pluraq; ſibi
 tribuiſſet Græcia mendax in hiſtoria, quæ
 geſta ſunt in Italia & Fano regio Voltur-
 nae, & Aegypto ac Libya. Sed de his in hi-
 ſtoria Etruſca & commentariis, copioſius
 traditur.

SEPTIMO Quæritur, quali ſcriptura
 fit exciſa hæc Oſiriana columna, & quis or-
 do, & ſignificata. Reſpōdetur quòd hæc ta-
 bula continet tres literas ſacras Oſiridis &
 vnā Sais Xantho. Secundo continet lite-
 ras ſacras gigantum opprimentiū impe-
 rium Italiae & Italicorū euocantium, & fe-
 ſtinantis auxiliij. Tertia literas ſacras com-
 poſitæ ac liberatæ Italiae. Tres autē literæ
 ſacræ Oſiridis ſunt, vna vniuerſalis impe-
 rij iuſti, alia peregrinationis in Vetulonia,
 cum ſocietate Sais & Xantho. Tertia cum
 inſigni ſibi & Cereri Iſidi coniugi cōmuni.
 Signū autem imperij iuſti & truncus inſtar
 ſceptri & in ſummitate rami circumuo-
 luti inſtar oculi, vt ſupra expoſuimus. Vnū
 autem ſceptrū vnus partis imperiū in or-
 be ſignificat. Ergo plura ſceptra, pluriū in
 orbe

A orbe partium. Cæterum in trunco huius arboris ab imo vsque ad summum plura sceptrâ confurgunt, finientia in circulo oculari ramorum. Ergo vniuersale in orbe Osiridis imperium significat. Secunda litera **B** sacra Osiridis est caput, facie dextra semicrinita, quæ illum in profectiōe existentem significat & peregrinantem, vt supra probauimus. Hic autem extra atque supra arborem à sinistris est caput viri semifacie **C** crinita. Quare Osirim in peregrinatione atq; profectiōe & extra Italiam significat. Tertia eius litera sacra est Calathus, in quo consistunt pulli. Quare quod pullos ipsos Italiæque viros docuit scilicet frugiferam artem demonstrat. Litera sacra **M**usæ Aegyptiæ, est caput Nymphæ semifacie, à dextris supra arborem. Ea & Osiris se se mutuò aspiciunt, quod ad societatem spectat. Hęc igitur quoniam continet Osirim, **V**t probauimus in præmissis, necessario est tabula Osiriana, & sic legitur hæc prima pars. Sum Osiris rex Iuppiter iustus, qui vniuerso imperaui orbi, & profectus cum musis præcipuè Sais Xantho prope Italiam veni, scilicet ad fontes Danubij, vt Berosus & Diodorus scribunt. Hactenus de primis literis sacris, significantibus ad vnguem Osiridē in profectiōe haud procul

ab Italia existentem. Nunc de euocatione **A**
eius cōtra gigantes, tres sacrę effigies sunt.
Serpens aut Crocodilus Draco iam initia
sceptri occupans vnā. Draco malum signi-
ficat, vt Diodorus in quarto libro dicit. Er-
go quoniam hoc malum in sceptro est, vti- **B**
que tyrannos occupantes Italię imperium
portēdit. Aues in proprio nido aperto ore,
sunt secunda effigies. Proprius nidos pro-
prium patriā significat, & os apertum cla-
morem & vocationem atque locutionem **C**
annotat, vt ait Xenophon. Sunt autem duo
nidi alter à dextris alter à sinistris. Ergo
aues istę clamantes in proprio nido sunt
Itali euocantes & implorantes auxilium
Osiridis, ab vtraque parte Italię, scilicet **D**
ab alpibus & Istria vnde oritur Italia, &
ab Apulia vnde finiri incipit. Tertia sacra
effigies, sunt duo accipitres ad pullos cla-
mantes, conciri aduolantes. Accipiter præ-
cipuē aduolans, celeritatem significat, vt **E**
exponit Diodorus in tertio libro. Quare
celerē succursum Italię clamantibus mis-
sum significat. Et quia alter accipiter à
dextris alter à sinistris aduolant, duo exer-
citus contra Gigantes missos demonstrat. **F**
Alterum quidem à Bründusio cui præfuit
accipiter Hercules, qui teste Diodoro in
quinto libro illos deuicit in Vesuuia Phle-
grea

A grea Campaniæ. Alterum verò ab Alpi-
bus, cui præfuit Osiris accipiter, qui teste
Beroso illos fudit in Phlegrea Istriæ. Vtér-
que verò, vti Berofus infinuat in quinto, &
Diodorus in sexto. Gigantes vbi sedes eis
B erat in campo Cymeo tertia Italiæ Phle-
grea, à fronte & à tergo iuuantibus Italis
adorti, tertio prælio superauerunt, & Ita-
liam composuerunt. Quamobrem vti sa-
cræ effigies significant, & prædicti autho-
C res indicant, ita legendæ sunt hæ tres lite-
ræ. Sum Osiris rex, qui euocatus ab Italis
contra oppressores Italici imperij festinus
occurri, oppressoresque à duabus partibus
Italiæ aggressus deuici, deque illis trium-
D phauit. Quid verò post liberatam Italiam,
illis supradictis x. annis Italos docuerit, re-
siduæ sacra effigies indicant. Si sceptræ &
oculum rectè spectamus, arbor est quercus
putata, habens aliquot glandes, & duo nidi
E duo calathi sunt non nidi. Docuit ergo pu-
tare arbores & granum post araturam se-
rere, ac metere, ea ætate qua glante vesce-
bantur. Non tamen adhuc molere & panes
conficere eos docuit, quoniam longè post,
F Isis eius soror & coniunx hæc adinuenit &
docuit, vt supra exposuimus. Ab imo arbo-
ris sequens sacra effigies oritur vitis volu-
mine suo circulari totam arborem & spa-

cium occupans vuarum pendentium plena. **A**
 Hæc significat quæ docuit, palis adiungere
 vitem, & vinum conficere, vt Diodorus Sicu-
 lus in primo libro asserit, Vnde, vt ibi ait,
 in columna Aegyptia sacris literis ita le-
 gitur. Sum Osiris qui vniuersum peragra- **B**
 ui orbem, nec fuit in orbe locus quem non
 adiuverim, docens ea quorum inuentor fui.
 Quæ verò inuenerit, Tibullus his versibus
 refert.

Primus aratra manu solerti fecit Osiris,

Et teneram ferro sollicitauit humum. **C**

Primus in expertæ commisit semina terræ,

Pomaq; non notis legit ab arboribus.

Hic docuit primus palis adiungere vitem,

Et teneram dura cadere falce comam. **D**

Vltimæ in hac tabula sacrae effigies sunt
 duo accipitres quieti, custodientes arborem
 & vitem, atq; vuas hincinde. Ergo quoniã
 accipitres aduolantes significarunt duos
 duces, bello adiuuantes imperium Italiae, **E**
 utique & hi quieti custodientes significant
 duos duces, ab Osiri præfectos ad custodi-
 dum Italiam hincinde mari terraque. Hi
 autem, vt Berosus est author, fuerunt Le-
 strygon & Phorcus. Osiridis nepotes ex fi- **F**
 lio Neptuno Aegyptio, quorum Lestrygō
 (vt ait) Vetuloniæ Larthes. Phorcus verò
 portitor coloniarum & maris dominus exti-
 tit

A tit vti etiã in historia Etrusca cõscripsimus.
 Itaq; hæ vltimæ effigies ita leguntur. Sum
 Ofiris, qui docui Italos arare, ferere, puta-
 re, vinitare, vindemiare, & vinum confice-
 re, & eis duos reliqui custodes imperij ma-
 B ri & terra nepotes meos. Quo verò tempo-
 re hæc tabella fuerit excisa patet quòd pri-
 mum sub Ofiride. An verò hæc illa sit, an ei
 vetustate labenti, ad eius exemplar suffe-
 c cta, nondum compertum habemus. Existi-
 mamus tamen eandem permanere.

Sed quisque opinetur vt volet.

Sat est infallibiliter hanc
 tenere Ofirim & eius
 in Italia expe-
 D ditionem.

*

*Finiantur institutiones iuven-
 tutis Etruscæ.*

I N D E X

Prioris Tomi

Insignium rerum antea prætermis-
 rum accessione cumulatus
 ac ordine consequenti
 dispositus.

A

<i>B Adam li-</i>	<i>gine</i>	<i>44.b</i>
<i>tere, & sciē</i>	<i>Abyssus idē quod Chaos,</i>	
<i>tie 69.d</i>	<i>& Hyle</i>	<i>61.b</i>
<i>Abantum op</i>	<i>Academia prima</i>	<i>40 a</i>
<i>pidum</i>	<i>Acat vrbs.</i>	<i>44.d</i>
<i>Abas Toruus, & Tu-</i>	<i>Aciulus augur</i>	<i>307.d</i>
<i>scus</i>	<i>Adam Chaldaeos docuit</i>	
<i>Aborigines</i>	<i>Astronomiam, & lite-</i>	
<i>Abotynum oppidum de-</i>	<i>ras</i>	<i>383.a</i>
<i>letum</i>	<i>Aduen.e</i>	<i>120.e</i>
<i>Abotynus</i>	<i>Adulas</i>	<i>96.e</i>
<i>Abrahæ etas</i>	<i>Aegialeus Achaiæ Rex</i>	
<i>Abrahæ ortus</i>	<i>245.f</i>	
<i>Abrahæ repromissiones</i>	<i>Aegypti nomina</i>	<i>319.c</i>
<i>444.a</i>	<i>Aeneæ prosapia</i>	<i>294.e</i>
<i>Abraham Chaldaeus ori-</i>	<i>Aeneæ in Italiam ad-</i>	

Q

INDEX.

uentus	351.c	dita	263.b
Aequiuoca quæ dicatur		Allobrox	308.e
10.e		Alsea, & Alseta vrbs	
Aequiuocorum distin-	264.a		
ctio	466.b	Altadis Philoso.	270.e
Aetatum variae deter-		Altetū oppidum	282.b
minationes	17.a	Alteus Tuscus Italie	
Actates diu viuentium		Rex	ibidem.a
198.e		Althia arx	ibidem.c
Aetatis aureæ tēp ⁹	57.f	Amazones templū Dia	
Aetatis spacium	212.e	na succenderunt	353.a
Agathyrus	104	Amerina prædia	533.e
Aistulphus Dux Bene-		Ann ⁹ faunigena	322.b
uentanus	562.d	Ammon	102
Alan	96	Amyntas Assyriorū rex	
Alba	88.a	320.b	
Alba pro fascibus impe-		Anameon	103
riū	88.a.174.c	Anca	275.b
Alba Syluius	356.a	Ancili ⁹ Stihelene ⁹ vincis	
Albanus mons	341.e	excolēdis præstās	124.c
Alina	88.a	Andromada	100
Albanaes	96	Anguillaria regio	559.e
Alcion fluentum	533.e	A Nino Greci historiā	
Alemānorum clamor in		inchoarunt	1.c
prælio	284.d	Anitinus, & Anitiēs	
Alemannus fluuius Ger		regio Tusca	112.a
manie	188.d	Annalium fides penes sa	
Alexāder PP.VI.	334.e	cerdotes	53.a
Alexia ab Hercule con-		Annalium quatuor Mo	
		narch	

INDEX.

chiarum autores	423.d	xis	84.a
Anni varia apud diuer-		Arat vrbs	44.d.49.e
fos spacia	58.c	Araxa prisca femina	
Anni Iberici & Hispa-		seminipera	105.e
nici	ibidem	Araxa regina prisca	94
Annus diuersus	17.b	Araxes fluius	84.b
Annus magnus	77.e	Arba Hebron	40.f
Annum confusè accepe-		Arbea, nō Ardea	477.e
runt Aegyptij	18.e	Arbores pro templis, &	
Antheus	590.d	numinibus	92.f
Antiochi plures	417.a	Arca Noë quādo facta	
Anthropophagia	70.e		78.d
Anubis	225.b	Arcennū oppidū	205.b
Apenin ⁹ varia diuersis lo-		Archadius	103.d
cis habet nomina	214.d	Archedina	46.e
Aphæresis in nominibus		Archedini	50.a
proprijis peculiaris He-		Archilochus Homeri cō-	
brais & vulgaribus lin-		temporanæus	9.c
guis	38.b	Archilochus quo tēpore	
Apteras Cretenfiū Sa-		vixerit	1.a
turnus	14.b	Archilochi edende epi-	
Arabas nunc dici, quos		tomes de temporibus	
olim Hyarbas	206.f	cause	ibidem
Arabie tres	138.c	Archilochi fides in histo-	
Arabs	102.	ria	9.c
Aramea	86.c	Aretia	128.c
Arameus, eiusq; poste-		Aretia terra	121.d
ritas	96	Aretia vnde dicta	231.c
Ararat idem quod Ara		Aretiū cōdidit Ianus	128

I N D E X.

<i>Aretini populi</i>	312.a	<i>lius</i>	155.c
<i>Argonautae fuerunt Pi-</i>		<i>Assyrius dictus Ninus à</i>	
<i>rate</i>	342.d	<i>quo Assyrii</i>	11.c
<i>Aristotel. carpitur</i>	67.b	<i>Astures; Domini eque-</i>	
<i>Arius Bab. Rex</i>	202.b	<i>stres</i>	344.e
<i>Armatritis</i>	226.c	<i>Astan</i>	104
<i>Armonia</i>	104	<i>Asterius Cretenfis</i>	321.e
<i>Arnus fluius</i>	268.c	<i>Asteropus mons</i>	534.a
<i>Arpaxeus eiusq; poste-</i>		<i>Astrolabium</i>	24.c
<i>ritas</i>	96	<i>Astronomia laterculis</i>	
<i>Artaxerxes idem quod</i>		<i>inscripta</i>	68.c
<i>maxim⁹ bellator</i>	221.f	<i>Atalanta</i>	226.c
<i>Arthes à Scythis Persia-</i>		<i>Atho</i>	104
<i>nis dicebatur rex</i>	223.b	<i>Athus posteritas</i>	104
<i>Arunci populi</i>	208.b	<i>Atlas Italus</i>	453.c
<i>Arutini po. triplices</i>	538	<i>Atlas Kytin idē</i>	283.d
<i>Aruntius</i>	103	<i>Atlantes tres</i>	29.a
<i>Ascalon vrbs</i>	36.c	<i>Atos</i>	310.b
<i>Ascanius</i>	100	<i>Atrie Tuscorum</i>	87.f
<i>Asdoniarum reparatio</i>		<i>Attalus</i>	100
576.e		<i>Atu castratur</i>	314.d
<i>Assar Adon Rex As-</i>		<i>Auentinus collis</i>	526.b
<i>syriorum</i>	369.e	<i>Augures Hetrusci</i>	307.d
<i>Assur</i>	99.d	<i>Augusta Vessoniū</i>	340.d
<i>Assyrie Monarchie par</i>		<i>Aurun⁹ et Auruns</i>	207
<i>titio inter Persas, &</i>		<i>Ausitules qui Vsitides</i>	
<i>Medos</i>	366.e	213.b	
<i>Assyrius</i>	96	<i>Auson</i>	96. & 212.c
<i>Assyrius Iouis Deli, fi-</i>		<i>Ausones populi</i>	212.c
		<i>Ausones</i>	

I N D E X.

<i>Aufonesante Troianum</i>	<i>Barbari primi scripto-</i>
<i>excidium</i>	<i>res</i>
213.a	27.d
<i>Autores in Chronogra-</i>	<i>Barcenum oppidū</i>
<i>phica qui recipiēdi,</i>	205.e
361.c	<i>Barcosban</i>
<i>Axalus</i>	419.a
96	<i>Bardica secta</i>
	211.d
B	<i>Bardus</i>
	101
B <i>Abel</i>	44.d
<i>Babylonia Tetrapo</i>	<i>Baris mons</i>
<i>lis</i>	4.c
150.a	<i>Bartholomeus Berardi</i>
<i>Babyloniam edificauit</i>	<i>miles Viterbēsis</i>
<i>Saturnus</i>	220.e
134.d	<i>Barthobriga Ratisspona</i>
	206.a
<i>Babylonia regnum re-</i>	<i>Baryton Alemānorum</i>
<i>gnorum</i>	132.e
<i>Babylonię fundatio, &</i>	<i>clamor in prelio</i>
<i>tēpus initij regni</i>	284.e
148.c	179.a
<i>Bætica deliciarum hor-</i>	<i>Barxanes Sabatij filius</i>
<i>tus</i>	
227.e	<i>Bāsternę Germani po-</i>
<i>Bætis fluuij vires</i>	<i>puli</i>
227.e	119.e
<i>Bætus</i>	<i>Beligijs à quo Belgę</i>
227.a	
	297.a
<i>Baleus</i>	<i>Belus Iupiter</i>
221.e	3.d
<i>Banno</i>	<i>Ben Merodach Rex As-</i>
96	<i>syriorum</i>
<i>Bannonia Pannonia Vn-</i>	369.f
<i>garia</i>	<i>Ben Cosban Antichri-</i>
141.d	<i>stus</i>
<i>Barachias cognomina-</i>	419.f
<i>tus Zorobabel</i>	<i>Benedictio Noë</i>
410.e	119.b
<i>Barbarorū hīstoria cer-</i>	<i>Berosus cur opus suum.</i>
<i>ta</i>	<i>vsq; ad Dardaniā con-</i>
2.c	<i>ditam protulerit</i>
<i>Barbari Græcis anti-</i>	316.a
<i>quiores</i>	<i>Berosi vita</i>
65.a	53.c

Berosi deflorationē unde		C	
habuerit Annus	118.b	C	Ac ^o Celtiber, à quo
Betus Hisp. rex	443.b		mōs Cacus 462.a
Blascon	104	Caci mors	260.d
Blasconis mons	288.b	Cadmi plures	34.b
Blondi error	546.f	Cadmi etas	322.e
Bochti Pomasi quid		Cadmi vltimi	51.e
478.c		Cadmus literas in Græ-	
Bodina dictus Eridan ^o		ciam attulit	7.e
229.c		Caduta di sale Vmbroe	
Borgiana domus Valen-		82.f	
tiae	460.e	Caculus Aoriginū rex	
Borgiana familia	334.d	Casar humana diuinis	
Boriscus amnis	140.a	commiscuit	234.d
Bosinenfes	141.d	Calanne vrbs	44.d
Braccianum corruptè		Caldanus amnis Veltur-	
quod Phrygianū	205.b	rene	500.d
Bricola idem quod ca-		Cale vrbs	49.f
stellam	445.b	Calenus Olenus	182.e
Brigates Ger.po.	206.a	Calixtus pp. 111.334.d	
Brygi Hisp. pop.	205.a	Calliroa vrbs Corsica	
Brygianum opp.	205.b	356.b	
Brygos Hispan. populos		Caluellum oppid.	576.a
Phrygios in Asia con-		Caluellus mons	576.a
didisse	445.f	Calumba	47.b
Brygum	205.b	Cam eiusq; posteritas	102
Brygus Hisp. rex	96	Cam cognomina	115.b
Burgundiones Germanie		Cam terra, quæ & Ae-	
populi	139.c	gyptus	108.a
		Camer	

I N D E X.

Camarena vrbs	148.e	Castrum nouum multi-	
Camesena dicta Italia	plex		211.e
150.f		Catinni Germania po-	
Cameses impius	172.d	puli	139.e
Cameses apud Aegyptios	Catonis vaticiniũ		97.d
est prim ^{us} Saturn ^{us}	14 a	Catti Germania po.	139.e
Camillarij senes & Se-	Celeno oppidum		100
cretarij	539.a	Celeres populi	559.c
Camillus quid	171 a	Celtarum nomen saepe va-	
Cana	102	riatum	271.e
Canaan terra, gentilibus	Celtes		101
Phœnicia	40.d	Celtus	248.a
Capena oppidum	526.d	Cephus	100
Capua vnde dicta	338. a	Cercina regio	533.c
Carcarelle opp.	561.a	Ceres docuit molere, ac pa-	
Cardo nomen vnde ha-	nes conficere		137.b
beat originem	204.b	Ceres vnde dicta frugife-	
Carnifus fons	177.e	ra & Pani fera	541.b
Casentini pro Clusentinis	Ceruisiam	conficere do-	
223.a	cuit Osiris		
Casleus, à quo Cappado-	Cetym regio		529.f
ces	103	Chaldaei in Astronomia	
Casperula	228.f	principes	54.4
Caspj montes altissimi	Chaldaei Assyrij & Sa-		
85.a	cerdotis Aegyptij di-		
Castellum in vexillo sta-	gnitas eadem		53.d
tuit sibi Brygus rex	Chaldaeorum error		381.a
445.b	Chaldaeorũ veritas		64.b
Castrum Chiora	469.e	Chaos Noë cognomẽ	88.e

I N D E X.

Chaos quid	88.f	giã naturalem docuit	
Chem	75.c	146.a	
Chem Eſeuus, id eſt, in-		Colonie prime Italie	
famis	122.e	132.b	
Chem Myn ciuitas	123.a	Columba Babylonie inſi-	
Chem Zoroaſt Noë filius		gne	37.a
122.a		Columba gladius	186.f
Chemmenite	123.a	Columna Oſiridis	132
Cheruſi Germ. pop.	139.e	Columna Semiramidis	
Chriſti genealogia	372.f	58.a	
Chronographi qui reci-		Comera vallis	551.a
piendi & non	363.a	Comeri populi	137.e
Chryſeus idem qui Dea-		Comerus Gallus	100
bus	114.d	Comerſan	151.a
Chyriat Arba vrbs	37.c	Concubinarum filij in he	
Claues Noë, religio, &		reditate paterna nõ ſuc	
felicitas	121.c	cedunt	393.d
Cluſentinum	210.f	Conflagrationum cau-	
Cocleanum	193.e	ſe	218.e
Coſtiles Laterculi inſcri		Conuene	170.e
pti à primis temporibus		Conſtellationum genera	
153.c		quatuor	302.d
Cæli in genealogia Deo-		Conſutius Noë cognomē	
rum qui dicantur	11.a	90.a	
Cælo cecidiſſe quid	11.d	Conteſtani populi	225.c
Cælus primus in terris		Coryban	104
imperii ſummū habuit		Coris Quirū & Cures	
Cælus quis fuerit	11.c	idem	189.d
Cælus Phyiſicam & Ma		Coriti, & Iaſij regia Vol	
		turna	

I N D E X.

turna	534.f	Cybelis mons in Thufcia	
Cornetum vrbs	307.b	537.c	
Corfica infula	356.a	Cybeles cur turrice di-	
Crana	94.a	cantur	231.e
Crana & Cran ^o	204.b	Cybeles quinque	313.e
Crana Helerna	164.a	Cyclopes	71.a
Cranæus	94	Cydnus	103
Cranichæfis regio	204.a	Cymba	277 a
Cranifa pars Vetuloniæ à		Cymbri Germani populi	
qua Cranifus fons	139.d		
203.f		Cymea, Cymella, & Cy-	
Crepida	242.b	minia	220.b
Crepidæ sacræ infula		Cyminius lacus ab Her-	
243.b		cule factus	171.a
Cun Ichium	182.b		
Cupranica oppidum nūc		D	
Capranica	209.e	Dacus	96
Cur	102	Dagon	186.c
Curetum pofteritas	102	Dagon Venerem Hebræi	
Curi Chyanum	193.d	vocant	36.d
Curis, qui & Sipus	104	Dalmadan	96
Curitis pater Anitium		Dalmatia	141.f
103.		Danubius cum in Illy-	
Curitus	ibidem	ricum venit Ifter dici-	
Cybelaria prædia	112.b	tur	140.f
Cybelariæ tabellæ	520.c	Dardania quo tempore	
Cybeles Thufca primò		condita	543.a
fuit,quàm Dardana		Dardanus & Iafius	
537.d		Prifci	51.f
		Dardanus Thufcus	9.e

I N D E X.

Dardanus Samothrax	Diclas	96	
9.d	Diclietæ	142.a	
Dardani cōtētio	304.a	Diespiter	466.e
David edictū statuit vt	Dij qui	89.e	
iuniores regno succede-	Dilunia quinque	31.a	
rent	391.d	Dil.primum	28.b
Deabus cognomine Ge-	Dil.secundum	28.f	
tus	102	Dil.tertium	30.b
De cælo lapsi	11.d	Dil.quartum	30.d
Dedania regio corrupte	Dil.quintum	31.b	
Dardania	141.d	Diluuium primum fuit	
Defloratio pro Epitome	nouimestre	78.e	
55.d	Diluuium magnū	63.b	
Demi atus vicus	282.a	Diluuij præcognitio	74
Deos suos antiquos He-	Diluuium Niliacū	At-	
trusci nunquam muta-	ticum Thessalicū	Pha-	
uerunt	177.c	ronicum	56.a
Deos parietibus non cō-	Diogenis Laërtij	error	
tineri	250.c	152.d	
Desolationis anni	408.c	Dionysius Libycus	ex
Desyderi ⁹ Hetruriæ rex	Rheagenitus	102	
563.b	Dircetes Semiramis di-		
Desyderij Hypocrisis, &	eta	186.a	
impietas	567.a	Distributio partiū or-	
Deucalion	305.a	bis per Noam	135.f
Deucalionis etas	57.c	Dina vnde deriu.	166.e
Deus regi ⁹ Vadimō	47.f	Diuisio orbis terr.	129.c
Deus & Natura neces-	Dodonens	100	
sitati non deest	177.e	Dracopastor	959
		Drepa	

I N D E X.

Drepanum littus cur- num	463.b	Epirus Arpaxeifili ⁹	96
Dryiudes	101	Erichtheus Atheniēſium rex	323.e
Dubal vrbs	21.e	Erichthonius	104
Dynastie Aegypt.	108	Eridanus dux	229.e
Dyris	209.a	Eridanus Phaetontis fi- lius	103
E			
E Anus dict ⁹ Ian ⁹	9	Erythrus Hispanie rex	
Ecalid ⁹ fluuius	561	463.f	
Eden locus deliciosus	72	Esai, & Esau, dicitur ignis & incendiū	218
Egelidus amnis hodie fre- dano.	561.e	Esen quid significat	122
Egialaus Vetulonius vini tor optimus	124.b	Eſta	127.a
Electraiae fontanae	134.d	Etruria vrbs	50.e
Electrum vnde appella- tum	111.b	Etruria Tetrapolis	47.a
Elisa	100	Etruria vbi sit	491.b
Elisū cāpi in Batia	227	Etrurie ducatus clim qui nūc Patrimonium Ecclesiae	582.b
Elyb	375.d	Etrusci vnde dicti	175.e
Emathia	142.a	Etruscorū religio	578.e
Emathius	103	Etursia	487.c
Enna quid significat	122	Euangelistarum concor- dia	426.a
Enoch Propheta	69.a	Euilmerodach rex Af- syriorum	370.b
Enoch cur à Deo trans- latus	74.b	Eusebū error	5.a
Enos vrbs	72.a	Exquilinus collis dictus ab excubijs	474.c
Enotum oppidum	343.e		
Epirus	142.b		
			Fabrā

I N D E X.

F

F abrica, & armorum inuentio 33.e	bant Romani, Olympum Græci 24.d
Falora dea mæretii 470	Furina Dea 470.f
Falucer 471.b	Fusta nauigij genus quod Liburnica 277.b
Faluceres 511.a	G
Faulcampus 507.e	G Alathes Herculis filius 23.d
Faula puella ab Hercule	Galathea Herculis pellex 100
Alceo rapta 260.c	Galathæ Asiæ 262.b
Faunus Rex Aboriginum 332.d	Galathenæ colonia 276.e
Fenestra oppid. 560.f	Galathes 100
Fidius Sabatij cognomen 192.e	Galathia Herculis tēpore dicta quæ nūc Gallia 263.a
Fidius dictus Saturnus 560.b	Galeas Tusci rates dicunt 260
Figuras dicit Berosus Genealogiarum arbores 91.a	Galeritus Arbanus Lucumo 473.f
Filij David 394.b	Galeras Babylonij rates vocant 26.e
Flexumines 559.c	Gallus nomē pluriū originum 150.e
Flora Dea florū 469.d	Gallus candidum, & lateum significat 23.c
Florētia vnde dicta ibid.	Galli qui dicantur 26.e
Fræcus Hectoræus 352.d	Galli ysdem literis utebatur quib⁹ Græci 100.a
Fora Vrbs 44.d	
Fora Annia 567.d	
Forenses 50.a	
Forum 46.f	
Fossam mundum dice-	

Galli

I N D E X.

Galli Græcis tradiderunt	nera diuiditur	139.e
litteras.	154.d	Germanorum excellentia
Gallorum nomina	271.f	95.c
Gallorum origo	194.f	Germanorū mores 201.d
Gallos ante Græcos lite-	Germanorum nomina	
ras Græciæ, & Asiæ cō-	271.f	
tulisse	212.a	Germanorū origo 194.e
Gallis apud Hebræos Vn-	Germanorū nomen circa	
da est & inūdatio	26.c	tempora Cæsaris cæpit
Gambriuius	234.d	210.f
Ganges	137.f	Gerūda Hisp. Vrbs 233.d
Gemea, & Gemella	220	Getul.
Gemina facies Iani quid	Getus	ibidem
significet	173.e	Gibraltar mons 443.d
Genealogia Christi	372.a	Gigātes qui dicātur 71.e
Genealogiæ intermina-		Gigantes ab Osiride &
te	428.b	Hercule Aegyptio per-
Genus humanum quo Lo	domiti.	39.a
co cœperit post diluviū	Glaucus Minois filius.	
83.e	345.c	
Gera	113.d	Gogus pater Gangis 102.
Geryon à Gera	233.e	Gordieus mons 84.e
Geryon Hisp. Rex	448.e	Gorgones Amazones.
Geryon à Galathia Hercu-	180.c	
lis filio interēptus	263.d	Gorgonides 240.c
Germallienses	50.b	Gorgonidum insula ibid.
Germania quando dici	Græcia mendax 51.e	
cœpta	139.a	Græciam prius incolue-
Germania in quinque ge	runt Barbari 177.b	
		Græcia

I N D E X.

Græca historia cur incerta	19.d	Græcos ornatui verborum	
Græci unde fingendi, ac mentiendi occasionem		potissimum studuisse	66.a
nacti	29.f	Græcis non fuisse cōpertum	
Græcanica leuitas, & nequitia	29.f	qui primi fuerint in orbe reges, nisi ex Barbaris	29.c
Græcorum discrepantia	65	Grimoaldus Etruriæ præfectus	563.d
Græcorum vanitas in Philosophia	64.d	Gulni Ital, id est, Corona inuicta	223.a
Græcorum de Iside mendacia	187.c	Guttones Germaniæ populi	139.c
Græcorum historia de temporibus incerta	2.c	Gymnasia sola mitigare humanam ferociam	201.b
Græcorum genus confusissimum	8.e	Gythion.	104
Græcos ab Assyrijs & Phœnicibus historiam mutuasse	4.b	H	
Græcos à Gallis literas cōsecutos	194.e	Harba id est, quatuor	47
Græcos à Nino incipere historiam	19.b	Harbanum	ibidem
Græcos fabulis & erroribus inuenisse quæstus gratia	66.e	Hæsta pro corona	276.c
Græcos ignorasse qui primi reges in orbe fuerint	2.b	Heber	96
		Hebron	92.d
		Hebron ciuitas Phœnicum	39.c
		Hebron quare dicta Tegratopolis	41.c
		Hellanicus	96
		Hellen dicta Græcia	16
		Hercoles Libyus	104
		Here	

I N D E X.

<i>Hercules Deorum nepotes</i>	10.f	<i>Gades</i>	273.f
<i>Hercules diuersi</i>	254.a	<i>Herculeus collis</i>	47.b
<i>Herculis castrum</i>	569.b	<i>Hermiones Germaniæ populi</i>	105.d
<i>Hercules</i>	94	<i>Hermonduri Germaniæ populi</i>	139.e
<i>Hercules vnde sic dicti</i>	284.c	<i>Herodis regnum</i>	418.c
<i>Herculis nomina</i>	556.c	<i>Herotani populi</i>	225.d
<i>Hercules Aegyptius</i>	14	<i>Hesperia vnde dicta</i>	279
<i>Hercules Alceus primus, & maximus Pirata</i>	342.d	<i>Hesperia à Græcis dicitur Hispania, & Italia</i>	278.f
<i>Hercules Alemānus</i>	284	<i>Hesperus Hispaniæ Rex</i>	452.d
<i>Herculi Alcmenæ filio nomen fuit Alceus cognomen Heraclius</i>	112.d	<i>Hesta, & vesta eadem</i>	25.a
<i>Hercules Græcus, & Aegyptius</i>	254.a	<i>Hestam Aramæi ignem, & flammā vocāt ibid.</i>	
<i>Hercules in Gallia Alexiam condidit</i>	263.b	<i>Hetruria quasi Heteroria</i>	428.d
<i>Hercules in Italia laboribus perfunctus</i>	269.e	<i>Hetruriæ nomina</i>	272.c
<i>Herculis facinora</i>	449.e	<i>Hieronymus Aegyptius</i>	83.c
<i>Hercules linū occidit</i>	342	<i>Hispalis Hispaniæ Rex, à quo Hispalis vrbs</i>	262.e
<i>Herculis Alcei anni</i>	341	<i>Hispania, & Hesperia dicta ab Hespero Rege nō à sydere</i>	452.f
<i>Herculis Libyci ortus</i>	256		
<i>Herculis templum in Gadibus</i>	113.d		
<i>Herculis sepulchrum ad</i>			

Hisp

I N D E X.

<i>Hispania primis non ha-</i>	<i>Homerus Cumæus Ma-</i>	
<i>buit Reges sed Duces</i>	<i>gus</i>	7.a
456.a	<i>Homerus Smyrnæus.</i>	7.d
<i>Hispan. literatura</i>	439.a	<i>Hummus</i> 94
<i>Hispanos legibus primò</i>	<i>Hyarbas</i>	210.b
<i>formavit Tubal</i>	439.a	<i>Hyarbæ Aphricæ populi</i>
<i>Hispanorū origo</i>	440.a	206.e
<i>Hispanus Hispaniæ Rex</i>	<i>Hyas</i>	100
451.a	<i>Hyle, Chaos, & Abyssus</i>	
<i>Hispa. antiquitas</i>	430.a	<i>idem</i> 379.c
<i>Historiæ Græcæ cōf. sio</i>	8.c	<i>Hymenæus & Alexāder</i>
<i>Historiæ describenda se-</i>		<i>Pseudapostoli</i> 436.c
<i>ries</i>	69.f	<i>Hymeneus propagatio-</i>
<i>Homeri octo</i>	523.f	<i>nis Deus.</i> 176.f
<i>Homeri patria incerta</i>	5.	I
d.e		<i>I Ader colonia</i> 95
<i>Homerus literarum cor-</i>		<i>I al</i> 222.e
<i>rector</i>	8.a	<i>Iani simulachrum Ae-</i>
<i>Homerum disciplinas in-</i>		<i>gyptium</i> 33.e
<i>eam formam qua nunc</i>		<i>Iania Palestinæ portus</i>
<i>sunt rede gisse</i>	19.b	160.f
<i>Homerus Argius Musi-</i>		<i>Ianacula dicta Italia</i>
<i>cus & Geometra</i>	7.c	407.a
<i>Homerus Atheniensis le-</i>		<i>Ianiculum</i> 128.e
<i>gulator</i>	7.c	<i>Ianiculus portus</i> 34.d
<i>Homerus Chius Medi-</i>		<i>Iannina portus</i> 37
<i>cus</i>	6.f	<i>Ianua vnde dicta</i> 184.a
<i>Homerus Colophonius Pi-</i>		<i>Ianua à Iano dicta</i>
<i>etor. & sculptor</i>	7.b	204.b

I an

INDEX.

Ianuarum cardines vn-	Iasij cedis causa	552.d	
de dicti	204.b	Iasij mors	543
Ianus Aramais sonat vi-	Iberia dicta Hispania		
tifer, aut vinifer	123	pars ab Iberis Caspijs	
Ianus vnde dictus	122.d	442.f	
Ianus cur Vertumnus	32	Iberus Hispania Rex	
Ianus primum omnium	442.f		
vinum inuenit	32 d	Iberus fluuius	443.a
Ianus tanquam rei		Idololatria prima	167.b
Ianua	32	Iectan	98.b
Ianus totam tenuit		Ignis è radijs	127.d
Italiam	172.a	Ilex	92.d
Iani cognomen vnde ha-		Ilus Phrygia rex	104
buerit Noa	123	Inca	275.b
Iani epitheta	52.b	Indigetes pro indagato-	
Iani mors	197	res	82.b
Iano cur gemina facies		Ingaunon	201.c
173		Ingenones Germania po-	
Iano nomen fuit Cambo		puli Oceano proximi	
& dignitatis nomē Co-		139.e	
ritus	527.d	Insulani	50.a
Iano rerū omniū princi-		Inundationes plures fue-	
pia, & fines dicati	32.d	re	26
Iapetus eiusque potestas		Inuus	176.a
100		Io duæ fuerunt	399.d
Iapetus	75.e	Ioakim Pater D. Ma-	
Iasius	104	rie	375.d
Iasinelle thermæ	335	Ioas trinominis	402.e
Iasij plures	297	Iobus	44.e

I N D E X.

<i>Iolaus Herculis nepos</i>	115	<i>Israelitarum origo</i>	<i>Chab-</i>
<i>Ion</i>	100	<i>dea</i>	44.b
<i>Ioppe Hierosolima portus</i>		<i>Isus Deus</i>	214.c
93.b		<i>Isus, & Isis, Deus, &</i>	
<i>Ioppe antiquissima om-</i>		<i>Dea</i>	214.c
<i>nium vrbiū</i>	133.a	<i>Ifolli comersana</i>	151.a
<i>Iosaphat Vallis</i>	45.d	<i>Ister siue Iectan Arpa-</i>	
<i>Ioseph quid ad Christi</i>		<i>et ei filius</i>	96
<i>genealogiam</i>	426.e	<i>Istri fontes</i>	147.e
<i>Iosephus in temporū sup-</i>		<i>Istauon</i>	94
<i>putatione reijcitur</i>	417	<i>Istauones Germania po-</i>	
<i>Iosephi laus</i>	414.b	<i>puli</i>	105
<i>Ioues, & Iunones Deorū</i>		<i>Istropolis ab Istro duce</i>	
<i>filij & filiae</i>	10.f		141.c
<i>Iouis stuprum cum Al-</i>		<i>Italantides</i>	293.f
<i>manthea</i>	163.d	<i>Italia insula</i>	530.b
<i>Isaac ortus</i>	444.d	<i>Italia vnde dicta</i>	587
<i>Isaac dictus Abraha vni</i>		<i>Italiae varia, à varijs du-</i>	
<i>genitus</i>	395.f	<i>cibus nomina</i>	497.a
<i>Isis eiusq; columna</i>	187.a	<i>Italiae nomina</i>	281.d
<i>Isis vnde dicta frugifera</i>		<i>Italus Larthes Hetruriae</i>	
<i>& legifera</i>	541.b		528.c
<i>Isis in Vetulonia</i>	545.b	<i>Ita^p ei^sq; posteritas</i>	100
<i>Isis annos vixit quingē-</i>		<i>Italus Kytim & Atlas</i>	
<i>tos et triginta nouē</i>	301	<i>idem</i>	283
<i>Isis sexcentenaria</i>	45.c	<i>Italus regnavit in Vol-</i>	
<i>Isis Vlrix viri & fra-</i>		<i>turna</i>	128.b
<i>tris</i>	253.a	<i>Iubal</i>	151.b
<i>Isis in germaniam venit</i>		<i>Iubalda Hisp. rex</i>	443
250		<i>Iubelda</i>	195.b

I N D E X.

Iudei à Chaldaeis descen-	Lex, & quādo data	389	
derunt	44	Libanus mons	72.d
Iuliani Apostatae de ge-	Libyi à Libyo victore di		
nealogia saluatoris bla	cti	113.b	
sphemiae	372.c	Libyscilla regio iuxta Ve	
Iunus Rex	214	tuloniam	505.4
Iuppiter quis fuerit	14	Libysosona Hi. vrbs	274
K		Libysa dicta Ceres	542
Kytim dicta Italia		Linguae lxxij.	43.f
529.d		Linguarum, & gētiū	
Kytim Atlas, & Italus		distinētio	97.b
idem	283	Literarum inuētores &	
L		authores	34.d
Lactantij error	14	Literae sacrae quae dican-	
Lacus montis Rosu-		tur	583.f
li	547.a	Literae apud Hisp. Gall.	
Laomedōtis caedes	259.e	& Germanos circa Ni-	
Larial	267.e	ni tempora	21.c
Larthes	202.a	Literae Assyriae, & Phae-	
Larthes dignitatis voca-		nices	34
bulum	329.e	Literae in Aegypto reper-	
Latinus fauni filius Ab		ta à Memnone	384
originum rex	18.e	Literae non pro chara-	
Latinus Sylvius	355.a	cteribus sed disciplinis	
Laomedon	104	Aegyptiorum	19
Legalia precipiētes	430	Literae in Gallia ante	
Lemānus Celtarū rex	331	Cadmum	169
Leo insigne Herculis	268	Literarū antiquitas	68
Leo dictus Hercules	556	Literarū sacrarum id est	

I N D E X.

effigierum significatio-	Lugdunum	284	
nes	594	Lugdus	284
Literas, & disciplinas	Lukius	578	
cum primo homine cœ-	Lusus Hisp. Rex	308	
pisse	384	Lusitania dicta pars Hi-	
Lomni	48	spaniæ à Luso	457.c
Lomnini, qui & Geryo-	Lustrum spacium qua-		
nes	102	tuor annorum	9.b
Lōnini qui dicātur	48	Lycabas	48.c
Lomnimia	233.e	Lyburnum	250.f
Longbardi populi	563	Lycurgi cedes	232.e
Longæ antiquorum vitæ		Lydus priscus	103
ratio	77.d	Lygur	103
Longo	101	Lygures à quo dicti	225.
Longobardorum tres du		Lymbus quid	24
catus	562.e	Lympus	22.e
Longola	513	Lyre error.	97
Longones, & Lyngones			
226.d			
Lonia quid	114		
Lucēses ad Parisios	238		
Luceres	471		
Lucumo	471		
Lucomodia opp.	577		
Lucumodij populi	579		
Lucumones	322.b		
Lucus est Senatorum Cu			
ria	472.d		
Ludonici unde dicti	284		

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

INDEX.

Magistri, & Magi-	Phoenix Historicus	83.e	
stratus	413	Medus	100
Magog	183.c	Melchisedech rex salē	44
Magogibi vrbs	101	Mellicola His. rex	465.a
Magogus	100	Mello	Moria vorago
Magus	101	46.a	
Maia	100	Mercurij trismegistū	
Maia, & familia Ma-	etas	145	
iensis	534.a	Mesa, eiusque posteri-	
Maie muri	534	tas	96
Mamitus Babylonie	Mesei Liburni	142	
Rex	282.b	Metasthenes persa	359.b
Manethō Sacerdos Ae-	Metasthenes quo tem-		
gyptius	316.c	pore floruerit	371
Manethonis etas	319	Minervæ multæ	180.a
Mannus	94	Minervæ vnde dictæ	
Maona, & Maonenses	180.a		
208	Minoes duo	325	
Maont	209	Minor quid	418.c
Maria virgo anno xiiij.	Mi Zraim qui & Osiris		
etatis peperit Saluato-	103		
rem	421	Mœnibus includi vrbes	
Maro Rex	232	antiquitus fœmineæ	
Marsias Hetrurie Lar-	erat timiditatis	179	
thes quo tempore flo-	Mæsyj populi	141	
ruerit	524	Monarchiarum tempo-	
Marsus Germanorum	ra	60.b.c.d	
Rex	225	Monopolis Dipolis Tri-	
Maseas sine Mnaseas	polis Tetrapolis, qui dif-		

INDEX.

ferant	42.d	Nānetes in britānia	340
Mont	209	Natalis locus Cereris, &	
Mōt Aurona Regio	209	Proserpinæ	451.f
Morges	100	Neapolis	46.e
Moria vrbs	45.d	Neapolites	50.a
Moseus	100	Neptunus Lēstrygonis	
Moyſes errorem de mūdi		pater	103
eternitate ſuſtulit	61.f	Nēſſa	49.f
Multiplicationis homi-		Nicea vrbs	356.c
num cauſa	119.b	Nili inundatio	29.d
Mūdus cur tam veloci-		Niniue vrbs	44.d
ter poſt diluuium mul-		Niniue ab Aſſyrio con-	
tiplicatus	118.f	dita	14.d
Mundus pro foffa	24.e	Ninus	166.a
Muſarnus	268.c	Ninus lingua Aſſyria	
Muſarnus collis	557.d	Iuppiter	23.a
Muſices, lyre, & instru-		Ninus belli inuētor	166
mentorum Lyricorum		Ninus ætatem auream	
inuentio	73.d	vitiauit	58.b
Myri Adam	117	Ninus & Semiramis pri-	
Myrina Amazonum re-		mi humanā naturā vi-	
gina	210	tiare cæperunt	3.c
N		Nini plures	23.a
Nabugdonosor di-		Ninus Babylonie funda-	
gnitatis nomē	411	tor	3.d
Nabugdonosor Rex Aſ-		Noa Gigas	179.e
ſyriorum	370	Noa Aſtrologie doctōr	
Nabugdonosor iniuſtē Ioa-		120.c	
kin carcere clauſit	410	Noa Gigas, & Aſtolo-	
Namnes	101	gus	78.c

I N D E X.

Noa qui & Ianus,		Nymbrotus apud Baby-	
Ogyges	57.b	lanos est Saturnus	14.d
Noa qui & Ianus in		Nympharum profapiam	
Italiam venit	172.a	cur ab Oceano, & Te-	
Noa post diluviū zigan-		thide finxerit Hesiodus	
tes genuit	90.e	in Theogonia	109.b
Noa cosmographiam do-		O	
cuit	130.f	O A augur	307.b
Noa vrbs	160.e	O Obalus	96
Noe cognomina	88.e	O Obulas	ibidem
Noe egressorium	117.e	O Oceanus	94
Noegla	75.d	O Oceanus Aegypti Dy-	
Noela	75.c	naſta	380.3
Noegla & Noela Hifpa-		O ochus	102
niæ vrbes	171.e	O ocilamons	4.d
Nomades	247.d	O ocnus Mantuæ condi-	
Nomina æquiuoca prius		tor	344.c
distinguēda quàm de-		O oenotria dicta Italia	
finiēda	466.e	279.e	
Nomina tribus ex cauſis		O oenotrius Archas	180.e
gemibus & locis impo-		O ogyges Noa, & Ianus	
ſita	144.c	Idem	365.e
Nominū rebus perpetuis		O ogyges priſcus	92.e
imponēdorū cauſæ	11.f	O ogyges plures	23.b
Noſſa	540.f	O ol & vol	382.d
Noueſum vrbs	564.c	O olda prophetiſſa	45.f
Nycius ſefulanus	356.a	O olympi ſacrādi ritus	25
Nyentos	590.b	O olympus non eſt æquiuo-	
Nymbrotus	132.e	cum	23.e

- Olympus* plura signifi- 110.a
 ficat 22.d *Osiris* in Italiam venit
Olympi plures 245.a 587.c
Omberi 24.f *Osiris* Italiam liberauit
Ombri 26.d à Gigantibus 237.c
Oppidorum in Latio cõ- *Osiridiscognomina* 585.b
 dendorum ritus 25.e *Osiridis* comites 590.c
Oram 275.f *Osirides*.effigies 583.c
Ordinatio regum mundi *Osiridis* expeditio 243.e
 per Ianum 135.f
Oriona oppidum 533.f
Orithyia 323.e
Orma quid significat
 224.a
Oros *Isidis* filius 253.a
Orpheus mendax 84.c
Orus 103
Oscor Zo serpens 336.f
Oscus 236.e
Osiris 232.e
Osiridis epitheta 244.e
Osiridis cades per Typho-
 nem fratrem 252.e
Osiridis posteritas 103
Osiris, & pater eius Sa-
 turnus 584.a
Osiris, & *Isis* frugũ in-
 uentores 199.a
Osiris unde sic dictus
- P** *Adus* unde dictus
 229.d
Paladue 210.b
Paleologa dicta à Con-
 stantino Viterbũ 581.f
Paleologus idem quod
Viterbum 417.c
Palestina Phœnicia pars
 36.b
Palatinus mons unde
 dictus 527.b
Palatua 469.b
Palatua *Minerva* 136.f
Palatui Hisp. pop. 338.e
Palatuius His. Rex 461.c
Palensana 218.e
Palætia Hisp. vrbs 461.c
Palladium 189.a
Pandora 35.e
 Pan

INDEX.

Panos vrbs	126.a	Peucini Germ. pop.	139.e
Par pro hasta	513.e	Phaëton, qui & Pheri-	
Paradisus terrestris vbi		ton	102
72.a.b.c		Phaëton quid	217.b
Paratussa regio & pons		Phaëton in Eridano non	
269.c		submersus	110.f
Paris à quo Parhisi		Phaëtōtis posteritas	103
324.e		Phaëtontis historia non	
Paris rapta Helena ad		fabulosa	219.b
Prometheum adnau-		Phaëtōtæ colonie	216.c
gavit	31.c	Phalez	98.a
Peccata non statim pu-		Pharao dignitatis nomē	
nit deus nisi superaddi		319.b	
ta obstinatione	74.c	Pharaones Aegypti Re-	
Pelasgia dicta Hetruria		ges dicebantur	319.e
272.e		Pharisei & scribæ	431.e
Pellibus ferinis antiqui		Pharos insula vbi nunc	
vtebantur pro armis		Alexandria	31.c
566.d		Phasis fl.	84.c
Pellitus dictus Hercules		Pherentius	103
566.d		Philosophiæ initium à	
Peripatetici in dubio	67	Barbaris	154.a
Perse Parasim	513.d	Philosophus habuit chro-	
Perse Scythæ exules		nographiam quatuor	
221.d		monarchiarum orbis	
Perusia	213.d	410.f	
Petreius à quo Palestini		Philo ex Hebræorū scri-	
103		ptoribus solus in histo-	
Peucinus	104	ria temporum suscipi-	

INDEX.

tur	409.f	Etæ Cercinæ	533.e
Philonis hîstoria ab ec-		Pleionicus mons	553.a
clesia suscipitur	411.f	Plinij error	59.e
Philonis hîstoriæ utili-		Pomærium quid	24.d
tas	373.e	Pomona, & Pomonus,	
Phlegreus capus	238.a	à pomo	478.a
Phocæcius lacus, & op-		Populonia quasi puppiû	
pidum	577.e	Phylarcha	49.a
Phœnices gigantes Tita-		Populus Hetruscus qua-	
nibus Aegyptijs prio-		tuor partibus consta-	
res	38.b	bat	519.d
Phœnix, & Cadmus		Porcus Neptuni filius	
Amyntoris filij	328.a		239.b
Phorcus	239.f	Potus ex hordeo, & her-	
Phoronæus Græciæ rex	15	bis	249.f
Phoronæi plures	15.b	Priamus	104
Phul rex Assyriorû	368	Principes iusti Dij vo-	
Phut, vel Thuton idem		cantur in proemio	
qui Phaëton	103	Prisca Cadmi vxor	7.f
Phylarcha	49.a	Priscorum tēporum de-	
Picus iunior	339.e	scriptio	437.a
Picus priscus	308.b	Prognosis inundationis	
Pipinus priscus	104		74.f
Pisæus tabæ inuentor		Prometheus Aegyptius	
	356.d		29.c
Pistus Sabatij cogno-		Prometheus priscus	94
men	192.e	Promissionis terra	138.e
Pleias	100	Proteus Vertumnus, &	
Pleiades antiquitus di-		Vadimon idem	32.b
		Pro	

I N D E X.

Protei plures	32.a	lare debent	401.a
Prutus à quo	94	Remus Celtarum Rex, à	
Prutia	106	quo Remenses	348.b
Pupiniensis ager Pupini		Reparatio Regiæ Cybe-	
balneæ	354.c	les	554.d
Pypinus Tuscorum Rex		Resem vrbs	44.d
354.d		Resurrectionem negan-	
Pyrpiniana regio	249.c	tes	429.c

Q

Virites	189.c	Rhea nupsit Hæmoni	171
		Rheæ in Theogonia quæ	
		sint	10.f

Q

R

Ansius Aegypti		Ripheus comeri filius	139
Larthes	335.d	Ritus quid	217.a
Ra Zenësis regio, & Ra-		Rituales libri	181.f
Zenus amnis	203.f	Roma Itali filia	100
Ra Zenuus	176.b	Roma cum Moysse orta	
Reges primi cur Deorū	290.d		
& stellarum nomini-		Roma instaurata	288.d
bus appellati	11.f	Roma instituta	288.f
Reges nullos ante Cæli		Roma Tetrapolis	47.a
& Saturnū fuisse	12.e	Roma vnde caput terra-	
Reges antiquos nomina		rum dicta	28.d
sibi plerunque Deorum		Roma dicta est quæ post-	
vindicasse	12.f	ea Valentia	460.d
Regius Deus Regiæ vr-		Romæ nomina	291.e
bis numen	48.a	Romæ vrbs sub Romulo	
Regni vtilitate, & com-		distinctio	50.a
modo qui gaudent, etiā		Romandissi	321.f
communi expensa bel-		Romanessus	294.b
		Romæ	

<i>Romulus ab Hetruria</i>	<i>Sacerdotes olim publici</i>	
<i>vates asciuit</i>	24.e	<i>notarij rerū gestarum</i>
<i>Romus à quo Valentia</i>	<i>& temporum</i>	361.b
333.e	<i>Sacerdotum Babylonio-</i>	
<i>Romus Hissp. Rex</i>	460.a	<i>rum probata fides</i> 63.e
<i>Rumulus</i>	472.a	<i>Sacerdotū officia</i> 398.c
<i>Ryphæus</i>	100	<i>Saga quid</i> 88.a
<i>Rys Græcè Latinis fluē-</i>		<i>Saga populus</i> 86.d
<i>tum est</i>	161.c	<i>Sagæ</i> 23.b
<i>Ryspan Panos</i>	161.b	<i>Sagū Padi hostiū</i> 87.e
S		<i>Saguntum</i> 151.d
S <i>in c</i>	265.f	<i>Saguntum vrbs à Sagis</i>
<i>Saba Thurifer</i>	102	168.d
<i>Sabæ Thuriferi posteri-</i>	<i>Sais</i>	109.b
<i>tas</i>	102	<i>Sala</i> 96
<i>Sabatia dicta Hetruriæ</i>	<i>Saladæus</i>	66
<i>portio</i>	560.c	<i>Sale Noæ</i> 118.c
<i>Sabatius saga</i>	102	<i>Salem oppidum</i> 44.e
<i>Sabatij sagæ posteritas</i>	<i>Sale vmbrosa dicta Ita-</i>	
103	<i>lia</i>	497.b
<i>Sabatij cognomina</i>	192.b	<i>Salman Assar Rex</i>
<i>Sabi</i>	87.d	<i>Assyriorum</i> 369.c
<i>Sabini</i>	87.d	<i>Salona</i> 142.a
<i>Sabini vnde dicti</i>	192.a	<i>Samenses</i> 49.f
<i>Sabus pater Sabelli</i>	103	<i>Samnienses</i> <i>ibid.</i>
<i>Sacerdotes Babylonij ve-</i>	<i>Samothæ Dis</i>	168.f
<i>re historie conseruato-</i>	<i>Samothæ eiusque poste-</i>	
<i>res</i>	63.e	<i>ritas</i> 100
<i>Sacerdotes qui</i>	432.c	<i>Samothæi</i> 152.a
		<i>Sam</i>

INDEX.

<i>Samoethracia Tetrapolis</i>	<i>Sarronide</i>	200.f
419.f	<i>Saturnia quæ priscis</i>	
<i>Samus</i>	96	<i>Aurunum</i> 207.f
<i>Sancta Maria Sangni-</i>	<i>Saturnia dicta Italia</i>	
<i>naia</i>	559.e	193.a
<i>Sanctus quid</i>	87.a	<i>Saturni qui dicantur</i>
<i>Sanctus à Sanghni de-</i>	10.f	
<i>riuatur</i>	ibid.	<i>Saturni quatuor</i> 167.e
<i>Sandaliothis insula, quæ</i>	<i>Saturnorum patres vxo-</i>	
<i>Sardinia</i>	241.a	<i>res primogeniti nepo-</i>
<i>Sangni</i>	86.f	<i>tes</i> 10.f
<i>Sangnina opp.</i>	193.b	<i>Saturnus ex quo natus</i>
<i>Sanctus Sabatij cogno-</i>	11.e	
<i>men</i>	192.a	<i>Saturnus Aegyptius</i>
<i>Sanguinaya amnis, &</i>	162.b	
<i>regio</i>	192.b	<i>Saturnus auarus</i> 584.e
<i>Sara Tuffa</i>	47.b	<i>Saturnus Caspius qui &</i>
<i>Sardiniæ insule nomina</i>	<i>Sabatius</i>	166.c
241.b	<i>Saturni Caspij inuenta</i>	
<i>Sardiniani coloni</i>	241.e	191.a
<i>Sardus quis</i>	115.a	<i>Saturnus Nini auus</i> 3.d
<i>Sardus Aegyptij Her-</i>	<i>Saubecres</i>	102
<i>culus filius</i>	255.f	<i>Sauromatas Græci vo-</i>
<i>Sardus Hercules Lybici</i>		<i>cant quos Latini Sar-</i>
<i>filius</i>	548.e	<i>matas</i> 140.a
<i>Sarmates Istri filius abs</i>	<i>Saus fluius</i>	141
<i>quo Sarmate</i>	140.a	<i>Sayetta oppidum</i> 559.c
<i>Sarmate populi</i>	95.d	<i>Sceptro pro corona ute-</i>
<i>Sarron</i>	100	<i>bantur veteres</i> 306.f
		<i>Scri</i>

INDEX.

Scriba qui	430.f	Siceleus Hissp. Rex	455.e
Scyllæ plures	346.d	Sicorus Hissp. Rex	285.a
Scythæ rex primus	143	Siculi Romam primi in-	
Scytharū habitatio	157.e	coluere	285.c
Scythia Aramea	84.e	Siculi in Aborigines	
Scythiarū antiquitas	86.c		306.a
Scythia post diluuiū pri-		Siculorum duplex genus	
ma inhabitata.	54.d	in Italia	289.e
Sem ætas post diluuium		Siculus Hissp. Rex	458.b
	200.b	Sidon Canæ filius	103
Semipater, siue Semirex		Sidones Germania pop.	
Sabatij cognomē	560.b		576.e
Semiramis vnde dicta		Sidones olim qui nunc	
	186.a	Poloni	576.e
Semiramidis colūna	17.e	Sidonia oppidum	577.a
Senes, & Senatores	412	Sinius	103
Senissimus familie Rex		Sion vrbs	49.f
dictus	130.f	Soca, & Socar	275.c
Sennaar campus	132.d	Sodomia incestus, &	
Sennaar prouincia	135.a	brutalitas	71.e
Sennacherib Rex Assy-		Solomon Dauidi succes-	
riorum	369.d	sor electus iussu diuino	
Sentimates	576.c		397.d
Sepher, Scriptura, & li-		Soson	174.c
ber	40.c	Sphærus	305.a
Septuaginta Seniores		Succinum in Liguria	
	409.e	effodi	111.c
Sicania vallis	226.f	Suenus Germanorum	
Sicanus Hissp. rex	454.f	Rex	249.d
			Succi

I N D E X.

Sueui Germ. pop.	159.d	tanis	38.b
Suenorum religio	250.b	Tarcessu populi	III.e
Susa persicu nomē	174.f	Tarcessu campus	244.a
Sycorus His. Rex	454.a	Tarcon	512.a
Sylvanus Græcis Seba-		Tarcon Priscus	104
stos Pan	214.e	Tarcontestres	323.f
Sylvius Posthumus	353	Tarquina vrbs	512.e
Syluij Reges Albani		Tarracon dictus est Tu-	
353.d		bal	151.d
Sypalis regio & fons	112	Tarsus	100
Syracusa vrbs Tetrapo-		Tegla	369.b
lis	46.e	Telchines	156.a
Syrie denominatio &		Tempora ante Ninu	58.b
divisio	35.e	Temporum, & Regnoru	
Syri à Columbis absti-		enumeratio ab Adam,	
nent.	36.f	ad Solomonem	385.d
T		Tempora ante Dardanu	
		Græcis ignota	316.b
T Abule Cybellarie		Temporu priscorum sup-	
520.c		putatio	437.d
Tages, & Tagus	224.a	Tentorioru inuētio	73.d
Tagus Hisp. Rex	446.c	Terræ divisio quādo fa-	
Talmud inuentor quis		cta	130.c
432.a		Testa Hisp. Rex	325 b
Talmudistarum menda-		Tetrapoles aut Quadri-	
cium	197.d	urbes nobilissimæ	44.d
Talmudistarum error		Teutanes Germanorum	
79.d		Rex	278.c
Tanias fluius	84.c	Tharacoa quid	441.e
Tanis vrbs, quæ & Ti-		Ther	

I N D E X.

Thermæ Caiæ	599.e	Tospiades quinquaginta	
Thermarum aquæ piscose	104		
	50.f	Tospiis regio, & Tospiis	
Thermodoō fluius	84.c	Lacus	115.b
Thetis	94	Translatio Enoch	74.c
Thracia	142.b	Trasimenus	104
Thracienses	49.f	Trasimeni populi	312.a
Thuscia dicta Etruria		Trigeminus Geryon	
	272.f		449.a
Thuscia vnde	484.c	Triton	102
Thusciæ Limites	311.d	Triton, & Insula Triton-	
Thusci Italiæ populi cur		nidis	136.f
sic dicti	265.c	Troia abs quo cōdita	9.e
Thuscus Herculis Aegy-		Troiciæ regum annorum	
ptij filius	266.f	supputatio	4.a
Thuysscon Gygas germa-		Trometes campus	58.b
nos format	21.d	Trometini, & Tromelo-	
Thynus	96	res	558.d
Thyobum	ibid.	Trometorum planum	
Titanes	95		558.c
Titanes è terra geniti		Tros	104
quare fingantur	90.d	Trossanum vadū	558.f
Titanes pro gigantibus		Tubal Hisp. Rex	439.a
Tyranni	ibid.	Tubal Celtas format	21.e
T. Linij verbositas, &		Tubal non Dubal	168.c
negligentia	476.e	Tubal Beticæ vrbs	154.b
Togorma	224.b	Tubal Caim	100
Tosca loca augurio con-		Tubam inuenit Piseus	
secrata	267.a		356.d

Tud

I N D E X.

<i>Tudernum</i>	470.c	<i>Tykenfenses</i>	50.a
<i>Turreni aduentus</i>	494.f	<i>Tyla</i>	103
<i>Turrhenia dicta Hetru- ria</i>	272.f	<i>Typhæus</i>	94
<i>Turrhenorū laus</i>	357.b	<i>Typhon Aegyptius</i>	152.c
<i>Turrhenus</i>	104	<i>Tyrac</i>	100
<i>Turrhenū pelagus</i>	357.c	<i>Tyrassolis à Tyras Iapeti filio</i>	141.c
<i>Turris Babel quādo edi- ficata</i>	132.d	<i>Typhea magna</i>	75.c
<i>Tursena viculus</i>	487.c	<i>Tythea terra omniū ma- ter</i>	121.d
<i>Turses sunt ades turrite</i>	486.a	V	
<i>Tusca</i>	48.b	V <i>Adimon , Pro- teus, & Vertu- mnus Synonyma</i>	32.b
<i>Tusca Nana vrbs diru- ta</i>	485.b	<i>Vadimon</i>	48.a
<i>Tuscia vnde</i>	483.d	<i>Vadus Tuscaniensis</i>	47.c
<i>Tuscanienses</i>	47.c	<i>Valachia , nunc dicitur quæ antiquis Mæsia</i>	141.c
<i>Tusci posteritus</i>	104	<i>Valentie Hispanie laus</i>	334.c
<i>Tusci id est, Pontificij</i>	87	<i>Vandalus Germanorum rex</i>	272.b
<i>Tusci vnde dicti</i>	324.e	<i>Vandali Germanie popu- li</i>	139.c
<i>Tussa Nana</i>	47.e	<i>Varruni Germanie po- puli</i>	ibidem
<i>Tussus siue Tuscus</i>	104	<i>Veia</i>	48.f
<i>Tuyscon Gygas</i>	105.b	<i>Veientes</i>	51.e
<i>Tyberinus Vetulonie Re- gulus</i>	343.a	S	
<i>Tyberis vnde dictus</i>	457		
<i>Tybisca à Tybo Istri fi- lio</i>	141.d		
<i>Tyke</i>	46.e		

<i>Veitula parua vrbs</i>	<i>Vlur</i>	<i>Vetulonia reges</i>	488.f
<i>dum magna</i>	157.d	<i>Vetulonienses</i>	50.b
<i>Veiuza quid</i>	545.f	<i>Vibennus</i>	330.f
<i>Veiuza dicta olim</i>	<i>Viter-</i>	<i>Vicorchiano</i>	576.a
<i>bum</i>	48.d	<i>Vicus Horchianus</i>	576.a
<i>Vellia</i>	46.f	<i>Vindelicos à Vandalis</i>	
<i>Vellienses</i>	50.a	<i>prodüsse</i>	272.b
<i>Venetorum origo</i>	230.a	<i>Vinum & far magis ad</i>	
<i>Venetus Phaëtontis fi-</i>		<i>religionem & sacrifi-</i>	
<i>lius</i>	103	<i>cia, quā ad vsum</i>	124.a
<i>Ventus Phaëtontis filius</i>		<i>Vini inuentio</i>	122.f
103		<i>Vini primus vsus</i>	123.f
<i>Venus Ascalonia</i>	36.d	<i>Vinitores optimi</i>	124.d
<i>Verbum quid</i>	572.d	<i>Vironissa</i>	47.d
<i>Vertūnius Ian⁹ omniaver</i>		<i>Vistula fl.</i>	139.b
<i>tens, & trāsmutās</i>	33.a	<i>Vitæ longitudo quibus,</i>	
<i>Vertumnus Deus</i>	26.e	<i>& cur data</i>	77.b
<i>vertumnus vnde dictus</i>		<i>Viterbum vnde dictum</i>	
174.d		568.a	
<i>Vesta</i>	127.b	<i>Viterbū hodie quod olim</i>	
<i>Vestæ quæ sint</i>	10.f	<i>Regia Tetrapolis He-</i>	
<i>Vesta idem quod flam-</i>		<i>truria.</i>	502.a
<i>ma</i>	25.a	<i>Viterbum quasi veterum</i>	
<i>Vestæ templum cur non</i>		<i>verbum & Dictatura</i>	
<i>consecratum</i>	472.f	413.c	
<i>Vetuletus collis</i>	48.e	<i>Viterbi etymologia</i>	572
<i>Vetulonia, & Veiuza idē</i>		<i>Viterbi Topographia</i>	551
545.e		<i>Vites inuenit, & planta-</i>	
<i>Vetulonia conditor</i>	554.f	<i>uit Noa</i>	121.e
		<i>Vitis</i>	

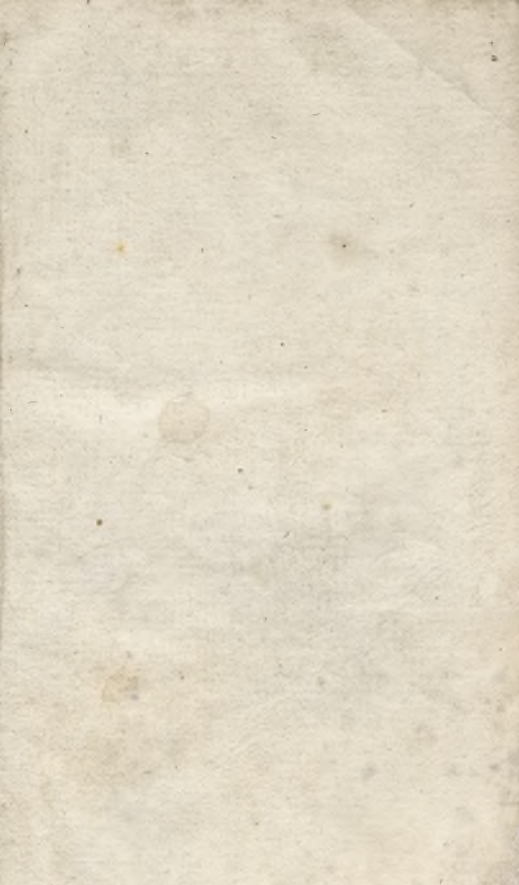
I N D E X.

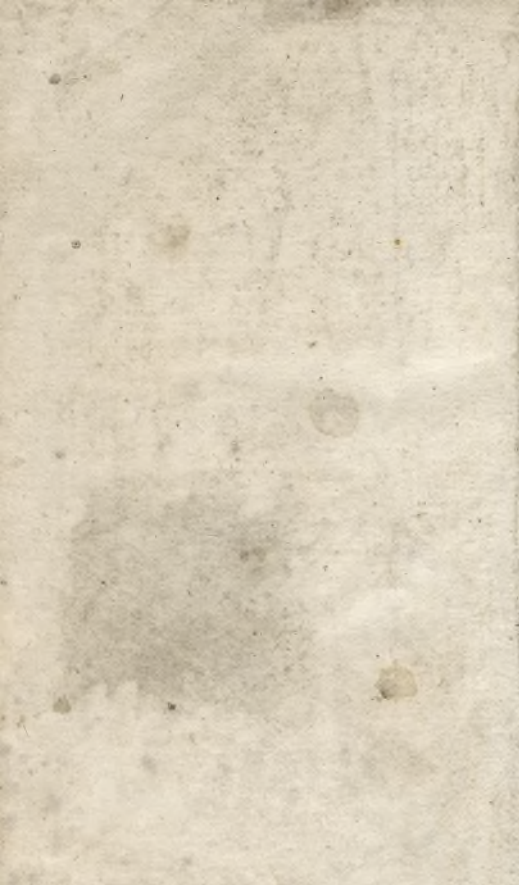
Vitis inuentio apud Graecos	305.d	Vrbs monopolis. & dipolis	
Vl.sive.Vol.	96	tripolis tetrapolis	42.d
Vmbilicus Siciliae	451.c	Vrbes paruas condebant	
Vmbria dicta Etruria	579.f	antiqui, sed munitas	
272.e		Vrna quid	277.a
Vmbri	25	X	
Vmbri prisci	495.d	X Antho	109.b
Vmborum egressorium	118.d	X Xenophō quis fuerit	10.c
Vnca	275.b	Xerxes. id est magnus	
Vnigenitos quos vocet scriptura	395.e	bellator	221.d
Volsci	337.c	Y	Y
Volturna	47.a	Y Ellus augur	307.d
Volturna idem quod Vertulonia	50.e	Z	
Volturna simplex, & de rinatium	469.a	Z Ameis Nini filius	195.f
Volturna, & Volturnus	467.a	Zanedrim quid	412.a
quid	467.a	Zethi plures	330.b
Volturreni	50.c	Zoroastes	203.a
Vr Coa ciuitas	135.b	Zor	160.b
		Zorobabelis filius bino-	
		minis	427.e

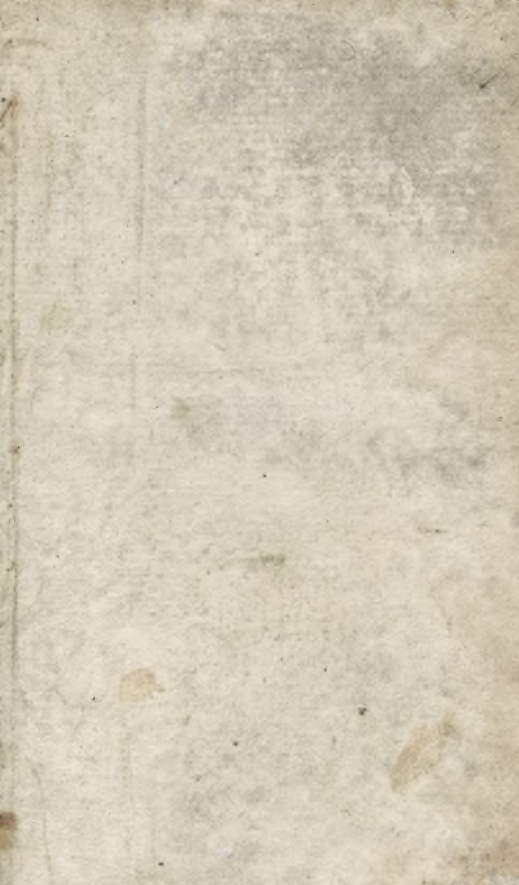
S 2

F I N I S.

The first of these is the
 second of the same
 third of the same
 fourth of the same
 fifth of the same
 sixth of the same
 seventh of the same
 eighth of the same
 ninth of the same
 tenth of the same
 eleventh of the same
 twelfth of the same
 thirteenth of the same
 fourteenth of the same
 fifteenth of the same
 sixteenth of the same
 seventeenth of the same
 eighteenth of the same
 nineteenth of the same
 twentieth of the same
 twenty-first of the same
 twenty-second of the same
 twenty-third of the same
 twenty-fourth of the same
 twenty-fifth of the same
 twenty-sixth of the same
 twenty-seventh of the same
 twenty-eighth of the same
 twenty-ninth of the same
 thirtieth of the same
 thirty-first of the same
 thirty-second of the same
 thirty-third of the same
 thirty-fourth of the same
 thirty-fifth of the same
 thirty-sixth of the same
 thirty-seventh of the same
 thirty-eighth of the same
 thirty-ninth of the same
 fortieth of the same
 forty-first of the same
 forty-second of the same
 forty-third of the same
 forty-fourth of the same
 forty-fifth of the same
 forty-sixth of the same
 forty-seventh of the same
 forty-eighth of the same
 forty-ninth of the same
 fiftieth of the same
 fifty-first of the same
 fifty-second of the same
 fifty-third of the same
 fifty-fourth of the same
 fifty-fifth of the same
 fifty-sixth of the same
 fifty-seventh of the same
 fifty-eighth of the same
 fifty-ninth of the same
 sixtieth of the same
 sixty-first of the same
 sixty-second of the same
 sixty-third of the same
 sixty-fourth of the same
 sixty-fifth of the same
 sixty-sixth of the same
 sixty-seventh of the same
 sixty-eighth of the same
 sixty-ninth of the same
 seventieth of the same
 seventy-first of the same
 seventy-second of the same
 seventy-third of the same
 seventy-fourth of the same
 seventy-fifth of the same
 seventy-sixth of the same
 seventy-seventh of the same
 seventy-eighth of the same
 seventy-ninth of the same
 eightieth of the same
 eighty-first of the same
 eighty-second of the same
 eighty-third of the same
 eighty-fourth of the same
 eighty-fifth of the same
 eighty-sixth of the same
 eighty-seventh of the same
 eighty-eighth of the same
 eighty-ninth of the same
 ninetieth of the same
 ninety-first of the same
 ninety-second of the same
 ninety-third of the same
 ninety-fourth of the same
 ninety-fifth of the same
 ninety-sixth of the same
 ninety-seventh of the same
 ninety-eighth of the same
 ninety-ninth of the same
 hundredth of the same

1000

1000

1000

